UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C

D
20
S25
v.5-6

Sa'īd Pāşā, Diyārbekirlī
Mirāt ül-iber

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/miratliber5v6said

Sa'īd Paşa, Diyārbekirli

مرآت العبر

﴿ مفصل تاريخ عمومى ﴾

Mirāt ül-iber

مؤلفى

دياربكرلى سعيد پاشا

بشنجى جلد

صاحب و ناشرى

عصر كتبخانه‌سى صاحبى كرقور

معارف نظارت جليله‌سنك رخصتيله

استانبول

(قره‌بت و قصباد) مطبعه‌سى ـ باب عالى جاده‌سنده نومرو ٢٥

١٣٠٤

D
20
525
v. 5-6

LIBRARY
AUG 12 1965
UNIVERSITY OF TORONTO

998724

بشنجی جلدك فهرستی

صحیفه	
٤	مقدمه
١٦	لاحقهٔ مقدمه
٢٣	مولد کریم نبوی
٢٦	رضاع نبوی
٢٧	کفالت
٢٩	ازدواج نبوی
٣٠	تعمیر کعبهٔ معظمه
٣١	مبعث وابتداء نزول وحی
٣٤	سابقین اسلام
٣٦	دعوت نبویه
٣٦	مشرکینك اذا واستهزالری
٤٠	مسلمینك حبشه‌یه هجرتلری
٤١	اسلام حمزه وعمر
٤٣	قطیعهٔ رحم
٤٤	وفات ابی طالب وخدیجه وتزوج عایشه وسوده
٤٦	معراج و فرضیت صلوات خمس
٤٧	سفر طائف ومبدأ اسلام انصار

صحیفه

٥٠	هجرت نبویه
٥٥	بناء مسجد شریف
٥٧	مواخاة
٥٩	تحویل قبله وفرضیت صیام وزکوة ومشروعیت اذان
٦٠	امر جهاد
٦١	غزوهٔ بدر
٨٠	غزوهٔ بنی قینقاع وغزوهٔ سویق وغزوهٔ قرقرة الکدر
٨١	تزویج علی وفاطمه، وجوب صلوة عید اضحی ونحر، فوت امیه
٨٣	کعب بن اشرفك وابی حقیقك قتلی، سریهٔ زید بن حارثه، ولادت حسن
٨٥	غزوهٔ احد
١٠٢	غزوهٔ حمراء الاسد، بعث الرجیع، نکاح خزیمه وحفصه
١٠٤	وقعهٔ بئر معونه
١٠٦	غزوهٔ بنی النضیر، غزوهٔ ذات الرقاع، غزوهٔ بدر الثانیه، ولادت حسین

صحيفه

١٠٨	غزه‌ٔ دومة الجندل، غزوهٔ خندق، غزوهٔ بنی قریظه، غزوهٔ غابه
١١٧	غزوهٔ بنی المصطلق، وقعهٔ حدیبیه
١٣١	غزوهٔ خیبر وسائر فتوحات، ملوکه مکتوبلر وعمرة القضا
١٤٣	خالد وعمر وعثمانك اسلامی، غزوهٔ موته خالدك بنی جزیمه‌یه بعثی، غزهٔ حنین، حصار طائف، بعض وقایع
١٤٩	فتح مکه
١٩٢	بعث عیینه وولید
١٩٧	بعث قطبه وضحاك وعلقمه
٢٠٠	تتابع وفود
٢٠١	غزوهٔ تبوك، سریهٔ خالد، موت عبدالله ذی البجادین هدم مسجد ضرار
٢١٣	کعب بن مالك ورفیقلرینك قصه‌سی، ثقیفك اسلامی، هدم لات
٢٢١	کتاب رؤسای حمیر، وفات نجاشی، وفات ام کلثوم، وفات عبدالله بنی ابی
٢٢٥	حج ابی بکر
٢٢٧	قدوم عدی، بعث ابی موس ومعاذ

صحیفه

٢٣٣	بعث خالد وعلی وابی عبیده
٢٤٠	حجة الوداع
٢٤٧	قدوم وفد النخع واستغفار النبی وسریهٔ اسامه
٢٥١	متنبیلر
٢٦٣	انتقال النبی
٢٧٠	بیعت ابی بکر الصدیق
٢٨٠	شمائل وخلق کریم نبوی
٢٨٤	اولاد وزوجات نبویه
٢٨٦	خدمه وموالیٔ نبوی
٢٨٩	امرا وسفراء وکتاب وقضاة ومؤذنین وشعراء پیغمبری
٢٩٧	حضرت پیغمبرك ثیاب واشیاسی
٢٩٨	اصحاب کرام
	حضرت ابی بکرك خلافتی
٣٠٢	اسامه نك غزایه سوقی، مرتدین جمع قران، بعض وقایع
٣٣٣	فتوح عراق
٣٤٣	فتوح شام

خطا و صواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٢٨	١٤	السلام	الاسلام
٢٨	١٧	بسماعیل	اسماعیل
٤٧	٧	موفقیت	موافقت
٧٠	٢٠	معازرك	معاذر
٩١	١	بولسی	بولنمسی
١٠٠	١	طاشی	طاسی
١٠١	٦	رفیل	رذیل
١٣٥	٧	قبح	قبح
٢٠٩	٢	البجبادین	البجادین
٢٠٩	١٠	اوقورکن	اوقورکن حضرت عمره
٢٧١	٢٠	منصرت	نصرت
٢٧٣	١٠	سنهٔ هجریه نك	سنه هجریه ربیع الاولنك
٢٩٩	٤	اولمقدنر	اولمقدر
٣١١	٣	امنیه	منیه
٣١٢	٢٠	اشرافنه	اشرفنه
٣٣٠	١١	بولنه قلری	بولندقلری
٣٣٤	٥	حبریل	جبریل

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٣٣٤	١٩	ویدی	ویردی
٣٣٨	٢٠	عزیقاً	غریقاً
٣٤١	١٥	نواحیسندن	نواحیسنده‌کی
٣٥٠	٢٠	یاقلاشمشده‌دردە	یاقلاشمشده

96

مرآت العبر

﴿ مفصل تاريخ عمومى ﴾

مؤلفى

ديار بكرلى سعيد پاشا

بشنجى جلد

صاحب و ناشرى

عصر كتبخانه‌سى صاحبى كرقور

معارف نظارت جليله‌سنك رخصتيله

در سعادت

(قره‌بت و قصبار) مطبعه‌سى – باب عالى جاده‌سنده نومرو ٢٥

١٣٠٤

﷽

نحمد الله على آلائه وافضاله • ونصلى على نبيه محمد وآله •

عالم عدالت ومسعدتك نير ناشر الانوارى وعموم تبعهٔ ملوکانه‌لرينك نور عيون اسايش وافتخارى اولان ولى نعمت بيمنتمز شهنشاه اعظم وظل الله فى العالم پادشاهمز السلطان ابن السلطان الغازى عبد الحميد خان ثانى ايدالله خلافته الى انقضاء الدوران افندمز حضرتلرينك اجراآت مشكورهٔ خلافتپناهيلرندن نشئت ومعارف مليه ومدنيه‌مزى تزييد ايچون طرف طرف نشر انوار قدسيت ايدن تأثيرات حكمت آيات جليله ايجا-

يات خيريه سندن معدود اولمق اوزره «مرآت العبر» ناميله تحريرينه دوام ايتمكده اولديغم تاريخ عمومينك قرون اولى وقايعنى حاوى برنجى كتابى بوندن مقدم طبع اولنمشيدى.

تاريخ مذكورك قرون وسطايى شامل اشبو ايكنجى كتابنك دخى سايهٔ محاسنوايهٔ حضرت شهرياريده نشرينه مباشرت اولندى.

رب عز تعالى و تقدس حضرتلرى جملهمزه نعمت عظماى رب ودود اولان مبارك ومسعود ذات مراحم آيات شهنشاهيلرينى قيام قيامته قدر تخت عاليبخت سلطنتده تمادئ عمر شوكتله مستدام وظل ظليل معدلتفرمالرينى على العموم تبعهٔ صادقهلرى مفارقنده بردوام بيورسون آمين بحرمة النبى الامين.

ایکنجی کتاب

قرون وسطی تواریخ عمومیه سنی حاویدر

مقدمه

عمود نسب عالیٔ نبوی بنی اسماعیل سلسلهٔ جلیله سنده بولندیغندن بو سلسلهٔ عظیمه ده واقع قبائلك وکذلك عمود مذکورده بولنان اولاد مضرك صورت تسلسل وانشعابلری اشبو کتاب ثانینك ابتداسنده بیان اولنه جغی برنجی کتابده مندرج اقسام اربعه نك الی دردنجی و یتمشنجی مبحثلرنده اشارت اولنمشیدی ·

هجرت نبویه دن (۲۵۱۸) سنه مقدم ابو الانبیاء حضرت ابراهیم علیه السلام افندمز باوحی الهی فرزند مکرملری اسماعیل علیه السلام حضرتلرینی و والده لری هاجرله برابر مکهٔ مکرمه یه کوتوروب اسماعیل علیه السلام اوراده بیودکده جرهم قبیله سندن حرابنت سعد بن عوفی تزوج ایتمشیدی · حضرت ابراهیم زیارت

ایچون مکه‌یه عزیمتله حضرت اسماعیلی اوراده حاضر بولنمدیغندن مزبوره‌یه « زوجکه سویله عتبه‌سنی تغییر ایتسون » بیورمقله زوجهٔ مزبوره تبلیغ ایلدکده اسماعیل علیه السلام والده ماجدلرینک مراد عالیلرینی اکلایوب حرایی بالتطلیق مرقومه‌نک قرنداشی قزی مامه بنت مهلهل بن عوفی وبوندنصکره سیده بنت الحرث بن مضاض بن عمرو بن جرهمی نکاح ایلشدر ·

حضرت اسماعیلک سیده‌دن اون ایکی ولد ذکوری دنیایه کلشدرکه بونلردن قیدار عمود نسب نبویده واقع و نور شریف نبوتی ناقلدر · بحث مخصوصنده دخی ذکری سبقت ایلدیکی اوزره اسماعیل علیه السلام ابتدا عبرانی لسانیله تکلم ایدرکن مکهٔ مکرمه‌ده توطندن صکره جرهم قبیله‌سندن اخذ ایلدیکی لسان عربی ایله تکلم ایلدکلرندن اولادینه عرب مستعربه دینلدی ·

حضرت ابراهیم علیه السلام نجل عالیلری حضرت اسماعیلک تکثر نسلی حقنده دعا ایتمکله اولادندن بر بیوك ملت ظهور ایده‌جکنی و نسلندن دیار عربده خاتم المرسلین حضرتلرینک عالم شهودی تشریف بیوره‌جغنی کتب سماویه خبر ویرمشیدی · مفخر انام علیه الصلوة والسلام افندمز ناقل نور نبوت اولان قیدار بن اسماعیل علیه السلام نسلندن شرف افزای ساحهٔ شهود اولدیلر ·

عمود نسب پیغمبریده بولنان ذوات احفاد اسماعیلدن عدنانه قدر عدد و اسامیجه اختلافدن سالم اولوب مضبوطیتلری وجه آتی اوزره‌در .

محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف بن قصی بن حکیم بن مره بن کعب بن لوی بن غالب بن فهر بن مالك بن نضر بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه بن الیاس بن نزار بن مضر بن عدنان .

عدناندن حضرت اسماعیل علیه السلامه قدر نسب کریمده بولنان ذوات نساب مشهور دغفلدن روایةً کتاب الاغانیده وجه آتی اوزره مضبوطدر .

عدنان بن ادد بن امیق بن شاجب بن ثابت بن ثعلبه بن عنز بن سریح بن محلم بن العوام بن المحتمل بن رائمه بن العقیان بن عله بن شحدود بن الضرب بن عیفر بن ابراهیم بن اسماعیل بن زرین بن اعوج بن المطعم بن الطمح بن القسور بن عتود بن دعدع بن محمود بن الرائد بن بدوان بن امامه بن دوس بن حصین بن النزال بن الغمیر بن محشر بن معذر بن صیفی بن نابت بن قیدار بن اسماعیل بن ابراهیم علیهما السلام .

ذوات مشارالیهمك هر بریسندن بطون کثیره منشعب اولمش وآدم علیه السلامدن والدماجد پیغمبری عبدالله

بن عبد المطلبه كلنجه يه دكين اجداد كرام رسالتپناهيدن هر بريسنك ناصيه سنده كی نور مبين محمدی بابادن اوغله انتقال ايده ايده صاحب حقيقيسی بولنان فخر الانبيا وسلطان الاصفيا عليه اشرف الصلوات وازكی التحيات افندمزك جبين بهين تابناكلرنده تقرر ايتمشدر .

ولايت مكهٔ مكرمه وسدانت كعبهٔ معظمه حضرت اسماعيلدن صكره فرزند ارجمندی قيداره و قيداردن صكره اوغلی نابته منتقل اولمشيكن وفاتنده سدانت بيت شريف ابناء جرهمدن مضاض بن عمرو بن سعده وبعده حرث بن عمروه انتقال ايدرك حرثك وفاتنده مكهٔ مكرمه نك ولايتی اولاد اسماعيله و بيت شريفك ولايتی اخوالی بولنان بنی جرهمه انتقال ايتمش ايسه ده بنی جرهمك مؤخراً بيت شريفده برطاقم حركات غير لايقه يه تصدی ايلدكلری صره ده سبادن متفرق اولان بنی خزاعه نك اوراره ورودلريله ارالرنده توجهله منازعه لر وقوعبولديغی وبالاخره ولايت مكه وسدانت كعبه بنی خزاعه يدلرنده قالوب صكره تصورتله قبيلهٔ نجيبهٔ قريشه انتقال ايلديكی برنجی كتابده ايكنجی قسمك التمش يدنجی بحثنده تفصيل اولنمش وكذلك عمود نسب كريمده بولنان نزار بن معد بن عدنانك اولاد اربعه سندن اياد و ربيعه و انماردن

تشعب ایدن بطون قسم مذکورده تفصیل ایدلمش اولدیغندن اولاد مذکوردن ناقل نوربخوت اولان مضر بن نزاردن متشعب بطون شو مبحثده تعداد اولنه جق وعمود نسب گزیده بولنان ذوات کرامدن هر برینک اسملری ایکیشر قوس ایچنده یازیله جقدر ٠

(مضر) بن نزاردن متشعب بطون بنی عدنانک شعوب سائره سندن زیاده‌در ٠ مضرك بریسی الیاس، دیکری قیس عیلان نامنده ایکی اوغلی معروفدر ٠ الیاس بنی قضاعه‌دن خندف نام خاتونی نکاح ایلدیکندن اندن متولد و متشعب بطون خندفه نسبت اولنور ٠ بناءً علی ذلك بنی مضر ایکی فخذ عظیمی جمع ایدرکه بریسی خندف دیکری قیس عیلاندر ٠

قیسك کعب، عمرو، سعد، حفصه نامرییله درت اوغلی وار ایدی ٠ عمروك فهم وعدوان نامرنده‌کی اوغللرندن بنی عمرو و بنی عدوان بطنلری متشعب اولدی ٠ ایکیسندنده تشعب ایدن بطون پك چوقدر ٠ بنی عدوان ابتدا نجد حوالیسی منازل اتخاذ ایتمشلر ایدی ٠ صکره طائف حوالیسنه منتقل اولدیلر ٠ بنی فهمك مسکن دائمیلری نجد اراضیسی ایدی ٠ بنی فهمدن ظهور ایدن بنی طرود بطنی پك متعددر ٠ شاعر مشهور اعشی بنی طروده نسبت اولنور ٠

سعد بن قیسدن غنی، باهله، غطفان، مره قبائلی انشعاب ایلدی . مشاهیر ادبای عربدن اصمعی باهله قبیله‌سندن اولوب اصمع اجدادندن برینك اسمی اولمغله اكا نسبتله معروفدر . كندوسنك اصل اسمی عبدالملك بن علیدر .

بنی غطفان بن سعد كثیر الشعوب اولوب بطون متفرعه‌سنك منازلی نجد ایله انی ولی ایدن وادی القری و طی طاغلری ایدی . فتوحات اسلامیه اثناسنده متفرق واوراره طی قبائلی مستولی اولدیلر . بنی غطفان بطوننده‌ن بنی اشجع بن ریث بن غطفانك مسكنلری یثرب (مدینه) حوالیسیدركه اصحاب كرامدن معقل بن سنان رضی الله عنه بونلرك سیدلری ایدی .

عبس بن بغیض بن ریث بن غطفاندن قیس و اوغلی زهیر سید قبیله اولوب داحس و غبرا محاربه‌لرینك صاحبیدر . اصحاب كرامدن حذیفة بن الیمانی رضی الله عنه ایله شعرای ستهٔ جاهلیه‌دن حطیئه بنی عبسدندر .

ذبیان بن بغیضدن مره، ثعلبه، فزاره نامریله اوچ بطون انشعاب ایتمشدر . فزاره عدی، سعد، شمخ، مازن، ظالم نامریله بش بطونی حاویدر . بدر بن عدی زمان جاهلیتده غطفان رئیسی ایدی . داحس و غبرانك یارشلری

ایچون اوكدل براغان بودركه كيفيتی بحث مخصوصنده ذكر اولندی . بدرك اولادندن عيينه بن خصن بن حذيفه مدينهٔ منورهيی يغما ايچون هجوم ايدن عربلرك قوماندانی ايدی . فخر عالم صلی الله تعالی عليه و سلم افندمز مرقوم عيينه يه احق المطاع تسميه بيورمشلردر . صحابئ مشهور سمرة بن جندب رضی الله عنه بنی فزارهدندر .

حفصه بن قيسدن ايكی بيوك بطن منشعب اولدی كه برىسی بنی سليم ، ديكری هوازندر . ايكيسندنده تشعب ايدن بطون پك چوقدر . عمر بن الخطاب رضی الله عنه افندمزك زمان خلافت عليهلرنده بصره شهرينی بنا ايدن صحابئ مشهور عتبه بن غزوان هوازن بطوننده معدود بنی مازن قبيلهسندندر .

عمود نسب نبويده واقع (الياس) بن مضرك مدركه ، طابخه ، قمعه ناملريله موسوم اوچ اوغلی معروفدر . بونلرك اناسی – ذكر اولنديغی اوزره – بنی قضاعهدن خندف نام خاتون اولديغندن هپسنه بطون خندف دينلمشدر .

قمعهنك بطوننده اسلم و خزاعه قبيلهلری تشعب ايلدی . دين اسماعيل عليه السلامی تغيير ايله عربلری

عبادت اوثانه دعوت ایدن عمرو بن عامر بن لحی بنی قمعه بطوننه منسوب اولوب خزاعه‌نك جدیدر. بنی قمعه قریشك حلیفلری اولمغله حدیبیه سنه سنده عهد رسالتپناهی یه داخل اولمشیکن صکره نقض عهد ایلدیلر. علی روایةٍ خزاعه قبیله‌سی یمندن تفرق وحوالئ حجازیه‌یه عزیمت ایدن بنی حارث بن عمرو مزیقیا طاقندندر.

طابخه بن الیاسدن متشعب اولان بطون پك چوقدر. مشهورلری ضبه، رباب، مزینه، تمیم قبائلیدر. تمیمك اخواتی اولمق اوزره خیلی بطون صغار دخی واردرکه صوفه، محارب او بطون صغاردن معدود درلر. بنی تمیم بن مر بن ادبن طابخه‌نك منزللری نجد وبصره ویمامه حوالیلرنده ایدی. کوفه‌دن ارض عذیبه قدر منتشر اولمش اولدقلری حالده صکره منقرض اولدیلر.

عمود نسب نبویده واقع (مدرکه) بن الیاسك خزیمه وهذیل نامرنده ایکی اوغلی معرفدر. بونلردن بطون کثیره تشعب ایتمش واصحاب کرامدن عبدالله بن مسعود رضی الله عنه بنی هذیلدن معدود بولنمشدر.

عمود مسعود مذکورده واقع (خزیمه) بن مدرکه‌نك کنانه، هون، اسد نامرنده اوچ اوغلی معروفدر. عضل قبیله‌سی عضل بن الهون بن خزیمه‌یه و دیش قبیله‌سی

دیش بن هونه، کاهله و دودان و سائر بعض قبائل اسده منسوبدرلر .

عمود نسب کریمده بولنان (کنانه) بن خزیمه‌نك نضر، ملکان، عبد مناة، عمرو، عامر، مالك نامليله موسوم التی اوغلی معروفدر . بنی ملکان ملکاندن و بنی غفار، بنی بکر، بنی دئل، بنی لیث، بنی حارث، بنی مدلج بنی ضمره بطونی عبد منادن و عمروی دیو مشهور قبیله عمرودن، عامریلر عامردن، بنی فراس مالکدن تفرع ایلدی . احابیش دیمکله مشهور قبیله‌ده بنی کنانه بطوننددر .

عمود نسب پیغمبریده واقع (نضر) بن کنانه‌نك یالکز مالك نامنده بر اوغلی معروفدر . بعض مورخین نضره قریش اطلاق ایلدیلر . لکن اصحی آتیده بیان اولنه‌جغی وجهله قریش بنوفهردر .

عمود نسب نبویده واقع (مالك) بن نضرك دخی یالکز فهر نامنده بر اوغلی معروفدر .

(فهر) بن مالك عمود نسب نبویده واقع اولوب اولادینه قریش اطلاق اولنمشدر . مورخین قریش اطلاقنده وجوه بیان ایلدیلر . اك طوغریسی اولاد فهردن واجداد پیغمبریدن قصی بن حکیم بیت شریفك

ولايته مظهر اولدقده بنی فهرك جمله‌سنی حرم شریفك
حولنه جمع ایتمش و« قرش » لفظی جمع معناسنه مستعمل
اولدیغندن اندن صکره بنی فهره قریش دینلمشدر . بناءً
علیه قریش فهره اطلاق اولنیوب بنی فهره اطلاق
اولنور . فهرك غالب، محارب، حارث نامریله موسوم
اوچ اوغلی معروفدر . محاربدن بنی محارب، حارثدن
بنی خلج شعوبی تفرع ایلدی . عشرهٔ مبشره‌دن ابو
عبیدة بن الجراح رضی الله عنه بنی خلجدندر .

عمود نسب کریمده بولنان (غالب) بن فهرك لؤی
وتیم الادرم نامرنده ایکی اوغلی اولوب تیمدن بنی ادرم
قبیله‌سی متشعب اولدی .

(لؤی) بن غالب عمود نسب نبویده‌در . مشارالیهك
کعب، سعد، خزیمه، حارث، عامر، اسامه نامرنده التی
اوغلی اولمغله یالکز حارثدن شعوب تفرع ایتامشدر .
حضرت علی رضی الله عنه افندمزك قتل ایلدیکی
مشهور فارس العرب عمرو بن عبد ودعامرك اولادندر .

عمود نسب کریمده واقع (کعب) بن لوئینك مره،
هصیص، عدی نامریله موسوم اوچ اوغلی وار ایدی .
بنی جمح وبنی سهم قبیله‌لری هصیصدن وبنی عدی قبیله‌سی
عدی سلاله‌سندندر . حضرت عمر بن الخطاب وسعید

بن زید بنی عدیدن؛ عمرو بن العاص بنی سهمدن وذات عالی پیغمبری یه عداوت شدیده سی اولان امیه بن خلف ایله قرنداشی ابی بن خلف بنی جمحدندرلر . (مره) بن کعب عمود نسب عالی پیغمبریده در . حکیم ویقظه وتیم نامنده اوچ اوغلی معروفدر . تیمدن بنی تیم ویقظه دن بنی مخزوم قبیله لری منشعب اولمغله حضرت ابی بکر الصدیق و طلحه رضی الله عنهما تیمدن وخالد بن الولید رضی الله عنه ایله ابو جهل بنی مخزومدندرلر .

(حکیم) بن مره عمود نسب نبویده در . حکیمك قصی وزهره نامنده ایکی اوغلی وار ایدی . والدهٔ ماجدهٔ رسالتپناهی امنـة بنت وهب ایله عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه زهره نك نسلندندرلر .

عمود نسب کریمده واقع (قصی) بن حکیمك عبدمناف عبد الدار؛ عبد العزی نامنده اوچ اوغلی دنیایه کلدی . سیدة النساء حضرت خدیجة الکبری رضی الله عنها وزبیر بن العوام رضی الله عنه عبد العزی سلاله سندندرلر . ذات حضرت پیغمبری یه عداوت شدیده ایله مجبول ایکن یوم بدرده اسیر ایدلدکدنصکره قتل اولنان نضر بن حارث عبد الدار اولادندندر .

کعبهٔ شریفه نك مفتاحی نابت زمانـده دکین اولاد

اسماعیلده ایکن نابتدن صکره جرهم واندن قصی زمانه کلنجه‌یه دکین خزاعـه قبیله‌سی یدلرنده ایدی . قصی برتقریب ایله قبیلهٔ مذکوره‌یه منسوب ابوغبشان یدندن الغله اندن صکره سدانت کعبه قریش قبیله‌سنده قالدی . قصی بنی فهر قبیله‌سنی اودیه‌وجبالدن حول حرم شریفه جمع ایتمکله قبیلهٔ مذکوره قریش تسمیه اولندیغی یوقاروده مذکوردر .

(عبد مناف) بن قصی عمود نسب پیغمبریده‌در . مشارالیهك هاشم، عبد شمس، مطلب، نوفل نامنریله موسوم درت اوغلی وار ایدی . حضرت عثمان ایله معاویه ابن ابی سفیان، سعید بن العاص، عقبة ابن ابی معیط، عتبة بن ربیعه عبد شمسك اوغلی امیه اولادندرلر . بونلره بنی امیه اطلاق اولنور . عتبه ذات عالیٔ نبوی‌یه شـدت عداوتله مألوف ایدی . یوم بدرده مقتـول اولدی . معاویه‌نك اناسی هند بونك قزیدر . امام شافعی رحمه الله مطلبك سلاله‌سندندر .

(هاشم) بن عبد مناف عمود نسب پیغمبریده‌در . عبد المطلبدن بشقه اوغلی یوقدر . قبیلهٔ نجیبهٔ قریشك الڭ کزیده‌سی بنی هاشمدر .

(عبدالمطلب) بن هاشم جدامجد حضرت رسالتپناهیدر .

اصل اسمی شیبه‌در . عبد المطلب تسمیه‌سنك سببی جلد ثانیده تفصیل اولنمشدر . مشارالیهك عبدالله، حمزه، عباس، ابو طالب، ابو لهب، غیداق، حجل، عبدالکعبه، مقوم، زبیر، ضرار، قثم نامنده اون ایکی اوغلی وار ایدی . قثم چوجق ایکن وفات ایلدی .

(عبدالله) بن عبد المطلب والد ماجد حضرت پیغمبردر . ولادتی اکاسرهٔ فرسدن نوشروانك یکرمی دردنجی سنهٔ حکومتنده‌در . عبداللهی پدرلری سائر اولادندن زیاده سور ایدی . ذخیره اشترا ایتمك ایچون کندوسنی یثربه کوندردکده اوراده وفات ایتمشدر . حین وفاتنده رسول اکرم افندمز حضرتلری هنوز مشیمهٔ مادرده ایدیلر .

قبیلهٔ نجیبهٔ قریشدن دور اسلامه قدر مکهٔ مکرمه‌ده سیادت عرب وسدانت بیت شریف اموریني ایفا ایدن ذواتك خلاصهٔ وقایع تاریخیه‌لری برنجی کتابدن ایکنجی قسمك التمش یدنجی مبحثنده ذکر اولنمشدر .

لاحقهٔ مقدمه

قریش مکه‌ده استقرار وقبائل مضر حجاز وشام وعراق وجزیرهٔ مابین النهرین حوالیرینه انتشار ایلدکده

قبائل منتشره نك تصادف ایتمش اولدقلری احتیاجاتی ازاله وتعیشلرینی استحصال ایچون کشت وکذار ایلدکلری حوالیده واقع بلادہ تعرضدن خالی اولمیورلر ایدی . بونلرك تجاوزلرینی منع ایچون اولوقت دنیانك الك بیوك دولتلری اولان تبابعهٔ یمن وروم وفرس حکومتلری طرفلرندن ثغور وحدودده هروقت قوهٔ عسکریه استعمال اولنور ایدی . مع مافیه بالعموم قبائل عربك تحصیل انضباطلری ایچون ینه کندولرندن حکمدارلر استخدامنه لزوم کورلدیکندن نجد وحجاز حوالیسنده کی قبائل وعشایرك امر انضباطلری مقصدیله یمن حکومتی طرفندن بنی کنده وعراق وجزیرهٔ مابین النهرین چوللرنده کی قبائلك دفع مضرتلری ایچون فرس دولتی جانبندن آل منذر وبرالشام حوالیسنده کی عرب قبائلنك ادارهٔ انضباطیه سیچون روم دولتی طرفندن غسانه دینلان آل جفنه حکومتلری تأسیس اولنمشیدی .

لکن کرك قبائل مضر وکرك سائر قبائل عرب قطع ارحام وبغی وفساده دوام ایله هردرلو فنالغی ارتکاب ایدرلر واصنام واحجاره عبادتله عبادت خالقدن اعراضده بولنورلر ایدی .

عربلر برطرفدن یکدیکرینك حقوقنه ومعموره لره

تجاوزله دولتلری علیهلرنده قوهٔ عسکریه استعمالنه مجبور ایلدکلری کبی بر طرفدن دخی روم وفرس دولتلری بربرلریله خارل خارل محاربهلر ایتمکده وجزیرة العرب حوالیسی کرك عشایر وقبائلك وکرك حبشهنك مهاجمات ومحارباتنه تصادفله کندو حالرنده یشامغی آرزو ایدن اهالی ورعایا هرجهتده اضطراب عظیمه هدف اولوب هرقبیلهنك قویلری ضعیفلرینی یمکده ایدیلر . جزیرهٔ مابین النهرین قطعهسی ایسه اراضیسندهکی قابلیت وموافعندهکی اسباب ثروت جهتیله ازمنهٔ قدیمهدولتلرینك مطمح انظاری اولمغله اوقطعهیی دردست ایتمك ایچون آثور، بابل، ماد، اشکانیان، ساسانیان دولتلریله یونانی وروماییلرك سهام حرص وآرزولرینه هدف اولمش وهردولت طرفندن استیلاسنه قیام اولنمش ایدوکندن قطعهٔ مذکوره ایله مربوطات قدیمهسنه مالك اولمق ایچون دول قدیمه عسکرلرینك انهار جاریه کبی او حوالیده قانلری اقیور ایدی .

فرسلر وروملر بینلرنده نیچه عصرلردن برو جزیره وبر الشام واسیای صغری حوالیلرنده امتداد ایدن محاربهلردن طولایی حوالیٔ مرقومه اراضیسندهبرسیلابهٔ دهشت اقوب چاغلامقده وشوسیلابهنك شدتی اراضیٔ

مذكوره‌نك تابع اولديغى بلدان و ممالكى تملكدن يقوب كتمكده ايدى .

روم دولتى دين نصرانيتى قبول ايتدكدنصكره اسيا قطعه‌سى اجزاسندن روملر يدلرنده‌كى بلادك اكثريسنده توسع ايدن نصرانيت قطعهٔ مذكوره‌نك فرس يدلرنده‌كى اجزاسنده‌ده يايلمش و فرس دولتى ايسه مجوس مذهبنده بولنمش اولديغى حالده شو دولته تابع اهالينك نصرانيته كوستردكلرى فرط محبت حقلرنده متبوعلرينك مظالمنى تشديد و روم و فرس دولتلرى بينلرنده بغض و منافرتى تزييد ايده‌يور ايدى .

روملرك متماديا ممالك فرسه و فرسلرك لاينقطع ممالك رومه تجاوزله ظهوره كتوردكلرى مصادمه‌لر نيجه خانه‌لرى اشيانهٔ بوم و غراب ايتدى .

شو احوال دهشت افزا شدايدينى بر درجهٔ تحملفرسايه واردرمش و هر قبيله‌سى بر صنمى معبود اتخاذ ايدن عربلرك بر بهانه ايله يكديكرينى محو ايدر درجه‌ده وقوعه كتوردكلرى اوزون اوزون محاربه‌لر جزيرة العرب و برالشام و جزيرهٔ مابين النهرين دائره‌لرينى خونابهٔ مظالمله دونر براسيابه دوندرمشيدى .

هر يردن زياده او حاللرك حكم يورتديكى و اصلاحنى عقول بشريه‌نك امكانه تقريب ايده‌مديكى جزيرة العرب

دائره‌سی ایکن او دائره‌ده واقع حوالئ حجازیه‌دن شعشعه
پاش اقطار جهان اولان مهر منیر اسلامیت ملوك معاصرینك
چشم مطالعه‌لرینی قاشدیروب شوکت اسلامیه‌دن تولد
ایده‌جك نتیجهٔ علیایه هر نقطه‌دن قریب الوقوع نظریله
باقغه باشلادیلر .

فرس دولتی ممالکنده بولنان خرستیانلرك متبوعلرندن
کورمکده اولدقلری مظالم طاقتفرسا روم دولتنك اچدیغی
محاربه‌لرله زائل اوله‌میور ایدی . روملرك فرسلرله
وقوع بولان محاربه‌لرنده قازاندقلری مظفریتلر تصادف
ایلدکلری مغلوبیتلره مقابل اوله‌مدیغنی و حقلرنده متبوعلرینك
شدتندن بشقه برفائده کوستره‌مدیکنی خرستیانلرك هپسی
کوره ایدی .

شو حالده ممالك فرسده‌کی خرستیانلری اباس امنیت
و اسایشدن عاری برصورتده بولندروب جمله‌سی تعذیبات
متوالیه ایله یشامقده ایکن طرف حقدن رحمةً للعالمین
اولمق اوزره بعث بیوریلان سید المرسلین علیه الصلوة
و السلام افندمز حضرتلرینك اعلان بیوردقلری شریعت
مطهره عدالتك درجهٔ قصواسنده اولدیغنی عمومه تصدیق
ایتدرمش و کرهٔ ارضده بولنان بالجمله خرستیانلره شامل
اولمق اوزره احسان بیوریلان عهدنامه‌لردن حکومت
مقدسهٔ اسلامیه‌نك عدالت مجسمه اطلاقنه شایان اولدیغنده هیچ

بریسنك شبهه‌سی قالمامش اولدیغندن ممالك فرسده بولنان خرستیانلر اودائرهٔ عدالته دخول ایله مجوس طائفه‌سندن معدود ملوك فرسك بویندریغی التندن چقمغی آرزو ایلدیلر . بناءً علیه طرف اشرف رسالتپناهی‌یه مبعوث مخصوص ارسالیله حمایهٔ اسلامیه استدعاسنه تشبث ایلدیلر حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه افندمزك خلافت جلیله‌لری اثناسنده شو استدعا اوزرینه حوالئ عراقیه‌یه عسکر سوق اولنمش اولدیغی خرستیان مورخلرندن برذاتك هجرتدن صکره قلمه الدیغی بر کتابده مندرجدرکه شو کتاب الیوم دیاربکر کلدانی کلیساسنده محفوظدر .

اشته دور اسلامك مبدئی دنیانك ـ ذکر اولندیغی اوزره ـ پك قاریشق بر زماننه تصادف ایتمش وطرف طرف حکم یورتمکده اولان وقایع مضرهٔ متمادیه صره‌سنده قبائل عربجه خصایص طبیعیه حکمنی المش اولان عوائد فاسده‌نك حسن حال وصلاحه تبدلی عقول بشریه‌نك محالاتدن عد ایده‌جکی بردرجه‌یه وارمش ایکن حکومت اسلامیه وشریعت مطهرهٔ محمدیه سایه‌سنده سرعت فوق العاده ایله قابل اصلاح اولدیغی وتواریخ اسلامیه‌نك مرتبه اهمیت عظیمه‌یی حائز بولندیغی وقایع آتیه‌دن معلوم اوله‌جقدر .

كتابمزك مندرجاتی حقنده صحت افاده وتدقیقات لازمه‌جه‌ده انشاالله تعالی هردرلو دقت واعتنایی التزام ایده‌جکز .

اشبو ایکنجی کتابك حاوی اولدیغی وقایعك
تقسیمی

کتاب مذکور درت قسمی شامل اولوب برنجی قسم فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك زمان سعادتلری وقایعنی ، ایکنجی قسم خلفای راشدین رضی الله عنهم حضراتنك تواریخنی ، اوچنجی قسم قرون وسطاده تشکل ایتمش اولان دول اسلامیه تواریخنی ، دردنجی قسم دول غیر مسلمه‌نك قرون وسطی تواریخنی مشتملدر .

برنجی قسم

سید موجودات علیه افضل التحیات افندمزک زمان سعادت نشان رسالتپناهیلری وقایعی

برنجی فصل

ولادت حضرت پیغمبریدن مبعث عالیلرینه قدر جریان ایدن وقایع

مولد کریم نبوی ودلائل نبوت . رضاع . کفالت . ازدواج نبوی . تعمیر کعبه .

مولد کریم نبوی

نبی ذیشان وپیغمبر اخر الزمان محمد بن عبدالله صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری امنة بنت وهبک رحمندن عام الفیلده واقع شهور عربیه‌دن ربیع الاولک اون ایکنجی وشهور رومیه‌دن نیسانک برنجی پازار ایرتسی کونی علی السحر مکرماً ومختوناً تشریف عالم شهود و نیر اعظم وجودلریله کائناتی منور ومسعود بیوردیلر . ولادت باسعادتلری فیل وقعه‌سندن اللی کون مرورنده ایدی‌که تقرب ولادتلری اثارقدسیه‌سندن اولمق اوزره قبله‌گاه امت مرحومه‌لری اولان کعبهٔ شریفه‌یی هدم ایچون مکه‌یه هجوم ایدن حبشه طائفه‌سی – برنجی

كتابدن ایکنجی قسمك (٥٩) نجی مبحثنده تفصیل
اولندیغی اوزره ـ قهرالهی ایله مضمحل اولمشلردر •
لیـلهٔ ولادتده ظهور ایدن دلائل نبوت چوقدر
بعضیلرینی ذکر ایدهلم •
او کیجهنك صباحی کعبهدهکی بتلرك یوزلری اوستنه
یره دوشمش اولدقلری کورلدی • مشهور ایوان کسرانك
اون درت شرفهسی صارصلدی • بیك یلدن بروفارس
ولایتندهواقع اصطخر اباد شهرندهیانمقده اولان مجوسیلرك
اتشلری سوندی • ساوه کولی یرهچکدی • سماوه درهسندهکی
صولر بالعکس طاشی ویردی • فرس قاضیسی موبدان ـ
برطاقم دوهلر عرب اتلرینی یدرك دجلهیی عبور ایله عراق
عجمه طاغلدقلرینی ـ او کیجه رؤیاده کوردی • بو رؤیا
نوشروانه بالغ اولدقده معبرلر « عرب طرفندن بر بیوك
حادثه ظهور ایدهجکدر » دیو تعبیر ایتدیلر • کرك رؤیا
کرك علامتلر فرس بیننده خیلی اهمیت کوستردیکندن
نوشروانك طلبی اوزرینه حیره ملکی نعمان بن منذرك
کوندردیکی عبدالمسیح سؤال ایچون دیار شامده بولنان
کاهن مشهور سطیحك یانـه کوندرلدی • عبدالمسیح
کیتدکده سطیحی مرض موت ایله مشغول بولوب سلامنه
جواب الهمدی • سطیحی ایقاظ ایچـون بعض ابیات
مؤثره انشاد ایلدکده سطیح کوزینی اچوب (عبدالمسیح

علی جمل مشیح اتی الی سطیح وقدا وفی علی الضریح . بعثك ملك ساسان لارتجاس الایوان وخمود النیران ورؤیا الموبدان . رأی ابلاً صعاباً تقود خیلاً عراباً . قدقطعت دجلة وانتشرت فی بلادها . یاعبدالمسیح اذا کثرت التلاوه وظهر صاحب الهراوه وخمدت نار فارس وفاض وادی السماوه وغاضت بحیرة ساوه . فلیس الشام لسطیح شاماً . یملك منهم ملوك وملکات علی عدد الشرفات وکلما هوآت آت .) یعنی « عبد المسیح سریع السیر دوه اوزرنده سطیحه کلدی . سطیح ایسه اولوم حالنده‌در . ایوانك صارصلمسنی، اتشك سونمسنی وبراز دوه‌لر عرب اتلرینی یدرك دجله‌یی کچوب بلادینه طاغلدقلرینه دائر موبد انك کوردیکی رؤیانك تعبیرینی صورمق ایچون ساسان پادشاهی سنی کوندردی . ای عبد المسیح اولوقت‌که اوقومق چوغاله، هراوه صاحبی ظهور ایلیه، فارسك اتشی سونه، سماوه دره‌سی طاشه، ساوه کولی یره بجه شام ارتق سطیح ایچون شام اوله‌مز . صاراصیلان شرفه‌لرك عددنجه ساسانیلردن اون درت ملك وملکه پادشاه اوله‌جق وهرنه کله‌جك ایسه کله‌جکدر » سویلدی . عبدالمسیح مداینه عودتله سطیحك سوزلرینی نوشروانه تبلیغ ایلدکده « اون درت پادشاهك کلوب کتمسی چوق زمانه محتاجدر » دیه‌رك نوشروان رؤیایه

وسائر وقوعاته اهمیت ویرمدی . نوشروانده صکره کلان اکاسره ایسه ازوقتده بربرینی ولی ایدرك مهر منیر اسلامیتك لمعانیله ساسانیلرك طالعلری برج شرفدن هابط ودولتلری ذروهٔ استقلالدن موقع انقراضه ساقط اولدی .

رضاع نبوی

ذات عالیٔ رسالتپناهی افندمزی ولادتلرندن اوچ کون صکره‌یه قدر والدهٔ محترمه‌لری امنه و بعده ابولهبك جاریه‌سی ثوبیه ارضاع ایلدی . مرتبهٔ ثانیه‌ده مرضعه‌لری بنی سعد قبیله‌سندن حارثك زوجه‌سی حلیمه بنت عبدالله‌در .

حضرت پیغمبر هنوز طفل شیرخوار ایکن بنی سعد قبیله‌سندن برطاقم سود انالری مکه‌یه کلمکله هربریسی برینك چوجغنی امزرمك ایچون کوتوردیکی صره‌ده اول حضرتیده حلیمه کوتورمشیدی . حلیمه‌نك ممه‌سنده کندی اوغلنی امزرمکه کفایت ایده‌جك درجه‌ده بیله سوت یوق ایدی . فخر عالم افندمزی امزرمکه باشلامسیله برابر ممه‌لرنده سوته پك زیاده کثرت کلدی . خانه‌لرنده ظهور ایدن فیض وبرکت ایسه سائرلرینك مغبوطی اوله‌جق بر درجه‌یه واردی . درت یاشنه قدر حلیمه

اول حضرتی یاننذن ایرمیوب انشقاق صدر کبی اره‌صره
مشاهده اولنان خارق العاده حاللر اوزرینه حارث و همه
ذاهب اولدیغندن مکه‌یه کوتورب والدهٔ ماجده‌لرینه
تسلیم ایتمشدر ٠

کفالت

حضرت پیغمبر التی یاشنه وارنقده والده‌لری وفات
ایلدیکندن جد عالیلری عبدالمطلبك وسکز یاشنه یتشدکده
عبدالمطلب دخی فوت اولمغله عم مکرملری ابوطالبك
اغوش کفالتنه التدی ٠ اون اوچ یاشنده ایکن ابوطالب
تجارتله شامه متوجهاً یوله چیقه‌رق اول حضرتیده
برابر کوتوره‌یور ایدی ٠ اعمال شامدن بصری نام بلده
جوارنده بر صومعه قارشوسنده نزول ایتدیلر ٠ شو
صومعه‌ده بحیرا [١] نامیله موسوم بر راهب عیسوی

---

[١] بحیرا آریوس مذهبنده بر راهب ایدی . اصل اسمی
جرجیس بن اسکندر در . حضرت عیسانك لاهوتیتنی انکار
وحضرت عیسایه اله تسمیه‌سی جائز اولمیوب کلمه اطلاق اولنه‌جغنی
ومریم والدهٔ ناسوت اولدیغنی ادعا ایدر ایدی . کندوسی عالم
و فاضل و علوم فلکیه‌یه اشنا ایدی. حضرت عیسانك الوهیتنی
انکار ایلدیکی جهتله بولندیغی کنیسانك رئیسی کندوسنی طرد
ایتمکله طورسینا‌ده‌کی کنیسایه و بعده بریهٔ عربه وصکره شام
حوالیسنه عزیمتله یول اوزرنده بر صومعه اتخاذ ایتمشیدی. بر مدت
اوراده اقامتله کتوب بجنلری توحید خالقه تحریض و عربلری

منزوی و اوراده چوقدن برو قوریمش بر اغاج موجود ایدی • بحیرا ابو طالبله کلان کاربانه باقارکن باشلری اوزرنده دائما بر بلوت پارچه‌سنك کاربان ایله برابر حرکت ایتدیکنی و یاننده نزوللرینی متعاقب ذکر اولنان قوری اغاجك یشیل یاپراق ویردیکنی کورمکله تحقیقات علمیه‌سنه وکشفیات سائره‌یه دقتله حضرت پیغمبری کوروب خاتم الانبیا اولدیغنی استدلال ایلدیکندن ابوطالبه « شو چوجغك شانی پك بیوکدر • شامده‌کی یهودیلر کوررلر ایسه حقنده اهانت ایدرلر • شامه کوتورمکسزین اعاده ایتملیسین » دیدیکی جهتله ابوطالب شامه کتمیه‌رك اورادن مکه‌یه عودت ایلدی •

فخر عالم افندمز سن صباوتی کچیروب سن شبابه

عبادت اصنامدن تحذیر ایدر ایدی . سلمان فارسی رضی الله عنه حضرتلری قبل الاسلام [اسلامدن اول] بحیرانك صومعه‌سنه وارمش و بر وقت تلمذ ایچون یاننده قالمشیدی . بحیرا ــ شاکردلرندن مذهب نام ذات ایچون ــ (ابناء) عنوانیله بر کتاب تألیف ایدوب شو کتابده اسماعیل علیه السلام اولادینك قریباً مظهر هدایت اوله‌جقلرینه دائر بعض بحثلر یازدی . مومی‌الیه مذهب سیدکائنات افندمزك برج ثورده وزهره‌نك مشتری ایله زحله مقارنتی وقتنده تولدینی و بنی اسماعیلدن ابناء جنسنی معرفت مولایه ارشاد ایله قریباً امرلرنده قوت حاصل اوله‌جغنی بحیرادن روایت ایتمشدر . و هجرتك برنجی عصرنده‌کی علمای مسیحیه‌دن یعقوب بن اسحق الکندی (الجواب علی البرهان) نام کتابنده بحیرانك اوصاف حسنه‌سندن و فضائل وکمالاتندن بحث ایتمشدر .

واردقلرنده صدق وامانتله اشتهارندن ناشی قریش ایچنده محمد الامین دیو یاد اولندی ۰

ازدواج نبوی

قبیلهٔ قریشدن خویلد بن اسد بن عبدالعزانك کریمهٔ محترمه‌لری سیدة النسا حضرت خدیجة الکبری رضی الله تعالی عنها صاحبهٔ ثروت و یسار اولوب تجارتله مألوفه ایدی ۰ حضرت پیغمبرك شایعهٔ صدق وامانتی مکه‌یی طولدرمش اولدیغندن اول حضرتی غلامی میسره‌یه رفیقاً شام تجارتنه کوندردی ۰ عودتلرنده میسره ذات عالئ نبویدن کوردیکی خوارق عاده و احوال حسنه‌یی مشارالیهایه نقل ایتمکله حضرت خدیجه‌نك رغبتی اوزرینه عقد جمعیتله نکاحلری اجرا اولنمشدر ۰ او صره‌ده رسول کبریا علیه الصلوة والسلام افندمز یکرمی بش و حضرت خدیجه رضی الله عنها قرق یاشنده ایدی ۰

مبعث نبویده جمله‌دن اول خدیجة الکبری حضرتلری ایمان ایلمشدر ۰ حضرت پیغمبرك خدیجه‌دن ابتدا قاسم نامنده بر نجل عالیلری دنیایه کلمشدر ۰ سن شریف نبوی اوتوزه واردقده کریمهٔ مکرمه‌لری زینب و اوتوز اوچ یاشنده رقیه و بعده ام کلثوم حضرتی تولد ایلدیلر ۰ بدایت مبعثده حضرت فاطمه تولد ایلدی ۰

تعمير كعبهٔ معظمه

قريش كعبهٔ شريفه‌نك تجديد وتعميرينه اتفاق ومباشرت ايدوب بنا حجرالاسودك وضع اولنه‌جغی محله يتشدكده هرقبيله « حجرالاسودی بز وضع ايده‌جكز » ديه‌رك بربرلريله منازعه‌يه باشلاديلر . نهاية‌الامر ذات عالیٔ پيغمبرينك ويره‌جكلری قراره راضی اولدقلرندن اول حضرت حجرالاسودی بر پارچه بزايچنه وضع ايله هرقبيله‌دن انتخاب اولنان بر شخصه بزك بر اوجندن طوتدروب يوقارو قالدرتدی . ويد مباركلريله يرينه وضع ايلدی .

مبعث نبوی‌يه قدر ظهور ايدن دلائل نبوتی جامع اخبار پك چوقدر . علماء كرام بو اخبار جليله‌يی حاوی كتب كثيره تأليف ايتمشلردر . كتابمزده او بحثلری تماميله جامع اوله‌جق درجه‌ده وسعت اولمديغندن يازه‌مدق .

ایکنجی فصل

مبعث نبویدن هجرت علیه‌لرینه قدر جریان ایدن وقایع

مبعث وابتداء نزول وحی • سابقین اسلام • دعوت علنیه • مشرکینك مسلمینه اذالری • مسلمینك حبشه‌یه هجرتلری • اسلام حمزه وعمر • قطیعهٔ رحم • وفات ابی طالب وخدیجه‌وتزویج عایشه وسوده • معراج وفرضیت صلوات خمس • سفر طائف ومبدأ اسلام انصار وبیعت عقبهٔ اولی وثانیه وثالثه •

مبعث وابتداء نزول وحی

خاتم الانبیاء علیه الصلوة والسلام افندمز حضرتلری قرق یاشنده ایکن خلعت مقدسهٔ نبوتله مشرف اولدیلر • مبدأ نبوتدن التی ماهه قدر هر وقت رؤیای صادقه مشاهده بیوره‌یورلر ایدی • شو اوقات مسعوده ظرفنده مبارك قلب تابناك عالیلرینی احاطه ایدن انوار تجلیاتك تشکیل ایلدیکی دائرهٔ نورانیه جوار قدسیت مدارلرینه اغیار وماسوایی قبول ایتدره‌مدی • بناءً علی ذلك میل عالیء نبویلری عالم وحدته ودائماً خلوته تعلق ایلدیکندن جبل حراده واقع غار سعادت قراره کیدرك اوراده معبودینه عبادت ایلمکده ایدی • صحیفهٔ قدرت ازلیه‌ده

مضبوط اولان منشور عظمت نشور وحی کریمك اول
پادشاه کشور لولاکه بدایت تبلیغی ربیع الاولك سکزنجی
پازار ایرتسی کوننه مصادف اولدی ·

حضرت جبریل امین حامل وحی مبین اولدقلری
حالده حضور رسالتپناهی‌یه کلوب (یامحمد انت رسول الله)
دیه‌رك فتح باب مصاحبت ایلدی · حبیب خدا مصادف
اولدیغی دهشت عظیمه‌دن ناشی دیزلری اوزرینه دوشوب
بویون چنبرینك کوشه‌لری تل‌تل دترمکه باشلادی ·
شو حالی متعاقباً خدیجه‌نك یاننه رجعتله اوزرینی اورتدروب
قلبنی استیلا ایدن روع ودهشت زائل اولدقدن صکره
جاذبهٔ قدسیه‌نك جذبنه اتباع ایله وسط جبله عزیمت
بیوردیلر · جبریل امین ینه حضور عالیلرینه کلوب (یامحمد
انت رسول الله) سویلکله نمایان اولان مهابت کندولرینی
طاغدن اشاغی اتمغه قصد ایتدره‌جك بر درجه‌یه قدر
تقریب ایلدی · حضرت جبریل (یامحمد انا جبریل وانت
رسول الله اقرأ) دیو خطاب ایتدی · رسول اکرم وحی
الهینك عروق واعصابنه قدر اعطا ایلدیکی تأثیر معنوی
ایله متأثر اولدقلری حالده خطاب جبریله مقابلة (فااقرأ)
بیوردیلر · جبریل امین اول حضرتی اغوشنه باصوب
بروجهله صیقدیلرکه تاب وطاقتی کسلدی · شو معامله

اوچ دفعه تکرر ایتدکدن صکره امین وحی خدا فتح منشور کبریا ایدرك (اقرأ باسم ربك الذی خلق خلق الانسان من علق اقرأ و ربك الاکرم الذی علم بالقلم علم الانسان مالم یعلم) آیات کریمه سنی صحیفهٔ حافظه لرینه ثبت ایتدیلر. شو آیات کریمه معارفی مشتمل اولدیغندن مضمون منیفی نبوتدر.

ظهور وحی الهینك مبدئی پك مهابتلی اولدیغندن جسم همایونلرندن کل صوبی کبی ترلر تقاطر ایلدی. شو حال ایله خانهٔ خدیجه یه کلوب (زملونی) بیوردیلر. اوزرینی اورتدردکدن و براز تنفسدن صکره حضرت خدیجه یه اخبار کیفیت بیورمقله مشارالیها اول حضرتی عمزاده لری ورقه [۱] بن نوفلك یانه کوتوردی. رسول اکرم افندمز وقعه یی تقریر ایلدیلر. ورقه «یا محمد سکا کلان ناموس اکبردرکه موسی بن عمرانه کلور ایدی. قومك سنی مکه دن چیقاردقلری وقت کاشکی حیاتده اوله ایدم» سویلدی. حضرت پیغمبر «قومم بنی مکه دنمی چیقاره جقدر» بیوردقلرنده ورقه «اوت چیقاره جقدر. هیچ بر ذاته نبوت

[۱] ورقه زمان جاهلیتده تنصر ایدوب انجیلی عبرانیه دن عربی یه ترجمه ایتمشیدی. کندوسی اوصرهده بر پیرفانی اولوب زمان دعوتدن مقدم وفات ایلمشدر.

ویرلمدی که قومندن اکادشمنلر ظهور ایتدی. اگر رسالتك اظهاری زماننه یتشمش اولسه ایدم سکا بیوك معاونت ایدر ایدم» جوابنی ویرمشدر.

حوصلهٔ تحمل واستعداد عالیلرینی توسیع ایچون بوندن صکره اوچ سنه مدت وحی الهینك ارقه‌سی کسلمدی.

ولادت جلیله‌لرینك قرق اوچنجی سنه‌سی اخرنده برکون اسماندن برندا ایشیدوب بوقارو باقدقده کوزینه جبریل امین کورنمکله دهشتندن لرزه‌ناك اولدیغی حالده خدیجه‌نك یانه واروب اوستنه ثیاب اورتدردی. جبریل امین (یا ایها المدثر قم فانذر وربك فکبر وثیابك فطهر والرجز فاهجر) ایات کریمه‌سیله نازل اولدی. بو آیاتك مضمونی رسالت اولمغله اولوقتدن انتقاللرینه قدر برده وحیك ارقه‌سی کسلمدی.

سابقین اسلام

عقیب رسالتده جمله‌دن مقدم اسلامیتله تشرف ایدن حضرت خدیجه‌در. اندن صکره ابوبکر الصدیق وعلی المرتضی حضراتندن قنغی برینك اسلامیتی مقدم

اولدیغی اختلافلیدر . حضرت علی اولوقت طقوز یاشنده ایدی [٣] .

ابو الفدانك صاحب السیره‌دن روایتنه نظراً حضرت علیدن صکره رسول اکرم افندمزك کوله‌سی زید بن حارثه، بعده ابو بکر الصدیق حضرتلری اسلام ایله مشرف اولدیلر .

اسلامیتده مشار الیهم حضراتنی تعقیب ایدن ذوات کرام عثمان بن عفان، عبد الرحمن بن عوف، طلحه بن عبید الله حضراتیدرکه هپسی ابو بکر الصدیق حضرتلرینك دلالت علیه‌لریله حضور عالئ نبوی‌یه کله‌رك اسلام ایله مشرف اولدیلر . رضی الله تعالی عنهم .

مشار الیهم حضراتندن صکره ابو عبیده عامر بن عبدالله بن الجراح، عبیدة بن الحارث، سعید بن زید، عبد الله بن مسعود، عمار بن یاسر، خباب بن الارث، بلال حبشی صهیب رومی، عمر بن الخطابك همشیره‌سی و سعید بن زیدك زوجه‌سی فاطمه، عمار بن یاسرك والده‌سی سمیه ایله سائر

---

[٣] قبل الرساله قریشه اصابت ایدن مضایقه اثناسنده ابو طالبك کثرت عیالندن ناشی مضایقه‌سنی تخفیف ایچون حضرت پیغمبر ایله عملری عباس اوغللرندن بعضیلرینك کندی اداره‌لرینه تودیعنی طلب ایلدیلر . ابو طالبك موافقتیله حضرت علی‌یی ذات رسالتپناهی وجعفری حضرت عباس کوتورمکله حین بعثتده حضرت علی نزدنبویده ایدی .

بعض ذوات اسلامیتده سابقین مشار الیهمی تعقیب ایلدیلر . صکره خلق طاقم طاقم دائرهٔ اسلامیته دخوله باشلا- مشلردر .

دعوت علنیه

اوائل نبوتده امر دعوت صورت علنیه‌ده جاری دکل ایدی . ولادتك قرق دردنجی سنه‌سی (فاصدع بما تؤمر) آیت کریمه‌سی نازل اولمغله حضرت پیغمبر مجامع قریشده جهاً علنی دین اسلامه دعوت بیوردیلر . اصنامی سب ایدنجه‌یه دکین قریش اول حضرته اذیت وجفاده بولنمیوب اندن صکره علیهنده هر بریسی بر عداوت مجسمه کسلدی .

متعینان قریش ابو طالبه مراجعتله «یاقرنداشك اوغلنی بزلرمزه تعرضدن منع 'یاخود بزه تسلیم ایده- جکسن» دیو اصرار ایلدیلر . ابوطالب حسن صورتله اصرارلرینه مدافعه کوستردی .

مشرکینك اذا واستهزالری

اصحاب کرامك وخصوصیله عشیرت صاحبی اولمیان

ضعفانك تصادف ایلدكلری تعذیبات وتحقیرات تحمل اولنهمیه‌جق درجه‌ده ایدی .

امیه بن خلف كوله‌سی بلال بن رباح الحبشی‌یی تموزك صیجاق كونلرنده كونشه قارشو یره اتدروب كوكسی اوزرینه بر بیوك طاش قویدردی . یا محمدی تكفیر، یاخود وفات ایدنجه‌یه قدر شو حال ایله تعذیب اولنمسنی معذبلرینه امر ایلدیكندن حضرت ابی بكر بلالی بر كوله ایله بالمبادله تخلیص وازاد ایلدی .

عمار بن یاسرك پدری یاسری شدت شمسه قارشو اقامه وتعذیب ایلدكلرندن یاسر شو عذاب ایچنده وفات ایتدی .

بواجی اوزرینه یاسرك زوجه‌سی سمیه ابوجهلی كلمات مغلظه ایله لسانه القله ابوجهل النده‌كی حربه ایله سمیه‌یی اوروب اولدردی .

خباب بن الارثی طوتدروب كونشك شدتنده تعذیب ایله برابر اتشده قزدرلمش طاشلری وجودینه یاپشدردیلر .

امیه بن خلف اهتدا ایدن صفوان بن امیه‌نك كوله‌سنی تعذیب ایله ایاقلرینه ایپ طاقدروب صیجاق طاشلر اوزرنده سوركلتدردی . واولوم درجه‌سنه كتورمشلر

ایكن حضرت ابی بكر اقچه‌سیله عبد الصفوانی اشترا
و ازاد ایلدی ٠

پك چوغنه بویله تعذیب اجراسنده بولنمشلردركه
بعضیلری همت اصحاب ایله قورتلمش و معذب اولانلردن
كوله وجاریه طاقمرینی حضرت ابی بكر رضی الله عنه
پاره‌سیله الوب ازاد ایتمشدر ٠

بو تعذیبات ایله برابر مشركینك بر طاقیده مسلمین حقلرنده
درلو درلو استهزا ایله حقارتلر كوستره‌یورلر ایدی ٠
مستهزیلردن بریسی حضرت پیغمبرك عمیسی ابولهب
دیكری ابولهبك زوجه‌سی ام جمیله بنت ابی سفیان
ایدی ٠ بونلرك حق عالئ رسالتپناهیده كوستردكاری
حقارتلر اوزرینه (تبت یدا ابی لهب) سورهٔ كریمه‌سی
نازل اولوب امجمیل (حمالة الحطب) نامنی الدی ٠
ویردكاری امر اوزرینه اوغللری عتبه و عتیبه تحت
نكاحلرنده بولنان كریمات نبویه‌دن رقیه وام كلثوم
حضراتنی تطلیق ایلدیلر ٠

ابولهب جوارنده بولنان باب سعادتمآب پیغمبری یه
هر وقت ملوثات القاسیله‌ده تحقیرده بولنور ایدی ٠
حتی بر كون عم نبوی حمزه بن عبدالمطلب بویله بر معامله یه

راست کلدیکندن ملوثاتی باب نبوی اوکندن قالدروب
ابولهبك باشنه وصقالنه اتمشدر .

حضرت پیغمبرك دایسی اوغلی اسود بن عبدیغوث
فقراء مسلمینی کوردکجه « بونلر یریوزینك پادشاهلریدر .
کسرانك ملکنه وارث اوله جقلردر » سویلر ورسول
اکرمه راست کلدکجه « یا محمد بوکون کوکدن برخبر
یوقمی » دیو استهزا ایدرایدی [۱]

ابوجهل « محمد بزم الهه مزی سوکر ایسه بزده کندو-
سنك الهنی سوکرز » دیمکله (ولاتسبوا الذین یدعون
من دون الله فیسبوا الله عدواً بغیر علم) آیت کریمه سی
نازل اولدی .

خلفك اوغللری امیه وابی اللرینه بر کموك الوب
« یا محمد ربك بونلری می دیرلته جك » دیورلر ایدی .

اسود بن المطلب اصحاب کرامی کوردکجه « هله
یریوزینك پادشاهلرینه، هله کنوز قیصر وکسرانك
غالبلرینه باقیکز » دیرایدی .

ایشته بوکبی حقارتلر واستهزالر حد وحسابی پچدی .

---

[۱] مستهزیء مرقوم برکون بادسموم تصادفله یوزی کومور
کبی سیاه اولوب خانه سنه کتدکده اهلی طانیدیغندن کندوسنی طرد
ایتمکله چوللرده حیرتله کزرکن صوسز هلاك اولمشدر .

مسلمينك حبشه يه هجرتلری

احوال مذكوره اوزرينه ولادت نبويه‌نك قرق بشنجی سنه‌سی برطاقم اهل اسلام رخصت نبويه ايله ارض حبشه‌يه هجرت و اصحمه النجاشی‌يه التجا ايلديلر . حضرت عثمان ايله زوجهٔ محترمه‌لری رقيه بنت النبی ، زبير بن العوام ، عثمان بن مظعون ، عبدالله بن مسعود ، عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنهم حضراتی شو مهاجرين ايچنده ايديلر .

هجرتلرندن صکره مکه‌ده مسلمين ايله خذلهٔ مشرکين ارالرنده مصالحه وقوعنه دائر بر شايعه ظهور ايلديکندن عودت ايتديلر ايسه‌ده شايعه‌نك بی اساس اولديغنی کوروب ينه کيرويه دونديلر .

مهاجرين حبشه‌ده ايکن عمرو بن العاص ايله عبدالله بن ربيعه قريش جانبندن مهاجرين مشار اليهمك کندولرينه تسليملرينی نجاشيدن التماس ايچون کوندرلمش اولدقلری حالده مقصدلرينه نائل اولقسزين عودت ايتمشلردر .

مسلمين حقلرنده اوجهله تعذيبات و تحقيرات ارتکاب

ایدنلرك کیمیسی من طرف الله بر بلیه ایله دوچار ابتلا کیمیسی غزوهٔ بدرده مقتولاً عازم دارجزا اولدیلر . چوغی مسلمان اولمغله اسلامیتلرندن صکره « نیچون سابقین اسلامدن اولمدق » دیو تأسفلرندن دلخون ومبتلای داغ درون اولمشلردر .

اسلام حمزه وعمر رضی الله عنهما

اسلام حمزه — ولادت باسعادتك قرق التنجی سنه‌سنده برکون سید کائنات علیه افضل الصلوات افندمز حضرتلری صفاده اوطورورکن امت محمدك فرعونی ابوجهل لعین اورادن کچه‌یور ایدی . اول حضرتی سب ایله رنجیده ایتدیکنی عم اکرم نبوی حضرت حمزه ایشتدکده مجمع قریشه کیدرك ابوجهلی یقه‌لمسیله برابر کوکاری قرنجه‌یه قدر دوکدی . ابوجهل دیاق یدکچه کندوسنی قورتارمق استیانلره « امان دوقنمیکز . حمزه غضبنی تسکین ایتمز ایسه بوحدتله کیدرك مسلمان اولور » سویلیور ایدی . حضرت حمزه ایسه ابوجهله داغ برداغ اولمق اوزره اوراده کلمهٔ شهادتی ترتیل ایله شرف اسلامیتی حائز اولدی .

اسلام عمر الفاروق — حضرت عمر همشیره‌لری فاطمه‌نك اسلامیتنی ایشتدکده غضبندن پرآتش اوله‌رق خانهٔ فاطمه‌یه عزیمتله مشار الیهایی وجودندن قانلر اقنجه‌یه قدر ضرب ایلدی . اوراالق کوزینه برصحیفه ایلشدیکندن صحیفه‌یی الوب بسملهٔ شریفه‌یی وبعده (یسبح لله مافی السموات ومافی الارض) سورهٔ کریمه‌سنی اوقومغله (امنوا بالله ورسوله) آیت کریمه‌سنه یتشدکده جاذبهٔ اسلامیت ضمیرینی اویله جذب ایتدی‌که وجودینی استیعاب ایدن غضب وحدت صو ایچنه دوشمش آتشپاره کبی سونوب زائل اولدی . اوساعتده کلمهٔ شهادتی بالترتیل شرف اسلام ایله مشرف اولدیغندن کلدیکی وقت قورقولرندن کزلنمش اولان فاطمه‌نك زوجی سعید بن زید ایله تعلیم قرائت ایچون اوراده بولنان خباب بن ارث کزلندکلری یردن چیقوب صوت بلندله ایله تکبیر ایلدیلر . مشار الیهمانك دلالتلریله حضرت عمر حضور حضرت پیغمبری‌یه کیدرك تجدید اسلام ایتمکله حاضر اولان اهل اسلامك تکبیر صدالری مکه‌یی طولدردی .

حمزه وعمر رضی الله عنهما حضراتنك اسلامیتلری مشرکینك مسلمین حقلرنده اولان تجاوزلرینی بردرجه‌یه قدر تقلیل ایتمشدر .

قطیعهٔ رحم

حضرت حمزه و عمر رضی الله عنهمانك اسلامیتلری وحبشه یه کیدن مهاجرینك اوراده مظهر حرمت ورعایت اولملری مشرکینك غیظ وغضبلرینی ارتردیغندن ولادتك قرق یدنجی سنه‌سی ذات عالئ رسالتپناهی‌یی اعدام افکار فاسده‌سنی التزام ایلدیلر . بوتصورات فاسده بنو عبدالمطلب و بنوهاشمك مسموعلری اولدقده داخل دائرهٔ اسلام اولانلر غیرت دیانت واولمیانلر حمیت قرابت سببیله اول حضرتی صیانت ایچون اتفاق ایلدکلرندن بنونوفل وبنو عبدالشمس طاقملری حضرت محمد کندولرینه تسلیم اولنمدقجه بنی هاشم ایله مناکحه ومبایعه ومخالطه‌ده بولنماموق اوزره بینلرنده عهدومیثاقی حاوی برصحیفه یازوب شو صحیفه‌یی درون کعبه‌یه تعلیق ایتدیلر .

ورقهٔ مذکوره‌یه اغاج قوردی مسلط اولوب درونده‌کی یازونك لفظهٔ جلالدن ماعداسنی اکل ومحو ایلدی . هشام بن عمرو العامری، زهره بن امیة المخزومی مطعم بن عدی بن نوفل، ابوالبحترا بن هشام، زمعه بن اسود اول ورقه‌یی یرتیق وخذلهٔ قریشك سد ایتدکلری باب

رحم ومناسبتی اچق اوزره بالاتفاق مجمع قریشه کیدرك
اصرار وابوجهل اظهار عناد واستکبار ایدرکن ابو
طالب اورایه کلوب حضرت محمدك وحی ایله وقوع
بولان اخبارینه نظراً ورقه‌ده‌کی یازولری اغاج قوردینك
محو ایلدیکنی و بوسوزده خلافی ظهور ایدر ایسه
کندوسیده حمایه‌سندن صرف نظر ایده‌جکنی سویلدی .
صحیفه ممهور اولدیغی حالده جلب وفتح اولندقده ابو
طالبك دیدیکی کبی کورلکله هپسی محجوب وابوجهل
ینه عنادنده مصر اولمشدر .

وفات ابی طالب وخدیجه وتزویج عایشه وسوده

وفات ابی طالب وخدیجة الکبری — اللنجی سال
ولادت نبویه‌ده عم اکرم رسالتپناهی سیدالقریش ابو
طالب عازم دار عقبی اولمشدر .

ابوطالبك مرض موتی مشتد اولدقده رسول اکرم
افندمز حضرتلری « یا عم سنك ایچون یوم قیامتده شفاعتی
حلال ایده‌جك سوزی (کلمهٔ شهادتی) سویله » بیوردیلر .
ابوطالب « یا ابن اخی قریشك بنی سب ایتیه‌جکلرینی بیلسه‌

ایدم سویلر ایدم. لکن قریش عجزمدن اویله سویلدیکمی ظن ایدرلر » سویلدی. حین وفاتنده دوداقلری د پرنمکله عم نبوی عباس بن عبدالمطلب قولاق ویردکده فخر عالم افندمزه خطاباً « یاابن اخی والله ابوطالب سنك امر ایتدیکك سوزی سویلیور » دینمکله فخر کائنات افندمز (الحمدلله الذی هداك یاعم) بیوردقلری مرویدر. ابوطالب ذات عالیٔ پیغمبری‌یی مصدق اولدیغی

ودعوتنی وعلمت انك صادق ولقد صدقت وکنت ثم امینا
ولقد علمت بان دین محمد من خیر ادیان البریة دینـا
والله لن یصلوا الیك بجمعهم حتی اوسد فی التراب دفینا

بیتلرندن معلـومدر. لکن حضرت پیغمبری مصـدق اولدیغی حالده وجه شرعی اوزره اعلان ایمان ایتمدیکندن قبول اسـلامیت ایتمکسزین وفات ایتدیکی مشهوردر. وفاتنده سنی سکسانی کچمشیدی.

موت خدیجه — اللنجی سال ولادتده وابو طالبك فوتندن اوچ کون صکره سیدة النسا حضرت خدیجة‌ـ الکبری رضی الله عنها عزم کاشانـهٔ سرای جنان ایلدی.

نکاح عایشه وسوده — بنه سنهٔ مذکورده عایشه بنت ابی بکر الصدیق رضی الله عنها وعن ابیها ایله سوده

بنت زمعه رضی الله عنهـا سالث امهات مؤمنینه منخرطه اولدیلر . لکن حضرت عایشه‌نك صغر سنلری جهتیله امر زفاف برمدت صکره مدینهٔ منوره‌ده اجرا اولندی .

معراج وفرضیت صلوات خمس

اللی برنجی سـال ولادتده معراج قدسیت منهـاج محمدی وقوعبولدی . برکیجه جبریل امین علیه السلام طرف حقدن کلوب اول حضرتی مسجد اقصایه واوردن سمـواته کوتوردی . ذات عالیٔ رسـالتپناهی غرایب لایحصایی مشاهده‌دن صکره بالذات دیدار حق رؤیت وینه اول کیجـه خانهٔ سـعادتلرینه عودت بیوردیلر . فرداسی معراجی امتلرینه بیان بیوردقده ابتدا ابو بکر الصدیق وبعده سـائر اصحاب کرام تصـدیق وتبریك ایلدیلر .

لیلهٔ شریفهٔ معراجده اختلاف واردر . بعضیلری رمضـان شریفك اون یدنجی سبت کیجـه‌سی؛ بعضیلری ربیع الاولـده و بعضـیلری رجبده اولـدیغنی روایت ایتمشلردر .

معراجدن مقدم دخی نماز قلنور ایدی . بش وقت نماز قلنمسی او کیجه فرض اولدی .

سفر طائف ومبدأ اسلام انصار
وبیعت عقبهٔ اولی وثانیه

سفر طائف ـ ابو طالبك وفاتندن صکره قریش حق عالئ پیغمبریده هردرلو تحقیر واذایی تزیید ایتمکله ثقیفدن طلب نصرت وانلری دینه دعوت ایچون طائف طرفلرینه عزیمت بیوردیلر مصادف اولدقلری جماعتك هر بریسی بر مناسبتسز سوز تفوهیله عدم موافقیت کوستردکلرندن مکه یه عودت بیورلدی . بوندن صکره قریشدن دها زیاده مخالفته تصادف ایتمشلردر .

مبدأ اسلام انصارو بیعت عقبهٔ اولی ـ سید مخلوقات علیه افضل الصلوات افندمز حضرتلری هرسنه حج موسمنده مکه یه کلانلری اسلامه دعوت بیوررلر ایدی . مجتمع اولان قبائله کندولرینی عرض ایدرکن عقبه قربنده اهل یثرب (مدینهٔ منوره) دن وخزرج قبیله سندن آلتی ذاته مصادف اولدیلرکه بونلر اسعدبن زراره٬ عوف بن الحرث٬ رافع بن مالك٬ عامر بن حارثه٬ قطبه بن عامر٬ عقبه بن عامر٬ جابر بن عبدالله نام ذوات ایدیلر . خزرجیلر وطنلری اولان یثربده نبی اخر الزمانك وقت

ظهوری تقرب ایتدیکنی واول حضرتك ظهورنده بالاتباع اوس وخزرج قبیله‌لرندن کوردکلری اذیتلرك انتقامنی اله‌جقلرینی یثرب یهودیلری لسانلرندن هرزمان ایشیده‌یورلر ایدی . ذات معالی ایات حضرت پیغمبرینك ذکر اولنان خزرجیلری اسلامه دعوت وکندولرینه برازقرأن کریم تلاوت بیوردقلرنده یهودیلرك خبر ویردکلری پیغمبر اول ذات جلیل الشان اولدیغنی بالاذعان یدیسیده اسلام ایله تشرف ایلدیلر . یثربه عودتلرنده هربریسی ذکر جمیل نبوی‌یی تشهیر ایله برابر راست کلدکلرینی اسلامه دعوت ایتمکله هرخانه‌ده اذکار علیهٔ پیغمبری جریان ایتمکه باشلادی .

بیعت عقبهٔ ثانیه ـ ولادت باسعادتك اللی ایکنجی سنه‌سی یثربدن حج ایچون کلان اسعد بن زراره ایله رفیقلری رافع وعوف وعقبه وینه خزرج قبیله‌سندن معاذبن حارث، ذکوان بن عبد قیس، عبادة بن صامت، یزید بن ثعلبه، عباس بن عباده‌واوس قبیله‌سندن ابوالهیثم بن تیهان، عویم بن ساعده عقبه‌ده سید الکونین افندمزله بالملاقاة عقدبیعت ایلدیلر .

بیعت عقبهٔ ثالثه ـ ولادتك اللی اوچنجی سنه‌سی ایام تشریقك ایکنجی کونی حج ایچون مکه‌یه عزیمت

ایتمش اولان انصاردن یتمش ایکی رجال وایکی خاتون
ینه عقبه‌ده بیعت امر شریفیله نائل سعادت اولمشلردر ·
بنی نجار قبیله‌سندن ابوایوب خالد الانصاری حضرتلری
انلرله برابر ایدی · رسول اکرم افندمزك مدینهٔ منوره‌یه
هجرتلری شو بیعت صره‌سنده قرار اتمش وذوات
مشارالیهمك جمله‌سی صیانته تعهد ایتمشدر ·

اوچنجی فصل

هجرتدن بدأ ایله برنجی سنهٔ هجریه نهایتنه قدر جریان ایدن وقایع

هجرت . بناء مسجد شریف وزفاف عایشه . مواخاة بین المسلمین .

خاتم الانبیا افندمزك هجرت علیه‌لری

عقبهٔ ثانیه بیعتندن صکره فخر کائنات افندمز مدینهٔ منوره‌یه هجرت ایچون اصحاب کرامه اذن ویردکلرندن ولادت نبویه‌نك اللی دردنجی سنه‌سی محرم وصفر آیلرنده مهاجرین وطنلرینی ترك ایله بر بر ینی متعاقب مدینه‌یه کتدیلر . جمله‌دن اول هجرت ایدن ذات ابوسلمه بن عبدالاسددر . ذوات سائره‌دخی مشارالیه حضرتلرینی تعقیب ایدرك حضرت عمر بن الخطاب وبرادر عالیلری زید وعباس بن ربیعه سائر رفیقلریله برلکده یکرمی برنفردن مرکب برطاقم اولدقلری حالده مدینه‌یه عزیمت بیوردیلر . الك صکره داماد عالیٔ رسالتپناهی عثمان بن

عفان حضرتلری هجرت ایلدی . حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیـه وسلم افندمزله ابو بکر الصدیق وعلی المرتضی رضی الله عنهما حضرتلری مکه‌ده قالدیلر . مدینه‌یه کیدن مهاجرین کرام اوراده انصار کزین حضراتی معرفتلریله یرلشـدیریلوب حقلرنده رعایت مکمله اجرا اولندی . سید کائنات افندمز بالذات هجرت بیورمق اوزره اذن الهی صدورینه انتظار ایده‌یورلر ایدی .

اصحاب کزینك مدینـه‌یه هجرتلرندن صکره قوهٔ اسلامیه‌نك اوراده کسب عظمت ایده‌جکنی وتجارتکاهلری اولان شام یولنك تهلکه‌یه دوشه‌جکنی مشرکین قریش ملاحظه ایلدکلرندن دارالندوه‌ده بالاجتماع روح جسم کائنات افندمز حضرتلرینك اعدامنـه قرار ویردیلر . شو قرار فاسـد جانب جلیل صمدانیـدن جبریل امین واسطه‌سیله اول حضرته انها ومدینه‌یه هجرتلرینه اذن ورخصت اعطا بیورلدی .

مشرکینك اقشامدن صکره سعادتخانهٔ نبوی اطرافنده اقامه ایتمش اولدقلری اشخاص حضرت پیغمبرك اویومه‌لری وقتنی کوزلیورلر ایدی . خاتم الانبیا افندمز کنـدی یتاقلرنده یاتمه‌لرینی علی ابن ابی طالب حضرتلرینـه امر بیوردیلر . سؤ قصد ایچون خانه‌نك اطرافنی صیق صیق

احاطه و نظرلرینی خانه دائره‌سنك هر نقطه‌سنه حواله ایله دقت ایتمکده ایکن حضرت پیغمبر (یس) سورهٔ شریفه‌سنك اولندن (فهم لا یبصرون) ه قدر برآوج طپراق اوزرینه اوقیوب شو طپراغی ملاعین مرقومه‌یه طوغری نثار ایتدکدنصکره روح جسددن چقار کبی درون خانه‌دن چقوب جبل ثورده‌کی مغاره‌یه عزیمت بیوردیلر • حضرت ابی بکر الصدیق دخی یانلرنده بولندی • سؤقصد افکارنده اولانلر هیچ برشی کوره‌مدیلر • بونلر حجرهٔ سعادته کیردکلرنده جامه خواب نبویدن علی المرتضی حضرتلرینك قیامنی کوردکلرندن « محمد نره‌ده‌در » دیو سؤال ایلدیلر • حضرت علی « بیلم » جوابنی ویردی • هپسی حیرت ایچنده قالوب حضرت علی‌یی اورادن اخراج و برساعت حبس ایتدکدنصکره براقدیلر •

کیفیتی خذلهٔ قریشه خبر ویردکلرنده مکه‌ده ارامدقلری یر قالمدی • « هر کیم محمدی بولور ایسه یوز دوه ویررز » دیو منادیلرله اعلان ایتدیلر •

سرور انبیا علیه الصلوة والسلام افندمز حضرتلری یانلرنده‌کی امانتلری اصحابنه ویردکدن صکره مدینه‌یه کلمك اوزره علی المرتضی رضی الله عنه حضرتلرینه امر ویرمش ایدی • کندولری و حضرت ابی بکر الصدیق

رضی الله عنه برقاچ کون اومغاره ده کزلندیلر . اختفالرینی متعاقب مغاره نك قپوسنده براورمجك اغنی کرمش وبرچفت یبان کوکرچینی یورطلامشیدی . قریشك ارامق ایچون کوندردکاری اشخاص مغاره اوکنه کلدکارنده ایچلرندن امیه بن خلف « اورمجك اغی کوستره یورکه غاره چوقدن برو کیمسه کیرمامشدر » سویلدکه هپسی چکلوب کتدیلر .

حضرت پیغمبر صدیق اکبرله برابر اوچ کیجه مغاره ده قالدیلر . زمان اختفالرنده عتقای صدیقدن عامر بن فهیره کیجه‌لری مغاره‌یه یه‌جك کتورر وعبدالله بن ابی بکر احوال قریشی خبر ویرر ایدی . حضرت ابی بکرك مقدمجه خفیاً استکرا ایتمش اولدیغی دوه‌لری عبدالله بن ارقطه لیلا مغاره قپوسنه کتوردی . عامری دخی برابر الوب مدینه‌یه طوغری یوله چقدیلر . مکه‌دن خروجلری مدینه‌ده شیوع بولدیغندن اوراده‌کی اهل اسلام استقبال ایچون هرکون شهر خارجنه چقارلر وکونشك شدتلندیکی وقته قدر بکلیوب ینه عودت ایدرلر ایدی . نورعین کائنات علیه افضل الصلوات افندمز حضرتلرینك افتاب جهان آرا کبی افق قبادن طلوعلرینی هرکسدن اول کورمش اولان بریهودی « استدیککز

کلیور » دیو تبشیر ایلدی . اهل اسلام اشتیاق و احترام ایله بالاستقبال قبا قریه‌سنده کلثوم بن هرمك خانه‌سنه ایندیردیلرکه قبایه یوم وصوللری ولادت با سعادتك اللی دردنجی و هجرتك برنجی سنه‌سی ربیع الاولنك اون ایکنجی بازار ایرتسی کونی ایدی . او صره‌ده مسجد قبانك بناسنه وضع اساس اولندی .

حضرت علی رضی الله عنه افندمز امانتلری اصحابنه ویردکدنصکره مکه‌دن حرکت وذات عالی رسالتپناهی افندمز قباده ایکن اورایه مواصلت بیوروب مکه‌دن قبایه قدر پیاده کلدکلری جهتله قدم شریفلری یارلنمش ایدی . رسول اکرم علیه الصلوة والسلام افندمز کوردکلرنده اغلیوب بوینه صارلدی . وآب دهان عالیلرینی مبارك الیله یاره‌لان یرلره سورمکله درحال شفایاب اولدی .

سید موجودات علیه افضل الصلوات افندمز حضرتلری جمعه کونی ناقهٔ سعادتلرینه بینوب یوز نفر اصحاب کرام ایله قبادن مدینه‌یه عزیمت بیوردیلر . مدینه‌یه وصوللرنده بیوت انصاردن قنغی برینك قپوسی اوکندن کچدی ایسه تکلیف نزول ایچون خانه صاحبی ناقه‌نك مهارینه یاپشیور ایدی . افندمز « دوقنمیکز .

ناقه مأموردر . نزولنزه مشیت الهیه‌نك تعلق ایلدیكی خانه‌یی بیلوز » بیوره‌یورلر ایدی . ناقه صاغه صوله باقه باقه كیدرك حالا موجود ومؤخراً تزیید ابنیه وتزیینات ایله معمور اولان مسجد شریف نبوینك [١] شمدیكی قپوسی اوكنده چوكدی . متعاقباً قالقوب براز كیتدكدنصكره ابوایوب انصاری رضی الله عنه حضرتلرینك قپوسی اوكنده چوكوب ینه حركتله اولكی محله كیدرك یره چوكمش وبوینی اوزاته‌رق باغرمغه باشلامشدر . خاتم الانبیا افندمز (هذا المنزل ان شاالله) دیه‌رك اوراده نزول وابوایوب انصاری حضرتلرینك خانه‌لرینی تشریف بیوردیلر .

بناء مسجد شریف

ناقه‌نك ابتدا چوكدیكی عرصه‌یی رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری اون التونه‌الوب اوراده برمسجد شریف ایله كندولری واهل بیت عالیلری ایچون لزومی قدر اوطه‌لر بناسنه شروع بیوردیلر . الحالةهذه معمور اولان مسجد شریف نبوی بودر .

---

[١] مسجد مذكورك بولندیغی محل اولوقت مالك بن نجارك خانه‌سی اوكنده برعرصهٔ خالیه‌دن عبارت ایدی .

مسجد بنا اولنور ایکن اصحاب کزین رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی امر انشایه خدمت ایدرك هر بریسی بر کرپیچ کتوره‌یور ایدی . عمار بن یاسر رضی الله عنه حضرتلری بریسی ذات عالئ پیغمبری' دیکری کندوسی ایچون ایکیشر کرپیچ طاشیدقلرندن فخر کائنات افندمز حضرتلری عماره خطاباً (للناس اجر ولك اجران واخر زادك من الدنیا شربة لبن وتقتلك الفئة الباغیة) بیورمشلردر [٢] .

مسجد شریفك وخانهٔ سعادت استانه‌نك بناسنه مباشرتدن صکره حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام افندمزك کریمهٔ جلیله‌لری ام کلثوم وفاطمه وزوجهٔ مکرمه‌لری سوده حضراتنی کتورمك اوزره زید بن حارثه ایله ابو رافعی مکه‌یه ارسال بیوردیلر . زید بن حارثه‌نك زوجه‌سی ام ایمن واوغلی اسامه و حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه افندمزك نجل عالیلری عبدالله ایله عیالی واتباعی دخی برابر کلمشدر . رسول اکرمك بیوك کریمه‌لری زینب رضی الله عنهانك زوجی

[٢] بحث مخصوصنده بیان اولنه‌جغی اوزره عمار حضرتلری وقعهٔ صفینده حضرت علی طرفداری بولنمغله شامیلرله حرب ایدرکن شهید اولمشلردر .

ابو العاص بن الربیع اسلامه کلمه‌شیدی . بناءً علیه حضرت زینب اول وقت مکه‌دن چقه‌مدیلر .

مسجد شریف ایله یاننده‌کی سعادتخانهٔ نبوینک انشاسی یدی ماه ظرفنده ختام بولدی . خاتم النبیین افندمز اول وقته قدر ابو ایوب انصارینک خانه‌لرنده مسافرت و بعده خانهٔ جدید نبویلرینه نقل بیوردیلر .

زفاف عایشه - هجرتدن سکز آی صکره رسول اکرم افندمزك حضرت عایشه رضی الله عنها ایله زفاف عالیلری وقوعبولدی .

مواخاة بین المسلمین

برنجی سنهٔ هجریه‌نك اواخرنده فخر انام علیه الصلوة والسلام افندمز حضرتلری بین المسلمین مواخاة امر واجرا بیوردیلر .

ذات عالی رسالتپناهیلری حضرت علی بن ابی طالب رضی الله عنه ایله عقد اخوت بیورمقله حضرت علی ایام خلافت علیه‌لرنده منبر کوفه‌ده (انا عبدالله و اخو رسول الله) بیورمشلر ایدی .

ابو بكر الصديق حضرتلری ایله خارجه بن زید ابن ابی زهیر الانصاری، ابو عبیدة بن الجراح ایله سعد بن معاذ الانصاری، عمر بن الخطاب ایله عتبان بن مالك الانصاری، عبدالرحمن بن عوف ایله سعد بن الربیع الانصاری؛ عثمان بن عفان ایله اوس بن ثابت الانصاری؛ طلحة بن عبیدالله ایله کعب بن مالك الانصاری، سعید بن زید ایله ابی بن کعب الانصاری حضراتی یکدیکرلری بینلرنده عقد مواخاة بیوردیلر. رضی الله تعالی عنهم.

هجرتدن صکره مهاجریندن اول مولود عبدالله بن زبیر و انصاردن اول مولود نعمان بن بشیر حضرتلریدر.

دردنجی فصل

ایکنجی سنهٔ هجریه وقایعی
تحویل قبله و فرضیت صیام و زکوة ومشروعیت
اذان • امر جهاد • غزوهٔ بدر الکبری • غزوهٔ
بنی قینقاع و غزوهٔ سویق و غزوهٔ قرقرة الکدر •
تزویج علی وفاطمه، وجوب صلوة عید اضحی
وفوت امیه بن ابی الصلت •

تحویل قبله و فرضیت صیام و زکوت و مشروعیت اذان

تحویل قبله ـ یوم هجرتدن اون سکز ای مرور ایتدکده امر الهی ایله قبلهٔ اسلام بیت المقدسدن کعبهٔ معظمه یه تحویل بیورلدی • حضرت پیغمبر اصحاب کرام ایله برابر صلوة ظهری ادا ایدرکن یوزلرینی کعبه یه چویردیلر •

فرضیت صیام وزکوة ـ سنهٔ مذکورهده اهل

اسلامك رمضان شریف آینده اوروج طوتملری وکذلك
مالارندن زکوة ویرملری امر اولنمشدر .

مشروعیت اذان ـ ینه سنهٔ مذکوره‌ده اذان
اوقومق مشروع قلندیغندن بلال حبشی رضی الله عنه
مؤذنلك شرفنه مظهر اولدیلر .

امر جهاد

مفخر کونین علیه الصلوة والسلام افندمز شو
تاریخه قدر خلقی بالکز دعوت و انذار ایله مأمور ایدی .
اصحاب کرامك مقداری غلبه‌یه کفایت ایده‌جك درجه‌یه
وارمقله سنهٔ مذکوره صفر الخیرنده غزو وجهاده امر
الهی صدور ایلدی .

بناءً علیه عم النبی حمزه بن عبدالمطلب و عمزاده‌لری
عبیدة بن الحارث و سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی
عنهم حضراتی رفاقتلریله مکه مشرکلرینك کاربانلرینه
تعرض ایچون بر سریه ارسال بیورلمش ایسه‌ده
تصادف ایده‌مامشلردر . ذات عالیء رسالتپناهی افندمز
التمش نفر اصحاب کرام ایله ودان وابوان قریه‌لرینه

و مؤخراً یوز اللی قدر اهل اسلام ایله عشیرا جانبنه عزیمتله ارادقلری قریش کاربانته تصادف ایده‌مدکلرندن برنجی سفرده بنی ضمره و ایکنجی سفرده بنی مدلج قبیله‌لرینی دائرهٔ اطاعته الوب هر قبیله‌یه بر امانتامه اعطا بیوردیلر .

بوندن صکره خاله زادهٔ نبوی عبدالله بن جحش الاسدی اخبار قریشی تحقیق ایچون سکز نفر اصحاب کرام ایله مکه و طائف اراسنده واقع نخله‌یه ارسال بیورلدی . تصادف ایلدکلری قریش کاربانتك سرکرده‌سی عمرو بن حضرمی‌یی قتل و ایکی نفری دخی اسیر ایدرك مالرینی مدینه‌یه کتیردیلر . اسلامده برنجی غنیمت بودر .

غزوهٔ بدر الکبری [١]

بدر غزوه‌سی هجرتك ایکنجی سنه‌سی رمضان شریفنك اون یدنجی کونی وقوعبولمشدر . شام کاربانته تعرض ایچون عشیرا نام محله سبقت ایدن غزوه‌ده قریش کاربانته تصادف اولنه‌مامشیدی . کاربانك عودتلری استخبار بیورلدقده ذات عالیٔ رسالتپناهی افندمز اوچیوز بش

[١] بدر مدینهٔ منوره‌نك جانب شرقیسنده بولنان جار نام موقعك بر مرحله بعدنده و جنوب شرقیسنده اولوب موقعی براووه‌در .

نفر دلاوران اصحاب ایله رمضان شریفده مدینهٔ منوره‌دن
چقوب روحا نام محلی تشریف بیوردیلر . قریشك عموماً
مکه‌دن خروج و قریش قافله سنی استقباله مسارعت
ایلدکلرینی اوراده خبر الدقلرندن عساکر اسلامیه اللی
التمش نفری حاوی بر قافله ایچون مرتب اولدیغی حالده
ایش دکیشلوب بدر غزاسنی نتیجه ویردی .

دلاوران مشارالیهمك التمش دردی مهاجرین
و باقیسی انصاردن ایدیلر . ایچلرنده یالکز اوچ اتلو
و یتمش دوه وار ایدی که اردوی اسلامك مجموعی قریش
اردوسنك بر ثلثنه قریب ایدی . قریش کاربانك رئیسی
ابو سفیان بن حرب اولوب عمرو بن العاص دخی برابر
ایدی . رسول اکرم افندمزك کاربان علیهنده اولان
مرادینی ابوسفیان اوکره‌نمش اولدیغندن محافظه‌لرینه
عسکر یتشدرلمسی ایچون ضمضم بن عبدالغفاری یکرمی
التونه استیجار وسیر سریع ایله مکه‌یه ارسال اتمشیدی .

ضمضمك مکه‌یه وصولندن اوچ کیجه اول ــ بر
شخص دوه اوزرنده اولدیغی حالده وادیده طوروب
« یا آل عذر اوچ کونه قدر سیاستکاهلریکزه یتشمکه
غیرت ایدیکز » دیو یوکسك سس ایله باغردقدن و کعبه
ایله جبل ابی قبیس اوزرنده دخی او فریادی تکرار

ایتدکدنصکره اشاغی‌یه طوغری براقدیغی بر بیوك قیا پاره‌لنوب هر پارچه‌سی مکه‌نك اولرندن برینه دوقندیغنی ـ عمهٔ پیغمبری عاتکه بنت عبدالمطلب رؤیاده کورمکله بو رؤیایی برادری عباسه سویلمشیدی . ایکیسیده رؤیایی افشا اتمیه‌جکلر ایدی . لکن عباس کتم ایده‌میوب الك زیاده دوستی اولان ولید بن عتبه‌یه سویلدیکندن رؤیا بحثی یایله یایله رؤسای قریشك هپسنه بالغ اولدی .

عباس ایکنجی کون طواف ایچون حرم شریفه کتدکده رؤسای قریش فنای حرمده برلشوب رؤیا ماده‌سنی قونشیورلرایدی . ابوجهل « یا عباس طوافدن صکره یانمزه کل » سویلدی . عباس بعدالطواف انجمن قریشه واردقده ابوجهل عباسه خطاباً « همشیره کزه نه‌وقت پیغمبرلك کلدی . ارککلریکزك پیغمبرلك دعواسی کفایت اتمیورده نسوانکزده می او دعوایه باشلایور . اوچ کونه قدر رؤیانك اصلی چیقماز ایسه قبائل عربك یلانجیلری عبدالمطلب اولادیدر دیه اعلان ایله سزی عالمه رسوا ایده‌جکز » سویلدی . عباس وقت و حاله نظراً سکوت ایله مقابله اتمش ایسه‌ده ابوجهلك سوزلری شایع اولدیغندن اوکیجه اولاد عبدالمطلبك نسوانی عباسك باشنه طوپلانوب « شو فاسق یوز ویره ویره

بو درجه شمارتدیکز . ارککاریکزه سویلدیکی سوزلرله
قناعت ایتمیورده شمدی نسوانکزیده کوپك کبی قاپمغه
باشلادی » دیو اجی اجی سویلندکاری جهتله عباس
ایکنجی کون - که رؤیانك موعدی اولان اوچنجی کون
ایدی - حرم شریفه کیدرك ابوجهلك یقه‌سنه صارلمغه
بهانه ارارکن ابو سفیانك استغاثه ایچون کوندردیکی
ضمضم دوه اوزرنده اولدیغی حالده وادیده طوروب
« یا معشر قریش ابوسفیان ایله برابر اولان مالریکزی
قورتارمغه قوشیکزکه او مالر همان محمد ایله اصحابنك
اللرینه کچمك اوزره در » دیوسی چته‌بیلدیکی قدر
باغردیغندن جمله‌سی ضمضمك یاننه طوغری قوشدیلر .
رؤیانك حقیقتی ظهور ایتمکله ارتق عباسك بشقه درلو
مجادله‌سنه حاجت قالمدی .

ابوجهل وقریشك سائربیوکاری « محمد بونیده عمرو
الحضرمینك مالنی ظن ایدیور . مالمزه تعرض نه دیمك
اولدیغنی کندوسنه کوستررز » کبی لاف وکزافه و بر
طرفدن دخی نفیرعام صورتیله اهل مکه‌یی اباغه قالدرمغه
باشلادیلر . لکن شو لاف وکزاف و بوتدارکات صره‌سنده
عاتکه‌نك رؤیاسندن یورکارینی استیلا ایدن رعشهٔ خوف
واوهامیده تسکین ایده‌میورلر ایدی . بناءً علیه ابولهب

بالذات حربه کیتمکه جسارت ایده‌میوب یرینه بر بدل ارائه ایلدی .

قریشدن سهیل بن عمرو « ناموسکز یوقیدر . حیت نه اولدیغنی بیلیورمیسکز . نه طوره‌یورسکز سلاحلانکز » دیو باغره باغره مکه زقاقلرنده طولاشوب عمومی ایاغه قالدردی . محاربه‌ده قریش عسکرینی تشجیع ایچون بر طاقم مغنیه‌لریده جمعیت عسکریه‌لرینه الدیلر .

عباس بن عبدالمطلب هرنقدر ابوجهل ایله بوزشمش ایسه‌ده مکه‌نك تعمیر اماتنی و زمزمك سقایتی کندی عهده‌سنده اولدیغندن برابر بولنمز ایسه صکره راحت یشامیه‌جقلرینی بیلوب اوده بالضرور اولاد عبدالمطلب ایله برابر عسکره قارشدی . ابولهبدن بشقه قریشك جمله‌سی بیك نفره قریب بر جمعیتله یوله چقدیلر .

بو جمعیت بدر قریه‌سنه یتشمزدن مقدم ابوسفیان ساحل طریقیله مکه‌یه وصولنه دائر خبر کوندردی ایسه‌ده ابوجهل بونجه غلبه‌لك طوپلانمش ایکن مدینه‌ده‌کی قوهٔ اسلامیه‌یی شو عسکرله محو ایتمکسزین عودت ایتمامك سوداسنه دوشدیکندن « اهل اسلامدن انتقام الدقجه دونمیه‌لم » دیو عسکری اضلال ایلدی . بنی

زهره قبیله‌سی «ارتق بزجه ایش قالمدی» دیه‌رك کیروبه دونوب ماعداسی بدر یولنی طوتی ویردیلر ·

حضرت پیغمبر مدینه‌دن چیقارکن تدارکنی الی التمش کیشیدن مرکب برقافله‌یه کوره ترتیب ایتمشیدی · قریش عسکرینك مقدارینی ایسه صفرا مرحله‌سنده خبر الوب اردوی همایون خلقنك فکرلرینی اوکرنمکه لزوم کوردیکندن کیفیتی موقع استشاره‌یه وضع ایلدی ·

عسکرك چوغی موجودك کفایتسزلکندن بحث ایلدیلر · شو بحثك مرضیء پیغمبری‌یه موافق اولماسی جهتیله خاطر نبوی‌یه اغبرار کلدی ایسه ده ابوبکر الصدیق وعمر بن الخطاب رضی الله عنهمانك «سز نه امر بیورور ایسه کز بزانك انفاذینه حاضرز» دیملری انشراح عالیلرینی موجب اولدی · بونی متعاقب مقداد بن اسود رضی الله عنه یرندن قالقوب «یارسول الله بز حضرت موسانك قومی کبی (اذهب انت وربك فقاتلا اناههنا قاعدون) دیمیز · بزی مملکت حبشه‌نك نهایتنده‌کی برك الغماده قدر بیله کتورسه‌کز سایه‌کی یانکزدن ایرلق احتمالز یوقدر» دیمسیله رسول الله افندمز بغایت ممنون اولدیلر ·

انصارك عقبه‌ده‌کی تعهدلری حضرت پیغمبرك مدینه ایچنده صیانتندن عبارت ایدی · او تعهدك خارج مدینه‌یه

شمولی اولمدیغندن انلرك رأیلرینی اوكرنمكهده لزوم كوردی . «سز نه دیرسکز» دیو استفسار بیوردیلر . انصارك رئیسی سعد بن معاذ رضی الله عنه « یا رسول الله بزه می سؤال بیوره یورسن ، بزسکا و طرف حقدن خبر ویردیکك شیلرك جمله سنه ایناندق . دکزه بیله کیرمکلکمزی امر بیوره سه کز دونمك احتمالمز یوقدر . امرکز هر نه ایسه همان اجرا بیوریکز . بزی دین اغورنده فدا ایلدکجه مفتخر کوره جکسکز » دیدکده ذات عالیٔ رسالتپناهی ممنونیت عظیمه لرینی بیان و (سیروا علی برکة الله) دیو فرمان بیوردیلر . اردوی همایون بدر قریه سنه طوغرو حرکت ایلدی .

اردوی اسلامده اوچ بایراق وار ایدی . بریسی مصعب بن عمیر بن عبد الدار و دیکری علی بن ابی طالب ، اوچنجیسی قیس بن ابی صعصعة الانصاری حضراتنك اللرنده ایدی . بدره واردقده حضرت پیغمبر دشمندن مقتول اوله جقلرك مقتللرینی بر بر کوستردی .

قریش دها مقدم کلوب عدوهٔ قصوایه قونمشلر ایدی . عسکر اسلام ضروری اوله رق بدره قریب قومسال بر محله نزول ایلدیلر . اوراده ایسه کرك انسان ، کرك حیوان حرکت ایتدکجه ایاقلری قایمقده و قالقان توز ، طپراقلر کمسه یه کوز اچدیرمامقده ایدی . بدر صوینی دشمن عسکری

ضبط ایتدیکندن عارض اولان مضایقه یه اوکیجه اصحاب کرامدن چوغننك احتلام عارضه سی دخی منضم اولدی • غسل و ابدست ایچون صو بوله مدیلر • شیطانك النه بر بیوك سرمایه یکه رك بر طاقنك قلبلرینه درلودرلو وسوسه ویرمکه باشلادی • متعاقباً هر دره دن برچای اقه جق درجه ده شدتلی بریغمور یاغدیغندن هرکس صوسزلقلرینی وغسل و ابدسته متعلق احتیاجلرینی ازاله ایله برابر قربه و مطهره لرینی دخی طولدیردیلر • یغموردن اول یرلره ایاق باصله مز ایکن یغموردن صکره طوزلر باصلوب یر دخی پکلشدیکندن او صقندیده برطرف اولدی •

حضرت پیغمبر علیه الصلوة و السلام ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلریله برلکده کندولریچون خرما داللرندن یاپیلان کولکه لك ایچنده اوطوردیلر •

قریش عسکرنده اوچ بایراق اولوب بریسی ابوعزیز زرارة بن عمیرك النده ایدی که اشبو زراره اسلام اردوی همایوننك برنجی علمداری مصعبك برادری ایدی • ایکنجیسی رسول الله شدت عداوتله مجبول نضر بن حارثك، اوچنجیسی طلحه بن طلحه نك اللرنده ایدی • قریش عسکری بایراقلرینی اچوب برصورت مفتخرانه ده میدانه یوریدیلر اسلام اردوسی دخی انلره قارشو صف باغلادی •

اسلام اردوسنده‌کی مهاجرینك هپسی قریش اردو-
سنده‌کی عسکرلر ایله اقربا اولدقلرندن اوغل بابایه، قرنداش
قرنداشه، عمزاده عمزاده‌یه قارشو طورمقده ایدیلر. اهل
اسلامی محاربلرینه مقابل سلاح بدست خصومت ایدن
دین حمیتی، قریش عسکرینی اهل اسلامك قانه تشنه ایدن
حال ایسه دین عداوتی ایدی. بابا اوغلیله مبارزه ایچون
رسول اللهه عرض استدعا ایتمکده، برادر برادرینه،
عمزاده عمزاده‌سنه میدان اوقومقده ایدی. اسلام عسکری
نبوتدن صکره اندن بیوك منصب اولمیان شهادتی احراز
ایتمکی حیاتی محافظه‌یه ترجیح ایدوب حربه حرص
شدید کوستریور، دشمن عسکرینی ایسه افکار جاهلانه
میدانه سورمش اولدیغندن چوغی صکره «نصل بر بریمزك
یوزینه باقه‌جغز» دیه‌رك قلبلرینی استیلا ایدن حجاب قرابته
مهابت اسلامیه‌دن یوز کوسترن احوال مدهشه دخی
منضم اوله‌یور ایدی. طرفینك احوال مشروحه‌لری
رؤسای قریشدن بعضیلرینك کوزلری اوکنده تجسم ایدرك
هر بریسی «بو اوله‌جق ایش دکلدر» دیمکه ورؤسای
مرقومه‌دن عتبه بن شیبه «ای جماعت قریش کیملرله حرب
ایده‌جکز. بو مناسبتسز ایشدن وازکله‌لم» سویلمکه باشلادی
وابو جهله‌ده بویله خبر کوندرلدی ایسه‌ده ابو جهل -

قلبنده تحدث ایدن زهر عداوت تداوی نصیحتله زائل اولورشی اولمایغندن محمد آدینی صیانتله یاد ایده‌جك آدم اوغلی بیله اولسه حزننن دیشلریله اولدره‌جك درجه‌ده تهوره اسیر اولمش ایدی. بناءً علیه « خیر. خیر. یارز محمدك ادینی دنیادن قالدیره‌جغز. یااو بزم لباس حیثمزی چاکچاك ایده‌جکدر » دیه‌رك قریش عسکرینی تشویق و تحریکدن کندوسنی الامدی.

عبد الله بن جحش حضرتلرینك سریه‌لرنده مقتول اولان عمرو بن حضرمینك قرنداشی عامر ابوجهلك تشویقیله میدانه اتوب « واعمرواه» دیه‌ندبه اظهار وخلقك غیرتنی اویاندرمغه ابتدار ایتمکله برابر باب محاربه‌یی اچمق ایچون اسلام طرفنه اتدیغی اوق عمر بن الخطاب حضرتلرینك ازادلوسی مهجع رضی الله عنه حضرتلرینه دوقنوب مهجع شهید اولدی ملت اسلامیه‌ده محاربه اولنورکن ابتدا شهید اولان بوذات عالیدر.

بونك اوزرینه باب محاربه اچلمغله قریش اردوسندن عتبه بن ربیعه برطرفنه برادری شیبه‌یی دیکر طرفنه اوغلی ولیدی الوب اهل اسلامه قارشو یوریدی. و«مبارز یوقی» دیو باغرمغه باشلادی. انصاردن حارثك اوغلری عوف ومعاذرك نامرنده ایکی برادر ایله عبد الله

بن رواحه مبارزه‌یه کیتدکلرندن عتبه «سزلر کیملر اولیورسکز» دیو سؤال ایلدی . انصاردن اولدقلری جوابنی ویردیلر . عتبه پراتش اولوب «یا محمد بزه اهل یثربدن فلاح چوبان مقوله‌سنی‌می مبارزه‌یه کوندره‌یورسن . شرف ونسبده همپامز اولانلر بیورسونلر» دیو باغرمقله سلطان انبیا افندمز حضرتلری «یاعبیدة بن الحارث قالق . یاحمزة بن عبدالمطلب قالق . یاعلی بن ابی طالب قالق» بیوردیلر .

اوچ شهباز اوچ غرابه قارشو کیدرك میدان اوقودقلرنده اوزرلرنده‌کی زرهلردن عتبه کیملر اولدقلرینی بیله‌مدیکی جهتله سؤال ایله اوکرندکدن صکره «ها ایشته بویله اولملی» دیوب عتبه عبیده‌یه، شیبه حمزه‌یه، ولید علی‌یه قارشو طوردیلر . عبیده و عتبه‌نك ایکیسیده اختیار وحمزه اللی سکز وعلی یکرمی یاشنده اولوب یاشجه مبارزلرینه معادل ایدیلر . عبیده و عتبه‌نك بربرینه اولان حمله‌لری تخلف ایتدکدن صکره عتبه فرصت بولوب حضرت عبیده‌یی ایاغندن یاره‌لدی . حضرت حمزه وعلی بر قلیجده مبارزلرینك باشلرینی یرده یوارلادقدن صکره عتبه‌یه‌ده انلرك یانلرینه یاتردیلر . حضرت علینك ابتداکی مقاتله ومبارزه‌سی بودر .

عبيده حضرتلرى حضور نبوى يه كتورلمكله يارەسندن متأثراً اوچ كون صكره وفات ايلدى . رضى الله تعالى عنه .

مخاذيل قريشدن اوچ بيوك آدمك كريبان حياتلرينك برتلمسى قريش اردوسنى حدته كتوروب ارتق مبارزه صورتيله محاربەدن فراغت وطوپى برلكده هجومه مباشرت ايلديلر . ايكى طرفدن يغمور كبى اوقلر ياغدريله ياغدريله يكديكرى اوزرينه يوريوب قليج قليجه، كوكس كوكسه كلدكلرى وقت رسول اكرم افندمز كولكه لكده (الهى حقمده كى وعد كريمك انجازينى تضرع ايدرم) ديو جناب حقه عرض نياز ايده يور ايدى . اواالق بر خفيفجه اويخو اويويوب بشاشتله كوزلرينى اچدقده رفيق شفيقى حضرت ابى بكر الصديقه (مژده يا ابابكر طرف عزتدن مدد و نصرت ايرشدى) ديەرك كولكه لكدن خروج ايله (سيهزم الجمع ويولون الدبر) آيت كريمه سنى قرائت وغزاته تبليغ بشارت بيورديلر . اول حالده (اذ تستغيثون ربكم فاستجاب لكم انى ممدكم بالف من الملائكة مردفين) آيت كريمه سى نازل اولدى .

قتال اثناسنده عكاشة بن محصن الاسدى حضرتلرينك قليجى قرلديغندن حضور رسول اللهه كلوب كوستردكده

النه براودون پارچه‌سی اعطا بیورلمشیدی . عکاشه الوب قوللانمغه باشلادقده براعلا قلیجه تحول ایلدی .

ابو جهل معاذ بن عمرو ایله انصاردن ایکی نوجوانك مجروح سیف سطوتلری اولمشیدی . عبدالله بن مسعود حضرتلری اوحالده اوزرینه واردیغندن باشنی کسمك ایچون صقالنی دسته‌لیوب اایاغنی بوینه باصدیغی وقت ابو جهل کوزینی اچوب « ای قیون چوبانی پك صرب یره چقمش‌سن . غلبه نه طرفده قالدی » دیمکله ابن مسعود « مژده اهل اسلام غلبه ایلدی » دیدکدنصکره باشنی کسه‌رك حضور رسالتپناهی‌یه کتوردی . فخر عالم علیه الصلوة والسلام افندمز سجدهٔ شکری ایفا و « شو امتك فرعونی بودر » دیو بیان بیوردیلر .

اصحاب کرام مشرکینه ضرب سیف انتقام ایله مشغول ایکن مکه‌ده کندوسنی تعذیب ایتمش اولان امیة بن خلف بلال حبشی حضرتلرینك کوزینه ایلشمکله «یا انصار الله ایشته کفره‌نك بیوکی . اولدریکز » دیدیکندن معاذ بن حارث وسائر بعض ذوات یتشوب امیه‌یده ابو جهلك یاننه کوندردیلر .

شو محاربه‌ده مقتول اولان مشرکیندن ولید بن عتبه، عاصی بن منبه، ابو العاص قیس، عمرو بن عثمان، نوفل

بن خویلد، عبیده بن سعید، عبدالله بن المنذر حضرت علینك ومسعود بن امیه، ازمعة بن الاسود، خالد بن الولیدك قرنداشی ابو قیس بن الولید، طعیمه حضرت حمزه‌نك شیر شمشیرلرنده طعمه اولمش وعتبه‌یی ایکیسی ونبیه بن حجاجی سعد بن ابی وقاص حضرتلریله مشترکا اوچی اولدرمشدر .

ابو جهلك مقتول ایتمدن صکره قریش عسکرندن ضباننه اعتمادی اولانلر طریق فراره قوشوب ماعداسی دائرهٔ اسارتده قالدیلر . دشمنلردن مقتول اولانلر یتمش واسرا دخی یتمش نفر ایدی . شهدای اسلام التیسی مهاجرین وسکزی انصاردن اولمق اوزره اون درت ذاتدن عبارتدر . میدانده قالان واسیرلرك یدلرنده بولنان اموال ونقود کاملا اغتنام اولندی .

عم النبی عباس، ابن عم الرسول عقیل، نوفل بن حارث، ابوالعاص بن الربیع، ابوعزیز بن عمیر، سهیل بن عمرو، خالد بن هشام، ابی بن خلفك اوغلی عبدالله، ولید بن الولید، نضر بن حارث، عقبة بن معیط، شاعر هاجی ابوعزة الجمحی اسرا ایچنده ایدیلر .

ابو عزیز بن عمیر یوم بدرده وعباس بن عبدالمطلب، عقیل بن ابی طالب، نوفل بن حارث، ابوالعاص بن الربیع،

سهیل بن عمرو مؤخراً اسلام ایله مشرف اولمشلردر ۰
نضر بن حارث و عقبه بن معیط اشداء اعداء پیغمبریدن
اولدقلرندن غزادن عودت اولنور ایکن صفرا مرحله‌سنده
امر رسالتپناهی ایله ایکیسیده اعدام اولندی ۰

اسیرلرك محافظه‌سنه عمر بن الخطاب رضی الله عنه
افندمز مأمور ایدی ۰ حضرت عمر بونلری باغلادیغی
صره‌ده عم النبی عباس بن عبد المطلبی اویله صقی
باغلامش ایدی که کیجه ایکلتیسندن رسول اکرم افندمز
اویومیوب بیحضور اولدیلر ۰ انصاردن بعض ذوات
باغلرینی چوزوب بلا بدل عفوینی استدعا ایتدیلر ایسه‌ده
بلا بدل عفوینه مساعده بیورلمدی ۰

اسرا حقلرنده اولنه‌جق معامله اصحاب ایله مشاوره
بیورلدقده حضرت عمر ایله سعد بن معاذ « هپسنك
بوینلری اورلملیدر » رأینده بولندیلر ۰ فخر کائنات
افندمز حضرتلرینك مرحمتلری بورأیه مساعد اولمدی ۰
حضرت ابی بکر الصدیق بدل اخذیله اطلاقلرینی رأی
ایلدی ۰ شو رأی قبول اولنه‌رق هربریسنك دردبیك
درهم ویرمسنه وبعده اطلاق اولنمسنه امر اعطا
بیورلدی ۰

حضرت پیغمبر حرکتلرینك اون طقوزنجی کونی

مدینه‌یه بالوصول غنائم تقسیم اولنمشدر . حضرت عثمان بن عفان کندولرینك و حلیلهٔ محترمه‌لری رقیه‌نك کیفسزلکلری و مهاجریندن بش ذات مانع شرعیلری جهتیله بدر غزاسنده بولنه‌مامشلر ایدی . غنائمدن مشارالیهم حضراتنه‌ده حصه ویرلدی .

حضرت رقیه رضی الله عنها ذات رسالتپناهینك بدردن مدینه‌یه عودتلرندن مقدم عزم دار جنان بیورمشدر .

عباس بن عبد المطلب زنکین ایدی . مکه‌دن چیقارکن « کلدیکم حالده اولادمله برابر تقسیم ایدیکز » دیو زوجه‌لری ام الفضله کلیتلو التون ویردیکندن بوکا ایکیسندن بشقه هیچ برکسه‌نك معلوماتی یوق ایدی . محاربه‌ده صرف ایچون برابرجه کتورمش اولدیغی التونلر جمع غنائم صره‌سنده یدندن النوب بوندن بشقه اولمق اوزره خلاصی ایچون سائرلری کبی درتیك درهم اعطاسی دخی کندوسنه تکلیف اولندی . و غنائمه ادخال اولنان التونلرك محسوبنی رجا ایلدی ایسه‌ده اهل اسلام علیهنده صرف ایتمك ایچون کتوردیکی شیلرك محسوب اولنه‌میه‌جغی جوابی ویرلدی . عباس « یا محمد آوج اچدروبده بنی دیلندیره‌جکمیسن » دیدیکندن رسول

افندمز « محاربه یه کاورکن کله مدیکم حالده اولادمله تقسیم ایدیکز دیو ام الفضله ویردیکك آلتونلر نره‌ده قالدی » بیورمسیله برابر کندوسیله زوجه‌سندن بشقه کمسه‌نك وقوفی اولمیان شو ماده‌یی حقیقتی وجهله لسان نبویدن ایشتمسی عباسی انکشت بردهان تعجب ایتمشدر. بناءً علیه « بن شهادت ایدرم که سن رسول الله سن » دیه‌رك کندوسنك وبرادر زاده‌لرینك بدللرینی بالتسویه مکه‌یه عودت ایلدی.

ابو العاص بن الربیع نزول وحیدن مقدم زینب بنت رسول اللهی نکاح ایله داماد پیغمبری اولمش وبعد الرساله حضرت زینب اسلام ایله تشرف ایدوب ابو العاص مسلمان اولمامشیدی. سیدة النسا حضرت خدیجة الکبری رضی الله عنها طرفندن حین تزویجنده زینب رضی الله عنهایه برکردنلق ویرلمش اولدیغندن ابو العاصك اسارتندن صکره بدلی طلب اولندقده حضرت زینب مدینه‌دن ذکر اولنسان کردنلغی کوندردی. کردانلغك بدل اسارت دیو اورطه‌یه قونلمسی رسول اکرم افندمزك واصحاب کرامك بغایت رقت قلبلرینی موجب اولدیغندن کردنلق اعاده وابو العاص بلا بدل عفو واطلاق اولندی. فقط حین اطلاقنده حضرت زینبی مدینه‌یه کوندرمسی

شرط اتخاذ قلنمغله ابو العاص مكه يه كتدكدنصكره زيد بن حارثه حضرتلرى بالارسال مشار اليها مدينه يه كتورلمشدر [١] ٠

اسرادن ابو عزة الجمحى بر شاعر هاجى اولوب اسلامك هجوينه جسارت ايتمشيدى ٠ فيمابعد اسلام عليهنده بولنمامق اوزره اطلاق اولندى ٠

ضمضمك مكه يه ورود ايلديكى وقت مكه اهاليسنك اهل اسلام عليهلرينه قيام ايتملريچون سوقاقلرده كشت و كذار ايله خلقى اياغه قالدرمش اولان سهيل بن عمرو دخى اسرا ايچنده ايدى ٠ سهيل خطيب بليغ اولديغندن حضرت عمر بن الخطاب رضى الله عنه « يارسول الله سهيلى بكا براقده اوڭ ديشلرينى چكه يم كه بردهسنك عليهكده خطابت ايتميه » سويلدكده حضرت رسول الله « يا عمر سن انى حالنه براق ٠ سهيل بروقت برمقامه قائم اوله جقدر كه حقنده مدح وثنا ايده جكسن » بيورديلر ٠ [٢]

ابو لهب بدر غزاسنده قريشك منهزم اولديغنى

[١] ابو العاص بروقت صكره قبول اسلام ايتمكله حضرت زينب ينه نكاحنده قالمشدر ٠

[٢] فى الواقع سهيل فتح مكه دن صكره مسلمان اولوب وفات نبوى عقيبنده مكه لولردن رده ميل ايدنلرى بالالتزام مؤثر وبليغ خطبه لرله ارتداددن منع ايتمشدر ٠

ایشتدکده کدرندن خسته اولمشیدی . بر هفته صکره وفات ایلدی .

بدر وقعه‌سندن صکره عمیر بن وهب الجمحی ایله صفوان بن امیه مکه‌ده برابرجه اوطوروب قونشور ایکن صفوان « بدر مصیبتندن صکره ارتق حیاتمزده خیر قالمدی » دیدکده عمیر « بورجم و عیالم اولمسه ایدی مدینه‌یه کیدر و محمدی اولدررایدم » سویلدی . صفوان « هم بورجك اداسنی همده عیالك اداره‌سنی بن متعهدم » دینکله عمیر سوء قصد افکاریله یوله چقدی . مدینه‌یه واردقده رسول اکرم افندمز عمیرك حضور عالیلرینه جلبنی امر ایتدیکندن عمیر حضور پیغمبری‌یه بعد الاحضار سبب مجیئتی سؤال اولندقده بر اسیری قورتارمق ایچون کلدیکنی سویلدی ایسه‌ده رسول اکرم حضرتلری « بلکه صفوان ایله فلان محلده شویله بویله قونشدیغکز ایچون کلمش‌سن » بیورملریله برابر عمیر حیرتندن بوزکبی یرنده طوکه قالدی . بناءً علیه شان نبوی نه اولدیغنی اکلادیغی جهتله « یا رسول الله اومذاکره‌یه بنله صفواندن بشقه کمسه واقف دکل ایدی . شهادت ایدرم که حق پیغمبر سن » دیه‌رك اسلامیتی قبول ایتمش و مکه‌یه کیتدکده خلقی تشویق ایله چوغنك اسلامیتنه سبب اولمشدر .

غزوهٔ بنی قینقاع وغزوهٔ سویق وغزوهٔ قرقرة الکدر

غزوهٔ بنی قینقاع — بنی قینقاع دینلان یهود طائفه‌سی مقدمجه قبول ایلدکلری عهودی بوزوب اهل اسلامدن بریسنی قتل ایلدکلرندن ذات عالیٔ پیغمبری شهر شوالده براز عسکرله کیدرك طائفهٔ مذکوره‌نك متحصن اولدقلری قلعه‌یی ضبط ایلدی . شو طائفه رئیس المنافقین عبدالله بن ابی بن سلولك حلفاسندن ایدیلر . مرقومك کوستردیکی ابرام اوزرینه قتل ایدلمیوب شام طرفنه طرد ایدلدیلر .

غزوهٔ سویق — ابو سفیان کاربان ایله مکه‌یه کتدکدن وبدر هزیمتنی ایشتدکدن صکره اهل اسلامدن انتقام المدقجه طیب استعمال ونسایی مس ایتمامکه یمین ایتمکله ایکیوز اتلو الوب مدینه جوارینه کلمش واهل اسلامدن تصادف ایتدیکی بریسنی اولدرتمش اولدیغی مسموع حضرت پیغمبری اولدقده ایکیوز عسکرله اوزرینه کتدی ایسه‌ده ابوسفیان ارقداشلریله برابر فرار ایتدیکندن اوراده براقدقلری ذخیره اغتنام وعودت

بیورلدی . بو غزوه‌ده بولنان اصحاب كرامك هر بریسی سبكبار بولنمق اوزره تغدی ایچون طغارجقلرینه سویق (قاووت) قویوب برابر كوتورمشیدی . بو مناسبتله غزوهٔ مذكوره « غزوهٔ سویق » دیو تسمیه ایدلدی .

غزوهٔ قرقرة الكدر — قرقرة الكدر عراقدن مكه‌یه كیده‌جك یولی ولی ایدن بر محلده واقع بر صویك اسمیدر . او موضعده بنی سلیم وبنی غطفاندن بر جماعت وار ایدی . حضرت پیغمبر بر طاقم اصحاب كرام ایله اوزرلرینه كیتدكده جماعت مذكوره فرار ایتمكله مدینه‌یه عودت بیورلدی .

تزویج علی وفاطمه، وجوب صلوة عید اضحی ونحر، فوت امیة ابن ابی الصلت

تزویج علی وفاطمه — سنهٔ مذكوره شهر ذی الحجه سنده فاطمة الزهرا بنت رسول الله رضی الله عنها علی ابن ابی طالب رضی الله عنه حضرتلرینه تزویج بیورلدی .

وجوب صلوة عید اضحی ونحر — مذكور شهر ذی الحجه‌نك اونجی كونی قربان بیرامی نمازی ادا اولنمسی وقربان كسیله‌رك مسلمینه‌ده قربان بوغازلنمسی امر اولندی .

فوت امية ابن ابی الصلت ـ شو آدم رؤسای قریشدن اولوب کتب سماویه یی اوقومش ونبی اخرالزمانك كلك اوزره اولدیغنی تحقیق ایتمشیدی. پیغمبرلك کندوسنه کله جکنی خولیا ایدرکن مأمول وخولیاسی چقمدیغندن «محمد نیچون پیغمبر اولدیده بن اولمدم» دیه رك حسدندن کفری اختیار وسنهٔ مذ کورده ده فوت ایله عزم بئس القرار ایلدی.

بشنجی فصل

اوچنجی سنهٔ هجریه وقایعی

قتل کعب بن الاشرف و ابی حقیق وسریهٔ زید بن حارثه و ولادت حسن رضی الله عنه • غزوهٔ احد • غزوهٔ حمراء الاسد و بعث الرجیع و بئرمعونه • نکاح زینب بنت خزیمه و حفصه بنت عمر بن الخطاب •

کعب بن اشرفك و ابی حقیقك قتلی وسریهٔ زید بن حارثه، ولادت حسن رضی الله عنه

کعب بن اشرفك قتلی — کعب طی قبیله سندن و اناسی بنی النضیر یهودیلرندندر • بدر غزاسندن صکره رسول اکرم علیه الصلوة والسلام افندمز حضرتلری زید بن حارثه و عبدالله بن رواحه یی مژده جیلکله مدینهٔ منوره یه ارسال بیورمشلر ایدی • کعب بن اشرف او صره ده خلقی اسلامدن تنفیر ایده جك معامله یه جسارتله درلو درلو ترهاته بولندقدن صکره مکه یه کیدرك مطلب بن ابی وداعة السهمینك خانه سنه نزول و راست کلانی فخر عالم افندمز حضرتلرینك علیهلرنده تشویق ایله برابر بدرده مقتول اولان قریش ایچون مرثیه لر انشاد ایدوب کوزلرندن منافقانه یاشلر دوکمش و مؤخراً

مدینه‌یه عودتلهٔ کذلك بر طاقم تفوهات خبیثانه‌ده بولنمش ایدی . ذات عالئ پیغمبری « کعبی اولدرن کیمدر » بیوردقلرنده اوس قبیله‌سندن محمد بن سلمه بو ایشی تعهد ایدرك چند نفر اصحاب کرام ایله برابر مهتابلی بر کیجه‌ده مدینه‌دن چیقوب مرقومك خارج شهرده‌کی حصننه عزیمت و بر تقریب مرقومی قتل ایلدی .

سلام بن حقیقك قتلی ـ مرقوم خیبر یهودیلرندن اولوب کنیه‌سی ابو رافع ایدی . رسول اکرم افندمز حضرتلریله اصحاب کرامی حقلرنده هر وقت اذیت ایدر ایدی . و یهودیلر ارالرنده اعتباری اولدیغندن بو نه ایشلر ایسه انلرده اتباع ایدرلر ایدی . کعبك قاتلی اوس قبیله‌سندن اولوب سلام دخی خباثتده کعبه مساوی اولدیغندن بونك قتلنیده خزرج قبیله‌سی بالاستیذان الدقلری رخصت اوزرینه خزرجی عبدالله بن عقیلك ریاستی التنده سکز نفر اصحاب کرام حضراتی خیبره عزیمتله طریق تقریبی بولوب مرقومی اولدردیلر .

سریهٔ زید بن حارثه ـ بدر غزاسندن صکره طائفهٔ قریش شام طریقی کاربانلرینه اهل اسلامك تعرضندن پك زیاده قورقویه طوتلدقلرندن کاربانلرینك عراق طریقیله سوقی قرارلشدیردیلر . ابوسفیان بن حرب و صفوان

بنی امیه نك دخی مالری درونده اولدیغی حالده بر تجار قافله‌سی بکر بن وائل قبیله‌سندن فرات بن حیانی بالاستیجار مکه‌دن چقوب عراق طریقنه توجه ایلدکاری مسموع حضرت پیغمبری اولدقده زید بن حارثه رضی الله عنه رفاقتیله قرده نام موضعده کاربانه یتشمکله اموال موجوده‌لرینی اغتنام و فرات بن حیانی دردست ایله مدینهٔ منوره‌یه کوتوردیلر. فرات بن حیان مدینه‌یه وصولنده شرف اسلام ایله تشرف ایتمش وقافلهٔ مذکوره اموالنك خمسی یکرمی بیك درهمه بالغ اولمشدر .

حضرت حسن رضی الله عنهك ولادتی – سنهٔ مذکوره رمضان شریفنده حضرت حسن بن علی بن ابی طالب رضی الله عنه افندمز شرف افزای مهد شهود اولدیلر .

غزوهٔ احد

شو غزوه سنهٔ مذکوره شوالنك یدنجی کونی وقوع بولدی. ابوسفیان بن حرب وعمرو بن العاص رفاقتیله شامدن چقان کاربان بدر وقعه‌سندن اول مکه‌یه وارمش وکاربانك حامل اولدیغی اموال اصحابنك چوغی بدر

محاربه سنه گیتمش اولدیغندن عودتلرنده تقسیم اولنمق اوزره مالری دارالندوه ده حفظ ایدلمشیدی .

قریشك بدرده ایچدکاری زهرابهٔ هزیمتك اجیسنی ازاله ایتمك فکریله ابو جهلك اوغلی عکرمه و عبد الله بن ربیعه ایله صفوان بن امیه کبی رؤسای قریش او مالرك ربحندن اهل اسلام علیهنده برقوهٔ عسکریه ترتیبنی اصحابندن التماس ایلدیلر . هپسی بوکا راضی اولدی .

بدرده اسیر اولمشیکن برده اسلام علیهنده بولنمامق شرطیله بلا بدل عفو ایدلمش اولان شاعر ابو عزه صفوان بن امیه نك وقوعبولان ابرامی اوزرینه تشویق خدمتنی درعهده ایلدیکندن قبائل ایچنه دوشوب راست کلانلره « اهل اسلامك غدریله هر خانه سندن بر صدای مصیبت ایشیدیلان مکه ده کی قومشولریکزك حق جوارلرینه حرمتکز یوقیدر » کبی مؤثر شعرلرله باغره باغره اباغی یانمش کوپك کبی کشت و کذار ایلدی . مسافع نام شاعر ایله دهاة عربدن معدود عمرو بن العاص و هبیرة بن وهب دخی ام القری جوارنده کی قبائل ایچنده طولاشه رق خلقی اباغه قالدردیلر . کرك انلردن کرك اهالئ مکه دن اوچبیك نفری جامع برقوهٔ عسکریه تشکل ایلدی . شو عسکرك ایچنده ایکیوز نفر زرهلی سواری

واوچیك دوه موجود ایدی . احابیش دیو مشهور اولان بنو مصطلق و بنو هون قبیله‌لرنده شو اردوده ایدیلر .

ملحمهٔ بدرده بدر حیاتلری منخسف اولان اقربالرینك انتقاملرینی الmق ایچون بر طاقم نسوان محفه‌لرله قریش اردوسنه قارشدقلری کبی وقت محاربه‌ده بدر مقتوللرینك مرثیه‌لرینی اوقومق ودف چالوب محاربلری تشجیع ایتمك ایچون مغنیه‌لرده رفاقتلرینه آلندی .

ابو سفیان بن حرب اردوی مذکوری بالاستصحاب ذوالحلیفه نام محله کلدکلرنده یهودیلر واسطه‌لریله نشر اولنان اراجیف قولیرا کبی یایلمغه باشلادی .

عباس بن عبدالمطلب رضی الله عنه حضرتلری معذرت بیانیله اوجمعیته قارشمامش ایدی . قریش اردوسنك مکه‌دن حرکت ایده‌جکلری وقت وقوعاتی حاوی بر مکتوب یازوب ساعیٔ مخصوص ایله رسالتپناه افندمز حضرتلرینه کوندردی .

مکتوب قبا قریه‌سنده حضرت پیغمبره واصل اولمغله ابی بن کعبه اوقوتدردقدنصکره اشراف قبادن سعد بن الربیع ایله بعدالمذاکره کتمانی وصیت و مدینه‌یه عودت بیوردیلر . تحقیق ایچون حباب بن المنذر مکه‌یه

طوغری یوله چقارلدی . لکن شو مسئله قباده محرمانه قونشیلورکن سعدك زوجه‌سی هر نصلسه بر طرفدن دیکلمش اولدیغندن ذوالحلیفه یهودیلری تخم اراجیفی مدینه حوالیسنه سرپمکه باشلامزدن اول مدینه‌نك ایچی شو حوادث ایله طولدی .

حباب بن المنذر ایسه مدینه‌یه بر قوناق مسافه‌ده عریض نام محله یتشمسیله برابر قریش اردوسنك اوراره قدر اچلدیغنی کوردیکندن عودتیله کتوردیکی معلومات حضرت عباسك یازدیغنی تأیید ایتدی .

قریش اردوسی والدهٔ ماجدهٔ رسالتپناهینك مرقدی اولان ابوا نام منزله کلدکارنده ابوسفیانك زوجه‌سی هند بنت عتبه شاید اردولری مغلوب اولورایسه هر عضوینی بر اسیر ایله دکشمك اوزره مادر عالیکهر پیغمبرینك قبرینی نبش ایله کوکلرینك چقارلمسنه اصرار ایلدی . بعض عقلا « صکره محمدیلر دخی بزم موتالرمزك کوکلرینی چقاررلر » دیو منع ایتدیلر .

مذکور اردونك مدینه جوارنده‌کی عینین طاغنه کلدکاری کیجه رسول محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز — ارقه‌لرینه بر زره کیمش والنی زرهك یقه‌سنه صوقمش اولدیغنی ومیدانده بر طاقم اوکوزلر بوغازلنوب

قلبجنك اوجنده بر كدك اچلدیغنی رؤیاده كوردكلرندن فردای بو رؤیایی اصحاب كرامه نقل ایله اوكوزلرك ذبحی بعض اصحابك وقلبجك كدیكی اهل بیتدن برذاتك شهادتنه دلالت ایدوب زره دخی مدینه اولدیغنی تعبیر ایتدكله شو رؤیا حكمنجه مدینه‌ده طورمق ودشمن هجوم ایدر ایسه مدافعه‌ده بولنمق خیرلو اوله‌جغنی بیان بیوردیلر . لكن انصاردن بدر غزاسنه كتمامش اولان یكیتلر «مدینه ده تحصن ایتمكی دشمن قورقاقلغمزه حمل ایدر» دیوب قارشو كیدرك حرب اولنمسنه اصرار ایلدكلرندن صاحب رسالت افندمز ناچار و ناخواه موافقت كوستردی .

اوكون یوم جمعه ایدی . نمازدن صكره فضائل جهادی حاوی بر خطبهٔ بلیغه اوقویوب نصرتك صبر وثباته تابع اولدیغنی توصیه بیوردیلر . لوازم حربیه‌نك اكمالنه‌ده امر اعطا اولندی . ایكندی نمازینك عقبنده حجرهٔ سعادته دخول ایله ایكی زره داودی كیوب قلبجلرینك حمائلندن بر باغ ایله كروارى باغلادقدنصكره طشره چقدیلر .

ذات حضرت پیغمبری هنوز حجرهٔ سعادتده ایكن رئیس الانصار سعدبن معاذ ایله اسیدبن حضیر

خارجده حربه اصرار ایدنلری بالمؤاخذه «بز رسول اللهك مرضیسنه مخالف بولندیكز» دیدكلرندن مصر اولنلره ندامت كلوب حجرهٔ سعادتدن خروج بویده «یا رسول الله بز خطا ایلدك . امریكز اوزره حركت ایدهلم» دیدیلر ایسه‌ده «بوسوزك وقتی كچدی . بر پیغمبر كه سلاحلنوب چقه امر الهی ظهور ایتمدكجه دونه‌مز» دیه‌رك اته بیندیلر .

عساكر اسلام ایچون مرتب اولان اوچ سنجاقدن لوای مهاجرین مصعب بن عمیره، لوای اوس اسید بن حضیره، لوای خزرج حباب بن المنذره اعطا بیورلدی .

موجود عسكر بیك نفردن، زرهلیلر یوز كیشیدن عبارت ایدیلر . ایچلرنده ایكی سواری وار ایدی كه بریسی رسالتپناه افندمز، دیكر بری ابو برده ایدی . رئیس المنافقین عبدالله بن ابی بن سلول كندویه تابع اولان اوچیوز منافق ایله بواردویه التحاق ایتمشیدی . رفقاسیله كیرویه دوندیكندن عسكرك مقداری یدیوزه تنزل ایتدی .

اردوی همایون شیخین نام محله وارد‌قده بالمعاینه عسكر ایچینده اون بش یاشنده وارمامش برطاقم چوجق كورلدی . بونلرك مدینه‌یه اعادهلری امر بیورلدقده شو چوجقلردن رافع بن خدیج اوق اتمقده ماهر اولدیغی

بیان اولندیغندن رافعك برابر بولمسی تجویز ایدلدی ۰ اعاده اولنه‌جق صبیاندن سمرة بن الجندب رافعك قالدیغنی كوردكده «رافع ایله كورش طوته‌رزه» دیو ادعا ایلدیكندن امر رسالتپناهی ایله كورش طوتدیلر ۰ سمره رافعه غلبه ایتدیكه انكده عسكرله كلمسنه مساعده بیورلدی ۰

كیدیله‌جك محل یاقن ایدی ۰ لكن مدینه‌دن كیج چیقلدیغندن اقشام چاتمقله موقع مذكورده قالدیلر ۰

فخر عالم افندمز او كیجه رؤیاده ـ ملكلر حضرت حمزه‌یی غسل ایتدكلرینی ـ مشاهده بیورمشلردر ۰

كیجه‌نك اوچنجی ثلثی ایچنده عسكره حركت امری ویرلدی ۰ صباح نمازینی شوط دینلان محلده جماعتله ادا بیوردیلر ۰

قریش اردوسی احد طاغینك یاقنده‌كی عینین نام جبلك یاننده قونمشیدی ۰ اردوی همایون عدوة الوادی‌یه نزول ایدرك احد طاغنه ارقه ویروب مدینه‌یه قارشو صف باغلادی ۰

قریشك علمدارلغی عبد الدار اولادینه مخصوص ایدی ۰ بودفعه بایراق اوطاقدن طلحه بن عثمانك النده ایدی ۰ ودشمن اردوسنك میمنه‌سنده خالد بن الولید، میسره‌سنده عكرمه بن ابی جهل قوماندان اولوب كندكشلر

اوزرلرنده عبدالله بن ربیعه ایدی . عمرو بن العاص ،
صفوان بن امیه دخی بر فرقه اوزرنده وجهه‌سی قافله
سالار اشقیا ابو سفیانك ریاستی آلتنده ایدی .

اردوی سعادتك طلیعه‌سنده ابو عبیدة بن الجراح ایله
سعد بن ابی وقاص ، ساقه‌سنده مقداد بن عمرو مأمور اولوب
عكاشة بن محصن صاغ ، ابو سلمه عبد الاسد صول قوله
قوماندان ایدیلر .

حضرت پیغمبر وسط عسکرده ایدی .

اردوی همایونك صول طرفنده‌كی عینین طاغنده
دشمنك هجومنه مستعد بر دره وار ایدی . خوات بن
جبیرك برادری عبدالله بن جبیر حضرتلری اللی نفر تیر
انداز ایله اورایه اقامه اولندی . ودشمن كرك غالب
اولسون كرك مغلوب تیراندازلرك اولدقلری یردن ایرلما-
ملرینه امر ویرلدی .

رسول اكرم افندمز حضرتلری النه بر قلیج آلمش
ایدی كه او قلیجك اوزرنده

في الجبن عار وفي الاقبال مكرمة
والمرء بالجبن لا ينجو من القدر

بیتی یازیلی ایدی . « شو قلیجی كیم الور » بیوردیلر .

بعض ذوات طلب اولدی ایسه ده التفات بیورلمدی . اصحاب کرامدن ابو دجانه نام بهادر «یارسول الله شو قلیجك حقی ندر» دیو سؤال ایلدکده «اکیلوب بوکلنجه یه دکین دشمنه اورمقدر» جوابی اعطا بیورلدی . ابودجانه او شرط ایله قلیجی الرقدن صکره باشنه اولوم نشانه سی اولمق اوزره برقرمزی صارغی صاروب ایکی عسکر ارا سنده پك مفتخرانه نمایشله کزمکه باشلادی . سرور کائنات افندیمز «شو یوریش بر یوریشدرکه بویله بر زمانده مقبول و بشقه وقتده مغضوب الهی اولور» بیوردیلر .

مشرکینك سنجاقداری طلحة بن عثمان ارطاة بن شرجبیل ایله برلکده میدانه اینه رك «ای محمدك اصحابی سزك قلیجکزله بزم کیده جکمز محل جهنم، بزم قلیجمزله سزك کیده جککز محل جنت اولدیغنی سویلیورسکز . بنم قلیجمله جنته کتمکی استیان، یاخود کندی قلیجی ایله بنی جهنمه کوندرن یوقمی» دیدکده حضرت علی قارشو چیقوب . بر قلیج ایله طلحه یی جهنمه کوندردی . لکن طلحه دوشرکن عورت یری اچلدیغندن حضرت علی کرم الله وجهه یوزینی دوندرمکله رسول اکرم افندمز «یاعلی نیچون طلحه دوشرکن یوز چویردك» دیدکلرنده

«باقغه حیا ایلدم» سویلدی . طلحه‌نك ارقداشی ارطاة دخی حضرت حمزه‌نك قلیجیله جهنمه کتدی .

ابو دجانه حضرتلری رسول اللهك ویردیکی قلیج ایله دشمن اوزرینه حمله ایدرك قلیجی قالدردقچه بردشمنه اورمقسزین ایندیرمدی . صفوف اعدایی صاعقه کبی یاروب انتهاسنه دکین کیتدکده هندبنت عتبه‌نك قوماندهسیله طاغ اتکنده دف چالقده اولان قاریلرك یاننه یتشدیکندن هنده اورمق ایچون قلیجی قالدردی ایسه‌ده پیغمبرك ویردیکی قلیجی برمکر وهه‌نك قانیله بولاشدرمغی لایق کورمیوب اورادن عسکره طوغری عودت ایلدی .

حمزه وعلی وابو دجانه حضراتنك شومقاتله‌ده کوستردکلری بسالت فوق العاده ایدی .

دین ارسلانلرینك هربریسی نشر مهابتله میدان کارزاری دشمن دینه‌تنك ایلدکلرندن اعدای دین انهزام ایله تارمار اولدقلری کبی طاغ اتکنده دف چالوب ایرلایان هند وارقداشلرینك هربریسی «واویلا» دیو باغره باغره طاغه طوغری قاچدیلر .

لکن مجاهدین شوغلبه اوزرینه دشمنك میدانده براغوب قاچدقلریماللرینی یغمایه باشلادقلرندن دره جهتنی محافظه‌یه مأمور اولان کمانکشلر ارتق دشمن

دونوبده هجوم ایده مزلر ظنی ایله انلرکده یدی سکز نفر
دن ماعداسی یغما میدانه قوشدیلر . عبد الله بن جبیر ایله
ثبات ایدن ذوات امر رسوالهی اخطار ایلدیلر ایسه ده
کیدنلری دوندره مدکلری جهتله دشمنک صاغ قول
قوماندانی خالد بن الولیدده جهتی بوش کوردیکی انده
سیل بلا کبی عسکرله اورادن هجوم ایدرك عبد الله بن
جبیر ایله ارقداشلرینی شهید ایلدی .

طاغلان دشمن عسکری اوزاقدن خالدك غلبه سنی
کورمزیله برابر معرکه یه دونه رك پازار کارزار حریق
اصابت ایدن ابنیه کبی ینه طوتشمغه باشلادی .

دشمنك بتکرار لوای نحوست التواسی اچلدی .
امر پیغمبری ایله حمله ایدنلر دشمن سنجاقدارلرینی بری
بری اردنجه یره یاتردیلرکه سنجاقدارلرك بعضیلرینی
اولدرن حضرت علی ایدی . بو ارالق دشمن عسکرندن
یاقن کلمکده اولدیغی کوریلان بر مفرزه نك مدافعه سی
ایچون طرف رسالتپناهیدن حیدر کراره امر ویرلدی .
حضرت علی براتشین حمله ایله هر بریسنی چل یاوروسی
کبی بر طرفه طاغتدی . بو حمله ده غیبدن (لافتی الا
علی لاسیف الا ذو الفقار) صداسی ایشیدیله یور ایدی .
نه چاره که دشمن دین کاذکشلری اولدرد کدنصکره

موقع رسول اللهه یاقن کلدکلرندن حضرت علی مدافعه وعلمدار نبوی مصعب بن عمیر حضرت پیغمبردن برخطوه بیله ایریلمیوب جانسپارانه محافظه‌ده ایکن ابن قمئه دیدکلری کمراه مصعبی رسول الله ظنیله اوروب شهید ایلدی .

حضرت حمزه‌نك بدر غزاسنده اولدردیکی طعیمه‌نك قرنداشی جبیر بن مطعمك اصول حبشه اوزره حربه قوللانمقده مهارتی اولان کوله‌سی وحشی جبیر طرفندن اول حضرتی قتله مأمور وبو خدمت مقابلی عتق ایله موعود ایدی . وحشی فرصت کوزدوب طورر وحضرت حمزه دشمن عسکرندن راست کلدیکنی شمشیر خونپاشیله اوررکن وحشی فرصت دوشوروب اول سرور مجاهدینی بر حربه ایله شهید ایلدی .

ابن قمئه مصعبی رسول الله ظن ایله اولدردکده « محمد قتل اولندی » دیو نهیق کریهنی قالدردی . اصحاب کرامدن شو صدایی ایشیدنلر شاشروب یوزلرینی کیرویه چویردیلر . حیفا که ارقه‌ده اولان اخوان دینی کمال تلاشلرندن دشمن ظنیله اورمغه باشلادقلرندن شویکاشلق اراسنده برطاقم اصحاب کرام عازم دارالسلام اولمشدر .

ابن قمئه‌نك اوندای كریهی اوزرینه حضرت پیغمبرك وفاتی شایعه‌سی ایكی طرفده منتشر اولمغله اسلام عسكری بوزلدی .

حضرت پیغمبر اصحاب كراملرینی تشجیع ایچون هر طرفه حركت یورمغه باشلادقلرندن او حركت اثناسنده قریش اردوسنده بولنان عتبه بن ابی وقاصك اتدیغی طاش رسول اكرمك صاغ طرفده‌كی رباعی دیشلرینی قردی [١] .

ابن قمئه‌نك اتدیغی طاش اول حضرتك یوزینه دوقندیغندن یاناغندن قان اقمغه باشلادی [٢] .

ابن قمئه‌نك طاشی رسول اكرمك لابس اولدیغی زرهك ایكی حلقه‌سنی قروب یاناقلرینه باتیرمشیدی . او اثناده بعض مشركین ینه طاش اتمغه دوام ایتدیلر . حضرت علی ایله حضرت طلحه طاش اتانلره حمله ایدرك هر برینی بر قلیج ایله یره یاتردیلر .

سعید بن الخدری حضرتلری و جناب پیغمبریدن

[١] عتبه‌نك بو وقعه‌دن صكره ذریتی علی العموم رباعی دیشلرندن محروم اولمشلردر .

[٢] بدر عاءنبوی اوزرینه بر طاغ كچیسی ابن قمئه‌یی بوینوزلری ایله دلیك دلیك ایدرك اوندرمشدر .

آفاق قانری امدیکندن حقنده مشکوة صدر نبوتدن (من مس دمی دمه لم یصبه النار) بشارتی طلوع ایتدی .

عبیدة بن الجراح حضرتلری رخسار پیغمبری یه باتمش اولان زره حلقه‌لرینی دیشیله چقاردیغندن ایکی اوك دیشی دوشمش و طلحة بن عبدالله حضرتلری دشمنلردن بریسنك ذات رسول اللهه اتدیغی قلیجه النی قارشو ویردیکندن الی پاره‌لنوب چولاق اولمشدر . رضی الله عنهم .

حضرت حمزه‌نك شهادتی و حشی طرفندن هند بنت عتبه‌یه تبشیر اولندقده هند بوینده‌کی آلتون کردنلغی وحشی‌یه بخشش ویروب حمزه ایله سائر شهدای کرامك اییه دیزدیکی بورون و قولاقلرندن بر کردنلق طاقمش و حضرت حمزه‌نك جکرینی چقاروب پارچه‌سنی چیکنمش ایسه‌ده یوطه‌مامشدر .

ابن قمئه‌نك اعلانی اوزرینه اصحاب کرام رسول اکرم وفات ایلدی ظنیله متأسفاً طاغلق استدیلر . انس بن نضر حضرتلری « ای جماعت مسلمین محمد وفات ایتدی ایسه تکریمی وفات ایتدی یا . دین اغورنده جنك ایده‌لم » دیه‌رك سائرلرینه جسارت ویردی . ینه جنکه دوام اولندی . کعب بن مالك حضرتلرینك نظری اکسزین حضرت پیغمبره تصادفله « یا معشر مسلمین هذا

رسول الله » دیو ندا ایتدکاه اصحاب کرام آب روان کبی
اول سرو حدیقهٔ رسالتك خاکپاینه طوغری اقغه
باشلادیلر .

رسول اکرم استراحت ایچون احد طاغنك اراسنه
کوتوریلوب ابوبکر، عمر، علی المرتضی، طلحه، زبیر،
حرث بن الصمه حضراتیله سائر اصحاب کزین اوراده
ایکن کفاردن ابی بن خلف برطرفدن « یا محمد یا بن سنی
اولدره جکم . یا سن بنی اولدره جکسن » دیو قوشدقده
حضرت رسول مرقومك بوینه بر حربه اوردقده ابی
آتندن دوشوب بر قابورغه سکوکی قرلدی . « محمد بنی
اولدردی » دیو طاش یمش کوپك کبی باغره باغره
قاچوب ارقداشلرینك یانه کتدکده بعضیلری « سنی
قورقیله جق درجه ده یاره لی کورمیورز . بو نه تلاشدر »
دیدکلرندن ابی « محمد مکه ده ایکن برکون کندوسنه
سنی اولدره جکم دیمشیدم . ان شا الله بن سنی برکون
اولدررم سویلمشیدی . بکا بر فسکه طاشی بیله اتسه
ایدی بنم ایچون قورتلش یوق ایدی . حربه سنی یدم .
ارتق بن صاغ قالمیه جغم » سویلمش و فی الواقع مکه یه
کیدرکن اوکوز کبی باغره باغره هلاك اولمشدر .

حضرت پیغمبر جبل احدار اسنده ایکن حضرت

علی زرهنك طاشی ایله صو کتوروب یاره‌لرینك قانلرینی یقادی . و ابدست اله‌رق اقتدارسزلقلری جهتیله قاعداً نماز قلدیغندن اصحاب کرام دخی قاعداً اقتدا ایلدیلر .

موت رسول اللهه دائر منتشر اولان اراجیف مدینه‌یه یتشدکده فاطمة الزهرا رضی الله عنها حضرتلری اغلایه اغلایه مدینه‌دن چیقه‌رق حضور نبوی‌یه کلوب جریحهٔ رسالتپناهیدن اقان قانلرك ارقه‌سی کسلمدیکنی کوردیکندن بر حصیر پارچه‌سی یاقوب کولنی یاره اوزرینه باصه‌رق قان طورمشدر .

بو صره‌ده ابوسفیان بر طاقم خذله ایله طاغه چیقمق استدکده برو طرفدن بالمقابله توسکور دیلوب محاربه ختام بولدی .

محافظهٔ پیغمبری اثناسنده سعد بن ابی وقاص حضرتلرینك فوق العاده غیرت و همتی وقوعبولمشدر . اوکون دشمنه بیك قدر اوق اتمقله کلان اوقلری حضرت پیغمبر طوپلایوب سعده ویردکجه (یا سعدارمی فداك ابی وامی) بیوریورلر ایدی .

ذات رسالتپناهینك وفاتلری قریش اردوسنده شایع اولدقده ابو سفیان صحیح اولوب اولمدیغنی اوکرنمك مراقنه دوشدی . رسول اکرمك بولندقلری محله یاقن

کلەرك اوچ دفعه « محمد صاغمیدر » و بعده اوچر دفعه « ابوبکر صاغمیدر » ، « عمر صاغمیدر » دیو باغردقده امر نبوی ایله هرکس سکوت ایلدی . ابوسفیان تومنه طوغری دونوب « اوچیده حیاتده دکلدر » سویلمسنه حضرت عمر طیانەماەقله « یا عدو الله یلان سویلیورسن . الله اوچنیده سنی رذیل ایتمك ایچون صاقلیور » بیوردیلر .

ابو سفیان — بزم عزی ، هبل کبی معبودلرمز وار . سزك عزاکز ، هبلکز یوقدر .

حضرت عمر — (امر پیغمبری ایله) بزم مولامز وار . سزك مولاکز یوقدر .

ابوسفیان — یا عمر الله ایچون سویله . محمد صاغمیدر .

حضرت عمر — صاغدر یا عدو الله . سنك سویلدیکك سوزلری ایشیدیور .

ابوسفیان — یا عمر سن ابن قمئەدن طوغری سوزلیسن . فقط بو کون بدر کوننه مقابلدر . کلەجك سنه بدر قریەسنده کوریشەلم .

حضرت عمر — (اشارت رسول اکرم ایله) ان شا الله .

بوندنصکره قریشك عسکری یوزلرینی مکه یه چویروب کتدیلر . فخر کائنات افندمز شهدای کرامك نمازلرینی

قیلوب هر برینی هیئت حاضره سیله دفن ایتدردی ٠

بو محاربه ده کی شهدای مسلمین یتمش نفر اولوب مشرکینك مقتوللری یکرمی ایله اوتوز آراسنده در ٠ لکن مجروحلری چوقدر ٠

شو هزیمته قدر اهل اسلام آراسنه قارشمش اولان منافقلر معلوم دکل ایدی ٠ بوندن صکره دوست دوشمن سچلدی ٠

هزیمتك باشلوجه سببی ایکیدرکه بریسی قبل المحاربه « مدینه ده تحصن ایدهلم » دیو وقوع بولان امر پیغمبری یه مخالفتدر ٠ مع مافیه امر پیغمبری (وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی) سرینه مظهر اولدیغندن فیما بعد اصحابدن هیچ برکسه رسول اکرمك امرینه مخالفت ایتمامشدر ٠ ایکنجیسی غلبه دن صکره یغمایه میل ایله دشمنك فرصت بولسیدر ٠ هزیمت مذکوره حقنده اولان حکمتلر مفصلاتده مسطوردر ٠

غزوهٔ حمراء الاسد٬ بعث الرجیع٬ نکاح خزیمه و حفصه

غزوهٔ حمراء الاسد ـ احد وقعه سندن صکره قریش اردوسی یوزلرینی مکه یه چویروب کیدرکن عکرمه بن ابی جهلك اصراریله « کلمهٔ اسلامیه یی بردن بره محو

ایده‌لم » دیو بتكرار حربه عودت ایتمكه قرار ویردكاری مسموع نبوی اولدقده احد غزاسنده بولنان اصحاب كرامی بالاستصحاب یاره‌لی اولانلر جریحه‌لرینی صاروب مدینه‌دن حركت بیوردیلر . حمراء الاسد نام موقعه قدر كیتدكارنده قریش « حركتلرینـه مجال براقدق » زعمنده اولدقلرینی و اهل اسلامك اوزرلرینه كلمكده بولندقلرینی لدی الاستخبار خوف و دهشـتله مكه‌یه طوغری سرعت ایلدیلر . رسالتپناه افندمز دخی رفاقتلرنده‌كی مجاهدین ایله برلكده مدینه‌یه عودت بیوردی .

قریش اردوسندن كیرو قالمش ایكی شخص كه برسی بدر وقعه‌سندن صكره عفو اولنمشیكن بتكرار اهل اسلام علیهنده بولنمش اولان شاعر هاجی و دیكری بنی امیه‌دن معاویه بن مغیره ایدی ایكیسیده اعدام اولندی .

بعث الرجیع ـ هجرتك اوچنجی سنه‌سی شهر صفرده بنی هون قبیله‌سندن متفرع عضل و قاره طاقمندن بعض اشخاص حضور رسول اللهه كلوب ایچلرنده اسلامیتی قبول ایتمش آدملر بولنـدیغنی و قرآن كریمی تعلیم ایچون بر قاچ ذاتك كوندرلمسی لزومنی بیان ایتدیلر . فخر عالم افندمز اصحاب كرامدن مرثد بن مرثد، خالد بن البكیر، عاصم بن ثابت، خبیب بن عدی، زید بن الدثنه، عبدالله بن طارق نام ذواتی ایچلرینه

کوندردی . عضل وقاره خلقی بنی هذیل قبیله‌سیله بالاتفاق ایادیٔ اهل اسلامده اولان اسیرلرله استبدال ایلمك اوزره مشارالیهمی توقیف ایتمك استدكارندن ذوات مشارالیهم امتناع واورایه جوار بولنان طاغه التجا ایلدیلر . اوزرلرینه وقوعبولان تهاجمه مدافعه کوستررکن مرثد وخالد وعاصم شهید اولوب دیکرلرینی دردست ایله مکه‌یه کوتوردیلر . ابن طارق یولده باغنی چوزوب قاچارکن قتل اولندی . ماعداسنی احد غزاسنده اقربالری مقتول اولانلره صاتدقلرندن بایعلری هپسنی شهید ایتمشلردر .

وقعهٔ بئر معونه ـ بنه سنهٔ مذکوره شهر صفرنده عامر بن صعصعه قبیله‌سنك رئیسی ملاعب الاسنه ابوبرا عامر بن مالك بن جعفر بعض هدایا ایله حضور رسول اللهه کلوب هدیه‌سنی عرض ایتدی ایسه‌ده حضرت پیغمبر قبول بیورمدی . عامر اسلامه دعوت اولندقده تردد ارائه‌سیله برابر بعض اصحاب نجد حوالیسنه کوندریلوبده اوراده‌کی عربلر اسلامه دعوت اولنسه‌لر قبول ایده‌جکلری ظننده بولندیغنی بیان ایتدی . ذات عالیٔ رسالتپناهی عدم اعتماد اظهار بیوردیلر . عامر حمایه‌لرینی تعهد ایلدی . بونك اوزرینه منذر بن عمرو

الانصاری ایمش و علی روایةً قرق نفر اصحاب کزین ایله مدینهٔ منوره یه درت مرحله بعدنده بولنان بئر معونه طرفنه کوندرلمکله وصوللرنده رسول اکرم افندمزك تسطیر بیورمش اولدقلری مکتوب شریفی عامر بن طفیله کوندردیلر. عامر مکتوبی اچوب اوقومقسزین حاملی بولنان حرام بن ملحانی قتل و اصحاب مشارالیهمك اوزرلرینه وارمق اوزره بنی عامردن اعانه طلب ایلدی. بنی عامر ابو برانك ناموسنی محافظه ایچون اعانه ایتمدیلر. عامر بن طفیل بنی سلیم و بنی ذکواندن بالاستعانه طوپلادیغی اشخاص ایله کیدرك اصحاب مشارالیهم حضراتنی شهید ایتمشدر. بونلرك الرندن برتقریب ایله تخلیص کریبان ایدن عمرو بن امیه مدینه یه عودتله کیفیتی حضور حضرت پیغمبری یه عرض ایلدی.

بوسیئه عقیبنده بنی سلیم و بنی ذکوان قبیله لرینی وبا و قحط و غلا استیلا ایتمکله از وقت ایچنده یدی یوز ادملری تلف اولمشدر.

نکاح زینب و حفصه ـ غزوهٔ احددن صکره عبد الله بن جحش رضی الله عنهك زوجه سی ام المساکین زینب بنت خزیمه رضی الله عنهایی رسول اکرم افندمز حضر-تلری نکاح بیوردیلر.

بدر غزاسی اثناسنده حضرت عثمان رضی الله عنهك زوجهٔ محترمه‌سی رقیه بنت النبی وفات ایلدیکی یوقاروده یازلمشیدی. حضرت عمربن الخطابك کریمه‌لری حفصه‌یی حضرت عثمانه نکاح نیتنده اولدیغی حالده صکره شو نیتدن واز کلنکله حفصه‌یی ذات عالیٔ پیغمبری نکاح بیوربه حضرت عثمان کریمهٔ پیغمبری ام کلثومی نکاح ایلدی. مقدمجه حضرت رقیه‌نك وصکره ام کلثوم حضرتلرینك زوجی اولمق شرفنه نائل اولدیغی جهتله حضرت عثمان رضی الله عنه ذوالنورین تسمیه اولنمشدر.

التنجی فصل

دردنجی سنهٔ هجریه وقایعی

غزوهٔ بنی النضیر، غزوهٔ ذات الرقاع، غزوهٔ بدر الثانیه، ولادت حسین رضی الله عنه

غزوهٔ بنی النضیر — یهوددن بنی النضیر قبیله‌سی مدینهٔ منوره جوارنده بر محلده متوطن ایدیلر. اهل اسلام علیهنده بولنمامق اوزره مقدما حضرت پیغمبر ایله معاهده ایتمشلر ایکن احد غزاسندن صکره اسلام علیهنه قیام وبعض مرتبه سؤ قصد ومعامله‌یه تصدی ایلدیلر. سید

کائنات علیه افضل الصلوات افندمز سنهٔ مذکوره نك
مبدئی اولان شهر ربیع الاولده عسکرله کیدرك حصارلرینی
محاصره بیوردی . التی کون محصور قالدقدن صکره
استیمان ایلدکلرندن مساعدهٔ حضرت رسالتپناهی اوزرینه
التی یوز دوه یه تحمیل ایده بیلدکلری اشیالریله شام طرفنه
کیدرك مالارینك بقیه سی بین الغزاة اغتنام و حصارلری
ضبط اولنمشدر .

غزوهٔ ذات الرقاع ـ سنهٔ مذکوره ربیع الاولنده
رسول اکرم افندمز غزا ایچون نجده متوجهاً اصحابدن
برجماعتله ذات الرقاع نام موقعه قدر کتدکلرنده غطفاندن
بر جمعیته تصادف اولندی ایسه ده حرب وقوعبولمقسزین
عودت بیورلدی .

غزوهٔ بدر ثانیه ـ احد وقعه سنده ابوسفیان
« کله جك سنه بدرده کوریشه لم دیمشیدی . بوسنه
عسکرله مکه دن چقدیغی ایشیدلدکده فخر عالم افندمز
شهر شعبانده بیك بشیوز نفر اصحاب کرام ایله مدینه دن
حرکت و بدره قدر عزیمت بیوردیلر ایسه ده ابوسفیان
عساکر اسلامیه نك کثرتنی بالاستماع کیرو دوندیکی خبری
الندیغندن مدینه یه عودت بیورلدی .

ولادت حسین رضی الله عنه ـ سنهٔ مذکوره

شهر شعبانك اوچنجی کونی حضرت حسین بن علی رضی الله عنه افندمز شرفبخش مهد شهود اولمشدر ·

یدنجی فصل

بشنجی سنهٔ هجریه وقایعی

غزوهٔ دومة الجندل، غزوهٔ خندق، غزوهٔ بنی قریظه، غزوهٔ غابه ·

غزوهٔ دومة الجندل — دومة الجندل دمشقه بش و مدینه‌یه بش مرحله‌ده واقع بر شهر و قلعه‌در · اهالیسندن بعضیلری ابناء سبیله صارقندیلق ایلدکلرندن رسالتپناه افندمز حضرتلری بیك نفر دلاور ایله سنهٔ مذکوره شهر ربیع الاولنده تأدیب ایچون اوزرلرینه کیتمکله یول اوزرنده صارقندیلق ایدن طاقملر وصول نبویدن مقدم خبر الوب فرار ایتمش اولدقلرینه مبنی کمسه‌یه تصادف اولنمدیغندن عودت بیورلدی ·

غزوهٔ خندق — خندق غزوه‌سی سنهٔ مذکوره شهرشوالنده وقوعبولمش و اون بش کون ممتد اولمشدر · بو معرکه‌ده مشرکینك طوائف متعدده‌سی برلشدیکندن بوکا غزوهٔ احزاب دخی دینلور ·

مقدمجه تنکیل اولنسان یهودیلرك بر طاقی خیبر

حوالیسنه کیتمشلر ایدی . رئیسلرندن حیی بن اخطب ایله
ارقداشلری مکه یه کیدرك اهل اسلامدن انتقام المق ایچون
قریش ایله اتفاق ایلدیلر . غطفان و بنی قریظه قبیله لرینك
موافقتلرینی الدقدنصکره مجتمع اولان درت بیك نفر ابوسفیانك
ریاستیله مدینه یه طوغری یوله چیقدیلر . فزاره و مره
قبیله لریله نجدك بعض قبائلی دخی یولده انلره التحاق
اتمکله جمعیتلری اون بیك نفره بالغ اولدی .

کیفیت مسموع حضرت پیغمبری اولدقده مقابله
ایچون تجمع ایدن اوچبیك نفر مجاهدینك دشمن عسکرینه
نسبتله ازلغندن ناشی سلمان فارسی حضرتلری مدینه نك
اطرافنه فارس اصولی اوزره خندق چکلمسیله مدافعه ده
بولنلمسنی مناسب کوردی . خندق ایسه عربلرجه معلوم
برشی اولمدیغندن امر نبوی و سلمانك تعریف و مباشرتی
ایله عموم اصحاب کرام چالشه رق آز وقتده اطراف شهره
بر خندق کشیده اولندی . خندق حفر اولنور ایکن
حضرت پیغمبر بالذات ارقه لریله طپراق طاشیمقده و سلمان
فارسی حضرتلری اون عمله قدر چالشمقده ایدی .

دشمن اردوسی مجمع السیول نام محله کلوب اکثریسی
احد جانبنه قوندیلر . و اسلام اردوسیده معیت رسالتپناهی
ایله خارج شهره چیقوب سلع نام طاغه ارقه ویردیلر .

خندق اسلام ایله دشمن عسکری اراسنده ایدی .

مشرکین بر هجومده اهل اسلامی چکنیوب یکرمز دیرکن اوکارنده بر خندق ظهور ایدرك بویله برشیء ایسه نه کورمش نده ایشتمش اولدقلرندن خندقك اوته یوزنده ایلشوب قالدیلر . وبلکه یکیلەجك بریر بولورز دیو اوته یی برویی ارادیلر ایسەده بولەمدقلرندن اولدقلری یرده اسلام عسکرینی بالمحاصره اوق اتمغه باشلادیلر . برو طرفدن دخی مقابله یه دوام اولندی .

خندقك اهل اسلام جهتندهکی مواقع مناسبەنك محافظەلرینه بشقه بشقه مأمورلر تعیین اولندیغی کبی خندقك براز محلی یتشدریله میوب ناقص قالمش اولدیغندن اشتهلکهلی بولنان شو موقعیده بالذات فخر عالم افندمز محافظه یوره‌یور ایدی . لکن عرب محاربەلری اوزامیوب روزکاری کاور یکر صورتده جریان ایدرکن بو محاصره کونلرله اوزادیغندن محصورین ایچنده تکثر ایدن مضایقه منافقلره اینجه بر سرمایهٔ قیل وقال اولوب درلو درلو اراجیف ظهور اتمکه باشلادی . بناءً علیه بوغزاده چکیلان مشکلات بشقه غزالردن زیاده ایدی .

سید کائنات افندمز غطفان وفزاره قبیلەلرینك یوکاری عیینه وحارث ایله خفیاً مخابره یوروب مدینه خرما

محصولك بر ثلثی انلره ویرلمك اوزره موافقتلرینی الدی ایسه‌ده بویله بر مصالحه ایچون وحی الهی ظهور ایتمدیکندن کیفیتی اصحاب ایله مشاوره‌یه وضع ایلدی . رئیس الانصار سعد بن معاذ حضرتلری بوکا موافقت کوسترمدیکی جهتله دردست ترقیم اولان مصالحه نامه شق ایدلدی .

بین العرب شجاعتده بر جماعته معادل عد اولنان عمرو بن عبدود نام بهادر بو صره‌ده قریشدن نوفل وضرار وهبیره و مرداث نامیله موسوم درت کمسه ایله بر فرجه بولوب خندقی بو طرفه اتلادیلر . عمرو بن عبدود مغرورانه ومتفخرانه سوزلر ایله « بکا مبارزه ایده‌جك اریوقیدر » دیوب اسلام عسکرینه بالدفعات میدان اوقودی . عمرو ایسه یاشی سکسانی کچمشیکن هیچ بر مبارزه‌ده مغلوب اولمامش و صیتی هرکسك قولاغنی طولدرمشدی . مبارزه‌یه میل ایدر کمسه کوریلمدی . شیر خدا علی المرتضی رسول اکرمدن رخصت اخذیله عمروه قارشو کیدرك قبل المبارزه عمروی اسلامه دعوت ایلدی . عمرو قهقهه ایله کولمکه باشلایوب « چوجق سنك اغزکدن هنوز سوت قوقه‌یور . سن کیمسن » دیدکده حضرت علی « علی بن ابی طالب » دیدکده عمرو « کیت چوجق کیت . بو کاریکزدن بریسی کلسون . بابانك قرداش کبی سودیکم اعز احبابم ایدی .

سنك قانكى دوككك استم» سويلدى . حضرت على « بن سنك قانكى دوككى چوق ارزو ايده يورم» سويلسنى متعاقب عمرو بن عبدود حدتندن اتش كسيلوب آتندن اينمسيله برابر صاعقه كبى حضرت علينك اوزرينه حمله ايدرك بر قليج اتمقله قليج حضرت علينك قارشو طوتديغى سپرى ايكى يه بولدكدنصكره سر عاليلرينده براز ياره لدى . حيدر كرار « سنده آل باقه يم » ديه رك ذوالفقارى عمروك بوينى كوكسنه يرلشديرمسيله برابر خيار كبى باشنى كسوب خاك هلاك اوزرنده يوالادى . مرقومك مقتو ليتنى متعاقب على المرتضى حضرتلرى تكبير المقله ايشيدن اصحاب كرامك على العموم براغزدن (الله اكبر) ديه رك تكبيرده حضرت على يه اتباع كوسترملرى دشمن اردوسنه غلغلهٔ دهشت براقدى .

خندقى برو طرفه چكنلردن نوفلى زبير بن العوام حضرتلرى برقليجده ايكى يه بولدى . حضرت عمر بن الخطاب برادرى ضراره وعلى المرتضى ايله زبير اوته كيلرينه طوغرى حمله كوستردكلرندن اوچيده ديكش طوتدرهميوب اردولرينه طوغرى قاچديلر .

دشمن اردوسى بوندن صكره ينه محاصره يه دوام ايلديلر . برو طرفده مضايقه تكثر ايتديكى كبى اوته

طرفده دخی حسب الموسم شتانك شدتندن خیلی حیوان
تلف اولوب عسکر آراسنده یوز کوسترن اختلاف
عظیمی .. کیجه وقتی اغاجلری کوکلرندن قوپاره‌جق
درجه‌ده شدتلی - بر فورطنه دخی تعقیب ایتمکله دشمن
عسکری فورطنه‌نك سکونی انده و کیجه قرانلغنده
تلاشلرندن بر طاقم ذخیره‌لرینی اوراده ترك و اردولرینی
قالدروب قریشیلر مکه‌یه و قبائل کندی یرلرینه رجعت
ایلدیلر ۰

رسول اکرم افندمز فورطنه عقبنده دشمن اردوسنك
احوالنی اوکرنمك ایچون حذیفة الیمانی حضرتلرینی
مأمور بیورمشیدی ۰ حذیفه عودتنده هپسنك طاغلوب
کیتدکلری خبرینی کتورمکله شاه اقلیم رسالت حضرتلری
« ارتق بوندنصکره قریش بزم اوزرمزه برده کله‌میه‌-
جکلردر ۰ نوبت سزه کلدی » دیه‌رك اصحاب کرامی
تبشیر بیوردیلر ۰

شو غزوه‌ده اهل اسلامدن بش شهید و دشمندن درت
مقتول وقوعبولمش و سعد بن معاذ حضرتلری اغرجه
یاره‌لنمشدر ۰

خندق حفر اولنورکن بر جوجق آوجنی

طولدره‌میه‌جق مقدار خرما ایله بر جماعت و بر ضعیف قیون اتیله بربیوك ضیافت خلقك قارنلرینی طویورمق وخندق قازیلیرکن قازمه‌نك اغزندن چقان اوچ لمعه‌دن برنجیسی یمن، ایکنجیسی شام ومغرب، اوچنجیسی مداین ممالکنك [١] اهل اسلام اللرینه کچه‌جکی مژده‌سنی ویرمك کبی متعدد معجزات نبویه ظهور ایتمشدر .

قریش اردوسنك مکه‌یه طوغری حرکتندن صکره ابو سفیانك جانب عالئ رسالتپناهی‌یه کوندردیکی مکتوب .

« باسمك اللهم . بن لات، عزا، اساف، نائله، هبله یمین ایدرم که جمعیت عسکریه ایله سنك اوزریکه کلمکدن مرادم سنی استیصال ایتدکجه کیرویه دونمامك ایدی . سن ایسه بزه قارشو چیقمغی خوش کورمدك .

عربلرجه وجودی کورلمامش اولان بر خندق ایشنه یاپشدك . بز انجق قارغیلرمزك کولکه‌سنی، قلیجلرمزك کسکینلکنی بیلورز . سن بو ایشی بزم قلیجمزدن قاچمقدن بشقه برشی ایچون ایشلمدك . خوشمه‌یا . سنك ایچون بزدن احد کونی کبی بر کون دها واردر .

[١] ممالك مذکوره‌نك اهل اسلام اللرینه کچه‌جکی تبشیری اخبار مغیبه‌دن معدود اولوب اخبار بیورلدیغی وجهله وقوعبولمشدر

جوابنامهٔ حضرت رسالتپناهی

بسم الله الرحمن الرحیم . اللهك رسولی محمددن صخر بن حربه . بکا مکتوبك کلدی . الله تعالی سنی حاقتله مغرور ایتمشدر . اما بزم حقمزده سویلدیککك استیصال بر ایشدرکه من طرف الله سنك علیهکده وقوعبوله‌جق . وجناب حق حسن عاقبتی بزه احسان ایلیه‌جکدر . سنك اوزریکه برکون کله‌جکدرکه لاتی، عزایی اسافه‌یی نائله‌یی هبلی قروب پارچه پارچه ایده‌جکمی کوره‌جکسن .

غزوهٔ بنی قریظه — بنی قریظه یهودیلری مقدما ذات عالیٔ پیغمبری ایله معاهده واهل اسلام علیهنده بولنمامغه تعهد ایتمشیکن نقض عهد ایله خندق وقعه‌سنده قریشه معاونت ایلرندن طولایی عقیب وقعه‌ده جبریل علیه السلام بنی قریظه قبیله‌سی اوزرینه کیتمك ایچون طرف الهیدن امر کتیردیکندن ذی‌القعده‌نك اوچنجی کونی ایکندی نمازینك بنی قریظه ناحیه‌سنده قلنمسی امری بلال حبشی واسطه‌سیله اعلان اولندی .

حضرت علی لواء شریفی حاملاً ایلرو کوندریلوب متعاقباً فخر کائنات علیه افضل الصلوات افندمز دخی

اوچبیك نفر عسکرله کیدرك بنی قریظه حصارینی محاصره ایلدی . محاصره یکرمی کون ممتد اولدقده یهودیلرك مقاومته اقتدارلری قالمدیغندن بلا شرط نفسلرینی و حصاری تسلیم ایلدیلر .

ایچلرندن حرب و ضربه مقتدر اولانلرك اللری باغلاندی ایسه ده بونلر اوس قبیله سنك امانده بولندقلرندن عفولرینی اوسیلر استدعا ایتمش اولدقلری حالده حقلرنده اولنه جق معامله یه سعد بن معاذ حضرتلری حکم تعیین بیورلدی . سعد ایسه بنی قریظه نك بلا موجب نقض عهد ایلدکلری ایچون حربه مقتدر اولانلرینك اعدام و اولاد و عیاللریلهماللرینك سبی و اغتناملرینه حکم اعطا ایلدی . اویله جه اجرا قلندی .

اسیرلر ایچنده بولنان ریحانه یی رسالتپناه افندمز تزوج بیوردیلر .

سعد بن معاذ حضرتلری غزوهٔ خندقده اغر یاره المش اولدیغندن شو غزوه دن صکره او یاره دن متأثراً وفات ایلدی . رضی الله عنه .

شو صره ده بلاد مزنی قبیله سندن درتیوز ادم مدینه یه کلوب هپسی شرف اسلام ایله مشرف اولدیلر .

غزوهٔ غابه ـ رسول اکرم افندمزك دوه لری غابه

نام محلده رعی اولنور ایکن بنی غطفان قبیله سی رئیسی
عیینه چوبانی قتل و دوه لری غصب ایتمش اولدیغی استخبار
بیورلدیغندن حضرت پیغمبر افندمز بر طاقم دلاوران
اصحاب ایله بالذات عزیمتله ذی قرد نام محلده دوه لر کیرو
آلندی . عندالمحاربه محرز بن نضله شهید اولوب عیینه
وعونه سی فرار ایلدیلر . بو غزوه یه غزوهٔ ذی قرد
دخی دنیلور .

سکزنجی فصل

آلتنجی سنه

غزوهٔ بنی المصطلق . عمرة الحدیبیه وکیفیة الصلح .

غزوهٔ بنی المصطلق

بوکا غزوهٔ مریسیع دخی دنیلور . بنی المصطلق خزاعه
بطوننده ن برقبیله و مریسیع او بطونه مخصوص برصودر .
قبیلهٔ مذکوره خلقی سیدلری بولنان حرث بن ضرارک
لوای ریاستی آلتنه طوپلانوب اهل اسلام ایله محاربه ایتمکه
قیام ایتدک اوزره اولدقلری مسموع نبوی اولمغله حضرت
پیغمبر سنهٔ مذکوره شهر شعبانده مدینهٔ منوره یه ابوذر
غفاری حضرتلرینی بالاستخلاف برجمعیت عسکریه ایله

قبیله‌ٔ مذکوره خلقیله غزا ایچون مدینه‌دن حرکت بیوردیلر. ذکر اولنان مریسیع نام صوباشنده قبیله‌ٔ مرقومه خلقنه تصادفله بالمحاربه دشمن عسکری منهزم و تارمار وسید قبیله حرثك قزی جویریه ایله قبیله‌نك نسوان وذریتلری مجاهدینك ایادیٔ اسارتلرینه کرفتار اولدیلر.

جویریه اصحاب کرامدن ثابت بن قیسك یداسارتنده ایدی. فخر کائنات افندمز بدلی ثابته بالاعطا جویریه‌یی اشترا وازاد ایتدکدن صکره تزوج بیورمشلردر.

جویریه رضی الله عنهانك امهات المؤمنیندن معدودیت شرفنی اکتساب ایتمسی جهتیله اقرباسندن ایادیٔ اصحابده بولنان یوزقدر اسیری مشارالیهایه حرمةً صاحبلری ازاد ایلدیلر.

بوغزوه اثناسنده بنی لیث قبیله‌سندن هشام بن صبابه‌یی انصاردن وعبادة بن الصامت رهطندن بریسی دشمن ظنیله قتل ایلدی. مقتولك قرنداشی مقیس مشرکیندن معدود اولوب قرنداشنك قتل اولندیغنی ایشتدکده مکه‌دن مدینه‌یه عزیمت واظهار اسلامیتله برابر طلب دیت ایلدیکندن دیتك تسویه‌سی طرف رسالتپناهیدن امر اولندی. مقیس برمدت مدینه‌ده قالدقدن صکره برکون انتهاز فرصتله قرنداشنك قاتلنی اعدام ومدینه‌یه فرارایله

اظهار ارتداد ایتدی. مکه‌نك حین فتحنده جانب عالیٔ پیغمبریدن دمی هدر اولنان مشرکینك بریسی مرقوم مقیسدر.

ینه بنی المصطلق غزوه‌سی اثناسنده عمر بن الخطاب رضی الله عنه افندمزك اجیری بولنان جهجاه الغفاری ایله حلفای انصاردن سنان جهنی ارالرنده برمنازعه وقوع بولدی. شو منازعه اوزرینه رئیس المنافقین عبدالله بن ابی بن سلول غضبلنوب «شو مهاجرلر هم بزم سایه‌مزده چکنیورلر، همده بزه حقارت ایده‌یورلر. هله مدینه‌یه کیده‌لم عزیز اولانلر ذلیل اولانلری شهردن چیقاره‌بیلورلر» دیدکدن صکره قومندن یاننده بولنانلری مؤاخذه ایله «شو چکیلان حقارتلر هپ سزك جزای عملیکزدر. مهاجرینه بلادیکزی حلال ایتدیکز. مالکزی انلرله تقسیم ایلدیکز. بونلره برشی ویرمیه‌جك اولسه‌کز هیچ بریسی ایچمزده یشایه‌مزلر. هپسی چکیلوب کیدرلر» دیوتر هاتده بولندی. زید بن ارقم حضرتلری ابن ابیك شو سوزلرینی حضرت پیغمبره عرض ایلدکده حضور نبویده حاضر بولنان عمر بن الخطاب رضی الله عنه حضرتلری «یارسول الله عبدالله بن بشیره امر ویرده اومنافقی شمدی اولدرسون» دیدی ایسه‌ده رسول اکرم افندمز اذن ویرمدیلر. عبدالله ابن ابینك

اوغلی بولنان اصحاب اکرامدن عبدالله رضی الله عنه باباسنك شو مناسبتسزلکنی ایشتدکده حضور رسالتپناهی یه کلوب «یارسول الله بابامك قتلنی مراد بیورر ایسه‌ك بکا امر ویرده شمدی کیدوب باشنی کسه‌یم» سویلدیکندن حضرت پیغمبر حقنده خیرایله دعا و باباسنه ضرر وقوعنی تجویز ایتمیه‌جکنی افاده بیوردیلر . مدینه‌یه عودت اولنورکن عبدالله حضرتلری باباسنی مدینه‌یه دخولدن منعه قیام ایلدی ایسه‌ده طرف عالیء پیغمبریدن دخوله اذن ویرلدی .

رسول اکرم افندمز اصحاب کرام ایله برابر سنهٔ مذکوره رمضانی غره‌سنده مدینه‌یه عودت بیوردیلر . مدت سفرلری یکرمی سکز کوندر .

عمرهٔ حدیبیه و کیفیت صلح

حدیبیه بین الحرمین برقیو اسمیدر . مدینه‌یه طقوز و مکه‌یه برمرحله مسافه‌ده واقعدر . عصر سعادتده شو قیونك یاننده اونام ایله معروف برقریه وارایدی . شمدی اثری یوقدر . وکذلك موقع مذکورده برشجره وارایدی بیعة الرضوان اوشجره آلتنده وقوعبولدی .

فخر عالم افندمز حدیبیه وقعه‌سندن مقدمجه رؤیاده اصحاب كزین ایله مكه‌یه كیدوب بیت الٰهی زیارت ومفتاح كعبه‌یی اخذ بیوردقلرینی - كوردكلرندن شو رؤیایی اصحاب كرامه نقل ایله برابر مكه‌یه كیده‌جكلرینی وكعبه‌یی طواف ایده‌جكنی بیان بیوردیلر . اصحاب كزین او سنه مكه‌یه كیده‌جكلری ظنیله ممنون اولمشلردر . عزیمت وزیارت زمانی ایسه طرف نبویدن تصریح بیورلمامشیدی .

سنهٔ مذكوره شهر ذی القعده‌سنده بیك درتیوزدن زیاده‌جه صحابهٔ كزین ایله مدینه‌دن حركت وقربان ایچون یتمش عدد دوه‌یه اشارت بیورلدی . یوم بدرده ابوجهلك اغتنام اولنان دوه‌سیده شو قربان دوه‌لرینك ایچلرنده ایدی . ذوالحلیفه نام موضعه واردقده احرامه كیریلوب تلبیه‌یه باشلاندی .

بو خبر مكه‌جه شایع اولمغله قریش حضرت رسول اكرمی واصحابنی مكه‌یه دخولدن منع ایچون بلدح نام موقعده عسكر جمع ایلمدیلر . وخالدبن الولید ایله عكرمة بن ابی جهلی ایكیوز نفرله طلیعه‌یه بالتعیین كوندردیلر .

رسالتپناه افندمز غدیر الاشطاط [١] نام محله واصل اولدقلرنده ذوالحلیفه‌دن جاسوسلقله كوندرمش اولدقلری

[١] غدیر الاشطاط حدیبیه‌یه اوچ میل مسافه‌ده واقعدر .

عیینة الخزاعی عودت ایدرك مکه‌یه دخولدن منع ایچون قریش اردوسنك ذی طوی نام محله وخالد بن الولید کراع الغمیمه کلدیکنی افاده ایلدی .

حضرت پیغمبرك شوسفر همایونلری ایسه حرب ایچون اولمیوب حج ایچون اولدیغندن بر قلیجدن بشقه اسلحه المامشیدی . شو خبر اوزرینه اردوی سعادت یولك صاغ طرفنه میل ایله صرب بر یوقشدن ثنیهٔ ارمیا دینلان تپه اوزرینه چقدی . حدیبیه قریه‌سی شو تپه‌نك اشاغیسنده واقع ایدی که قریش قریهٔ مذکوره‌یی معسکر اتخاذ ایتمشلر ایدی .

فخر کائنات افندمزك راکب اولدقلری ناقهٔ قصوی اوراده یره چوکوب هرنقدر قالدرمق استدیلر ایسه‌ده حرکت ایتمدی . حضرت پیغمبر « ابرهه‌نك فیلنی چوکدیرن قصوایه‌ده بوراده چوکدردی » بیوردیلر . اصحاب زور ایله دوه‌یی قالدردیلر . دوه مکه‌یه طوغری کیتمیوب بشقه سمته کیدرك بر صوسز قیو باشنده طوردی . قافلهٔ همایون دخی اورایه نزول ایلدی .

لکن کرك قیوده ، کرك اوجوارده صودن اثر اولمدیغی جهتله مضایقهٔ عظیمه یوز کوستردیکندن فخر عالم افندمز ترکشلرندن براوق چقاروب قیویه

براقدرمقله قیودن اول قدر صو قاینادیکه اصحاب کرام هردراو احتیاجلرینی ازاله ایلدیلر ٠

سید کائنات افندمز حضرتلری محاربه ایچون کلدیکنی قریشه لاجل التفهیم خراش بن امیه یی کوندردی ایسه ده خراشك حقارته تصادفله عودتی اوزرینه حضرت عثمان رضی الله عنه ارسال بیورلدیغندن مشار الیه حضرتلرینی رعایتله استقبال ایلدکدن صکره کوز حبسنه الدیلر ٠

رسول اکرم افندمزك طرفدارلرندن خزاعه قبیله لی بدیل بن ورقا اوصره ده بعض رفقاسیله حضور نبوی یه بالورود سفر همایونك سببنی سؤال ایلدکده بیت الحرامی زیارتدن بشقه برمقصده مبنی اولمدیغنی افاده بیوردیلر ٠ بدیل انجمن قریشه کیدرك اصلاح ذات البینه چالشدی ایسه ده بعضیلری مخالفت کوستروب بالاخره عروة بن مسعود الثقفی قریش طرفندن حضور حضرت رسالتپناهی یه عزیمت وسفرك سببنی سؤال ایلدی ٠ بوکاده بدیله ویریلان جواب اعطا بیورلدی ٠

عروه نك حضور نبویده بعض مناسبتسزلکاری اوزرینه صدیق اکبر حضرتلریله مغیرة بن شعبه نك رد ومنازعه لری وجملهٔ اصحابك حق رسالتپناهیده مشهود

اولان اطوار وادابی عروه‌یی حیرته دوشوردیکندن انجمن قریشه عودت وکوروب اکلادیغنی حکایت ایتدی .

قریش اردوسنده قارشمش اولان بعض قبائل «کعبه‌یی زیارت ایچون کلانلر منع اولنه‌مز» دیدکلرندن قریش استدعای مصالحه‌یه مجبور قالمغله سهیل بن عمروی طلب صلح ایچون رسالتپناه افندمزه کوندردیلر .

شو مصالحه‌نك مذاکره‌سی اثناسنده خیلی مباحثه کچدکدن صکره سهیل بو سنه حجدن صرف نظرله رسول اکرم واصحابی کله‌جك سنه مکه‌یه کلوب کعبه‌یی زیارت ایتمك، مکه‌یی تشریفلرنده اوچ کوندن زیاده اکلنمیوب ایام مذکوره طرفنده اهل مکه شهردن خارجه چقمق، ایکی طرف بیننده اون سنه مصالحه دوام ایلمك، مصالحه مدتنده قریشدن حمایهٔ اسلامیه‌یه التجا ایدنلر قبول اولنمامق، اهل اسلامدن قریشك یانلرینه کیدنلرك اعاده‌لری طلب ایدلمامك شرائطی میدان تکلیفه قونلدی .

بو شرطلرك اغرلغی جهتیله بین الاصحاب خیلوجه کفتکو وقوعبولدی . پیغمبر افندمز حضرتلری قبول ایدرك مصالحه‌نامه‌یی یازمسنی حضرت علی‌یه امر بیوردی .

حضرت علی‌یه (بسم الله الرحمن الرحیم) یاز دیو امر ویردكلرنده سهیل بسمله یرینه عادت قریش اوزره (باسمك اللهم) یازلمسنی طلب ایتمكله اویله یازدرلدی . بوندن صكره حضرت علی (هذا ما صالح محمد رسول الله) یازدقده سهیل كندولرینك رسالت محمدیه‌یی تصدیق ایتمدكلری ایچون (محمد رسول الله) یرینه (محمد بن عبدالله) یازلمسنی ادعا ایلدی . حضرت رسول الله « اویله یازلسون » دیو امر ویردی . حضرت علی « بن (رسول الله) تعبیرینی محو ایده‌مم » سویلدیكندن حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام افندمز « انلر بنم رسالتمی تصدیق ایتملكله رسالتمه خلل كلمز » دیه‌رك اصلا یازو یازمق واوقومق بیلمز ایكن ید مباركلریله محو واثبات وحضرت علی‌یه خطاباً « بو حال بر وقت سنك باشكه‌ده كله‌جكدر » بیوردیلر [١] .

مصالحه‌نك شروطی مكه‌نك خارجنه شامل اولمدیغندن بوم مصالحه‌ده خزاعه قبیله‌سی درحال عهد وامان نبوی‌یه وبنو بكر قبیله‌سی قریشك امانه داخل اولمشلردر .

---

[١] مبحثنده تفصیل اولنه‌جغی وجهله صفین وقعه‌سی عقیبنده ویله بر حال عینی ایله حضرت علی حقنده .قوعبولمغله شو امر نبوی معجزاتدن معدوددر

سهیلك اوغلی ابو جنـدل ـ كه مقدمجـه مسلمان اولمشـیكن باباسی كندوسنی مكه‌ده زنجیربند اوله‌رق حبس ایتمشـیدی ـ بو اثناده بر تقریب ایله فرار ایدرك زنجیرینی سوریه سوریه حضور پیغمبری‌یه كلدی . سهیل یرندن صچرایوب ابو جندلی ضرب ایله « یا محمد مصالحه‌یی محافظـه‌نك برنجی ماده‌سی بونك بكا تسلیم اولنمسیدر » دیو ادعا ایتمكله ذات رسالتپناهی مصالحه‌یه خلل كلمامك ایچون تصدیق بیوردیلر . سهیل اوغلنك یقه‌سـندن طوتوب دوكه دوكه كوتورر وابو جندل « ای معشر مسلمین بن اهل ایماندنم . لایقمیـدركه بنی اعدای دینه تسلیم ایده‌یورسكز » دیو فریاد ایدركن نبی ذیشـان افندمز كرك ابوجندله وكرك اصحاب كرامه صبر ایله امر وتسلیت بیوریورلر ایدی .

اصحاب كرام رؤیای پیغمبری اوزرینه بو سنه بیت اللهی زیارت ایده‌جكلری مأمولنـده ایكن ایش بویله اولدیغنـدن طولایی مصادف اولدقلری تأسف عظیمه ابو جندلك شو وقعهٔ دلسوزیده منضم اولمغله هر برینك اندوهناك وجكرلری چاكچاك اولدی .

عقیب مصالحه‌ده حضرت پیغمبر قربان بوغازلیوب

تراش اولمش واصحاب کرامك دخی هر بریسی اتباع ایتمشدر .

بیعة الرضوان دخی بو صره‌ده وقوعبولدی . اصحاب کزین بولندقلری موضعده واقع شجره آلتنده مجتمع اولدقلری حالده هربریسی اولنجه‌یه دکین دین اغورنده صبر وثبات ایتمك اوزره رسول اکرمه بیعت وحضرت عثمان هنوز عودت ایتمامش اولدیغندن ذات رسالتپناهی غیاباً بیعتی اجرادن صکره عودت ایتمشدر .

حدیبیه فضاسنده اون طقوز کون ارامدن صکره مدینهٔ منوره‌یه متوجهاً عودت بیورلمغله اثنای راهده کراع الغمیم نام موضعه بعد الوصول (انافتحنا) سورهٔ شریفه‌سی نازل واصحاب کرامك هر بری بشارتله ممنون اولدی .

رؤیای پیغمبری‌یه نظراً بو سنه زیارت کعبه لازم کاورکن تأخری حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه مراق ویرمکده ایدی . بناءً علیه (یارسول الله حسب الرؤیا زیارت بیت خدا اولنمق اوزره حرکت اولنمشیکن تأخیرنده حکمت ندر » دیدکده حضرت پیغمبر « بن رؤیایی نقل وتعبیر ایدرکن بوسنه حج اولنه‌جغنی سویلدممی » بیوردیلر . حضرت عمر « لا »

دیمکله « ایـدی بای حال مکه‌یه دخول وزیارت بیت الحرام ایله ممنون اوله‌جقسکز » دیه‌رك اعطای تسلیت بیوردیلر .

شو مصـالحه‌یه گلنجـه‌یه دکین اهل اسـلام ایله مشرکین قریش اره‌لرنده اختـلاط اولمدیغندن مسلمـان اولمیانلر شعائر وخصائص اسلامدن بیخبر ایدیلر . قبائل وعشـایر سائره‌دن اسـلامیتجه ملحوظ اولان منـافعك فعلیاتنی استحصاله ده قریش غائله‌سی مانع اوله‌یور ایدی . بوندن صکره ایکی طرف بربرلریله سربستجه اختـلاط ایدرك شو اختلاط سایه‌سنده مشرکین خصایص اسلامیتك ندن عبـارت اولدیغنی اکلامش ومعجزات نبـویه‌یی کورمکه باشلامش اولدقلرندن قلوب عموم اسلامـه منجذب وآثار ممدوحه وعدالت شرعیه کورلدکجه هر طرفدن ذات قدسیت صفات پیغمبری‌یه میـل ومحبت حاصل اولمغـله اثنـای صلحده تأسف وتأثر کوسترن اصحاب کرام حکمت الهیه‌یی اکلایوب تأسف سابقلرندن طولایی استغفار ایلدیلر . رضی الله عنهم

مصالحه‌نامه‌دن برماده‌نك لغوی — حدیبیه مصالحه سندن صکره مکه‌ده اسلامیتی قبول ومدینـه‌یه عزیمت ایدن ابو بصیر الثقفی‌یی قریش جانبـندن کلان مأمورلر

بر موجب مصالحه كوتوردیلر ایسەده ابو بصیر اثنای راهده بر تقریب ینه مدینه‌یه قاچدیغندن رسالتپناه افندمز شروط مصالحه‌یه خلل كلامك اوزره استدیكی طرفه كیتمه‌سی لازم كله‌جكنی اراده بیوردیلر . ابو بصیر مكه ایله شام یولنده‌كی عیص نام موضعده یرلشوب اورادن كچن قریش یولجیلرینه تعرض ایتمكه باشلادی . بو خبر شایع اولدقده مكه‌ده اسلامیتلرینی كزلی طوتان ذوات سائره برر برر عیصه كیتدكلری كبی ابو جندل دخی یولنی بولوب باباسنك محبسندن تخلیص كریبان وانلرك یانلرینه عزیمت ایلدی .

بناءً علیه عیصده بر قاچ یوز نفردن مركب بر قوهٔ اسلامیه تجمع ایدوب مكه ایله شام ارەسنده قوش اوچه‌میه‌جق درجه‌ده یوللری سد ایلدیلر . قریشك مورد منافع عظیمه‌لری اولان شام طریقی سد اولنغله شام تجارتنك محافظه‌سی ایچون ایچلرندن مدینه‌یه كیده‌جك اولانلرك ردینه دائر مصالحه‌نامه‌ده مندرج شرطك الغاسنی استدعادن بشقه چاره بوله‌مدقلرندن حضور نبوی‌یه ایلچی ارسال ورجالری وجهله شرط مذكور ابطال اولندی .

بونك اوزرینه رفقاسنی الوب مدینه‌یه كلمسی ایچون

طرف عالئ رسالتپناهیدن یازیلان مکتوبی ابو بصیر
حالت نزعده اولدیغی بر وقتده المش ویوزینه کوزینه
سوردکدن صکره روحنی ملك الموته تسلیم ایتمشدر ۰
رضی الله عنه ۰ ارقداشلری مدینهٔ منورهیه عزیمت
ایتدیلر ۰ بوندنصکره هر طرفدن دائرهٔ ناجیهٔ اسلامیته
دخول ایدنلر تکثر وافراد اسلامیه کتدکجه تزاید ایلدی ۰

طقوزنجی فصل

یدنجی سنهٔ هجریه وقایعی

غزوهٔ خیبر وسائر فتوحات . ملوکه مکتوبلر وسفرا ارسالی . عمرة القضاء .

غزوهٔ خیبر وفتح فدك ووادی القری وبلدهٔ تیما

غزوهٔ خیبر — رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری حدیبیه‌دن عودت بیوردقدن صکره مدینهٔ منوره‌ده اقامت وهجرتك یدنجی‌سنه سی شهر محرمنك نصفنده [۱] خیبره متوجهاً عسکرله مدینه‌دن حرکت بیوردیلر .

بو غزوه‌ده رفاقت حضرت پیغمبریده بولنان اصحاب کزین سواری وپیاده بیك التیوز نفر ایدی . ابتدا قلاع مذکوره‌دن نطاة قلعه‌سی بالمحاصره اون کون ظرفنده فتح اولندی . بعده ناعم قلعه‌سی تحت محاصره‌یه النُدی . قلعه ضبط اولندقده اوراده‌کی یهودیلر حصن

[۱] سنهٔ هجریه ابتداسنی مالك ربیع الاولدن اعتبار ایتمشدر. لکن مشهوری محرمدر .

الخصوصه فرار ایلمدیلر . اوده یکرمی کون محاصره ایله دائرهٔ فتوحاته ادخال ایدلدی .

قموص سبایاسندن زینب بنت حیی بن اخطب رضی الله عنهـا ازواج طـاهرات عداد جلیلنه دخول ایله شرفیاب اولمشدر .

بوندنصکره حصن الصعب و بعده وطیح و سـلالم قلعه‌لری فتح اولندی . خیبر قلعه‌لری سـکز عدددن عبارت اولمغله هپسی ضبط اولنوب اك صکره فتح اولنان وطیح و سلالم قلعه‌لریدر .

رسالتپناه افندمز حضرتلرینی بعض وقتلرده شقیقه (یارم باش اغریسی) الیر ایدی . شـو وجع امتداد ایتـدیکی مدتجه بالذات چقه‌مزلر ایدی . خیبره نزول بیوردقلرنده ینـه یارم باش اغریسی ظهور ایتمکله ذات عالیلری محـاربه‌یه کیده‌مدیلر . لوای شریفی ابو بکر الصدیق افندمز الوب حرب اولندی . صکره حضرت ابی بکر حضور رسالتپناهی‌یه رجعت بیوروب عمر بن الخطاب رضی الله عنه لوای سـعادتی اخذ ایله محـاربه ایدلدی . حضرت عمر دخی رجوع ایتدکده ذات عالیٔ رسـالتپناهی افندمز ه یارین سنجاغی محاربه‌ده فرار

ایتمکسزین کرار اولان بر ذاته ویره جکم که اللهی و رسولنی و الله و رسولی دخی کندوسنی سور » بیوردیلر .

حضرت علی رضی الله عنه افندمز او صره ده حاضر دکل ایدی . او کونك فرداسی نزد عالیٔ پیغمبری یه کلدکده کوز اغریسیله مضطرب اولدقلری کورلمکله فخر عالم علیه الصلوة والسلام افندمز مبارك اغزبارلرندن چشم حقایق بین حیدره وضع بیوردقلری انده کوزلرینك اغریسی زائل اولدی . لوای شریفی حضرت علی یه اعطا بیوردیلر .

حیدر کرارك اوزرلرنده بر حلهٔ حمرا وار ایدی . خیبر قلعه سنی فتح ایچون عسکرله عزیمت بیوردقده قلعه نك صاحبی بولنان بهادر مشهور مرحب باشنده بر مغفر اولدیغی حالده چقه رق

قد علمت خیبر انی مرحب شاکی السلاح بطل مجرب

بیتنی انشاد ایله تفاخر کوستردکده حضرت علی

انا الذی سمتنی امی حیدره اکیلکم بالسیف کیل السندره [۱]

بیتی ایله مقابله بیوردیلر .

---

[۱] سندره اوبجك معناسنه در . مآل بیت « بن اول کسه یم که انام بنی حیدر دیو تسمیه ایلدی . اوبجككْ حبوباتی اوبجدیکی کبی سزی قلیجله اولچرم » دیمکدر .

حضرت علی ایله مرحب مبارزه ایلدکلرنده ایکی ضربه‌نك تخلفی متعاقب اسد الله الغالب حضرتلری مرحبك مغفرینی برضربهٔ شمشیر ایله قطع ایدرك باشنی یره دوشوردی . قلعه‌نك ضبطی ایچون محاربه‌ده ثبات کوستریله‌رك سکز نفر اصحاب کرام قلعه قپوسنی تقلیب ایچون هر درلو اقدامی التزام ایتمش ایکن تقلیبه مقتدر اوله‌مدیلر . حیدر کرار حضرتلری جناب حقك احسان بیورمش اولدیغی بسالت و قوت فوق العاده ایله قپویی طوتمسیله برابر یرندن قوپاروب ید عالیلرنده قلقان کبی قوللانمغه باشلادی . قلعه دخی درحال فتح اولندی .

خیبر فتوحاتی عقبنده اهالی طالب صلح و امان اولمغله او حوالی محصولاتنك هر سنه نصفی بیت الماله عائد اولمق و طرف اشرف رسالتپناهیدن هر نه وقت ترك دار و دیار ایتملری امر بیوریلور ایسه موافقتله استدکلری محله کیتمك اوزره مصالحه قرارلشدریلوب اهالئ مرقومه‌یه بو شرطلرله امان ویرلدی .

خیبر غزوه‌سی اثناسنده زینب بنت الحارث نامنده بر یهودی قاریسی رسول اکرم افندمزه بر قزارلمش قیون اهدا ایلدی . اصحاب کرام ایله برلکده تناول اولنمق اوزره سفرا باشنه اوطورلدقده ذات عالئ پیغمبری شو

قیون اتندن بر لقمه الوب اغزلرینه کوتورمسیله برابر چکمسزین چقاروب اتك مسموم اولدیغنی بیان و ال چکلمسنی امر بیوردیلر . بشر بن براء بر لقمه یمش بولندیغندن مسموماً وفات ایتمکله زینب لدی الاستنطاق تسمیم جنایتنی اقرار ایلدی . و مزبوره ورثه‌نك طلب و حضورلرینه قصاصاً اعدام اولندی .

فتح فدك و وادی القری و تیما ـ خیبر قلعه‌لرینك فتحندن صکره مدینه‌یه ایکی قوناق مسافه‌ده بولنان فدك قریه‌سی طوعاً داخل دائرهٔ اطاعت اولمغله اراضی و باغچه‌لرینك نصف حاصلاتی حضرت پیغمبره عائد اولمق اوزره معاهده اولنه‌رق حاصلات مرقومه مسافرخانه‌یه تخصیص بیورلدی .

وادی القری دخی عنوةً فتح ایله غنائمی مجاهدین اسلام بینلرنده تقسیم ایدلدی .

شو فتوحات عقیبنده مدینه ایله شام اراسنده واقع تیما بلده‌سی اهالیسی عرض اطاعت ایتمکله جزیهٔ شرعیه ویرمك شرطیله اطاعتلری قبول و شهر صفرده مدینه‌یه عودت بیورلمشدر .

ملوك معاصرینه مکتوبلرله سفرا ارسالی

معاصر بولنان ملوکك دین اسلامه دعوتلری ایچون صاحب رسالت علیه الصلوة افندمز حضرتلری طرفلرندن برر قطعه مکتوب همایون یازیلوب کومش اوزرینه محکوك (محمد رسول الله) عبارەسنی حاوی خاتم شریف ایله تختیم اولندیلر .

اشبو مکتوبلرك یازیلەجغی زمانه قدر حضرت پیغمبر تختیم مکاتیب ایچون خاتم استعمال بیورمزلر ایدی . مکتوبلرك یازیلەجغی وقت ملوکجه خاتم مستعمل اولوب مکتوبلرك تختیمی لازم کلەجکی تحقیق بیورلدیغندن مذکور خاتم شریفی حك ایتدروب اتخاذ بیوردیلر .

طرفلرینه مکاتیب شریفه کوندریلان ملوك ایله مکاتیب شریفەیی تبلیغه مأمور ذوات

(اسامیٔ ملوك)	(مکتوب کوتورنلر)
بنی سامانden فرس پادشاهی کسری خسرو پرویز	عبدالله بن حذافه
قیصر روم هرقل	دحیة بن خلیفه

حبشه حکمداری نجاشی اصحمه بن بحره } عمرو بن امیة الضمری
مصر حکمداری مقوقس جریج بن متی } حاطب بن بلتعه
غسانه ملوکندن حارث بن شمر } شجاع بن وهب الاسدی
یمامه ملکی هوذه بن علی } سلیط بن عمرو
بحرین ملکی منذر بن ساوی } علاء بن الحضرمی

(عبدالله بن حذیفه) بنی سامانك مقری اولان مداینه کیدوب مکتوب رسول اللهی خسرو پرویزه اعطا ایلدی . خسرو مکتوبی پاره پاره ایتدکدنصکره « حجازده پیغمبرلك دعوی ایدن ادمی بکا کوندر » دیو طرفندن یمنده والیسی بولنان بادانه مکتوب کوندرلمکله بادان « همان کسرانك یاننه کیده‌سن » دیو رسول اکرمه یازدیغی مکتوبی ایکی مأمور ایله مدینه‌یه کوندردی . مأمورلر مکتوبی تقدیم ایلدکارنده جوابی فردایه تعلیق بیوریلوب خسرو پرویزی ایسه او کیجه اوغلی شیرویه قتل وسلطنتی ضبط ایلدیکی طرف الهیدن حضرت پیغمبره وحی ایله بیلدرلدیکندن فرداسی بادانك مأمورلری جلب اولنه‌رق بادانه کیدوب

بویله خبر ویرملری امر بیورلدی . مأمورلر صنعایه
عزیمت واخبار کیفیت ایلدکدن چندکون صکره وقوع
حاله وذات رسالتپناهی‌یه تعرض اولنماسنه دائر
شیرویه‌دن باذانه فرمان ورود ایتمکله خسروك قتلی
دخی لیلهٔ مذکوره‌ده وقوعه کلدیکی تحقق ایتمسندن
ناشی باذان ویاننده بولنان فرسلر متعجب اولدقلری حالده
هپسی دین اسلامی قبول ایلدیلر . بناءً علیه صنعا
والیلکی طرف اشرف نبویدن باذانه توجیه بیورلدی .

خسرو پرویز مکتوب رسالتپناهی‌یی شق ایلدیکی
رسول اکرم افندمزك مسموعی اولدقده (اللهم مزقه کل
ممزق) دیه‌رك بددعا بیوردقلرندن خسرو ذکراولندیغی
اوزره مقتول وعهد قریبده فرس دولتی منقرض اولدی .

(دحیه بن خلیفه) حامل اولدیغی مکتوب
رسالتپناهی‌یی قیصر هرقله اعطا ایلدکده هرقل مکتوبی
بعدالقرائه تعظیم ایله حفظ ایدوب دحیه‌یی معززاً اعاده
ایلدی ایسه‌ده اسلامیتی قبول ایتمدی [۱] .

(عمرو بن امیه) مکتوب نبوی‌یی نجاشی‌یه اعطا
ایلدی . نجاشی اندن مقدم حبشه‌یه هجرت ایتمش اولان

---

[۱] هرقلك اسلامیت حقنده‌کی تحقیقاتنه دائر غزوهٔ تبوك
بحثنده تفصیلات درج ایده‌جکز .

ابن عم رسول جعفر بن ابی طالب رضی الله عنه حضرتلرینك تشویقی ایله دین اسلامی قبول ایتمشیدی . مکتوب همایونی الدقده کمال تعظیم ایله اوقودقدنصکره یوزینه کوزینه سورمشدر .

ابو سفیانك قزی ام حبیبه رضی الله عنها زوجی عبید الله بن جحش ایله مکه‌دن حبشه‌یه کیدرك عبیدالله اوراده ارتداد وام حبیبه دین اسلامده ثبات ایله زوجندن افتراق ایتمشیدی . مشارالیهانك دیار غربتده بیکس قالمسنی رسول اکرم افندمز لایق کورمدیکندن ذات عالیلرینه عقد نکاح ایدلمسنه عمروی توکیل و مأمور بیورمش وبرکیجه مقدم ام حبیبه رؤیاسنده « یا ام المؤمنین » دیو ندا اولندیغنی ایشیدوب فرداسی عمروك عقد نکاحه وکالت و مأموریتی مژده‌سنی الدقده حلیاتنك جمله‌سنی مژده کتورن جاریه‌یه بخشش اوله‌رق اعطا ایتمشدر . لکن مژده‌رس نجاشینك بر جاریه‌سی اولمغله مؤخراً حلیات مذکوره‌یی ترتیب ایلدیکی هدایای ثمینه ایله برلکده ام حبیبه حضرتلرینه اعاده ایدلدی .

عمروك شو مأموریتی نجاشینك معلومی اولدقده حبشه‌ده بولنان اهل اسلامی یانته جمع ایله بر خطبهٔ بلیغه اوقیوب نکاح امر مشروعنی اجرا ایتدردکدن

صكره كرك مشار اليهايى كرك حبشه‌ده بولنان مهاجرين اسلاميه‌يى امر پيغمبرى‌يه امتثالاً ومعززاً مدينه‌يه ارسال ايلدى . ورودلرى فخر كائنات عليه افضل الصلوات افندمز حضرتلرينك غزوهٔ خيبردن عودتلرينه متصادف‌در . جعفر بن ابى طالب حضرتلرى شو مهاجرين ايله برلكده حبشه‌دن مدينه‌يه كلمشدر .

(حاطب بن بلتعه) مكتوب همايونى مصر حكمدارى مقوقسه اعطا ايلدكده مقوقس حاطب حقنده رعايت كامله اجرا وعودتيله ذات رسالتپناهى‌يه درت جاريه وبر بغله وبر حمار اهدا ايلدى . شو جاريه‌لردن بريسى نجل كريم نبوى ابراهيمك والده‌سى ماريه‌در . مذكور بغله حيوانات خاصهٔ نبويه‌دن معدود اولان دلدل وحمار دخى يعفوردر .

(شجاع الاسدى) مكتوب پيغمبرى‌يى حارث غسانى‌يه ويردكده حارث اوقودقدن صكره حدته‌يه القاو«ايشته بن عسكرله اوزرينه كله‌جكم» ديو تهديده اجترا ايتدكده شجاع مدينه‌يه عودت وكورديكنى عرض حضور نبوت ايلدى . ورسالتپناه افندمز حارث حقنده (باد ملكه) ديو بددعا ايتدى . حارث ايسه قيصرك ولاتندن معدود

اولدیغندن عسکرله مدینه اوزرینه هجوم ایتمسنی قیصردن استیذان ایتمش ایسه ده رخصت اله مامشدر ٠

(سلیط بن عمرو) مکتوب نبوی‌یی هوذه‌یه تبلیغ ایلدکده هوذه « کندولرندن صکره بنی ولی عهد ایدر ایسه مسلمان اولوب کندویه معاونت وایتمز ایسه حرب ایدرم » دیمکله بددعای نبوی‌یه مظهر اولدیغندن چوق کچمکسزن فوت اولدی ٠

(علاء الحضرمی) مکتوب همایونی منذره ویردکده کرك منذر، کرك بحرین طرفلرنده‌کی عربلرك جمله‌سی اسلام ایله مشرف اولدیلر ٠

عمرة القضاء

حدیبیه مصالحه‌سنده اهل اسلامك بیت شریفی زیارت ایتملری بو سنه‌یه تعلیق اولنمشیدی ٠ فخر عالم افندمز حضرتلری شهر ذی القعده‌ده ایکی بیك نفر اصحاب کزین ایله مکه‌یه متوجهاً مدینه‌دن حرکت بیوردیلر ٠ یدکده یوز رأس آت کوتوریلوب التمش قدر دخی قربانلق دوه التمشیدی ٠ مکه‌یه یاقن وارلدقده شرط مصالحه موجبنجه قریش مکه‌دن چیقوب حضرت پیغمبر اصحابیله مکه‌یه داخل اولمش وقریش اوزاقدن تماشا ایتمشدر ٠

مكه‌يه بعدالوصول اصحاب ايله برلكده بيت‌اللهى طواف ومروه وصفا اراسنده سعى ايله عمرهٔ قضايى [١] ايفا بيورديلر • اوچ كون مكه‌ده اقامتله امر زيارت بعدالاكمال مدينه‌يه عودت بيورلدى •

---

[١] سنهٔ حديبيه‌ده بيت الحرامدن صد ايله عندالحنفيه فاسد اولان عمره‌يى قضا واجرا عمره‌يى متضمن اولديغى ايچون (عمرة القضاء) تسميه اولنمشدر .

اوننجی فصل

سکزنجی سنهٔ هجریه وقایعی

خالد بن الولید وعمرو بن العاصك وعثمان بن طلحه‌نك اسلامی • غزوهٔ موته • نقض صلح وفتح مکه • خالد بن الولیدك بنی جذیمه‌یه بعثی • غزوهٔ حنین • حصار طائف • بعض وقایع •

خالد بن الولید وعمرو بن العاص وعثمان بن طلحه‌نك اسلامی

خالد بن الولید حضرتلری سنهٔ مذکوره شهر صفرنده عبدالدار اولادندن عثمان بن طلحه ایله شرف اسلامیتی حائز اولمق ایچون مدینهٔ منوره‌یه کلیور ایدی بوندن مقدمجه عمرو بن العاص حبشه‌یه کتمش اولدیغندن اوراده نجاشی ایله ملاقات ایلدکده نجاشی کندوسنی مؤاخذه وحالا قبول اسلام ایتمامسندن طولایی توبیخ ایلدی • عمرو بن العاص ایسه برازوقتدن برو دین مبین اسلامك قابل انکار اولمدیغنی درك ایتمکله نجاشینك یاننده قبول اسلامیت ایتدکدنصکره حضور حضرت پیغمبری‌یه متوجهاً کلور ایکن بولده خالد بن الولیده وعثمانه تصادف

ایتدی « یاخالد نره‌یه کیده‌یورسن » دیدکده « قبول اسلامیت ایچون مدینه‌ده حضور رسول اللهه کیدیورم . زیرا حق بولر کونش کبی میدانه چیقدی . ارتق انکار اولنه‌جق جهت قالمدی » دیمکله عمرو بن العاص « واقعا اویله‌در . سوزك پك طوغریدر . بنده اسلامی قبول ایلدم » دیه‌رك اوچی برلکده مدینه‌یه عزیمت و حضور قدسیت نشور حضرت پیغمبری‌یه بالوصول عرض اسلامیت ایلدیلر . رضی الله عنهم .

حضرت خالدك فن حربجه اولان اقتداری و عمرو بن العاصك بین العرب درجهٔ فطانتی و عثمانك دخی اشراف قریشدن اولمسی جهتیله شو اوچ ذاتك اسلامی مسلمینه باعث سرور عظیم اولمشدر .

غزوهٔ موته

موته شام بلادندن بلقا حوالیسنده بر محلدر . شو غزوه سنهٔ مرقومه جماذی الاولیسنده وقوع بولمشدر . سببی قیصرك امراسندن بصری والیسی شرحبیل بن عمرو الغسانی سفیر نبوی حارث بن عمیری قتل ایتمسی ایدی که بوندن بشقه سفرای پیغمبرینك هیچ بریسی قتل اولنمامشدر .

حارثك مقتولیتی خبری مدینه‌یه كلدكده طرف رسالتپناهیدن ترتیب اولنان اوچبیك نفری حاوی بر فرقهٔ عسكریه‌یه زید بن حارثه حضرتلری سرعسكر تعیین بیوریلوب جعفر بن ابی طالب و عبدالله بن رواحه ایله خالد بن الولید رضی الله عنهم حضراتیده زید رضی الله عنه حضرتلرینه بالترفیق شرحبیل اوزرینه كوندرلدیلر . عندالمحاربه زید شهید اولور ایسه جعفر و اوده حائز شهادت اولدیغی حالده عبدالله بن رواحه سرعسكرلك وظیفه‌سنی ایفا ایتمسی و عبدالله دخی شهید اولدیغی تقدیرده جمعیت كیمی انتخاب ایدر ایسه انك سرعسكر اولمسی امر و توصیه بیورلدی .

فرقهٔ مذكوره معان نام منزله واردقده شرحبیلك استعانه‌سی اوزرینه قیصر جانبندن یوز بیك عسكر امداده كوندرلدیكی كبی لخم و جذام و بلقین قبیله‌لریله قبائل سائره‌دن دخی پك چوق غلبه‌لك شرحبیلك یاننده طوپلانوب دشمنك مقدمة الجیشی مالك بن رافله قوماندا- سیله ارض بلقادن مآب نام محله كلدیكی تحقق ایلدیكندن فرقهٔ اسلامیه معانده ایكی كیجه اقامتله كندولرینك عسكر اعدایه نسبت قبول ایده‌میه‌جك درجه‌ده ازلقلرندن ناشی یا عودت ، یاخود عساكر كافیه جلبی ایچون طرف

حضرت پیغمبری‌یه عرض کیفیت ایتلری خصوصلرینی مذاکره ایلدیلر . عبدالله بن رواحه حضرتلری کیرو دونمك شان اسلامیته یاقشمیه‌جغنی و مسافه‌نك بعدیتنه نظراً استعانه‌دن دخی وقتیله استفاده ممکن اوله‌میه‌جغنی بیان ایلدیکندن متوکلاً علی‌الله حربه قرار ویرلدی .

عساکر اسلامیه معاندن حرکتله بلقا مضافاتندن مشارف نام موضعه یتشدکارنده روم و عربلرك ایکیوز بیك موجودلی بر اردولرینه راست کلدیلر . بناءً علیه موته نام محله چکیلوب اردوی اسلامك میمنه‌سی قطبة بن قتادة العذرینك و میسره‌سی عبایه بن مالك الانصارینك تحت ریاستنه ویریلوب زید بن حارثه حضرتلری قلب عسکرده اولدیغی حالده دشمنه قارشو صف باغلادیلر .

زید بن حارثه حضرتلری پك زنکین ایدی . محاربه‌یه باشلانه‌جغی صره‌ده جاریه‌لرینك ، کوله‌لرینك ، خرماقلرینك خاطره‌سی قلبنده بعض مرتبه عقده‌لر احداث ایدرك بو عقده‌لری صفوت درونه مانع کوردیکندن عساکر مسلمینه خطاباً « ای معشر مسلمین هپکز شاهد اولکز که نقدر کوله وجاریه‌م وار ایسه هپسنی ازاد ایلدم . نقدر ایراد و عقار و متملکاتم وار ایسه هپسنی بیت مال مسلمینه باغشلادم . زخارف دنیا شرف دین و عقبانك بر جزء

اقلنه معادل اوله‌مز . بو کون او شرفك احرازی کونیدر »
دیدکدنصکره کندی نفسنه خطاب ایله « ای نفس ایشته
یالکز وهر درلو متملکاتدن بری و مجرد قالدك . ارتق
خلوص ایله غزا ایتملیسن » دیه‌رك رأیت رسول اللهی
حاملاً محاربه‌یه باشلایوب شهیداً عازم دار السلام
اولدیغندن سنجاغی ابن عم النبی جعفر بن ابی طالب
حضرتلری الدی . جعفر محاربه‌ده سکسان قدر یاره
ایله مجروح اولدیغی حالده شهیداولدی . رضی الله عنهما .

حضرت جعفرك شهادتندن صکره سنجاغی عبدالله
بن رواحه حضرتلری الوب حرب ایدرکن پارمقلرینك
بریسنه قلیج دوقوندیغندن کوکندن بر مقدارینی قطع
ایلدی . پارمق صاللانمغه و محاربه‌ده اذیت ویرمکه
باشلادی . مشارالیه حضرتلری آتندن یره نزول ایله
ایاغنی مجروح اولان پارمغنك اوزرینه باصوب قوتله
النی چکدی و پارمغنی قوپاروب اتدقدن صکره شهید
اولنجه‌یه دکین حربه دوام ایتدی . رضی الله عنه .

بوندنصکره عسکرك اتفاق آراسیله سنجاغی خالد
بن الولید حضرتلری اله‌رق حربه دوام ایتمکله اوکون
حضرت خالدك النده طقوز عدد قلیج قرلمشدر .

شو محاربه‌نك وقت جریاننده حضرت رسول الله

یانده مجتمع اصحاب کرامه حربك صورت وقوعنی و زید وجعفر و عبدالله شهید اولدقلرندن سنجاغی خالد الدیغی ومجاهدین کرامك نه وجهله ثبات و بسالت کوسترمکده اولدقلرینی بیان ایله برابر خالد بن الولیدك بو شجاعتی اوزرینه اوکون کندوسنی (سیف الله المسلول) دیو تلقیب بیوردیلر ۰

دشمن عسکرندن تلف اولانلرك مقداری عساکر اسلامیه موجودینك اضعافی اولوب اهل اسلام غلبه ایلدی ۰ لکن عسکر اعدا قرلغله دوکنور شی اولمدیغندن تعقیبلرندن صرف نظرله دشمنك میدانده قالان اموال کثیره سنی بالاغتنام عودت ایلدیلر ۰ مدینه یه وصوللرنده بیان ایلدکلری وقوعات سبقت ایدن اخبارات نبویه یه تمامی تمامنه توافق ایتمکله شو معجزهٔ نبویه دخی سائر معجزات متواتره صره سنه کچمشدر ۰

سید کائنات افندمز حضرتلری جعفر بن ابی طالبك وفاتندن پك محزون ایدی ۰ مجاهدین کرامك مدینه یه یوم وصوللرنده بالذات عساکر مسلمینی خارج شهرده استقبال بیوردیلر ۰ حین استقبالده راکب بولندقلرندن جعفر بن ابی طالب حضرتلرینك هنوز صبی بولنان اوغلی

عبداللهی قارشوسنه الشیدی . عودت ایدن مجاهدینك
ایچنده حضرت جعفرك موجود اولمدیغی ایچون چوجغه
باقدقچه مبارك کوزلرندن یاش دوکوب اغلایور ایدی .
جعفر رضی الله عنه حضرتلرینك حین محاربه‌ده
حامل اولدیغی لوای سعادتی طوتان صاغ الی دشمندن
بریسنك قلیجی ایله دوشدیکندن لوای سعادتی صول
الیله طوتمش و صول الی دخی بر دشمن قلیجیله دوشمشیدی .
فخر موجودات علیه افضل الصلوات افندمز حضرتلری
جعفر رضی الله عنه حقنده (ابدله الله بیدیه جناحین
یطیر بهما فی الجنة) حدیث شریفنی ایراد و حضرت
جعفره عند المحاربه سقوط ایدن اللرندن بدل جناب حق
جنتده اوچق ایچون ایکی قناد احسان بیوردیغی بیان
بیوردیلر . بناءً علیه حضرت جعفر (ذوالجناحین)
و (طیار) اسملریله تسمیه اولندی .

نقض صلح و فتح مکهٔ مکرمه

بوقاروده بیان اولندیغی اوزره حدیبیه مصالحه‌سندن
صکره خزاعه قبیله‌سی عهد وامان پیغمبری‌یه و بنی بکر
قبیله‌سی قریشك امانه داخل اولمشیدی . ایکی طرفدن
هیچ بریسی دیکر طرفك امانه داخل اولانلره تعرض

اتماملری مصالحه ایجاباتندن ایکن بنی بکر طائفه‌سی بغیر حق خزاعه قبیله‌سی علیهنه قیام ایدرك رؤسای قریشدن عکرمة بن ابی جهل و صفوان بن امیه وسهیل بن عمرو بذاتهم معاونت وحرباً خزاعه قبیله‌سندن یکرمی کشینك قتلنه جسارت ایلدیلر .

بو خبر هنوز مدینه‌یه وارمزدن اوچ کون مقدم طرف رسالتپناهیدن کیفیت اصحاب کرامه وقوعی وجهله خبر ویرلمش ایدی . اخبار نبوی وجهله عمرو بن سالم خزاعی قرق کشی ایله مدینه‌یه کلوب فریاد وواویلا وسید کائنات افندمزه عرض اشتکا ایلدکارندن مشتکیلره وعد نصرتله اعاده و متعاقباً ابوسفیانك تجدید مصالحه ایچون مدینه‌یه کلمك اوزره اولدیغیده افاده بیورلدی .

ابوسفیان ایسه وقعهٔ مذکورده ذی‌مدخل اولمیوب قریشك نقض عهدایله بنی بکره معاونتلرندن طولایی اتش خوف وتلاش ایله اتکاری طوتشمش و رؤسای قریش مدینه‌یه عودت ایلدکارنده هر برینك اطرافنی ذباب حیرت و ندامت چویرمشیدی . « هر نصلسه بر ایش ایدی اولدی کیتدی . محمد طویار ایسه انامزی اغلادر . مدینه‌یه کیت ده تجدید صلحك چاره‌سنه باق » دیه‌رك ابوسفیانی مدینه‌یه کوندردیلر .

ابو سفیان مدینه‌یه بعد الوصول طوغریجه کریمه‌سی جلیلهٔ جلیلهٔ رسالتپناهی ام حبیبه رضی الله عنها حضرتلرینك سعادتخانه‌لرینه کیدرك مبسوط اولان بساط شریف نبوی اوزرنده اوطوردی . ام حبیبه « سنك کبی بر مشركك بساط پیغمبری اوزرنده اوطورمغه نه لیاقتی واردر » دیه‌رك بساطی حدتله ابوسفیانك التندن چکدکده ابوسفیان « بزدن ایریله‌لی نقدر شریره اولمش سن » سویلدی . ام حبیبه « جناب حق بکا اسلام شرفنی احسان بیوردی . سنك قریش اراسنده ریاست و دعوای فطانتکله برابر وحدانیت خدا ونبوت رسول کبریایی انکار ایدرك دولکر و طاشجی کبی بر طاقم اشخاصك یاپدقلری طاش واغاج پارچه‌لرینی معبود اتخاذ ایدیشکدن بیوك شر وقباحتمی اولور » دیمکله ابوسفیان انفعال ایله اورادن قالقوب حضور نبوی‌یه عزیمت وتجدید عهودی رجا ایلدی . هیچ بر جواب شافی اله مدی .

ابو بکر الصدیق و عمر الفاروق رضی الله عنهما حضرتلرینی دخی بشقه بشقه زیارتله یالواردی ایسه‌ده صدیق اکبر رسول اکرمه عائد بوکبی امورجه کندی یدنده مداخله صلاحیتی اولمدیغی وحضرت عمر ایسه

« بندمی شفاعت اومایورسن ایش بکا قالوبده برقارنجه‌یی بیله کندمه ارقداش بولسه‌م هیچ بریکزی صاغ براقم » جوابنی ویردی .

ابو سفیان کمال حیرتله فاطمة الزهرا رضی الله عنها حضرتلرینه کیدرك « امان یا فاطمه همشیره‌ك زینب ابو العاصی حمایه ایله قورتاردیغی کبی سنده بنی جوار وحمایتکه الوب قورتار » دیدکده حضرت فاطمه کندوسی نسواندن اولدیغنی وبویله ایشلره قارشمق الندن کلمیه‌جکنی سویلدی . بو مکالمه اثناسنده ایکی بچق یاشنده بولنان حضرت حسن افندمز والده‌سنك قارشوسنده کزوب اوینایور ایدی . ابوسفیان « هاشو نور پارچه‌سنی بکا ویر . مسجده کوتوره‌یم . حمایه‌سنده اولدیغمی اعلان ایلسون که دنیا طوردقجه سید العرب اوله » دیدی ایسه‌ده حضرت فاطمه « اوعلم بر چوجقدر حمایه نه اولدیغنی بیلمز » جوابنی اعطا ایلدی .

ابو سفیان متحیر قالوب علی المرتضی رضی الله عنه حضرتلرینك یانه عزیمتله « امان یاعلی بنم ایشم چوق مشکل اولدی . نه یپاجغمی شاشردم . سن بنم باشمه برعقل قو » سویلدکده حضرت علی « سن هپسنك بیوکی سن . همان طوغریجه مسجده کیدرك معشر مسلمینده

بن ایکی طرفیده حمایه‌مه الدم دیو ندا ایلدك ایسه ایش بتر کیدر » بیوردقلرندن ابوسفیان « بوندن فائده اولورمی » دیمکله حضرت علی « بشقه چاره‌سیده یوقدر » سویلدیلر . ابوسفیان مجمع اصحابه عزیمتله « ای معشر مسلمین آکاه اولیکزکه ایکی طرفیده بن کندی امانمه الدم » دیه‌رك مکه یولنی طوتدیغندن نداسنی ایشیدنلر « الله عقلار ویرسون » دیوب کولشدیلر .

ابو سفیان مکه‌یه کتدکده زوجه‌سی هند « نه ایش کوردك » دیو سؤال وابو سفیان کیفیتی حکایه ایتمسیله برابر هند کوکسنه بردپه اوروب « کوردیکك ایش بومیدر » دیو ابو سفیانی تحقیر ایلدی .

فرداسی قریش ایله ملاقات و بیان وقوعات ایلدکده قریش «علی سنکله اکلنمش . محاربه خبرینی کتیرمدك‌که تدارکلی بولنه‌لم مصالحه‌خبرینی کتیرمدك‌که امین اوله‌لم . شدرحال ایدیشکدن نه فائده حاصل اولدی » دیو تقبیح ایتدیلر .

ابو سفیان مدینه‌دن چقوب کتدکدنصکره رسول اکرم افندمز مکه‌اوزرینه کیتمك ایچون تدارکاته باشلایوب فقط ایش مکه‌یه شایع اولمامق ایچون بوطرفدن اوته

جانبه واوته دن برو طرفه قوش بيله اوچه ميه جق درجه ده يوللری صم صقی محافظه التنه الدردی ٠

بنی هاشمك ازادلولرندن اولوب اوارالق تسئل ايچون مدينه يه كلمش اولان ساره نامنده بر قاری عودت ايدركن اصحاب كرامدن حاطب بن بلتعه رسول اكرم افندمزك قريش عليهنده كی حركتنه دائر بر كاغد يازوب ساره ايله مكه يه كوندردی ٠ ساره شو كاغدی صاچنك اوروكی ايچنده كزليوب مدينه دن چقمش اولديغی حالده كيفيت درحال جبريل امين واسطه سيله اخبار وكاغدك اخذی ايچون جانب رسالتپناهيدن علی المرتضی وسائر بعض ذوات ارسال اولنمغله روضهٔ خاخ دينلان موضعده ساره يی طوتدقلرندن مزبوره هرنقدر انكارده بولندی ايسه ده بالاصرار كاغد صاچی اراسندن چقاريلوب مدينه يه عودت وذات رسالتپناهی يه تقديم اولندی ٠

حاطب جلب واستنطاق اولندقده « يا رسول الله والله شو كاغدی يازيشم دين اسلامجه ذره قدر تغيرمدن ومكه ده بولنان اهل وعيالمی تأمين ايچون يالكز قريشه تحميل منت مطالعه سندن بشقه بر شيدن ناشی دكلدر » سويلسنی متعاقب حضرت عمر « يا رسول الله اذن ويرده شو منافقی اولديره يم » ديديكندن رسول اكرم افندمز

حاطبك اهل بدردن اولدیغنی واهل بدرك (اعملوا ماشئتم فقد غفرت لکم) بشارت جلیله‌سیله مبشر اولدقلرینی بیان بیوردیلر •

حضرت پیغمبر ادهم بن غفاری‌یی مدینه‌ده خلیفه قویوب شهر رمضانك ایکنجی کونی عسکرله مکه‌یه متوجهاً حرکت بیورمشلردر • رفاقت سنیه‌لرنده بولنان عسکرك مقداری شودر •

نفر	
١٣٠٠	مهاجریندن
٤٥٠٠	انصاردن
٤٣٠	بنی سلیم قبیله‌سندن
٥٠٠	بنی کعب قبیله‌سندن
٣٢٧٠	قبائل سائره‌دن
١٠٠٠٠	

ذات عالی پیغمبری ذو الحلیفه نام موضعه واصل اولدقلرنده عباس بن عبد المطلب رضی الله عنه حضرتلری مهاجراً اهل وعیالیله مکه‌دن چقوب مدینه‌یه کلیور ایدی • ملاقات نبوی ایله مشرف اولمغله اهل و عیال واشیاسی مدینه‌یه بالارسال کندولری رفاقت پیغمبریده قالدی •

عمزادهٔ رسالتپناهی سفیان بن حارث وابن عمهٔ نبوی عبدالله بن امیه دخی حضرت عباس ایله برابر ایدیلر. بونلر بر وقت فخر کائنات افندمز حقنده درلو درلو حقارتلرده بولنمش اولدقلرندن ایکیسنه ده التفات بیورلمدی. ام سلمه حضرتلرینك شفاعتیله عفوه مظهر وشرف اسلام ایله مشرف اولدیلر.

مکه یه درت فرسخ مسافه ده واقع مر الظهران منزلنه وارلدقده اوکیجه اون بیك محلده آتش یاقدرلدی. نقض صلحدن طولایی قریشك هپسی وهم اوزره اولدقلری حالده بوللرك محافظه سندن ناشی او کیجه یه قدر رسول اکرمك عسکرله مدینه دن چقدیغنه ومکه یه کلمکده اولدیغنه معلومات اله مامشلر ایدی.

ابو سفیان بعض رفقاسیله مکه دن چیقوب تفحص ایدرکن کیجه وقتی مر الظهرانده یانان آتشلر کوزینه ایلشدکده « بونه » دیه رك افکاری حریق اصابت ایدن بنا کبی طوتشمقه باشلادی. هر نقدر ملاحظه ایلدی ایسه ده هیچ بر معنی ویره مدی. عمرنده بویله شیئه تصادف ایتمامش اولدیغندن هر خطوه ده قلبنه خلجان غلبه ایدوب کوزلرینی آتشلره عطف ایدر وکویا که دست وهم وحیرت یقه سندن طوتوب کندوسنی کیرویه چکر ایدی.

حضرت عباس او کیجه بعض اوهامه ذاهب اولمش وشو غلبه لك حصناته بر صورتله مکه یه کیرر ایسه قریشدن هیچ بر کیمسه صاغ قالمز افکاری ذهننی طولدرمشیدی. دخالته مسارعت ایلملری ایچون واسطه بولوبده قریشه بر خبر کوندرمکی تصور ایلدی. او تصوره وجود ویرمك ایچون بغلهٔ نبویه یه راکباً اردودن طشره چیقدقده ابو سفیان ایله ارقداشلرینه تصادف ایتمکله سسلرندن بربرینی طانیدیلر.

ابو سفیان «امان یااباالفضل بو نه علامتدر» دیدکده رسول اللهك اردوی همایونی اولدیغنی وشواردو خصومتله مکه یه کیرر ایسه قریشك خانمانی کورینان اتشلر کبی یانوب کول اوله جغنی بیان بیوردیلر. ابوسفیان «چاره یااباالفضل چاره» دیو یالوارمقله حضرت عباس ابو سفیانی قاطرك اردینه بیندروب حضور رسول اللهه کوتوردی.

چادرلر اوکندن بکدکجه اصحابدن هر بری چیقوب «شو کیمدر» دیو سؤال ایدر وحضرت عباسی کوردکده «عم رسولدر» دیوب چادرینه کیرر ایدی. حضرت عمر ایسه چادرینك اوکنده هپسندن بیوك بر اتش یاقمش وقریشی اتش قهر ایله یاقوب کول ایتمکه پك حریص

بولنمش ایدی. حضرت عباس او چادرك اوكنه یتشدكده عمر الفاروق ابوسفیانی كورمسیله برابر «یاعدوالله سنده نه ایمان واردر نده امان . طورده سیر ایت كه شمدی تصل بوینكی اوره‌جغم» دیه‌رك رخصت الماق ایچون علی العجله خیمهٔ نبوی‌یه طوغری كتدی. لكن حضرت عباس قاتری مهمیزلیوب اندن مقدم خیمهٔ سعادته یتشمكله وصولنی متعاقب حضرت عمر دخی ایچرویه دخول و «یا رسول الله شو آدم اللهك دشمنیدر . نه دینی نده امانی وار. اذن ویرده شمدی بوینی اوره‌یم» دیدكده حضرت عباس «بن ابوسفیانه امان ویرمشم» سویلدیكندن فخر كائنات افندمز «یا ابا سفیان مسلمان اول كه سلامتی بوله‌سن بیوردیلر. ابوسفیان «یالات و عزایی نه یاپایم» دیدیكی انده حضرت عمر پراتش اولوب «یاعدو الله سن بو سوزی طشره‌ده سویلملی ایدك» دیه‌رك حدتندن دترمكه باشلادی. رسول اكرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری حضرت عباسه «بو كیجه ابوسفیانی كندی چادركده محافظه ایله‌ده یارین ایجابنه باقه‌رز» بیوردیلر . حضرت عباس ابوسفیانی الوب چادرینه كتدی.

صباحلین امر پیغمبری ایله ابوسفیانی خیمهٔ سعادته

کوتوردکده ذات عالیٔ نبوی « یا ابا سفیان جناب حقدن بشقه الوهیت و عبودیته لایق اله اولمدیغنی اقرار ایده جکك وقت کلمدیمی » بیوردیلر. ابو سفیان « یا محمد نقدر کریم نقدر حلیم، اقربایه نقدر مرحمتلی ایمش سن. انام بابام سکا قربان اولسون. الله تعالی حضرتلرندن بشقه اله اولسه ایدی قریشك حالی بویله اولمز ایدی » سویلدی. حضرت پیغمبر « بنم نبوتمی اقرار ایده جکك وقت کلمدیمی » بیوردقلرنده ابو سفیان « بونده هنوز شبهه دن قورتلهمامشم » سویلدیکندن حضرت عباس « یا ابا سفیان دها سوزی اوزاته جقمیسین. مسلمان اولمدکسه والله شیر شمشیر فاروقی سنی بر لقمه کبی طعمه ایده جکنده هیچ اشتباه ایتمه » دیمکله ابو سفیان قبول اسلام ایله کلمهٔ شهادتی ترتیل و تلاوت ایلدی.

بونك اوزرینه حضرت عباس رسالتپناه افندمزه « یارسول الله ابو سفیان شانی سور بر آدمدر. کندو سنه بر امتیاز احسان بیورکه بین القوم افتخار ایتسون » دیدکده رسول اکرم افندمز « ابو سفیانك خانه سنه دخالت ایدن و سلاحنی براغان و اوینك قپوسنی قپایوب ایچرو سنده اوطوران امیندر » بیوردیلر.

ارتق مکه یه عودتنی ایچون اعطا بیوریلان رخصت

اوزرینه ابو سفیان کتمك استدکده حضرت عباس اول امرده اردوی همایونك عظمتنی کوسترمك ایچون ابو سفیانی برابر الوب بر طار یول اوزرنده طوردردی • عسکر اسلام طاقم طاقم رئیسلرینك ارقەلری صره حرکت وانتظام اوزره اورادن کچدکچه هر بریسنك مهابتندن کویاکه طاغلر دترمکده ویوزلرندن پارلایان انوار سعادت وبشاشتدن افتاب عالم ارا یردن قالقان غبارك ارقەسنده محجوب اولمقده ایدی • افراد اصحاب قارشولرندن صاعقه بیله کله جك اولسه مقاومت ایده جك درجه ده صلابت وشهامتله یوریور والسنهٔ نصرت هر بریسنی (علیك عون الله) دیوب القشلایور ایدی •

ابو سفیان هر بر طاقك کیملر اولدیغنی سؤال ایدر وحضرت عباس جواب ویرر ایکن وقتیله اهل اسلام علیهنده دیش بیله یان قبائل وعشایرك اقویاسنی علی العموم قوزی سوریلری کبی جان وکوکلدن مطیع ومنقاد اولدقلری حالده شو جمعیت عظیمه ایچنده کوردی •

ایلرو کچنلری رسول اکرم افندمزك عساکر خاصه‌لری تعقیب ایلدی • حضرت پیغمبر مهابت وسعادتله ناقهٔ قصوایه بینمش وصاغنده صولنده صدیق اکبرله اسید بن حضیر شرف مصاحبتله مفتخر اولوب مهاجرین

وانصارك كیمی پیاده، كیمی سواری اول شمع بزم رسالتك پروانه‌لری كبی اطرافنی احاطه ایتمشلر ایدی. عظمت نبوت تكبیر صدالریله برابر زمیندن آسمانه و آسماندن زمینه عكس ایتمكده، نمایان اولان قدسیت (لولاك لما خلقت الافلاك) سرینی شرح ایلمكده ایدی.

شو عظمت علیـا حضرت عباس ایله ابو سـفیانك بولندقلری موضعه مهابت‌افزا اولدقده ابو سفیان حضرت عباسه «یا اباالفضل برادر زاده‌ك ملك و سـلطنتی نقدر بیومشدر» سـویلدیكندن حضرت عباس «سـلاطین عسكر و تبعه‌سنك رنك اطاعتلریله پیغمبر عسـكرینك طرز انقیاد و اطاعتلرینی فرق ایده‌جك قوهٔ مدركه دن محروم‌میسن. سن حالا بوكا سلطنت‌می سویلیورسن. پادشاه‌لرك مقر سلطنتلرینی كورمامش دكلسین. تبعه‌سـنك، عسكرینك بو درجه تقدیسنه و اطاعت ظاهره و باطنه‌سنه مظهر اولمش هانكی پادشـاهی كوردك. كـوزك اچ. بو كوردیكك سلطنت دكلدر. نبوتدر» سویلدی.

انصار كرامك علمداری سـعد بن عباده حضرتلری علم شریفی حاملاً عسكرینه پیشرو اولدیغی حالده كچركن ابو سفیان كوزینه ایلشمكله «بو كون قریشك رذیل اوله‌جغی و یوم احد انتقـامنك النه‌جغی كوندر» دیمش و ابو

سفیانی انش اوهامه طوتشدرمش ایدی. ذات عالیٔ پیغمبری مقابل کلدکده ابو سفیان «یارسول الله کندی قومکی هلاکی ایده جکمیسین» دیه‌رك سعد بن عباده‌نك تعریضندن شکایت ایتمکله رسول اکرم افندمز «لا. بو کون قریشك عزیز اوله‌جغی کوندر» بیوردقدن صکره انصارك بایراغنی سعددن الوب سعدك اوغلی قیسه ویردی.

لشکر اسلام ذی طوی نام محله بعدالوصول اوراده توقف امری ویرلمشدر. لکن او موقعه کلنجه‌یه دکین ذات پیغمبرینك و عساکر مسلمینك مکه‌یه عزیمتلرندن قریشجه معلومات یوغیکن اوراده عسکرك و راحله‌لرك ایاقلری التندن قالقان توزلرك هواده بلوت کبی تجسم ایلدیکی کورلمکله قریش «شو علامت غریبه ندر» دیو تحقیقه قیام و ابو سفیانك سرعتله کلمکده اولدیغنی کورملریله هپسی باشنه طوپلانوب «یا اباسفیان ارقه‌کده کلان کیمدر» دیو سؤال ایلدیلر. ابوسفیان «وای حالکزه. محمد کوك تیموره غرق اولمش بر اردوی عظیم ایله کلیور که عسکرینك هر بریسی بر ارسلانه میدان اوقومقده‌در. محاربه ایچون ال قالدردیغکز انده خانمانکزك طولو دکش تارلایه دونه‌جکنده شبهه ایتمه‌یکز» دیدکدن صکره «بنم خانه‌مه دخالت ایدن، سلاحنی براغان، خانه‌سنه

کیروب قپوسنی قپایان امیندر » سویلدیکی جهتله قریش « الله سنی رذیل ایتسون . بو نه خبردرکه ویره یورسن » دیه‌رك حیرت و دهشتلرندن شاشوب قالدیلر .

ابو سفیانك زوجه‌سی هند بنت عتبه رؤسای قریش ایله برلکده ایدی . زوجنك لساندن بو سوزلری دیکلمسیله برابر حدتندن ابو سفیانك صقالنه یاپشوب « امان ثمدی اولورم . یا آل غالب شو بو نامش حریفی اولدرن یوقمی » دیو باغردقده ابو سفیان « صقالمی براقده مسلمان اول . والله بر قلیجده خیار کبی باشلك اوچررلر » سویلدکده هند قورقوسندن ابو سفیانك صقالی الندن براقوب فرار ایله خانه‌سنه قپاندی .

حضرت پیغمبر ذی طواده طوپلانان عساکر اسلامیه‌یی وهر بریسنك امره انقیاد ایله دین یولنده فدا کارلقله مفتخر اولدیغنی کوروب حین هجرتده مکه‌دن چقار ایکن تصادف ایلدیکی احوالی و بو کون مظهر اولدیغی احسان ذی الجلالی مطالعه و ملاحظه ایلدیکندن متواضعاً لله باشنی اول قدر اشاغی اکدی که مبارك لحیه‌لری سوار اولدیغی ناقه‌نك پالانه ایرشدی .

مهاجرین ایله مکه‌نك اوست طرفنده واقع کدا موقعندن حضرت زبیرك وانصار ایله ثنیه‌دن سعد بن

عبادەنك واسلم، غبار، جهينه، مزينه وسائر قبائل ايله
اشاغى طرفده واقع ليط يولندن خالد بن الوليدك شهره
كيرمسنى امر بيورديلر. ابو عبيدة الجراح حضرتلريده
بر جماعتله بطن وادى يولندن كوندرلدى. ذات عاليلرى
اذاخر طريقيله مكه يه توجه بيوروب قريش طرفندن
حمله و تشهير سلاح اولنمدقچه زنهار محاربه اولنماسى
ايچون مشاراليهمك هر بريسنه امر ويرديلر.

او صره ده عكرمة بن ابى جهل، صفوان بن اميه،
سهيل بن عمرو و بنى بكرايله احابيش و بنى حارث وهذيل
قبيله لرندن برجماعت خندمه دينلان محلده خالد بن الوليده
قارشو چقوب حربه باشلادقلرندن خالد امر پيغمبريى
تبليغ ونصايح لازمه ايله هر نقدر تأمين اعطا ايلدى
ايسه ده ديكلمدكارى جهتله بالمقابله جمعيتلرى تار مار
ايديلوب فراريلرك براوجى مسجد الحرام قپوسنه يتشدى.
حضرت خالد ايسه راست كلديكنه ضرب سيف اقتدار
اتمكله اهل اسلامدن ايكى نفر شهيده مقابل قريش ايله
قبائل معاونه لرندن يكرمى اوچ كشينك لاشه لرى خالدك
هلاك اوزرينه سرلدى.

حضرت پيغمبر اوزاقدن خالدك قولنده قلجلر
پارلاديغنى كورمسيله « بو نه اوله يور. محاربه اولنمسون

دیلمدیی » دیه‌رك چابك آدم كوندردی ایسه‌ده سبب محاربه عرض اولندقده (قضاء الله خیر) بیوردیلر ۰

لكن وقعهٔ سابقه اوزرینه خزاعه قبیله‌سی بنی بكر ایله حربه مأذون اولدقلرندن وقت ظهره قدر بولدقلرینی اولدردیلر ۰ اندن صكره « قتلدن ال چكاسون » امری اعطا بیورلدی ۰

عكرمه و صفوان ارقداشلریله برلكده خلقی حربه تشویق ایلدكاری وقت قریشدن جاس نامنده برشخص سلاحلانوب اوندن چقاركن زوجه‌سی « نره‌یه‌كیده‌یورسن » دیدكده جاس « اهل اسلامدن سكا برخدمتكار كتورمكه » دیمشیدی ۰ قریش بوزیلوب هر بریسی بر طرفه قاچركن جاس دخی تلاش ایله خانه‌سنه كلوب زوجه‌سنه « قاری قپویی قپا ۰ ایش فنا » سویلدكده زوجه‌سی « هانی بكا برخدمتكار كتوره‌جك ایدك ۰ قپوده‌می براقدك » دیو استهزا ایلدیكندن جاس « سن نه سویلیورسن ۰ اوراده بولنوبده كوره ایدك ۰

بونه یوم خندمه دینلور یوم خندمه
بر قاچش قاچدیلركه نه صفوان قالدی نه عكرمه
اهل اسلامك قلیجلری اویله قالقوب اینه‌یوركه
انسانده نه قول براغیورلر نه جمجمه »

ماكنده بر رجز انشاد ایلدی .

رسول اکرم افندمز سیف صارم یانلرنده و بر سیاه عمامهٔ شریفه سرسعادت نشانلرنده ایدی که وجه تابناکاری او عمامه التنده پردهٔ شبدن طلوع ایتمکه باشلایان افتاب کبی انوار قدسیتله لمعان ایدی . چوندن تاخندمه یه دکین اتلولر صف باغلایوب جمله سی اول حضرته انتظار ایتمکده اولدقلری حالده نیر پرتو افزاکبی راحلهٔ همایونلری اوزرنده طالع و اطراف قدسیت اتصافنده کی اصحاب کرامك شعشعهٔ آداب و اطاعتلری جهت بجهت لامع اوله رق آدم آدم ایلرو کیدلمکده و ذات نبوت سمات عالیلری صوت لین و ترجیع بهین ایله (انافتحنا) سورهٔ شریفه سنی قرائت بیورمقده ایدی . حجرالاسودك حذاسنه بعدالوصول ید مبارکارنده کی چوکان ایله استلام و تکبیر غلغله سی درون مکه یی نمونهٔ روز قیام ایلدی .

طاغ باشلرینه فرار ایله بودبدبهٔ اسمان کوکبه یی تماشا ایدن اهالیٔ ام القری حیرت عظیمه ایله نشر صدای واویلا ایتمکده و اصنام پرستانك هر بریسی « امان یارب امان . هبلك، نائله نك حاللری نه اوله جقدر » دیو دوشنمکده ایدی .

حضرت پیغمبر ایسه بیت شریفی طواف ایتدکدن

صکره درون کعبه‌ده موجود اوچیوز التمش عدد اصنامك جمله‌سنی پاره پاره ایتدروب نه هبل قالدی نه نائله ·

اصنام مذکوره‌نك هر بریسی قورشون ایله ایاقلرندن طاش اوزرینه یاپشدرلمش ایکن رسول اکرم افندمز بالذات کعبه‌یه دخول ایتدکده یدنده‌کی چوکان ایله هانکی صنمه اشارت ایلدی ایسه اشارت یوز طرفنه تصادف ایدن صنم ارقه اوزرینه و ارقه‌لرندن اشارت اولنان بتلر یوزلری اوزرلرینه یره دوشدیلر ·

صنملرك هپسی پارچه پارچه ایتدریلوب بر طاقم دولکرلرك ، طاشجیلرك مصنوعات خسیسه‌لرندن معدود اولان جماداتك قدرت واعتبارلری ندن عبارت اولدیغی اصنام پرستانك انظار عمومیه‌لرینه قونلدی · او وقته دکین بونلری اله اتخاذ ایدنلرك هر بریسی هیچ بریسنك نفع وضرره مقتدر اولمدیغنی وکندی غفلت وحماقتنی اکلادی ·

ابوسفیان یوم احدده « بزم هبلمز وار » دیمشیدی · هبل ، اساف ، نائله دینلان بیوك بتلر اصنام سائره ایله برابر زقاق اورطه‌سنده پاره پاره اولوب هر پارچه‌لری راست کلانلرك ایاقلری التنده چکنئور ایکن زبیر بن العوام حضرتلری ابو سفیانه باقوب « یا اباسفیان هبل

زده قالدی «سویلکله ابوسفیان « یا زبیر الهی سورسن بنی حالمه براق . محمدك اللهندن بشقه اله اولمدیغنه اینـاندق، ایمان کتیردك . دها بر دیه جکك قالدیمی . اندن بشقه اله اولسه ایدی ایش بویله اولمز ایدی » سویلدی .

کعبه‌نك مفتاحی عبدالدار اولادندن عثمان بن طلحه رضی الله عنهده ایکن عثمان اسلامی قبول ایچون مدینه‌یه کتدیکی وقت والده‌سی سلافه بنت سعده ویرمشیدی . جلب و قپو فتح اولندقدن صکره (ان تؤدوا الامانات الی اهلها) امر شریفنه امتثالاً ینه عثمانك اناسنه ویرلدی .

کعبه درونند‌ه‌کی دیوارلرده نقدر صورتلر وار ایسه هپسی بوزدرلدی .

حضرت پیغمبر کعبهٔ شریفه‌ده ایکن اهـل مکه ازدحام عظیم ایله طوپلانمش و «عجبا حالمز نه اوله جقدر» دیو هپسی افکار مشوشـه ایچنده قالمشـیدی . ذات رسالتپناهی جمله‌سنه نظر انداز التفات اوله‌رق « یا اهل مکه بندن سزك حقکزده اولنه جق معامله‌جه نه ظننده‌سکز » بیوردیلر . « سن برادر و برادرزادهٔ کریمسن . حقمزده خیردن بشقه بر معامله ظننده دکلز » دیدکلرندن « هپکز معافسکز » دیو تلطیف ایله تأمین عمومی اجرا و فقط

دملرینی هدر ایلدیکی ذکوردن اون بر و نسواندن التی نفر استثنا بیورلدی .

لکن دملری هدر اولنانلردن بعضیلرینـك دائرهٔ شرفباهرهٔ اسـلامه داخل اوله‌جقلرینـده اوکون خبر ویرمش و حتی خندمه محاربه‌سنده عکرمه اصحاب کرامدن بر ذاتی شهید ایتمش ایکن رسول اکرم افندمز « قاتل ومقتولك ایکیسـیده ال اله ویروب جنته کیتمك اوزره اولدیغنی کوره‌یورم » بیورمشلر ایدی . حالبوکه دنیاده هیچ برکمسه قالمیوب کافهٔ مخلوق ایمانه کلسه عکرمه‌نك مسلمان اوله‌جغنی کمسه مأمول ایتمز ایدی .

ذات قدسـیت صفات پیغمبری بوندن صکره مجمع نامـده بر خطبهٔ شـریفه اوقویوب بین العرب عادات اولان قتل اولاد وافتخار ابا واجداد ایله رسوم سائرهٔ جاهلیه‌یی الغا وابطال بیوردیلر .

ذکوردن دمی هدر ایدیلانلرك بریسی عبد العزی بن اخطل ایدی . مرقوم فتح مکه‌دن مقـدم مدینـه‌یه کلوب مسلمان اولمش وطرف رسـالتپناهیدن بر قبیله‌نك زکاتنی طوپلامغه مأمور ایدلمشـیکن رفاقتنده بولنان بر خزاعی‌یی قتل وطوپلادیغی حیواناتی مکه‌یه کوتوروب

ارتداد ایتمشیدی. مكه‌نك فتحی کونی کعبه‌نك اورتوسی التنده کزلنمکله بولنوب اعدام اولندی.

ایکنجیسی عبدالله بن سعد ابن ابی السرح ایدی. شو ذات حضرت عثمانك اخ رضاعیسیدر. مقدما مسلمان اولوب وحی کتابتنه تعیین اولنمش و حضرت پیغمبر آیات قرآنیه‌یی قرائتله یازدررکن او بشقه درلو تحریر ایله ارتکاب خیانت ایلدیکی تحقق ایتدیکندن مکه‌یه قاچوب ارتداد ایتمشیدی. حضرت عثمانك شفاعتیله عفوه مظهر اولوب ینه مسلمان اولدی.

اوچنجیسی عکرمة بن ابی جهل ایدی. مكه‌نك فتح اولندیغی کون خندمه‌ده حرب ایدرکن بوزیلوب ساحله طوغری قاچمش و یمنه متوجهاً کمی‌یه بینمش ایدی. زوجه‌سی قبول اسلام و رسول اکرمدن عکرمه حقنده اخذ امان ایلدی. عکرمه حضور نبوی‌یه کتورلدکده (مرحبا بالراکب المهاجر) بیوریلوب عکرمه‌نك درونی نور ایمان ایله طولمش اولدیغی حالده قبول اسلام ایتدکدنصکره عمرینی تقویت دین مبینه صرف ایله خلافت صدیقیه زماننده اجنادین غزاسنده شهید اولمشدر.

دردنجیسی حویرث بن نقید ایدی. مرقوم حویرث

حضرت پیغمبری هجوایله مالوف اولدیغندن یوم فتحده حضرت علی واسطه‌سیله دردست وقتل اولندی .

بشنجیسی مقیس بن صبابه ایدی . یوقاروده تفصیل و بیان اولندیغی اوزره مرقوم مقدما مسلمان اولمشیکن انصاردن برذاتی قتل ایله مکه‌یه قاچوب ارتداد ایتمشیدی . مرقوم عمزاده‌سی نمیله بن عبدالله اللیثی واسطه‌سیله دردست وقتل اولندی .

التنجیسی هبار بن الاسود ایدی . هبار حق پیغمبریده چوق اذیتره جسارت ایتمش و بنت النبی حضرت زینب رضی الله عنها مکه‌دن کتوریلور ایکن یولده قارشو چقوب حرب ایله حضرت زینبه بر قارغی اوردیغندن مشارالیها هودجندن دوشه‌رك حملی ساقط اولدیغی حالده خسته‌لکه تصادف و بالاخره شو مرض ایله وفات ایتمشیدی . هبار تحری اولنورکن بغتةً حضور پیغمبری‌یه کلوب دخالت و اسلامی قبول ایتمکله عفو اولندی . هبار مسلمان اولدقدنصکره زمان کفرنده‌کی فنالقلرندن طولایی اصحاب کرامدن راست کلان کندوسنی سوکر واوده باشنی یره طوغری اکوب حلم و تحمل کوستررر ایدی . حلم وتحملی مسموع نبوی اولدقده « یا هبار سنی سوکنلری سنده سوك » دیو مقابله‌یه رخصت اعطا

بیورلمشدر . واقعا بر شخصك اهتدامی قبل الاسلام سبقت ایدن سیئاتنی محو ایدر ایسه‌ده هبار جگر گوشهٔ نبوی حضرت زینبك وفاتنه سبب اولمشیکن بعدالاهتدا حقنده طرف پیغمبریدن اغراض بشریه‌یه متعلق اثر کورلمدکدن بشقه ابراز بیوریلان بو معاملهٔ کریمانه خصائص نبویدن بشقه بر حاله حمل اولنه‌مز .

یدنجیسی صفوان بن امیه ایدی . یوم فتحده فرار ایتمشیکن اصحابدن عمیر بن وهبك دلالتیله مظهر امان اولوب حضور پیغمبری‌یه کلدکده اسلامی قبول ایتمسی تکلیف بیورلدی ایسه‌ده دوشنمك اوزره ایکی آی مهل استدیکندن درت آی مهل ویرلدی . هوازن غزاسندن صکره مسلمان اولدی .

سکزنجیسی حارث بن طلاطله ایدی . حضرت علی مکه‌ده مرقومی دردست وقتل ایلدی .

طقوزنجیسی کعب بن زهیر ایدی . سید عالم افندمزی هجو ایدرك مکه‌نك فتحی کوننده قاچشیدی . قرنداشی بجیرك خبر کوندرمسی وکندوسنك دخی قلبنده نور هدایت واسلام اویانمسیله (بانت سعاد) قصیده‌سنی بالتنظیم مدینه‌یه عزیمت و حضور نبوی‌یه تقدیم ایله اسلامی قبول ایلدی . قصیدهٔ مذکوره‌یه جائزه اوله‌رق

ذات عالیٔ رسالتپناهی بردهٔ شریفه‌لرینی کعبه الباس بیوردیلر . معاویه خلافتی زماننده بردهٔ معظم الیهایی قرق بیك درهم اعطاسیله اشترا ایتمش و دولت امویه و عباسیه توارث ایدرك مؤخراً تاتار طائفه‌سی اخذ ایلمشدر .

اوننجیسی حضرت حمزه‌نك قاتلی وحشی ایدی . بوده یوم فتحده فرار ایدوب صکره دخالت و قبول اسلامیت ایتمکله عفو اولندی .

اون برنجیسی عبدالله بن زبعری ایدی . حضرت پیغمبری هجو ایدرك مشرکینی هروقت اسلام علیهنده حربه تشویق ایدر ایدی . مکه‌نك فتحی کونی نجران طرفنه قاچوب بر زمان اوراده قالمش و صکره قلبنده نور ایمان طلوع ایتمش اولمغله حضور پیغمبری‌یه کلوب مسلمان اولمشدر .

نسواندن دملری هدر ایدیلانلرك برنجیسی ابو سفیانك زوجه‌سی هند بنت عتبه ایدی . هندك حق عالیٔ نبویده اولان خصومت و اذاسی پك چوق اولوب حتی قریش عسکریله احد محاربه‌سنه کلورکن ابوا نام محله‌وصوللرنده والدهٔ ماجدهٔ پیغمبرینك اوراده بولنان قبرینك نبش وشاید مغلوبیت کندو طرفلرنده قالور ایسه هر عضوی

بر اسیر ایله مبادله اولنمق اوزره کوکارینک اخراج اولنمسنه اصرار ایتمش و بعض عقلا طرفندن منع اولنمش ایدی. وغزوهٔ احدده سید الشهدا حضرت حمزه‌نك جگرینی اغزنده چینیوب شهدانك بورون وقولاقلرندن بر گردنلق طاقشیدی. مکه فتح اولندقدن صکره رسول اکرمه بیعته گیتمش اولان نسوان ایچنه قاریشوب یوزنده نقاب اولدیغی حالده کندوسنی بیلدرمکسزین دیوان عالیٔ نبویه دخول ایلدی. بو صره‌ده نسوانه خطاباً آتیده محرر اوامر پیغمبری شرفصدور ایتمشدر.

حضرت پیغمبر - (نسوانه خطاباً) جناب حقه شرك گتورمیکز.

هند بنت عتبه - یا رسول الله سن بزه ارککلره تکلیف بیورمدیغك شیٔ تکلیف ایده‌یورسن. هر نه ایسه امریکزه مخالفت ایتمیه‌جکز.

حضرت پیغمبر - خرسزلق ایتمه‌یکز.

هند - خرسزلق ایتسه ایدم ابوسفیان کبی بر بخیلك مالنی چالار ایدم.

ابوسفیان - (هنده خطاباً) گچمشده نه چالدك ایسه سکا حلال اولسون. بوندن صکره‌سنه باقه‌لم.

رسول اکرم افندمز هندك بیعته کلان نسوان ایچنده اولدیغنی بیلیور ایدی. هندك و ابوسفیانك سوزلرینی ایشتدکده « شو هند میدر » بیوردیلر.

هند – اوت. یا رسول الله هندم. حقکزده چکمش قصورلرمی عفو بیور که الله تعالی حضرتلریده سنی عفو بیوره.

حضرت پیغمبر – (ینه نسوانه خطاباً) زنا ایتمه‌یکز.

هند – یا رسول الله هیچ حره اولان زنا ایدرمی.

حضرت پیغمبر – اولادیکزی اولدرمه‌یکز.

هند – بز اولادمزی چوجق ایکن تربیه ایلدك. بیوکدکلرنده سن هپسنی بوم بدرده اولدردك. اوراسی سنکله انلرك بیله‌جککز شیدر.

حضرت عمر تمکین ایله مفطور بر ذات وقور ایکن هندك بو سوزینه طیانه‌میوب کولدی.

حضرت پیغمبر – (ینه نسوان خطاباً) کمسه‌یه بهتان ایتمه‌یکز.

هند – همز سکا قربان اوله‌لم. والله سن بزه مکارم اخلاق ایله امر ایده‌یورسن.

حضرت پیغمبر – امر معروفده عصیان ایتمه‌یکز.

هند ـ شو مجلس مباركده بولندقدنصکره برده عصيان ایتمكك امكانی اوله‌بیلور .

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم افندمز حضرتلری نسوان ایله بالذات بیعت امرینی اجرا بیورمیوب حضرت عمره حواله بیوردیلر . بالوکاله بیعتلری آلندی .

هند مسلمان اولدقدنصکره « یا رسول الله بو کونه دکین دنیاده اهلنك مقهور اولمسنی استدیکم یالکز سنك خیمهٔ سعادتك ایدی . والله شمدی یر یوزنده اهلنك عزیز و محترم اولمسنی استدیکم محل بالخاصه سنك خیمهٔ سعادتکدر . بز نقدر غفلت، نقدر حماقتده ایمشز . سن نقدر کریم نقدر حلیم ایمش سن . سکا محبت نظریله باقیان کوزلری الله تعالی حضرتلری کور ایلسون » سویلدی . سید کائنات افندمز حضرتلری « بو حال سنده دها زیاده اولسه کرکدر » بیوردیلر .

کرك ذات رسالتپناهی‌یه، کرك اهل اسلامه دنیاده هند قدر دشمن یوغیکن قوهٔ قدسیهٔ نبوت بر مجلسده اغراض و عداوت بشریه‌سنی تمامیله محو ایدوب اهتداسندن صکره دین اسلامه و رسول اکرمه رعایت و محبتی اول قدر تزاید ایلدی‌که ذات حضرت پیغمبری یاننده ذکر

اولندیغی وقت دنیایه مالک اولمش کبی فرحیاب اولور و هر زمان اغلایه خطیئات سابقه‌سندن استغفار ایدر ایدی . مجلس نبویدن خانه‌سنه عودتیله برابر منزلنده‌کی بتلری بر یره جمع ایله « بز شو مردارلری ایشه یرار ظنیله معبود اتخاذی کبی حماقتله عمرمزی کچیرمشوز » دیه‌رك هپسنی قردی .

دملری هدر اولنان نسوانك ایکنجیسی واوچنجیسی ابن اخطلك مغنیه‌لری قریبه و قرتنا ایدیلر . بونلر ابن اخطل حضورنده تغنی ایله حضرت پیغمبری هجو ایدرلر ایدی . قرینه اولدرلدی . قرتنا امان اخذیله مسلمان اولدی .

دردنجیسی ابن اخطلك ازادلو جاریه‌سی ارنب ایدی . اوکون اولدرلدی . بشنجیسی بنی هاشمك ازادلولرندن ساره ایدی . مرقومه حاطب بن بلتعه‌نك مکتوبنی قریشه کوتوررکن یدنده طوتلدیغنی بوقاروده سویلمشیدك . اوکون حضرت علینك یدیله قتل ایدلدی .

التنجیسی ام سعد در . اوده اوکون اولدرلدی .

مکه‌نك فتحی رمضانك اون اوچنده ایدی . شوال التیسنه قدر فخر عالم افندمز اوراده قالوب بو مدت ظرفنده مکه حوالیسنده اولان عزی وسواع ومنات بتخانه‌لرینك تخریبیله بتلرك قردرلمسنه خالد بن الولید

وعمرو بن العاص وسعد بن زيد حضراتی مأمور اولوب اوچیده مأموریتلرینی اجرا ایلدیلر .

خالد بن الولید حضرتلرینك بنی جذیمه یه بعث بیورلمسی

خالد بن الولید حضرتلری عزی بتخانه سنی یقوب عودت ایتدکدنصکره اوچیوز اللی نامدار ایله یلم ناحیه سنده کی جذیمه قبیله سنی دینه دعوت ایچون کوندرلدی . حضرت خالد قبیله خلقنه « سلاحلریکزی براغکزده مسلمان اولیکز » دیدکده هپسی موافقت کوستردی ایسه ده شو قبیله زمان جاهلیتده عبدالرحمن بن عوف حضرتلرینك پدرلری عوف ایله خالدك عمیسی فاکهی اولدرمش اولدقلرندن خالد جمله سنی اسیر ایدرك رفاقتنده کی انصاره و بنی سلیمه تسلیم ایتدکدنصکره « هرکس النده کی اسیری اولدرسون » امرینی ویردی . انصار شو امرك حکمنی اجرا ایتمدی . بنی سلیم اجرا ایلدی .

کیفیت مسموع نبوی اولدقده اللرینی هوایه قالدروب « الهی بن خالدك بو صنعندن بری یم » بیوردیلر .

حضرت علی درحال کلیتلو اموال ایله جذیمه قبیله-

سنه کوندریلوب مقتوللرك دیتلری تمامیله ورثه یه اعطا ایتدرلمشدر ٠

خالد بن الولید استنطاق اولندقده « قبیلهٔ مذکوره یه اسلام تکلیف اولنورکن (اسلمنا) دییوب (صبأنا) دیدکاریچون اولدرتدم » جوابنی ویرمش وطرف رسالتپناهیدن حقنده تکدیر اجرا بیورلمشدر ٠

غزوهٔ حنین

حنین ذی‌المجاز قربنده بر وادینك وعلی روایة بر صویك اسمیدرکه مکه ایله طائف اراسنده واقع وطائفه دها قریبدر ٠

مکهٔ مکرمه فتح اولندقدنصکره قبائل عرب رسالتپناه افندمزه اطاعت ایتدیلر ٠ لکن هوازن قبیله‌سی اطاعت ایتمدکدن بشقه « محمد مکه اهالیسی کبی فن حربی بیلمیان بر الای اشخاصه غلبه ایتمشدر ٠ بزیده انلرهمی قیاس ایده‌جکدر » دیه‌رك محاربه ایچون حنینده طوپلاندیلر ٠ مرضعهٔ نبویه حلیمهٔ سعدیه‌نك منسوب اولدیغی بنی بکر قبیله‌سیله بنی هلال وبنی جشم وبنی نقر قبیله‌لریده هوازن ایله برلشدیلر ٠ هوازنك رئیسی مالك بن عوف النضری

وثقيفك رئيسى ابن عبدياليل وبر روايتجه قارب الاسود ايدى.

قبائل مذكوره خيلى غلبه لكى حاوى اولوب كويا محافظهٔ اهل وعيال واموال غيرتيله غلبه ايدنجه يه دكين ثبات ايتمك ملاحظه سنه مبنى نسوان وصبيان واشيالرينى دخى دوه لره بالتحميل برابرجه موقع محاربه يه كتيرمشلر ايدى.

كيفيت مسموع نبوى اولدقده برابرجه كتيردكارى اون بيك نفر عسكره مكه اهاليسندن دخى ايكى بيك نفر التحاق ايتمكله جمله سنى بالاستصحاب شوالك التنجى كونى حنينه طوغرى حركت بيورديلر. مكه اهاليسندن عسكره قاريشانلر ايچنده مؤلفة القلوب [٢] ومشركين طاقلرى دخى وار ايدى.

لكن اردوى همايونك مقدارى اون ايكى بيك نفردن زياده اولمغله دشمن اوزرينه كيديلور ايكن حضرت ابى بكر الصديق رضى الله عنه عسكره باقدقده « ارتق بو عسكر بوزلمز » سويلدكارى جهتله حضرت پيغمبره

[٢] مؤلفة القلوب يكى مسلمان اولمش و هنوز اسلاميتلرنده قوت حاصل اولمامش اولانلردر. ابوسفيان و اوغللرى يزيد و معاويه ايله حويطب بن عبدالعزى و ابوجهلك برادرى حارث بن هشام و سهيل بن عمرو كبى

بوسوزدن کراهت حاصل اولدی . فی‌الواقع اردوی همایون اول امرده بر بیوك هزیمته تصادف ایتمشدر . [٣]

عساکر مرقومه‌نك وصولندن مقدم دشمن عسکری پوصولرده کزلنمشلر ایدی . رسول اکرم افندمزك اردوی همایون ایله دشمنه تقربلری بر سحر وقتنده ایدی که مهاجرین ایچون مرتب ایکی لوانك بریسنی عمر بن الخطاب و دیکرینی علی بن ابی طالب و اوسیلرك سنجاغنی اسید بن حضیر و لوای خزرجی سعد بن عباده حضرتلرینه اعطا بیورمشلر ایدی . خالد بن الولید بنی سلیم قبیله‌سیله طلیعه‌یه مأمور ایدی . وادئ حنینه کیده‌جك یول طار اولدیغندن بشقه بشقه طریقلردن بلوك بلوك عزیمت اولندی .

عسکر کیدرکن هوازن و متفقلری اثنای طریقده طوتمش اولدقلری کمینکاهلردن بغتةً چقارق یغمور کبی یاغدردقلری اوقلردن طلیعه‌ده بولنان خالد بن الولید متعدد یاره‌لر الوب رفاقتنده‌کی مکه اهالیسندن یکی مسلمان اولانلر او ساعتده بوزلمش اولمغله بونلرك طاغلملری عساکر سائره‌یه‌ده سرایت ایلدیکندن اردوی همایون

[٣] (ویوم حنین اذ اعجبتکم کثرتکم) ایت کریمه‌سی بو بابده نازل اولدی .

كاملاً منهزم اولدی. فخر عالم افندمز بش اون ذات ايله
ميدان محاربه‌ده يالكز قالديلر.

ابو سفيان بو انهزامی كوردكده «هزيمتك دكزه قدر
ارقه‌سی النه‌ميه‌جكدر» سويلديكندن صفوان بن اميه
هنوز مسلمان اولمامش ايكن ابو سفيانك بو سوزينی تقبيح
وكندوسنی توبيخ ايلديكی كبی انا بر قرنداشی بولنان
كلده‌نك «سحر باطل اولدی» ديمسی اوزرينه‌ده «الله
اغزك يرتسون. بزه هوازندن بريسنك حكومتی قريشدن
بر ذاتك حاكم اولمسندن می خيرلودر» ديوب كلده‌يی‌ده
تكدير ايلدی.

حضرت پيغمبر بغله‌لری دلدل اوزرنده اولديغی
حالده (انا النبی لا كذب انا ابن عبدالمطلب) ديه‌رك
كندوسنی دشمنه ابراز ايله بغله‌يی ايلرويه طوغری يور-
تدكده يانده بولنان حضرت عباس و حضرت علی
وابو سفيان بن الحارث وعبدالله بن مسعود بغله‌نك عنانی
وركابنی طوتوب منع ايده‌يورلر ايدی. قافله سالار انبيا
عليه افضل الصلوات وازكيها افندمز حضرتلری اوكون
كر وفره قادر اولميان بغله اوزرنده بولنمش و يانده عسكر
قالميوب اورطه‌ده بش اون ذات ايله يالكز قالمش اولد-
قلری حالده كندوسنی دشمنه ابراز ايله اسباب غلبه‌يی

تدارکده اصلا تلاش کوسترمامقلری شجاعتلرینك نه درجهٔ
فوق العادهده اولدیغنه برهاندر ۰

انهزام تمامی تمامنه نمایان اولدقده طاغیلانلری میدان
حربه دعوت ایچون ندا ایتمسنی حضرت عباسه امر
بیوردیلر ۰ حضرت عباس یوکسك سسلی اولمغله « یا
معشر الانصار یااصحاب الشجره یااهل العقبه » دیو ندا
ایلدکده طرف طرف لبیك صدالری کلوب طاغیلانلرك
جملهسی موقع محاربهیه عودت ایلدیلر ۰

شو صرهده رسول اکرم افندمز راکب اولدقلری
دلدله (البدی البدی) بیورملریله برابر دلدل قارننی یره
ویردی ۰ اول حضرت یردن بر آوج طپراق الوب
(شاهت الوجوه) دیهرك دشمنه طوغری سرپمکله عساکر
اعدا علی الفور انهزامه یوز چویردیلر ۰ عساکر اسلام
غالب و مظفر اولمغله هوازن و متفقلرینك میداندهقالان
اموال و حیوانلرینك کافهسنی ضبط ایتدکلری کبی اعدانك
موقع محاربهیه کتوردکاری التی بیك قدر اولاد و عیالر-
یده ایادیٔ اسارته کرفتار اولدیلر ۰

بو محاربهده اهل اسلامدن درت نفر شهید و دشمندن
یتمشدن زیاده مقتول وقوعبولمشدر ۰

عقیب محاربهده خالد بن الولیدك بولنمسنه امر نبوی

تعلق ایدرك بالتحری هر طرفی مجروح اولدیغی حالده
بولنمش و حضور پیغمبری یه کتورلمش اولدیغندن ذات
عالیٔ رسالتپناهی افندمز دهان معجز نشان شریفلرینك
آب حیاتندن خالدك یاره‌لری اوزرینه مرهمسا اولمغله
جریحه‌لرینك هپسی درحال مبدل عافیت والتیام اولدی .

مرضعهٔ رسالتپناهی حلیمهٔ سعدیه‌نك قزی شیمابنت
الحارث اسرا ایچنده ایدی . کندوسنی رسول اکرم
افندمزه عرض وتعریف ایلدیکندن حضرت پیغمبر شیمایی
ردای شریفلری اوزرنده اوطوردوب تلطیف وعطایای
وفیره ایله قومی طرفنه اعاده بیوردیلر .

حنین وادیسنده حرباً منهزم اولان دشمن عسکرینك
بر طاقی هوازن دیارنده واقع اوطاس نام محلده تجمع
ایلدکلری استخبار قلندیغندن ابوعامر وابو موسی الاشعری
رفاقتلریله کوندریلان فرقهٔ عسکریه‌یه قارشو هپسی دوچار
انهزام ویدلرنده هرنه وار ایسه رسیدهٔ دست اغتنام
اولدی . ابو عامر شو محاربه‌ده شهیداً وفات ایتمشدر .

حصار طائف وتقسیم غنائم

حنین منهزملرندن ثقیف قبیله‌سی طائف شهرینه فرار

ایله حصار قپولرینی سد ایتمشلر ایدی . سید کائنات افندمز عسکرله طائفه متوجهاً حنیندن حرکت و سمرة الرعا نام محله مواصلت بیوردقلرنده بنی لیث قبیله‌سندن بریسنی قتل ایتمش اولان هذیل قبیله‌سندن بر کمسه حقنده قصاص شرعی اجرا اولندی .

سمرة الرعادن ثقیفه عزیمت و طائفی محاصره بیوردیلر . مدت محاصره یکرمی کونی کچدی . سلمان فارسی حضر- تلرینک اشارتلریله حصارک دوکلمسی ایچون منجنیق وضع اولندی . اسلامده ابتدا استعمال اولنان منجنیق بودر .

منجنیقك ضربندن قلعه دیوارنده بر دلیك اچلدیغندن اهل اسلامدن بعض ذوات مذکور دلیك درونه کیروب اورادن سوری خرق ایتمکه باشلادیلر . و طائف محصو- رینی اتشده قزدرلمش تیمور چبوقلرینی او دلیکدن ایچرو دورتوب ذوات مشار الیهمی اورادن چکلمکه مجبور ایتدیلر . خارجدن اوقلرله حصارده بولنانلرك تضییقلرینه دوام اولندی . عسکر اسلام طشره‌دن و محصورین ایچرودن بربرلرینه اول قدر اوقلر اتدیلرکه اتیلان اوقلر هواده چکرکه الایلری کبی کثرت کوستروب یکدیکرینه دوقنقده ایدیلر .

اثنای محاصره‌ده طائفه‌ده بولنان اهل ثقیفك یدلرنده‌كی
كوله‌لر فرار و حضرت پیغمبره التجا ایلدیلر. هپسی ازاد
بیورلدی. عرب اطباسندن مشهور حرث بن كلده‌نك
اوغلی نفیع شو كوله‌لرك ایچلرنده ایدی. نفیع بكره
(مقره) استعمالیله سوردن اشاغی ایندیكندن ابو بكره
دیو مكنی اولدی. كوله‌لر اسلامی قبول ایتدكدنصكره
حصار درونده‌كی صاحبلری ردلرینی طلب ایتدیلر ایسه‌ده
ازادلو اولدقلری بیان بیورلدی.

بو صره‌ده عثمان بن مظعونك زوجه‌سی خویله بنت
الحكیم طائف اغنیاسندن بادیه بنت غیلانك، یاخود فارعه
بنت عقیلك حلیاتی كندوسنه ویریلور ایسه حصاری
فتح ایتمكك قولاینی بوله‌جغنی حضرت پیغمبره عرض
ایلدی. حضرت پیغمبر اذن ویرمدی. خویله كیفیتی
حضرت عمره سویلدی. حضرت عمر فخر عالم افندمزه
مراجعت و استیضاح كیفیت ایلدكده بو سنه طائفك فتح
اولنه‌میه‌جغنی اكلادیغندن رحیله رخصت طلب ایتدی.
رخصت رسالتپناهی ایله اردوی همایون محاصره‌یی
قالدیروب حنین ایله اوطاسدن اغتنام اولنان اموال
و حیواناتك جمع ایلدیكی جعرانه نام موقعه عزیمت
بیورلدی.

بو محاربه‌ده اهل اسلامدن اون ایکی شهید وقوع بولمشدرکه دردی انصاردندر .

تقسیم غنائم ـ مغتنمات یکرمی درت بیک دوه و قرق بیکدن زیاده قیون و درت بیك اوقه التوندن عبارت ایدی .

مؤلفة القلوب طاقمنك هر برینه یوز حیوان و یریلوب غزاة سائره‌یه قرقر حیوان ویرلدی . انصار شو غنائمدن بر شی المدیلر . اسیر ایدلمش اولان نسوان و صبیانك جمله‌سی یرلرینه اعاده ایدلدیلر .

ذوالخویصره نام شخص « یا رسول الله سن شو تقسیمده عدالت ایتمدك » دیدیکندن حضرت عمر حدتلنوب مرقومی قتل ایتمك استدکده رسول اکرم افندمز رخصت ویرمیوب « شو آدمك اولادندن خوارج ظهور ایده‌جکدرکه اوق یایدن چیقدیغی کبی انلرده دیندن چیقاجقلردر » بیوردیلر [١] .

ذی القعده‌نك اواسطنده حضرت پیغمبر صلی الله

---

[١] خوارج طاقمنك مقتدالری اولان حرقوص بن زهیر البجلی مرقوم ذوالخویصره‌نك اولادندرکی خوارجدن امامتله کندوسنه بیعت اولنان شخص اودر . بوده اخبار مغیباته دائر اولان معجزات نبویه‌دن معدوددر .

تعالى عليه وسلم افندمز مكه يه عودتله عمره يى اجرا و عتاب بن اسيد بن ابى العاص بن اميه يى مكه امارتنه بالتعيين مدينه يه عودت بيوروب ذى القعده نك يكرمى دردنجى كونى واصل اولديلر ٠

حنين غزوه سنه كيدلديكى وقت عتاب مكه حكومتنك اداره سنه تعيين بيورلمش ايدى ٠ مشار اليه حضرتلرى هنوز يكرمى ياشنده اولديغى حالده اسلاميتى پك قوى وكندوسى رسول اكرم افندمزه بغايت محب وخيرخواه ايدى ٠ هوازن هزيمتى مكه يه منعكس اولدقده كدرندن پك مضطرب اولمش واو صره ده « محمد مقتول اولمشدر » ارجوفه سى دخى شايع اولديغندن « محمد وفات ايتدى ايسه شريعتى باقيدر » ديه رك امر انضباط و محافظه ده فوق العاده التزام سعى و همتله اسلامه بر ضرر اصابتنى ايشتديكى وقت استلزام حزن موفور و نصرت اسلاميه يى استماع ايتديكى وقت دنيايه مالك اولمش قدر اكتساب شادمانى وسرور ايدر ايدى ٠ رضى الله عنه ٠

بعض وقايع

اسلام مالك بن عوف ـ حضرت پيغمبر وفد هوا‌ زندن مالكك حالنى سؤال بيوردقلرنده طائفده ثقيف

ایله برابر بولندیغنی خبر ویردیلر · طرف نبویدن مالك مسلم اولەرق، کلور ایسه مال واهالك اعاده اولنه‌جغی بیان بیورلدی ·

مالك شوامری الدقده ثقیف واقف اولورلر ایسه کندوسنی حبس ایدرلر خوفیله کزلیجه طائفدن چیقوب جعرانه‌ده ذات عالی پیغمبری‌یه یتشمش وقبول اسلام ایتمش ایدی · بداسارتده بولنان اهل وعیالی واغتنام اولنان اموالی ردایله برابر کندوسنه یوزدوه‌ده احسان بیورلدی · مالك ورودندن مقدم قلبنده محبت اسلامیه ظهور ایتمش واهلی ثقیفدن قورقدیغی ایچون کتم ایلمش ایدی · فخرعالم صلی الله علیه وسلم افندمز مالکی اقوامندن مسلمان اولانلر اوزرلرینه عامل تعیین بیوردیلر ·

تزوج ملیکه ـ ملیکهٔ کندیه رضی الله عنهانك باباسی مکه‌نك فتحندن مقدم مقتول اولمشیدی · سنهٔ مذکوره‌ده مشارالیها ازواج طاهرات نبویه‌دن معدوده اولدی ·

بعض ذواتك بعثی ـ سنهٔ مذکوره شهر ذی القعده‌سنده طرف حضرت پیغمبریدن عمرو بن العاص جیفره وعبد بن الجلندی عمان ملکنه بعث بیورلمغله ملکلرك ایکیسیده اسلامی قبول ایلدیلر ·

عروة بن مسعودك اسلامی ـ ثقیف قبیله‌سنك سیدی
عروة بن مسعود الثقفی طائف محاصره اولندیغی وقت
اوراده دكل ایدی . مدینه‌یه عودت نبویدن صكره حضور
پیغمبری‌یه كله‌رك قبول اسلام ایتدی . قومنی دینه دعوت
ایچون حضرت پیغمبردن رخصت استدكده «یاعروه‌سنی
اولدررلر» بیوردیغندن «اولدیررلر ایسه شهید اولورم»
دیوب طائفه‌یه كیتدكده اهالی‌یی دینه دعوت ایتدكده
اوزرینه هجوم وكندوسنی شهید ایلدیلر .

قیس بن سعدك یمنه بعثی ـ سنهٔ مذكوره‌ده سید
الانصار سعد بن عباده حضرتلرینك مخدوملری قیس
درتیوز اتلو ایله یمنده صدا قبیله‌سنی دینه دعوته مأمور
اولوب قبیلهٔ مذكوره مخالفت ایدر ایسه قتاله‌ده رخصت
ویرلمشیدی . قیس یولده ایكن قبیلهٔ مذكوره رئیسی
زیاد بن الحارث مكه‌یه كیدوب قیسك نه ایچون كوندرلد-
یكنی ذات عالی نبویدن سوال ایلدكده سببی اخبار بیورلدی .
زیاد «یارسول الله بن قبیله‌مك وافدی‌یم . نه امر بیوریلور
ایسه مطیعز» سویلدیكندن قیسك عودتنه امر اعطا
بیورلمغله قیس رفقاسیله برلكده مدینه‌یه عودت ایلدكدن
اون بشكون صكره قبیلهٔ مذكوره خلقی حضور
رسالتپناهی‌یه كلوب مسلمان اولدیلر .

ولادة ابراهیم بن النبی ـ سنهٔ مذکوره شهر ذی الحجه ـ سنده ماریه نام جاریهٔ بنویه دن نجل کریم پیغمبری ابراهیم دنیایه کلوب اون سکز آی صکره وفات ایلدی ٠

وفات زینب ـ زینب بنت النبی رضی الله عنها سنهٔ مذکوره ده وفات ایتمشدر تاریخ الخمیس صاحبنك صاحب المنتقادن روایتنه نظراً مشارالیها حضرتلری سنهٔ مذکوره ابتداسنده عزم کلشنسرای جنان ایلدی ٠

اون برنجی فصل

طقوزنجی سنهٔ هجریه وقایعی

بعث عیینه وولید . سریهٔ قطبه وضحاك وبعث علقمه وبعث علی بن ابی طالب واسلام کعب بن زهیر . وفود . غزوهٔ تبوك وسریهٔ خالدبن الولید وموت عبد الله ذی البجادین وهدم مسجد ضرار . قصهٔ کعب بن مالك . اسلام ثقیف وهدم اللات . کتاب رؤسای حمیر وفات نجاشی وام کلثوم ووفاة عبدالله بن ابی بن سلول . حج ابی بکر الصدیق رضی الله عنه .

بعث عیینه و ولید

بعث عیینه ـ رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری سنهٔ مرقومه محرمنده بشر بن سفیانی اخذ زکات ایچون بطون خزاعه‌دن بنی کعب قبیله‌سنه کوندرمشیدی . بشر ایچلرینه کتدکده بنی کعب بنی تمیم ایله برلکده ذات الاشطاط نام صوباشنده ایدیلر . بنی کعبك زکاتنی طوپلادی . بنی تمیم شو زکاتك مقداریی استکثار ایله لومه باشلایوب بنی کعبه «نیچون مالکزی

ویریورسکز» دیدکلرنده بنی کعب «بزدن اسلامی قبول ایتمشز. ادای زکات شروط اسلامیه دندر» سویلدیلر ایسه ده بنی تمیم «والله بردوه بیله ویردرمیه جکز» دیه رك جمع افراد وسلاحه تشبثله منعه قیام ایتدیلر. بشر مدینه یه عودت وحضور پیغمبری یه عرض کیفیت ایلدی.

ذات عالئ رسالتپناهی بونك اوزرینه عیینه بن حصن الفزاری بی عربدن اللی اتلو ایله بنی تمیمه ارسال بیورمشدر. شو اتلولر ایچلرنده مهاجرین وانصاردن هیچ برکسه یوغیدی. عیینه موجود حیوانلرینی ایچلرندن طوپلایوب دردست ایلدیکی اون ارکك واون بر نسا واوچ صبیان ایله برابر مدینه یه کتوردی. اسیرلر مدینه ده توقیف اولندیلر.

بنی تمیم رؤساسندن عطارد بن حاجب، حتات بن حابس، زبرقان بن بدر، قیس بن عاصم، عمر بن الاهتم، نعیم بن زید باب رسالتپناهی یه کلدیلر. ونسوان محبوسه بونلری کوردکلرنده اغلامغه باشلادیلر. رؤسای مذکوره باب رسول اللهه کیدرك «یامحمد چق که حضورکده شعرا انشادیله افتخار ایده لم. زیرا بزم مدحمز زین وذممز شیندر» سویلدیلر. ذات عالئ نبوی حجرهٔ سعادتدن چقدقده بلال اذان اوقومغه باشلادی. اشخاص مذکوره فخر

عالم افندمزی سوزه طوتەرق اوراده طوردیلر . صکره برلکده مسجد شریفه کیدوب صلوة ظهری اادن صکره رسول اکرم افندمز مسجد شریفك صحننده جلوس ایله رؤسای مذکوره یه خطاباً «بن نه شعرایله مبعوث نه ده فخرایله مأمورم . لکن خطیبکز کیم ایسه کتوریکز» بیوردیلر .

ایچلرندن عطارد بن حاجب برنطق بلیغ ایراد ایلدکده سید عالم افندمز حضرتلری عطارده جواب ویرمسنی قیس بن شماسه امر بیوردی . اشخاص مرقومه‌دن شاعر اقرع بن حابس قیام ایله

اتیناك کیما یعرف الناس فضلنا
اذا خالفونا عند ذکر المکارم

وانا رؤس الناس فی کل معشر
وان لیس فی ارض الحجاز کدارم

بیتلرینی انشاد ایلدکده فخر کائنات افندمز اقرعه جواب ویرمسنی حسان بن ثابته امر بیوردیلر . حسان رضی الله عنه

بنی دارم لاتفخروا ان فخرکم
یعود وبالاً عند ذکر المکارم
هبلتم علینا تفخرون وانتم

لناخول مابین قن و خادم
نظمنی انشاد ایلدی .

رؤسای مزبوره‌دن شاعرلری اقرع اول باول اسلامی قبول ایلدی . بوندن صکره رسول اکرم افندمز انلردن قیس بن عاصمه «شوخیمه‌نشین عربلرك سیدیدر» بیوروب جلب اولنمش اولان سبایابی ردایله برابر جائزه‌لر دخی احسان بیوردیلر .

بعث الولید بن عقبه - بنه سنهٔ مرقومه‌ده طرف حضرت رسالتپناهیدن ولیدبن عقبه بنی مصطلق قبیله‌سنك زکاتلرینی جلب ایتمك ایچون مأمور تعیین وارسال بیورلدی . بنی‌مصطلق اسلامی قبول ومساجد بنا ایتمشلر ایدی . ولیدایله قبیلهٔ مذکوره خلقی ارالرنده زمان جاهلیتده عداوت قدیمه اولدیغی حالده ولید طرف پیغمبریدن مأموراً ایچلرینه کلمك اوزره تقرب ایلدیکنی ایشتدکلرنده بنی‌مصطلقدن استقبال ایچون یکرمی بش کشی چیقارق قدومندن طولایی اظهار شادمانی ایچون دوه وقیون دخی بوغازلادیلر . لکن ولید عداوت مذکوره اوزرینه خوفه ذاهب اولمغله هنوز ایچلرینه یتشمزدن اول مدینه‌یه عودتله قبیلهٔ مذکوره خلقنك سلاح الته

طوپلاندقلرینی و کندوسنی اولدرمك استدکلرندن رجوع ایلمدیکنی سویلدی.

قبیلهٔ رؤساسی ایسه ولیدك رجوعنی ایشتدکلرنده طوغریجه حضور عالئ رسالتپناهی‌یه کلوب «یارسول الله سنك رسولك بزه کلدیکنی ایشیدوب کندوسنه حرمت ایچون چیقمش اولدیغمز حالده عودت ایتدیکنی خبر الدیغمزدن بزم مخالفتمز وقوع بولدیده انك اوزرینه دوندی دیو حضوریکزه عرض اولنور ایسه معاذ الله تعالی جناب حقك رسولی اولان ذاتکزك غضبنه مظهر اولورز قورقوسیله حقیقت حالی عرض ایتمك ایچون کلدك» دیدیلر.

بناءً علیه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز خالدبن الولیدرضی الله عنهی قبیلهٔ مذکوره‌یه مأمور ایدرك مشارالیهه «ایچلرینه کتدیکده ایمان اوزره اولدقلرینه دلالت ایده‌جك حاللرینی کوردك ایسه مالکرز کاتلرینی الوب عودت وخلافنی مشاهده ایتدیکك حالده کفار حقلرنده اولنه‌جق معامله وجهله حرکت ایتملیسن» دیو تعلیمات شفاهیه اعطا بیوردیلر.

حضرت خالد ایچلرینه کتدکده درونلرنده مغرب وعشا اذانلرینك اوقوندیغنی کورمکله زکاتلرینی الوب

عودت و قبیلهٔ مذکوره خلقندن خیر و طاعتدن بشقه برشی کورمدیکنی عرض حضور نبوت ایلدی ۰

بونك اوزرینه (یاایها الذین آمنوا ان جاءکم فاسق بنباء فتبینوا) ایته کریمه‌سی نازل اولمشدر ۰

بعث قطبه وضحاك وعلقمه

بعث قطبه ــ بنه سنهٔ مذکوره‌ده سید موجودات افندمز قطبه بن عامری بیشه ناحیه‌سنده‌کی خثعم قبیله‌سنی تنکیل ایچون یکرمی کشی ایله مأمور تعیین وارسال بیوردیلر ۰ قطبه ایچلرینه کیتدکده قبیلهٔ مذکوره خلقی تشهیر سلاحله حربه باشلادقلرندن ارالرنده قتال شدید وقوعیله ایکی طرفدن خیلی مجروح وقوعبولدی ۰ قطبه ورفقاسی تصادف ایتدکارینی قتل ودوه وقیون وسبایا اغتنامیله مدینه‌یه عودت ایلیوب مغتنمات مذکوره‌نك خمسی اخراج ایله بقیه‌سی تقسیم اولنغله هربریسنك حصه‌سنه دردر دوه واون قیون اصابت ایلدی ۰

بعث ضحاك ــ سنهٔ مذکوره ربیع الاولنده ضحاك بن سفیان الکلابی قرطا نام محله کیدرك بنی کلاب قبیله‌سنی اسلامه دعوت ایلدی ۰ قبیله خلقی مخالفت وقتاله جرأت

ایلدکارندن هپسی منهزم اولوب ضحاك خیلی غنائم اخذیله عودت ایتدی .

ذات عالئ رسالتپناهی مقدمجه قبیلهٔ مذکوره یه بر مکتوب یازمش ایدی . قبیله خلقی مکتوب نبوینك یازوسنی محو ایله دریسنی قوغه‌لرینه دیکدیلر . کیفیت مسموع پیغمبری اولدقده قبیلهٔ مرقومه‌نك مختل العقل اولملری حقنده بد دعا بیوردقلرندن اولوقتدن برو او قبیله یه منسوب اولانلرك جمله‌سی مختل الشعور و مختلط الکلام اولدقلری شواهد النبوه‌ده مذکوردر .

بعث علقمه ـ سنهٔ مذکوره ربیع الاخرنده رسول اکرم افندمز حضرتلری علقمه بن مجززی جده نواحیسنه صارقندیلقده بولنان بعض حبشه‌لیلرك تأدیبلرینه مأمور تعیین وارسال بیوردیلر . علقمه اوچیوز کشی ایله کیدرك اوراده کورنملریله برابر حبشه‌لیلر فرار ایتدکارندن علقمه و رفیقلری عودت ایلدیلر .

بعث علی بن ابی طالب ـ ینه سنهٔ مذکوره ربیع الاخرنده علی بن ابی طالب رضی الله عنه جانب عالئ پیغمبریدن طی قبیله‌سنك بتخانه‌لری اولان فلسی تخریبه مأمور تعیین وارسال بیوریلوب حضرت علی انصاردن یوز اللی کشی ایله کیدرك مذکور بتخانه‌یی

تخریب و غنائم و سبایا ایله عودت ایلدی . سید قبیله بولنان عدی بن حاتم شامه فرار ایتمکله همشیره‌سی سنانه بنت حاتم سبایا داخلنده ایدی . فخر کائنات افندمز سنانه‌یی اطلاق بیورمقله بو ماده عدی بن حاتمك قبول اسلام ایتمسنه سبب اولمشدر .

اسلام کعب – کعب بن زهیر مکه‌نك یوم فتحنده دملری هدر ایدیلان طاقم ایچنده اولدیغی وصکره‌دن قبول اسلام ایتدیکی یوقاروده ذکر اولنمشیدی . بو سنه‌ده اسلامی وقوعبولدی .

کعبك برادری بجیر مقدما اسلامی قبول ایتمش اولدیغندن ذات عالیٔ نبوی افندمزك حلم و مرحمت و مکارم اخلاق ایله متصف اولدیغنی وشرف اسلامك نعمتنی وقتیله احراز ایتمسنی مخطر اولمق اوزره کعبه مکتوب یازدی . شو مکتوب کعبه واصل اولدقده او زمانه قدر قلبنده موجود قسوت درحال زائل و انك یرنده دین مبین اسلامك نور هدایتی و رسول اکرم افندمزك محبتی حاصل اولدیغندن مدیحهٔ جلیلهٔ پیغمبری‌یی شامل اولان (بانت سعاد) قصیده‌سنی بالانشاد مدینهٔ منوره‌یه عزیمت ایدرك حضور نبویده قائم اولدقدن وید قدسیت مؤید رسول اللهی الته الدقدنصکره «یا رسول .

الله كعب بن زهير ذات كريمكزدن امان طلب ايتمك ايچون تائب و مستغفر اولديغى حالده درگاه مرحمت پناهكزه كلمك استيور. قبول بيوررميسن » ديدكده سلطان كونين عليه الصلوة والسلام افندمز (نعم) بيورديلر. كعب بن زهير « يا رسول الله بوكونه دكين عمريني غفلتله كچيرن كعب ديدكارى كنهكار ايشته بنم كه عالمى شامل اولان شفقتك و قلبمى استيلا ايدن جاذبهٔ محبتك بنى چكه چكه بو مجلس سعادته كتوردى » ديه‌رك قصيده‌نى اوقومغه باشلادى. كعب بن زهير حضرتلرى قصيده‌يى پك عاشقانه و صورت مؤثرانه‌ده اوقيور ايدى.

ان الرسول لنور يستضاء به

مهند من سيوف الله مسلول

بيتنه كلدكده حضرت پيغمبر اوزرلرنده‌كى بردهٔ شريفه‌يى جائزه اوله‌رق كعبه احسان بيوردى.

تتابع وفود

مبعث نبويدن برو حضور پيغمبرى‌يه وافدلر كلورلر ايدى. لكن سنهٔ مذكوره‌ده وفود تتابع و تكثر ايتمكه باشلادى. بناءً عليه هجرت نبويه‌نك مذكور طقوزنجى سنه‌سى (سنة الوفود) ديو تسميه اولنمشدر.

فخر عالم صلی الله تعالی الیه وسلم افندمز حضرتلری مکهٔ مکرمه‌یی فتح بیوروب قریش عرض اطاعت ومهر منیر اسلامیت هر طرفه نشر انوار قدسیت ایلدکده مجاهدین اسلامه مقاومت ایده‌میه‌جکلرینی و دین، شریعت، عدالت عاشقلری اولان ملت معظمهٔ اسلامیه دین اغورنده فدای‌ایلدکه مفتخر اولدقلرینی اکلادقلری کبی جاذبهٔ قدسیهٔ نبوت و اسلامیته قارشو مخالفت وعناد اصحابنده‌کی خلاف و تمرد بر انجذاب معنوی‌یه قارشو حکم وتأثیردن ساقط اولمقده اولدیغنی قبائل عرب طرف طرف مشاهده ایلدکارندن سابقین اسلام سعادتنی احراز ایتمامکدن ناشی چوغی متأسف ومحزون اولمغله (اذاجاء نصر الله) سورهٔ شریفه‌سی مدلول قدسیت مشمول جلیلی اوزره طوائف عرب امواج دریا کبی تشکیل افواج ودین حقه دخول ایله شرف اسلامیتی احرازه میل کبی مسارعتده یکدیکرینی تقدم ایتمکه باشلادی .

غزوهٔ تبوك و سریهٔ خالد و موت عبدالله ذی البجادین وهدم مسجد ضرار

روم دولتنك اهل اسلام اوزرینه شامده بر بیوك

اردو تجهیز ایتمکده اولدیغی خبر ویرلدیکندن رسول اکرم افندمز رومل علیهلرنده لوازم حربیه‌نك تدارکنه تشبثله مقصد عالیلرینی اعلان بیوردیلر. اوتوز بیك نفردن مرکب بر اردو تجمع ایلدی. مسافه‌نك بعدی وحسب الموسم هوانك شدت حرارتیله لوازمك غلاسندن ناشی بو سفرده خیلی صعوبت چکلدیکندن اردوی همایون مذکورده بولنان عساکر اسلامیه (جیش العسره) دیو موسوم اولدی.

ادارهٔ عسکریه ایچون اغنیاء مسلمین علی قدر طاقتهم معاونتده بولندیلر. حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه اموالدن یدنده هر نه وار ایسه جمله‌سنی شو غزاده اعانةً اعطا بیوردیلر. حضرت عثمان رضی الله عنه دخی اردوی همایونده موجود اوتوز بیك نفرك بر ثلثنی عودتلرینه قدر کیسه‌سندن انفاق واداره بیوردی. [١]

حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام افندمز مدینه‌ده امور مملکتی رؤیته محمد بن مسلمه‌یی واهل بیت اموریني تسویه‌یه حضرت علی‌یی استخلاف ایله سنهٔ مذکوره

---

[١] حضرت عثمان قبل الاسلام دخی ثروتجه حجاز حوالیسنده برنجی عداولنور ایدی.

رجبنك طقوزنجی کونی اردوی همایون ایله شامه
طوغری حرکت بیورمشلردر ·

مدینه ایله شام بولنك وسطنده واقع تبوك نام محله
وارلدقده شدت عطشدن عساکر اسلامیه بی تاب وطاقت
اولوب موقع مذکورده بولنان بر پکارك صویی ایسه
اردونك یوزده برینه کفایت ایده جك درجه ده بیله
دکل ایدی · ذات عالیٔ رسالتپناهی افندمز اوصودن
ابدست المسنی متعاقب پکارك صویی ارتمغه باشلایوب
اردوی همایونده موجود انسان وحیوانك جمله سنه
کفایت ایده جك بر درجه یه وار ایدی ·

تبوكه وصولدن صکره حمص حوالیسنه کلمش اولان
روم ایمپراطوری هرقله نامهٔ همایون یازیلوب روملرك اهل
اسلام علیهنده کی تدارکات مسموعه لری اوزرینه حرب
ایچون اردوی سعادتله تبوکه قدر عزیمت اولندیغی وحربه
حاضر بولنلدیغی بیلدرلمش اولدیغی حالده قیصر نامهٔ
سعادته جواب نامه تقدیمیله مدارایه تشبث ایتمش واهل
اسلام ایله حرب ایتمك افکارنده اولمدیغنی اشعار ایله برابر
حق نبویده رعایت وحرمت مخصوصه دن ایرلمیه جغنی
یازمش اولدیغی جهتله روملره متعلق اولان واوحوالیده
بولنان محللر اهالیسی جزیه یه ربط اولندرق شهر رمضانده

اردوی همایون ایله تبوکدن حرکت ومدینه‌یه عودت
بیورلدی.

هجرتك اوچنجی عصرنده خرستیان علماسندن برذات
جانبندن تألیف اولنوب الیوم دیاربکر کلدانی قتولکی
کلیساسنده محفوظ اولدیغی حالده جلب ومطالعه ایلدیکم
بك اسکی عرب یازوسیله محرر عربی العباره برکتابك مؤلفی
اوکتابده دیرکه

«قوم عربك رومله علیهنه قیامی اثناسنده هرقل انطاکیه‌یه
کلوب شام حوالیسنده بولنان اساقفه‌یی جمع وظهورایدن
عربلر ایله بونلرك پادشاهلری حقنده کتابجه نه بحث
واشارت اولدیغنی سوال ایلدی.

اساقفه‌نك هربریسی بیلدیکنی سویلر ایکن هرقل
«بونلر حضرت عیسانك نورندن استفاده ایده‌مامشلر
ایسه‌ده عبادت اوثان ظلمتندن دخی سالم اولدقلرینه نظراً
لیل ونهار اراسنده‌کی برشی کبی اوله‌جقلردر» دیدکده
اساقفه ابراهیم علیه السلامك اوغلی اسماعیل حقنده
اولان برکتندن توراتك ذکر ایلدیکنی اعتراف وکتابك
یازدیغی البته ظهور ایده‌جکنی هرقله بیان ایلدیلر.

هرقل جناب حقك امرینه غلبه ممکن اوله‌مدیغنی
وعربلرله زنهار مقاتله اولنمیوب یالکز مدن واعمالك حفظیله

بالا کتفا شاید عربلر جزیه طلب ایدرلر ایسه اداده مخالفت
ایدلمامسی لازم کلانلره یازدقدن صکره قسطنطینیه یه
عودت ایلدی ایسه ده صکره‌لری شو افکارده ثبات ایتمیوب
«عصرلردن برو متصرف اولدیغمز وخیراتنی یدیکمز
ممالکک اتمکنه اوادیغنی بیلمیان ومیوه (خرما) لرله چکین
برطاقم عربلر اللرینه کچمسی عدالت الهیه یه یاقشه‌جق
شی میدر» دیه‌رك توراتك یازدیغنه اعتراض وحربه دائر
اولان افکارینی اعاده ایلدکده بعضیلری هرقلی تصدیق
بعضلریده انکار ایلدی . هرقل جمع جنود ایله عربلر
علیهلرنده محاربه یه قیام ایلدیکندن انهزام ایله برباد اولدی».

سریهٔ خالد ـ رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
افندمز حضرتلری خالد بن الولید رضی الله عنه حضر-
تلرینی درتیوز یکرمی سواری ایله دومة الجندلده بولنان
اکیدر بن عبد الملکه کوندردی . اکیدر او حوالیده‌کی
قبائلك رئیس وحاکمی اولوب کندوسی وقبیله‌سی
نصرانی ایدی .

خالد بن الولید دومة الجندله طوغری یوله چقدیغی
صره‌ده مدینهٔ منوره‌یه متوجهاً تبوکدن حرکت نبوی
شرف وقوعبولدی .

حضرت خالد برمهتابلی کیجه‌ده اکیدرك حصنی

اوکنه واصل اولدی . واصل اولدیغی وقت اکیدر زوجه‌سی ربابی یاننه الوب حصن درونده‌کی قصرینك طامی اوزرنده اوطورمش ایدی . موسم یاز و هواقمرك ضیاسیله پك پارلاق ایدی . اکیدرله زوجه‌سنك بولندقلری محل مرتفعدن باقلدیغی حالده منظره‌لرنده‌کی اووه سوت دریاسی کبی پارلادقچه هوانك دوقندیغی اوتلر سوت دکزینك طالغه‌لری ارالرنده یوز کوسترن مهتاب لمعه‌لرینی اکدره‌یور ایدی .

رباب اکیدره «هیچ بویله لطافتلی منظره کوردکمی» دیدکده اکیدر «لا» سویلدی رباب «بویله بر موقع النده ایکن ترك ایده‌جك کیمسه‌یی تصور ایده‌بیلورمی سن» دیدکده اکیدر «لا» جوابنی ویردی .

اکیدر مهتاب صفاسیله کزمك ایچون اتنه ایراوردروب وندانشی حسان و اهل بیتندن براتلی ایله حصندن چقدی . چقمسیله حضرت خالده مصادف و اکیدر درحال دائرهٔ اسارته داخل اولدی .

حسان تسلیم نفس ایتیوب حصنه فرار ومقاتله‌یه ابتدار ایله یاننده‌کی مقاتلرك هپسی طاغلنجه‌یه قدر حربده ثبات ایلدی .

حضرت خالد اکیدر اوزرینه کیدرکن رسول اکرم

افندمز حضرتلری «اکر اکیدر اطاعت کوسترر ایسه حیاتی محفوظ اولدیغی حالده مدینه یه کتورلمسنی و مخالفتده بولنور ایسه اولدرلمسنی» امر بیورمشیدی . خالد حضرتلری اکیدری طوتدقده «اولومدن امین اولمق استرایسهڭ قلعه نڭ تسلیمنه و بعده حضور نبوی یه عزیمته موافقت کوسترملی سن» دیدکده اکیدر بونی قبول ایلدی ایسه ده قرنداشی حسان قلعه قپوسنی اچز ایسه ایش اوزایه جغنی وارارلنده بر مصالحه عقدایله کیفیت مصالحه حسانه تبلیغ و موافقیتله قلعه یه دخولدن صکره نه حکم مناسب کورر ایسه اویله یاپمسنی حضرت خالده افاده ایلدکده خالد موافقت کوستردی . ایکی بیك دوه، سکزیوز قصراق، درتیوز زره، درتیوز قارغی اکیدر طرفندن ویرلمك اوزره بینلرنده عقد مصالحه اولنه رق کیفیت حسانه تبلیغ اولندقده اوده قبول و قلعه قپوسنی فتح ایتمکله حضرت خالد و رفقاسی و اکیدر قلعه یه دخول ایلدیلر .

حسانڭ اوزرنده التون ایله ایشلنمش پك مصنع برقبا وارایدی . حضرت خالد کندولری هنوز مدینه یه کتمزدن مقدم شوقبایی فخر کائنات افندمزه کوندردی . مسلمین اولوقته قدر اویله لطیف و مصنع شی کورمامش اولدقلرندن هربریسی النی سوروب معاینه و تعجب ایده یور ایدی .

رسول اکرم افندمز بونی کوردکده جنتك منادیلی بوندن خیرلودره بیوردیلر.

قلعه او صورتله فتح اولندقدن صکره حضرت خالد اکیدرو حسانك ایکیسنیده حیاً و محترماً مدینه یه کتوردی. حضور حضرت رسول اللهه وصوللرنده بیت المال مسلمینه هر سنه جزیهٔ شرعیه ویرمك وحصن ایله ملحقاتی کما کان اکیدرك یدنده قالمق اوزره بالمصالحه عودتلرینه رخصت ویرلکله اکیدر اسلامی قبول وقرنداشیله برابر معززاً عودت ایلدی.

بو وقعه تاریخ الخمیسده بویله مذکور اولوب ابن اثیر اکیدرك نصرانی اوله‌رق وفات ایتدیکنی یازه‌یور.

موت عبد الله ذی البجا دین ـ فخر عالم افندمز تبوکده ایکن عبدالله بن ذی البجادین وفات ایلدی.

مشار الیه اصحاب کرامدندر. تباشیر صباح الخیر اسلامك انتشاری صره‌سنده قلبی نور ایمان استیلا ایتمش ایکن منسوب اولدیغی مزن قبیله‌سی کندوسنی اسلامدن منع ایده‌یور ایدی. اوزرنده یالکز بر بجاد (کساء غلیظ) اولدیغی حالده هرشیئی ترك ایله فرار و مدینه‌یه عزیمت ایلدی. حضور ایله مشرف اولمزدن اول یولده کساسی ایکی‌یه منشق اولمغله برپارچه‌سنی ازار ودیکرینی ردا

اتخاذیله اوزرینه الوب مجلس نبوی یه کلدیکنه مبنی (ذی البجادین) دیو تلقیب اولنمشدر.

مشارالیه سحر وقتی مدینه یه واصل اولوب طوغریجه مسجده کتدی. صباح نمازینی رسول اکرم افندمزله قلدقدن صکره ذات رسالتپناهی عبداللهی کورمکله «سن کیمسن» دیو سوال بیوردیلر. عبد العزی اولدیغنی سویلدی. فخر کائنات افندمز حضرتلری «انت عبدالله» بیورمشلردر. مدینه ده قران کریمی تعلم ایدرك ذاتاً یوکسك سسلی اولدیغندن مسجد شریفده اقامت وصوت بلندایله قرآن اوقورکن صداسنی قالدیروب بشقه لرینك قران اوقومسنه مانع اوله یور» دیدکده رسول اکرم افندمز «یاعمر آنی حالنه براق. زیرا جناب حقه ورسولنه مهاجر اوله رق قومی ایچندن ایریلوب کلمشدر» بیوردیلر.

سید انبیا افندمز غزوهٔ تبوکه عزیمت بیوردقلری وقت عبدالله برابرجه چقوب «یارسول الله بکا دعا بیورکه شهید اوله یم» دیو رجا ایده یور ایدی. حضرت پیغمبر (اللهم حرم دمه علی الکفار) بیوردی. عبدالله «بنم استدیکم بودعا دکلدر» دیمکله ذات عالیٔ رسالتپناهی «سن فی سبیل الله خروج ایلدك. سنی حمی طوتوب قتل ایده جکدر. سن ینه شهیدسن بیوردیلر.

۱٤

تبوکه یتشدکدنصکره مشار الیه حمی خستەلغنه تصادفله وفات ایلدی .

وفاتی کیجەوقتیوقوعبولدیغندن غسل و تکفین و نمازی ادا قلندقدن صکره قبری حاضرلنورکن بلال حبشی حضرتلری الندە بر آتش شعلەسی طوتمشیدی .

عبدالله بن مسعود حضرتلری دیرکه « غزوۂ تبوکده ایکن بر کیجه قالقدیغمده عسکر طرفنده کوزمه بر آتش شعلەسی ایلشدی . شعلەیه طوغری کتدیکمده حضرت رسول الله ایله ابوبکر وعمری اوراده بولدم . عبدالله ذی البجادینك وفاتی جهتیله قبرینی تهیه ایدەیورلرایدی . قبر حاضرلندقده رسول اکرم افندمز عبداللهك جنازەسنی مبارك اللریله قبره ایندروب وحضرت ابی بکر وعمر قبری اورتوب اوزرینه قوغـه ایله صـو دوکدیلر . مشار الیهما حضراتی صودوکرکن سید کائنات افندمز « قرنداشکزك اوزرینه قوغەیی دوکیکز » بیورەیورلر ایدی . امر تقبیر ختام بولدقده حضرت پیغمبر « الهی بن عبداللهدن راضی یم . سنده کندوسنی ارضا بیور » دیه دعا ایتدیلر » .

ینه عبدالله بن مسعود دیرکه « کاشکی او قبرك صاحبی بن اولەایدم » .

هدم مسجد ضرار — بنی عمرو بن عوف قبا قریه‌سنده برمسجد بنا ایدرك اومسجدده نماز قلمق اوزره رسول اکرم افندمزی دعوت ایتمش و رسول اکرم افندمز دخی قریهٔ مذکوره‌یه عزیمتله مسجد مذکورده نماز قلمشیدی ·

بنی عامرك اخوانی بولنان بنی غنم بن عوف بوکا حسد ایدرك انلرده هم نماز قلمق ایچون رسول‌اللهی دعوت ایتمك، همده راهب ابوعامر شامدن کلدکدن صکره اوراده نماز قلمق اوزره برمسجد بناسنه شروع ایلدیلر · بنی‌غنم انصارك منافقلرندن وابوعامر اهل اسلامك دشمنلرندن ایدی ·

ابوعامر ابوحنظله دیو معروف اولوب زمان جاهلیتده تنصر ایتمش وحضرت پیغمبر مدینه حوالیسنه کلدکده کوریشوب حضور نبویده مباحث دینیه‌جه بعض تزهاتده بولندیغندن فخر عالم افندمز مرقومی ابوعامر فاسق تسمیه بیورمشیدی · وراهب مرقوم احد غزاسندن هوازن غزوه‌سنه قدر اسلام علیهنده حرکت ایدن اعداء دین طرفنده بولنوب هوازن هزیمتندن صکره شامه قاچمشیدی · شامه قاچدقدن صکره اهل اسلام ایله حرب ایچون مهمات حربیه حاضرلمریی

وكندوسى ايچون بر مسجد ياپدروب اوهماتى بومسجده قوملرينى بنى غنمه يازمش اولديغندن بنى غنمك رسول الله عليه الصلوة والسلام افندمزى مسجده دعوت ايچون كوستردكارى معامله بنى عمروه حسدلرندن ناشى بر معاملهٔ منافقانه وراهب مرقوم ايچون جدى ايدى .

مسجد مذكورى بنى عمروك قبا قريه سنده ياپدقلرى مسجدك برجانبنده بنا ومسجد ضرار تسميه ايلديلر . بونى بنا ايدنلر بنى غنمدن اون كسه ايدى كه شو اون ايكى كسه نك ريسى جذام بن خالد اولوب مسجدك عرصه سى كندى ملكى اولديغى حالده مسجد ياپلق اوزره ترك ايتمشيدى .

حضرت پيغمبر تبوك غزوه سى ايچون تجهيز عسكره تشبث بيوردقده اشخاص مرقومه مدينه يه كلوب « يارسول الله معلولين ومحتاجين قرانلق ويغمورلى كيجه لرده التجا ايتمك ودرونده نماز قلمق اوزره بر مسجد ياپدق . بالذات عزيمتله ايچنده نماز شريف ادا واو مسجدده بزه خير وبركتله دعا ايتمكزى رجا ايدرز » ديدكلرنده رسول اكرم افندمز « بن شمدى تبوكه كيده جكم . عودتده كلوب اوراده نماز قيلارم » بيورديلر . تبوكدن عودتده يول اوزرنده بولنان اوان بلده سنه

مواصلت بیوردقلرنده مذکور منافقلر اورایه کلوب
مسجد مزبورده نماز قلمق ایچون بتکرار رجاده بولندیلر
ذات عالیٔ رسالتپناهی کیتمك اوزره قیصه‌نی طلب
بیورملرینی متعاقب جانب جلیل صمدانیه‌دن وحی ایله
منافقین مرقومه‌نك مقصدلری حضرت پیغمبره بیلدرلمش
اولمغله فخر الانبیا افندمز درحال مالك بن دخشم
ومعن بن عدی وعامر بن السكن حضراتیله قاتل حمزه
وحشی‌یی مسجد مذکورك هدم واحراقنه مأمور تعیین
وارسال بیوردیلر. وانلر دخی قبایه کیدرك امر پیغمبری
اوزره مسجد مذکوری هدم واحراق ایلدیلر. بوندن
صکره بنی غنم قبیله‌سی اورالردن طاغیلوب او مسجدك
یری سوپرندی دوکیله‌جك مزبله اولدی.

کعب بن مالك ورفیقلرینك قصه‌سی وثقیفك اسلامی ولات بتخانه‌سنك هدمی

کعب ورفیقلری — ذات عالیٔ رسالتپناهی تبوك
غزاسنه کیدرکن کعب بن مالك ومراره بن الربیع
وهلال بن امیه سائر تخلف ایدنلره اتباع ایتمشلر ایدی.
حضرت پیغمبر انلرله هیچ بر مسلمك اختلاط ومصاحبت

ایتمامسنی امر بیوردیلر . اوچیده اللی کون مدت توبه واستغفار وجناب حقه عرض تضرعله اغلامشلردر . بونلر مدار اعتذار اوله جق هیچ بر سوز بوله مدقلرندن ندامت وتأسفله خواب راحتی غیب ایتمش وحتی بعضلری کندوسنی مسجد شریفك دیرکنه باغلایوب « بن هر درلو مؤاخذه یه مستحق کنهکارم » دیو اغلامقده بولنمش ایدی . توبه لری درکاه الهیده مقبول اولدیغی اللنجی کون وحی ایله تبشیر بیورلدی .

کعب بن مالك دیمشدرکه « اختلاطدن ممنوع ومصاحبت نبویه دن محروم اولدیغم وقتلرده دنیا باشمه زندان ونفسم متحیر وسرکردان اوله رق کیجه می کوندزمی فرق ایده میه جك درجه ده کندمی شاشرمش وعذاب و اضطرابه دوچار اولمشیدم . اللنجی کونك صباحی صلوة فجری قلدقدن صکره خانه مك ارقه سنده اسیر دست حیرت اولدیغم حالده اوطوروب اغلایور ایدم . ناکاه برمنادی جبل سلع اوزرنده یوکسك بر سس ایله « مژده یا کعب مژده » دیدیکنی ایشتدیکمده سونجمدن وجودمه بر رعشه کلوب ساجداً یره یقلدم . بیلدم که حقمده مرحمت الهیه ظهور ایدرك او کون قلدیغم فجر نمازینك عقیبنده اغلایه اغلایه بارکاه قاضی الحاجاته عرض ایلدیکم توبه وتضرع

درگاه کبریاده مقبول اولمشدر . بونی متعاقب راست کلان بربرینی سبقتله یانمه کلوب « مژده مژده » دیو بنی تبشیر ایلدیلر . طاغ اوزرنده یوکسك صدا ایله بکا مژده ویرن آدم یانمه کلدکده اوزرمده‌کی البسه‌یی صویوب بخشش ویردم . واندن بشقه کیه‌جك لباسم اولمدیغندن بشقه‌سندن عاریةً برلباس الوب کیدکدن صکره حضور رسول اللهه کتدم . اوراده بولنان اصحاب فوج فوج بکا قارشی کلوب تبریك ایلدیلر . مسجد شریفه کیردیکمده حضرت پیغمبر جالس اولوب اطرافنده بعض اصحاب کرام وارایدی . طلحه بن عبدالله قیام وسرعت وبشاشتله یانمه کلوب بالمصافحه بنی تبریك ایلدی . طلحه‌نك او کون او بشاشتله بکا کوستردیکی معامله جمیله‌یی اونوده‌مم .

اوراده موجود مهاجرین وسائرلریده بکا طوغری کلوب تهنیت کوستردیلر . حضرت پیغمبری کورمامله برابر بنی برحال عجیب استیلا ایلدی که انامدن طوغدیغم کوندن برو او کوندن زیاده مسعود ومسرور اولدیغم بر کون تصور ایده‌مم . فخر کائنات افندمزك اوصره‌ده مبارك وجه تابناکاری سرورندن اول قدر پارلاق ایدی که بدر کامله‌ده او پارلاقلق یوغیدی .

حضور عالیلرنده اوطوروب « یارسول الله کافهٔ متملکاتمی بو نعمته متشکراً صدقه اوله‌رق فقرایه طاغیده‌جغم» دیدم . حضرت پیغمبر لطف و بشاشتله « معیشتکه کفایت ایده‌جك مقداریی امساك ایلمه‌ك حقکده خیرلودر » بیوردیلر . خیبرده قازاندیغم حصهٔ غنایمی بالامساك ماعداسنی شکراً لاحسان الله صدقه اولمق اوزره محتاجینه طاغتدم . بنم توبه‌مك قبولی ـ غزوه‌دن تخلفمی اعذار کاذبه‌یه بنا ایتمیوب ـ قصورمی طوغریجه اعتراف ایتدیکم ایچون ایدی »

ثقیفك اسلامی — رسول اکرم افندمزك تبوکدن مدینه‌یه عودتلری رمضان شریفده ایدی . شهر مذکورده طائفدن ثقیفك وفدی ورود ایلدی .

عروة بن مسعودك قتلندن برقاچ آی کچدکده اهل ثقیف اسلامه قارشو بر بیوك مخاطره‌اوزرنده اولدقلرینی اکلادیلر . واطراف وجوارلرنده بولنان قبائلك طاقم طاقم دائرهٔ ناجیهٔ اسلامه دخوللری جهتیله کندولری بو دائره‌یه دخول ایدنلرك اورطه‌لرنده یشایه‌میه‌جقلرینه یقین حاصل ایتدیلر .

دهاة عربدن وبنی علاجك اخوانندن عمرو بن امیه عبد یالیلك یانه کیدرك کورشدکلرنده « اطرافده‌کی

قبائلك اسلامنی و اسلامه قارشو حرب ایده جك اقتدارلری اولمدقلرینی بیان ایله برابر سلامتلرینه برطریق آرانمسی واجب اولدیغنی سویلدی . اوراده بولنان سائر متعینان دخی عبدیالیل ایله عمرولك یاننده طوپلانوب مذاکره ایلدیلر حضور نبوی یه رسل ارسالیله بعض شروط اوزرینه اسلامی قبول ایتمكدن بشقه چاره بوله مدیلر .

بنی احلافدن ایكی، بنی مالكدن اوچ كسه نك عبدیالیل ایله برابر مدینه یه كوندرلمری قرارلشدرلدی . و احلافدن حكم بن عمرو و شرحبیل بن غیلان، بنی مالكدن عثمان بن ابی العاص واوس بن عوف ونمیر بن خرشه نام كسه لر بالانتخاب عبدیالیل ایله برلكده مدینه یه كوندرلدی . بونلرك رئیسلری عبدیالیل ایدی .

اشخاص مرقومه مدینه یه یاقن واردقلرنده اصحابدن مغیرة بن شعبه یه تصادف ایتدیلركه مغیره حسب المناوبه حضرت پیغمبرله اصحاب كرامك بینك دوه لرینی رعی ایتدره یور ایدی . ثقفیلری كوردكده دوه لری انلره تودیع ایله ورودلرینی رسول اكرم افندمزه خبرویرمك ایچون عزیمت ایلدكده حضرت ابی بكر الصدیقه تصادف وبیان كیفیت ایتمكله صدیق اكبر افندمز « كیفیتی ذات رسالت

پناهی‌یه بن خبر ویره‌یم » دیه‌رك عزیمت و ثقیفدن وفدك ورودینی عرض ایلدی.

بوندنصکره مغیره وفد مذکورك یاننه کیدرك کندولرینی رسول‌الله افندمزك حضور عالیلرینه دعوت وبعد الملاقاة نه صورتله عرض تحیت ایده‌جکلرینی تعریف ایتدی. لکن انلر ینه بیلدکلری کبی عرض تحیت ایلدیلر.

ثقفیلر حضور پیغمبری‌یه واصل اولدقدنصکره حقلرنده لطف ایله معامله و مسجد شریفك یاننده کندولری ایچون برچادر قوردیلوب هپسی اوراده اقامه اولندی.

خالد بن سعید حضرتلری بو صره‌ده ثقفیلره تبلیغ اوامره وانلرك معروضاتنی حضور نبوته عرض ایتمکه واسطه اولمشیدی. ثقفیلر قبول اسلام ایده‌جکلرینی وفقط لات بتخانه‌سنك هدمی اوچ‌سنه صکره‌یه تأخیر اولنمسنی و نمازدن دخی عفولرینی استدعا ایلدیلر. بتخانه‌نك برساعت بیله بقاسی جائز اولمدیغی و نماز اولمیان دینده خیر اولمیه‌جغی جوابی ویرلدی. بتخانه هدمنك برسنه وجواب ردك تکررنده باری برآی اولسون تأخیری استدعاسنه مصر اولدیلر ایسه‌ده برساعت بیله تأخیر اولنه‌مز جوابی قطعیسی اعطا اولندی. وفد مذکور لاتك هدمنی تعجیلده کندولرنجه بأس یوغیسه‌ده صبیان و نسوان بونی کور-

دکلرنده خوف و دهشته دوچار اوله جقلرینی و دین اسلامه الشدقدنصکره هدمنده او دهشته بالطبع محل قالمیه جغنی بیان ایله استدعالرینی بالدفعات تأکید ایتمش اولدقلری حالده استدعالرینك قبولی کلیاً ممکن دکلدر جوابنی الدیلر.

ثقفیلر اسلامی قبول ایتدکله ایچلرندن عثمان بن ابی العاص جمله سندن حدیث السن ایسه ده اسلامه اولان میل و محبتی و درحال تعلیم قرآن کریمه باشلامسی ممنونیت حضرت پیغمبری یی موجب اولدیغندن ثقفیلره آمر تعیین بیورلدی. ولات بتخانه سنده موجود اموالك اخراجیله مدینه یه کتورلمسی ایچون ابو سفیان ایله مغیرة بن شعبه کندولرینه بالترفیق کوندرلدی.

بونلرك ثقیفه وصوللرنده بتخانه ایچنده کی مجموع اموال اخراج اولنه رق مدینه یه کتورلمشدر.

ابو ملیح بن عروه ایله قارب بن الاسود بوندن مقدم حضور رسالتپناهی یه کیدرك قبول اسلام ایتمشلر ایدی. بتخانه ده کی اموالك جلبی ایچون مأمورلر تعیین اولنور کن ابو ملیح «یارسول الله بابام عروه بورجلی وفات ایتمشدر. بتخانه دن چیقاریله جق اموالدن بورجنك تسویه سنه مساعده بیوریکز» دیدیکندن مساعده بیورلدی. قارب بن الاسود «یا رسول الله بنم بابام دخی عروه نك لابوینه

قرنداشی در . اوده بورجلی وفات ایتدی . انك ایچونده عروه‌نك بورجی حقنده‌كی مساعده‌یی اجرا بیوریكز » سویلدكده عروه مسلم اولدیغی حالده فوت اولمش وشریك قبول اسلام ایتمكسزین وفات ایتمش اولدیغندن انك ایچون اویله مساعده اولنه‌مز جوابی ویردی . قارب هرنه قدركه اسود كفر حالنده فوت اولمش ایسه‌ده مسلم ایله قرابتی اولمغله بوكا حرمةً مساعده بیورلسنی نیازده اصرار ایتمكله انك ایچون دخی اویله معامله اولنمسنه امر اعطا بیورلمشدر . بناءً علیه مغیرة بن شعبه بتخانه‌دن چقاردیغی اموالدن امر پیغمبری وجهله عروه‌نك واسودك بورجلرینی تسویه ایلدی .

هدم لات — بوندنصكره خالد بن الولید ومغیرة بن شعبه رضی الله عنهما لات بتخانه‌سنك هدمنه مأمور اولدیلر . بتخانه‌یه كیدرك هدمه باشلاندیغی صره‌ده تجمع ایدن نسوان وصبیان فریاد ایله اغلامغه وتأسفلر كوستروب « رعزی اولدره‌یور » دیو مغیره‌یه بدعا ایتمكه باشلادیلر . مغیره النده‌كی بر بیوك بالطه‌یی لات صنمنك باشنه شدتله اوردقده لات یرندن اوینامغه باشلادیغندن لاته ضرر دوقندرنلرك مقهور اوله‌جقلری اعتقادنده اولان موجودین بر صیحهٔ مدهشه ایله دترمكه

باشلامش اولدقلری حالده مغیره بالطه‌نك ضربات شدیده‌سیله لاتی یوزی اوزری یره دوشوروب پاره‌پاره ایتدیکنی و مغیره‌یه هیچ برشی اولمدیغنی کوردکلرنده «وای، بزم شمدی‌یه قدر معبود دیو طاپدیغمز لاتك حالی بو ایمش ها» دیه‌رك طرف طرف قهقهه‌لرله کولمکه ولاتی استهزا ایتمکه باشلادیلر.

مغیره بتخانه‌یی طاش اوزرنده طاش قالمیه‌جق درجه‌یه قدر تخریبه همت ایتمش و اساسی قالمشیدی. بتخانه‌نك مفتاحداری «باری اساسنه دوقنمیکز» دیمکله حضرت خالد ومغیره اساسنده بولنان طاشلریده چقاروب بناسنی واساسنی خاك ایله یکسان ایلدیلر.

بتخانه‌دن چقاریلان اموالك جمله‌سی غنائم عد ایله بر نهج شرعی لازمکلانلره تقسیم اولندی.

کتاب رؤسای حمیر، وفات نجاشی، وفات ام کلثوم وفات عبدالله بن ابی بن سلول

کتاب رؤسای حمیر ـ ملوك حمیر نسلندن و بنی حمیرك رؤساسندن حارث بن عبدکلال، نعیم بن عبدکلال، نعمان قیل ذی رعین، همدان، معافر نام ذوات حمیرك

اسلامنی عرض ایچون مالك بن مرة الرهاوی نام ذاتی سفارتله حضور نبوی یه بالارسال مخصوص مکتوب دخی کوندردیلر . سفیر و مکتوب تبوکدن عودت پیغمبری یی متعاقباً واصل اولدی .

مالك اسلامی قبول ایلدکلرینه دائر حامل اولدیغی مکتوبی تقدیم ایلدکده ذات عالئ رسالتپناهی رؤسای مشارالیهمه بر مکتوب یازوب اشبو مکتوبده ـ شریك ونظیردن منزه اولان الله تعالی حضرتلرینه حمددن وبلاد رومدن عودت اولندقده رسوللرینك ورودلرینی ومدینه‌ده کورشدکلرینی وانلکله کوندردکلری مکتوب وخبرك واصل اولدیغنی بیاندن صکره ـ نماز و زکات وغنائم وصدقات حقنده بعض وصایای شریفه درج بیوریلوب معاذ بن جبل وعبدالله بن زید ومالك بن عباده و عقبه بن نمر مالك بن مره ایله برابر ایچلرینه کوندرلدکلرینی و معاذ حضرتلرینی کندولره امیر تعیین بیوردقلرینی امر و اشعار بیوردیلر .

وفات نجاشی ـ حبشه ملکی نجاشی اصحمه رضی الله عنه سنهٔ مذکوره رجبنده وفات ایلدی .

ملك مشارالیه دائرهٔ ناجیهٔ اسلامه داخل اولمش واصحاب کرامك حبشه یه هجرتلرنده حقلرنده کوستردیکی

حرمت و رعایتله برابر ذات عالئ پیغمبری یه اولان خلوص
و محبتی دخی بالدفعات فعلاً مشـاهده اولنمشیدی . خبر
وفاتی مدینه یه وارد اولدقده رسالتپناه افندمز مصلایه
چقارق اصحاب کرام خلف نبویده قبله یه متوجهاً صف
بستـه اولندقلری حالده درت تکبیر ایله جنازه نمازی
قلدیلر .

وفات ام کلثوم ــ ام کلثوم بنت رسول الله سنهٔ
مذکوره ده وفات ایلدی . مشارالیها رضی الله عنها قبل
النبوه عتیبه بن ابی لهبه نکاح ایدلمشیدی . مبعث نبویدن
صـکره ابو لهبك حق جلیل نبویده کوسـتردیکی اذا
و تجاوزات اوزرینه (تبت یدا ابی لهب) سورهٔ شریفه سی
نازل اولدقده ابولهب و زوجه سی حمالة الحطب حدتلنوب
مشارالیهایی تطلیق ایتدردیلر . هجرت نبویه ده مدینه یه
جلب اولنوب رقیه بنت النبی رضی الله عنها حضرتلرینك
وفاتندن صکره حضرت عثمان بن عفان رضی الله عنهه
تزویج اولنمشیدی . مشارالیهایی اسماء بنت عمیس و صفیه
بنت عبدالمطلب و ام عطیه غسل ایدرك تجهیز و تکفین
ایله نمازی قلندقدن صکره تابوتنی ابو طلحه رضی الله عنه
قبره ایندردی .

وفات عبدالله بن ابی ـ عبدالله بن ابی بن سلول سنهٔ مذکوره ذی القعده سنده وفات ایتدی. مرقوم زمان جاهلیتك صوك كونلرنده خزرجیلرك سیدی و ظهور اسلامدن صكره منافقلرك رئیسی ایدی. راهب ابو عامر فاسقك خاله سی اوغلیدر. اصحاب بدردن عبدالله حضرتلرینك باباسی اولدیغندن مشارالیه حضرتلری هر وقت باباسنك حالنه متأسف ایدی. ذات عالیٔ رسالتپناهی مرقومك قبری اوزرنده طوروب اوغلی عبداللهه تعزیه اجرا بیوردیلر.

عبدالله بن ابی مرض موتنده رسول اکرم افندمزی یانه دعوت ایلدی. حضرت پیغمبر عزیمت ایلدکده «یا عبدالله یهود محبتی سنی هلاك ایتدی» بیوردیلر. عبدالله «یا رسول الله ذاتکزی یانمه دعوت ایتمکدن مرادم بکا اذا ایتمکز ایچون دکلدر. حقمده استغفار ایتمکز ایچوندر» سویلدکدن صکره فخر عالم افندمزك وجود مسعودلرینه تماس ایتمش اولان بر قمیص ایله تکفین اولنمسنی و اوزرینه نماز قلنمسنی رجا ایلدی. مرقومك وفاتندن صکره سیدکائنات افندمز نمازینی قلمق استدکارنده حضرت عمر «یا رسول الله ابن ابی اوزرینه می نماز قله جقسن. شو منافقك احوال و اقوال سابقه سی

شو، شو دکلی » دیه‌رك برر برر تعداد ایتدی. حضرت پیغمبر تبسم بیوروب عبدالله‌ك نمازینی قلدیلر.

نماز عقیبنده (ولاتصل علی احد الی قوله تعالی وهم فاسقون) آیهٔ کریمه‌لری نازل اولمشدر.

حج ابی بکر رضی الله عنه

فخر کائنات علیه افضل الصلوات افندمز حضرتلری رمضان شریفده تبوکدن مدینه‌یه عودت بیوروب رمضانك بقیه‌سیله شوال و ذی القعده‌یی کچیردکدن صکره سلخ ذی القعده‌ده حضرت ابی بکری امیر الحاج تعیین و حج شریف ایچون مکهٔ مکرمه‌یه ارسال بیوردیلر.

حضرت علی حج شریفه کیدن قافله‌یه یتشمك اوزره ارقه‌دن کوندرلدی. قافله‌یه بالوصول حضرت ابی بکر الصدیق ایله کورشدکده « رسول یاخود امیر اوله‌رقمی کلدك » دیو حضرت صدیق استفسار ایلدی. حضرت علی « موقف حجده (براءة) سوره‌سنی نامه اوقومق ایچون رسول اوله‌رق کلدم » سویلدی.

حضرت صدیق رضی الله تعالی عنه حج شریفی اقامه بیوردیلر. اولوقته قدر اقوام عربدن مشرك اولانلر دخی حج موسمنده کلوب حج ایدرلر ایدی. او

سنه‌ده طاقم طاقم بالورود هر قبیله منازل مخصوصه‌لرینه قوندیلر . یوم نحرده حضرت علی قیام ایله اقوام مذکوره‌یه خطاباً سورهٔ شریفهٔ مذکوره‌یی قرائت و مسلمان اولمیانلر فیمابعد حجی ادا و بیت شریفی طوافدن ممنوع اولدقلرینی تبلیغ بیوردی . بوندن صکره حضرت صدیق و علی رضی الله عنهما رجوع ایتمش و قریشك بقیه‌سی چوق کچمکسزین کاملاً مسلمان اولمشلردر .

اون ایکنجی فصل

اوننجی سنهٔ هجریه وقایعی

قدوم عدی، بعث ابو موسی و معاذ . بعث خالد و علی
وجریر و ابو عبیده . موت باذان، قصهٔ بدیل
وتمیم الداری، وفات ابراهیم، کسوف
شمس، طلوع جبریل، قدوم فیروز .
حجة الوداع .

قدوم عدی، بعث ابی موسی و معاذ

قدوم عدی ـ مشهور حاتم طائینک اوغلی عدی سنهٔ مذکوره‌ده مدینه‌یه کله‌رک اسلامی قبول ایلدی .

بعث ابی موسی و معاذ ـ ابو موسی الاشعری و معاذ بن جبل رضی الله عنهما سنهٔ مذکوره‌ده حجة الوداعدن مقدم مأموراً یمنه بعث بیورلدیلر .

معاذ بن جبلك مأمور اولدیغی محل یمنك جهت علیاسی و ابو موسانك محل مأموریتی یمنك جهت سفلاسی ایدی .

معاذ بن جبل مأموراً ویمنه متوجهاً مدینه‌دن حرکت

ایتدیکی کون رسول اکرم افندمز « یا بلال عمامه‌می کتور » دیو امر ایدرك عمامهٔ سعادتلرینی کیدکدنصکره معاذ راحله‌سنه ارکاب اولندی . حضرت پیغمبر مهاجرین و انصار ایله برلکده تشییع بیوردیلر . وقت تشییعده معاذ راکباً و فخر کائنات افندمز معاذك یانی صره ماشیاً کیده‌یور و معاذه وصایا اعطا بیوره‌یور ایدی . معاذ « یا رسول الله بن راکبم . سز پیاده‌سکز . رخصت ویریکز بنده راحله‌دن اینه‌یمده اریلنجه‌یه قدر پیاده یوریه‌یم » سویلدی . حضرت رسول الله « یا معاذ سنك مأمور اولدیغك ایش فی سبیل الله در . فی سبیل الله کوریله‌جك ایشلرده اویله معامله جائز اولمز » بیوردیلر .

بوندنصکره ذات قدسیت ایات حضرت رسالتپناهی « یا معاذ بوکوندن صکره برده ملاقات ایتمش اولسه ایدك سکا وصایایی قصه کسر ایدم . لکن یوم قیامته قدر برده کوریشه‌میه‌جکز . بو سنه‌دن صکره سن بنم مسجدمی وقبرمی کوره‌جکسن . بنی کوره‌میه‌جکسن » بیوردقلرنده حضرت معاذ فراق رسول الهدن طولایی تحمل ایده‌میه‌رك اغلامغه باشلادی .

حضرت پیغمبر معاذه وصایایه دوام ایله « یا معاذ

سن اهل کتاب اولان بر قومك ایچنه کیده‌یورسن ؛
انلر جنتك مفتاحی ندر دیو سندن سؤال ایده‌جکلر .
مفتاح جنت (لااله الا الله) اولدیغنی سویله . یا معاذ
الله ایچون تواضع اختیار ایتملیسن‌که جناب حق سنی
عالی ایده . هیچ بر مصلحتده علم یقین حاصل اولدقچه
حکم ایتمه . اکر بر ایشده مشکلات کوردیکك حالده
اوتانمه . بیلانلردن صور استشاره‌ایت . انده‌صکره
کندی اجتهادیکه مراجعت‌ایله . زیرا صدق واستقامتی
التزام ایلدك ایسه الله تعالی حضرتلری سنی موفق
بیورر . بر مصلحتده انتقالجه ذهنکده تردد واشتباه حاصل
اولورایسه ذهنك ثابت اولنجه‌یه قدر طور . افکاریکی
طوپله . یاخود بکا یاز . هوادن حذر ایت زیرا هوا
اشقیایی — قوللرندن طوتوب یدرك — جهنمه کوتورر .
هیچ بر ایشده غضب ایتمه . رفق اختیار ایت .

حضرت پیغمبر — (ینه معاذه خطاباً) سکا بر ایش
عرض اولندیغی وقت نصل حکم ایده‌جکسن

معاذ — اللهك کتابیله

حضرت پیغمبر — اللهك کتابنده بوله‌مدکسه

معاذ — سنت رسول الله ایله

حضرت پیغمبر — سنت رسول‌اللهده دخی بوله‌مدکسه

معاذ ـ اجتهادمله

حضرت معاذ بویله سویله‌سنی متعاقب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری معاذی صدری اوزرینه باصوب « اللهه حمد اولسون که رسولنك رسولنی رسول اللهك مرضیسنه موافق معامله‌یه موفق ایلدی » بیوردیلر .

بوندن صکره وداع ایدیله‌رك حضرت معاذ یمنه متوجهاً عزیمت وحضرت پیغمبر تشییعده بولنان اصحاب کرام ایله مدینه‌یه عودت ایلدی .

معاذ بن جبل حضرتلری مأمور اولدیغی محله واصل اولدقده منبره چقوب اللهه حمد وثنادن ورسول اللهه تصلیه‌دن صکره عهد نبوی‌یی عموم حضورنده اوقودی . بعده منبردن اینـدکده اوراده موجود صنعانك بیوکاری « یامعاذ سنك ایچون مخصوص قوناق حاضرلمشز . اورایه بیور » دیدکلرنده « مخصوص قوناغه اینمك ایچون حضرت پیغمبر بکا امر ویرمدی » سویلیوب مسجد شریفی اقامتگاه اتخاذ بیوردی .

معاذ رضی الله عنه یمنده اون درت آی اوامر الهیه‌یی مسلمینه تبلیغ وقران وسنتی جمله‌یه تعلیم ایله

اشتغال ایلدی . بر کیجه یتاغنده ایکن قولاغنه هاتفدن
بر صدا کلوب عطف سامعهٔ دقت ایتدکده شو صدادن
« یامعاذ سن نصل معیشتکی مبارك کوره یورسن که
حضرت محمد سکرات موتده‌در » خطاب و خبر مدهشنی
آلدیغندن قیامت قوپدی ظن ایدرك یرندن صچرادقده
کوك آچق و یلدزلر میدانده اولدیغنی کورمکله « اعوذ
بالله من الشیطان الرجیم » سویلدی .

ایکنجی کیجه « یامعاذ نصل معیشتکی مبارك
کوره یورسن که حضرت محمد طپراق آلتنده‌در » نداسنی
ایشتمسیله برابر یرندن صچرایوب صبر و تحملنی برباد
و یوکسك صدا ایله (وامحمداه . وامحمداه) دیو فریاد
ایلدی . اوجوارلرده بولنان رجال، نسوان، شبان،
صبیان اوفریاد اوزرینه تلاش ایله اولرندن چقوب
معاذك یانه طوپلاندیلر . و « یامعاذ کندی کندیکه کل .
سکا نه اولدی » دیو استفسار کیفیت ایلدیلر . معاذ ایسه
بر دریای حزن و تأسف ایچنده دوشمش اولدیغی حالده
سسی چقه بیلدیکی قدر « وامحمداه » دیو اغلامقدن
بشقه برشی دیمیور ایدی . حالی صباحه قدر بویله دوام
ایتدی . صباح اولدقده راحله‌سنه بینوب برمقدار
سویق (قاووت) و برصوقابی اخذ ایله مدینه‌یه متوجهاً

حركت و مدينه‌يه اوچ قوناق قالنجه‌يه قدر نماز و قضاء حاجتدن بشقه برشی ایچون حیواندن اینمه‌مزین عزيمته دوام و سرعت ايلدی . مدينه‌يه اوچ قوناق مسافه قالدقده كيجه قرانلغنده يولنه دوام ايدركن يولك صول طرفندن « وا محمداه » ديو برحزين ومؤثر صدا قولاغنه وقولاغندن اوق كبی جكركاهنه دوقندی . لكن كثرت تلاشندن كيمك صداسی اولديغنی بيله‌مدی . بيلدی‌كه حضرت پيغمبر ذائقهٔ موتی طاتمش ودنيادن مفارقت ايتمشدر . معاذ « ياايها الهاتف (يرحمك‌الله) كيمسن . بوقرانلق كيجه‌ده نره‌يه كيده‌يورسن » ديدكده صدا طرفندن « عمار بن‌ياسرم » جوابنی آلدی . يانه‌واردقده حضرت عمار اولديغنی كوردی .

معاذ — (عماره خطاباً) نه‌استيورسن (يرحمك‌الله)

عمار — ابوبكر الصديقدن يمنده سكا مكتوب كتوره‌يور ايدم‌كه اومكتوبده حضرت پيغمبرك موتيله دنيادن مفارقت ايلديكی يازيلودر .

معاذ — رسول الله وفات ايتدكدن صكره اصحابنك حالی نصل اولدی

عمار — چوبانسز قيونلر كبی .

معاذ — مدينه‌يی نصل براقدك

عمار ـ اهالیسنك حالی خاتمدن دها زیاده طار بر حالده براقدم . حضرت معاذ بوندنصکره کوزلرندن یاشلر دوکه دوکه مدینه‌یه وصول بولدی .

بعث خالد وعلی وجریر وابو عبیده

بعث خالد بن الولید ـ مشارالیه حضرتلری سنهٔ مذکوره‌ده جمة الو داعدن مقدم نجرانده عبدالمدان قبیله‌سنی اسلامه دعوته مأموراً بعث بیورلدی . کیدوب امر رسالتپناهی‌یی تبلیغ ایتدکده هپسی مسلمان اولدیلر .

بعض روایتجه حضرت خالدك مأموریتی نجرانده بنی حارث بن کعب قبیله‌سنه ایدی . یانلرینه واردقده اوچ دفعه اسلامه دعوت اولنملری و اجابت ایتدکلری حالده کتاب اللهك و سنت نبویه‌نك کندولرینه تعلیمی امر بیورلمشیدی . قبول ایتدکلرندن حضرت خالد براز وقت اوراده اقامتله قرآن کریمی وسنت نبویه‌یی تعلیم ایلدی .

بوندن صکره طرف اشرف رسالتپناهیدن عمرو بن حزم نجرانه عامل تعیین بیوریله‌رق حضرت خالد عودت ایتمشدر .

بعث علی بن ابی طالب ـ مشارالیه افندمز سنهٔ

مذكوره رمضان شريفنده مأموراً يمنه بعث بيورلديلر .
حين عزيمتلرنده حضرت پيغمبر يد سعادتلريله حضرت
عليڭ عمامه‌سنى صاروب حضرت على « يا رسول الله
بنى بندن ياشلى بر قوم ايچنه ارسال بيوره‌يورسڭ .
حالبوكه حديث السنم » سويلدكده رسول اكرم افندمز
يد سعادتلرينى حضرت عليڭ كوكسنه وضع ايله (اللهم
ثبت لسانه واهد قلبه) بيوردقدنصكره « يا على اكر
ايكى خصم سنڭ قارشوكده اوطوررلر ايسه هر برينڭ
افاده‌سنى تماميله دكلدكجه دعوالرينه حكم ويرمه »
بيورديلر .

حضرت على رضى الله عنه اوچيوز اتلو ايله
چقوب كيتدكده اصحابى اطرافه طاغتمش ومخالفته قيام
ايدنلرى تنكيل ايله مالليرينى اغتنام ايتمشدر . بعده جمعيت
اعراب ايچنه كيدرك جمله‌سنى اسلامه دعوت ايتدكده
مخالفتله حضرت على يه و رفقاسنه اوق اتمغه باشلاديلر .
بو طرفدن دخى بالمقابله مخالفلردن يكرمى كشى مقتول
و جمعيتلرى منهزم اولدى . مؤخراً بتكرار اوزرلرينه
واروب تكليف اسلام اولندقده اجابت وقبول اسلام ايله
سيد كائنات افندمز حضرتلرينڭ نام عاليلرينه عرض

بیعت ایلدیلر . حضرت علی افندمز دخی اصحابیله برابر مدینه یه عودت بیوردی .

بعث جریر - بنه سنهٔ مذکوره ده جریر بن عبدالله البجلی رؤسای یمندن ذوالکلاعه کوندرلدی . ذوالکلاع باکور بن حبیب بن مالك بن حسان بن تبعك اوغلی ایدی . کندوسیله زوجه سی بولنان ابرهة بن الصباحك قزی صریمه اسلامی قبول ایلدیلر . ذوالکلاعك اصل اسمی سمیفع در .

اصمعی دیرکه « ذوالکلاع یمن ملوك طوائفندن اولوب ایشی پك بیوتمش و حتی ربوبیت بیله ادعا ایتمشیدی . رسالتپناه افندمز - جریر واسطه سیله ذوالکلاعه یازمش اولدیغی مکتوبدن صکره - عالم قدسه انتقال بیوردیلر . حضرت عمرك خلافتی اثناسنده سکز بیك کوله ایله برابر حضور خلافتپناهی یه کلوب اسلامی قبول ایتدکدنصکره کوله لرك درت بیك نفرینی ازاد ایلدی . حضرت عمر افندمز « یاذاالکلاع یانکده کی سائر کوله لر اثماننك بر ثلثی بوراده ودیکر ثلثی یمنده وثلث اخیری شامده تسویه اولنمق اوزره انلریده ازاد ایت » بیوردیلر . ذوالکلاع « هله بر دوشونه یم » جوابنی ویروب منزلنه کتدکدنصکره کوله لرك هپسنی

بلا بدل ازاد ایلدی . ایکنجی کون حضرت عمر « یا ذا الکلاع دوشوندکمی » بیوردقده « جناب حق بکا وانلره خیرلو اولانی اختیار بیوردی . هپسنی ازاد ایتدم » سویلمشدر .

ذوالکلاع « یاامیرالمؤمنین بنم بر بیوك کناهم واردرکه جناب حق مغفرت بیوره جغنی امید ایده‌یورم . برکون بر یوکسك محلده کمسه‌نك کوره میه جکی بر صورتله اوطو- یور ایدم . بولندیغم قصرك اوکنده‌کی میدانده ایسه بنی معبود اتخاذ ایدنلردن یوز بیك قدر غلبه‌لك طوپلانوب بنی کورمکه منتظر ایدیلر . کندمی انلره عرض ایتدیکم انده هپسی یره قپانوب بکا سجده ایتدیلر » دیدکده حضرت عمر اخلاص ایله توبه واقلاع ایله انابه‌دن غفار- الذنوبك رحمت وغفرانی مرجودر بیوردیلر » .

بعث ابی عبیده - سنهٔ مذ کوره‌ده نجران اهالیسی تعلیم دین وقرآن مبین ایتمك اوزره حضرت پیغمبردن برامین ذات استدیلر . سیدعالم افندمز « بو امتك امینی ابوعبیده‌در » بیوروب ابوعبیدة بن الجراح رضی الله عنه‌ی نجرانه کوندردی .

موت باذان، قصهٔ بدیل و تمیم الداری، وفات ابراهیم،
کسوف شمس، طلوع جبریل، قدوم فیروز

موت باذان - مبحث مخصوصنده ذکری سبقت ایلدیکی وجهله طرف اشراف رسالتپناهیدن مقدما یمنه والی تعیین بیورلمش اولان باذان سنهٔ مذکورهده وفات ایلدیکندن سلطان الانبیا افندمز یمن حکومتنی اقسام متعددهیه بالتفریق بر قسمنه متوفای مشارالیهك اوغلی شهری واقسام سائرهیه عامر بن شهر الهمدانی وابوموسی الاشعری وخالد بن العاص ویعلی بن منیه وعمرو بن حزم حضراتنی عمال تعیین بیوروب زیاد بن لبیدی حضرموته وعكاشه بن ثوری سكاسك قبائلی حکومتنه مأمور بیوردیلر.

قصهٔ بدیل وتمیم الداری - مهاجریندن عمرو بن عاصك كولهسی بدیل بن ابی ماریه سنهٔ مذکورهده تمیم الداری وعدی بن بدأ نامرنده ایکی نصرانی ایله رفاقت وتجارت ایچون شامه متوجهاً مدینهدن حرکت ایتمشیدی. بدیل یولده خستهلنوب خستهلکی مرض موت اولدیغنی بیلدیکندن بر وصیتنامه تحریر وشو وصیتنامهیی ارقداشلرینك خبری اولمقسزین اشیاسنك ایچنه وضع ایتدکدنصکره

اشیاسنی کوتوروب ورثه‌سنه ویرملرینی ارقداشلرینه
وصیت ایتمش واهل اسلامدن کمسه‌نك بولنمدیغی برمحلده
فوت اولمش ایدی. وفاتندن صکره ارقداشلری اشیای
مذکوره درونندن اوچیوز مثقال قدر آلتون ایله نقش
وتزیین اولنمش برکومش کاسه‌چیقاروب اختلاس ومدینه‌یه
عودتلرنده اشیای سائره‌یی بدیلك ورثه‌سنه اعطا ایتدیلر.
ورثه اشیا ایچنده‌کی وصیتنامه‌یی اچوب اوقودقلرنده
کاسه‌نك مفقود اولدیغنی اکلادقلرندن مرقومدن استمش
اولدقلری حالده ایکیسیده انکار ایتمکله حضور عالیٔ
رسالتپناهی‌یه مراجعت وعرض شکایت ایلدیلر حضرت
پیغمبر ایکندی نمازنده‌صکر منبره صعود ده ومرقوملره یمین
تکلیف بیوردی. مرقوملر یمین ایتدکدن براز صکره
کاسه مکه‌لیلردن بعضیلرینك اللرنده‌ظهور ایتدیکندن کیمدن
الدقلری لدی السؤال تمیم داری ایله عدیدن اشترا ایتدکلرینی
سویلدیلر. مرقوملرك امر وصایتده خیانتلری میدانه
چیقدقده بدیلك ورثه‌سندن عبدالله بن عمرو بن العاص
ومطلب بن ابی وداعه «والله بزم شهادتمز (یمینمز) شو ایکی
خائنك شهادتلرندن زیاده قبوله احقدر» دیه‌رك استحقاق
دعواسنه قیام ایلدکلرینی متعاقب (یاایها الذین امنوا

شهـادة بینکم اذا حضر احـدکم الموت) آیة کریمه‌سی نازل اولدی.

وفات ابراهیم ــ نجـل حضرت پیغمبری ابراهیم اون سکز ایلق اولدیغی حالده سنهٔ مذکوره ربیع الاولنده وفات ایدرك بقیعده دفن اولندی.

کسوف شمس ــ ابراهیم بن النبینك وفات ایتدیکی کون کونش طوتلدیغندن خلق « شو کسوف ابراهیمك موتی ایچوندر » دیدکاری رسول اکرم افندمزك مسموع عالیلری اولدقده « شمس وقمر ایات الهیه‌دن برآیت اولمغله هیچ برکمسـه‌نك موتی و حیاتی ایچـون طوتلمزلر » بیورمشلردر.

طلوع جبریل ــ سنهٔ مذکوره‌ده البسه‌سی بیاض وصاچلری سیاه، رائحه‌سی لطیف، یوزی دلبر، بر ذات مجلس نبویده کورینوب مدینه‌ده اولوقته قدر بویله بر ذاتك کورلمامش اولدیغی واوزرنده سفر علامتیده اولمدیغی جهتله اصحاب کرام کیم اولدیغنی بیله‌مدیلر. او ذات رسالتپناه افندمزه یاقن واروب (السلام علیك یا رسول الله) دیدکده رسـول الله افندمز (وعلیك السـلام) بیوردیلر. دیزلرینی حضرت پیغمبرك دیزلرینه اسـناد واللرینی فخذلرینه وضع ایتدکدنصکره ایماندن اسلامدن

احساندن قیامتدن سؤال ایلدی . رسول اکرم افندمز قیامتدن ماعدا اسئله یه جواب ویردکدنصکره « مسئول سائلدن اعلم دکلدر » بیوردیلر . او ذات مجلسدن چقمسنی متعاقب طلب ایتدیلرینی حضرت پیغمبر اصحاب کرامه امر بیوردی . چقوب ارادقلرنده بوله مدیلر . رسالتپناه افندمز « کوردیککز ذات جبریل ایدی . سزه دینکزی تعلیم ایچون کلدی » دیو خبر ویردی .

قدوم فیروز ـ سنهٔ مذکوره ده فیروز دیلمی مدینه یه کلوب حضور نبویده اسلامی قبول ایلدی . صکره کذباً دعوای نبوت ایدن اسود عنسینك قاتلی بو ذاتدرکه کیفیتی مبحث مخصوصنده بیان اولنه جقدر .

حجة الوداع

سنهٔ مذکوره ده حجة الوداع وقوعبولمشدر . بوکا (حجة الاسلام) و (حجة التمام) و (حجة البلاغ) دخی دینلور .

حضرت پیغمبر مذکور اوننجی سنهٔ هجریه ذی القعده سنك یکرمی بشنجی سبت کونی بین العصرین مدینهٔ منوره دن حرکت بیوردیلر . او سنه ذی الحجه سنك غره سی خمیس کونی ایدی . ذی الحجه نك دردنجی بازار

کونی قوشلق وقتنده مکهٔ مکرمه یه واصل اولمشلردر.

شو سفر نبویده حج ایچون رسالتپناه افندمزه رفاقت ایتمش اولان اصحاب کرام یوز بیکدن زیاده ایدی. حین عزیمتده ازواج طاهرات رضی الله عنهن حضراتنک جمله سی محفه لرله برابر الینمش و قربانلق دوه لره علامتلر وضع اولنمش ایدی.

فخر الانبیا علیه الصلوة والسلام افندمز اوجمعیت عظیمه ایله ذوالحلیفه نام موقعه واصل اولدقلرنده اوراده احرامه کیردیلر.

ذوالحلیفه مسجدنده ایکی رکعت نماز قلدقدن صکره ناقهٔ قصوایه رکوب ایله بیداء نام محله وصوللرنده - موقع مذکورك هرطرفی کوره جك مدبصری اولدیغندن - رفاقت همایونلرنده موجود جمعیت عظیمه تمامیله کورینه یور ایدی.

او کون یوز بیکدن زیاده غلبه لکی حاوی اولان او جمعیت ناجیه جهت بجهت موج اوران دریا کبی نظاره عظمت وقدسیت عرض ایتمکده ایدی. سیدالانبیا افندمز (لبیك اللهم لبیك لاشریك لك لبیك ان الحمد والنعمة لك والملك لك لاشریك لك لبیك) دیه رك تلبیه یه باشلامسی متعاقب او جمعیت جسیمه یی تشکیل ایدن یوز بیکدن زیاده

اصحاب كرامك سلطان كونين افندمزه بالاتباع براغزدن (لبيك اللهم لبيك) ديو تلبيه‌لرينه تهليل وتوحيـدى ضم ايله مجتمع اولان يوزبيكدن زياده صدا جوارده‌كى طاغلره وطاغلردن اسمانه طوغرى عكس انداز مهابت اولمغـله سكان عالم بالا (ماشاالله) ديه دين اسلامك شان وعظمتنى القشلايور ايدى.

فخر كائنات عليه اتم الصـلوات افندمز كدأ نام ثنيهٔ عليادن مكه‌يه داخل اولديلر.

حضرت جابر رضى الله عنه ديركه «رسـول اكرم حضرتلريله برابر بيت شريفه كتدم. ركننه وصوللرنده استلام واوچ دفعه هروله [١] ودرت دفعه مشى بيور-دقدن صكره مقام ابراهيمى مصلا اتخاذ بيوروب اوراده ايكى ركعت نماز قلدقلرندن بر ركعتده (قل ياايها الكافرون) وايكنجى ركعتده (قل هو الله احد) سـورهٔ شريفه‌سـنى اوقوديلر».

ينه حضرت جابر ديركه «بوندن صكره ركنه رجوع ايله اسـتلام بيوروب صـفايه متوجهاً قپودن چقدى. صفايه تقرب ايلدكده (ان الصفا والمروة الى اخره) آيهٔ كريمه‌سـنى اوقيوب صفانك اوزرينه صعود بيورديلر كه

[١] هروله عادى يوريمكله قوشمق ارامنده بر نوع يوريشدر.

اورادن بیت شریفی کوره‌یورلر ایدی . بیتی استقبال و حق تعالی حضرتلرینی توحید ایله تکبیر الوب اوچ دفعه (لااله الاالله وحده لاشریك له له الملك وله الحمد وهو علی کل شیٔ قدیر . لااله الاالله وحده . انجز وعده . ونصر عبده . وهزم الاحزاب وحده) بیوردقدنصکره دعا ایلدیلر . بعده مروه‌یه اینوب اوراده تحمید وتمجید ودعایی یدی دفعه تکرار بیوردیلره .

حضرت علی یمندن عودتله مکه‌ده فخر عالم افندمزه یتمش ویوز عدد قربان دوه‌لری برابر کتیرمشدر .

یوم ترویه کلدکده حضرت پیغمبر وجمعیت حجاج منایه توجه ایتدیلر . رسول اکرم افندمز راکباً منایه عزیمت بیوروب ظهر، ایکندی، مغرب، عشا، فجر نمازلرینی اوراده قلدی . وبرآز اکلندکدن صکره کونش طوغدی . قلدن برچادر قورلمسنی امر بیوردیلر نمره‌یه چادر قوریلوب کونشك شدتی کچنجه‌یه قدر اوراده توقف وبعده قصوایه رکوب و بطن وادی‌یه عزیمتله مجتمع اولان مسلمینه ترجمه‌سی آتیده محرر خطبهٔ شریفه‌یی اوقودیلر .

خطبه

(بوكونك بوآيك شوبلده‌نك حرمتی كبی سزلردن هر بريكزك مال وقانی ديكريكزك اوزرينـه حرامدر . اكاه اوليكزكه ايام جاهليتده كچمش اولان سيئات بعدالاسلام معافدر . قانلرمزدن الك ابتدا اياق التنه وضع ايله معاف طوتيله‌جق قان ابن ربيعه بن حارثك قانيدركه سعدقبيله‌سنده ارضاع اولنوركن هذيل قبيله‌سی انی اولدرمشـيدی . زمان جاهليتده ربادن استفاده ايتمش اولانلرده بعدالاسلام معافدر . نسوان حقلرنده اللهه اتقا ايديكز . زيرا انلر سزك يدلريكزده امانتـدرلر . نسـايه‌ده لازمدركه فراشـكزدن قاچيه‌لر . قاچارلرايسه انجق كسزين كندولريني دوكيكز . انلرك صورت معروفه‌ده رزقلری وكسوه‌لری سزك اوزريكزده‌در . بن احـكام ومسائل دينيه‌دن سزه هرنه لازم ايسه تماميله تبليغ ايتدم . سزه لازم اولان شيلری ايچيكزده ترك ايتدكدن صكره غيبوبت ايده‌جكم . اللهك كتابنه اعتصام ايتديككز حالده بنم دنيـادن كيديشمدن سزه ضرر كلمكز . سزكده ديه‌جكز نه‌ايسه سويليكز .)

اصحاب كرام «بز شهادت ايدرزكه سـن بزه هرشيئی تبليغ وهرشيئی ادا ايوردك» ديدكلرنده حضرت پيغمبر سبابه

پارمغنی کوکه طوغری قالدیروب صکره ناسه اشارتله اوچ دفعه (اللهم اشهد) بیوردیلر ·

بونی متعاقب اذان اوقوندی · صلوة ظهری و بعده اوراده اقامتله ایکندی نمازینی قلدی · شوایکی نماز اراسنده نافله نماز قلمدیلر · صکره ناقهٔ قصوایه بینوب موقفه وصولارنده قصوانك قارننی صخره یه اعطا وقبله یه استقبال ایله اوراده طورر کن (الیوم اکملت لکم دینکم الی آخره) آیهٔ کریمه سی نازل اولدی · وآیهٔ کریمه نازل اولورکن قصوی تحمل ایدهمیوب یره چوکدی · کونش باطنجه یه قدر اوراده قالدیلر · بعده حرکت وراست کلان طاغك هر بریسنده براز توقفله کیدرك مزدلفه یه چقدیلر · ومغرب وعشا نمازینی ایکی اذان وایکی اقامتله ادا بیوردیلر · شوایکی وقت اراسنده تسبیح بیورمیورلر ایدی · بوندنصکره فجر ظهور ایدنجه یه قدر یان اوزری اویوب فجر ظهورنده صلوة صبحی ادا وقصوایه رکوب ایله مشعر حرامه عزیمت بیوردیلر · مشعر حرامده قبله یه توجهله تکبیر وتهلیل وتوحیددن صکره دعا ایلدیلر · کونش طوغمزدن مقدمجه قصوایه بینه رك عزیمت وجراتی اجرا ایله سائر مناسك حج دخی بعد الایفا منحره عزیمت بیورلدی · قربان دوه لرینك التمش

اوچ عددینی یدسعادتلریله نحر و التمش اوچ نفر دخی
رقبه ازاد بیوردیلر . قربانلرك بقیه سنی حضرت علی
نحر ایتمشدر .

اثنای حجده ذکر اولندیغی اوزره (الیوم اکملت
لکم دینکم) ایة کریمه سی نازل اولدقده اذاتم امر بدا
نقصه مدلولنجه انتقال نبوینك تقربی استدلال اولندیغندن
ابوبكر الصدیق رضی الله عنه افندمز اغلامغه باشلادی .

سلطان سریرلی مع الله افندمز بعداتمام الحج مدینه یه
عودت بیوردیلر .

بو حج شریف صوك حجلری اولمغله (حجة الوداع) تسمیه
اولندی .

اون اوچنجی فصل

اون برنجی سنهٔ هجریه وقایعی

قدوم و فدنخع واستغفار النبی وسریهٔ اسامه . اسود عنسینك ظهور وقتلی ومسیلمة الکذابك وسجاح وطلیحه نك ظهورلری . انتقال نبوی . بیعة ابی بکر الصدیق . حضرت پیغمبرك غسل وتکفین وتدفینی ومیراث وترکهٔ نبوی .

قدوم وفد نخع واستغفار النبی وسریهٔ اسامه

قدوم وفدنخع ـ اون برنجی سنهٔ هجریه محرمنك نصفنده یمنده نخع قبیله سندن ایکیوز کشی حضور حضرت پیغمبری یه کلدیلر . وفدمذکور معاذ بن جبل حضرتلرینه عرض بیعتله قبول اسلام ایتمشلر ایدی .

استغفار النبی ـ رسول اکرم افندمز سنهٔ مذکوره شهر صفرنده غلاملری ابومویهبه یی برابر الوب قبرستان بقیعه عزیمتله اوراده غنود کان پسترحمت اولان موحدین ایچون دعا واستغفار ایلدکدن صکره «یاابامویهبه بکا دنیا ایله اخرت تکلیف بیورلدی . بن لقای رحمانی

اختيار ايلدم» بيورديلر . بوندن صکره، انتقاللرینه قدر استغفاره دوام بیورمشلردر.

سریهٔ اسامه ـ شهر صفرك یکرمی التنجی پازار ایرتسی کونی فخر کائنات افندمز ابنی [١] حوالیسنه سوق بیورمق اوزره بر سریه تجهیزینه مباشرتله شو سریه‌نك امارتنی اسامه بن زید بن حارثه رضی الله عنه حضرتلرینه توجیه بیوردیلر. مذکور سریه‌ده‌کی عسکر رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك الك صوکی وغزوهٔ روم ایچون ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلرینك الك ابتدا ترتیب وتجهیز بیوردقلری اردوی همایوندر. ابنی اسامه‌نك والد ماجدلری زید بن حارثه حضرتلرینك روم غزوهٔ سابقه‌سنده مقتلی ایدی. حضرت پیغمبر یوم مذکورك فرداسی اسامه‌یی جلب ایله «یا اسامه باباك مقتلنه کیت. اورالری اتلره چکنت. سنی شو عسکره امیر تعیین ایتدم. اهل ابنایه غزا ایله دیارلرینی احراق و مظفریت حاصل اولدقده چوق اکلنمیوب عودت ایت. سنکله برابر لزومی قدر صو قوغه‌لری بولندرملیسن. کیده‌جك طریقده قیولری و پکارلری و طلیعه‌لری قارشوکه آل» امرینی ویردیلر.

[١] ابنی فعلی وزننده بلقا ناحیه‌سنده بر موضعك اسمیدر.

یوم مذکورك ایکنجی چهارشنبه کونی حضرت پیغمبرك مزاج عالیلرنده انحراف یوز کوستردی ·

پنجشنبه کونی ید سعادتلریله برلوای شریف عقد بیوروب اسامه یه (اغز بسم الله فی سبیل الله فقاتل من کفر بالله) بیوردقدن صکره خروج وجرف [٢] نام موضعی معسکر اتخاذ بیوردیلر· مهاجرین و انصارك جمله سی شو غزاده بولنمغی قبول ایتمشلردرکه ابوبکر الصدیق، عمر، سعد بن ابی وقاص، سعید بن زید، ابو عبیدة بن الجراح، قتادة بن النعمان حضراتی دخی قبول ایدنلردن معدوددرلر ·

بر طائفه «مهاجرین و انصار اوزرلرینه اسامه نصل امیر اوله بیلور» سویلدکلرینی فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز ایشتدکلرنده بو سوزدن غضبلنوب وسر سعادتلرینه بر عصابهٔ [٣] شریفه باغلایوب اوزرلرنده بر قطیفه اولدیغی حالده منبره صعود و جناب حقه حمد وثنادن صکره شو خطبه یی قرائت بیوردیلر ·

ایها الناس· اسامه عسکره امیر تعیین اولندقدنصکره بعض تفوهده بولندیغکزی ایشتدم· سزك بویله طعن

[٢] جرف مدینه یه بر فرسخ مسافه ده بر موضعدر ·
[٣] عصابه باشه صاریلان شی در ·

ایدیشکز بنم تعیین ایلدیکمه تعلق ایدر . مقدما اسامه نك
باباسنی روم غزاسنه کیدن عسکره امیر تعیین ایلدیکم وقت
اکا ده طعن ایتمش ایدیکز . باباسی امارته لایق اولانك
اوغلنه ده جناب حق لیاقت ویرر . ناسدن بکا سوکیلی
اولانلر کندوسنه خیر ایله دعا ایتملیدرلر . زیرا اسامه
سزك خیرلولرکزدن معدوددر » .

اشبو خطبهٔ شریفه‌یی قرائت بیوردقدنصکره منبردن
اینوب حجرهٔ سعادته کتدیلر . خطبه‌نك یوم قرائتی شهر
ربیع الاولك اونجی سبت کونی ایدی .

اسامه ایله کیده‌جك مجاهدین جرفه‌کی عسکره کیتمك
اوزره رسول اکرم افندمزله وداع ایچون سعادتخانهٔ
نبوی‌یه کلدیلر . روح جسم کائنات علیه افضل الصلوات
افندمز حضرتلرینك مرضلری مشتد اولمغه باشلادی .

اندنصکره خسته‌لکلری دها زیاده مشتد اولدیغندن
اسامه معسکر همایوندن حضور نبوی‌یه کلدی ایسه‌ده
اول حضرت بایغین برحالده ایدی . شدت مرضدن تکلم
بیورمدیلر . اسامه باشنی اکه‌رك ذات عالئ پیغمبری
افندمزی تقبیل ایلدی . حضرت پیغمبر ید سعادتلرینی
سمایه طوغری قالدروب اسامه نك اوزرینه وضع ایلدی که
اسامه حقنده دعا بیورمقده اولدقلری اکلاشیلایور ایدی .

اسامه بوندنصکره معسکره عودتله عسکره حرکت
امرینی ویرمسنی متعاقب والده سی ام ایمن طرفندن بر آدم
کلوب وفات پیغمبری خبر کدرآمیزنی تبلیغ ایتمکله اسامه
واعیان اصحاب درحال مدینه یه کیتدکلرندن عسکرك
سوقی حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه
افندمزك خلافتلری تقرر ایدنجه یه قدر تأخر ایلدی .

رسول اکرم افندمز حضرتلرینك کیفیت وفاتلری
مبحث مخصوصنده و اسامه نك غزاسی خلافت صدیقیه
فصلنده تفصیل وبیان اولنه جقدر ان شا الله تعالی .

وفات نبویدن مقدمجه دعوای نبوت ایدن مرتدین

اسود عنسی ـ حضرت پیغمبرك خسته لکلری
اثناسنده اسود عنسینك ارتدادیله دعوای نبوته قیام
ایلدیکی خبری ورود ایلدی . عنس یمن حوالیسنده بولنان
بنی مذحج بطونی رؤساسندن زیدبن مالك بن ادرك لقبی
اولوب اسود عنسی اکانسبت اولنان قبیله نك بیوکی
وعبهله بن کعب نامیله معروف برشخص دنی ایدی . هر
وقت یوزینی اورتوب کزمکی عادت ایتمش اولدیغندن
ذوالخمار لقبیله شهرت ویرمشدر .

مرقوم مزاج نبویده انحراف نمایان اولمزدن مقدم یمن حوالیسنده ارتداد ودعوای نبوتله ظهور ایتمش وخبری مرض نبوی زماننده مدینه‌یه بالغ اولمشیدی .

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری مرقومك هنوز خبر ظهوری مدینه‌یه کلمزدن مقدم سعادتخانه‌لرندن طشره چقوب « کیجه رؤیاده کوردم‌که قولمده ایکی آلتون بلازك وار ایدی . شو بلازکاری مکروه عدایدوب اوزرلرینه اوفوردیکمده بریسی یمامه‌یه و دیکری یمنه طوغری اوچوب کتدی » بیوردیلر . حضار رؤیانك توجهله تعبیر بیورلدیغنی سؤال ایتدکلرنده « یمامه و یمن صاحبلری اولان ایکی کذاب خروج ایده‌جکلردر » جوابنی اعطا بیورمشلردرکه مذکور ایکی کذابك بریسی اسود ، دیکری مسیلمه‌در .

یمن والیسی باذانك وفاتی خبری شیوع بولدقده اسود او حوالی‌یی استیلایه باشلایوب آتش فسادی حریق کبی یایلدی . شهر بن باذانك یدنده‌کی بلادی ضبط ایله کندوسنی واقاربنی بالاعدام زوجه‌سی بنات عظمای فرسدن مرزبانه‌یی جبراً تحت نکاحنه آلدی . یمنده بولنان عمال پیغمبریدن فروه بن مسیك بونك ایچون رسول اکرم

افندمزه علی وفق الاستعجال بر مکتوب کوندردیکندن شو مکتوب فخر کائنات علیه افضل الصلوات افندمزك خسته لکدن مضطرب اولدقلری بر وقتده واصل اولدی . ودرحال مسلمینك قتاله تحریضلریله یاغیلقً یاخود مصادمهً اسودك قتلی وعونه سنك تنکیلاری ایچون یمنده‌کی عمالك جمله سنه اوامر شریفه کوندرلدی .

فیروز دیلمی رضی الله عنه که مقدمجه مسلماً مدینه‌یه کلوب شرف صحابتی احراز ایتمشیدی . مرزبانه‌نك عمزاده‌سی اولوب شهربن باذانی وسائر اقرباسنی اسودك قتل ایتمسی وفساداتنك انتشاری جهتیله لعین مرقومی اولدرمك اوزره رجال فرسدن دادویه نامنده بر ذاتی رفیق اتخاذ ایله خفیاً اسودك اولدیغی محله کیدرك مرزبانه ایله کزلیجه مخابره وملاقات ایتدکلرنده مشار الیهانك اسوده شدت بغضنی وازالهٔ وجودینه آرزوی عظیمنی کوردیلر . مرقومك ساکن اولدیغی قصرك اطرافی محافظلرله محاط اولدیغندن قصرك اتصالنده‌کی بشقه بر خانه‌نك نقبیله اورادن ایچرو کیرمکی قرارلشدردیلر . مرزبانه قصره کیدوب فیروز ایله دادویه کیجه وقتی مذکور خانه‌نك قصر جهتنده‌کی دیوارینی نقب ایله اسودك اویومقده اولدیغی اوطه‌یه کیردیلر . قصرك اطرافی حارسلرله

محفوظ ایدی ایسه‌ده ایچنده اسود ایله مرزبانه‌دن بشقه کیمسه یوغیدی. فیروز وداذویه ایچرو کیردکاری وقت اسود قوش توینْدن معمول بر فراش اوزرنده اویومقده ایدی. فیروز قلیج ضربیله اولدرمك استدی ایسه‌ده فراش ایچنده اوزانوب یاتمش بولندیغندن قلیج دوقنمسندن بلکه مطلوب اوزره فائده حاصل اولمز ملاحظه‌سیله کوکسی اوزرینه چوکمکی واللریله اسودك باشنی طوتوب رفیق قلیجله کسمکی بالتنسیب دیزلرینی شدتله مرقومك کوکسنه وضع وایکی الیله باشنی قبض ایدوب سر منحوسنی بر بوکش بوکدیکه یوزی ارقه‌یه وارقه طرفی اوکنه دونمکله داذویه قلیجله لعین مزبورك بوینی کسوب باشنی کوده‌سندن جدا ایلدی. ایکیسی برلکده سر مقطوعی الوب کلدکاری دلیکدن طشره چقدیلر. فیروز اسودك باشنی شدتله بوکرکن مرقوم اوکوز کبی بر صیحهٔ کریهه ایله باغردی. شو صیحه‌یی ایشیدن حارسلرك بریسی سببنی اکلامق اوزره اوطه‌یه طوغری کیده‌یور ایدی. مرزبانه‌نك اوطه‌دن چیقوب کلمکده اولدیغنی کورمکله «شو سس نه ایدی» دیو صوردی مرزبانه «پیغمبریکزه وحی کلیور صوص» دیدککده حارس چکیلوب مأمور اولدیغی نقطه‌یه کتدی.

صباح اولدقده اورالرده بولنان اهل اسلام بینلرندەکی شعارلری وجهله ندادن صکره اذان اوقوتدیلر. مؤذن اذانده (اشهدان محمداً رسول الله وان عبهلة کذاب) دیه اوقومقله اسودیلرك کوسترد کاری ازدحام جمعیتنه پیغمبر۔ کاذبلرینك سر مقطوعی ارائه وخاك مذلته القا اولندی. مرقومه اتباع ایتمش اولانلر طاغیلوب متعاقباً دائرهٔ ناجیهٔ اسلامیه یه رجعت و استیلای سابقدن ناشی مرکزلرندن چکیلوب بر طرفده اختفایه مجبور اولان عمال پیغمبری یرلو یرلرینه عودت ایلدیلر.

مرقومك لیلهٔ قتلنده کیفیت هلاکی سید کائنات علیه اتم الصلوات افندمزه وحی الهی ایله بیلدیرلدی. صباحلین سعادتخانه‌لرندن خروج ایله مرقومك کیجه نصورتله قتل اولندیغنی خبر ویرمش وارتحال نبویلری او کونك فرداسی وقوعبولمشدر.

مسیلمة الکذاب ـ مرقوم یمامه نواحیسنده بولنان بنی حنیفه قبیله‌سی رئیسی ایدی. اسمی هارون بن حبیب وکنیه‌سی ثمامه‌در. رسول اکرم افندمز مرقومی مسیلمة تلقیب بیوردی. خلق قبیح، صورتی و صفتی بغایت چرکین اولوب صورت وسیرت وصفتجه احسن خلق الله

اولان سيد كائنات عليه افضل الصلوات افندمز
حضرتلرينك تمامى تمامنه عكسى ايدى .

ابن عباس حضرتلرندن مرويدركه مسيلمه نك قومى
حضور حضرت رسالتپناهى يه كلدكده مسيلمه « اكر محمد
كندوسندن صكره خلافتى بكا ويرر ايسه كندوسنه بيعت
ايدرم » ديمشيدى . ثابت بن شماس ايله برلكده بشخص
حضور نبوى يه كلديكى وقت (ما اراك الا الذى رأيت
فيه مارأيت) بيورمشلر ايدى .

ابن عباس حضرتلرى ديركه « ابو هريره دن شو كلام
نبوينك نه اولديغنى سؤال ايلديكمده (قولنده
التوندن ايكى بلازك اولوب نفخ بيورملريله برابر بريسى
يمامه يه ' ديكرى يمنه اوچديغنى رؤياده كوردكلرندن شو
ايكى ناحيه نك صاحبلرى اولان ايكى كذاب خروج
ايده جكلردر بيورمشلر ايدى . كلام حكمت انسجام نبوى
بوكا مبنى دركه مسيلمه نك حال اخيرينه اطلاع شريفلرينى
بياندن عبارتدر) جوابنى ويردى » .

مسيلمة الكذاب مدينه دن يمامه يه عودت ايلدكده
ارتداد ونبوتجه فخر عالم افندمزله شركتنى ادعا ايدرك
رسالتپناه افندمزه شو مكتوبى يازدى .

« من مسیلمة رسول الله الی محمد رسول الله اما بعد فانی قد شرکت فی الامر معك وان لنا نصف الارض ولقریش نصفها ولکن قریش قوم یعتدون ».

مرقوم شو مکتوبی ایکی شخص ایله ذات عالیٔ پیغمبری یه کوندردی. سلطان المرسلین افندمز مکتوبی اوقوتدقلرنده مرقوملره خطاباً « بنم رسول الله اولدیغمه شهادت ایدرمیسکز » بیوردقلرنده « نعم » دیدیلر « مسیلمه نك رسول الله اولدیغنه شهادت ایدرمیسکز » بیوردقلرنده « نعم. امر نبوتده سنکله اورتاقدر » دیدیلر. حضرت پیغمبر « ایلچینك اولدرلمسی جائز اولسه ایدی. شمدی ایکیکزکده بوینکزی اورر ایدم » بیوردیلر. ومسیلمه نك مکتوبنه شو جوابی یازدیلر.

بسم الله الرحمن الرحیم. من محمد رسول الله الی مسیلمة الکذاب. السلام علی من اتبع الهدی. اما بعد. فان الارض لله یورثها من یشاء من عباده. و العاقبة للمتقین. وقد اهلکت اهل الحجر. اباد‌ك الله ومن صوت معك.

مکتوب رسالتپناهی مسیلمه یه واصل اولدقده لعین مرقوم شو مکتوب شریفی صاقلایوب کویا کندوسنك نبوتجه شریك اولدیغنی فخر کائنات افندمز تصدیق بیورمش طرزنده ساخته بر مکتوب ترتیب ایله اعلان

ایتمش وقومی شو ساخته مکتوبه الدانوب فسادی کسب ازدیاد ایتمکه باشلامشدر .

لعین مزبور ادعاسنه عقلایه کولنج اوله‌جق رکیك شیلر دخی علاوه ایلدی . کویا قرآن عظیم الشانك بعض آیات کریمه‌سنه تشبیه صورتیله برطاقم اقوال مسجعه تفوه ایتمشدرکه اقوال آتیه انلردندر .

لقد انعم الله علی الحبلی اخرج منها نسمة تسعی من بین صفاق وحشا .

الم ترکیف فعل ربك بالحبلی اخرج منها نسمة تسعی من بین شراسیف وحشا .

الفیل ما الفیل و ما ادراك ما الفیل له ذنب وثیل وخرطوم طویل ان ذلك من خلق ربنا لقلیل .

قصه سوره‌لری تشبیهده مرقوم ترهات آتیه‌یی تفوه ایتمشدر .

یا ضفدع نقی کم تنقین النقیق صوت الضفدع فاذا رجع صوته قیل نقنق اعلاك فی الماء و اسفلك فی الطین لا الماء تکدرین ولا الشارب تمنعین .

یا ضفدع بنت ضفدعین لحسن ما تنقنقین لا الشارب تمنعین ولا الماء تکدرین امکثی فی الارض حتی یأتیك الخفاش

بالخبر الیقین لنانصف الارض و لقریش نصفها و لکن قریش قوم لایعدلون ·

لعین مرقوم (انا اعطیناك الکوثر) سورهٔ کریمه‌سنه تشبیهده اقوال آتیه‌یی تفوه ایلدی ·

انا اعطیناك الجواهر فصل لربك فهاجر ان مبغضك رجل فاجر ·

لعین مزبور (والنازعات غرقاً) سورهٔ شریفه‌سنی ایشتدکده

و الزارعات زرعاً فالحاصدات حصداً و الذاریات قمحاً و الطابخات طبخا و الخافرات حفرا و الخابزات خبزا فالثاردات ثردا فاللاقمات لقما و الآکلات اکلا لقد فضلتم علی اهل الوبر وماسبقکم اهل المدر

دیو ترهات ایراد ایلدی ·

برکون برعورت مسیلمه‌نك یاننه کلوب « محمد قومنه دعا ایتدکده صوقیولری طاشوب صولری ارتمشیدی · سنده بزم خرمالغمزه و صولرمزه دعا ایت » دیدی · مسیلمه « محمد نصل یاپدی » دیو سؤال ایلدی · مزبوره « بر قوغه استیوب مضمضه و اغز باریی قوغه‌یه القا ایتدکدنصکره قوغه‌یی هانکی قیویه صاللادیلر ایسه صویی طاشدی » دیدکده مسیلمه « هایدی بکاده برقوغه

كتوريكز » ديه‌رك كندوسنده اويله يابدقدن صكره قوغابى هانكى قيويه صالديلر ايسه صويى قوريوب ايچنده بر قطره بيله قالمدى .

غزوهٔ خيبرده حضرت علينك كوزلرى اغرركن حضرت پيغمبر دهان معجز فشان شريفلرينك باريني القا ايلدكده شفاياب اولديغنى مسيلمه ايشتدكده كندوسنده معجزه كوسترمك ايچون بر شخص بصيرك كوزلرينه توكوردى . شخص مرقومك كوزلرى كور اولدى .

مسيلمة الكذاب « سوتنى ارتره‌جغم » ديه‌رك الني بر سوتلى قيونك ممه‌لرينه اوردقده درحال قيونك سوتى چكيلوب ممه‌سى قوريدى .

بنى حنيفه قبيله‌سى بر قيو قازمقله بر كوزل طاتلى صو چيقمشيدى . مسيلمه « قيويى تقديس ايده‌جكم » ديو اورايه كلوب درونه توكوردكده قيونك صوينده زهركبى اجيلق حاصل اولمغله برده طاتليلاشمدى .

لعين مرقوم بر ديوار اوستنده ابدست الوب صولرى يره دوكلدكده شو صولرك دوقنديغى محلده برده اوت بيتمدى .

حضرت پيغمبرك اولاد اصحابى مباركله‌ديكنى ايشتدكده « بنده قومك اولاديني مباركليه‌جكم » ديه‌رك

الی هانکی چوجغك اغزینه دوقندردی ایسه لال، کوزینه دوقندردی ایسه کور، النه مس ایتدی ایسه چولاق اولدی.

برشخصك قرق سنه معمر اولمسی ایچون دعا ایتدکده حریف اورادن خانه‌سنه کتدیکی انده فوت اولدی.

سجاح - مزبوره بنی تمیم قبیله‌سندن بر عورتدر. مسیلمه‌نك دعوای نبوت ایلدیکنی ایشتدکده «بنده پیغمبرم» دیه‌رك اورطه‌یه اتلدی. وقومنی جمع ایله «بکا وحی کلیور» دیو مؤذن، حاجب، منبر دخی اتخاذ ایتدی. قومنك ایچنده ایسه پك چوق فاسد الاخلاق ادملر اولمغله هپسی باشنه طوپلانه‌رق بر اردو ترتیب و مسیلمه علیهنه اعلان حرب ایله حرکت ایلدی.

مسیلمه ایله ملاقات ایلدکده «کل سنکله امتحان اوله‌لم هانکی بریمز پیغمبرلکه احق اولدیغمز میدانه چقسون» دیه‌رك ابتداخصمانه امتحانه باشلادیلر ایسه‌ده صکره اویوشدقلرندن ایکیسیده پیغمبرلکده قالمغی و بربرلریله ازدواج ایتمکی قرارلشدیردیلر. ومزبوره‌نك مهری اولمق اوزره امتلرندن صباح وعشا نمازلرینی اسقاط ایلدیلر.

ابو بکر الصدیق رضی الله عنه افندمز حضرتلرینك

خلافت علیه‌لری مبحثنده بقیهٔ وقوعاتی تفصیل اولنه‌جغی وجهله بالاخره مسیلمه حضرت خالد بن الولیدک هجومیله قتل و سجاح دردست اولنوب اسلامی قبول ایتمکله وفاتنه قدر اسلامیتده دوام ایلدی .

طلیحة بن خویلد ـ مرقوم بنی اسد قبیله‌سنك رئیسی وشجاعتجه بین العرب بیك اتلویه معادل عد اولنور ایدی . حیات نبویده ادعای نبوت ایدنلرك صوك کیمسی‌در .

بنی اسدك وفدیله برابر حضور رسالتپناهی‌یه کلوب اسلامی قبول ایتدکدنصکره رجعت ایتمشیدی . عودتنده ارتداد ومؤخراً نبوت ادعا ایلدی .

کیفیت ارتداد وادعاسی مسموع عالیٔ پیغمبری اولدقده ضرار بن ازور رضی الله عنه مرقومله قتاله مأمور بیورلمش وبونی متعاقب سید المرسلین علیه الصلوة والسلام افندمز کاشانه‌سرای خلد برینه انتقال ایتمشدر .

وفات رسالتپناهیدن صکره فساد وفتنه‌سی کسب اشتداد و عیینه بن حصن الفزاری دخی قومیله برلکده طلیحه‌یه بالاتباع ارتداد ایلدی . کیفیتی مبحث مخصوصنده تفصیل اولنه‌جقدر ان شا الله تعالی .

انتقال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم

روح جسم کائنات وسبب خلقت ممکنات محمد المصطفی علیه افضل الصلوات واتم التحیات افندمز حضرتلری اون برنجی سنهٔ هجریه‌نك شهر صفری اواخرنده ابو مویهبه ایله بقیع قبرستانه کیدرك اوراده دفین خاك رحمت اولان اصحاب کرام ایچون استغفار و طلب رحمت پروردکار ایلدیکی بو فصلك ابتداسنده بیان اولنمشدی ٠

بقیعدن عودت ایدرکن شدتلی بر باش اغریسی عارض اوله‌رق حضرت عایشه رضی الله عنهانك سعادتخانه‌لرینه عزیمت بیوردقده حضرت عایشه‌ده (وارأساه) دیو باش اغریسندن مضطربه اولدیغنی کورمکله (بل انا والله وارأساه) بیوردیلر ٠

ایکنجی کونی علی بن ابی طالب و فضل بن عباس حضرتلرینك هر برینك بر طرفنده اولدیغی حالده خانهٔ عایشه‌دن چقوب مسجد شریفه عزیمت و منبره صعود ایله جناب حقه حمد وثنادن واحد غزاسنده شهید اولان اصحاب کرامی ایچون مغفرت و رحمت الهیه‌یی طلبدن صکره

ایها الناس ٠ بنده هر کیمك حق وار ایسه طلب

ایتمليدر . اکر بر کمسه یه برقچی اورمش ایسه‌م ایشته ارقه‌م . اوده اوروب بندن حقنی السون . اکر بر کمسه‌نك مالنی المش ایسه‌م ایشته مالم . حقنی استیفا ایتسون . بنم یانمده سزلك الك سوکیلوکز بنده حقی وار ایسه حقنی آلان یاخود بکا حلال ایدندر . بندن استیفای حقوق اولنمليدر که ربمه طیب النفس اولدیغم حالده ملاقی اوله‌یم .

خطبهٔ شریفه‌سنی قرائت و منبردن نزول ایله صلوة ظهری ادادن صکره ینه منبره صعود بیوردقلرنده حضاردن بریسی اوچ درهم الەجق ادعا ایتمکله درحال ادا بیوردیلر . بوندنصکره

ایها الناس . کیمك کیمده حقی وار ایسه رد ایتسون . زیرا دنیا فضاحتی اخرت فضاحتندن اهوندر .

بیوردیلر . بعده اصحاب احد ایچون بالاستغفار

جناب حق بر قولنی دنیا ایله عند الهیلرنده اولان نعمت عظمی بیننده تخییر بیوردی . او قول عند مولاده‌کی نعمتی اختیار ایلدی .

بیوردقده حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمزك شو کلام معجز

اتسامارندن وقت انتقال نبویلری تقرب ایتدیکنی بالاستدلال کندوسنی ضبطه مقتدر اوله میوب اغلامغه باشلادی. وباکیاً «یا رسول الله نفسلرمز و اولادمز سکا قربان اولسون» سویلدی.

بوندنصکره حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام مسجد شریفده‌کی قپولردن یالکز ابو بکر قپوسنی اچق براقدروب سائر قپولرك قپانمسنه امر اعطا بیورمقله قپولری قپادیلر. و «بن صحبتجه عندمده ابو بکردن افضل کمسه‌یی بیلهم. اکر خلیل اتخاذ ایتسه ایدم خلیلم ابوبکر ایدی. لکن او بنم دین قرداشمدر» بیوردقدن صکره حجرهٔ سعادته عودت ایلدیلر.

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمزك مرضلری شدت بولدقده ازواج مطهراتی مقر سعادتلرینه جلب ایله حجرهٔ عایشه‌ده قالمسنی التماس ایلدی. هپسی موافقت کوستردی.

خسته‌لکاری دها زیاده شدت بولدقده اصحاب کرامك اغلادقلرینی ایشیدوب علی المرتضی و فضل بن عباسك اوموزلرینه بالاتکا مسجد شریفه عزیمتله جناب حقه حمد وثنادن صکره ترجمه‌سی ایده‌جکمز خطبهٔ شریفه‌یی قرائت بیوردیلر.

رسالتپناه افندمزك صوك خطبه‌سی

ای معشر ناس • ایشتدم که بنم ارتحالمدن خوف اوزره بولنیورسکز • کچمش انبیانك هیچ بریسی امتی اراسنده باقی قالمدی که بنده سزك ایچیکزده قاله‌یم • بنم لقای رب جلیله استحقاقم جمله‌دن زیاده‌در • انصاره وصیت ایدرم که بندن صکره مهاجرینه حرمت ورعایتده قصور ایتمسونلر • مهاجرینه‌ده وصیت ایدرم که انصار ایله حسن زندکانی ومعاشرت ایلسونلر •

ای مهاجرین وانصار • جریان امور قضا وقدرت حضرت پروردکارك مشیت ازلیه‌لرینه منوط اولدیغندن مؤجل اولان امورك تعجیلنده هیچ بر فائده مأمول دکلدر • حق عزوجل حضرتلری مخلوقاتندن هیچ بریسنك عجله‌سی ایچون امور قضایی تعجیل بیورمز • قهر الهی‌یه غلبه سوداسنده اولان کسه‌نك مقهور اوله‌جغنده شبهه ایدلماملی ومقدرات الهیه‌یی حیله وخدعه ایله تحویل زعمنده اولان آدم عاقبت مخذول ومخدوع اوله‌جغنی بیلملیدر •

ای معشر مهاجرین • انصار حقلرنده دائما حسن معامله وهر خصوصده مجامله‌دن ایرلماملیسکز • انلر حقلریکزده احسان وسزی دیارلرینه کتوروب مسکنلرنده

اسکان ایتدیلر . معیشتجه عسرت و مضایقه چکمکده
بولندقلری بر وقتده تعیشلرینه سزی شریك ایدرك هر بریکزی
کندی نفسلری اوزرینه ترجیح ایلدیلر . انصاره حاکم
اوله جق ذات انلرك محسنلرندن اعمال حسنه یی قبول
و مسیئلرندن مسامحه ایله دائرهٔ عفو وتجاوزه دخول
ایلیدر . بن سزه رؤف و مشفقم . سزلر بالاخره بکا لاحق
اوله جقسکز . موعدمز حوضدر . حوضده بنمله ملاقات
ارزوسنده اولانلر لسانلرینی مالایعنیدن حفظ ایتملیدرلر .

ای معشر ناس . کناه و معصیت نعمتك تغیرینه
سببدر . اکر خلق طاعت وحسن حالده بولنورلر ایسه
آمر و حکمدارلرینده عدالت و مکارمله مألوف وعکسی
حالنده انلرده غدر و مظالمله موصوف اولورلر .

بنم حیاتم سزك حقکزده خیرلو اولدیغی کبی مماتم
دخی خیرلودر .

(انتهی)

شو خطبه یی قرأتدن صکره حجرهٔ سعادته عودت
بیوردیلر . مرضلرینك اشتدادی مسجد شریفه کتمکه
مانع اوله جق درجه یه وارمقله انتقاللرینه دکین اون یدی
وقت صلوات مفروضه ده امر رسالتپناهیلریله ابو بکر
الصدیق افندمز ناسه امامت ایلدی .

واصل لقای رحمن اولدقلری کون - که سال ولادت جلیلهلرینک التمش اوچنجی سنهسنک صوڭ کوننی تعقیب ایدن التمش دردنجی سنهنك برنجی روز دلسوزی ایدی - خلق امامتله صلوة فجری ادا ایدرکن حجرهٔ سعادتك پردهسنی رفع ایله جماعت مسلمینه نظر انداز التفات اولدقلرنده اصحاب کرام وجود قدسیت آلودلرینك عودت عافیتنی استدلال ایدرك سونجلرندن حاصل اولان تلاش اوزرینه نمازدن انحراف کوستردکاری جهتله (اتموا الصلوة) امرینی اعطا ایله پردهٔ سعادتی ایندردیلر .

یوم مذکورك نصف نهارینده از برشی قالدقده حضرت عایشهدن برقدح صو استیوب ید عالیلرینی اول صویه وضع و مبارك یوزلرینه مسح ایله (اللهم اعنی علی سکرات الموت) بیوردقدن صکره سر سعادتلری حضرت عایشهنك دیزلری اوزرنده اغرلشمغه باشلامقله منتظر لقای رحمن اولان چشم ملکوت اشتالرینی اچوب (بل الرفیق الاعلی) کلام حکمت انسجامنی قائل وسر عالیلرینی زانوی عایشهدن وسادهٔ رحمت استفادهلرینه ناقل اولملرینی متعاقب روح پرفتوحلرینی خالق الارض و السموانه تسلیم بیوردیلر .

روح جسم کائنات و سبب خلقت موجودات اولان وجود مسعود مقدسلرینك تنکنای عالم فانیدن وسعتسرای بقایه ارتحال ایتمسیله برابر اطراف قدسیت اتصافلرینی احاطه ایدن حضرات سیدات برآغزدن (واحمداه) ندبه‌سیله حجرۀ سعادتی ماتمخانه‌یه تحویل وجکرسوز نوحه‌لرله برکانون مصائب تشکیل ایلدیلر ·

حجرۀ سعادتدن انتشار ایدن فریاد و فغان دنیادن غیبوبت محمدیه‌یی عمومه اعلان ایتمکله مدینه‌نك هر کوشه‌سندن برصدای مصیبت کلمکه باشلایوب اصحاب کرام اول حضرتك ایام حیاتنده ایاق باصدقلری یرلره یوزلرینی سوره سوره (وانبیاه) نعره‌لریله لباس حیاتلرینی چاك‌چاك ایده‌جك بر درجه‌یه قدر کریبان اختیارلری ایادئ یأس وماتمه کرفتار اولدیغندن شو حال شدت اشتمال هر برینی دیوانه کبی نه‌سویلدیکنی اکلایه‌میه‌جق برصورتده دائرۀ بیهوشی‌یه تقریب ایلدی ·

صدیق اکبر افندمز تسلیت فرمای عموم اولمق افکار خیریه‌سیله منبره چقوب (یاایها الناس · من کان یعبد محمداً فان محمداً قدمات) دیدکدنصکره (وما محمد الا رسول قدخلت من قبله الرسل الی اخره) کریمه‌سنی تلاوت ایتمکله حضارك افکار محترقه‌لرنده سکون حاصل

اولمغه باشلایوب اول حالده اقدم امور مهام اولان
تعیین خلیفه امر واجب الالتزامنه مباشرت اولندی .

بیعة ابی بکر الصدیق رضی الله عنه

ذکر اولندیغی اوزره حضرت رسول اکرم صلی
الله تعالی علیه وسلم افندمز عالم قدسه انتقال بیوروب بین
الاصحاب حاصل اولان تلاش واضطراب تهوین اولنمسنی
متعاقب انصار سقیفهٔ بنی ساعده یه طوپلانوب سعد بن عباده یه
بیعت ایتمك استدکاری حضرت ابی بکره بالغ اولدقده عمر
الفارق وابو عبیدة بن الجراح ایله برلکده بنی ساعده نك سقیفه
(صوفه) سنه کتدیلر . بولده بعض مهاجرین کرام دخی
رفاقت ایلدی . حضرت ابوبکر «شونه حالدر» دیدکده
انصار «منا امیر و منکم امیر» سوزلمسنی متعاقب هر طرفدن
بر صدا کلمکه باشلامقله حضرت صدیق تسکین ایله ایشه
حسن صورت ویرمکی مراد بیوردی . سعد بن عباده
خسته اولدیغی حالده اوجمعیت ایچنده اوطوره یور ایدی
انصارك خطیبلری ایاغه قالقوب جناب حقه حمد و ثنا
وتصلیهٔ نبویه یی ادادن صکره «بز اللهك انصاری وملت
اسلامیه نك فدایی عسکرلری یز یامعشر قریش سزده بزدن
معدودسکز» دیه رك شو افاده یی خلافته انصارك صلا -

حیثنی کوستره‌جك سوزلرله تطویل ایده‌جك اولدقده حضرت عمر «بونلرك مرادلری خلافتی غصب ایتمکدر» سویله‌یه‌رك خطیبك خطابتنی قطع ایتمکله حضرت ابی بکر انصاره خطاباً «حقکزده ذکر ایتدیککز خیره اهل اولدیغکزی بیلورز . سزك شانکزی قریش قدر هیچ برطائفه بیلمز . فقط نسبه کانجه کافهٔ اقوامك کزیده‌سی قریشدر . سز اواسط عربدن معدودسکز . بز حضرت پیغمبرك عشیرت واقرباسی وذورحمی یز . قریش طورر کن اقوام عرب سزه اطاعت ایتمز . امرا بزدن ، وزرا سزدن» دیدکدن صکره حضرت عمر وحضرت ابی عبیده‌یه اشارتله «بن شو ایکی ذاتدن بریسنك امارتنه راضی یم . سز هانکی بریسنی مراد ایدر ایسه‌کز اکا بیعت ایدیکز» بیوردیلر .

انصاردن جناب بن منذر «قاشنمق استیان دوه‌لرك قاشندقلری اغاج کبی سزك ایچکزده رأیندن استشفا اولنه‌جق کمسه دخی بنم . یامعشر قریش سوزی اوزاتمیه‌لم سزدن برامیر بزدن برامیر» دیمسیله برابر جمعیت بیننده کفتکو چوغالمغه وینه هراغزدن برصدا چیقمغه باشلادی . ابو عبیده «یامعشر انصار اللهدن قورقکز اللهدن . اسلامه ابتدا قوت ویرن ودینه منصرت ایدن سزلر ایکن شمدی

تبدیل و تغییر ایدنلرك اولی اولمه‌یکز » دیدکده انصاردن بشیر بن سعد ایاغه قالقوب « یامعشر انصار حضرت محمد قریشدن اولدیغی ایچون امارته احق اولان قوم البته پیغمبره منسوب اولاندر. بزم جهاد وغزالرده سبقت ایدن بونجه فداکارلغمز هب اللهك ورسولنك رضاسنی تحصیل ایچون ایدی. دنیا ایچون قریشك حقوقنه تعرض لایق اوله‌مز » سویلدی. اکرچه انصاردن بعضیلری بشیره اعتراض ایتدی ایسه‌ده اکثریسی امر خلافت انصاره قالور ایسه « خلیفه اوسدنمی یوقسه خزرجدنمی اوله‌جقدر » معارضه‌سنه برقپو اچلوب قبل الاسلام شو ایکی طائفه بیننده برعصر مدت سیللر کبی قانلر اقش ودائرهٔ مسعودهٔ اسلامه دخوللرندن صکره قانلر کسیلوب طرفینك قلبلرنده‌کی یاره‌لر صاغالمشیکن شمدی خلافت ایچون اوسیلر وخزرجیلر ارالرنده اسکی خصومتلر ومنازعه‌لر یکی باشدن میدانه چقه‌جغنی بالملاحظه اختلافی دها ایلرویه کوتورمامکی ارزو ایلدیلر. بناءً علیه انصاردن اسید بن حضیر وبشیر بن سعد حضرت ابی بکره بیعت ایتمك اوزره ایاغه قالقدقلرنده حضرت عمر انلری سبقتله « یا ابا بکر سکا بیعت ایده‌جکم الیکی اوزات » سویلمسی اوزرینه صدیق اکبر افندمز النی اوزاتدقده ابتدا حضرت

عمر الفاروق و متعاقباً اسید و بشیر مبایعه ایتمکله مهاجرین وانصار کرامك جمله‌سی امر بیعتی اجرا ایتدیلر .

علی بن ابی طالب و بنی هاشم و زبیر بن العوام و طلحه بن عبید الله حضراتی فاطمه رضی الله عنهانك سعادت‌خانه‌لرنده اولدقلرندن بیعتده حاضر بولنمدیلر .

بیعت امر مهمی اجرا اولندقدنصکره صدیق اکبر افندمز مسجد شریفه کیدرك منبره صعود بیورمش و سائر ناس طاقم طاقم کلوب بیعت عمومیه امر مشروعیده اکمال اولنمشدر . یوم بیعت یوم وفات پیغمبری اولان اون برنجی سنهٔ هجریه‌نك اون ایکنجی بازار ایرتسی کونی ایدی .

حضرت فاطمه رضی الله عنها التی ای صکره وفات ایدوب حضرت علی و بنی هاشم و زبیر و طلحه حضراتیده حضرت فاطمه‌نك وفاتندن صکره بیعت ایلدیلر .

سقیفه‌ده و بعده مسجد شریفده امر بیعت اجرا اولندقدن صکره رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك غسل و تجهیز و تکفیننه شروع اولندی .

غسل وتكفين ودفن نبوى عليه الصلوة والسلام

امر بيعت ختام بولدقده رسول اكرم افندمزك غسلنه مباشرت اولندى . بيت سعادتك بر طرفنه حضرت عباس بر پرده چكدى . جسد اسعد نبوى شو پرده ايله ديوار اراسنده ايدى . خارج مغسلده صلحاى امتدن پك چوق ذوات مجتمع ايديلر . رجال بنى هاشم حضرت عباسك رخصتى اوزرينه ديكر ديوارله پرده بيننده اوطورديلر . صكره حضرت عباس حضرت على ايله اوغلى فضلى وابو سفيان بن حارثه اسامة بن زيدى الوب پرده‌دن ايچرو كيرديلر . غسل نبوى حقنده بعض مرتبه اختلاف يوز كوستروب اهل بيتك اكثرى جسد نبوى ذاتاً ظاهر اولديغندن غسلى ايجاب ايتمز ديديلر . حضرت عباس ترك سنت اولنه‌ميه‌جغنى بيان ايتمكله بالاخره غسلنه قرار ويرلدى .

حضرت عباس و على بن ابى طالب و عباسك اوغللرى فضل و قثم ايله اسامه بن زيد و موالىٔ پيغمبريدن شقران حضراتى غسل ايچون حاضرلنديلر . بو صره‌ده قپو ارقه‌سنده طوران اصحاب بدردن اوس بن خولى الانصارى صوت بلند ايله « يا على بالله حضرت رسول اللهدن

حظمزی طلب ایدرز » دیدیکندن اوده ایچرو النوب غسلده حاضر بولندرلدی • جسد مطهر نبوی‌یی — اوزرنده قیص شریفلری ایله مجول (قصه انتاری) اولدیغی حالده — حضرت علی کوکسنه الوب عباس وفضل وقثم دخی حضرت علی ایله برلکده دوندردیلر • واسامی وشقران اوزرینه صو دوکدیلر • صافی صوایله غسل وکافور ایله تطییب اولندقدن صکره قیص ومجول سعادتلری صقیلوب صولری چیقارلدی • صکره ذراع وکف شریفلرینی یقادیلر •

غسل ایچون کتوردکاری ماءخالص سعد بن خیثمه‌نك مالی اولان (غرس) نام قیودان ایدی که فخر کائنات افندمز حیاتلرنده او قیونك صویندن ایچرلر ایدی •

کفن نبوی ذات قدسیت صفاتلرینك کندولرینه مخصوص اوچ اثوابدن عبارت اولوب ایکیسی بیاض وبریسی الاجه ایدی • تکفیندن صکره کافور ایله تحنیط اولندی •

امام الانبیا ومقتدای اصفیا علیه الصلوة والسلام افندمز حضرتلرینك اوزرلرینه جماعتله نماز قلنمدی • ابتدا حضرت علی، بعده حضرت عباس، صکره بنی هاشم و مهاجرین وانصار، نساء، صبیان کسه امامت

ایتمکسزین افذاذاً (هر بریسی بشقه بشقه) نماز قلدیلر .
نره‌ده دفن اولنمسی حقنده دخی اختلاف وقوعبولدی .
حضرت ابی بکر (لم یقبر نبی الا حیث یموت) حدیث
شریفنی اوقودقده اختلاف زائل اولوب تسلیم روح
بیوردقلری محلی حفر ایله اورایه دفن ایلدیلر . وجسد
مقدس مسعودلرینی حضرت علی وفضل بن عباس وقثم
بن عباس ایله مولی رسول الله شقران قبره ایندره‌جکلری
اثناده اوس بن خولی « یا علی بنی بو شرفدن محرومی
ایده‌جکسکز » دیمکله آنکله برلکده ایندردیلر .
امر تقبیر تمام اولدقده اوزرینه طقوز عدد کرپچ
وضع ایلدیلر . صکره بلال بن رباح بر قربه صو کتوروب
باش طرفندن بدأ ایله نهایتنه قدر قبرك اوستنه دوکدی .
مرقد منور نبوینك بولندیغی حجرهٔ سعادتده اوچ
قبر اولوب بریسی ذات رسالتپناهی افندمزك، ایکنجیسی
حضرت ابی بکرك، اوچنجیسی حضرت عمرك قبریدر .
قبرلرك وضعیتنده اوچ روایت واردر . بر روایت

قبر عمر رضی الله عنه	قبر النبی علیه السلام
	قبر ابی بکر رضی الله عنه

وضعیت مذكوره وجهله مدفون اولدقلرینی كوسترر .
بو روایت سفیان بن تمار كدر .

رزینك روایتنه كوره وضعیت آتیه وجهله‌در .

قبر النبی علیه السلام

قبر ابی بكر رضی الله عنه

قبر عمر رضی الله عنه الله

خلاصة الوفاده وضعیت آتیه اوزره بولندیغی كوستریله‌یور .

قبر عمر رضی الله عنه	قبر النبی علیه السلام

قبر ابی بكر رضی الله عنه

یوم وفات نبوینك ایكنجی صالی كونی كونش افقدن طلوع ایدوب یوكسلمكه باشلادیغی وقت دفن اولنمشدر .

انتقال نبوی اصحاب كرامه اعظم مصائب اولدیغندن حقنده نظماً ونثراً مرثیه‌لرله ندبه‌لر اجرا ایلدیلر .

هر بریسی بر درلو ندبه ایدركن حضرت عایشة الصدیقه رضی الله عنها (یامن لم یشبع من خبز الشعیره

يامن اختار الحصير على السرير · يامن لم ينم الليل كله من خوف السعير) دیه‌رك اغلايور ایدی ·

حضرت فاطمة الزهرا رضی الله عنها قبرنبینك طپراغنی آلوب قوقلادقده ده بكا نه حال اولدی (بیله‌میورم) هر كیم حضرت احمدك طپراغنی قوقلاسه عمری ایچنده برده غالیه‌لر قوقلامز ·

بنم اوزریمه بر طاقم مصائب دوكلدی كه اكر او مصیبتلر كوندوزلرك اوزرلرینه دوكلسه كیجه‌اولورایدی ·

مألنده اولان

ماذا على من شم تربة احمد

ان لا یشم مدى الزمان غواليا

صبت على مصائب لوانها

صبت على الایام صرن لیالیا

مرثیه‌سنی انشاد ایله كوزلرندن یاشلر دوكدكجه آتش افتراق وحسرتی تزاید ایده‌یور ایدی ·

حضرت پیغمبرك ارتحاللری زماننده التون وكومش نقودندن وكوله كبی موالیٔ غیر معتقه‌دن هیچ بر كونه متملكاتی یوغیدی ·

متروکاتی فصل مخصوصنده بیان اولنه جق دواب واسلحه ایله برمقدار اراضی واشیا ایدی‌که شو اراضی‌یی حال حیاتنده فقرایه وقف ایتمشدی .

حیاتده ایکن زوجات طاهراتندن هر برینك کندولرندن صکره‌کی ادارهٔ معیشتلرینی تأمین و قبل الوفات «نسوانمه تخصیص ایلدیکم نفقه‌دن و مؤنت عیالمدن بشقه هرنه ترکه‌م ظهور ایدر ایسه صدقه‌در » دیو فرمان بیورمشلر ایدی .

حضرت فاطمه رضی‌الله‌عنها ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلرینه مراجعتله « سنك ورثه‌ك کیمدر » دیو سؤال ایلدکده « اهل و اولادمدر » جوابنی ویردی . « بن نه سببه مبنی بابامك ارثنی اله‌میورم » دیدکده حضرت صدیق پیغمبرلره کمسه وارث اوله‌مز » سوزیله حضرت فاطمه برشی دیمکسزین عودت بیوردیلر .

اون دردنجی فصل

معلومات لازمهٔ متفرقه بیاننده در

حضرت پیغمبرك شمائل شریفه وخلق کریملری . رفقاء و حراس نبوی . اولاد و زوجاتی . خدمه وموالی ومولیات نبوی . امرا و سفراء و کتاب وقضاة ومؤذنین و شعراء پیغمبری . خیل و دواب واسلحهٔ نبوی . ثیاب واشیاسی . اصحاب کرامی .

حضرت پیغمبرك شمائل شریفه وخلق کریملری

شمائل شریفهٔ پیغمبری ـ رسول اکرم ونبی محترم صلی الله تعالی علیه و سلم افندمز حضرتلری اورطه بویلی، رنکلری قرمزی یه مائل اسمر ایدی . سرسعادتلری بیوك، وجه مبارکلری آز چکمه وتابناك ایدی . کوزلری سیاه، ایکی قاشنك اراسی آچق، لحیهٔ شریفه لری صیق، کتفین شریفلرینك اراسی واسع ایدی . مبارك اللری

و ایاقلری قالنجه، صاچلری دوز، کردن شریفلری صاف ایدی. بر طرفنه التفات بیورسه‌لر وجود شریفلرینك جمله‌سی ایله دونر و یوریدکاری وقت سرعتلیجه یوررلر ایدی. دیشلری اینجو کبی پارلاق ایدی. تبسم بیوردقچه نورلمعان ایدر ایدی. خلقت علیه‌لری اکمل و هر درلو معایبدن بری ایدی. حق عالیلرنده

خلقت مبرءاً من کل عیب
کانك خلقت کما تشاء

مدیحهٔ جلیله‌سی انشاد اولنمشیدی.

مالی. سن هر درلو عیبدن بری اولدیغك حالده خلق اولندك. کویا هر نصل دیلدك ایسه اویله یارادلدك.

خلق کریم نبوی - رسول کریم و مظهر سر جلیل (وانك لعلی خلق عظیم) افندمز حضرتلری عقلاً کافهٔ مخلوقاتك ارجحی ورأیاً عموم و خصوصك افضلی ایدی. دائما خالق تعالی و تقدس حضرتلرینی ذکر ایله مشغول اولوب لغویات و مالایعنی‌یه متعلق هیچ بر سوز سویلمز ایدی. کفتار حکمت نثاری دائرهٔ لزوم ضروریده وقوعبولور ایدی. اکثر وقتلرده صمت و سکوت اختیار

و جناب حقه تعلق ایده جك افكار قدسیت آثار ایله اشتغال بیوررلر ایدی . خلق كریمانه لری حلیمانه و رؤفانه ، هر كسله معامله لری ملایمانه و متواضعانه ایدی . هر وقت بشوش ایدیلر . هر كیم كدورات دنیویه یه تصادف ایتسه مبارك یوزینی كوردیكی انده كدری زائل وقلبنده فرح ونشاط حاصل اولور ایدی . احقاق حقجه قریب وبعید ، حاضر وغائب ، ضعیف وقوی ، شریف وسائل حقلرنده معامله لری مساوی ایدی . عدالتجه هیچ بركمسه یی بشقه سی اوزرینه ترجیح ایتمز ایدی .

مسكینلری سور و تلطیفلرینی التزام ایدر ایدی . فقیری فقری ایچون تحقیر ، بیوكه بیوكلكی ایچون تعظیم ایتمز ایدی . اهل شرفك و اصحاب كرامك ارالرنده مباینت ظهورینه هیچ بر وقت میدان ویرمیوب دائما تالیفلرینی التزام بیوررلر ایدی .

تنفیر و تعسیره متعلق سوزلردن ممنون دكل ایدی . تبشیر وتیسیره دلالت ایده جك سوزلری سور ایدی . بالتصادف ذات عالیلرینه عرض حاجت ایدن كمسه سوزینی اكمال و انصراف ایتمدكجه كندولری انصراف بیورمزلر ایدی . هر وقت اصحاب كرامنك و ناسك احوالنی سؤال بیوررلر ایدی . هر خسته حقنده عیادت

اجراسنه رعایت اوزره ایدی . بر اوزرنده اوتوروب قیونڭ سوتنی الیله صاغار ایدی . نعل سعادتلری برتلدقده الیله دیکر وکذلك ید سعادتلریله ثوب شریفلرینه یامه اورر ایدی . یامه‌لی ویرتق البسه کیمك یانده یکی البسه‌دن فرقسز ایدی . یدیکی اربه اتمکی وقوتی اکثر وقتلرده خرما وصو ایدی . هیچ بر وقت شبع حاصل اوله‌جق درجه‌ده طعام یمز ایدی . اجلغه متحمل اولمق اوزره امعاء شریفه‌لری اوزرینه طاش باغلار ایدی . (اللهم ارزقنا بشفاعته) .

رفقاء وحراس رسالتپناهی

سید موجودات افندمزڭ ملازمت علیه‌لرینه کمال اختصاصلری اولان رفقاء نجباسی ابوبکر الصدیق، عمر، عثمان، علی، جعفر، ابوذر، مقداد، سلمان فارسی، حذیفه، ابن مسعود، عمار بن یاسر، مؤذن بلال بن رباح حبشی ایدی . رضی الله عنهم .

غزالرده حراست (محافظه) خدمتنده بولنمش اولان ذوات کرام سید الاوس سعد بن معاذ، ذکوان بن عبد قیس، محمد بن مسلمه، زبیر بن العوام، عباد بن بشر، سعد

بن ابی وقاص، ابو ایوب انصاری، بلال حبشی، ابوبکر الصدیق، مغیرة بن شعبه حضراتی ایدی .

سعد بن معاذ بدر واحد وخندق غزوه‌لرنده بولنمش وغزوهٔ خندقده اوق اصابتیله مجروح اولدقدن بر ماه صکره شهیداً وفات ایتمشدر .

ذکوان بن قیس، محمد بن مسلمه یوم احدده، زبیر بن العوام وعباد بن بشر خندق غزوه‌سنده، سعد بن ابی وقاص وابو ایوب انصاری خیبرده، بلال وادی القراده، ابوبکر الصدیق بدرکونی خرما دالرندن معمول عریشده، مغیرة بن شعبه یوم حدیبیه‌ده حراست نبویه خدمتنده بولندیلر . رضی الله عنهم .

(والله یعصمك من النـاس) آیت کریمه‌سی نازل اولدقده حراست خدمتی ترك اولندی .

اولاد وزوجات نبویه

اولاد پیغمبری — ابراهیمدن ماعدا اولاد پیغمبرینك جمله‌سی حضرت خدیجه‌دندر . ابراهیم سکزنجی سنهٔ هجریه ذی الحجه‌سنده تولد واون سکز ماه صکره وفات ایلدی .

حضرت خدیجه‌دن متولد قاسم و طیب و طاهر وعبدالله کوچوك ایکن فوت اولدیلر . اولادذکورینك برنجیسی قاسم اولدیغندن حضرت پیغمبر (ابوالقاسم) کنیه‌سیله مکنی اولمشلردر .

اولاد اناث رسالتپناهی درتدر . زوجهٔ علی حضرت فاطمه، زوجهٔ ابی العاص زینب، حضرت عثمان بن عفانك زوجه‌لری رقیه و ام کلثومدر . زینب قبل الاسلام ابوالعاصه نکاح اولنوب مبعث نبویدن صکره مشارالیها اسلامی قبول وابوالعاص قبولدن عدول ایتمشیدی . بعد الهجره حضرت زینب مدینه‌یه جلب اولنه‌رق مؤخراً ابوالعاص دخی اسلامی قبول ایلدیکندن ینه نکاحلری ابقا بیورلدی .

زوجات رسالتپناهی — حضرت رسول اکرم علیه الصلوة والسلام افندمز اون بش نسا تزوج واون برعددینك بینی جمع بیورمش وحین وفاتلرنده سریه‌لری ماریهٔ قبطیه‌دن ماعدا طقوز عدد زوجات طاهراتی برحیات بولنمشیدی . برحیات بولنمش اولانلر عایشه بنت ابی بکر الصدیق، حفصه بنت عمر، سوده بنت زمعه، زینب بنت جحش، میمونه، صفیه، جویریه، ام حبیبه، ام سلمه رضی الله عنهن حضراتیدر .

خدمه وموالی وموليات رسالتپناهی

خدمهٔ رسالتپناهی — انصـاردن انس بن مالك خزرجی طقوز یاخود اون سنه خدمت نبویه‌یه ملازمت ایتمشـدر . ابوحمزه کنیه‌ســیله مکنی ایدیلر . فخر عالم صـلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری انس حقنـده مالنك واولادینك کثرتی وجنته دخولیله دعا بیورمشلردر . خادم مشار الیه هجرتك (٩٣) سنه‌سنده وفات ایلدی .

ربیعة بن کعب حضرت پیغمبره ابدست صوبی ویرر ایدی . وفاتی (٦٣) نجی سنهٔ هجریه‌ده‌در .

ایمن بن ام ایمن سفرلرده مطهرهٔ پیغمبری‌یی کزدرر ایدی . یوم حنینده حاضر ایدی .

عبدالله بن مسعود سابقین اولیندندر . بدر ومشاهد سائره‌ده حاضر بولندی . وساده ومسواك ونعلین سعادت خدمتنی حائز ایدی . رسـالتپناه افندمز برمحله کیتدیکی وقت نعلین سعادتلرینی خادم مشار الیه کیدرر وارقه‌لری صره کیدوب جلوس بیوردقلری زمان قوللرنده طوتار ایدی . (٣٢) سنه‌سنده مدینه‌ده وعلی روایةٍ کوفه‌ده وفات ایلدی .

عقبة بن عامر سفرلرده بغلهٔ نبویه‌یی یدر ایدی. خادم مشارالیه کتاب الله و فرائضده عالم و شاعر فصیح ایدی. وفاتی (٥٨) سنه‌سنده در.

مؤذن بلال بن رباح حبشی، حضرت ابی بکرك مولیسی سعد، و نجاشینك یکنی ذو مخمره، بکر بن شداخ اللیثی، اشدخ بن شریك، ابوالسمح ایاد، ابوذر غفاری، نعیم بن ربیعه، ابوالحمراء، هلال بن الحارث، ثعلبة بن عبدالرحمن انصاری، جزو بن الحل خدام پیغمبری ایدیلر.

شرعاً اعدامی لازم کلانلرك بوینلرینی اورمق خدمت سیاسیه‌سی حضرت علی و حضرت زبیر بن العوام و مقداد بن عمرو و محمد بن سلمه و عاصم بن ثابت و ضحاك بن سفیان حضراتنه مفوض ایدی.

قیس بن سعد بن عباده حضور نبویده صاحب شرطه کبی ایدی.

ابو رافع اسلم احمال و اثقال و بلال نفقات اوزرینه و معیقب ابن ابی فاطمه مهردارلق خدمتنه مأمور ایدیلر.

رضوان الله علیهم اجمعین.

موالیٔ حضرت پیغمبری ـ مشارالیهم حضراتنك اسملری بونلردر.

زيد بن حارثة بن شرحبيل . اسامة بن زيد بن حارثه . سلمان فارسی . ثوبان بن محمد . ابو سرح انيسه . سعيد بن تلزيد . شقران . رباح . ابورافع اسلم . ابومويهبه . زيد بن يسار . فضالة اليمانى . رافع . مدعم . رفاعة بن زيد الجذامى . كركره . ضمرة بن ضمره . ابواسحح . ابو عبيد سعيد . حنين . عسيب . بدر . حاتم . عبيد بن عبدغفارى . زيدبن مولا . سعيد بن زيد . سعد . سندر . عبد الله بن اسلم . غيلان . فقير . كريب . محمد بن عبدالرحمن . ماهنه محمد . ابومكحول . نافع بن السائب واوغلى . نهيك . ابواليسر . ابو قبيله . سفينه . ابولبابه . انجشه الحادى . قيصر . ميمون . ابوبكره نفيع . ابو كيسان هرمز . ابوصفيه . ابوسلمى . شمعون بن زيد . ايمن بن ام ايمن . افلح . سابق . سالم . عبيدالله بن اسلم . نبيل . وردان . كيسان . ابوايله .

بونلرك كيميسى اشترا وكيميسى هبه صورتيله الممش وبعضيسيده سبايادن معدود بولنمش اولديغى حالده جملهسى ازاد بيورلمشدر .

موليات نبوى — اسملرى اتيده مذكوردر .

ام رافع . ام ايمن . اميمه . خضره . رضوى . ريحانه .

ماریه . قیصر اخت ماریه . میمونه بنت سعد . میمونه بنت ابی عسیب . ام عیاش . ریحه . سائبه . ام ضمیره .

ام رافع ابو رافعك زوجه‌سی وحضرت فاطمه‌نك دایه‌سی وغاسله‌سی وابراهیم ابن النبینك قابله‌سیدر .

ام ایمنك اسمی بركة الحبشیه اولوب حضرت پیغمبره باباسندن ارثاً انتقال ایتمشیدی . اسامه بن زید حضرتلرینك والده‌سیدر . رسول اكرم افندمز حضرت خدیجه‌یی تزوج بیوردقده ام ایمنی ازاد بیورمشلردی . مشار الیها یوم احدده مجروحین اسلامه تداوی ومجاهدین كرامه صو كتوروب اسقا ایدردی .

مولیات مذكوره‌نك هپسی ازاد بیورلمشدر .

امرا وسفرا وكتاب وقضاة ومؤذنین وشعراء پیغمبری

باذان بن ساسان . خالد بن سعید . زیاد بن لبید . ابو موسی الاشعری . معاذ بن جبل . ابو سفیان بن حرب . یزید بن ابی سفیان . عتاب بن اسید . علی بن ابی طالب . عمرو بن العاص . ابوبكر الصدیق . رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی امراء پیغمبریدرلر .

حضرت علی یمنه تعیین بیورلدیغی وابوبکرالصدیق حضرتلری امیرالحاج نصب بیورلمش اولدیغی مبحث مخصوصلرنده ذکر اولندی . صدیق اکبر افندمزك امیرالحاج تعیین وارسالندن صکره حضرت علی (براءة) سوره‌سنی اقوام عربه اوقومق وحضرت ابوبکره معاونت ایتمك اوزره ارسال بیورلمشیکن روافض طاقنك « حضرت پیغمبر ابوبکری عزل وعلی‌یی امیرالحاج تعیین بیوردی » دیملری افترادر .

ذوات سائره نواحیء معلومه‌یه ولاة وعمال تعیین بیوریلوب جمع صدقات ایچون مشار الیهمدن بشقه دها بك چوق ذوات عامل اولمق اوزره مواقع مقتضیه‌یه کوندرلمشلردر .

سفراء — حضرت پیغمبرك سفراسی بونلردر .

عمرو بن امیة الضمری . دحیة بن خلیفه . عبدالله بن حذافة السهمی . حاطب بن ابی بلتعة اللخمی . شجاع بن وهب الاسدی . سلیط بن عمرو العامری . عمرو بن العاص . علاء الحضرمی . امیة المخزومی . ابو موسی الاشعری . معاذ بن جبل . علی بن ابی طالب . جریر بن عبدالله البجلی . فرة بن عمرو الجزامی . عیینة بن حصن الفزاری . کعب بن مالك . عباد بن بشر . رافع بن

مکیث . ضحاك بن سفیان . بشر بن سفیان . عبدالله بن اللیتبه .

مشار الیهم حضراتندن بشقه بعض ذوات دخی قبائل سائره یه کوندرلمشدر که جمله‌سی اقوام وقبائلی دین اسلامه دعوته مأمور اولمشلردی .

کتاب پیغمبری — آتیده مذکور الاسامی ذواتدر .

حضرت ابی بکر الصدیق . حضرت عمر . حضرت عثمان . حضرت علی . زبیر بن العوام . سعد بن ابی وقاص . محمد بن مسلمه . ارقم بن ابی الارقم . عبدالله بن زید بن عبدربه . علاء بن عقبه . مغیرة بن شعبه . سجل . عامر بن فهیره . ابی بن کعب . ثابت بن قیس . حنظلة بن الربیع الاسدی . زید بن ثابت بن الضحاك . ابو سفیان صخر بن حرب . معاویة بن ابی سفیان . یزید بن ابی سفیان . شرحبیل بن حسنه . علاء بن الحضرمی . خالد بن الولید . عمرو بن العاص . عبدالله بن رواحه . سعید بن العاص حذیفة بن الیمان . حویطب بن عبدالعزی العامری . حصین بن نمیر . عبدالله بن سعد بن ابی سرح . ابو سلمه بن عبدالاسد . حاطب بن عمرو بن حنظله .

مشار الیهم حضراتنك بعضیلری کتبهٔ وحی در .

قضاة پیغمبری — علی بن ابی طالب • ومعاذ بن جبل •
وابوموسی الاشعری رضی الله عنهم حضراتنك هر بری
یمنده قضایه مأمور اولمشلر ایدی •

مؤذنلر — برنجیسی بلال بن رباح حبشیدرکه ابتدا
مؤذنلك شرفنی احراز ایدن شوذاتدر • انتقال
نبویدن صکره حضرت عمردن بشقه هیچ برخلیفه یه
مؤذنلك ایتمیوب حضرت عمر شام حوالیسنه عزیمتله
قدس شریفك فتحنده اذان اوقودیغندن اوقورکن
مجاهدین زمان رسول اللهی تذکر ایدرك علی العموم
اغلادیلر •

ایکنجیسی عمرو بن ام کلثوم قرشی اولوب حضرت
پیغمبردن مقدم مدینه یه هجرت ایتمشدر • سید کائنات
افندمز هجرت ایدرکن قبایی تشریف بیوردقده عمرو
اذان اوقودی • مؤذن مشارالیه اعمی ایدی •

اوچنجیسی سعد بن عائذدرکه شوذات دخی رسول
اکرم افندمز قباده ایکن اذان اوقومشدر •

دردنجیسی ابومحذوره اوس الجمحی المکیدر •
ابومحذوره اذانی ترجیع ایله اقامتی تثنیه ایدر ایدی •
بلال اذانی ترجیع واقامتی تفرید ایتدیکندن امام شافعی
رحمه الله بلالك اقامه سنی واهل مکه ابومحذوره نك اذانی

و بلالك اقامه‌سنی و امام اعظم رحمه الله حضرتلریله اهل عراق بلالك اذاننی وابی محذوره‌نك اقامه‌سنی و اهل مدینه ایله احمد بن حنبل حضرتلری بلالك اذان و اقامتنی اخذ ایلدی . مالك حضرتلری اعادهٔ تکبیر ایله تثنیهٔ لفظ اقامتده مشار الیهمه مخالفت کوسترمشدر .

شعراء پیغمبری — کعب بن مالك، عبدالله بن رواحه حسان بن ثابت، عامر بن الاکوع، انجشه حضراتی ایدی .

فخر عالم افندمز حضرتلری حسان بن ثابت حقنده (اللهم ایده بروح القدس) دیو دعا بیورمشلردر . کفار علیهلرنده هجویه تنظیم ایدن شعرانك اشدی کعب و حسان حضرتلری ایدی . عبدالله بن رواحه حضرتلری سفرلرده حضرت پیغمبرك اوکنده کیدر و صدای موزون و لطیف اظهار ایتدکجه دوه‌لر خوشلانوب سرعتله یوررلر ایدی . انجشه دخی حسن الحداء ایدی . [۱]

حضرت پیغمبرك یکرمی ایکی رأس فرسلری اولدیغی مروی اولوب بونلرك اون بشی مختلف فیهادر . یدی

---

[۱] حداء دوه‌لری یورتمك ایچون خوش صدا ایله ایرلامق معناسنه‌در .

رأسی متفق عليها اولمغله قاضی بدرالدين بن جماعه نك
شو بيتنده مندرجدر .

الخيل سكب لحيف سبحة طرب
لزاز مرتجز ورد لها اسرار

رسول اكرم افندمزك ابتدا مالك اولدقلری فرس
(سكب) در . مدينه ده براعرابيدن اشترا بيورديلر .
ابتداء غزالرنده سكبه راكب اولمشلردر . سكب طوری
الی اقتمه لی، مطلق اليمين ايدی . پك سرعتلی يورر ويوررکن
کويا برصو جريان ايدر ايدی . غزوهٔ احدده شو فرسه
رکوب بيورمشلر ايدی .

سبحه يوررکن صوده يوزر کبی يورر وفرح ويرر
ايدی . بونك ايچون سبحه تسميه اولندی .

مرتجزك کشنه سی پك لطيف ايدی . رنکی قرايدی .
لزاز مقوقس طرفندن هديه کوندرلمشيدی .

لحيف ربيعة بن ابی البرا جانبندن اهدا ايدلمشيدی .

طرب پك طاولی اولديغندن اويله تسميه اولنمشيدی .

ورد تميم الداری طرفندن هديه اوله رق تقديم
اولنمغله رسول اكرم افندمز دخی حضرت عمره اعطا

بیوردیلر .

بغال پیغمبرینك بریسی دلدل اولوب رنكلری بیاض ایدی . مقوقس طرفندن هدیه اوله‌رق كوندرلمشیدی . سید كائنات افندمزدن صكره دلدله حضرت علی ركوب ایدر ایدی . پك چوق معمر اولوب حال كبرنده كوزلری اعمی اولمشیدی . بنی مدلج بوستانلغنه كیردیكندن بر شخصك اتدیغی اوق اصابتیله فوت اولدی .

حضرت پیغمبرك دلدلدن بشقه فضه وایلیه نامرنده ایكی استری دخی وارایدی . بریسی فروة بن عمرو، دیكرینی ایله ملكی اهدا ایتمشیدی .

حمیرینك بریسی عفیر، دیكری یعفور اولوب برنجیسی مقوقسك، ایكنجیسی فروة بن عمروك هدیه‌سی ایدی . حجة الوداعدن عودت نبویده یعفوره نغفه دینلان مرض اصابت ایتمشیدی . [۲]

سعد بن عباده رضی الله عنه دخی رسول اكرم افندمزه برحمار اهدا ایلمشیدی .

قصوی، غضباء، جذعاء نامریله اوجده بینك دوه‌لری وار ایدی . قصوی مقطوعة الاذن ایدی . شام تجارتنه عزیمت بیوردقلری وقت بوكا راكب اولمشلر ایدی .

[۲] نغفه حیوانك بروننده قورد ظهور ایتمكدر .

عضباء مشقوق الاذن ایدی. جذعانك قولاغنك بر طرفی مقطوع اولوب بونی درتیوز درهم بدل ایله حضرت ابی بکردن اشترا بیورمشلر ایدی.

یکرمی عدد دخی سودلی دوه‌لری اولمغله بونلردن کیجه‌ده ایکی بیوك قربه سوت حاصل اولور ایدی‌که شو سوتلر زوجات طاهراته تقسیم اولنور ایدی.

برقاچ عدد دخی قیون وکچیلری وار ایدی.

اسلحهٔ پیغمبری — رسول اکرم افندمزك طقوز عدد قلیجی وار ایدی. ابتدا مالك اولدیغی قلیجك اسمی مأثور ایدی.

ایکنجیسی عضب دیو موسوم ایدی. بدر غزاسنه عزیمتلرنده سیف مذکوری سعد بن عباده کوندرمش ایدی.

اوچنجیسی ذوالفقار ایدی. عاص بن منبه‌نك ایکن یوم بدرده اغتنام وصکره حضرت علی‌یه اعطا بیورلدی.

بش عددی بنی قینقاع وسائر غزوه‌لر غنائمندن اولوب بر عدد دخی والد ماجدلرندن ارثاً کندولرینه منتقل ایدی.

اسلحه‌جه بدی عـدد زره واوچ قارغی وبر حربه والتی قوس واوچ قالقانلریده وار ایدی ٠

عقاب نامیله بر سیاه وبر قاج الویهٔ بیضـا اولوب بیاض الویه‌دن بریسـنك اوزرنده (کلمهٔ توحید) یازیلو ایدی ٠

حضرت پیغمبرك ثیاب وسائر اشیاسی

حضرت پیغمبرك بر قاچ قلنسوه‌لری وار ایدی که عمامهٔ شریفه‌لرینك التدن قلنسوه لبس بیوررلر ایدی ٠ بعضاً یالکزجه عمامه وبعضاً یالکزجـه قلنسوه کیوب بعضـاً هیچ بریسنی تلبس بیـورمقسزین وردا دخی کیمکسزین راجلاً خسته‌لری عیادت ایدرلر ایدی ٠

مکهٔ مکرمه‌یه داخل اولدقلری کون سیاه عمامه ایله تعمم بیورمشلر ایدی ٠

معتـاد اوزره هر کون تلبس بیوردقلری ثیـابدن بشقه اوله‌رق جمعه‌یه مخصوص ایکی ثوب شریفـلری وار ایدی ٠

ابدست الـدقلری وقت یوزلرینی سیلمك ایچون بر مندیلی وار ایدی ٠

بعضاً وجه مبارکلرینی رداء شریفلرینك بر طرفیله
سیلر ایدی .

بر قاچ عدد کوملك وصوفدن بر جبه وقوللری
طار بر شام جبه‌سی ودریدن بر قوشاق والتی قارش
طولنده بر بردهٔ سعادتلری وایکی ازار وینه بر بردهٔ
منسوجه‌لری وبریسی سیاه ودیکری قرمزی وبریسیده
قلدن منسوج اوچ عدد کساءوایکی یشیل ثوب وزعفرانلی
بر ثوب وایکی سیاه چزمه ونعلین شریفلری وبر کومش
خاتم سعادتلری وبر سرمه‌دان وعاجدن بر طراق وبر
قصعه و سائر بعض لزوم ضروریسی اولان اشیاسی
وار ایدی .

اصحاب کرام نبوی

کیملك اوزرینه صحابه اطلاق اولنه‌جغنده بین العلما
اختلاف اولوب سعید بن المسیب «حضرت رسول الله
ایله بر سنه مدت برلکده اقامت و برابرجه غزا ایتمیان
اصحابدن معدود اولمز» سویلدی . «بعضیلری بعدالبلوغ
حضرت پیغمبری کوروب قبول اسلام ایدن و برساعت
بیله صحبت رسول الله ایله مشرف اولان صحابیدر» .
دیدیلر .

بعضیلری «حضرت پیغمبرانکله واوده حضرت پیغمبرله تخصص حاصل ایتمدکچه صحابی اوله‌مز که شو تخصص قلباً وسفر وحضرده رسول اکرمه ملازمهٔ حاصل اولمقدن‌در» دیو بیان ایلمدیلر ‌.

اکثریت اقواله نظراً هرکیم اسلامی قبول ورؤیت نبوی شرفیله تشرف ایتمش ایسه صحابی عد اولنور ‌.

اصحاب کرامك نه‌قدار اولدیغنده اختلاف واردر مکه فتحنده اون بیك وحنینده اون ایکی بیك وغزوهٔ تبوکده اوتوز بیك وحجة الوداعده یوز بیکدن زیاده وانتقال نبوی زماننده یوز یکرمی درت بیك اصحاب کرام موجود اولدیغی روایات موثوقه‌دندر ‌.

مراتب اصحاب — علی وجه الاجمال مهاجرین انصاردن افضلدر وعلی وجه التفصیل انصاردن اسلامی سبقت ایدنلر مهاجریندن اسلامی تأخر ایدنلردن افضل اولوب طبقات اصحابجه حضرت خدیجه و حضرت علی و ابی بکر رضی الله عنهم ایله اسلامجه انلری ولی ایدنلر برنجی طبقه، اصحاب دارالندوه‌دن اسلامی سبقت ایدنلر ایکنجی طبقه، حبشه مهاجرلری اوچنجی، عقبهٔ اولی اصحابی دردنجی، عقبهٔ ثانیه اصحابی بشنجی عقبهٔ ثالثه اصحابی اولان یتمش ایکی نفر التنجی، هجرتدن

صکره رسول اکرم افندمز قباده ایکن یانلرینه واصل اولانلر یدنجی ، بدر غزاسنده بولنانلر سکزنجی ، بدر وحدیبیه وقعه‌لری بیننده مدینه‌یه هجرت ایدنلر طقوزنجی ، حدیبیه‌ده‌کی شجره التنده بیعت ایدنلر اوننجی ، حدیبیه وقعه‌سیله فتح مکه ارەسنده هجرت ایدنلر اون برنجی ، مکه‌نك یوم فتحنده مسلمان اولانلر اون ایکنجی ، فخر عالم افندمزه ادراك ایدن صبیان اون اوچنجی طبقه عد اولنورلر .

اصحاب کرامك افضلی حضرت ابی بکر ، بعده حضرت عمر ، بعده حضرت عثمان ، بعده حضرت علی وبعده عشرهٔ مبشره‌نك بقیه‌سیدر که ابو عبیدة بن الجراح طلحه ، زبیر ، عبدالرحمن بن عوف ، سعد بن ابی وقاص ، سعید بن زید حضراتی ومشار الیهمدن صکره اهل بدرك انلردن متباقیسی اولوب یوقاروده مذکور اولان طبقات وجهله هر طاقم دیکرندن افضل عد اولنورلر . رضوان الله علیهم اجمعین .

اصحاب مشار الیهم حضراتندن لازم الذکر اولان ذوات کرامك انتقال نبویدن صکره اولان خدمات مبروره‌لری بوندن صکره صره‌سی ومناسبتی ایله ذکر اولنه‌جقدر ان شا الله تعالی .

ایکنجی کتابك ایکنجی قسمی

خلفای راشدین تواریخی حاویدر
(١١ — ٤١)

برنجی فصل

خلافت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه
(١٢ ربیع الاول ١١ — ٢٢ جمادی الاخره ١٣)
بقیهٔ وقایع (سنه ١١)

اسامه نك غزایه سوقی ـ مرتدین حقلرنده کی حرکات ـ جمع قرأن و بعض وقایع

اسامه بن زیدك عسکرله غزایه سوقی

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری عزم کلشن سرای بقا بیوردقدن صکره ابو بکر الصدیق رضی الله عنه افندمز هجرت نبویه نك اون برنجی سنه سنده واقع شهر ربیع الاولك اون ایکنجی

بازار ایرتسی کونی اجماع امتله مسند آرای خلافت عظمی اولدقلری قسم سابقده بیان اولنمشیدی .

رسالتپناه افندمزك قبل الوفاة ابنی حوالیسنه غزا ایچون اسامه بن زید رضی الله عنه امارتیله ترتیب وتجهیز بیورمش اولدقلری عسکرك سوقنی اجراآت علیه‌لرینه مقدمه اتخاذ بیوردیلر .

اسامه‌نك حداثت سنی جهتیله امارته بشقه‌سنك تعیینی مناسب اوله‌جغی انصار کرامك بعضیلری طرفلرندن لسانه النه‌رق بونی حضور خلافته عرض ایتمك اوزره عمر بن الخطاب حضرتلری توسیط اولندی . حضرت عمر کیفیتی عرض ایلدکده ابو بکر الصدیق حضرتلری « رسول اکرمك امیر تعیین بیورمش اولدقلری ذاتك عزلنی می بکا تکلیف ایده‌یورسن » دیه‌رك غضب شدید اظهار وبلا توقف موضع جرفده مجتمع اولان اردوی همایونه عزیمت بیوروب اسامه‌یه عسکرله همان حرکت ایتمسی امرینی اعطا ایلدی . حضرت عمرك خلافت عظمایه معاونتی ایچون کوریلان لزوم اوزرینه اسامه طرفندن مدینه‌یه عودتنه رخصت ویرلمشدر .

اردونك حرکتی اثناسنده عساکر اسلامیه‌یه خطاباً خلیفه حضرتلری حرکات جهادیه‌جه صداقت التزام

وغدردن اتقا اولنمسنی وچوجقلرك اختیارلرك نسوانك صومعه‌لرنده عبادتلریله مشغول اولانلرك قتل ایدلمامرینی طعام اکل اولنه‌جغی وقت ذکراللهدن غفلت اولنمامسنی کسه‌نك خرمالغنی کسمك و ضرورت اولمدقجه غیرك حیواناتنی ذبح ایتمك کبی حاللر وقوعه کتورلمامسنی امر وتوصیه‌دن صکره اسامه حضرتلرینه توجهله « یا اسامه بو غزاده حضرت پیغمبردن الش اولدیغك اوامر شریفه‌یی تمامیله اجرا ایتملیسن » بیوردیلر .

بوندنصکره اردوی همایون یوله چقاریلوب تشییعده اسامه راکب اولدقلری حالده کندولری اسامه‌نك یانی صره پیاده کیده‌یورلر ایدی . اسامه « یا خلیفة رسول الله یا سزده حیوانه بینکز . یاخود بن حیواندن اینه‌یم » سویلدکده خلیفه حضرتلری « فی سبیل الله بو قدر. ده‌می خدمت ایتمیه‌یم » دیه‌رك براز مسافه کتدکدنصکره اسامه‌نك ویردیکی رخصت اوزرینه حضرت عمرله برابر مدینه‌یه عودت واسامه اردوی همایون ایله محل مأمورینه عزیمت ایلدی .

اسامه‌نك عسکرله حرکت وعودتی ارا‌سنده قرق وعلی روایة یتمش کون وقت کچمش وابنی حوالیسنجه

غلبهٔ كامله قازانوب غنائم وسبایا ایله عودتلری وقوع بولمشدر .

مرتدینك احوالیله اجرا بیوریلان اصلاحات

حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم افندمزك خلد اعلایه انتقاللری عقیبنده اهل اسلام قرانلق بر كیجه‌ده یغموره طوتلمش چوبانسز قویون سوریلری كبی بر حال اضطرابه كرفتار اولدیلر . بلاد ونواحیده بولنان مسلمین مسلمان اولمیان اقوامه نسبتله پك از ایدیلر . هپسی نبی ذیشانلرینی غائب ایتدكاری ایچون متأسف ومتحیر اولدقلری حالده انتقال پیغمبرینك شیوعنی متعاقب آفاق اسلامیه‌یی بر ظلمت اختلال احاطه ایلدی .

مدینه حوالیسنده‌كی اهل اسلامدن حرب و ضربه مقتدر اولانلرك قسم اعظمی اسامه ایله بلاد رومه كتمش وكیروده قالانلرك اصحاب اختلاله مدافعه‌لری بر حال تعذره وارمشیدی . قبائل اعراب دارالخلافه‌نك جوارینه قدر هجوم ایله فنالقلری ساعت بساعت كسب اشتداد ویالكز مكهٔ مكرمه حوالیسنده‌كی قریش ایله بنی ثقیف قبائلی

دائرهٔ اسلامیتده ثبات ایدوب جزیرة العربده بولنان قبائلك اکثری ارتداد ایلدی . بوقاروده کیفیتلری بیان اولنان طلیحه، مسیلمة الکذاب، سجاح نام متنبیٔ کاذبلر ایسه خارل خارل دائرهٔ فسادلرینی توسیع ایده یورلر ایدی . یمامه ده، هوازنده، بحرینده، مهره ده، عمانده بولنان قبائل ایله بنی عامر و بنی سلیم اقوامی راست کلان رؤسانك باشلرینه طوپلانوب اهل اسلام علیهنده قیام کوستردیلر . جزیرة العربك هر طرفی بر منبع فتن و اختلال و هر ناحیه بر میدان قتال اولمغه کسب استعداد ایتدی .

اهل مکه نك حالی ــ مکه اهالیسی وفات پیغمبری یی ایشتدیکله برابر ارتداده میل کوستردیلر . اسلامیتده ثبات کوسترنلر میدانده عددجه قلت اوزره قالدقلرندن مکهٔ مکرمه امیری عتاب بن اسید حضرتلری حیرت واضطراب ایله اختفایه مجبور اولدی .

خطبای عربدن سهیل بن عمرو رضی الله عنه بیت شریفك قپوسی اوکنده اهل مکه یی جمع ایتدکدنصکره « ای اهل مکه . اسلامجه جمله دن صکره یه قالوب سابقین اسلام شرفنی غیب ایتدیکز . ارتدادجه جمله دن ایلرویه کیتمك دنائتنی نصل قبول ایده یورسکز . اللهدن قورقیکز . حق تعالی حضرتلری پیغمبر عالیشانی

واسطهٔ صادقه‌سیله قوللرینه اخبار بیوردیغی وجهله شو دین مبین پك عالیدر. غفلته اویوبده بولندیغکز طریق مستقیمدن شاشمایکز. قازاندیغکز شرف اسلامی محافظه ایدیکز » دیه‌رك خطابت وغیرتله اهل مکه‌نك جمله‌سنه حقی قبول ایتدردیکندن جمیعسی میل سابقلرندن طولایی جناب حقدن استغفار و دائرهٔ اسلامیتده التزام ثبات ایلدیلر.

مبحث مخصوصنده ذکر اولندیغی اوزره غزوهٔ بدرده سهیل اسیر اولمش وفدیهٔ نجات ایله اطلاق اولنورکن حضرت عمر « یارسول الله اذن ویرده سهیلك اوك دیشلرینی چکه‌لم که برده علیهکزده خطابت ایتمیه » سویلمشیکن حضرت پیغمبر « یاعمر. سهیل بن عمرو بر وقت دین اسلامه بربیوك خدمت ایده‌جکدر که کندوسندن پك چوق ممنون اوله‌جقسن » بیورمشلر ایدی. شو معجزهٔ رسالتپناهینك بوصورتله نمایان اولمسی اوزرینه حضرت عمر (صدق رسول الله) دیه‌رك سهیل حقنده بیوك بیوك ممنونیت کوستردی. رضی الله عنهما.

اطراف مدینه‌نك احوالی – یوقاروده کوسترلدیکی اوزره جزیرة العربده‌کی اقوام عرب اهل اسلام علیهلرنده قیام ایلدکاری خبرلری مقام خلافته منعکس ومدینه

اطرافنده‌کی عربلرك حركات تجـاوزكارانه‌لری مشـهود عیون تأسف اولدقده حضور خلیفه‌ده بر مجلس مشورت عقد اولنوب اصلاحات امور خیریه‌سی موقع مذاکره‌یه قونلدی . دار الخلافه‌ده وجوارنده‌کی اهل اسلام اصحاب قیام واختلاله مقابله‌یه کافی اولمدیغی کورندیکندن اسامه ـ ایله بلاد رومه کیدن اردوی همایونك عودتنه قدر تحفظی حرکتك اختیاری وحرکات تجـاوزیه واصـلاحیه‌نك تأخیری صورتنه قرار ویریلوب صـورت قرار مکاتیب شریفه ایله لازم‌کلانلره‌ده یازلدی ایسـه‌ده ابرق نام محل وحوالیسنده‌کی بنی عبس وبنی ذبیان قبیله‌لری بنی اسد وبنی کنانه قبیله‌لریله برلشـوب مدینه‌یه جوار ذوالقصه نام موقعه نزول ونمازدن عفولرینی طلب ایچـون حضـور خلافته برجماعت مخصوصه ارسال ایلدیلر . خلیفه شروط مفروضهٔ اسـلامدن معدود اولان نمـازك عفوی ممکن اوله‌میه‌جغی جوابنی ویردی ایسه‌ده ـ ذکر اولنـدیغی اوزره ـ مدینه‌ده قبائلك تجاوزلرینی منعه کفایت ایده‌جك قوهٔ عسکریه موجود اولمدیغندن جماعت مرقومه عودت ایتدکلرنده قوهٔ عسکریه‌نك درجه‌سـنی اعـلان ایتملری قبائل باغیه‌نك برقاندها حرکات فاسده‌لرینه قوت ویردی . بناءً علیه حرکات تجاوزیه‌لرینی تزییـده قیـام ایتدکاری

مشاهده اولندقده مدینه‌نك اوست طرفنده‌كی یوللرك محافظه‌سنه لزوم كورنمكله علی بن ابی طالب وزبیر وطلحه وعبد الله بن مسعود حضراتی محافظه‌یه تعیین بیوریلوب اهل مدینه دخی مسجد شریفه جمع اولندیغی صره‌ده قبائل مزبوره جمعیت موجوده‌لریله مدینه خارجنه هجوم ویغمایه باشلادقلری محافظلر طرفلرندن جانب خلافت عظمایه عرض اولندقده مسجد شریفده مجتمع اهالی ایله قبائل مرقومه‌نك دفع مضرتلرینه مباشرته لزوم ضروری كورندی. بناءً علی ذلك خلیفه اهالیٔ مشارالیهمی بالاستصحاب صاعقه كبی اقوام باغیه اوزرلرینه هجوم ایلدكده قبائل مزبوره مقابله‌یه مقتدر اوله‌میوب طاغلدیلر اهل اسلام ذی خشب دینلان محله قدر طاغیلانلری تعقیب واورادن عودت ایتدكدن صكره فراریلرك بعضیلری دونوب اوجوارده‌كی دوه‌لری كوتورمشلردر.

مصلحت كسب ایلدیكی اهمیت اوزرینه خلیفهٔ كزین حضرتلری اوكیجه ممكن اوله‌بیلدیكی قدر تجهیز عسكره بالاعتنا نعمان بن مقرنی میمنه‌یه، عبد الله بن مقرنی میسره‌یه، سوید بن مقرنی ساقه‌یه تعیین ایدرك فجرك طلوعیله برابر قوهٔ موجوده‌یی استصحاب ومدینه‌دن حركت بیوردی.

وقبائل مذكورەنك بولندقلری محله قدر كیدلدی قبائل
ایسه تعقیب ایدن مسلمینك عودتلرندن صكره ینه مدینه
اوزرینه هجوم ایتمك اوزره بنی ذبیانك مسكنلری اولان
ابرق حوالیسنده تجمع ایتمشلر ایدی . خلیفه حضرتلری
رفاقت علیەلرندەكی عسكرله بغتةً یتشوب راست كتور-
دكلرینی اعدام ویدلرندەكی منهوبات ایله حیوانات واشیای
موجودەلرینی اغتنام ایلدی . بقیة السیوف تارمار
اولدیلر . لكن خلیفه عسكرله مدینه یه عودت بیوردقدن
صكره ایچلرندەكی مسلمینی شهید ایتمشلردر .

بو حادثه یی متعاقب اسامة بن زید حضرتلری معیتندەكی
اردوی همایون ایله مدینه یه عودت ایلدی . اردوی
همایون افرادی یورغنلقلرینی چقارنجه یه قدر مدینه ده
استراحته مأذون اولوب خلیفه تداركات تمكن ایله ابرقه
عزیمت واوراده ینه مجتمع اولان عبس وذبیانیلری قبائل
متفقەلریله برابر ضرب وتنكیل ایتدكدنصكره ابرقده
اقامت وبنی ذبیانك او حوالیده اولان اراضی ودیارلرینی
ضبط ایدرك بونلرك فیمابعد هیچ برایسی اوراره ایاق
باصمامەلرینی اعلان ایله مدینهٔ منورەیه عودت بیوردیلر .

یمن حوالیسندەكی مرتدین - رسول اكرم صلی
الله تعالی علیه وسلم افندمزك حین وفاتنده نجرانده صلاته

عمرو بن حزم وصدقاته ابوسفیان ، زبیددن نجرانه قدر خالدبن سعید، همدانده عامر بن شهر، صنعاده فیروز دیلمی ودادویه، مآربده ابوموسی الاشعری، جندده یعلی بن امیه، اشعر وعك قبائلنه طاهر بن هاله ، حضرموتده زیاد بن لبید وعكاشة بن ثور، كنده ده مهاجر بن امیه حضراتی مأمور ایدیلر. معاذ بن جبل حضرتلری یمنده قرأن كریم واحكام دین مبینك تعلیمنه مأمور ایدی.

وفات نبویدن مقدمجه اسود عبسینك دعوای نبوته قیام ومسلمیندن طوتدیغی اعدام ایله اتش فسادی یمن حوالیسنه یایدیغی صره ده مشارالیهم حضراتنك اكثری یرلرندن اویناوب كیمسی عودت ایتمكده، كیمسی عودته حاضرلنمقده ایدی. فیروز دیلمینك همتیله اسودك ازالهٔ وجودی یمن حوالیسنی تسكین ایتمش اولدیغی حالده فخرعالم افندمزك وفات بیوردقلری خبری شایع اولدقده نواحیٔ یمن اهالیسنك چوغی ارتداد ایلدی. دین اسلامده ثبات ایدنلر ایسه مرتدینه نسبتله از قالمش ونجران ایله صنعا ارالرنده‌كی یوللر مرتدین جانبندن سد اولنمشیدی. اوراده‌كی عمال اسلام ومسلمین كمال اضطرابه تصادف ایلدكلری صره ده عمرو بن حزم وخالد بن سعید وسائر بعض ذوات بر یول بولوب مدینه‌یه عودت ایلدیلر.

مقتول اسودك غیرتكشلری قبائل عاصیه‌یی طرف طرف باشلرینه طوپلیوب اهل اسلام علیهلرنده اعلان خصومت ایده‌یورلر ایدی . رؤسای قبائلدن مرتدینه التحاق ایتمش اولان قیس بن مكشوح فیروز دیلمی ایله دادویهی اعدام ایتمك تصوریله حركت عسكریه‌یه تشبث وكیدرك صنعایی استیلا ایدی ویردی . مرقوم قیس ذوالكلاع بن سمیفعه مراجعتله معاونت طلب ایتمش ایسه‌ده ذوالكلاع مركز دیانتده ثابت اولدیغندن قیسه جواب رد اعطاسیله برابر مرتدین علیهلرنده تداركاته‌ده باشلادی . قیس فیروزی ورفیقنی دسیسه‌ایله اورته‌دن قالدرمق افكاریله حسن معاشرت ارائه وكندولریچون برضیافت ترتیب ایتدی . دادویه فیروزدن اول ضیافتگاهه كیتدكده قیسك غدریله مقتول اولوب فیروز ضیافته كیدركن مرقومك تصوریني یولده خفیاً استخبار ایلدیكندن خولان جبلنده بولنان اخوالنك یاننه فرار ایلدی . قیس ایسه برطرفدن تداركاتنی اكماله ودیكر طرفدن یمن حوالیسنده‌كی عظماً وابناء فرسك وسائر اهل اسلامك اعداملریچون رؤسای قبائلی كندوسیله اتحاده دعوت ایتمكله كیفیت فیروز طرفندن علی التفصیل خلافت عظمی طرف اشرافنه عرض اولندی .

خلیفهٔ کزین حضرتلری مرکز خلافتجه بر قوهٔ امدادیه ترتیبنه قیام ایله برابر یمنده‌کی عمال کرامه و رؤسای محلیه‌یه مکاتیب شریفه تحریر و بالاتفاق، بغاة و مرتدین علیهلرنده اعمال حرب و جداله اعتنا اولنمسنی امر ایلدیکندن عمال مشارالیهم حضراتیله دین اسلامده ثبات ایدن رؤسا بالاتحاد خیلیجه عسکر جمع ایدرك قیس بن مکشوح ایله متفقلرینی حرباً اقبح هزیمت واضمحلاله القا وغلبهٔ کلیه ایله صنعایی استیلا ایلدیلر. امر اصلاحاته واقع اولان اقدامات خالصانه وشجیعانه‌لری اوزرینه نمایان اولان افتاب مظفریت آفاق یمنی احاطه ایدن ظلمت فساد واختلالی ازاله وهرطرفده اسایش وسکونی اعاده ایتمکله مرتدینك چوغی بتکرار اسلامی قبول وعمال کرام یرلرینه عودتله ایفای وظایفه مباشرت ایلدکلری مرکز خلافته عرض اولنمغله دارالخلافه‌ده ممنونیت عظیمه نمایان اولدی.

طلیحه بن خویلدك بقیهٔ احوالی ـ طلیحه مقدما حضور پیغمبری‌یه کلوب اسلامی قبول ایتمشیکن وفات نبویدن مقدمجه ارتداد وکذباً ادعای نبوت ایلدیکی مسموع رسالتپناهی اولدقده ضرار بن ازور حضرتلری طلیحه ایله قتاله مأمور اولدیغی ومتعاقباً وفات پیغمبری وقوع بولدیغی قسم سابقده بیان اولنمش ایدی.

رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمزك وفاتلرينى متعاقب غطفان قبيله سى خليفهٔ محترم صديق اكبر افندمزه وفود ارسال وزكاتدن عفولرينى طلب ايتديلر . طرف خلافتدن رد ايله جواب ويرلدكدنصكره ذوالقصه نام موضعده تجمع ايدن عصاة ايله برلشوب اهل اسلام عليهنده كوستردكلرى تجاوزات اوزرينه قوهٔ اسلاميه يه قارشو منهزم اولدقلرنده غطفان وهوازن قبيله لريله سائر بعض اقوام طليحه نك جمعيتنه التحاق ايتمشلر ايدى .

طليحه ايله متفقلرينك تنكيللرينه طرف خلافتدن خالد بن الوليد رضى الله عنه مأمور اولوب مشار اليه حضر- تلرى انصاردن عكاشه بن محصن وثابت بن اقرمى طليعه اولەرق سوق ايلدكده طليحه ايله قرنداشى بالتصادف ايكيسنيده قتل ايلديلر . كيفيت حضرت خالدك مسموعلرى اولدقده موجود معيتى اولان عساكر اسلامى بالتعبيه عساكر مذكوره درونندەكى انصاره ثابت بن قيس وطى قبيله سندن موجود مسلمينه عدى بن حاتمى رئيس تعيين وسوق بيورديلر . طليحه يه اتباع ايتمش اولان عيينه بن حصن يدى يوز نفر غطفانيلرله عدى وثابته قارشو كلدكده حملات اسلاميه دن دهشته تصادف وطليحه نك يانه عزيمتله

«سکا هیچ وحی کلدیمی» دیدکده «کلدی» جوابنی الدی. مقاومتجه تصادف ایلدیکی مضایقهٔ شدیده اوزرینه اوچ دفعه طلیحه‌یه مراجعت واوچنده‌ده اوجوابی اخذ ایلدکده طلیحه‌نك باشنه طوپلانمش اولان قبائله «شو حریف پیغمبر دکل. یلانجیدر. بیهوده تهلکه‌یه قارشو طورمیکز. هایدی یرلریکزه کیدکز» دیمسنی متعاقب طلیحه‌نك یاننده اولانلر طاقم طاقم طاغلمغه باشلادیلر. طلیحه قصر اغنك اوزرینه صیچرایوب زوجه‌سنی بالتردیف شامه طوغری فرار ایلدی. اوراده قضاعه قبیله‌سنه التجا وحضرت عمرك زمان خلافتلرنده بنی اسد وغطفان قبائلنك دائرهٔ جلیلهٔ اسلامه دخوللرنده طلیحه‌ده افعال سابقه‌سندن تائب ومستغفر اولدیغی حالده اسلامی قبول ایدرك حج شریفه کیتدکدن صکره مدینه‌یه عزیمتله حضرت عمرله ملاقات ایتمش ومؤخراً مجاهدین ایله شام حوالیسنده‌کی غزالرده خدمتلرده دخی بولنمشدر.

هوازن وبنی سلیم و بنی عامرك حاللری — طلیحه دعوای نبوتله اطرافه صالدردیغی اثناده بنی عامر انلك کتدیکی یولدن نه‌قازانه‌جغنه منتظر ایدیلر.

بنی عامردن قرة بن هبیره کعب وعلقمه بن علاثه کلاب قبیله‌سی ایچنده اولوب علقمه طائفك اسلامندن

صكره ارتداد وحضرت پیغمبرك وفاتی خبرینی الدقده كنـدی قبیله‌سی اولان بنی عامر درونده عـودت ایتمشیدی. عودتی خلیفه حضرتلرینك مسموعی اولدقده بنی تمیمدن قعقاع بن عمرو ورفاقتیله بنی عامر اوزرلرینه بر سریه ترتیب وسـوق ایلدیكنـدن سریهٔ مذكورەنك كوستردیكی تضییقات صره‌سنده علقمه اهل وعیـالیله اسـلامی قبول ایلدی. وقرة بن هبیره عمان حوالیسندن عودت ایدن عمرو بن العـاص ایله یولده ملاقات ایدوب « یاعمرو زكاتی ترك ایدیكز. زیرا عربلر سزه یورجـلی وزكات ویرمكه متعهد دكلدرلر » دیمسندن عمرو غضب شـدید اظهار ایتمكله مدینه‌یه كلدكده كیفیتی خلیفـه حضرتلرینه بیلدردی.

خالد بن الولید حضرتلری بنی غطفان وبنی اسـد اوزرلرینـه كیتدكده هوازن وسـلیم وعامر قبیله‌لری غطفانیلرك واسـدیلرك نتیجهٔ حاللرینه انتظار ایده‌یورلر ایدی. حضرت خالد ایسه حوالیٔ حجازیه‌ده ارتداد ایدن قبائلك علی العموم تنكیل واصلاحاتنه مأمور اولوب غطفان واسـد قبیله‌لرینك ایشلری بتورلدكدن صـكره نوبت كندولرینه كله‌جكنی اكلادقلرندن عموماً حضرت خالده دخالتله دائرهٔ اسلام واطاعته رجوع ایلدیلر.

حضرت خالد دخالتلرینی قبول و عیینه بن حصن ایله قرة بن هبیره‌یی حضور خلافته ارسال ایتدی. خلیفه رضی الله عنه حضرتلری ایکیسنکده سیأت سابقه‌لرندن تجاوز بیوردیلر.

بوندن صکره غطفان قبائلی حوأب نام محلده بدر بن طفر قبیله‌سندن سلمی بنت مالك بن حذیفه‌نك (١) یاننده طوپلاندیلر.

غطفان و هوازن و طی و اسد قبیله‌لری مزبوره‌نك یاننده تجمعله حرکات شقاوتکارانه‌یه قیام اوزره اولدقلرینی حضرت خالد ایشتدکده عسکرله اوزرلرینه کیدوب حربه باشلادی. سلمی بر دوه اوزرینه محمول هودج (محفه) ایچنده ایدی. دوه‌نك قلیجله ایاقلری کسیلوب هودج یره القا و سلمی قتل اولندی. محفه‌نك اطرافنده یوزقدر محافظ وار ایدی. هپسی بو صره‌ده

---

[١] سلمی مقدماسی اوتمش ایکن حضرت عایشه رضی الله عنها مزبوره‌یی ازاد ایتمش و بیت عایشه‌ده بولنان نسوانه خطاباً (ان احداکن تستنبح کلاب الحوأب) حدیث شریفی صادر اولدقده نسوان مزبوره ایله برابر بولنمشیدی. شو حدیث شریفك مدلولی بو صره‌ده ظهور ایلدی.

مقتول اولدیلر . جمعیت اشقیا ایسه بر ده طوپلانه میه‌جق درجه‌ده منهزم وتار مار اولمشلردر .

بنی سلیمدن فجاءة بن یالیل مقدمجه قبیله‌سندن آیریلوب حضور خلیفه‌یه عزیمت وعرض اسلام ودخالتله اهل ردت علیهلرنده قتال ایچون مأذونیت استمش ورخصت الوب جون طرفنه کتدکده مخالفتده ثبات ایدنلره بالتحاق ارتداد ایتدکدن صکره بنی شرید قبیله‌سندن نجیبة ابن ابی المثنایی بنی سلیم وهوازن طرفلرنده‌کی اهل اسلامی غارت ایتمك ایچون کوندرمش ایدی . طرف خلافتدن دردستنه تعیین اولنان طریفة بن حاجز بر قوهٔ مفرزه ایله کیدرك نجیبه‌یی قتل ایلدیکی فجاءة بن عبد یالیلك مسموعی اولدقده مرقوم فرار ایتمکله طریفه بالتعقیب طوتدروب حضور خلیفه‌یه کوتوردی . وامر خلیفه ایله مرقوم درحال اعدام اولندی .

بوندن صکره قبائل مذکوره‌نك هیچ بریسی حال ارتداد وعنادده ثبات ایتمیوب بعضیلری اوته‌ده بروده بالاختفا مؤخراً واکثری همان دائرهٔ ناجیهٔ اسلام واطاعته دخالت ایلدیلر .

بنی تمیم وسجاح — فخر کائنات افندمزك خلداعلایه انتقاللرنده بنی تمیم قبائلندن رباب قبیله‌لی زبر قان بن

بدر ، مقاعس و بطونه قیس بن عاصم ، بنی عمرو ه صفوان بن صفوان ایله سبرة بن عمرو ، بنی مالکه وکیع بن مالك حنظله قبیله‌سنه مالك بن نویره عامل ایدیلر ۰

انتقال نبوی عقیبنده صفوان بنی عمروك و زبرقان اصحابنك صدقاتنی بالاستصحاب ابو بکر الصدیق افندمزه کلوب مقاعس و بطونده عامل بولنان قیس بن عاصم مخالفت کوستردی ۰

بنی تغلب بطوننك بنی عطفان قبیله‌سندن ـ جلد سابقده کیفیتی ذکر اولنان ـ سجاح بنت حارث او صره‌ده بنی تغلب ایچنه کتمش ایدی ۰ بنی تغلبدن هذیل بن عمران و عقبة بن هلال نمرده ، سلیل بن قیس وزیاد بن قیس وزیاد بن بلال الجزیره‌ده قبیله‌لریله طوپلانوب جمعیتلریله برابر سجاحه اتباع ایلدیلر ۰ هذیل نصرانی اولدیغی حالده دینی ترك و سجاحك جمعیتنه التحاق ایتمش ایدی ۰ جمعیات مذکوره‌نك جمله‌سی اهل اسلام علیهنده اتفاق و حرب ایچون مدینه‌یه طوغری حرکت ایدرك جوار مدینه‌ده واقع جرفه تقربلری بنی تمیم ارالرنده یوز کوسترن اختلافك بیوك بیوك مشکلات احداث ایتمش اولدیغی بر وقته مصادف اولمش ، مالك بن نویره بنی تمیمدن آیریلوب محاربه‌دن چکلمش ، وکیع بن مالك

مقصدندن رجوعـه میل ایتمش ، یکدیکریله متفقا مجتمع اولان رباب وضبه قبیله‌لری حرباً فنا صورتده بوزلمش ایدی .

سجاح امیدسز بر حاله طوتیلوب تصادف ایلدیکی عساکر اسلامه قارشو درحال مغلوبه اولدیغندن جمعیات عسکریه‌سی انهزام ومذلتله یوزلرینی سمت فراره چویردیلر سجاح الجزیره‌ده بولنان بنی تغلب درونـنه فرار ایدرك خیلی وقت اختفا ومؤخراً قبول اسلام ایتمکله وفاتنه‌قدر اسلامده دوام ایتدی .

بنی تمیم ایله دائرهٔ اتفاقلرنده بولنان قبائل ایسه طرف خلافت عظمادن اصـلاحاته مأمور سیف مسلول الهی خالد بن الولید حضرتلرینك طرف طرف نشر مهـابت ودهشت ایدن شمشیر اشـقیا تدمیرلرینـه قارشو دوچار خوف وندامت اولدقلری حالده دائرهٔ سکون واطاعته داخل اولدیلر .

مالك بن نویره‌نك قصه‌سی — بنی حنظـله رئیسی مالك بن نویره مقدمجه طرف عالیء رسـالتپناهیدن بعض قبائلك صـدقه دوه‌لرینی جلبه مأمور ایدلمشـیکن وفات نبوی‌یی ایشتدکده طوپلامش اولدیغی دوه‌لری اصحابنه

ردایلدیکی لدی الاستخبار خالد بن الولید مالکك دردست وقتلنی تصور ایتمش ایدی ٠

حضرت خالد بطاح دنیلان موقعه واردقده — اورایه وصولندن مقدم مالك بن نویره جماعتنی بشقه یرلره طاغتمش اولدیغندن — بطاح طرفلرنده هیچ بر کمسه یه تصادف اولنه مدی ٠ بالتحری جلبلری ایچون سوق اولنان سریه لردن ابوقتاده نك معیتنده کی مفرزه مالکی بنی یربوع قبیله سی اهالیسندن اون ایکی آدمله دردست وحضور خالده احضار ایلدی ٠ بولندقلری محلده بونلرك اذان و اقامهٔ صلوات کبی شعائر اسلامیه یی اجرا ایدوب ایتمدکلرینی سؤال ایلدکده عرض اولنان اقوال اختلافدن سالم کوریله مدیکی جهتله هپسی حبس و مالك استنطاق ایدلدکدنصکره حضرت خالدك امریله قتل اولندی ٠

مالکك تحت نکاحنده ایکن تطلیق ویانده توقیف ایلمش اولدیغی ام متممی حضرت خالد نکاح ایتمکله کیفیت مرکز خلافتجه ایشیدلدکده حضرت عمر رضی الله عنه افندمز مالکك قتلندن طولایی خالد بن الولیدك قصاصنه اصرار بیوردیلر ٠ خالد تحقیق ماده ایچون مدینه یه جلب اولنوب بعدالوصول مسجد شریفه عزیمتله هنوز حضور

خليفه‌يه داخل اولمزدن مقدم حضرت عمره تصادف ايلدكده حضرت عمر حدتله يرندن صچرايوب خالدك عمامه‌سنه كچورمش اولديغى اوقلرى نزع وكسر ايتدكدن صكره « هم بر مسلمى اولدردك . همده زوجه‌سنى ضبط ايتدك . ايش بكا قالسه والله سنى رجم ايدر ايدم » بيورديغندن خالد رأى خليفه‌يه واقف اولمديغى ايچون حضرت عمرك شو معامله‌سندن ناشى بوغازينه‌قدر صعود ايدن غيظ درونى يوطوب حضور خليفه‌يه داخل اولدى .

استنطاق اولندقده خالد « مالكى سويلتدرديكم وقت ذات پيغمبرينك بحثى كلدكجه « سزك پيغمبريكز » ديمسنى ارتدادينه دليل كافى كوروب انك ايچون كندوسنى اولدردم . زوجه‌سى چند ماه مقدم مطلقه وعدتيده منقضيه اولديغى ثابت اولدقدنصكره نكاح ايتدم » سويلدى . خليفه مادهٔ قتل ايچون برشى ديمدى ايسه‌ده او صره‌ده اجرا ايلديكى نكاح ماده‌سندن طولايى خالد حقنده توبيخ اجرا بيورديلر .

خالد حضور خليفه‌دن چقدقده ينه حضرت عمره تصادف ايدوب معاملهٔ سابقه‌دن طولايى غيظى تجدد ايلديكندن « يا ابن ام سلمة . حقمده دمين كوستردبكك

او معامله نه ایدی » دیدکده حضرت عمر خلیفه‌نك عدم مؤاخذه‌سنی اکلایوب شق شفه بیورمدیلر .

خالدك مالکی قتلندن طولایی ورثه دعوایه قیام ایتمکله خلیفه ورثه‌یی ارضا و حضرت عمر هر نقدر خالدك عزلنه مصر اولدی ایسه‌ده « اللهك تشهیر ایلدیکی قلیجی بن غلافنه وضع ایده‌مم » جوابنی اعطا بیورمشلردر .

مسیلمة الکذاب و یمامه — وفات نبویدن مقدم یمامه حوالیسنده‌کی بنی حنیفه رئیسی مسیلمة الکذابك تصورتله دعوای نبوت ایلدیکی قسم سابقده بیان اولنمشیدی .

خلیفهٔ ذیشان حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه افندمز مرتدینك اصلاحاتنه قیام ایلدکلری صره‌ده عکرمة بن ابی جهلی مسیلمه‌نك ازالهٔ مفسدتنه مأمور تعیین بیوروب شرحبیلی دخی متعاقباً عکرمه‌یه معاونت ایچون کوندردی . عکرمه حضرتلری هر نصلسه استعجال ایلدیکندن منهزم اولمشدر . کیفیت خلافت عظمایه عرض اولندقده خلیفهٔ اعظم حضرتلری عکرمه‌یه تصدیر بیوردقلری مکتوب شریفده عودتی توهین خلقه سبب اوله‌جغندن مسیلمه ماده‌سنه بشقه‌جه باقلمق اوزره

حذیفه وعرفجه طرفلرینه عزیمت ومهره وعمان حوالیلرنده ارتداد ایدن قبائل ایله قتاله مبادرت اولنمسی امری اعطا بیوریلوب شرحبیل دخی خالد بن الولید حضرتلرینك رفاقتنه مأمور ایدلدی .

حضرت خالد بن الولید مالك بن نویرهنك ایشندن فارغ اولدقدن صکره مسیلمه اوزرینه کیتمسنه مأمور تعیین بیورلمغله رفاقتنده تجمع ایدن مجاهدین کرامدن مهاجرین اوزرلرینه ابو حذیفه وزید، انصاره ثابت بن قیس ایله براء بن عازب رئیس تعیین اولندی .

خالد بطاحه عزیمتله رفاقتنده مأمور قوهٔ عسکریه اوراده تجمع ایتدکدن صکره یمامه وبنی حنیفه طرفلرینه توجه بیوردیلر . مسیلمهنك باشنده طوپلانان بنی حنیفه مقاتللری ایسه قرق بیك نفره بالغ اولمش وبونلرك هر طاقمی بر موقعه یرلشدیرلمشیدی .

شرحبیل دخی عکرمه کبی مسیلمهنك قتالنده استعجال کوستردیکندن قارشو کلان جمعیت عظیمه یه مقابله ایدهمیوب منهزماً عودت وحضرت خالدك لوم وتوبیخنه تصادف ایلدی .

بونی متعاقب طرف خلافتدن معاونت ایچون کوندریلان خلیط اردوی همایونه واصل اولمش و خالد

بن الولید مسیلمه‌نك بولندیغی محله طوغری حرکتیله
شرحبیل بن حسنه طلیعه صورتیله ایلرولمشیدی . بنی
عامر و بنی تمیم فراریلرندن مسیلمه‌یه اتباع ایتمش اولان
بر جمعیت جانبندن بالمقابله شرحبیل ایله معیتنده‌کی التمش
قدر مجاهدین شهید اولدیلر .

حضرت خالد بالذات عسکرله یوریدکده مسیلمه ایله
رفیق رجال عسکرلرینك ایلروسنده اولدقلری حالده پك
شدتلی بر مقاومت کوستردکلرندن محاربه‌ده اشتداد یوز
کوستروب مجاهدین اسلام طاقم طاقم رجعته باشلادیلر .
و بنی حنیفه عسکرینك بر طاقمی ایلرولیوب خالد بن الولید
حضرتلرینك حرملرینه مخصوص چادره طوغری
یوریدکلری جهتله چادری محافظه‌یه مأمور اولان غزاة
کرام مدافعهٔ شدیده ایله مهاجملرك یوزلرینی کیرو
چویردیلر .

عساکر اسلامیه‌دن رجعت ایتمش اولانلر بو صره‌دن
بتکرار میدان محاربه‌یه عودت و قضاء مبرم کبی مسیلمه‌نك
عسکرینه ضرب سیوف بسالت ایتمکله بنی حنیفه تلاش
عظیم ایله یکدیکرینی پایمال ایدرجه‌سنه فرار و مجاهدین
اسلام تعقیب ایله یقه‌لدقلرینی اعدام ایدی ویردیلر .

مسيلمه بو انهزام اثناسنده حديقه دينلان بر محله تحصن ايدرك محكم بن طفيل قومانداسيله بر جمعيت اشقيا محل مذكورى محافظه يه اهتمام ايده يورلر ايدى . محكم عبد الرحمن بن ابى بكرك قليجيله مقتول اولدى . لكن جمعيت مذكوره اوزرلرينه حمله ايدن مجاهدين اسلامك دخى بر طاقى شو هجومده شهيد اولمشلردر .

ايش بو درجه يه كلدكدن صكره دشمن فراريلرى ميدانده ثبات ايدن قسمه‌يى محافظه ايچون معركه يه عودت ايتدكلرندن بازار كارزار ينه شدت بولمغه باشلادى .

سائق غيرت و حميت دينيه مجاهدين اسلامك هر بريسنى دين يولنده فدا ييلكله سل سيف بسالت ايتمكه سوق و تحريض ايلديكندن غزاتك شديد شديد حمله لرى ميدان حربك هر نقطه سنه بر صاعقه اصابت ايده يوركى خوف و دهشت القا و مسيلمه عسكرينك اثبات و اقتدارلرينى امحا ايلديكى جهتله عساكر اعدا ينه تارمار ايديله رك مسيلمه نك تحصن ايلديكى محل مجاهدين اسلام ايله دائراً مادار احاطه اولندى . كوستريلان هجوم شديده مقابل محافظه ده ثبات ايدن قسمه نك جمله سى اولدرلمكله مسيلمه شو آتش غيرتك اطفاسى دائرهٔ امكاندن خارجه چقديغنى بالادراك طريق فرار و سلامتى تحرى يه

باشلادی. غزاة کرام حدیقه درونه دخول ایلدیلر. حضرت حمزه‌نك قاتلی وحشی «بر وقت ناسك خیرلوسنی اولدردم. او جنایته مقابل باری بر بیوك ثواب ایشلیوب ناسك الك شریرینیده بن اولدره‌یم» دیه‌رك مسیلمه اوزرینه هجوم و بر حربه ایله وجود خبیثنی خاك هلاکه القا ایلدی.

بو محاربه‌ده مسیلمه‌نك باشنده بولنان بنی حنیفه‌دن اون یدی بیك نفر مقتول اولمشدر.

حضرت خالد اوراده‌کی قلعه‌لرده بولنان نسوان و صبیانك طشره چیقمریبی ندا ایتدردی. بقیة السیوف نسوان و صبیانك سبی و اسارتلرندن صرف اونمق اوزره عرض تضرع ایلدکلری جهتله مساعده و او یولده عقد مصالحه اولنه‌رق بنی حنیفه‌نك جمله‌سی دائرهٔ اطاعته دخول ایلدیلر.

شو محاربه‌ده مهاجرین و انصار و تابعیندن بیك قدر شهید وقوعبولوب شهدای مشارالیهمك چوغی حفاظ وقرا اولدقلرندن بوندنصکره قرآن کریمك جمع و حفظنه لزوم کورندی.

قرآن کریمك جمع وتحریری

قرآن کریم اصحاب کرامدن بعضیلرینك تماميله حفظلرنده ایدی . چوغیده سور و ایات قرآنیه‌یی دریلر وتخته‌لر اوزرلرینه متفرقاً یازمشلر ایدی . محاربه‌لرده حافظ القرآن اولانلردن اکثرینك شهید اولدقلری ایچون حفاظ آز قالدیغندن یمامه وقعه‌سی عقبنده عمر بن الخطاب حضرتلرینك اخطاری اوزرینه وحی کتبه‌سندن وفقهای اصحابدن موجود اولان ذوات کرام قران کریمی صحیفه‌لره جمع وتحریر ایلدیلر . مجموع قرآنه مصحف شریف اطلاق وخلیفه حضرتلرینك نزد عالیلرنده حفظ اولندی . خلیفه‌نك وفاتنده حضرت عمر اخذ و حفظ ایلدی . بعد وفاته کریمهٔ محترمه‌لری ام المؤمنین حفصه رضی الله عنهانك ید حفظنده قالمش اولدیغی حالده حضرت عثمانك خلافتلرنده نسخ متعدده‌سی یازدریلوب لازمکلان محللره ارسال اولنمشدر .

حطم واهل بحرینك احوالی ـ عبدقیس قبیله‌سندن جارود بن المعلی رضی الله عنه وفات نبویدن مقدم مدینه یه کلوب قبیله‌سنه عودت ایتدکدن صکره انتقال پیغمبری وقوعبولمش ومتعاقباً بحرینده عامل بولنان منذر بن ساوی

دخی وفات ایتمش ایدی . بحرین اهالیسی « محمد پیغمبر اولسه ایدی وفات ایتمز ایدی » دیه‌رك ارتداد ایتدیلر . جارود « انبیا اولمیه‌جك اوله‌لر ایدی حضرت محمددن مقدم طرف الهیدن مبعوث اولان پیغمبرلر حیاتده قالیرلر ایدی اولوم ضرورات ذوی الارواحدن اولدیغندن سائر پیغمبرلر وفات ایتدکلری کبی محمد علیه الصلوة والسلام دخی دار آخرته انتقال بیوردیلر » دیدیکندن عبدالقیس قبیله‌سی اسلامده ثبات کوستردیلر .

خلیفه حضرتلری عقیب خلافتلرنده علاء بن الحضرمی رضی الله عنهی منذر بن ساوی‌یه کوندرمش و منذرك وفاتیله بنی ربیعه‌نك ارتدادنده مغرور تسمیه ایدلمش اولان منذر بن سوید بن منذر اهالی جانبندن بحرین حکومتنده قبول اولنمشیدی . بنی ربیعه‌دن و بکر بن وائل قبیله‌سندن ارتداد ایتمش اولانلر بو صره‌ده خروج ایدن حطم بن ربیعه‌نك باشنه طوپلانوب مرقوم کندوسنه اتباع ایدنلرله برابر قطیف و هجر ارالرینه نزول و بحرین حکومتنده ثباتی منتج اولمق ایچون بولندیغی مسلکده دوام ایتمسنی مغرووره توصیه ایلدی .

وحطمك اشعاری اوزرینه مغرور بن سوید جوائی

نام محله کیدرك اوراده‌کی اهل اسلامی محاصره التنده الدی.

بو اثناده علاء الحضرمی حضرتلری جانب خلافتدن بحرین حوالیسنده‌کی مرتدین ایله قتاله مأموراً هجره واصل اولدی. وعبد القیس قبیله‌سیله حطمك جمعیتی اوزرینه کیتمسی ایچون جارودە امر ویردی. دارینده بولنانلردن ماعدا او حوالیده موجود مرتدلر حطمك باشنه واهل اسلام علا حضرتلرینك یاننه طوپلاندیلر. علاء الحضرمی جمعیت موجوده ایله بالذات حطم اوزرینه یوروب دشمن اردوسنه جوار بر محلی معسکر اتخاذ ایدرك هر اردو بولنه‌قلری محلك اطرافنه خندق اعمالیله حربه باشلادیلر.

بر کیجه دشمن اردوسنده غفلت عمومیه‌لرینی حس ایتدره‌جك بعض علامات کوردیکندن تحقیق ایچون کوندریلان مأمورلر عودت ایتدکلرنده دشمنلرك سراپا سرخوش وذوقیاته انهماك ایله بیهوش اولدقلری خبرینی ویرمکله علاء بن الحضرمی حضرتلری عسکرله خندق چوب قضاء ناکهانی کبی دشمن عسکرینه شبخون کوستردی. اعدانك کیمیسی مقتول، کیمیسی مأسور اولوب بقیة السیوفك هر طاقمی بر طرفه قاچدی. حطم قیس بن

عاصمك قلیجیله مقتول اولدی . عفیف بن المنذر ایله منذر بن سوید بر طاقم مرتدین ایله یداسارته طوتلدیلر . مغرور (منذر) علا حضرتلرینك حضورلرینه کتیرلدکده هجره کوندریلوب اوراده اعدام ایدلدی .

علاء بن الحضرمی حضرتلری بکر بن وائل قبیله سندن دائرهٔ اسلامده ثبات ایدنلری فرار ایدنلرك یوللرینی طوتمغه مأمور ایدوب حفصهٔ تیمی و بنی شیبان قبیله سی رئیسی مثنی بن حارثه یه ده اویولده امرلر کوندردی .

منهزمینك چوغی ایسه دارین نام محله کتمشلرایدی . ایادیٔ مسلمینده قالان غنائم مجاهدینه تقسیم اولندقدن صکره دارینده تجمع ایدنلرك تنکیللرینه قیام و ارالرنده حائل بولنان خلیجی قوهٔ قدسیه ایله مرور ایدرك جمعیت اعدایی تنکیل ایله برابر مالارینی اغتنام واهل وعیاللرینی اسیر ایتدیلر .

بوندنصکره بحرین حوالیسنده قوهٔ اسلامیه یه مقابله ایدمجك اقتدار قالمدیغندن اورالرده کی قبائل دخی دائرهٔ اطاعته داخل اولمشلردر .

عمان ومهره نك احوالی ـ وفات حضرت پیغمبریدن صکره عمان حوالیسنده لقیط بن مالك الازدی نامنده بر شخص ظهور ایدوب حوالیٔ مذکورده حکمداراولان

جلندینك اوغللری جیفر وعبدی دفع ایتمش واورالری استیلا ایتمشیدی ·

کیفیت جیفر طرفندن جانب عالئ خلافته عرض اولندقده اعیان حمیردن حذیفة بن محصن عمان و عرفجة مهره حوالیسنه کوندریلوب جیفرك رأیی اوزره حرکت ایتملریچون ایکیسنه ده امر ویرلدی ·

مقدمجه مسیلمه ایله قتاله مأمور عکرمة بن ابی جهل ـ یوقاروده ذکر اولندیغی اوزره ـ منهزم اولدیغندن عکرمه یه ده حذیفه وعرفجه نك یانلرینه کیدرك برلکده عمان و مهره اصلاحاتنه باقمسی امری ویرلمش ایدی · عکرمه حذیفه وعرفجه یه یتشوب یانلرنده‌کی عسکرله عمانه طوغری کیتمك اوزره اولدقلری خبری لقیطه بالغ اولدقده جمع ایتمش اولدیغی جنودایله محاربه یه حاضرلندی · لقیط دبا قصبه سنی معسکر اتخاذ ایلمش وحربه باشلانه جغی وقت اهل وعیالنی صفوف جنودك ارقه طرفنده براقمش ایدی · جیفر وعبد دخی دشمن اردوسی جوارنده واقع برصحرایی معسکر اتخاذ ایلدیلر ·

عکرمه وحذیفه وعرفجه اوحوالیده‌کی رؤسای اسلام ایله بالمخابره تشکل ایدن اردو ایله لقیط واصحابنك اوزرلرینه هجوم ایلدکلرنده عسکر اسلامده هزیمت یوز

کوسترمسنی متعاقب امداده کلمکده اولان بنی ناجیه وعبدالقیس قبیله‌لری حریث بن راشد وسنجار بن صرصار رفاقتلریله یتشدکلرندن اردوی اسلامه قوت کلوب دشمن عسکرینی برباد واهل وعیاللرینی سبی ایله اموال واشیالرینی اغتنام ایلدیلر.

مهره حوالیسی دخی مرتدین ومفسده‌دن بالتطهیر دائرهٔ اطاعته النه‌رق فتوحات امر بالخیری اکمال وتجمع ایدن غنائمك خمسی ـ بشارتی حاوی مکتوبله ـ جانب خلافت عظمایه ارسال اولنه‌رق ماعداسی بین المجاهدین تقسیم اولندی.

اقدامات مشروحه اوزرینه ارتق عربلردن ارتداد وعناده هیچ برقبیله اصرار ودوام ایده‌مدیکندن اوغائله‌لر کاملاً ازاله اولنمغله عراق وشام فتوحاتنه مباشرت بیورلدی.

وقایع { سنه ۱۲ }

فتوح عراق

اشبو کتاب ثانی مقدمه‌سنك لاحقه‌سنده مأخذی کوسترلدیکی اوزره شریعت اسلامیه‌نك نشر عدالت اتمکه باشلادیغی اثناده فرس ممالکنده بولنان خرستیانلر

حمايهٔ اسلامیه‌یی ارزو ایتمشلر ایدی . ممالك مذکوره‌ده بولنان خرستیانلرك جاثلیق عنوانیله یاد ایتدکلری الك بیوك رئیس روحانیلری ایشوعیب نام ذات خرستیانلر حقلرنده حمایهٔ اسلامیه‌یی استدعا ایچون میسان رئیس روحانیسی حبریل نام اسقفی معروضات وهدایا ایله مدینهٔ منوره‌یه کوندردی .

لکن اسقف مدینه‌یه یتشمزدن مقدم ذات عالئ رسالتپناهی کلشن‌سرای بقایی تشریف بیورمش اولدقلرندن معروضات وهدایای مذکوره‌یی مسندارای خلافت کبری ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلرینه بالتقدیم فرس دولتی علیهنده بولنه‌جق عساکر اسلامیه حقلرنده خرستیانلرك معاونته حاضر اولدقلرینی عرض ایلدکده صدیق اکبر حضرتلری اسقف مومی الیهی تلطیف ومسروراً اعاده بیورمش ایدی .

خالدبن الولید حضرتلری یمامه اصلاحاتندن فارغ اولدقدن صکره خلیفهٔ کزین رضی الله تعالی عنه حضرتلری (١٢) سنه هجریه‌سی محرمنده فرس ممالکینك فتح وتسخیری ایچون مشار الیه حضرتلرینه عراق حوالیسنه عزیمت ایتمسی امرینی ویردی .

سیف مسلول الهی یمامه‌دن طوغریجه محل مأموریتنه

متوجهاً اون بیك قدر مجاهدین ایله یوله چیقارق سواد عراقده واقع بانقیا و برسوما نام قریه‌لره واردقده مذکور قریه‌لرك رئیسلری جابان استقبال و طلب مصالحه ایتمكله اون بیك درهم جزیه و یرمك اوزره عقد مصالحه اولندی . حضرت خالد اورادن حرکتله حیره جانبنه عزیمت بیوردی . نعمان بن منذردن صکره دولت ساسانیه طرفندن حیره‌یه حکمدار تعیین اولنمش اولان ایاس بن قبیصة الطائی اشراف مملکتله بالاستقبال طقسان بیك دینار جزیه ایله عقد مصالحه اولندی .

مثنی بن حارثه بحرین اصلاحاتندن صکره عراق حوالیسنده غزا ایتمك اوزره خلیفه‌دن بالاستیذان امر المش و حضرت خالدك ورودندن مقدم جمع ایتمش اولدیغی عساکرله او حوالیده غزایه باشلامش ایدی .

حضرت خالدك مأموریتنی متعاقب طرف خلافتدن مثنی ایله حرمله و مدعور و سلمان نام ذواته عسکرله خالد بن الولیده معاونت ایتملری ایچون محررات علیه کوندرلمش اولدیغندن انلرده جمع ایتمش اولدقلری سکز بیك نفر مجاهدین ایله اردوی همایون مذکوره التحاق ایلدیلر .

حضرت خالد عساکر موجوده‌یی اوچ فرقه‌یه بالتقسیم بر فرقه‌یی مثنی بن حارثه ایله ایلرو و دیکر فرقه‌یی

عدی بن حاتم ایله مثنانك ارقه‌سی صره سوقه ایدرك برفرقه‌یه‌ده کندی معیتنه الوب حرکت ایلدی . هرفرقه‌نك اراسی برکونلك مسافه‌دن عبارت ایدی .

ایاس بن قبیصه‌نك حضرت خالدله عقد ایلدیکی مصالحه فرس دولتی طرفندن عدم قبول ایله ایاس عزل ویرینه زازویه نامنده بریسی مرزبان تعیین اولندی . فرج حوالیسنده فرس دولتنك الث بیوك رتبه‌لی مأموری بولنان هرمز حضرت خالدك صورت حرکتنی استخبار ایلدکده کیفیتی دولتنه عرض ایله برابر عساکر اسلامیه ایله محاربه ایچون تدارکات کلیه‌یه دخی باشلامش اولدیغی حالده خالد بن الولیدك خفیره‌یه وصولیله کاظمه جانبنه میل ایلدیکی خبرینی المش اولدیغندن سرعت وسبقت ایدرك صوموقعنی طوتمش ایدی .

حضرت خالد متعاقباً کاظمه جانبنه نزول ایتدی ایسه‌ده صوموقعی دشمن طرفندن طوتلدیغنی کورمکله اردوی اعدا جوارنده صوسز برمحلی معسکر اتخاذایلدی . عساکر اسلامیه صوسزلقدن اضطرابه تصادف ایده‌جکلری صره‌ده جناب حق شدتلی بر یغمور احسان ایتمکله مجاهدینك جمله‌سی هم دفع ضرورت همده قربه‌و مطهره‌لرینی املا ایتدیلر .

سیف الله حضرتلری حرب ایچون دشمنه میدان اوقویوب ایلرویه آت سوردی . هرمز بالذات مبارزه ایچون قارشو چقدی . ایکیسیده اتلرندن اینوب مبارزه‌یه باشلادیلر . حمله‌لری تخلف کوسترمسنی متعاقب حضرت خالد بغتةً هرمزی قوجاقلایوب التنه الدی . هرمزك اصحابی خالده غدر ایچون ایلرو یوریدیلر . انلر مقصدلرینه وقت بولمزدن اول سیف الهی هرمزی اولدردی .

مجاهدیندن قعقاع بن عمر اصحابیله برلکده حضرت خالد اوزرینه هجوم ایدنلری اعدام ایتدیلر .

شو سطوت مهابت‌افزا فرس اردوسنه بیوك دهشت القا ایتمسنی متعاقب دشمن عسکری هزیمت عظیمه ایله تارمار اولدیلر .

اولوقت فرس دولتنده الڭ بیوك رتبه‌یی حائز اولانلرك یوز بیك دینار قیمتلی برتاج کیملری عادات رسمیه‌دن اولدیغندن هرمزك باشنده‌ده بویله برتاج واردی . خالد بن الولید هرمزك اسلحه و البسه‌سنی و دشمن اردوسنك میدان محاربه‌ده براقدقلری اموال واشیانك جمله‌سنی بالاغتنام برخمسنی مظفریتی حاوی مکتوب ایله جانب خلافته ارسال وماعداسنی مجاهدین کرامه تقسیم ایتدی .

بو محاربه ذات السلاسل تسمیه اولنمشدر .

حضرت خالد بوندن صکره شمدی بصره شهرینک بولندیغی محل جوارنده واقع جسر اعظم دینلان موضعه نزول ایدرك مثنی بن حارثه‌یی تعقیب اعدایه ومعقل بن مقرنی (ابله) نام مدینه‌یی تسخیره مامور ایتمکله معقل بر هجومده ابله‌یی فتح ایتدی. مثنی دخی تعقیب اعداصره‌سنده حصن المرأه‌یی ضبط ایتمشدر.

ذکر اولنان حرکات عسکریه‌نك بدایتندن بروکرك ارباب زراعته وکرك عمران بلاده تعرض وقوعبولمدی.

حضرت خالد عراق حوالیسنه ورود ایلدیکی وقت هرمز جانبندن فرس دولتنه سبق ایدن اشعار اوزرینه کسری سرعسکرلرندن قارنی خالد ایله محاربه‌یه مأموراً یوله چیقارمش ایدی. قارن مدار نام محله یتشدکده محاربهٔ سابقه منهزملرینك فرارلرینه تصادف ایلدی که عساکر ایرانیه امراسندن قباد ونوشجان بونلرك ایچلرنده ایدیلر. قارن منهزملری کندی عساکریله برلشدروب ثنی دیمکله معروف نهر کنارینه نزول ایتدی. عساکر اسلامیه قارن ایله حرب ایچون دشمن اردوسنه قریب برمحله کلدیلر. برابر محاربه‌یه باشلادیلر. نوشجان عاصمك، قباد عدی بن حاتمك قلنجیله مقتول اولوب فرس عساکری برهزیمت شدیده‌یه طوتلدیلرکه نهرده غریقاً تلف اولانلردن

ماعدا اوتوزبیك مقتوللری میدان محاربه‌ده قالدی . شو محاربه‌یه‌ده نهر مذکوره نسبتله ثنی اطلاق ایلدیلر .

هزیمت مذکوره‌نك ایجاب ایلدیکی غیظ شدید کسرایی پك مضطرب ایلدیکندن ترتیب ایلدیکی فرقهٔ عسکریه‌یی اندرزغر نام قوماندان رفاقتیله یوله‌چقاروب بهمن جادویه نام قوماندان ایله دیکر بر فرقهٔ عظیمه‌ده متعاقباً کوندردی . اندر وجه دینلان موقعده مجاهدین ایله حرباً مقتول وعسکری منهزم اولدیغی خبری بهمنه بالغ اولدقده رفاقتنده‌کی فرقه‌یی جابان نامنده برقوماندانه بالتودیع دونبجه‌یه قدر حرب ایتملری امرینی ویروب کندوسی استیذان ایچون مداینه عزیمت ایلدی .

جابان عسکرله ولیس دینلان موقعه کیدرك بهمنك عودتنه انتظاراً اوراده اقامتی اختیار ایتمش اولدیغی حالده سیف مسلول الهی قضاء مبرم کبی دشمنه قارشو کوروندی . جابانك اردوسنده تهیه ایدلمش اولان اطعمهٔ نفیسه ایله فرس عسکری قارنلرینی طویورمق وبعده حرب ایتمك استدیلر ایسه‌ده حضرت خالد بر ایچم صو بیله ایچمکه میدان ویرمکسزین قضاء ناکهانی کبی دشمن اردوسنه چاتوب محاربه کسب اشتداد ومجاهدین اسلام عسکر فرسی ضرب سیوف بسالتله بوزوب برباد

ایلدی . شو محاربه‌ده تلف اولان دشمن عسکری یتمش بیك رادەلرندەدر .

بوندن صکره حضرت خالد امیشا بلده‌سنی ضبط وتخریب ایدرك محاربات مذکوره‌ده جمع اولنان غنائمك خمسنی فتوحاتی حاوی بشارتنامه ایله بارکاه خلافته کوندردی .

خالد بن الولید رضی الله تعالی عنه حضرتلری امیشا بلده‌سنك تخریبنی متعاقب اردوی همایونك احمال واثقالنی فرات اوزرنده‌کی کمیلره بالتحمیل کندولری عسکرله براً حیره‌یه توجه بیوردیلر . حیره خارجنده عسکرله مقابله‌یه حاضر بولنان مرزبان زازویه اوغلنی بر از عسکرله کوندروب نهرك صوینی کسدکلرندن کمیلر قاره‌ده قالمش اولدیغی حالده حضرت خالد سواریلرله کیدرك بادقلا نام محلده مرزبانك اوغلنی ویاننده بولنانلری اولدردی .

بوارالق ممالك فرسده وقوعبولان اختلال اوزرینه زازویه ایرانه عزیمت وخالد حضرتلری عسکرله حیره‌یی محاصره ایلدی . محصورین شهری محافظه‌یه مقتدر اوله‌میه‌جغنی اکلایوب استیمان ایتمکله یوز طقسان بیك التون جزیه ویرمك اوزره عقد مصالحه ایلدی .

مجاهدیندن شریك فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
افندمزدن اهل اسلامك حیره‌یی فتح ایده‌جکنی ایشتمش
وعبدالمسیحك قزی کرامه‌یی کنج ایکن کوروب مزبوره‌یه
میل ایتمش اولدیغندن حیره‌نك فتحنده کرامه‌نك کندوسنه
ویرلمسنی نیاز ایتمکله طرف نبویدن وعد بیورلمشیدی .
حیره النده‌قده شریك وعد رسالتپناهی‌یی اثبات وکرامه‌یی
طلب ایلدی . بوماده اهل حیره‌یه پك اغر کلدیکندن
صرف نظر اولنمسنی رجا ایتدیلر ایسه‌ده حضرت خالد
وعد پیغمبری‌یی البته یرینه کتوره‌جکنی بیان وقزی
طلبده اصرار بیوردی . کرامه کتوریلوب شریکه
تسلیم ایدلدکدن صکره بیك درهم بدل ایله ینه باباسنه
تسلیم ایدلمشدر . اشبو عبد المسیح نوشروان زماننده
موبدانك رؤیاسنی تعبیر ایتدرمك اوزره سطیح کاهنه
کیدن عبد المسیحدر که چوق معمر اولمشدر .

حیره‌نك فتحندن صکره اطراف ونواحیسنده قبائلك
بیوکلری حضور خالده کله‌رك عرض انقیاد ایتدیلر .

حضرت خالد برطرفدن عسکر سوقیله بلاد فرسی
یغما ایتدرمکله ودیکر طرفدن یا اسلامی یاخود جزیه‌یی
قبول ایتمك ایچون فرس پادشاهنه مکتوب تحریرینه
باشلادی .

مشار اليه حضرتلرينك فرس پادشاهنه يازديغى مكتوبلر قوهٔ اسلاميه‌نك درجهٔ علياسنى كوسترەجك لسان عالى ايله يازلمشيدى كه شو مكتوبلرك برينده « تكليفه موافقت ايتمديككز حالده سزك حياتى سوديككز قدر اولومه محبت ايدن عسكرلر اوزريكزه كله‌جكدر » ديو مندرجدر ·

بوندن صكره انبار بلده‌سيله عين التمر قلعه‌سنك فتحنه مباشرت اولندى ·

انبار بلده‌سى بالمحاصره تضييقات شديده التنه الندقده محافظى بولنان شيرازد نقدرماللرى واراسه مجاهدينه ترك ايتمك ويالكز حياتلرى تأمين اولنمق شرطيله بلده‌يى تسليم ايلدى ·

عين التمرده حربه قيام ايدن ايران سر عسكرى بهرامى حضرت خالد حين محاربه‌ده قوجاقلايوب دردست ايتمكله فرس عسكرى فرار واسلام عسكرى قلعه‌يه دخول ايله محافظه‌يه مأمور عساكر ايرانيه‌نك چوغنى اعدام ايتديلر · قلعه فتح ايدلدى · بو محاربه‌ده حبشه مهاجرلرندن عمرو بن رئاب وانصاردن نعمان بن بشيرك باباسى بشير بن سعد شهيد اولمشلردر · رضى الله عنهما ·

عياض بن غنم حضرتلرى طرف خلافتدن عسكرله

دومة الجندله کوندرلمشیدی • عین التمر قلعه سنک فتحی عقیبنده شام طرفلرنده‌کی نصارانک نقض عهد ایلدکلرینه دائر عیاضدن خالده مکتوب ورود اتمکله حضرت خالد دومه‌یه عزیمت ایلدی • اوراده مقابله‌یه قیام ایدنلرک برفرقه‌سی حضرت خالده ودیکر فرقه‌سی حضرت عیاضه قارشو مغلوب ورئیسلریله عسکرلرینک چوغی مقتول اولوب قلعه ضبطایله ماللری اغتنام ایدلمشدر •

حضرت خالد براز وقت دومه‌ده قالمش اولدیغی حالده عراق حوالیسندن انفکاکنی فرس دولتی فرصت اتخاذ ایله جزیره عربلرینی انبار طرفلرینه سوق ایلدیکی خبری النجقده سیر سریع ایله حیره‌یه عودت وشدید شدید محاربه‌لرله او حوالینک سکوننی اعاده‌یه همت بیورمشدر • مشار الیه حضرتلرینک حوالئ عراقیه‌جه اشتغالی برسنه‌یه بالغ اولدی •

وقایع { سنه ١٣ }

فتوح شام

هجرت نبویه‌نک (١٢) نجی سنه‌سی اواخرنده خلیفهٔ کزین ابوبکر الصدیق رضی الله عنه افندمز حج

شريفدن عودت بيوروب (١٣) نجى سنهٔ هجريه دخولنده خالد بن سعيد رضى الله عنهى عسكرله شام حواليسنه مأمور تعيين بيورمش واو صره‌ده برالشام حواليسنده بولنان بهرا ، سليح ،كلب ، غسان ، لخم ، جذام قبيله‌لرى روم ايمپراطورى هرقلك امريله اهل اسلام عليهنده تجمع ايلدكلرى خبرى النمش اولديغندن خالد بن سعيد قبائل مذكوره‌يه طوغرى عزيمتله بالمحاربه جمعيتلرينى طاغتمش ايدى ·

كيفيت حضور خلافته عرض اولندقده دردست ترتيب اولان اردوى جديدك تجهيز وسوقى تسريع اولنمقده اولديغندن مسلكنه ثبات ومدافعه‌يه اقدام ايتمسى ايچون خالد بن سعيده امر مخصوص كوندرلدى ·

خالد عسكرله دها ايلرويه كيتدكده روم جنراللرندن ماهان رفاقتنده‌كى عسكره ملاقى اولمغله حرباً انلريده بوزدى · فقط اهل اسلامك غلبه‌لرى روم دولتنى وهمه دوشوروب ايمپراطور او حواليده‌كى قوهٔ عسكريه‌سنى خارل خارل تزييده چالشمسى واسلام عساكر موجوده‌سى ايسه مقابله‌يه كفايت ايده‌جك درجه‌ده اولمامسى جهتيله قوتك سرعت تكثيرى ايچون خالد بن سعيد مقام عالئ خلافتدن استمداد ايلدى · جيرعسكريله دارالخلافه‌يه

کلمش اولان ذوالکلاع وتهامه‌دن ، شحردن ، عماندن ، بحرینه‌دن کلوب موجود بولنان عسکرله عکرمة بن ابی جهل شام سفرینه مأمور اولدیلر .

عمرو بن العاص وفات نبویدن مقدم عمان حوالیسنه کوندریله‌رك عودتنده سعد هذیم وبنی عذره قبائلنه عاملی تعیین اولنه‌جغی وعد بیورلمش ایدی . خلیفه حضرتلری وعد نبوی‌یی انجاز ایچون عمرویی او مأموریته تعیین ایله برابر طوپلایه‌جغی عسکرله خالد بن سعیده معاونته و فلسطینك فتحنه مأمور ایدلدی . قضاعه قبیله‌سنه مأمور ولید بن عقبه اردن حوالیسنه بالتعیین یزید بن ابی سفیان وسهیل بن عمرو کبی بعض اشراف دخی بر فرقهٔ عسکریه ریاستیله شام حوالیسنه مأمور ایدیله‌رك کرك بونلرك وکرك خالد بن سعید رفاقتیله او حوالیده بولنان عساکر اسلامیه‌نك جمله‌سنه ابو عبیدة بن الجراح رضی الله عنه حضرتلری امیر الجیش تعیین بیورلدی .

ذکر اولنان قوهٔ امدادیه خالد بن سعیدك اردوسنه تقرب ایتدکده خالد شام طرفنده‌کی روم عسکریله محاربه‌یه استعجال کوستردی ایسه‌ده جنرال ماهان بر جمعیت جسیمه ایله مدافعه ومحافظه ایچون دمشقه عزیمت ایتدی .

خالد بن سعيد ذوالكلاع وعكرمه ايله وليدك رفاقتلرندهكی عساکر مسلمینی بالاستصحاب دمشق قربندهكی مرج صفر [١] نام موقعه نزول ايدرك يولری سد واوغلی سعيدی ايلرويه سوق ايلدی ايسهده ماهان بر غلبهلكله قارشوكلوب سعيدی اولدردی . بونك اوزرينه خالد بن سعيدك يانده اولان عسكر بوزيلوب عكرمه طاقتلك ماعداسی مدينه قربندهكی ذوالمروه دينلان محلهقدر فرار ايلديلر .

عكرمه بن ابیجهل ثباتايله عساکر اعدايه قارشو مدافعه وقوهٔ موجودهسيله شامه قريب برمحلی اقامتگاه اتخاذ ايتدی .

بواثناده شرحبيل بن حسنه عراقدن وافد اولمق اوزره حضور خليفهيه كلمش ومحاربه ايچون خيلوجه كوكلی عسكری دخی طوپلانمشيدی . شرحبيل طرف خلافتدن وليدك يرينه اردن حواليسندهكی عسكره امير تعيين ايدلدی . معاوية بن ابی سفيان قرنداشی يزيدك يانه كوندريلهرك خالد بن سعيدك مدينهيه عودت ايتمسی ايچون امر ويرلدی .

ابو عبيده حضرتلرينك تحت رياست ونظارتلرنده

[١] صفر فانك تشديديله سكر وزنده برموقعدر .

تجمع ایدن عساکر مسلمینك هر طاقی کندی رئیسلرینك معیتلریله مأمور اولدقلری محلاره کتدیلر •

روم ایمپراطوری هرقل عسکرینی بالتعبیه حمص جانبنه کیدرك عربلرله حرب ایچون اوامر عمومیه نشر ایتدی • وشقیقه نامنده بر قوماندان رفاقتیله طقسان بیك عسکری حاوی بر جمعیت جسیمه‌یی عمرو بن العاصك بولندیغی فلسطین حوالیسنه، جورجی نامنده بر قوماندانی بر فرقهٔ عسکریه ایله یزید بن ابی سفیان، دراقوس نام قوماندان ایله بر اردو اردنده‌کی شرحبیل، قیقلان نام جنرال قومانداسیله التمش بیك عسکر دخی جابیه‌ده بولنان ابو عبیدة بن الجراح حضراتی اوزرلرینه سوق ایلدی •

بو ارالق خلافت عظمی جانب عالیسندن ابو عبیده‌یه کلان مکتوب شریف اوزرینه عساکر اسلامیه‌نك بر یره جمعی لازم کلدیکندن جمله‌سی یرموك نام موقعه طوپلاندیلر • کافهٔ موجودلری یکرمی بریبك نفردن عبارت ایدی • هرقل دخی عساکر متفقه‌سنی جمع ایله اردوی همایونه قریب بر محلی معسکر اتخاذ ایتدی • اهل اسلام برطرفده وروم عسکری دیکر طرفده اردو-

لرينك اطرافنه خندق اعماليله حربه فرصت كوزه‌ده‌رك اوچاه مدت بو حال اوزره يرلو يرلرنده قالديلر .

هرقلك جمع ايتمش اولديغى عسكرك مقدارى ايسه ايكيوز قرق بيك نفره واروب عساكر اسلاميه اكا نسبتله يك از اولديغندن مصلحتك كسب ايتمش اولديغى اهميت ابو عبيدة بن الجراح رضى الله عنه حضرتلرى طرفلرندن خلافت كبرى جانب عاليسنه عرض اولندى .

تلقيب عالئ رسالتپناهى ايله حائز لقب جليل سيف الله خالد بن الوليد رضى الله تعالى عنه وارضاه حضرتلرينك فنون حربيه وبسالتجه اقتدار طبيعى ايله‌يارادلمش اولمسى شام حواليسنده‌كى قوهٔ عسكريه‌نك سرعسكرلكنه تعيينى ايجاب ايلديكندن عراق ايشلرينى تنسيب ايده‌جكى ذاته بالتفويض سريعاً شام حواليسنه كيدرك سرعسكرلك امور مهمه‌سنى دست بسالتنه المسى ايچون طرف اشرف خلافتپناهيدن كندوسنه امر مخصوص كوندرلدى .

حضرت خالد درحال عراق ايشلرينى مثنى بن حارثه‌يه حواله وشامه متوجهاً على اختلاف الاقوال اون بيكه قريب عسكرله حيره‌دن دومه‌يه ودومه‌دن قراقره عزيمت ايلدى ايسه‌ده قراقرله شامده‌كى اردوى همايونك بولنديغى موقعه كيده‌جك يول اوزرنده روم عسكرى

بولندیغندن اویولدن کیتسه دشمنله حربه طوتشمق و بناءً
علیه وصولی تأخر ایتمك لازم کلوب اردوی همایون
مذکورك ایسه منتظر اولدیغی معاونتك تأخرنده
محذور عظیم بولندیغی جهتله روم عسکرلرینك ارقەلرندن
بلامانع کیدەجك بر یولك تحقیقنه تشبث ایتدی ۰ بر
طریق وار ایسەده صودن خالی بر دن عبارت
ومع مافیه تهلکەدنده غیر سالم اولدیغنی بعض اصحاب
معلومات خبر ویردیلر ۰ رافع بن عمیر الطائی قراقردن
بش قوناق اوته یه وارنجیەدکین یوللرده صو اولمدیغندن
طریق مزبوردن تك اتلینك بیله مروری مشکل ایکن
جمعیت عسکریەنك امرارنده تهلکۀ عظیمه ملحوظ
اولدیغنی سویلدی ۰

حضرت خالد طریق مذکوردن عزیمتی اردوی
همایونه سرعت وصوله وسیله کوردیکندن عزمنده
ثبات ایله برابر هر بر سواری ایچەجکی مقدار صو قربه
ومطهرەلرینه طولدرملرینی وحیوانات ایچون دخی ممکن
اولدیغی مرتبه دوەلره صو تحمیل ایدیلەرك عطشدن
دوەلرجه شدت حاصل اولدقجه بعضیلرینك ذبح وجوفلریله
حیوانات موجوده اسقا ایدیلەرك بو تدبیر ایله یوله دوام
اولنمسنی تنسیب وقرا قردن حرکت ایلدیلر ۰ عوسجه

دیلان بر اغاج یاننده قدر صو یوق ایدی . رافع بن عمیر کنجلکنده باباسی ایله تجارت ایچون کیدرکن اوراده بر قیو کورمش وصکره‌لری قیو قپانوب اثر میداننده قالمشیدی رافعك ارائه‌سیله اثر کورینان محل قازلدقده قیو میدانه چقارق بر طاتلی صو ظهور ایلدی . جمله‌سی جناب حقه تشکر ورافعه بیان ممنونیتله احتیاجلرینی ازاله ایتدیلر .

اورادن سری نام محله کتدیلر . محل مذکور روملره تابع بهرا قبیله‌سینك منازلی ایدی . قبیلهٔ مذکوره خلقنك بعضیلری شرب خمر ایله مغنیلری

الا عللانی قبل جیش ابی بکر

لعل منایانا قریب ولاندری [۱]

مطلعیله مصدر بر نظم ایله تغنی ایده‌یورلر ایدی . خالد بن الولید حضرتلری رفاقتلرنده‌کی مجاهدین ایله اجل مبرم کبی قبیلهٔ مذکوره‌یی باصوب عندالمحاربه مغنیلری وقبیله‌دن یقه‌لدقلرینی اولدردیلر . قبیله رئیسی حرقوص بن نعمان بهرانی دخی مقتول اولدی .

اورادن ارك وتدمر طرفلرینه کیدرك اهالینك طوع

[۱] مألی . ای ساقی ابو بکرك عسکری کلمزدن اول بری بری اردنجه بکا شراب صونك ملحوظدرکه اولومز یقلاشمشده‌درده بز بیلمه‌یورز .

وموافقتلریله عقد مصالحه اولندی . وتدمر حوالیسندهکی قریتین اهالیسی قتاله تصدی ایتدکلرندن حرباً تارمار ومالاری اغتنام ایدلدی .

قریتیندن حوارینه کیدلدکده بالمحاربه غلبه وقصعه وارلدقده بطون قضاعهدن اوراده ساکن بنی مشجعه ایله عقد مصالحه اولندی .

قصعهدن ثنیهیه عزیمت اولنهرق رسول اکرم افندمزك عقاب نام سیاه سنجاغی اوراده اچلمقله مجاهدین کرامك شوق وغیرتلری تجدد ایدوب ثنیهٔ مذکوره اندن صکره ثنیة العقاب نامیله شهرت ویردی .

بوندن صکره حضرت خالد حورانه واصل اولوب اردوی همایون ایله مخابرهیه مباشرت وعبیدة بن الجراح حضرتلرینه شو مآلده بر مکتوب ارسال ایلدی .

« بو مأموریت بنم طلبم سبقت ایتمکسزین طرف خلافتدن اعطا بیورلمش و امر خلیفهیه امتثالاً قبول اولنمش ایسهده سنك سید المسلمین اولدیغك مصدق وهر ایشده رأیکزه اتباع ایدهجکم مقرردر » .

مکتوب مذکوری عمرو بن الطفیل کوتوروب اعطا وابو عبیده قرائت ایتدکده بشره و اقوال شریفهلرنده

كراهته دائر ذره قدر بيله اثر نمايان اولمدقدن بشقه خليفه‌نك رأيني كمال ممنونيتله تقدير واستحسان ايتمشدر .

او صره‌ده طرف خلافتدن ابو عبيده حضرتلرينه مألى آتيده محرر مكتوب عالى شرفورود ايلدى .

« خالدك امير الجيش تعيين اولنمسى حربجه اولان فطانت و معلوماتنه مبنى اولوب سنك عند خلافتده شانك وحقكده‌كى اعتماد هر وقت عالى ومصدقدر » .

حضرت خالد عين التمره و اورادن مرج راهط جانبنه عزيمتله روملره منسوب غسان وبنى تغلب قبائلنى پايمال ايتدكدنصكره اردوى همايونه وصوله استعجال كوستركن اعمال شامدن حورانه تابع بصرى بلده‌سنده‌كى روملر مخالفته قيام ايلدكلرندن برهجوم ايله بلده‌يى فتح وتسخير ايتدى . بصرادن واقوصه‌يه كيدرك اوراده‌كى عساكر مسلمينى بالاستصحاب ربيع الآخرده يرموكه واصل اولمشدر .

اجنادين وقعه‌سى - حضرت خالد يرموكه بعد الوصول ابو عبيده حضرتلريله ملاقات وامور حربيه‌نك تسهيل وتمشيتنه مباشرت ايلدى .

عمرو بن العاص فلسطين حواليسندن غور نام محلده و روم عسكرى هرقلك قرنداشى قومانداسيله جلق

دینلان موضعده ایدی . روملر اول اثناده اردولرینی رمله‌نك ارقه طرفنده واقع اجنادین صحراسنه نقل ایتدیلر . اجنادینده‌كی روم اردوسی طقسان بیك نفر موجودلی اولوب عمرو بن العاصك معیتنده‌كی عسكر ایسه اكا نسبتله پك از ایدی . شو عسكره معاونتك وجوبی تحقق ایتمكله خالد بن الولید حضرتلری سائر امراء اسلامیه رفاقتلرنده‌كی فرقه‌لری كندی موجودیله برلشدروب عمروه امدادایچون یرموكدن حركت و دشمن عسكرینك مقابلنده نشر لوای بسالتله حربه باشلادی .

دشمن مقابله‌ده هر نقدر غیرت كوستردی ایسه‌ده مجاهدین كرام سیل هائل وابروابل كبی روملرك اردوسنی استیصالده شدت كوستردیلر . شهدای مسلمینك مقداری اوچبیك نفره بالغ اولمقسزین روملرك اللی بیك نفری خاك هلاكه یاتیرلدی .

مجاهدین اسلامك هر برینی اوكوز سوریلرینه كیرمش برر ارسلان كبی دشمن اردوسنك ایچنده طرف طرف ارائهٔ صولت واعلاء كلمة الله اغورنده شهادتی حیاته ترجیح ایله اظهار جلادت وبسالتله اعدایه قارشو اشاعه ایلدكلری مهابت ودهشت روملرك اللرنده سلاح طوتمغه اقتدار براقدیغندن جمله‌سی منهزم و پریشان اولدیلر .

شو محاربه جمادی الآخره‌نك طقوزنجی کوننده واقع اولوب یوم مذکور ابوبکر الصدیق رضی الله عنه افندمزك وفاتندن اون اوچ کون مقدم ایدی . خالد بن الولیدك یازدیغی بشارتنامه‌یی عبدالرحمن بن حمیر مدینه‌یه کوتوروب تقدیم ایلدی ایسه‌ده عبدالرحمنك وصولی حضرت خلیفه‌نك حالت احتضارده اولدیغی بر وقته مصادف اولمغله خلیفهٔ ذیشان بشارتی الدقدن و جناب حقه عرض شکران ایتدکدن صکره هجرت نبویه‌نك اون اوچنجی سنه‌سی جمادی الآخره‌سنك یکرمی ایکنجی کونی عازم روضهٔ جنان اولدی . رضی الله تعالی عنه .

ابوبکر الصدیق حضرتلرینك وفاتی

خلیفهٔ مشارالیه حضرتلرینه بر کون بر شخص طرفندن بولاماج دینلان طعام اهدا اولندیغندن ذات عالیلریله اطباء مشهورهٔ عربدن حرث بن کلده برلکده اوله‌رق اکل ایده‌یورلرایدی . حرث « یا خلیفة رسول الله والله شو طعامده سم حس ایده‌یورم الکی چك » دینجه النی چکمش و بر سنه صکره سمك تأثیرندن ایکیسیده

وفات ایتمش اولدیغنی تاریخ الخمیس صاحبی ابن شهابدن روایت ایده‌یور .

مع مافیه خلیفهٔ ذیشان رضی الله تعالی عنه حضرتلری وفات پیغمبریدن صکره استلزام ایلمش اولدیغی اسف وکدری هیچ برصورتله ازاله ایده‌میوب جسم شریفلرینه کوندن کونه ضعف غلبه ایده‌یور ایدی . اون اوچ سنهٔ هجریه‌سی جمادی الاخره‌سنك یکرمی ایکنجی جمعه کونی وقت عشاده عزم کلشن‌سرای بقا بیوردیلر . صوك تکلملری (رب توفنی مسلماً و الحقنی بالصالحین) ایدی . عمر شریفلری التمش ایکی سنه التی آی و مدت خلافتلری ایکی سنه ایکی آی اون کوندر .

مرض موتلرنده جسد مبارکلرینی زوجه‌سی اسما بنت عمیس غسل ایتمسی وقبر نبوینك جنبنده دفن اولنمسنی وصیت ایتمکله وصیتلری اجرا اولندی . نمازینی عمر بن الخطاب حضرتلری قلدرمش ونجل عالیلری عبدالرحمن و عمر بن الخطاب وعثمان بن عفان و طلحة بن عبدالله رضی الله عنهم حضراتی قبره ایندرمشلردر . وفاتلرنده مدینه خلقی بیننده حاصل اولان یأس وماتم بکای عمومی‌یی موجب اولوب حضرت پیغمبرك وفاتنده عمومه عارض اولمش اولان حزن واسف تجدد ایلدی .

خليفهٔ مشار اليه حضرتلرينك والد ماجدلری ابو قحافه بن عامر بن عمرو بن كعب بن سعد بن تیم بن مره‌در. نسب عالیلری نسب مسعود نبوی ایله مره‌ده برلشیر.

جسم عالیلری نحیف، لون شریفلری بیاض، عارضلری خفیف، کوزلری چقور، جبهه‌لری یومری ایدی.

احکام شریعت وعلم انساب عربده ماهر وهردرلو مکارم اخلاقی جامع، عادل، عفیف، سخی، مکرم، شجیع ایدی. اموالنی دین مبین اغورنده صرف ایتمشدر.

زمان خلافتلرنده طرف طرف اچلان ابواب اختلالی توجهله سده موفق اولدیغی وتدابیر واقدامات علیالریله شان و شوکت اسلام دنیانك الك قوتلی دولتلری اولان روم وفرس دولتلرینك بلاد و ممالکنی تسورتله لرزه‌ناك دهشت ایلدیکی بالاده تفصیل اولندی.

مدت خلافتلرنده حضرت عمر قاضی و عثمان بن عفان وزید بن ثابت کاتبلری ایدیلر. عامللری مکه‌ده عتاب بن اسید، طائفده عثمان بن ابی العاص، صنعاده مهاجر بن ابی امیه، حضرموتده لبید بن زیاد، زبیدده ابو موسی الاشعری، جندده معاذ بن جبل، بحرینده علاء الحضرمی ایدی.

والدماجدلری ابوقحافه مکهٔ مکرمه‌ده ساکن ایدی .
خلیفهٔ کزین حضرتلرینک وفاتلرندن التی آی و بر قاچ
کون صکره طقسان یدی یاشنده اولدقلری حالده وفات
ایلدی . رضوان الله علیهم اجمعین .

باب عالی جاده‌سنده کیرقور افندینك ٤٤ نومرولی « عصر » کتبخانه‌سی حسابنه طبع اولنان کتابلردن بعضلرینك اسمیلری در

	غروش		غروش
مرات العبر نام مفصل			
تاریخ عمومی جلد ٥	٥٠	قواعد ویسی پاشا	٢
اندلس تاریخی ١ جلد	ــ ٧	بوده بولنسون	٥
سحر سراجی پاره	١٠ و ١	آفاقه بر نظر یاخود زوال عشق	٥
رهنمای غرامین	١٥	مکمل انشا	٥
شفق ١٠ عدد	٢٥	مبادئ حکمت ادبیه	١٠ و ١
گلشن ٢٧ عدد	ــ ١٣	حیرت اوصای روایات	٣
جناستیق	٥	مباحث متنوعه	٦
ترقی	ــ ٤	دهشت	٤
جیله	ــ ٣	بر متورمه‌نك حسیاتی	ــ ٢
وه‌نوس	ــ ٣	پارس فاجعه‌لری	٣٠
قواعد کلیه شرحی	٣	اطه‌ده سویلدکلرم	٤
وصایای صحیه پاره	١٠ و ١	اوقو یاز	٥
باغچه	٣٠	مجموعهٔ متفرقه	ــ ١
مفصل جغرافیای عثمانی	٨	قهرمان قز	ــ ٧
برسرسری	١٥	ترجمه‌لرم	ــ ٢
اصلان آوجیلری	٣	جمال اجل یاخود اصول فارسی	٢
بولنسون	٤	میرابو و صوفی	٥
مجموعهٔ مکالمه فرانسزجه	٤	لطائف فقرات	٣
عبرت یاخود طالعلی قامایا	٣	علم حساب مقدمة الکتاب	١٠
ماهیت عشق	٤	فن ادارهٔ ملکیه	٣
شفقت والده	٥	شعله ٣ عدد	٦
اسرار فارماصون	٥	مفتاح البدایع	٢
مجموعهٔ مفیده	ــ ٣	تنبللك	ــ ٢
قپودان قابل	٨	یادماضی	٢

بالاده محرر کتابلره طشره‌دن وقوعبوله‌جق سپارشلر ایچون بدلاتی نقداً ویا پوسته پولی اوله‌رق کوندرلدکده پوسته اجرتی اخذ اولنمقسزین محللرینه سرعت ممکنه ایله ارسال اولنور . مذکور کتبخانه‌ده ترکجه طبع اولنان هرنوع کتب عتیقه وجدیده موجود اولنوب اهون فیأتله صاتلمقده در

مرآت العبر

﴿ مفصل تاريخ عمومى ﴾

مؤلفى

ديار بكرلى سعيد پاشا

التنجى جلد

صاحب و ناشرى

عصر كتبخانه‌سى صاحبى كركور

معارف نظارت جليله‌سنك رخصتيله

استانبول

(قره‌بت وقصبار) مطبعه‌سى - باب عالى جاده‌سنده نومرو ٢٥

١٣٠٥

مرآة العبر

﴿ مفصل تاريخ عمومى ﴾

مؤلفى

دياربكرلى سعيد پاشا

آلتنجى جلد

صاحب و ناشرى

عصر كتبخانه‌سى صاحبى كركور

معارف نظارت جليله‌سنك رخصتيله

استانبول

(قره‌بت و قصبار) مطبعه‌سى - باب عالى جاده‌سنده نومرو ۲۵

۱۳۰۵

ایکنجی فصل

حضرت عمر الفاروق رضی الله عنهك خلافتی و ترتیب سنین هجریه اوزره زمان خلافتلری وقایعی (۲۲ جمادی الثانیه ۱۳ ـ ۲۶ ذی الحجه ۲۳)

بقیهٔ وقایع { سنه ۱۳ }

خلافت عمر ـ عزل خالد ـ وقعهٔ یرموك ـ فتح دمشق وبلاد سائره ـ احوال عراق

خلیفهٔ کزین ابوبکر الصدیق رضی الله عنه افندمز محتضر اولدقلرنده امر خلافتی باعهدنامهٔ شریف عمر بن الخطاب رضی الله عنه حضرتلرینه تفویض بیوردیلر. حضرت عمر (۱۳) سنهٔ هجریه‌سی جمادی الثانیه‌سنك یکرمی ایکنجی کونی مسند جلیل خلافتی بالتشریف منبره صعود ایله یانده ضعیف ایله قوینك فرقی اولمدیغنی بر خطبهٔ عادلانه ایله اعلان بیوردی.

عزل خالد بن الولید ـ خلیفهٔ مشارالیه حضرتلری خالد بن الولیدك شام امارت عسکریه‌سندن عزلنی اجرا ایتنه

مقدمه اتخاذ بیورمشلردر . بناءً علیه ابو عبیدة بن الجراح حضرتلرینه یازدیغی مکتوبده مالك بن نویره‌یی مسلم ایکن اولدردیکنی خالد اعتراف ایدر ایسه سرعسکرلکده قالمسی واتمز ایسه طوغری‌یی کتم ایدنك امارت عسکریه‌سی جائز اولدیغندن سرعسکرلکی کندی بداداره‌سنه المسی اراده بیورلدی . ابو عبیده امر خلیفه‌یی تبلیغ ایلدکده خالد (سمعاً وطاعةً) دیه‌رك عزلنی قبول ایتمشدر .

وقعهٔ یرموك ـ اجنادین مظفریتندن صکره عساکر مسلمین یرموك حوالیسنده طوپلانوب امپراطور هرقل دخی قوه عسکریه‌سنی ایکیوز قرق بیك نفره ابلاغ ایله سوق ایتمش وعساکر اسلامیه قرق التی بیك نفردن عبارت بولنمشیدی . مجاهدین مشارالیهم ایچنده بیك قدر اصحاب کرام موجود ایدی . شو موجودك یوز نفری اهل بدردن ایدی .

یرموك وقعه‌سنك بدایتی جمادی الثانیه اواخرنده ومحاربه رجب اوائلنده اولدیغندن محاربه‌یه باشلانجه‌یه قدر اردوی اسلام تبدل خلافته دائر معلومات المامشیدی خالد بن الولید حضرتلری مجاهدین اسلامی الایلره تفریق وهر الایی بیکر نفر اولمق اوزره ترتیب ایلدی . امپراطورك سوق ایتمش اولدیغی اردو ایچنده‌کی پاپاسلر نطقلرله رومیلری اهل اسلام علیهنده حربه تشویق ایده‌یورلردی .

او ارالق اسلام اردوی همایوننده امارت عسکریه‌دن طولایی بعض مرتبه اختلاف نمایان اولدی . خالد بن الولید رضی الله عنه مجاهدینه خطاباً

« یامعشر مسلمین دنیا بینکزه تفرقه دوشورەیور . خلیفه ایسه سزی بربریکزه حسن معامله‌ده بولنمق اوزره کوندرمشدر . سزلك شو حالکز اهل اسلامی صارمش اولان حاللردن اشد واعدایه امداد کلمکدن انفعدر . جناب حق ایچیکزدن هانکی بریکزی امارتله افراد بیورسه دیکرلرینه عندالهیده وخلیفه عندنده نقیصه کلمز . کوره‌یورسکزکه دشمن عزم قوی ایله حربه حاضرلنمشدر . بوکون بزانلری بوزوبده خندقلرینه دوندردیکمز حالده بوندن صکره هروقت دشمنلرمزی مغلوب کوره‌جکز . اکر انلر بزی بوزارلر ایسه اندن صکره ارتق فلاح یوزی کورمیه‌جکز . عسکر امارتی وارسون الدن اله تداول ایتسونده بوکون بریکز یارین دیکریکز امیر اولیکز . بز شمدی تفرقه‌یی موجب حاللری براقه‌لمده بالاتفاق اعدایه غلبه ایتمکه چالیشه‌لم »

دیو بر خطبهٔ مؤثره اوقودی . امرا علی العموم حضرت خالده اطاعت کوستردیلر .

اردوی اسلامك قابنده ابو عبیدة بن الجراح وصاغ

جناحنده عمرو بن العاص ایله شرحبیل بن حسنه وصول
جناحنده یزید بن ابی سفیان امر ریاستنه مأمور اولوب
الایلرك هربریسی امیرلری معیتنده موجود اولدیغی حالده
میدان محاربه‌ده دشمنه قارشو صف باغلادیلر . عبدالله بن
مسعود قوه احتیاطیه اوزرنده ایدی . ابوسفیان بن حرب
اردو قاضیسی اولمغله شجعان مجاهدینی خارل خارل حربه
تشویق ایتمكده و بونلرك جمله‌سی سیف صارم الهی خالد
بن الولید حضرتلرینك امر وریاستلری آلتنده ایدی .

حضرت خالد دشمنه اوق آتمغه باشلاملری ایچون
طلیعه‌ده بولنان عكرمه بن ابی جهل وقعقاع بن عمروه
امر ویردی . مشارالیهما حضراتی رفاقتلرنده كی الایلرله
حربه مباشرت ایتلرینه مقابل اعدا الایلری اوقلری یغمور
كبی یاغدرمغه باشلادیلر . مجاهدین كرام طرفلرندن مقابلهٔ
شدیده كوستریلدی . حربك اثنای اشتدادنده مدینهٔ منوره‌دن
اردوی اسلامه ورود ایدن محمد بن زنیم ابوعبیده وخالد
رضی الله عنهما حضرتلرینه ابوبكر الصدیق حضرتلری-
نك وفاتنی وخلیفهٔ جدید حضرت عمر خالد بن الولیدی
عزل ایله ابوعبیده‌یی امیر عسكر تعیین بیوردیغنی افاده
وتبلیغ ایلدی . محاربه‌نك جریانی صره‌سنده شو خبرك
شیوعنی تجویز ایده مدكلرندن كتم ایله برابر ینه حربه
دوام اولندی .

بوصره‌ده روم جنراللرندن یورغوس دشمن اردو.
سندن ایریلوب حضرت خالدك یانه بالورود دین مبین
اسلامی قبول ایتدکله شهید اولنجه‌یه قدر مجاهدین کرام
ایله برلکده روملرله حرب ایلدی.

محاربه کیتدکجه شدتلندی. روملرك قوه عسکریه‌سی
ایسه اهل اسلامك بش مثلی راده‌سنده ایدی. دشمن
اردوسی بر ظلمتکاهه معادل وایکی اردونك مصادمه‌سنده
جمعیت اعدایه حمله‌ایله صفلرینی یاروب بر طرفدن دیکر
طرفه مرور ایدن مجاهدین مفرزه‌لری او ظلمتکاه اره‌لرنده
صاعقه اتشفشان کبی جائل ایدی.

مهاجمات خونریزانه اثناسنده شدتلی بر فورطه‌نك
قوم‌سال اراضیدن قالدردیغی غبار عظیم کبی روملردن بر
جمعیت بر هجوم مدهشانه‌ایله جمعیتلرینه نسبتله اقل اولان
بر فرقهٔ اسلامیه‌یی یرلرندن اویناتوب حضرت خالدك
چادرینه طوغری یوریدیلر. لکن غیرت دیانت وشوق
جمیت هر برینك اوزرنده بر زره اهنین کبی اردوی
اسلامده‌کی افرادی امید مظفریتله تأمین ایتمش اولدیغندن.
غزاتك هر فردی اعدایه قارشو بر فدایی شکلنی المشیدی.
امراء عسکریه‌دن عکرمه بن ابی‌جهل وعمیسی حرث بن
هشام وضرار بن الازور درتیوز نفر وجوه مسلمین ایله

خالد بن الولیدك چادرینی محافظه یه اقدام و جمله سی مجروح
اولنجه یه قدر مدافعه یه دوام ایلدیلر . وجوه مشارالیهمك
بعضیلری ورومدن ایریلوب اهتدا ایلدیکی انفا بیـان
اولنان یورغوس اوارالق شهید اولمشلردر . رضی الله
عنهم .

حضرت خالدك چادری اطرافنده‌کی فدائیلرك غیرتی
تفرقهٔ سابقه یه تصادف ایدن غزاتی مقناطیس کبی موقع
محاربه یه جذب ایدرك غزاة مشارالیهم رومیلری خیول بسالتله
پایمال ایده‌جك درجه ده عزم قوی التزام و برقوری اوزمانه
اصابت ایدن حریق هائل مثالی دشمن اردوسنه هجوم
ایلدکلرندن عساکر اعدا ثبات ایده‌میوب یوزلرینی کیرویه
چویردیلر . بوکارزار اثنامـنده حضرت خالد غزاتك بر
قسمنی بالاستصحاب دشمن سواریله پیاده‌لرینك اراوینه
کیردی . سواریلر روم پیاده‌لرینی چکینه‌رك فرار ایتدکله
عسکر اسلام سواریلری تعقیب و پیاده‌لری پایمـال ایتمکه
باشلادیلر . وتفرقهٔ عظیمه یه مصادف اولان روم اردوسی
یکدیکرینـك یوزینه بیـله باقمـه وقت بوله‌میوب تلاش
ودهشتله تارمار اولدقلرندن مجاهدین اسلام کوزلرینه ایلشن
رومیلری قلیجدن کچیردیلر . میـدان کارزارده اجل مبرم
کبی ایادیٔ سطوتله اعدایی تنکیل ایدن غازیلره سکان عالم

بالاماشاالله والسنهٔ مظفریت طرف طرف بارك الله دیه‌رك غلبه اهل اسلامده قالدی . شو محاربه‌ده خالد هلاكه سوریلان روم عسكرینك مقداری سكسان بیك نفری كچمشدر .

عكرمه بن ابی جهل و اوغلی عمرو، سعیدك اوغللری عمرو و ابان، هشام بن عاص، هبار بن سفیان، طفیل بن عمرو، خالد بن سعید حضراتی محاربهٔ مذكورده شهید اولوب شهدای اسلامك مجموعی اوچ بیك نفر راده‌لرنده‌در . اثنای حربده ابوسفیانك بر كوزی اوق اصابتیله معطل اولدی . رضوان الله علیهم اجمعین

فتح دمشق وبلاد سائره

حضرت عمر رضی الله عنه خالدبن الولیدی عزل ایله ابوعبیدة بن الجراحی شام سرعسكرلكنه تعیین بیوردقدن صكره سرعسكر مشارالیه حضرتلرینه اصدار بیوردقلری دیكر مكتوب شریفده فتوحاته دمشقدن بدأ اولنمسی وبعده فحل نام محلك فتحیله خالدی رفاقتنه الوب حمص فتحنه عزیمت ایدلمسی امر بیورلمش اولدیغندن ابوعبیده فحلی محاصره ایچون برقوهٔ عسكریه اقامه ایلدكدن صكره خالد ایله برلكده عزیمت وشهر دمشقی محاصره ایلدیلر .

حضرت ابی عبیده دمشقك بر طرفنده و خالد بن الولید حضرتلری دیکر طرفنده محاصره یی تشدید ایدوب امر محاصره بتمش کونه رسیده اولدی . بر ولادت ماده سندن طولایی درون شهرده بر ضیافت عمومیه ترتیب اولنه جغنی و محافظین قپولرده نوبتجی اقامه سیله علی العموم او ضیافتده بولنه جقلرینی حضرت خالد جاسوس واسطه سیله استخبار ایلدیکندن بعد المغرب اورطه لغی قرا کلق باصدقده معیتنده کی عسکره «سور اوزرندن تکبیر صداسنی الدیغکز کبی قپو طرفنه طوغری یوریکز» امرینی ویردکدنصکره تهیه ایتمش اولدیغی ایپدن نردبان و کمندلری استصحاب و سورك بر مناسب جهتندن اوزرینه صعود ایلدی . کمندلری شرفه لرك ایکیسنه باغلایوب اشاغی صارقتدیغندن قعقاع بن عمرو و مذعور بن عدی ایله بر طاقم عسکرك کیمی نردبان و کیمی کمندلرله سورك اوزرینه چیقدیلر . حضرت خالد سورك اوزرنده کی مجاهدین ایله برلکده براغزدن (الله اکبر الله اکبر) صدالرینی اظهار ایتملریله برابر سورك اوستنده کی غزاة ایچرودن و طشره ده کی مجاهدین خارجدن دروازهٔ شهره طوغری یوریوب حضرت خالد ایله رفقاسی قپونك ایچ طرفنده کی نوبتجیلری بالاعدام قپویی فتح ایله تکبیر صداسی اوزرینه طیش طرفده مجتمع اسلام عسکرینی شهره ادخال ایلدیلر .

شهره کیرن غزاتك کوکرهش ارسلانلر کبی اشاعه ایلدکاری ولوله‌لر وقعه‌دن بیخبر اولان اهالینك زهره‌لرینی چاك ایدوب بر طرفدن راست کلان رومیلرك سیوف مجاهدینه طعمه اولمسی و دیکر طرفدن اهالینك غریو و فریادی او کیجه‌یی لیلهٔ محشردن بر نمونه‌یه دوندردی. رومیلرنه بلایه اوغرادقلرینی بیلمیوب درحال چاره‌تدارکنه باقرلرایسه ایچلرنده طریق سلامتی بوله‌جق کمسه قالمیه‌جغنی تیقن ایلدکارندن وقت کچیرمکسزین شهرك دیکر طرفنده‌کی قپوری اچوب او جهتده بولنان ابو عبیده حضرتلرینی صلحاً عساکر اسلام ایله برابر شهره ادخال ایتدیلر.

خالد بن الولید حضرتلرینك شو معاملاتنه ابو عبیده حضرتلرینك وقوفی یوغیدی. کندوسی بر طرفدن عسکرله بطریق المصالحه بلده‌نك اورطه سنه طوغری یوریمکده و خالد او بر طرفدن محاربه ایله رومیلری چکنیه چکنیه ایلرولمکده ایدی. بریسی مصالح و دیکری محارب اولان ایکی فرقهٔ مجاهدین یکدیکرندن بیخبر اولدقلری حالده وسط شهرده قارشو قارشویه کلدیلر. ابو عبیده و خالد بن الولید حضرتلری دخی بربریله ملاقات ایلدکارندن حضرت خالد رفاقتنده‌کی عسکرلرده حربی ترك امرینی اعطا و ایکیسی برلکده شهری ضبط ایله امر مصالحه و محافظه‌یی اکمال ایلدیلر.

کیفیت مرکز خلافته عرض اولندقده حوالیٔ شامیه جه متصور اولان فتوحاتك الڭ بیوکی برطرف اولمقدن ناشی فتح دمشق مقصدیله مقدما حوالیٔ عراقیه دن جلب اولنمش اولان عسکرك هاشم بن عتبه یه رفیقاً حوالیٔ عراقیه فتوحاتنه مأمور سعد بن ابی وقاص معیتنه ارسالی امر بیورلدی ·

دمشقك فتحندن صکره ابو عبیده حضرتلری یزید بن ابی سفیانی اوراده استخلاف ایله کندوسی فحله عزیمت ایلدی · حین عزیمتنده خالد بن الولیدی مقدمه اولمق اوزره کوندروب شرحبیل بن حسنه یی حضرت خالدك معیتنه ویرمش و اتلولر اوزرینه ضرار بن الازور، پیاده لر اوزرینه عیاض بن غنم مأمور ایلمشدی · فحل اهالیسی اورایی ترك ایله بیسانه چکلمش اولدقلری کورلدکده شرحبیل عسکرله بیسانه طوغری کیتدی ایسه ده کندی معیتنده کی اردو ایله روملر اراونده صولر و بطاقلقلر اولمغله شو عارضه تلاقیٔ طرفینه حائل و مانع اولدیغندن مرورایده میوب طریق سهولت اراىق اوزره اولدیغی یرده اقامت و کیفیتی مقام خلافته عرض ایلدی · عساکر مسلمینك اوراده قالملری روملری مغرور ایلدیکندن جنرال سقلار بر قوهٔ جسیمه ایله بغتةً عساکر اسلام

اوزرینه هجوم كوستروب اخشامدن صباحه و صباحدن
اخشامه قدر میانهٔ طرفینده قتال شدید جریان ایتدی .
ایكنجی كیجه اورطه لغی ظلمت بوریدكده هر طرف بولندقلری
محلده متوقف و روملر مصادف اولدقلری مشكلاتدن متحیر
ایكن مجاهدین كرام دشمنلر اوزرلرینه هجوم شدید كوستردیلر .
و عساكر اعدا مقاومت ایده میه رك شاشقین بر حال ایله
طاغیلوب فحله قدر فرار ایتمكله جنود مسلمین بالتعقیب
یقه لدقلرینی قتل ایله فحلی دخی استیلا و اموال و اشیالرینی
اغتنام ایلدیلر . شو محاربه ده روملرك مقتوللری سكسان
بیكه بالغ اولمش و اصحاب كرامدن سائب بن حارث
السهمی رضی الله عنه محاربهٔ مذكوره ده شهید اولانلردن
معدود بولنمشدر .

بوندن صكره حضرت ابی عبیده و خالد رفاقتلرنده كی
عسكرله حمص اوزرینه كتدیلر .

سرعسكر مسلمین ابو عبیده حضرتلرینك شامه عامل
تعیین بیورمش اولدیغی یزید بن ابی سفیان برادری معاویه
رفاقتنده اولدیغی حالده ابو عبیده نك فحله عزیمتنی متعاقب
عسكرله كیدرك سواحل شامیه ده واقع صیدا، غزه،
جبیل، بیروت شهرلرینی فتح و تسخیر ایتمش و ابو عبیده
فحلی ضبط ایتدكدنصكره عسكرله حمصه توجه ایلدیكی

اثناده شرحبیل بن حسنه‌یی بیسانك فتحنه مأمور ایتمکله مشارالیه براز عسکرله کیتدکده اهالی قتاله تصدی ایلدکلرندن خیلیجه تلفات ویردکدن صکره صلحه ارائهٔ روی رضا و بیسانیده اهل اسلامه تسلیم واعطا ایلدیلر .

سرعسکر مشارالیه رضی الله عنه حضرتلری ینه اورالق ابوالاعوری طبریه‌نك فتحنه مأمور تعیین بیوردیغندن جنود مسلمینك جابجا قازاندقلری غلبه دهشت انداز بلاد شام اولدیغندن طبریه اهالیسی ارتق مخالفته مقتدر اوله‌میوب مدینه‌لرینی صلحاً ابوالاعوره تسلیم ایتمشلردر .

بعض مورخین فحلك فتحنی (۱۳) ذی القعده سنه‌سنده و دمشقك فتحنی (۱٤) رجبنده و یرموك وقعه‌سنی (۱٥) سنه‌سنده یازمش ایسه‌ده وقعهٔ یرموکده تبدل خلافت خبرینك ورودی اکثریت اقوال ایله ثابت اولدیغنه و مورخینك چوغی بالاده یازدیغمز ترتیب اوزره تأسیس روایت ایلدکلرینه نظراً بزم کوستردیکمز ترتیب روایات سائره‌یه مرجحدر .

احوال عراق

قسم سابقده بیان اولندیغی اوزره خالد بن الولید عراق حوالیسنده ایکن حضرت ابی بکر الصدیق رضی

الله عنه افندمز طرفلرندن شام سرعسکرلکنه مأمور ایدیله‌رك سرعت عزیمتنه دائر امر اعطا اولندقدن وخالد عسکرك بر نصفنی استخلاف ایلدیکی مثنی بن حارثه رفاقتنده ترك ایله دیکر نصفنی برابر الوب او حوالیدن چقدقدن صکره فرس حکومتی هرمز نام قوماندان معیتیله حیره اوزرینه برقوهٔ عسکریه کوندردی . طرفین عدوة الضراء نام محلده تلاقی ایله پك شدتلی مقاتله ایلدیلر . غزاة اسلامك راکب اولدقلری اتلر فیل ایله مألوف اولمدقلرندن فرس عسکری ایچنده‌کی برفیل اتلری اورکوتمکده و بناءً علیه سواریلرك تعبیه‌سی اجرا اولنه‌مامقده ایدی . مثنی بالذات ایلرولیوب فیلی قلیج ایله اولدردی . جنود مسلمین کمال اقدام و بسالتله دشمن اردوسنك تنکیلنه غیرت ایتدیلر . دشمن عسکری مقاومتدن عاجز قالمقله طریق فراره عطف وجوه استعجال و شجعان اسلام اعدایی قهر و شدتله پایمال ایلدی . سواد عراقك فرس دولتنه عائد اولان برقسمی اهل اسلامك ایادیٔ استیلالرنده قالدی .

غزاة کرامك دائرهٔ تسخیر و استیلایی توسیعدن خالی اولمیه‌جقلرینی فرس دولتی اکلامقله محافظهٔ بلاد و ممالك چاره‌سنی ارایوب بلاد فرسدن عساکر مسلمینی اخراج ایتمکی التزام و قوهٔ جسیمه جمع و تکثیرینه اهتمام ایلدیکی

مثنی بن حارثه حضرتلرینك مسموعی اولدقده کیفیتی بالذات جانب جلیل خلافته عرض ایتمك اوزره بشیر بن خصاصه‌یی یرینه توکیل و مدینهٔ منوره‌یه عزیمت ایلدی. مدینه‌یه وصولی خلیفهٔ کزین صدیق اکبر افندمزك اخر عمرلرینه مصادف ایدی. خلیفهٔ مشارالیه حضرتلری مثنی‌یه معاونت تامه‌نك وجوب اجراسنی عمر بن الخطاب حضرتلرینه وصیت بیوردقدن صکره کاشانه‌سرای بقایه عزیمت بیوردیلر.

حضرت عمر تشریفساز مقام خلافت اولدقده مثنی ایله حوالیٔ عراقیه‌یه کیتمك اوزره راستکلانی تشویق و امر جهاده ترغیب ایدیور ایدی. اثنای تشویقده « ای معشر مسلمین حجاز الیکزده بر مرعادن عبارتدر. اهل حجاز او مرعی اوزرنده بوندن بشقه صورتله کسب قوت ایده‌مز. هانی مهاجرین. ای مهاجرین جناب حقك کتاب کریمنده تورث ایده‌جککزی سزه وعد ایلدیکی یرلره طوغری یوریکز. (لیظهره علی الدین کله) مدلول عالیسی اوزره حق تعالی حضرتلری دین مبینی اظهار و دینه یاردم ایدنی اعزاز ایدیجیدر. اللهك صالح قوللری نره‌ده‌در » سویلدکلرنده مشهور مختارك باباسی ابو عبید الثقفی رضی الله عنه میدانه چیقوب « ایشته

برینی بنم » دیمسنی متعاقب سعد بن عبید الانصاری و بعده سلیط بن قیس رضی الله عنهما عراق سفرینه رغبت کوستردیلر . خلیفهٔ اکرم حضرتلری ـ رغبتده سبقتی جهتیله ـ ابوعبیدالثقفی یی عراق امارت عسکریه سنه تعیین بیوردی .

خلیفهٔ ذیشان امیر مشارالیهه وصایایه باشلایوب « یا اباعبید سنکله برابر بولنان اصحاب کرامك سوزلرینی دکله . انلردن ایده جکك استفاده دن طولایی تشکر ایت . ایشده سرعت ایتمه . تأنی اختیار ایله . زیرا مأمور اولدیغك مصلحت محاربه ایشیدر . حرب تأنی و تأخر اختیاریله بولنه بیلیر . بن سلیطی عراق امارت عسکریه سنه تعیین ایدر ایدم . لکن سرعته مائل اولدیغنی بیلدیکم ایچون تعیین ایتمدم . حربده سرعت ایسه ضایعاتی انتاج ایدر » بیوردیلر .

حضرت عمرك مرکز خلافتدن ابتدا حرب ایچون امارتله کوندردیکی ذات ابوعبیددر . اندن صکره وصیت نبویه اوزره اهل نجرانی دیارلرندن چیقاروب بشقه اراضیده اسکان ایچون یعلی بن امیه یی یمنه کوندردی .

ابو عبید مثنی وسلیط و سعد ایله برلکده مدینه دن عراقه طوغری یوله چیقدیلر . شو صره ده دولت ایرانیه نك

مرکزی اولان مداین شهرنده بر اختلاف قپوسی اچلمشیدی . مثنی ارقداشلرندن ایریلوب انلردن مقدم حیره یه وصول بولدی . ابو عبید ایله رفیقلریده متعاقباً واصل اولدیلر . خلیفه حضرتلری عراقه کیده جك غازیلری جمع وسوقه دوام اوزره ایدی .

ایران سرعسکری رستم سواد عراقده بولنان کویلیلره مکتوبلر تحریریله هپسنی اهل اسلام علیهنه قیام ایتدرمکه وهر قریه یه بر مأمور ارساليله حرکتلرینی تسریعه چالشیور ایدی . ایران امراء عسکریه سندن جابان فرات نواحیسندن بادقلی نام محلده وکسرانك خانه زاده سی نرسی کسکرده ایدی . جابان مثنی ایله مصادمه ایچون براز عسکر کوندردی . عسکر فراتك اشاغی طرفنده طوپلاندیغی مثنی ایشتمسیله برابر ایران عسکری ارقه لرینی الامق ایچون حیره دن حرکت ایلدی . ابو عبید دخی کندوسیله برلشوب جابان بر بیوك اردو ایله نمارقه نزول ایتدی .

ابو عبید معیتنده کی عسکرله ایلرولیوب نمارقه ده دشمنه چاتمسنی متعاقب اوقلر هواده جراد منتشر کبی اوچمغه وایکی طرفدن قلیجلر پارلامغه باشلادی . غزاة کرامك کوستردکلری سطوت وبسالت ایرانیلری دوچار حیرت

و دهشت ایتمکده و فرس عسکری موقع حربده ایلرو اتلمق استدکجه دست خوف و تلاش هر بریسنی یقه‌سندن طوتوب کیرو چکمکده ایدی . جابانك قوماندا سنده‌کی اردو باشدن باشه بوزیلوب کندیسیده اسیر ایدلدکدن صکره براقلدی . و منهزملرله برابر کسکرده بولنان نرسینك یانه عزیمت ایتدی .

بو انهزام ایرانیلری تدابیر شدیده التزامنه مجبور ایتمشدر . بناءً علی ذلك فراریلرینی کسکرده جمع و قوتلرینی تزییده مباشرتله اردولری درونه برطاقم فیللر دخی یرلشدیردیلر . ابو عبید الثقفی دشمنك تشبثاتندن خبر الدیغی آنده علیهلرینه قیام و حرکت ایتمش ایدی . نرسی بر طرفده نفدویه و دیکر طرفده شیرویه نام قوماندانلر رفاقتلرنده‌کی عسکرلری تعبیه ایدرك امر مدافعه‌یه چالشمقده و جابانك خبر انهزامی اوزرینه ایران سرعسکری رستمك جالینوس رفاقتیله سوق ایلدیکی امداد انلره یتشمك ایچون سرعت کوسترمکده ایدی .

ابو عبید حضرتلری سرعت فوق العاده ایله امداد ورود ایتمزدن مقدم نرسی رفاقتنده‌کی اردویه یتشدی . یتشمسیله برابر اردوی مسلمین سیوف بسالتی طرف طرف پارلادوب حرباً فرسلری تار مار ایتمکله عساکر اعدا

یدلرنده‌كی اموال عساكر اسلامیه‌نك ایادی اغتناملرنده قالدی .

جالینوس عساكر منهزمه‌یه امداد صورتیله كلمكده اولدیغنی او ارالق ابو عبید استخبار ایلدیكندن انك وصولندن مقدم عسكرله قارشو كیدرك جالینوسك عسكرنیده بالمقابله بوزدی . وجالینوس شدت قاچوب نفسنی رستمك یاننده اله بیلدی .

ابو عبید حضرتلری حیره‌یه عودت ایتدكدن صكره رستم بهمن جادویه نام قوماندانی پك بیوك براردو ایله ابو عبید اوزرینه سوق ایدوب اكاسره یدلرنده بولنان ودرفش كاویانی دنیلان بایراق — كه قپلان دریسندن معمول وهر طرفی لآلی وجواهر ایله مرصع ایدی — جادویه اردوسنه ویرلدی .

بهمن جادویه فرات اوزرنده واقع قس ناطف نام محله وابو عبید عساكر اسلامیه ایله بر نهرك اوته یوزینه قونوب ایكی طرف دخی جسرلرینی تمدید وحرب ایتمك اوزره فریقینك هانكی بریسی نهردن كچمسنی یكدیكری ایله محاربه ایتدیلر . بهمن دیكر طرفی تخییر ایلدیكندن ابو عبید حضرتلری عسكرله نهری عبور ایتمكله محاربه‌یه باشلاندی .

مجاهدينك آتلريني اوركيدن رفيل تعبيهٔ جيشه خيلي سكته ويره‌يور ايدي . ابو عبيد آتندن اينوب راجلاً هجوم وقليجيله فيلك خرطومني قطع ايتدي ايسه‌ده فيل جان اجيسيله ابو عبيدي التنه الوب تلف ايلمسي اسلام اردوسنده بر بيوك قاريشقلق حدوثنه وعساكر مسلمينك انهزامنه سبب اولدي . منهزمينك برقسمي نهراوزرنده‌كي جسره طوغري يوريديلر . مثني جسري قطع و« ياغلبه ايدنجه‌يه قدر حرب ايده‌جك ، ياخود تلف اوله‌جقسكز » ديو فراريلري منع ايلدي . بر طاقي نهر فراته آتيلوب غريق اولديلر . بقيه‌سي ينه موقع حربه عودتله محاربه دوام ايتمش وغلبه فرسلرده قالمش اولديغي حالده محاربه نهايت بولمشدر .

شو محاربه‌ده اهل اسلامدن تلف ونهره غريق اولانلر درت بيك نفر اولوب ايرانلولرك مقتوللريده درت بيك نفردن عبارت ايدي . لكن انلرك اردولري كثرت افرادي جامع ايكن عساكر مسلمينك تلفات مذكوره‌دن صكره مقداري اوچ بيك نفره تنزل ايتمكله مثني عساكر باقيه‌يي الوب موقع محاربه‌دن حيره‌يه طوغري چكلدي

بو محاربه‌ده سليط بن قيس واصحاب احددن عقبه وعبدالله ايله برادرلري و ابو زيد الانصاري وقيس بن

سکن وابو عبیدك برادری حکم بن مسعود الثقفی واوغلی جبیر بن حکم ودها چوق ذوات مشهوره حائز شرف شهادت اولمشلردر . رضی الله عنهم

ابو زید الطائی بعض مصلحتله حیره یه کیتمشدی . عسکر اسلام فرسلر اوزرلرینه کتدکاری وقت کندیسی نصرانی اولدیغی حالده مسلمین ایله بالاتحاد عزیمت و فرسلر ایله محاربه ده اظهار بسالت ایتمشدر .

مثنی حیره یه چکلدکدن صکره بهمن عسکرله اوزرلرینه کیتمك افکارنده ایکن مداینده اختلال وایرانیلرله رستم ارهسنده اختلاف ظهور ایتدیکی خبرینی الدیغندن مداینه عودت ایلدی . امرای ایرانیه دن جابان ومردان شاه بهمنك نه ایچون کندیکنی بیلمکسزین انلرکده مداینه متوجهاً یوله چقدقلرینی مثنی حضرتلری ایشتدکده براز آتلو ایله تعقیب و ایکیسنیده اسیر ایتدی .

لیس قریه سی اهالیسی جزیه کذار اولمق اوزره مثنی یه اطاعتله جابان ومردانشاهك اتباعنی دردست ومشار الیهه تسلیم ایلدیلر .

ذکر اولنان انهزامك خبری مرکز خلافته بالغ اولدقده حضرت عمر رضی الله عنه مثنی یه معاونت ایچون خلقی تشویقه پك چوق اقدام ایتدی . مجاهدینك تجمعی

اثناسنده بجیله قبیله سنی جمعه همت ایتمش اولان جریر بن عبدالله البجلی یی قبیلهٔ مذکوره یه امیر تعیین بیوروب رؤسا وامراء سائره یه امرلر کوندردی. بر طرفدن دخی مثنی عراق حوالیسنده کی قبائله رسل ارسالیله خلقی امر جهاده دعوت ایده یور ایدی.

حوالئ مذکوره ده بر بیوك اردو طوپلاندی. نصارادن بنی نمر قبیله سیده انس بن هلالك ریاستی التنده اردوی مذکوره التحاق ایتمشدر.

کیفیت ایران سرعسکری رستم وفیرزانه بالغ اولدقده مهران همدانی یی عسکرله حیره یه طوغری یوله چقاردیلر اولوقت مثنی قادسیه ایله خفان ارهسنده ایدی. مهرانك عسکرله کلمکده اولدیغنی ایشتدکده کوفه یی ولی ایدن فرات کنارنده واقع عذیب نام موقعی طوتمرینی جریر ایله رؤسادن عصمة بن عبدالله الضبی یه امر ایتدی. مأمورین مشار الیهما عسکرله عذیبه عزیمت ایتدکدن صکره مثنی دخی اورایه ورود ایلدی. ومهران موجود معیتی اولان جنود کثیره ایله اسلام اردوسنك قارشوسنده بولنان فرات کنارینه قوندی. مثنی نك تعبیهٔ جیشه همت ایلدیکی صره ده مهران عسکرله فراتی کجدرك ایکی اردو قارشو قارشویه طوردیلر. امراء ایرانیه دن مردانشاه مثنی یه مقابل طوره یوردی.

بدایت محاربه‌ده آتلولر یکدیکری اوزرینه حمله ایلدیلر . بونی متعاقب مثنی ایران اردوسنك قلبنده بولنان مهران اوزرینه شدتلی بر هجوم کوسترد‌کده مهرانی باشنده‌کی فرس عسکریله برابر مرکزلرندن اویناتدی شو هجومده مثنی‌نك برادری مسعود شهید اولمشدر . رحمة الله علیه .

مثنی مجاهدین کزین ایله دشمن اردوسنك قلبکاهنه حمله ایتمسیله برابر جناحین‌دخی قارشولرنده‌کی دشمن قوللرینه هجوم ایتمشلر ایدی . میانهٔ طرفینده محاربه اول قدر اشتداد ایلدی که افراد قلیلهٔ اسلامی جمعیت عظیمهٔ اعدا ایچنده کورن جوهوایه سرچکمش اولان اتش ایچنده اب زلالك جریان واول اتشی اطفا ایتمکده اولدیغنی خیال ایلرایدی .

جنود اعدا هرنه‌قدر عساکر مسلمینه نسبتله کثرت عظیمه‌یی حاوی ایسه‌ده دین‌فدایلرینك هربریسی مصادف اولدیغی دشمنی بوطه‌جق درجه‌ده ارائهٔ سطوت و بسالت وهانکی بر دشمن طاقنه چارپسه کویا بر جبخانه‌یه بر اتش اصابت ایده‌یور ایدی . دشمن اردوسنه عارض اولان خوف و اضطراب الرنده سلاح طوته‌جق اقداری امحا واردوی مذکور فنا صورتله بوزیلوب هرنفری بر طرفه قاچمغه اعتنا ایلدی .

مثنی برفرقه ایله درحال جسری ضبط ایدرك عبور ایچون کلانلری خالد ه لا که القا ایدی وبردی . فراریلرك چوغی نهره دوکلدیلر .

کرك حرباً وکرك غریقاً تلف اولان فرس عسکری یوزبیك نفری کچدی . شو محاربه ده بر طاقم غازیلرك هربریسی اون دشمن اولدردیکی تحقق ایتمشدر .

ایران اردوسی بوزیلوب طاغلدقدن صکره مجاهدین کیجه یه قدر ارقه لرینی براقیوب تعقیب ایتدیلر . مثنی طرفندن تعقیب ایچون سوق اولنان مفرزه له کتوردیکنی اولدره اولدره ساباط نام موقعه قدر اچلمش واورلری یغما ایلمشدر .

بوندن صکره مثنی بشربن خصاصه یی برینه بالتوکیل کندیسی برقوهٔ عسکریه ایله لیس وانبار طرفرینه کیدرك خنافس وبغداد پنارلرنده ایران تجارینك رکان طرفلرینه سوق ایلدیکی مضارب عجلی ایله بنی تغلبه کیدن عتیبه بن نهاس اورالرده کی ایران تبعیتنده مصر اولانرك اموال واشیالرینی اغتنام ایتدیلر . مثنی بونی متعاقب تکریت طرفنده تجمع ایدن قبائلی اوروب طاغتدی . واوحوالی یه طرف طرف دهشت انداز بسالت وغلبه اوله رق صفینه عزیمت ایلدی .

شوغلیات مهابت افزا حوالیٔ عراقیه‌یی لرزه‌ناك دهشت ایتمکله تکریتدن اشاغی جزیرهٔ مابین النهرین اراضیسی اهل اسلامك ایادیٔ استیلالرینه کچدی .

وقایع ﴿ سنه ١٤ ﴾

قادسیه وقعه‌سی ـ عتبة بن غزوانك بصره والیلکی وایله‌نك فتحی

قادسیه وقعه سی

اهل اسلامك عراق حوالیسنده‌کی غلبه‌لری ایرانلولره تأثیر ایتدیکندن جسر وقعه‌سنده فرسلر غالب اولمش ایکن کندو بینلرنده حدوث ایدن اختلاف مغلوبیت اخیره‌یی انتاج ایلدیکنی درمیان ایله برابر یابالاتفاق اهل اسلامدن انتقام المری یاخود ایکیسیده اضمحلاللرینه منتظر اولملری اهالی طرفندن رستم ایله فیروزانه بیلدیرلدی .

بونلر اتفاق ایله تلافیٔ مافاته قیام ایتمکله فرس پادشاهی یزدجردك امریله بر جسیم اردولر ترتیب وحیره ایله انبار طرفلرینه سوق ایلدیلر . مثنی ایرانلولرك حرکتلرینی وعساکر موجوده ایله مدافعه ممکن اوله‌میه‌جغنی خلافت

جلیله جانب اشرفنه عرض ایتمش و هنوز مرکز خلافتدن جواب کلمزدن مقدم عراق حوالیسنده‌کی قبائل عربدن بعضیلرینك ارتدادی دخی اوغائله‌یه منضم اولمشیدی. مثنی عسکر اسلامی ذی‌قار نام موضعده طوپلایوب بونیده خلافته عرض ایلدی.

امیر المؤمنین عمر بن الخطاب حضرتلری تدابیر لازمه‌یی درحال اله الوب عسکرله بالذات عراق حوالیسنه کتمکی قرارلشدردی. عجملر اراسنده‌کی مسلمینك خروج و صولی محلاره تفرق ایتلرینی، عراق ونجد و جزیره طرفلرنده بولنان ربیعه ومضر قبائلنك دائرهٔ اسلامه دعوتلرینی، عراقده بولنان مسلمینك حله و سروادن بصره‌یه متناظر بولنان عصی نام جبله قدر بایلوب ایچلرنده حرب وضربه مقتدر نه‌قدار سواری وپیاده وار ایسه کاملاً سلاح التنه چاغرلمسنی مثنی‌یه جواباً وعمال عربك جمله‌سنه رأساً امر واشعار بیوردیلر.

اوامر مذکوره اوزرینه دار الخلافه‌ده مجاهدینك تجمعه باشلاملرینی متعاقب خلیفهٔ ذیشان حضرت علی المرتضایی استخلاف ایله معسکر اتخاذ اولنان صراره عزیمت ایلدی. طلحه‌یی مقدمه‌یه وعبد الرحمن بن عوف ایله زبیر بن عوامی جناحینه بالتعیین عراق سفرینه

کیده جکنی اعلان ایلدکده اهالی عموماً استحسان ایتدیلر ·
اصحاب کرام خلیفه‌نك دار الخلافه‌دن ایرلمسنی تجویز ایده‌میه‌رك بونی عرض ایتمك ایچون حضرت عثمانه مراجعت ایلدکلرندن مشارالیه حضرتلری کیفیتی عرض ایتدکده علی المرتضی وطلحه وزبیر وعبد الرحمن حضراتنی حضور عالیلرینه جلب ایله ایشی موقع مشورته وضع ایلدی · کندولرینك بالذات عزیمتی مناسب اولمدیغنی ومرکزدن عدم تباعدله بشقه برمقتدر ذاتك عراق امارت عسکریه‌سنه تعیینی تنسیب ایتدیلر · خلیفه رأیلرینی قبول وسعد بن ابی وقاص حضرتلرینی عراق اردوسنه امیر تعیین بیوردی ·
سعد بن ابی وقاص اولوقت هوازن صدقاتنه مأمور اولدیغندن مدینه‌ده حاضر دکل ایدی · خلیفه احضار ایله مأموریتنی اجرا بیوردقدنصکره
«ای سعد رسول اکرمه قرابت وصحابتك سنی جناب حقدن مغرور ایتمسون حق تعالی حضرتلری سیئه‌یی سیئه ایله محو ایتمز · انجق سیئه‌یی حسنه محو ایدر · هیچ برکسه‌نك درکاه حقه اطاعتدن بشقه برصورتله نسبتی یوقدر · دین الهیده خلقك هپسی مساوات اوزره‌درلر · الله جمله‌نك ربیسی وناس هپ الهك قوللریدر · ناس حسن عاقبتله

تفاضل و عندالهیده کی طاعتلرینه ادراك ایدرلر . حضرت پیغمبردن کوردیکك امره نظر و اول امری التزام ایله هرحالده صبره ملازمت اختیار ایتملیسن »

وصایاسنی اعطا بیوردیلر .

معسکرده تجمع ایتمش اولان درت بیك نفر غزاة کرامی سعدك رفاقتنه بالاعطا هپسنی یوله چیقاردی . و متعاقباً ایکی بیك یمن و براولقدر دخی نجد عسکرینی سوق ایلدی که سعده ترفیق ایلدکاری عساکر سکز بیك نفردن و عراقده مثنی معیتنده طوپلانان مجاهدین دخی کذلك اوقدردن عبارت ایدی . اوامر مزبوره اوزرینه مواقع و قبائل سائره دن پك چوق عسکر تجمع ایلدی .

خلیفه نك کوندردیکی عسکر ایچنده خیلی مشاهیر وار ایدی . حمیضه بن نعمان بارق، عمرو بن معدی کرب وابوسبره بن ابی رهم مذحج، یزید بن الحرث عذره وجنب و مسلیه، بشر بن عبدالله الهلالی قیس عیلان، حصین بن نمر و معاویه بن خدیج سکون و کنده قبائلندن مجتمع عسکر اوزرلرنده امیر ایدیلر . حضرت علینك قاتلی ابن ملجم دخی بو عسکر ایچنده ایدی .

مثنی بن حارثه صولکی محاربه لرك بریسنده بر جریحه المشیدی . سعد بن ابی وقاص حضرتلری بزرود نام محله

واصل اولدقده مثنی نك جریحهٔ مذکوره‌دن متأثراً وفات ایلدیکی خبرینی المقله کرك کندولری کرك رفاقتلرنده‌کی مسلمین محزون ومتأسف اولدیلر . رحمة الله علیه .

مثنی نك عهده‌سندن منحل مأموریت برادری مهنی یه توجیه اولندی . مرحوم مشارالیه حین وفاتنده فراتك برو طرفنده محاربه اولنمسنی مهنی یه توصیه ایتمشیدی . کیفیت سعد جانبندن خلافت عظمایه عرض اولندقده اولوجهله حرکت اولنمسنه امر ویرلدی .

سعد بن ابی وقاص حضرتلری سیراف نام محله وارد قده اشعث بن قیس بیك یدیوز نفرله کلوب ملاقات ایلدی . عساکر موجوده اوتوزبیك نفردن زیاده یه بالغ اولوب شواردو ایچنده طقسان طقوز نفر اصحاب بدر ، اون نفردن زیاده بیعة الرضوانده واوچیوز نفردن زیاده فتح مکه‌ده حاضر بولنمش اصحاب ویدیوز قدر ابناء اصحاب موجود ایدی .

سیرافده عسکرك تعبیه‌سیله تنظیمنه تشبث اولنوب هر فرقه اوزرینه قدملی برامیر ، هراون نفره برعریف (اون باشی) تعیین بیورلدی . اولو امرا یدلرینه اعطا ایدلدی . اردوی اسلامك طلیعه وجناحین وساقه‌سی واحتیاطی ترتیب وتقسیم ایله اصحاب کرامدن وبنی تمیم قبیله‌سندن

زهرة بن عبدالله مقدمة الجيش اولمق اوزره اول باول عذيبه كوندرلدی . صاغ جناحه عبدالله بن المعتمر ، صول جناحه شرجيل بن السمط وخليفه بن خالد بن عرفطه ، طليعه‌لره عاصم بن عمر التميمی وسواد بن مالك ، جرد اتلولر اوزرلرينه سلمان بن ربيعة الباهلی مأمور اولديلر .

بوندن صكره سرعسكر مشار اليه اردوی اسلامی الوب مهنينك دلالتيله سيرافدن حركت وعذيب نام موقعه وبعده قادسيه‌ده عتيق ايله خندق اراسنده واقع كوپرينك حذاسنه نزول ايلديلر .

زهره رضی الله عنه رفاقتنده‌كی عسكرله اطراف واكنافه اقين صالمغه باشلادی . وبكير بن عبدالله الليثی معيتيله برسريه حيره طرفلرينه كوندرلدی . حيره ايسه مؤخراً ينه ايرانيلرك يد استيلالرينه كچمش واوراده برمرزبان اقامه اولنمشيدی . بكيرك ورودی مرزبانك قزقرنداشنی نامزديله زفاف ايچون كوتوردكلری برزمانه تصادف ايدرك بونك ايچون برشعشعه‌لی دوكون ياپلقده وعروسه اوتوز قدر نسوان ويوز قدر توابع ايله كوتورلمكده ايدی . بكير بونلرك هپسنی جهاز واموال موجوده ايله چويروب سعدك يانه كوتورمكله اموال مذكوره بين المسلمين اغتنام اولندی .

سعد حضرتلری قادسیه‌ده ترتیب ایتدیکی مفرزه‌لرله کسکر و انبارارالرینه سریه‌لر ارسالیله طرف طرف اقینلر جریان ایده‌یور ایدی.

عساکر مسلمینك حرکات حاضره‌سی حیره‌و فرات اراسنی برباد ایتمکده و تجاوزات نفس بنفس توسع ایلمکده اولدیغی فرس پادشاهی یزدجرده بالغ اولدقده مشارالیه اهل اسلامك منع تجاوزلرینه اقدام ایتمسی ایچون رستمه امر ویردی ایسه‌ده رستم مرکز حکومتدن ایرلمق استمدیکندن کندوسنك مداینده قالمسنی و جالینوسك سردارلقله عزیمتنی عرض ایتمش اولدیغی حالده یزدجرد «البته کیده‌جکسك» دیو اصرار و برجسیم اردو ایله رستمی یوله چیقارمقله سردار مرقوم کیدرك ساباط نام موقعی معسکر اتخاذ ایتدی.

سعد کیفیتی خلیفه‌یه عرض ایتدکده خلیفه سعده «دشمنك حالی سنی قورقتمسون. جناب حقدن استعانه و توکلده ثبات ایتملیسن» دیو جواب تحریر ایله برابر رجال مسلمیندن برقاچ ذاتك ـ یزدجردی اول امرده دینه دعوت ایتمك اوزره ـ مداینه ارسالنی امر ایتدی.

سعد نعمان بن مقرن، قیس بن زراره، فرات بن

حیان، عاصم بن عمرو، عمرو بن معدی کرب، مغیرة بن شعبه، معنی بن حارثه حضراتنی بالانتخاب برکره وجه وجیه شرعی اوزره یزدجردی دین مبینه دعوت ایتمك ایچون سفارتله مداینه کوندردی. مشارالیهم رستمك یاننه اوغرامقسزین طوغریجه مداینه کتدیلر.

ورودلرینی یزدجرده خبر ویردکلرنده یزدجرد رستمی ساباطدن جلب ایله وزراسنی جمع وکیفیتی استشارهیه وضع ایتدکدن صکره سفرای مشار الیهمی حضورینه استیوب ترجمان واسطه‌سیله

« عزیمتکزه سبب وسزی بلادمزه غزایه حریص ایدن ندر. بزم مرکز سلطنتجه یوز کوسترن مشغولیتمز کبی حاللرمی سزه بوجسارتی ویردی » دیدکده نعمان بن مقرن کندوسی جواب ویرمك ایچون ارقداشلرندن رخصت الدقدن صکره یزدجرده خطاباً

« جناب حق بزه مرحمت بیوروب برپیغمبر کوندر- دی که اوپیغمبر ذیشان بزلره خیر ایشلکی وشردن احتراز ایتمکی امرایدر ایدی. نبوتنی تصدیق واوامرینه اجابتله دنیا واخرانك خیریله موعود اولدق. اقوام عربدن بعضیلری اجابت وبعضیلری مخالفت کوستردی. بولندیغمز دین مبین دائره‌سنه داخل اولانلر ایکی قسم ایدی.

برقسمی طوعاً و دیکر قسمی کرهاً اودائره‌یه داخل اولدیلر. طوعاً دخول ایدنلرك شرف و افتخارلری ارتدی. کرهاً دین اسلامی قبول ایدنلر کاشکی دها مقدم طائعاً مسلمان اولسه ایدك دیه‌رك سابقین اسلام اولانلره صکره غبطه ایلدیلر. رسول اکرمك شرع شریفی اوزرینه اجتماع ایله کتیردیکی احکامك فضلنی بیلدك. صکره بزی ولی ایدن امتلرله غزا و انلری انصافه دعوت ایتمکه مأمور اولدق ایمدی سزی دین اسلامه دعوت ایده‌یورز. مخالفت کوستر دیککز حالده اهون اولان جزیه‌یی قبول ایتملیسکز. جزیه‌یده قبول ایتمز ایسه‌کز محاربه ایده‌جکز» سویلدی.

یزدجرد «یر یوزنده سزدن دها زیاده شقی و عددجه آز برامت بیلمم. سزك اموریکزه نواحی اهالیسی کفایت ایدر ایدی. معشتکزانلر واسطه‌سیله تسویه ایدیلیر ایدی. فرس علیهنده قیامه طمع ایتمز ایدیکز. اکر بو معامله‌لر احتیاجکزدن نشئت ایده‌یور ایسه سزه یه‌جك و کیه‌جك ویره‌لم. اوزریکزه رفق ایله معامله ایدر بر ملك تعیین ایده‌لمده شو خیال خامدن کچیکز» دیدی.

قیس بن زراره یزدجرده خطاباً «شو کوردیکك ذوات اشراف عربدر. اشراف اشرافدن اوتانر. بن سنکله مکالمه ایده‌مده بونلر شاهد اولسونلر» دیدکدنصکره

«عربلرك وقتيله حاللری دیدیکك کبی وبلکه دها بتر ایدی . دنیاده هیچ برحال ایچون بقا ممکن اولەمز . جناب حق مرحمتیله کوندردیکی نبیٔ عالیشان سایەسنده او حاللر هپ احسن حاله تحول ایتدی . سزك ایچون شمدی بشقه سوز سویلکه لزوم یوقدر . یادین٬ یاجزیه٬ یاقلیج . والاباشك چارەسنی آره » سویلدی .

یزدجرد « اکر بندن مقدم کی پادشاهلرك بریسی ایلچی یی اولدرمش اولسه ایدی بو کون بن سزی اولدرر ایدم » سویلدکدن صکره برزنبیل طپراق کتیردوب « الك بیوککز کیم ایسه بونی یوکلیوب امیریکزه کوتوریکز » دیدی . عاصم بن عمرو «بیوکاری بنم » دیەرك زنبیلی الوب عودت ایتدیلر .

سعدك یاننه واردقلرنده عاصم «مژده جناب حق ارض ایرانك طپراغنی بزه ویردی » سویلمشدر .

عاصم یزدجردك حضورنده زنبیلی یوکلنرکن یزدجرد «بونلرك بیوکاری نقدر احمق اولدیغنی کورەیورمیسن» دیدکده رستم «خیر . احمق دکلدر . چوق عقللی در . بونکله حسن تفاؤل ایدەیور » سویلدی .

سفیرلر قادسیەیه عودت ایتدکدن صکره رستم دخی

ساباطه دوندی . ومجاهدیندن هرطرفه سریه‌لر اچلمقله آقینك ارقه‌سی کسلمدی .

رستم قوماندەسی التنده تجمع ایدن یوز یکرمی بیك عسکر و اوتوز اوچ عدد فیلی ترتیبه وضع ایله قرق بیك عسکرله جالینوسی مقدمه‌یه تعیین ایتدی . ساقه‌یه یکرمی بیك نفر افراز ایله صاغ جناحه هرمزانی ، صول جناحه مهران بن بهرامی قوماندان نصب ایدرك فیللرك اون سکزی قلبده وقصوری جناحینده بولنمغی تنسیب وامر ایلدی .

لکن رستم علم نجومده ماهر اولدیغی جهتله اشکال فلکیه‌جه عربك طالعی مسعود وعجمك منحوس کوردیکندن بومعامله ایران دولتنك انقراضنه سبب ویره‌جکنی استدلال ایدرك ایاق سوریمکده ایدی . بناءً علیه ساباطدن حرکتیله قادسیه‌یه وصولی ارا سنده التی آی مدت کچدی .

جالینوس دخی نجوم اشنا اولمغله رستم ساباط کوپ-یسندن کچرکن ایکیسی ملاقی اولدقلری اووه‌ده‌شومحاربه‌یی تقبیح ورستمی مؤاخذه ایله « بنم کوردیکم تهلکه‌یی سن کورمیورمیسن » دیدکده رستم « کوره‌یورم . نه‌چاره که امره اطاعت مجبوریتی بنی چکه چکه اوتهلکه‌یه کوتو-ره‌یور » سویلدی . وشاه نزدنده‌کی برادرینه یازدیغی بر

مكتوبده «نيتم قوم عربك طالعی سعادتدن نحوسته دونجه یه قدر مدافعه ایله وقت کچورمك ایدی . حیفا که بوندن صکره شاه بنم یوزیمی کورمیه جك . بو یوقوشك نهایتنده بك تهلکه لی براوچورم کورینه یور . رستم رفاقتنده کی اردولرله برابر اول اوچوزمه طوغری سوق اولنه یور . اوزرمده کی زره بکا کفن وقادسیه نك طپراغی کالبدمه مدفن اوله جقدر . سن شاهك خدمتندن ایریلمویده انی یالکز براقمه . زیرا ساسانیان خاندانك آندن بشقه یادکاری قالمدی . بنم سرعسکرلکم زماننده اوخاندانك رأیت اقبال ودولتلری منکوس اولدیغنه اغلایه کوزمی قپایه جغم» کبی حزین حزین سوزلر یازدی .

رستمك ساحهٔ خیالنده هردرلو افکار مشوشه جولان ایدوب کوزینی بومدهشه مخوف رؤیالر کوره یور و کندوسی امیدسزلکله محزون وبرحال تأسفه تبعیتله دلخون اولدیغی حالده ساباطدن قادسیه یه کیده یور ایدی . او اثناده عجملر برعرب اسیر ایدرك حضورینه کتیردیلر . عربی استنطاقه باشلایوب

رستم — نه ایچون کلدیکز . بورالرده ایشکز نه در

عرب — جناب حقك بزه وعدایتدیکی یرلریکزی الیکزدن المق ایچون کلشز . ایشمز بوندن عبارتدر .

رستم — اکر قتل اولندیکز ایسه

عرب — مقتول اولانمز جنته وصاغ قالانمز سزه غلبه ایله ملکیکزه کیرر

رستم — دیمك أوله یورکه الله بزی سزه تسلیم ایتمشدر اویله می

عرب — سزی بزه تسلیم ایدن کندی سؤ اعمالکزدر

رستم — شواردونك جسامتنی کوره یورمی سن

عرب — اوت کوره یورم. اطرافکده کی غلبه لکه مغرور اولاملی وشونی بیلی سکزکه سز مخلوق ایله اوغرا. شمیورسکز. قضا وقدرله اوغراشیورسکز». شومکالمه نك نهایتی رستمك غضبنی موجب اولمغله عربی قتل ایتدیردی. لکن متعاقباً فرسلر یول اوزرنده کی کویلره صالدیروب کندو اطاعتلرنده کی اهالینك مال وعرضلرینه تجاوز کوستردکلرندن رستم «مقتول اولان عرب حقیقةً طوغری سوزلی ایمش» دیه رك اومقوله لرك بعضیلرینی اولدرمشدر.

رستم حیره یه نازل اولدقده اشراف اهالی یی «بزه یاردم ایتمیورسکز» دیو مؤاخذه ایلدکده «نصرتدن عاجز اولدیغکز ایچون بزی لوم ایده یورسکز» جوابنی الدی.

رستم حیره ده ایکن سعدبن ابی وقاص حضرتلرینك خارل خارل سوق ایلدیکی مفرزه لر اغتنامه دوام ایده یور.

لرایدی . رستم مدافعه ایچون مفرزه‌لر چقاردی . سعد بو صره‌ده عمرو بن معدی کرب ایله طلیحة الاسدی‌یی دشمن اردوسنك حالنی تفتیشه کوندردی . بر فرسخ مسافه‌دن زیاده یول کتدکلرنده دشمن اردوسنه تصادف ایلدیلر . عمرو اردونك یاقن کلدیکنی خبر ویرمك ایچون کیرویه دوندی . طلیحه اوراده کیجه‌لدی . لیلاً عجم اردوسنده برایکی چادرك ایپلرینی کسوب سورمش اولدیغی برقاچ اتی کوتوررکن ایرانلولرك بعض سواریلری تعقیب ایلدیلر . طلیحـه بونلرك ایکیسنی اعـدام وبریسنی اسـیر ایدرك اردویه کتیردی . اسیر مزبوردن اسلامی قبول ایتمکله مسلم تسمیه اولندی .

رستم ایران اردوسیله قادسـیه‌یه واصـل اولوب عتیق نهرینك یاننه قوندی . اسلام اردوسی دخی نهرك اوبرطرفنده ایدی . او کیجه رؤیاده ـ برملك ایرانلولرك سلاحلرینی طوپلایوب فخر عالم افندمزه وحضرت پیغمبر دخی حضرت عمره تسلیم ایتدیکنی ـ کورمکلـه خوف وتلاش ایله اویخودن اویاندی . احکام نجومیه‌دن استدلال ایلدیکی مخاطره مراقنه شورؤیا دخی منضم اولدیغندن مأیوسیت ومحزونیتی قات قات ارتمغه باشلادی . اسـلام عسکری ایسه دشمنك کثرتنی کوردکده بعض ملاحظه‌یه

ذاهب اولدقلری حالده دیانت وغیرت اسلامیه یه قوهٔ قلبیه‌لرینه خلل کثیر میور ایدی.

رستم قادسیه‌یه وصولنك ایکنجی کونی اتنه ینبوب نهر عتیق بوینه کزمکده واحکام نجومیه ایله رؤیادن استدلال ایلدیکی وخامت آتیه خیالخانه‌سنی افکار مختلفه ایله طولدرمقدن خالی اولمامقده ایدی. بو افکار ایله کوپری باشنده توقف ایلدی. اسلام اردوسنك مقدمة الجیشی زهره ایله ملاقات ایتمکی ارزو ایتمکله مشارالیهی یانته استدی. زهره کیدرك ملاقات ایلدیلر.

رستم صلحه رغبت کوستروب زهره‌یه « سز بزم قومشولرمزسکز. بزه مراجعتکز وقوعبولدقچه حسن معامله کورر ایدیکز. حقوقکزی هروقت محافظه‌یه حاضرز. مصالحه اختیار ایده‌لم. بوکا دائر سزه احساندن استنکاف ایتمیز » دیدی.

زهره « احسان المق ودنیایه رغبت ایتمك ایچون سزکله بوزشمدق. بزم مقصدمز دنیا دکل. اخرتدر. مقدم دخی سزه بیلدیرمشزکه حق تعالی حضرتلری بزه برپیغمبر کوندردی. او پیغمبر صادق بزی حق دینه دعوت ایتدی. بزده اجابت ایتدك. بز نصرت الهیه ایله موعودز دینمزی قبول ایدنلری حمایه‌یه، ابمیانلر ایله جهاده مأمورز.

سز مقتدر ایسه کز بزه غلبه ایدیکز» دیدی.

رستم «دین حق ندر» سویلدی

زهره «جناب حقك وحدانیتنه وپیغمبرینك نبوتنه شهادت، نامی مخلوقك عبادتندن چقاروب الله‌ه عبادته دعوتدر. سز بزم قرنداشلرمزسکز. هپمز آدم اولادی یز قرنداش قرنداشنك خیرینی استر. بزده سزه حقکزده خیرلی اولان شیئی تکلیف ایده یورز» دیدی.

رستم «بز سزك دعوتکزه اجابتله دینکزی قبول ایتسه‌ك رجعت ایدرمی سکز» دیدی.

زهره «ای والله. همدرحال رجعت ایدر، هم‌ده خصومت نیتیله طپراغکزه ایاق بیله باصمیز» دیدی.

رستم زهره‌دن ایریلوب چادرینه کتدکده فارس رجالنی جمع وزهره ایله‌چن مکالمه‌لرینی بیان ایتدی. هیچ بری قبول ایتمدی. رستم ایسه طوتدقلری یولك چقماز اولدیغنی بیلدیکندن شو یولدن دونمك افکارینی ذهندن چقاره‌میور ایدی. سعد بن ابی وقاصدن مکالمه ایچون برآدم استدی. سعد حضرتلری ربعی بن عامری کوندردی.

ربعی کوپری باشنه کلدکده قره غوللر کندیسنی اوراده آلی قویوب کلدیکنی رستمه خبر ویردیلر. رستم عجملرك شعشعه‌لرینی کوسترمك اوزره چادرنده التوندن

معمول برسریر قوردردی. صرمه‌لی دوشه‌لر و یصدقلرله چادری دوناتدقدن صکره بر طور شاهانه ایله سریر اوزرنده اوطوروب ربعی‌یی یانه استدی. ربعی اتلو اوله‌رق چادردن ایچرویه کیردکده اتی‌سنی تکلیف ایتدیلر. اینوب اتنی یاصدیغه باغلادقدن وقارغیسنی فرش مزین اوزرینه دیکدکدن صکره اتنك چولنه بورینوب طپراق اوزرنده اوطوردی.

رستم ترجمان واسطه‌سیله ربعی‌یه « نیچون بورایه کلدیکز » دیو سؤال ایلدی.

ربعی « اللهك قوللرینی دنیا طارلغندن کنیشلکه چیقارمق، خلقی باطل دینلرك ظلمندن عدالت اسلامیه دائره‌سنه المق ایچون کلدك. بز خلقی دین حقه دعوته کوندرلمشز. دعوتمزی قبول ایدنلری بزده قبول ایله‌یرلرینی کندولرینه ترك ایده‌جك وابا ایدنلرله غلبه ایدنجه‌یه قدر حرب ایلیه‌جکز » جوابنی ویردی.

رستم « مقتضاسی دوشونلمك اوزره بوایشی تأخیر ایده‌بیلورمی‌سکز » دیدی. ربعی « برایکی کون تأخیر اولنه‌بیلور » سویلدی.

رستم « برایکی کونده اوله‌مز. میدان ویرلملی که اصحاب رأی ورؤسای قومزله مکاتبه ایده‌لم » دیدی.

ربعی « رسول اکرمك سنت شریفه‌لری حكمنجه دشمنه اوچکوندن زیاده مهلت ویره‌میز . سن وقومك دوشونکز . یااسلام ، یا جزیه . اسلامی قبول ایتدیککز صورتده یرلریکزی ترك ایله کیده‌رز . جزیه‌یی قبول ایتدیککز تقدیرده خصومتدن ال چکرز . وبزدن هرنوقت معاونت طلبنده بولنورایسه‌کز سزه یاردم ایتمکه بزی حاضر بولورسکز . شو ایکی صورتك بریسنی قبول ایتدیککز تقدیرده اوچنجیسی حربه حاضر اولمقدر بوسوزلرمده ارقداشلرمك موافقتنه‌ده بن کفیلم » دیدی .

رستم سن انلرك سیدلریمیسن » سویلدی .

ربعی « خیر سیدلری دکلم . لکن اهل اسلام یکوجود اولدیغندن بعضیسنك اجازتنی بعضیلری قبول ایدرلر . حتی ادنالرینك مجیز اولدقلری بر مصلحتی اعلالری رد ایتمز » دیدی .

رستم رؤساء قومی ایله خلوت ایدرك « شوآدمك سوزلری کبی هیچ برسوز کوردیکزمی » دیدکده رؤسا استخفاف ایله « شولباس وقیافتده اولان برشخصك سوزلرینه نه اعتبار اولنه‌بیلور » دیملریله رستم « یازق سزه . لباسنه باقمقدن سوزلرینه باقیکز . عربلر لباسه اعتبار ایتمزلر . حسبه اعتبار ایدرلر » سویلدن صکره سعد بن

ابی وقاص حضرتلرینه مراجعتله مكالمه ایچون ربعینك
ینه كوندرلمسنی التماس ایتدی.

سعد بودفعه حذیفه بن محصنی كوندردی. حذیفه
رستمك چادرینك اوكنه واصل اولدقده اتندن اینمكسزین
مكالمه یه كیرشدی.

رستم «مقدم كی ذات نیچون كوندرلمدی» دیدی.

حذیفه «امیرمز شدت و رخاجه بیلمزده عدالت
التزام ایدر. بوكونده بنم نوبتمدر» دیه‌رك بوده ربعی كبی
مكالمه‌ده بولندی.

رستم «مهلت مدتی نقدر اوله‌جق» دیدی.

حذیفه «دونكی كوندن اعتباراً اوچ كون» دیه
جواب ویردی.

رستم قوم اسلامك حاللرندن كتدكجه تعجبنی ارتردی.
ایكنجی كون ینه برذاتك ارسالنی طلب ایتدی. سعد
حضرتلری مغیرة بن شعبه‌یی كوندردی.

رستم چادرندن بر اوق آتمی مسافه‌یه قدر مزین
عجم قالیچه‌لری و مطلا دوشمه‌لر سردرمش و امراء عسكریه‌نك
هپسنه سرمه‌لی روبه‌لر كیدرمش ایدی. مغیره اسكی ویرتق
لباس ایله كلوب رستمك یاننده اوتوردی. كندوسنی
سریردن اشاغی ایندردیلر.

مغیره بو معامله دن پك اشوری صیقلمغله «سز نه سفیه قوم ایمش سکز. عربلر بعضیلرینی بعضیلرینك قوللری عد ایتمزلر. بنده سزی اویله ظن ایتدم. بعضیکز بعضیکزك ربی اولدیغنی بکا بیلدرملی ایدیکز. حالبوکه بنم بورایه کلیشم کندیلکممدن دکل. سزك دعوتکز اوزرینه‌در. بن شمدی حقیقةً بیلدم که سز مغلوبسکز. زیرا بو سیرت ایله ملك قائم اوله‌مز» سویلدی.

فرسلرك اشاغی طاقملری بو سوزدن پك ممنون اولوب «والله طوغری سویلیور» دیدیلر. لکن رؤساء قوم «شو آدم بیوکلرله کوچوکلر ارانسه ارقه‌سی کسلیه‌جك بر نزاع دوشوردی. بو امتك ایشنی کوچوك کورنی الله قهر ایتسون» دیدیلر.

بوندن صکره رستم مغیره ایله مکالمه‌یه باشلیوب ایرانیلری توصیف ایله پك بیوتدی. و عربلری استخفاف ایله پك کوچولتدی. «سزك معیشتکز چوق فنادر. هر وقت احتیاجکزی دفع ایچون بزم دیارمزه کلیر ایدیکز. خرما، ارپه کبی شیلرله سزی اعاده ایدر ایدك. شمدی بو حالی اختیار ایدیشکزك سببی احتیاجدن بشقه برشی اولمدیغنی بیلورم. امیریکزه کسوه و برقاتر ایله بیك درهم و سزك هر بریکزه بریوك خرما ویرەلده کلدیککز

محلره دونوب کیدیکز. زیرا بن سزی اولدرمکی ارزو ایتمیورم» سویلدی.

مغیره «سؤ حال وضیق معیشتجه بحث ایتدیکك احوال سابقه‌مز بروقت دیدیکك کبی ایدی. لکن دنیا بر حالده قالمز. نوبتله دونر. شدت رخایه، عسر یسره محول اولور. جناب حق سزه احسان ایتدیکی نعمتلره چوق شکر ایتسه ایدیکز کوزل ایدی. حق تعالی حضرتلری بزه پیغمبر کوندردی. اکا و تبلیغ ایتدیکی اوامر الهیه‌یه اجابت و اطاعت ایتدیکمزدن سنك او بحث ایتدیکك احوال و معیشت سابقه‌مز حسن حاله محول اولمشدر. مکالمه‌مزی اوزاتمیه‌لم. یا اسلام، یا جزیه یاخود قتال» دیدکدنصکره «بزم ادملرمز سزلك بلادکزلك طعاملرینی طاتمشلر. صبر ایده‌میورز دیورلر» سویلدی.

رستم «یا مقتول اولدیکز ایسه»

مغیره «مقتول اولانمز شهیداً جنته، حیاتده قالانمز غازیاً ملککزه کیرر» جوابنی ویردی.

بو مکالمه رستمه پك حدت ویرمکله اهل اسلامك هپسی اولدرلمدکجه صلحی قبول ایتمیه‌جکنه یمین ایتدی. و مغیره اردوی اسلامه عودت ایلدی.

سعد حضرتلری صوك دفعه اولمق اوزره بر کره دها

دين اسلامی قبول ایتملرینی ایرانلولره تکلیف ایله موافقت
کورەمدیکندن ارتق ایکی طرف اراسنده حرب تحقق
ایدرك هانکی طرف صودن کچمسی بحثی مخابرەیه قونلدی.
اهل اسلام «سز کچیکز» دیو ایرانیلره خبر کوندردیلر.

ایرانیلر اسلام اردوسی موقعنده طوغری کچمك
استدکلە سعد حضرتلری «مقدم ضبط ایتمش اولدیغمز
طپراغه کچمکه یول ویرمیز. یدمزده اولمیان برجهتدن
کچملیسکز» دیو خبر کوندردیکندن عجملر بشقه طرفه
کوپری قوروب صویی کچدیلر. یزد جرد محاربه حوادثنی
چابك المق ایچون قادسیەدن مداینه قدر سوزلرینی بربرینه
ایشتدیرەجك مسافەیه نقطەلر ترتیب وادملر اقامه
اولنمشیدی.

رستم جالینوسی میمنەده وفیروزانی میسرەده بالاقامه
فیللری قلب وجناحینه تقسیم ایتدردی.

سعد حضرتلری اوارالق عرق النسا علتنه مبتلا
اولوب مقعدنده چبانلر چیقارمش اولدیغندن حیوانه
بنمکه وبالذات محاربەده بولنمغه اقتداری یوغیدی. ایکی
طرفك عسکرینی کورەبیلەجك مرتفع برمحلده توقفله
عساکر مسلمینی خالد بن عرفطەنك ریاستیله سوق ایتدی.
اسلام عسکری ایچنده اصحاب آرادن مغیره، حذیفه،

عاصم، طلیحه، قیس، غالب، عمرو کبی بر جماعت مجاهدینی خارل خارل حربه تحریض وشماخ، حطیئه، عبدة بن المطلب مثللو شعرادن برجماعت مؤثر شعرلر انشاد ایدرك وجدان غزاتی تشویق وتشجیع ایتمکه مأمورایدیلر.

حضرت سعد اردوی اسلامده سورهٔ انفال اوقونمسی ایچون امر ویردی. مذکور سورهٔ شریفه اوقوندقده جمله‌ده بشقه بر سکینت وشوق وغیرت پیدا اولدی. ختام قرائتده فرقه‌لر موقفلرینه ملازمت ایتملرینه وصلوة ظهردن صکره درت دفعه تکبیر صداسنه منتظر اولوب هر دفعه‌ده توجهله حرکت ایلملرینه دائر امر اعطا اولندی.

صلوة ظهر عقیبنده سعد رضی الله عنه بولندیغی موقعدن (الله اکبر) دیه‌رك تکبیر صداسنی غزاة مسلمین الملریله جمله‌سی براغزدن (الله اکبر) صدالرینی عیوقه چیقاردیلر. وایکنجی تکبیرده سلاحلانوب حربه حاضر اولدیلر.

طرفینك صفلری تنظیم وقلبلرله جناحلر وجملرك فیللری ترتیب وتقسیم ایدلدی.

سعد حضرتلری اوچنجی تکبیری الدقده غزاة کرام یکزبان اوله‌رق (الله اکبر) صداسیله وجملر کوسلرك

کورلدیلریله معرکه‌یی محشره دوندرمش اولدقلری حالده محاربه‌یه باشلادیلر ٠

طرفین یکدیکرندن مبارز طلبی ایچون میدانه آت سوردکلری صره‌ده غالب بن عبدالله الاسدی شجیعانه برنظم انشاد ایله دشمندن مبارز استدی ٠ عجملرك اکابر شجعانندن باشی تاجلی هرمز قارشو کلدکده غالب نفس بیله المغه وسلاح قوللانمغه وقت ویرمکسزین یقه‌سندن طوتمسیله برابر یداسارتله سوریه سوریه هرمزی سعدك یانه کوتوردکدن صکره ینه موقع محاربه‌یه عودت ایتدی ٠

مؤخراً ایران بهادرلرندن بریسی میدانه چیقوب مبارز طلب ایلدی ٠ عمرو بن معدی کرب قارشو چقمسیله برابر سلاح استعمالنه بردقیقه بیله میدان ویرمکسزین مرقومی ایاغی التنه الوب اولدردی ٠

عجملر مبارزه صورتیله ایش باشه چیقار شی اولمدیغنی اکلادقلرندن فیللری مجاهدین الایلرندن بجیله قبیله‌سی عسکری اوزرینه سوق ایتدیلر ٠ مألوف اولمدقلری فیللری کوردکده مجاهدین آتلرینك اورکه‌لری سواریلرك استدکاری کبی عجملره یناشملرینه مانع اولدی ٠ فیللر اوزرلرنده‌کی تیراندازلر ایسه یغمور کبی اوقلری یاغدره‌یورلر ایدی ٠

غزاة کرام خیلی مشکلاته تصادف ایلدیلر . سعد حضرتلری بجیله قبیله سنه امداد ایچون بنی اسد غازیلرینه امر ویردی . طلیحه بن خویلد وحمل بن مالك بر جمعیتله ایلرولیوب تیراندازلر اوقلر و دیکرلری قلیجلرله فیللری جرح وخرطوملرینی قطع ایله سواریلرك میدانی اچدیلر . بو صره‌ده فرسك بیوکلرندن بر بهادر طلیحه اوزرینه حمله ایتدکده طلیحه بر قلیجده مرقومك جسدینی خاك هلاکه دوشوردی .

اشعث بن قیس اسدیلرك شجاعتلرینی کوردکده کنده قبیله سنه «سز قازیلر کبی طوروب باقه‌جقمی کلدیکز . اوتانمیورمیسکز» دیدکده انلرده غیرته کله‌رك قارشولرنده‌کی ایرانیلره قضاء مبرم کبی بالهجوم هر بریسنی بر طرفه قاچردیلر .

فرسلر غازیلرك بسالتلرینی کوردکلرنده جالینوس وذو الحاجب قوماندالریله هپسی بردن اهل اسلام اردوسنه هجوم ایلدیلر . بونی متعاقب سعد بن وقاص حضرتلری دردنجی تکبیری المغله بنی اسد عسکری یرلرنده ثبات ایله حربه دوام ایدرك ماعداسی تکبیر صدالریله حمله‌ره طوغری بالهجوم قلیج قلیجه ، کوکس کوکسه کلدیلر . محاربه دکرمنی بنی اسدك باشنده دونه‌یور ایدی . ایرانیلر ینه بر طاقم فیللری صاغه ، صوله قوشدروب عرب اتلرینی اورکتدیلر . سعدك امریله عاصم بن عمرو بر طاقم شجعانی

فيلر اوزرلرينه سوق ايتدی ٠ تيراندازلر فيللری اوقلرله كريی به دوندرديلر٠ شجعان سائره ده قليجلرله فيللرك پالانلرينی كسوب اوزرلرنده كی عجم تير اندازلرينی يرلره دوشوردكدنصكره هپسنی اولدرديلر٠

بوكونكی محاربه ده (رماة) يعنی اوق اتيجيلر فوق العاده غيرت وبسالتلر كوستردكلرندن يوم مذكور (يوم الرماة) تسميه اولندی٠ واقشام چاتنقله هيچ برطرفده غلبه كورنمكسزين محاربه تعطيل ايدلدی٠

ايكنجی كون علی الصباح شهدادفن ومجروحين نسوانه تسليم ايله محاربه يه باشلانديغی صره ده هاشم رفاقتيله ابوعبيدة بن الجراح رضی الله عنه حضرتلرينك شامدن عراقه سوق ايلديكی عسكرك قعقاع بن عمرو رفاقتنده كی بيك نفر مقدمة الجيش سواريلرينك نواصیٔ لطيفه لری صباح الخير سعادت كبی اردوی اسلام خلقنك عيون مسرتلرينی تنوير ايلدی ٠ مقدما خالد بن الوليد رفاقتيله شامه كيدن عساكر مسلمينك دمشقك فتحندن صكره عراقه اعاده لريچون جانب خلافتدن ابوعبيده حضرتلرينه امرويرلمش ويوله چقارلمش اولديغی مقدمجه درج صحيفه بيان اولنمشدی٠ هاشم رفاقتيله بودفعه قادسيه يه كلان

عسکر او عسکردر . عساکر مشار الیهمك ورودلرندن اهل
اسلام ممنون وعجملر محزون اولدیلر .

قعقاعك ورودی محاربه‌یه مباشرت زمانه تصادف
ایتمکله هاشمك عسکر ایله کلمك اوزره اولدیغنی بالتبشیر
ایاغی توزیله حربه کیریشوب عجملردن مبارز طلب ایلدی .
ایران عسکرینك صول جناح قوماندانی ذوالحاجب
مبارزه‌یه کلدکده مرقومی برحمله‌ده اولدردی . مجاهدین
دین علی العموم کسب سرور وعجملر استلزام حزن وفتور
ایلدیلر . قعقاع ینه مبارز طلب ایلدی . فیروزان ومتعاقباً
بندوان قارشو کلدیلر ایکیسنیده ذوالحاجبك یانه یاتردی .

اسلام عسکری قتالده پك شدت کوستردی . ایران
اردوسنده‌کی فیللرك دخی بعضیلری یاره‌لنوب اوزرلرنده‌کی
صندوقه‌لر قرلمقله درونده اوق اتمقده اولان عجملر یره
دوشوب سیوف مجاهدینه طعمه اولدیلر .

دونکی محاربه‌ده فیللرك اسلام سواریلرینه ویردکاری
مشکلاته مقابل بوکون اهل اسلام دوه‌لری جوله‌لر وبر-
قعلرله برر شکل مخوفه تحویل وایران سواریلرینك
اتلرینه قارشو سوق وابراز اولندقلرندن ایران اتلری اور-
کلریله دونکی کون فیللرك اسلام سواریلرینه ویردکاری
فنالقدن زیاده دشمن ایچنده قارشقلق ظهور ایلدی بناءً

علیه شو ایکنجی کونه (یوم اغواث) تسمیه اولنمشدر . قعقاع ایسه یوم مذکورده بالذات اوتوز نفر دشمن اولدردی . مقتوللرینك صوڭ کیسی بزرجمهر همدانی ایدی غزاة کرامدن اعوربن قطنه سجستان شهریاریله مبارزه ایتدکلرندن ایکیسیده مقتول اولمشدر .

کون باری اولدقده ایکی عسکر بر برلرینه حمله ایله یقه یقه یه کاوب قتالی دها زیاده شدتلندیردیلر . بو محاربه‌ده فرسلرك نقدر بهادرلری وار ایسه تلف اولدی . محاربه کیجه یاریسنه قدر امتداد ایدرك یاری کیجه فرقه‌لر یرلو یرلرینه عودت ایلدیلر . جنود مسلمیندن او کون بیك نفر مقتول و مجروح اولمغله عجملرك مقتوللری اون بیك نفری کچدی .

فردای علی الصباح نسوان و صبیان شهدانك قبرلرینی حفر ایدرك غازیلر امر تدفینی اجرا و تداوی ایچون مجروحلری نسایه اعطا ایتدیلر .

قعقاع او کیجه عسکردن آیرلدیغی محله عودتله عسکرینك بقیه‌سنی یوزر نفردن مرکب بلوکلره تفریق ایتدی . کذلك هاشم بن عتبه معیتنده‌کی جنود مسلمینك دخی بلوك بلوك سوقنی توصیه ایتمکله کونش طلوع ایدرکن قعقاعك عسکری طاقم طاقم اردویه کلدکجه اهل اسلام

عموماً تکبیر صدالرینی افاقه نشر ایده‌بورلر ایدی . هاشم عسکرینی تشر تشر سوق ایلدی . هپسی تکبیرلرله اردونک قلبگاهنه قارشدیلر . ودشمن اردوسنه توجهله صنوف اعدایی نهایتنه‌قدر یاروب کتدکدنصکره عودت ایلدیلر .

فرسلر دونکی کون قرلمش اولان صندقلری بوکون تعمیر ایله اوزرلرینه تیراندازلری بیندیردیلر ایسه‌ده اسلام غازیلری فیللرك پالانلرینی کسوب صندقلری یره دوشوردکلرینی مقدمجه کوردکلری ایچون کوزلری یلمش و فیللرك محافظه‌لریچون بوکون هر برینك اطرافنه طاقم طاقم پیاده‌لر ترتیب اولنمشدی . لکن شو اوچنجی کون محاربه‌سنده اسلام اتلری فیللرك یانلرنده پیاده‌لری کوردکلری جهتله ارتق اورکیوب کوزلری الشدی . سواریلر بیله ایستدکلری کبی فیلاره یناشه بیلدیلر . بوکونه‌ده (یوم عماس) تسمیه اولندی .

اشبو محاربه‌ده عمرو بن معدی کرب وشام عسکریله کلمش اولان قیس بن المکشوح پك زیاده بسالت کوستردیلر . قعقاع ایله قرنداشی عاصم مقابللرنده‌کی بر بیاض فیلك و مجمل ایله ذمیل بربوز فیلك اوزرلرنده‌کی تیراندازلردن بعض مرتبه رخنه دار اولدقلرندن قعقاع وعاصم بر طاقم فدائیلرله بالاقدام صوقیلوب بیاض فیل ایله اوزرنده‌کی

تيراندازلری اولدردکاری کبی محمل ایله ذمیـل دخی اوقله
بوزفیلك کوزینی چقـاردوب قلیجـله دوداغنی یاردیلر
بوزفیل جان اجیسیله قوشوب نهره اتلدی. دیکر فیللرده
اکا باقه‌رق ایرانلولری چکنیه چکنیه مداینه طوغری
فرار ایتدیلر.

بو محاربه‌ده ایرانلولرك حرب وضربه مقتدراولانلری
هپ مقتول اولمش وبقیه‌سی کاملاً بوزلمشدر. کیجه بیله
غازیلر یقه‌لدقلرینی اولدردیلر. بنـاءً علیه او کیجـه‌یه‌ده
(لیلة الهریر) تسمیه اولندی.

سکز نام محلك ارقه‌سنده صوکچید ویره‌بور ایدی.
سعد حضرتلری طرفندن کچیدی محـافظه ایچون طلیحه
وعمرو مأمور اولدیلر. مشارالیهماکچیدی طوتدقدن صکره
قارشو طرفه عبورایله عجملرك ارقه‌لرینی المغی قرارلشدر.
دیغندن طلیحه براز عسکرله چوق صوت بلند ایله تکبیر
المغه باشلادیلر. عجملر نه‌بلایه اوغرادقلرینی بیـله‌میوب
دست حیرت ودهشت هربریسنك یقـه‌سنی دسته‌لمسنی
کچیدك الت طرفندن عسکرله عمرولك نهری عبور ایتمسی
وتکبیر صدالری تعقیب ایلدی. ارتق سـعددن اذن المغه
وقت قالمدیغندن اردو بربرینه باقه‌رق قعقـاع عسـکریله
ویکدیکرینی متعاقب بنی اسد نخع، بجیله، کنده قبیله‌لری

کندی طاقلریله عجملره طوغری یوریدیلر . بونلرك طرف طرف تکبیر صـدالری معرکه‌ده قیـامتلر قوپاردیغندن عساکر اعدا هرجهتدن کندولرینی اجل مبرمله محاصره‌یه الندی خیال ایلدیلر . افراد ایرانیانك هربریسی چلدرمش کبی نه سویلدیکنی بیلمامکه و اردوکاهلری تیمارخانه‌یه دوندی .

حضرت سعد رضی الله عنه بوشـیوهٔ ناکهظهور اوزرینه مجـاهدین حقلرنده (اللهم اغفر لهم وانصرهم) دعاسنه دوام ایله برابر شعار معین ومخصوصلری اوزره تکبیر ایله اردوی اسلامی اداره‌یه باشلادی . برنجی تکبیرده مجـاهدین فرقه‌لری یکدیکریله اختلاط و ایکنجیده حربه حاضرلنوب اوچنجیـده دشمن اردوسـنه هجوم ایدی ویردیلر . بونه همـت عظیمه‌در ، بونه غیرت دینیـه‌درکه عساکر اسلام اوکون اقشامه قدر کونشك شدتنده دشمنه قلیچ چالوب ایاقلری التندن سیللرکبی قانلر اقش ونفس المغه وقت بوله‌مقسزین میدان کارزارده حرکات شدیده ایله اوغراشمشیکن عوارض طبیعیهٔ بشریه‌دن اولان یورغنلقلرینی غیرت دینیه نفس بنفس ازاله ایده‌یور ایدی . دشمن عسکرینك اقشـام اوزری بازوی تاب وتوانلری قرلمش وهربریسی اردوکاهلرنده یورغنلقدن بر رجنـازه مثللو طپراق اوزرینه دوشمشیکن مجـاهدین میدانه کویا

یکی کیره‌یور کبی نهری کچه‌رك قضاء ناکهانی کبی دشمنك باشـلرینه بلا اولمقده ایدیلر . دین اعورنده اولوم کندیلرینی کویانواله‌ٔ لذیذه ایله تهیه ایدلمش برضیافتکاهه واولدرمك ارزوسی تنشیط قلوب عموم ایده‌جك برعیدکاهه دعوت ایده‌یور ایدی . محاربه میدانی خیـال ایدن اوحرکات دهشت افزا ایچنده، فرسلرك اوجمعیت عظیمه‌لری اره‌لرنده اومجاهدین دینی جسیم اورمانلر درونـنده جولان ایدن صاعقه‌لردن بشقه برشیئه بکزته‌میورایدی . عددجه مقدا- رلرینه نسبتله خارج دائرهٔ حساب اولان جمعیت بشریه ایچنده اوطائفه جزئیه‌دن هم مذهب اولمیـانلرك احتراز اتمامری نصل ممکن اوله‌بیلور ایدی‌که مسلمان اولمیانلرك هربریسی مسلمینك هرفردینه بردین فداییسی نظریله باقمغه باشلادیلر . هانکی برمجاهد یالکزباشنه خصوصیتله بردشمن الاینه یوزچویرسه یلدیرم کبی اوکنه کلانی اوروب چکمکده ایدی . بوفدایی جمعیتنك یدواحد کبی اتفاق وحرکتلری ایسه کورنلره وایشیدنلره پارمق دیشلدوب ملت اسلامیه- نك غلبه وعظمتلری نه‌درجه‌لره قدرتوسع وتزاید ایده‌جکنی شام وعراقده‌کی مقدمهٔ فتوحات بسالتکارانه‌لرندن استدلال ایتمیان قالمدی .

ذکر اولدیغی اوزره عتیق نهرینی اوته طرفه کچن

جنود نصرتموعود اسلامك دشمنه هجوملرینی یاتسه‌و
قراکلغی تعقیب ایتـدی. حرب اشـتداد کسب ایتـدکه
ظلمت لیلده معرکه‌دن ایشیدیلان صدا یالکز سلاح شاقر-
دیسی ایدی.

سعد حضرتلری یاری کیجه‌یه قدر دعا ایله مشغول
اولدی. نصف اللیلده شـدت محاربه‌دن قیامتلر قوپمغـه
باشلادی. عجم عسکری قوماندانلرینك هربریسی کندی
فرقه‌سنی غیب ایتمش ایدی. دشمن عسکری ایچنده باش،
ایاق بللو اولمیوب جمله‌سی ایچلرینه ارسلانلر کیرمش کبی
جان هولیله بربرلرینی چکنیوب اولدرمکده ایدیلر. کیجه
صباحه وصباحدن قوشلغه قدر جنکك ارقه‌سی کسلمدی.

شوعربدهٔ دهشت افزایی برشـدتلی قاصرغه تعقیب
ایتدکه رستمك بولندیغی چادرباشنه یقلدی. رستم چادردن
چقوب قاترلره حوله‌لرینك اراسـنه صوقلدی. وقعقاع
رستمك سرینه طوغری کتدی ایسه‌ده کندوسنی
بوله‌مدی.

بواثناده مجاهدیندن هلال بن علقمه ارقه طرفدن کیدرك
رستمك نهرعتیق کنارنده برحوله‌لی قاترك یوکنی کولکه-
لك اتخـاذ ایله اوکنده اوطوردیغنی کورمکله قلیجله
حوله‌نك ایپلرینی کسوب یوکی رستمك اوزرینه‌دوشوردی.

رستم يوك التنـدن چقمغه چالشيركن هـلالى كوروب
كوزى انسان شكلنده قارغيلى قلمجلى برارسلانه ايلشمسيله
برابر تلاشـندن كندوسنى نهره اتدى . هلال اياغنـدن
چكوب باشنى قطع ايله قارغى اوزرينه طاقدقدن صكره
رستمك سريرى اوزرينه چقوب (الا انى قتلت رستم)
ديه سسى چقه‌بيلديكى قدر باغردى . اردوى اسلام خلق
براغزدن (الله اكبر الله اكبر) صدالرىايله شادمانلق اظهار
وعجملرك بردن بره بيللرى قريلوب هپسى غريو وفرياد ايله
فرار ايتمكه باشلاديلر .

حربده قاچمامق ايچون عجملر عسـكرلرينك برقسمنى
زنجيرلرله بربرينه باغلامشلر ايدى . بونلر برلكده قاچركن
طاقيله نهره دوشوب تلف اولديلر .

معركه‌ده‌كى اموال و اشـيا مجاهدين دين طرفلرندن
اغتنام اولنوركن درفش كاويانى دنيلان مرصع بايراغى
ضرار بن الخطاب حضرتلرى المش ايدى . برمليوندن
زياده قيمتى اولـديغى حالده ضراره اوتوزبيك درهم
ويريله‌رك النوب خمس غنائم ايله مقام خلافته كوندرلدى .

بوكون امر محاربه ختام بولديغنـدن (يوم الفتح)
ديو مشتهر اولمشدر .

شو محاربه‌ده دشمن عسكرندن يكرمى بيكه قريب ادم

تلف اولمش و قعقاع ایله شرحبیل عسکرله فراریلرك تعقیبلرینه مأمور اولوب زهره بن حیوة ایسه انلردن مقدم فراریلرك ارقه‌لری صره کتمشیدی . فراریلره یتشدکده جالینوسی منهزملری طوپلامغله مشغول کوردیکندن بر حمله ده اوروب اولدردی . قعقاع و رفقاسیده یتشوب اله کتوردکارینك سلاحه طاورانانلرینی اعدام ومدافعه ایتمیانلرینی اسیر ایلدیلر .

قادسیه وقعه‌سی بدایتنده فرس اردوسنك موجودی یوزیکرمی بیك نفر ایکن ختام محاربه ده چوغی تلف اولمش وعساکر مسلمین هاشم رفاقتیله شامدن کلانلرله برابر اوتوزیدی بیك نفردن عبارت اولدیغی حالده اون بیك قدر مجاهدین شربت شهادتی ایچمشدر . کیفیت مظفریت سعد طرفندن علی التفصیل درکاه خلافته عرض اولنمغله دار الخلافة الجلیله ده برعید مسرت نمایان اولدی .

مظفریت مذکوره‌دن صکره فرسلرك کوزلری اهل اسلامدن بردرجه یلدی که بر مجاهد عجملردن بربلوکه راست کلسه دتره‌یوب سلاحلری اللرندن دوشر ایدی .

کیفیت خلیفهٔ اکرم حضرتلرینه عرض اولندقدن صکره جواب صدورینه انتظاراً جنود موحدین قادسیه ده اقامت ایتدیلر .

قادسیه وقعه‌سی هجرتك اون‌دردنجی سنه‌سنده‌در.
مورخینك بعضیلری اون‌بشنده وبعضیلریده اون التیسنده
اولدیغنی یازه‌یورلر ایسه‌ده برنجی روایت مرجحدر.

عتبه بن غزوانك بصره والیلکی وابله‌نك فتحی

حضرت عمر مثنی‌یی ابله‌یه کوندردیکی وقت قطبه
بن قتادة السدوسی‌یی بصره حوالیسنه کوندرمشیدی.
قطبه اوحوالیده اخذ غنایم ایله اشتغال ایتمش ایسه‌ده
استمداده‌لزوم کوردیکندن وقوعبولان مراجعتی‌اوزرینه
جانب عالئ خلافتدن شریح بن عامر بصره‌یه امداده
کوندرلمکله شریح بصره‌یه کیتدکدن صکره اهوازه‌طرفنه
متوجهاً یوله‌چقمش و ایرانلولرك برقوهٔ مسلحه‌لرینه
تصادفله شهید اولمشدر. بونك اوزرینه طرف اشرف
خلافتپناهیدن عتبه بن غزوان ناحیهٔ مذکوره‌یه والی
تعیین بیوریلوب عرفجه بن هرثمه‌نك عتبه‌یه معاونت
ایچون‌بصره‌یه کوندرلمسی بحرین‌والیسی علاءالحضرمی‌یه
وعرب وعجم اراضیلری حدودنده اقامت ایتمسی عتبه‌یه
تحریر وفرمان بیورلدی.

عتبه بشیوز نفرعسکرله یوله‌چقوب جسرك‌حذاسنه
واصل اولدیغی فرس دولتنك نواحئ فراتیه مرزبانی

ایشتدکده درت بیك نفر فرس عسکریله قارشو کاوب طرفین اراسنده شدتلی محاربه وقوعبولدی . وفرسلر مقتول اولوب مرزبان اسیر ایدلدی . شو وقعه هجرتك اون دردنجی سنه‌سنده ایدی .

بعض روایتجه وقعهٔ مذکوره هجرتك اون التنجی سنه‌سی جلولا وتکریت وقعه‌لرندن صکره اولوب عتبه سعد بن ابی وقاص حضرتلری طرفلرندن بصره‌یه کوندرلمش و بر ماه مدت اوراده قالدقدن صکره (ابله) شهری اهالیسی علیهنه قیام وخروج ایتدکلرندن عتبه اهالیٔ مرقومه‌یی حرباً بوزوب شهره صوقدقدن صکره فرسلر بومغلوبیتدن خوفه ذاهب اولمغله یوکده خفیف اشیالرینی استصحاب ونقلی ممکن اوله‌میان مااللرینی ابله‌ده ترك ایله شط العربی کچوب سائر بلاد فرسه چکلدیلر . مسلمین شهری ضبط ایله درونده‌کی اموال متروکه‌یی اغتنام وتقسیم ایلدیلر .

بوندن صکره بصره شهرینك تخطیط عمرانه میاشرتله ابتدا قامشدن بر مسجد شریف بنا اولندی . دست میان اهالیسی تجمع وتعرض ایتدکلرنده عتبه عسکرله اوزرلرینه کیدوب اهالیٔ مرقومه‌یی تنکیل و مرزبانلرینی اسیر ایلدی . بعده مرکز خلافته عزیمت ایتدی . جانب

خلافتدن مجاشع بن مسعود عسكرله فرات حواليسنه سوق اولنوب مجاشعك وصولنده قدرصلوته مغيرة بن شعبه استخلاف بيورلدی .

بو اثناده بيك قدر فرس عسكری عسكر اسلام اوزرينه كلسيله مغيره استقبال ومرغاب نام محلده نشوب حرباً هپسنی استيصال ايلدی . كيفيت خليفهٔ ذيشان حضرتلرينه عرض اولندقده عتبه‌يه مأموريت سابقه‌سنه تعيين بيورلمش اولديغی حالده يولده وفات ايتمكله مغيرة بن شعبه بصره‌يه والی تعيين اولنمش وايكی سنه صكره عزل ايله يرينه ابو موسی الاشعری تعيين ايدلمشدر .

حضرت ابی بكرك والد ماجدی ابوقحافه و سعد بن عبادة الانصاری ومعاويه‌نك والده‌سی هندبنت عتبه بوسنه وفات ايلديلر .

وقايع {سنه ١٥}

مرج وقعه‌سی وشام فتوحاتی ـ اجنادين و بيسان وقوعاتی واردن و بيت المقدسك فتحی ـ تفريق عطا وتدوين دواوين ـ جزيره فتوحاتی ـ محاصرهٔ مداين

مرج روم وقعه‌سی وشام فتوحاتی

فحلده روملر منهزم اولدقدنصكره ابوعبيده و خالد

رضی الله عنهما حمصه کیدرکن یولده ذی الکلاعه تصادفله
اجتماع ایلدیلر . روم امپراطوری هرقل جنراللرندن
تئودوری لقانزینه کوندردی . جمله‌سی مرج الرومه نزول
ایتدیلر . تئودور خالدك و روم جنراللرندن یانس ابو عبیده‌نك
حذاسنده اقشاملدیلر . صباح اولدقده تئودور رفاقتنده‌کی
عسکرله اقشامکی موقعده اولمدیغی کوریلوب دمشقه
طوغری چکلدیکی خبری النجی حضرت خالد عسکرله
تعقیب و دمشق والیسی یزید بن ابی سفیان دخی دمشقدن
استقبال ایدوب اوکدن وارقه‌دن تئودورك معیتنده‌کی فرقهٔ
عسکریه ایله بالمحاربه فرقهٔ مذکوره‌نك پك از بر مقداری
خلاص وماعداسی مقتول اولدیلر .

حضرت خالد کیتدکدنصکره ابو عبیده حضرتلری
یانس ایله محاربه ایلدکده یانس منهزم اولمغله بوزیلان
روملر حمصه طوغری فرار ایتدیلر . وابو عبیده عسکرله
تعقیب وخالد عودت ایدرکن ایکیسی برلشمکله برلکده
یانسك بوزغون عسکرینی حمصه قدر سوروب کوتوردیلر .

امپراطور هرقل مرج روم انهزامنی ایشتدکده
حمصده‌کی جنراله امداد ایچون کتمسی امرینی اعطا وکندوسی
اورفه‌یه عزیمت ایلدی . ابو عبیده وخالد رضی الله عنه
حمصی بالمحاصره شدتله تضییق ایلدکلرندن محصورین

مضايقهٔ عظيمه يه طوتلوب بوارالق هرقل جزيره اهاليسندن
ترتيب ايلديكى عسكرى معاونت ايچون حمصه كوندردى .
كيفيت عراق اردوسى اميرى سعد بن ابى وقاص رضى الله
عنه حضرتلرينك مسموعى اولدقده برفرقه عسكر ترتيب
ايله هيت وبلاد جزيره دن قرقيسا طرفلرينه سوق ايلدى .

هرقلك حمصه كوندرديكى جزيره عسكرى يورتلرينى
محافظه ايچون عودته مجبور اولدقلرندن كيرويه دونديلر .

ابوعبيده وخالد رضى الله عنهما حمص شهرينى محاصره
ايلدكارى وقت شدت شتا حكم ايديور ايدى . حمصده
بولنان روم عسكرينك رئيسى عربلرك هپسى يالين اياق
چريك جبلاق اولوب صاغوقه ذاتاً الشمامش اولدقلرينى
ومحاصره اوزار ايسه صاغوقدن اياقلرى دوكيله جكنى
رومله ره تفهيم ايلديكندن محصوريتده ثبات اولندى .
محاصره امتداد ايدرك محصورينك ياقه جق بردال اودونلرى
قالمديغى جهتله اسلام عسكرندن شخص واحدك برپارمغنه
بيله ضرر كلمامش اولديغى حالده روملردن برچوغنك
صاغوقدن اياقلرى دوكلدى . عاقبت كمال عجزلرينى اعتراف
وحمصى مجاهدينه تسليم ايتديلر .

ابوعبيده حضرتلرى عبادة الصامتى براز عسكرله

محافظه یه تعیین و كندوسی كیدرك حما وشیزر ومعره مدینه‌لرینی صلحاً ولادقیه شهرینی عنوةً فتح ایتدی .

ابو عبیده حضرتلری بوندن صكره خالد بن الولید حضرتلرینی اولوقت حلب حوالیسنك مركزی اولان قنسرین شهرینی فتحه مأمور ایتدی . خالد كیدركن روم امراسندن میناس رفاقتنده برجسیم روم اردوسنه تصادف ایتمكله بالمحاربه میناس مقتول ورومه‌لر مغلوب اولدی .

قنسرینی محافظه ایچون امپراطور طرفندن اورادہ برقوهٔ عسكریه اقامه اولنمشیدی . حضرت خالد قنسرینی محاصرهٔ شدیده آلتنه الدقده رومه‌لر مدافعه ایتمك استدیلر . خالد « اكر هوایه چیقوبده بلوطلرك ایچنه كیرسه‌كز عون الهی ایله جو فضایه صعود وهپكزی نابود ایده‌جكز . بلوطلره اللرمز یتشمز ایسه نصرت الهیه سزی یغمور كبی یاغدروب خدمت حقه ساعی اولان غازیلرك یدلرینه تسلیم ایده‌جكدر » دیو محصورینه خبر كوندردی ومحاصره‌یی تشدید ایلدی . رومه‌لر مجاهدین اسلامه مقاومت ایده‌میه‌جكلرینی اكلادقلرندن قنسرینی براغوب بشقه طرفه چكلدیلر .

امپراطور هرقل بو اثناده اورفه‌ده ایدی . قنسرین ومتعاقباً حلب وانطاكیه وسائر بلاد شام دخی الدن

چیقوب حضرت خالد عسکرله طوغریجه کندی اوزرینه کلمکده وشام وسائر بلاد رومك چوراب سوکنتیسی کبی خارل خارل چوزیلوب کیتمکده اولدیغنی کوروب اکلامسیله ارتق محافظهٔ ممالکه روم دولتنك مقتدر اوله میه جغنی تمامیله تیقن ایتمش اولدیغندن مأیوس ومغموم برحال ایله قسطنطینیه یه توجه وعزیمت ایدرکن بریوکسك محل اوزرینه چیقوب عطف نظر تحسرله « ای مملکتمزك اجزاء عظیمه سندن معدودیتیله دولتمزی مسعود ایتمش اولان سوریه سنکله مفتخر اولدیغمز کونلر زائل وافتخارمز منقضی اولدی . ای مبارك اراضی بوندن صکره رومليردن شخص واحد بیله خوفه تابع اولمقسزین طپراغیکه ایاق باصه میه جقدر » دیه رك اغلایه اغلایه وداع ایتدی .

بونه قوهٔ قدسیه درکه اوتاریخلرده دنیانك اك بیوك حکومتلری روم وفرس دولتلری اولوب بونلرك هر بریسی قوهٔ عسکریه ومهمات حربیه جه کرهٔ اراضی دیترتمکده وصولت وعظمتلری اقطار ارضك هرنقطه سنده القشلانمقده ایکن هر بریسنه قارشو هردرلو تکلفاتدن آزاده ولوازم حربیه جه بغایت ساده بر کوچوك اسلام اردوسنك بریسی حدود ایرانیه دن بلاد عراقك انتهاسنه قدر اتش کبی برحمله ده استیلا ومتعاقباً ممالك فرسك

کافه‌سنی ضبط ایله قوجه برساسانیان دولت عظیمه‌سنی
محو ایلدی . بر کوچوك اردوسیده روم دولت عظیمه‌سنك
آسیا و افریقا قطعه‌لرندن تصرفاتنی تماميله محو ایدرك یالکز
دکزك حیلولتی و اسلامجه قوهٔ بحریه‌نك او تاریخلرده
فقدانی مانعه‌سیله اوروپاده‌کی بلادلرندن قورتیله بیلدی .
دکز اولمسه ایدی . بلاد مذکوره دخی همان ایادی
مسلمینه کچه‌جك ایدی .

حضرت عمر رضی الله عنه افندمزك بدایت خلافتلرنده‌کی
اجراآتنك برنجیسی خالد بن الولید حضرتلرینك شام امارت
عسکریه‌سندن عزلی اولدیغی یوقاروده بیان اولنمشیدی .
فتوحات شامیه‌نك همان جمله‌سی خالدك همت و بسالتیله
قازانلمش اولدیغی جهتله خلیفهٔ اکرم حضرتلری « جناب حق
ابو بکره رحمت ایلسون مقتدر انسانی بندن ایی طانیر
ایمش . بن خالدی عزل ایتمشکن او کندی کندیسنی تأمیر
ایلدی » دیه‌رك مقدما عزل ایتدیکنه اظهار ندامت و مشار
الیهی ینه امیر الجیش تعیین بیوردیلر .

ابو عبیده حضرتلری قنسرین فتحندن صکره حلبه کیتدکده
قنسرین اهالیسی نقض عهد ایله عصیان ایلدکاری خبرینی
المقله سمط الکندی یی کوندروب تکرار قنسرینی محافظه
ایلدی . مشار الیه حضرتلری بوندنصکره خناصر

حلب نام موضعه عزيمت واهاليسى ايله جزيه و يرمك اوزره عقد مصالحه ايدرك اورادن حلبه توجهله مقدمة الجيش تعيين ايلديكى عياض بن غنم الفهرى يى حلبه كوندردى . عياض رضى الله عنه كيدرك حلب وانطاكيه شهرلرينى فتح و تسخير ايدى ويردى .

بو صره‌ده روملر معره و حلب اراسنده تجمع ايتمكده اولدقلرينى ابوعبيده حضرتلرى استخبار و عسكرله اوزرلرينه واروب جمله سنى تنكيل ايتمكله رئيسلرى مقتول و معره واحواليده كى اراضئ سائره ده بلاد اسلاميه‌دن معدود اولدى . بو فتوحات عقيبنده سلمان بن ربيعه واسطه سيله منبج شهرى مصالحةً فتح ايدلدى .

ابوعبيده حضرتلرى فتح اولنان محلره محافظلر و عسكر اقامه ايتمش و ميسره بن مسروق العبسى رفاقتيله سوق ايلديكى فرقه تفليس دربندينه قدر بلاد رومه آچلمشدر . حين عزيمتنده تنوخ و اياد قبيله‌لرندن برجمعيت روملره بالالتحاق مدافعه‌يه قيام ايلديلر . ميسره حرباً هپسنى بوزوب طاغتدى .

بو فتوحات اثناسنده خالد بن الوليد حضرتلرى عسكرله مرعشه كيدرك استيلا و اهاليسنى امان ايله بلاد سائره‌يه

سوروب شهری تخریب ایلدی . و ابو عبیده حضرتلری حبیب بن مسلمه ایله حصن الحرثه و یزید بن ابی سفیان قرنداشی معاویه رفاقتیله بحرشام سواحلنده بولنان قیساریه‌یه بر فرقه عسکر سوق ایدرك اورالرده حرباً فتح اولندی . قیساریه‌ده روم اردوسیله اهالی برلشوب مجاهدینه قارشو تصدی ایتدکلری محاربه‌ده سکسان بیك نفر تلفات ویرمشلردر . روم قوماندانی ارتبون فرار ایلدی .

مرج الروم محاربه سندن بداً ایله فراته دك جریان ایدن برلرده‌کی محاربه‌لرده روملرك تلفاتی لایعد ولایحصادر .

اجنادین و بیسان وقعه‌لری واردن وبیت المقدسك فتحی

ابو عبیده و خالد رضی الله عنهما مرج روم وقعه سندنصکره حمصه عزیمت ایتدکلرنده عمرو و شرحبیل بیسان اوزرینه نزول ایدرك اردن اهالیسیله عقد مصالحه ایتمشلرایدی . روملر ارتبون قوماندا سیله اجنادین و غزه و بیسان طرفلرنده تجمع ایلدکلری استخبار اولندقده اردنده ابو الاعور السلمی یی استخلاف ایله عمرو بن العاص ایله شرحبیل

عسکرله روملر اوزرلرینه کتدیلر . ارتبون بربیوك اردو ایله رمله‌یه نزول ایلدی . بیت المقدس (قدس شریف) طرفلرنده دخی روم عسکرندن برجمعیت عظیمه اقامه ایدلمش اولدیغندن عمرو طرفندن علقمه بن حکیم الفراس ومسرور بن العکی وقدسده‌کی ابوایوب المالکی رمله‌ده‌کی روم عسکریله قتال ایچون سوق اولندیلر . اوصره‌ده معاویه قیساریه‌نك محاصره‌سیله مشغول ایدی .

ذکر اولنان فرقهٔ اسلامیه‌نك هپسی حرب وقتاله طوتلدیلر . عمرو ارتبونك رفاقتنده‌کی عسکری بوزوب برباد ایتدیکندن ارتبون منهزملری جمع ایدوب بیت المقدسه چکلدی . اوراده‌کی عسکر اسلام اجنادینه نزول ایتمش اولان عمروك یاننه کتدیلر . ارتبون بیت المقدسه داخل اولدیغی وقت عمرو غزه‌یی استیلا ایلدی . بونی متعاقب صبصطیه ، نابلس ، لد ، عمواس ، بیت حبرین ، یافا ، رفح مدینه‌لری ایله اردنك مداین سائره‌سی فتح اولنمشدر .

روملر مغلوبیتمذکوره اوزرینه شام حوالیسی کبی مصالحه‌یه رغبت کوستروب فقط مصالحه‌نك خلیفهٔ اکرم ایله عقدینی طلب والتماس ایلدکلرندن حضرت عمر مدینه‌ده علی المرتضی رضی الله عنه حضرتلرینی بالاستخلاف دار الخلافة العلیه‌دن حرکت واثنای راهده

یزید بن ابی سفیان وبعده ابو عبیده و خالد ملاقات خلافتپناهیلریله تشرف ایدرك جابیه یه مواصلت بیوردیلر ارتبون بو صره ده مصره فرار ایتمکله بیت المقدس اهالیسی بارکاه حضرت خلافتپناهی یه کلوب جزیه یی قبول ایتدکلرندن صلحاً بیت المقدس ومتعاقباً رمله فتح وتسخیر ایله علقمه بن الحکیم فلسطینك نصفنه وعلقمة بن مجزز دخی دیکر نصفنه والی تعیین بیورلدی . وبرنجیسی رمله ده وایکنجیسی بیت المقدسده اقامه ایدلدی .

عمرو بن العاص وشرحبیل جابیه یه عزیمتله اوراده ذات عالیٔ خلافتپناهی ایله ملاقات وتشرف ایلدیلر . خلیفهٔ ذیشان حضرتلری قدس شریفك فتحندن صکره شهره دخول ایله صخره یی سوپرندیدن تمیزلتدروب اوراده بر مسجد بناسنه امر اعطا ومدینهٔ منوره یه عودت بیوردیلر . قدس شریفك فتحی اصح اقواله کوره هجرتك اون بشنجی سنه سنده در . مورخلرك بعضیلری اون التیسنده اولدیغنی یازیورلر .

تفریق عطا وتدوین دواوین

زمان سعادتدن برو بیت المالدن مستحقینه عطیه لر و یریلیرایدی . اشبو اون بش سنهٔ هریه سنده فتوحاتك

وسعت وبيت المالك ثروتی اوزرینه امر توظیف وتدوینك قاعدهٔ مشروعه یه ربطنه لزوم کورندیکندن خلیفه حضرتلری اصحاب کرام ایله بو ماده یی مشورته وضع ایلدکده حضرت علی وعبدالرحمن بن عوف « ابتدا کندی نفسکزدن باشلاملیسکز » دیدیلر . حضرت عمر « خیر ابتدا عم اکرم رسول الله حضرت عباسدن بدأ ایله (الاقرب فالاقرب) طریقی ایله امر توظیف اجرا اولنملیدر » سویلدی .

بناءً علیه حضرت عباسدن بدأ ایله توظیف ماده سی اهل قرابت وصحابت اسلامده قدم اساسی اوزرینه بنا وبرنجی قسم (٥٠٠٠)، ایکنجی قسم (٤٠٠٠) اوچنجیسی (٣٠٠٠) وعلی الترتیب (٢٥٠٠) ، (٢٠٠٠) ، (١٠٠٠) (٥٠٠) ، (٤٠٠) ، (٣٠٠) ، (٢٥٠) ، (٢٠٠) درهم وظایف تحدید ایدیلهرك صبیانه یوزر درهم ومساکینه ایکیشر جریب بغدای ترتیب ایدلدی . صکره کندیسنه نفقه تعیینی اصحابدن استدی . ادارهٔ ضروریه سنه کفایت ایده جك مقداره اذن ویردیلر .

زوجات نبویه نك هر بریسنه اون بیك ویالکز عایشه رضی الله عنهایه اون ایکی بیك درهم وظیفه بالتخصیص مستحقینك اقسام واسامیسی ایچون قید جریده لری تدوین اولندی .

حضرت عمرك كندی اداره‌سیچون تخصیص ایتدیر. دیكی وظیفه پك آز اولدیغندن اصحاب کرام زوجات رسول اللهدن حفصه رضی الله عنهانك یاننه کیدرك « پدریكزك تخصیصاتی پك آزدر . بزم افاده‌مزدن بحث اولنمقسزین تزییدینی سن كندولرینه اخطار ایله » دیدیلر حضرت حفصه کیفیتی خلیفه‌یه عرض ایلدكده « بونی سكا سویلیان كیملردر » دیو سؤال بیوردی . « سویلیانلرك اسملرینی بیان ایتمیه‌جكمی كندولرینه سوز ویرمشم » جوابنی ویردی . خلیفهٔ اكرم حضرتلری « بندن مقدمكی دوستلرم رسول الله و ابوبكر الصدیقك اثرلرندن آیریلمم . زیرا ایرلسه‌م یوكم اغرلهشیر . انلره یتشه‌میوب كیروده قالمش اولورم . » بیوردیلر . واخر عمرلرینه‌قدر قوت ضروریدن فضله بیت المالدن هیچ برشی المدیلر . رضی الله عنه وارضاه .

جزیره‌جه بعض فتوحات

سنهٔ مذكوره جمادی الاولیسنده جزیرهٔ مابین النهرین بلادندن بعض محللر فتح اولنمشدر .

موصل وتكریت او تاریخده روم دولتی طرفندن منسوب انطاق نامنده بر والینك ید اداره‌سنده ایدی .

فتوح عراقه مأمور سعد بن ابی وقاص حضرتلری عبدالمعتمری عسکرله تکریته سوق ایلدیکی صرهده عساکر مسلمینك وصولندن مقدم انطاق تکریته کیدرك اطراف شهری خندقله احاطه وجزیره‌ده‌کی عربلردن روملره تابع ایاد وتغلب ونمر وشهارجه قبیله‌لرینی محافظه‌یه تعیین ایتمشیدی . عبدالله عسکرله کلدکده مقاومت کوستردیلر . محاصره قرق کون ممتد اولدی . وایام مذکوره ظرفنده یکرمی ایکی دفعه محاربه وقوعبولدی . بلده ایچنده مضایقه تحمل اولنه‌جق درجه‌یی کچدیکندن عربلر امان طلب ایلدیلر . هپسی مسلمان اولمق شرطیله امان ویرلدی قبائل مذکوره اسلامیتی قبول ایله مجاهدینه ملحق اولدیلر محصورین سائره‌جه مقاومته اقتدار قالمدیغی جهتله تکریت فتح وتسخیر ایدلدی .

عبدالله تکریتك فتحندن صکره ربعی بن الافکل بنی تغلب وسائر قبائل عربله موصلك فتحنه مأمور ایلدیکندن کیدرك بعدالمحاصره موصلی وبعده جبل الاکرادی فتح ایتدیلر . قرقیسادخی سنهٔ مذکوره فتوحاتندندر .

مداینك محاصره‌سی

مداین ازمنهٔ قدیمه‌ده (کته‌سیفون) نامیله مشتهر

ودجله ساحلنده یدی مدینه‌دن مجتمع برشهر جسیم اولوب ساسانیان دولتنك پایتختی ایدی. مداین مرقومه‌دن عربلرجه (بهرسیر) دینیلان اردشیر مدینه‌سی نهر دجله‌نك صاغنده ودیکرلری صولنده ایدی.

یوقاروده ذکر اولندیغی اوزره قادسیه وقعه‌سندن صکره سعدبن ابی وقاص حضرتلری حرکت آتیه‌سنی مرکز خلافتدن استیذان ایدرك کندولری امره انتظاراً عسکرله قادسیه‌ده انتظار ایده‌یور ایدی. الدیغی امر اوزرینه احمال ونسوانی براز عسکرله قادسیه‌ده ترك ایدرك اردوی اسلامی بالاستصحاب حرکت بیوردیلر.

قادسیه هزیمتی اوزرینه ایران امراسی یزدجردك امریله بعض ترتیبات وتدارکاته قیام ایدوب رؤسادن نخیرجان ومهران وهرمزان وسائر امراتکثیر قوته اعتنا ایده‌یورلر ایدی. سعد حضرتلری زهرة بن الحیوة ایله شرجیل بن السمط وعبد الله بن المعتمری برفرقه ایله مقدمة الجیش اولمق اوزره ایلرو سوق ایلدی. مقدمة الجیش رستن نام موضعه واصل اولدقلرنده تصادف ایلدکلری برایران فرقه‌سنی حرباً طاغتدیلر. شوفرقهٔ منهزمه‌یی تعقیب ایلدکلری اثناده سعد حضرتلری اردوسی ایله مقدمه‌یه یتشوب برلشدی. اسلام اردوسی بابله تقرب

ایلدکده اوراده‌کی فرس عسکری حصاردن چقوب مدافعه‌یه قیام ایتمکله حرباً جمله‌سی پریشان اولوب بر قسمی هرمزان ایله اهوازه، دیگر قسمی نخیرجان ومهران ایله مداینه طوغری قاچدیلر . بابل شهری عسکردن خالی قالدیغندن فتح اولندی .

سعد زهره‌یی ایلرویه سوق ایله کندولری امرادن بکیر بن عبدالله وکثیر بن شهاب ایله اردویی الوب دجله نهرینی مرور ایلدیلر . اثنای راهده بر ایران فرقه‌سنه راست کلدکلرندن بالتنکیل کوثی‌یه واصل اولوب کوثی شهرنده‌کی ایران شهریاری حربه قیام ایتمکله مقتول وعسکری منهزم اولدی .

اردوی اسلام بوندنصکره ساباطه کیدرك اوراده‌کی ایران عسکرنیده بالمحاربه استیصال ایلدیلر . ساباط اهالیسی جزیه‌یی قبول ایتدکلرندن مصالحه ایدلدی . بعده جنود اسلامك هپسی بالاجتماع هجرتك اون بشنجی سنه‌سی شهر ذی الحجه‌سنده ساسانیان دولتنك عاصمه‌سی اولان اردشیر شهرینی تحت محاصره‌یه المشلردر .

عساکر مسلمین مداینه تقربله اوزاقدن ایوان کسرایی کوردکلرنده (هذاما وعدنا الله ورسوله) دیه‌رك تکبیر ایلدیلر .

نوفل بن حارث بن عبد المطلب بو سنه وفات ایلدی .

وقایع { سنه ۱٦ }

مداین وجلولا وحلوانك فتحی ـ هرقلك حمصه عزیمتی وبعض فتوحات

مداین وجلولا وحلوانك فتحی

سنهٔ سابقه وقایعی بحثنده انفاً ذکر اولندیغی اوزره بابل مغلوبیتندن صکره بوزغون ایران عسکرینك برقسمی هرمزان ایله اهوازه دیکر قسمی نخیرجان ومهران ایله کیدرك مداینی محاصره ایلمش ایدی .

مداینده اولانلر جسری قطع واسباب محافظه یی اکماله نصب نفس اهتمام ایتمکله محاصره اوچ ماه امتداد ایلدی . اردوی اسلامك برقسمی محصورینی تضییقه دوام وبرقسمیده نواحیٔ ایرانیه یه اچیلوب راست کلان مخالفلری پای قهر استیصال التنده چکنیه اعدام ایده یور ایدی . مخالفت کوسترمیانلرك تأمینلری امر خلافت ایجابات مشروعه سندن اولدیغندن اومقوله لر هردرلو تأمینات ورعایته مظهر اولوب فلاحت وصنعتلریله مشغول ایدیلر .

مركز دولت اولان اردشیر مدینه سنك اطرافنه منجنیقلر وضع ایله محصورینه بلانك اجیلری طاتدرلمقده وصدمات غزاتك صلابت وشدتندن نمایان اولان صدای دهشت افزا اقطار وافاقه عکس انداز اولمقده اولدیغی حالده درون شهرده مضایقه اولقدر مشتد اولدی که محصورین کوپك وکدیلره وارنجه یه قدر بوغازلیوب یدیلر •

اثنای محاصره ده بعضاً مبارزه ایچون قلعه دن چقان ایران قهرمانلری کالای حیاتی قولتغنه الوب کاور وبازار مبارزه ده اوکالایی غیب ایدرك عودتندن محروم اولور ایدی

تضییقات اوزادقده ـ دکل که مبارزه یه کلان ـ سور اوزرنده باش کوسترن بیله قالمدی • شو تضییقاتك صوك کوننده سوردن برشخص نمایان اولوب ایچروده کمسه قالمدیغنی وهپسی مدینهٔ قصوایه کیتدکارینی اشارتله اردوی اسلامه اکلاتدی • سعد ومسلمین اردشیر شهرینه دخول ایدرك مدینهٔ قصوایه کیتمك استدکارنده مدینهٔ مذکوره دجله نك عراق جهتنده اولوب فراریلر نهر اوزرنده کی جسرلری کاملاً قالدرمش وصویك طغیانی جهتیله کچید قالمامش ایدی • کچید بولمق ایچون برقاچ کون اوراده قالدیلر •

اول اثناده مصادف اولدقلری برشخص دجله نك بر کچید محلنی سعد حضرتلرینه کوستروب عسکرك عبورنده کندوسی دلالت ایده جکنی سویلدی ایسه ده عربلر اویله بیوك نهرلره ات سوروب کچمامش و معبرده کی صولر ایسه اتلرك قرنلرینه اوره جق درجه ده کثرتلی بولنمشیدی سعد بویله صولره مألوف اولمیان مجاهدینی دجله دن کچورمکه جرأت ایده مدی ایسه ده مشاهده ایلدیکی بر رؤیانك تعبیرندن سلامتله کچمکه موفق اوله جقلرینی استدلال ایلدیکندن تشویق اوزرینه عاصم بن عمرو التیوز اتلی ایله همان صویه اوروب کچرکن ایرانیلر منع ایچون اوزرلرینه بر مفرزه چقاردی . مفرزه صویه اوروب فرسان مجاهدینه طوغری کلدکلرنده مجاهدین بالمقابله قارغیلری عجملرك کوزلرینه صوقغه غیرت ایلدکلرندن مدافعه یه کلانلرك کیمیسی کور کیمیسی مجروحاً صویه دوشه رك تلف اولدی . و عاصم رضی الله عنه رفقاسیله کچوب قارشویی طوتمسنی متعاقب اردوی اسلام خلقی دخی عبور ایلدی .

عساکر مسلمین عبور ایدرکن طغیان اوزره بولنان دجله نهری معبردن اطرافه نشر امواج ایتمکده و کچیدك بعض محللرنده صولر اتلرك قارننه اورمقده ایسه ده بعض

محللرنده ایاقلری یردن کسیلوب اتلر هواده قنـاد اچان قوشلر کبی صو اوزرنده یوزمکده ایدی . بوصورتله صویی کچن فرسان شجعان ارتق نهرك طغیانندن تلاشه دوشمیوب عسـاکر منتظمه کبی طاقم طاقم یان یانه کلدکاری حالده کچیورلر و اموزلرنده‌کی قارغیلری اوزاقدن کورنلر معبری برقامشلق ظن ایدیورلر ایدی . کچن عسکر هیچ بر کونه ضایعاته تصادف ایتمدیلر . یالکز غزاتك بریسی حیوان ارقه‌سندن صیریلوب صویه دوشدیکندن قعقاع حضرتلری درحال دوشـدیکی یره کیدرك سـلامتله قارشو طرفه چقارمشدر .

مدینهٔ قصواده‌کی ایرانیلر غازیلرك اورایه‌ده یناشدقلرینی کورملریله برابر بر قسمی یزدجردك فرار ایتدیکی حلوانه قاچش و برقسمیده قصر ابیضه قپانوب تحصن ایتمشـیدی . قصر مذکورك اطرافی احاطه اولنـه‌رق تملندن صارصیـده‌جق درجه‌ده تضییق شـدید ارائه اولندیغندن محصورین استیمان وجزیه‌یی قبول ایله طشره چقانلر عرض اطاعت ایلدیلر .

یزدجرد اهل وعیالیله حلوانه کیدرکن قابل نقل اولان کرانقیمت اشـیایی برابرجه کوتوره‌بیلمش وثیـاب وامتعه واوانی کبی پك چوق شیلر کوتوره‌میوب اوراده

ترك اولنمشیدی. هپسی اغتنام اولندی. مغتنماتك بهاسی بیك بشیوز قنطار دینار تخمین ایتدیلر.

حضرت سعد امر فتحی بالاکمال قصر ابیضه چقوب ایوان کسرایی نمازگاه اتخاذ ایلدی. وایوانده‌کی تماثیلی محو وتغییر ایتیوب هیئت اصلیه‌سی اوزره براقدی. ایوان مذکورده بلا فاصله سکز رکعت صلوة فتح ادا بیورمشدر.

مجاهدینك بر طاقی عجملرك ارقه‌لری صره کیدوب قاچرمقده اولدقلری اشیایی الرندن اخذ واغتنام ومخالفت ایدنلری اعدام ایلدیلر. نهروان طرفنده کتمکده اولان عجملری زهرة بن حیوة حضرتلری عسکرله تعقیب ایتدیکندن کوپری اوزرنده یتشوب الرنده نه‌وار ایسه نزع ایتدی. کسرانك تاجی وسائر بعض قیمتدار اشیاسی بونلردن النان یوکلر ایچنده ظهور ایلدی. قعقاع بن عمرو حضرتلری ایکی استر یوکی اشیایی بر سوارینك کوتورمکده اولدیغنی کوروب النده‌ن المغله ساسانیان پادشاهلرینك مفتخر اولدقلری برطاقم اسلحه دخی شو جوله‌لرك ایچلرنده ظهور ایتمشدر. مغتنمات مذکوره‌نك خمسی بالافراز فتوحاتی حاوی مکتوب ایله بارگاه خلافته تقدیم وماعداسی بین المجاهدین تقسیم اولندی.

اوارالق سعد حضرتلرینك رفاقتلرنده‌كی عساكر مسلمینك مقداری التمش بیك نفر ایدی‌كه ایچلرنده پیاده اولمیوب جمیعسی سواری ایدیلر. هر سواری‌یه اون ایكی بیك درهم اصابت ایلدی.

ایوان كسراده‌كی قالیچه‌نك طول وعرضی التمشر ارشون اولوب اوزرنده مجوهراتك انواعندن معمول نقوش فاخره نقش وترسیم اولنمش وبو نقشلرك درونده یوللر، نهرلر، تمثاللر اغاجلر ودرلو درلو چیچكلر ترسیم ایدلمشیدی‌كه موسم شتاده ایوانه باقانلر كندولرینی یاز فصلنده كوزل باغچه‌لر ومسیره‌لرده ظن ایدرلردی. قالیچه مركز خلافته كوندرلدكده حضرت عمر انی پارچه پارچه كسدروب اصحاب كرامه تقسیم ایلدی. حضرت علی كندی حصه‌سنه اصابت ایدن پارچه‌یی یكرمی بیك درهمه صاتمشدر.

فرسلر مداینه‌دن حلوانه قاچدقدن ومداین فتح اولندقدن صكره غزاة كرام جلولا اوزرینه كیدلمسنی تنسیب ایتدیلر. زیرا جلولا ایران ممالكنه كیدیله‌جك یوللرك باشنده واقع برنقطه اولدیغندن اورادن ممالك مذكوره‌یه كیدلدكده سهولت وار ایدی. سعد حضرتلری مقام خلافتدن استیذان ایتدكده خلیفهٔ اكرم حضرتلری

هاشم بن عتبه اون ایکی بیك نفر سواری ایله کوندریلوب جلولانك استیلاسنی و قعقاعك مقدمة الجیش تعیینیله جلولا وحلوانك ضبطندن صکره قعقاعك مقدار کافی عسکرله عراق وکوهستان ارا سنده ابقاسنی امر ایلدیکندن عسکر اسلام جلولایه طوغری اچلدی ٠

ایران بوللرینك جلولاده متفرق اولدیغی جهتله ایرانلولرك طاغلری قورقوسندن ناشی امراء ایرانیه دن مهران رازی خندق انشاسیله اورایی استحکام التنه المش ایدی ٠ خلیفه نك امری اوزرینه هاشم بن عتبه اون ایکی بیك نفر سواری ایله جلولایه طوغری یوله چقاریله رق قعقاع بن عمرو مقدمة الجیش اتخاذ اولندی ٠ هاشم عسکرله جلولایه تقرب ایتدکده خندقلرك اطرافنی عسکرله احاطه وایرانیلری محاصره ایلدی ٠ امر محاصره سکسان کون ممتد اولدیغی حالده ایرانلولرك بر برینی ولی ایدن امدادلری براشه رك محاصره نك صوك کونلرنده طرفین میانه لرنده محاربه باشلادی ٠

مسلمینك صولت دلیرانه لرندن ایرانیلره عارض اولان تلفات لیلة الهریرده کی تلفاتی یکچوب شو اثناده من طرف الله ظهور ایدن پك شدتلی بر قاصرغه یی بر ظلمت دهشت افزا تعقیب ایتمکله فرسلرك اتلولری تلاش وحیرتله خندق

درونه دوكلديلر . مجاهدين دين شو حالدن خبرالمريني متعاقب قعقاع عسكرله خندقك قپوسنى طوتمقله خندقك ضبط اولنديغى بين العساكر شايع اولوب مجاهدينك هپسى خندقلره طولديلر . دشمن عسكرى يانغين ايچنده قالمش ابنيه درونندن قاچانلرك قپويى غيب ايله كندولرينى تهلكه‌لره چارپوب فرار ايدنلرى كبى مخلص وتهلكه‌يى فرق ايتمكسزين هول جان ايله اوته يه بريه قوشاركن عسكر اسلام يقه لدقلرينى اولدرمكده ايديلر . بقية السيوف تلاش عظيم ايله جسره طوغرى قوشديلر . كيمسنك بيندكى آتك اياغى يارلدى . كيمى آتله برابر يره يقلوب بوينى قرلدى . غزاة كرام ايسه فرصتى بردقيقه بيله فوت ايتميوب يقلانلرى پايمال وقاچانلرى استيصال ايده يورلر ايدى . پك آز ايران عسكرى قورتيله بيلمكله ماعداسى تلف اولمشدر . اوكون مقتول اولان دشمن عسكرينك مقدارى يوز بيك نفرى كچدى .

جلولانك بو وجهله فتحى ميسر اولوب جانلرينى قورتاران فرسلر خانقين طرفنه طوغرى قاچديلر . قعقاع اشبو فراريلرى تعقيب واتلاف ايله اوغراشوب كيده يور ايدى . جلولاده انهزام خبرى ايسه قولاى اشايعهٔ مدهشه‌سى كبى حلوانه قدر يايلمش اولديغندن يزدجرد اوراده ديكش

طوتدره میوب حشرشوم نام امیری حلوانده اقامه وکندوسی ری طرفلرینه فرار ایلدی ·

مسلمین جلولادن ایرانیلری سیلوب سوپردکدن صکره قعقاع اسلام عسکرینك برفرقه‌سیله یوزیتی حلوانه ٣ چوپروب تقرب ایلدکده حشرشوم یانده‌کی عسکرله مدافعه‌یه چقمسیله برابر کندوسی مقتول وعسکری منهزم اوله‌رق حلوان دخی فتح اولندی ·

جلولا وحلوان غنائمنك خمسی مدینه‌یه کوندریلوب ماعداسی غزاة مسلمین ارالرنده تقسیم اولنمش وهرنفره طقوز بیك درهم اصابت ایتمشدر ·

حلوانك فتحندنصکره حضرت عمرافندمزه مراجعتله یزدجردایله باشنده بولنانلرك اوزرلرینه کیتمکی استیذان ایتدیلر ایسه‌ده سوادایله جبل ارا‌سنده سهولت مروره مانع اوله‌جق صعوبتلی یرلر اولوب شمدیکی حالده ایلرو کیدلمامسی امراولندیغندن عزیمتدن صرف نظر ایدلدی ·

وهاشم بن عتبه جلولادن مداینه عودت ایلدکده ادین نامنده برعجم سرداری عسکرله سهله کلدیکنی ایشتمکله ضرار بن الخطاب رفاقتیله سوق ایلدیکی فرقهٔ عسکریه ماسبدان نام محلده یتشوب بالمحاربه ادین مقتول وعسکری منهزم اولدی · منهزملر طاغلره التجاایتدیلر · ضرار

تأمين ايله جبله‌سنی جلب و یرلرنده اسکان ایدرك مدینه‌ye عودت ایلدی .

جبله وقعه‌سی

ملوك غساندن جبلة بن الایهم اشبو اون التنجی سنهٔ هجریه‌ده مدینهٔ منوره‌یه عزیمت و ذات عالیٔ خلافتپناهی ایله ملاقات ایدرك برابرجه حجه کتمشیدی .

برنجی کتابك ایکنجی قسمنده واقع غساسنه دولتی مبحثنده کیفیتی تفصیل اولندیغی اوزره بنی فزاره‌دن برشخصه بر لطمه اوردیغی جهتله خلیفه حضرتلرینك اعطا بیورد قلری حکمدن منقبض اوله رق شامه و اورادن قسطنطینیه‌یه فرار ایله ارتداد ایتمشدر .

هرقلك حمصه عزیمتی و بعض فتوحات اسلامیه

روم امپراطوری هرقل سبقت ایدن محاربه‌لرده بونجه مغلوبیتلره تصادف ایتمشیکن — من جرب المجرب حلت به الندامه — دیمه‌رك صوك نفسده‌کی حرکت مذبوحانه‌کبی برکره‌ده بخت وطالعنی امتحان ایچون مجموع قوتنی جمع ایله مجاهدین اسلام ایله حرب ایتمکی بالملاحظه جزیرهٔ مابین النهرینك — یدنده قالمش اولان — اجزاسندن و سائر

بلاد رومدن اوچیوز بیك موجودی حاوی بر بیوك اردو جمع ایلدیکی ابو عبیده حضرتلرینك مسموعلری اولدقده شامه چکلمك واوراده قوتلرینی برلشدرمك اوزره حمصی ترك ایتمسی متعاقب روملر حمصه کیردیلر. بوتدبیرك یولسزلغندن بحثله خلیفه‌نك اعطا بیوردیغی امراوزرینه شامه کیده‌میوب مناسب برمحلده تحصن ویاهجوم ایله محاربه جهتلرندن هانکی برینك خیرلو اولدیغی مذاکره اولندقده خالد بن الولید «مظفریت عسکرك کثرتنه تابع اولمیوب صدق نیت وثباتده اولدیغنی بیان ایله برابر جناب حقه متوکلاً بی قید وفتور اختیار حرب اولنمسی» تنسیب ایلدی. بناءً علیه مجاهدین حمص یولنی طوته‌رق اوکارینه کلان روم عسکرینی حرباً پریشان وبتکرار حمصی ضبط ایتدیلر.

بوصره‌ده سعد بن ابی وقاص حضرتلری فتوح عراقه نصیبین حوالیسنه طوغری ایلرو کوتورمکده دوام ایتمکده اولدیغی خبرلری شایع اولدیغندن هرقلك امریله تجمع ایدن اردونك جزیره اهالیسندن معدود قسم اعظمی ایریلوب مملکتلرینه طوغری صاوشدیلر. واردوی مذکورك بقیه‌سی برمحاربه یه بیله مقاومت ایده‌میه‌جکلرینی اکلادقلرندن عسکرك هپسی چکیلوب مملکتلرینه کتدیلر.

دیگر طرفدن ابو عبیده حضرتلری عیاض بن غنمی جزیره بلادینی فتحه مأمور ایتدیکندن عیاض عسکرله کیدرك رقه‌یی بالمحاصره اراضی بیت المالك اولمق و اهالی جزیه ویرمك شرطیله صلحاً ضبط ایلدی .

بوندنصکره عیاض ولید بن عقبه‌یی جزیره‌ده واقع ورومه‌لره تابع ایاد بن نزار قبیله‌سنك بر طاقمی اوزرینه کوندروب قبیلهٔ مذکوره دها اول سائر بلاد رومه نقل وفرار ایتمش اولدقلری خبری النديغندن کیفیت بارگاه خلافته لدی العرض «قبیلهٔ مذکوره اعاده اولنمز ایسه ایادیٔ مسلمینده بولنان بلادده موجود رومه‌لرك ملکدن اخراج اولنه‌جغی» طرف خلافتدن هرقله اشعار اولندی هرقل ایسه حضرت عمرك آدینی ایشتدکجه دیه‌دن طرناغه قدر وجودی رعشه‌دار اوله‌جق درجه‌ده قورقمش اولدیغندن درحال قبیلهٔ مذکوره‌یی اعاده ایتدردی .

بونلردن درت بیك کیشی جزیره‌ده‌کی سائر قبائل عرب ارالرینه طاغیله‌رق بقیه‌سی ابو عبیده حضرتلرینه مراجعت ایلدیلر . قبیلهٔ مذکوره خلقنه جبراً دین اسلامك قبول ایتدیرلمسنی خلافت عظمایه عرض ایتدکده (لا اکراه فی الدین) نص جلیلی حکمنجه اجباره جواز شرعی اولمدیغی جوابی ویرلکله قبیلهٔ مرقومه رئیسلری دار

الخلافة العلیه‌یه عزیمت و جزیه نامنك صدقه‌یه تحویلیله مکلف طوتیلرینی التماس ایلدیلر . جزیه‌نك ایکی مثلی صدقه نامیله ویرکو ویرلك اوزره قبول واستدعالرینه بناءً امیرلری ولیدبن عقبه عزل ایله برقسمنه فرات بن حیان ودیکر قسمنه هند بن عمر الجملی امیر تعیین بیورلدی .

شو اثناده عیاض بلامحاربه حرانی وسعد بن ابی وقاص طرفندن مأمور ابوموسی الاشعری بعدالمحاربه نصیبینی صلحاً فتح ایتدکاری کبی عیاض بن غنم بالذات عزیمتله ماردین ودارایی وابوعبیده طرفندن مأمور عثمان بن ابی العاص صلحاً ارمنیه حوالیسنك بعض بلادینی وحبیب بن مسلمه بالمحاربه اورفه‌یی ضبط ایلدی .

صامصاد، سروج، نواحیٔ فرات، رأس العین تل موز دخی عیاض بن غنم حضرتلرینك سنهٔ مذکوره فتوحاتندندر .

ابراهیم ابن النبینك والده‌سی ماریه رضی الله عنها بوسنه وفات ایتدی .

وقایع { سنه ١٧ }

آمد شهریله سائر بعض بلادك فتحی ـ خالدبن الولیدك عزلی ـ بصره وکوفه نك بناسی ـ بحرین وقوعاتی ـ اهواز وسوسك فتحی ـ وضع تاریخ هجری

آمد شهریله سائر بعض بلادك فتوحاتی

فتوحات مذکوره دن صکره ابو عبیده رضی الله عنه حضرتلرینك امریله عیاض بن غنم رضی الله عنه جزیرهٔ مابین النهرین بلادندن آمد شهریله دیار بکرك سائر بلادینی فتح ایتمشدر ·

عیاض شهر مذکوری محاصره ایتدکدن صکره خیلی محاربه لر وقوعبولدی · لکن سورك متانتی جهتیله تسخیری مشکلاته تصادف ایتمشیدی · سور کشف ومعاینه ایدلدکده شهرك جهت شرقیه سنده بولنان شمدیکی حکومت قوناغنك بولندیغی موقعه متصل سورده کی صودلیکی توسیع اولنور ایسه اورادن ایچرو کیریله بیله جکی اکلاشلدیغندن کیجه قرانلق باصدقده غزاة کرامدن بعضیلری اودلیکی بر انسان کیره بیله جك قدر توسیع ایتدیلر ·

شهره دخول ایده‌جك اولانلر موقـع مذکور جوارنده بولنان قپویی آچق وخارجده‌کی عسـکر اوقپودن ایچ قلعه‌یه کیرمك اوزره ابتدا اصحـاب کرامدن حضرت صعصعه ومتعاقباً خالد بن الولید حضرتلرینك مخدوملری سلیمان رضی الله عنهم دایکدن ایچرو کیردیلر . ویکرمیدن متجاوز مجاهدین کرام دخی بر بر انلری تعقیب ایلدیلر .

سوردن ایچـرو کیرن غازیلر دلیکه ایکیوز خطوه قدر اوزاق اولان وصکره باب الفتح نامیله اشتهار ایدن سور قپوسنه هجوم ونوبتجیلری اعدام ایله قپویی اچدیلر . اوجهتده‌کی مجاهدینك هپسی قپودن ایچرو کیروب ظلمت لیلده الدقلری تکبیر صدالری ایچ قلعه ده‌کی سورك دیوارلرینه عکس انداز اولدیغی حالده شمدیکی قلعه جامعنك بولندیغی موقعه طوغری ایلرولدیلر .

روملر شوقضاء ناکهانیدن شاشروب کمال تلاشـله مدافعه‌یه قیام ایلدکلرنده اوموقعده یکرمیدن زیاده مجاهدین شهید اولدی . غازیلر اوکیجه صباحه قدر روملرله حرب ایدوب صباحلین ایچ قلعه کاملاً ضبط ودرونده‌کی روم عسکری قتل اولندی .

ایچ قلعه دینلان محل ایله شهرك میانی دیکربرسور فاصل اولدیغندن شهرده‌کی روم عسکری هرنقدر مقاومته

چالشمق استدیلر ایسه‌ده الله تعالی حضرتلری هر بریسنی شجاعت مجسمه‌سی اولمق اوزره خلق بیورمش اولدیغی فدائیلره قارشو قومق صاعقه‌لره قارشو طورمقدن فرقسز اولدیغی و سورك دیگر قپولرینی خارجدن چویرمش اولان عساکر اسلامیه دخی ایچرو گیررلر ایسه شهرده‌کی روملردن شخص واحدك بیله صاغ قالمیه‌جغنی اکلادقلرندن روملر شهری صلحاً ایادیٔ مسلمینه تسلیم ایلدیلر.

سلیمان بن خالد بن الولید حضرتلری او گیجه‌ده‌کی هجومده شهید اولان مجاهدین ایچنده اولوب شهدای مشارالیهم حضراتنك مدفن شریفلری جامع مذکورده‌در.

مدینهٔ آمدك فتحنی متعاقب اصحاب کرامدن صعصعه رضی الله عنه شهره عامل تعیین اولنه‌رق عیاض بن غنم هانی و میافارقین مدینه‌لرینی فتح ایچون عزیمت ایتدی. صعصعه حضرتلری لیلهٔ هجومده الدیغی یاره‌دن متأثراً چند گون صکره عازم دارنعیم اولمشدر. دیاربکره دولت اسلامیه طرفندن الك ابتدا والی اولان ذات مشارالیه صعصعه رضی الله عنه حضرتلریدر.

مدینهٔ آمدك فتحنی متعاقب میافارقین و هانی و بعده ارزن الروم (ارضروم) و بتلیس و اخلاط مدینه‌لری فتح اولندی.

بعض روایتجه جزیره بلادینك فتحنده خالدبن الولید حضرتلری برابر ایدی. آتیده محرر کیفیته نظراً روایت مذکوره نك صحتی استدلال اولنور.

ملاطیه شهری سنهٔ مذکوره ده حبیب بن مسلمه واسطه سیله فتح اولنمشدر.

خالد بن الولیدك عزلی

خالدبن الولید حضرتلری مدینهٔ آمدده واقع حمامده اغتسال ایدرکن وجودینه دلك ایدیلان علاج ایچنده خمر بولندیغی وکندوسنی مدح ایدن اشعث نام شاعره اون بیك درهم جائزه ویردیکی مسموع خلافتپناهی اولدقده اعمال مأموره سنك جمله سندن عزل ایله «خمر ایله تداوی نه دیمك اولدیغی» استعلام بیورلدی. حضرت خالد علاج ایچنده خمر اولدیغنی بیلدیکی و بعد التداوی مغسولاً حمامدن چقدیغی جوابنی ویردی ایسه ده «خالد اقامه وقلنسوه سی باشندن نزع اولندقدنصکره عمامه سنك صارغیسیله اللری باغلانوب اشعثه ویردیکی جائزه یی بیت الماله عائد غنائمدنمی یوقسه کندی کیسه سندنمی ویردیکی لدی السؤال بیت الماله عائد غنائمدن اولدیغنی

افاده ایدر ایسه خیانتنی اعتراف وکندی مالندن ویرمش ایسه اسراف ایتمش اوله جغندن علی کلا التقدیرین هر - برعملدن معزول اولمق اوزره مدینه یه احضار ایدلمسی « طرف خلافتدن ابو عبیده حضرتلرینه امر بیورلدی . ابو عبیده منبر اوزرنده اوطوروب حضرت خالد امره تطبیقاً اقامه ایدلدکدن صکره برید واسطه سیله استنطاق اولندقده هیچ برجواب ویرمدیکندن بلال حبشی حضر- تلری یرندن قیام ایله « خلیفه نك امری بومرکزده در » دیدکدن صکره حضرت خالدك قلنسوه سنی باشندن نزع وعمامه سنك صارغیسیله الرینی بند ایدرك « اشعثه ویر- دیکك جائزه یی بیت المالدنمی یوقسه کیسه کدنمی ویردك » دیو سؤال ایتدی . حضرت خالد « کیسه مدن ویردم » جوابنی ویردی . بلال قلنسوه یی ینه خالدك باشنه وضع ایله الرینك باغنی چوزوب صارغی یی ینه کندی الیله قلنسوه نك اوزرینه صاردی . حضرت خالد بو معامله دن اصلا تأثر کوسترمیوب « بز آمرلرمزك امرلرینه مطیعز » دیمکدن بشقه برشی دیمدی .

ابو عبیده حضرتلری خالده تکریماً مدینه یه احضاری امرندن بحث ایده میور ایدی . خالد ایسه معزولمیدر دکلمیدر بیله میوب متحیر قالدیغندن ابا عبیده یه مراجعت وحالی

نمرکزده اولدیغنی سؤال ایلدی. حقیقت حال افاده ومدینه‌یه ارسال اولنمغله حضور خلیفه‌یه وصولنده « یا امیر المؤمنین بنم حقمده لایق کوردیککز معامله‌لردن طولایی سنی جماعت مسلمینه شکایت ایلدم » سویلدی. حضرت عمر « شو یدنده‌کی ثروتی نره‌دن جمع ایلدك » بیوردیلر. حضرت خالد « بکا عائد غنائمدن » جوابنی ویردی. خلیفه ثروتك مقدارینی استیضاح ایلدکده « آلتمش بیك درهم قیمتنده اوله‌بیلور » سویلمکله لدی التقویم مقوملر اموال موجوده‌سنی سکسان بیك درهم قیمتنده کوستردکلرندن یکرمی بیك درهمی افراز وبیت‌المـاله تسلیم اولندی.

فتوحات اسلامیه‌نك الك بیوکلری و ممالك مفتوحه‌نك قسم اعظمی حضرت خالدك سیف همت وسطوتیله قازانلمش وزمان سعادتدن برو جهاد وتوسیع بلاد حقنده‌کی خدمات علیاسی نامنی تقدیس ایده‌جك بر درجه‌یه وارمشکن جانب خلافتدن حقنده نمایان اولان معامله‌لردن طولایی لسان عمومی طرف تعریضاته باشلادی. خلیفهٔ اکرم رضی الله تعالی عنه حضرتلری « خالدك عزل ومؤاخذه‌سی آنك برکونه خیانت وقصورندن، یاخود کندوسنك اکا بعضندن نشئت ایتمیوب انجق مظفریات

متابعه‌سندن ناشی عموم جانبندن حقنده حس اولنان نیات وتوجهات سؤ اعتقادی انتاج ایتمامك ملاحظه‌سیله هر بر مظفریت و موفقیت حق تعالی حضرتلرندن اولدیغنی وخالد بوبابده بر واسطه‌دن عبارت ایدوکنی جمله‌یه کوسترمك ایچون اومعامله‌لری اجرا ایلدیکنی » بلاد وامصاره تحریراً اعلان ایتدکدن صکره حضرت خالدی حضور عالیلرینه جلب ایدرك « ای وجودینی امت محمدك شاننی اعلایه وقف ایتمش اولان سیف الهی و الله بنم یانمده هم محبوب همده کریمسین » دیو تلطیف ایله برابر بوندن مقدمجه نزع ایلمش اولدیغی اموالی بتکرار اعاده بیوردیلر رضی الله عنهما .

بصره وکوفه‌نك بنالری

هجرتك اون دردنجی سنه‌سی بحر فارس جهتنده برمدینه انشاسی تصور اولنه‌رق امر تخطیط اجرا و بر مسجد شریف بنا اولندیغی سنهٔ مذکوره وقایعی صره‌سنده بیان اولنمشیدی .

مداین حوالیسنده بولنان عربلرك وخامت هوادن مزاجلرینه انحراف ولونلرینه تغیر عارض اولدیغی مدینهٔ منوره‌یه کیدوب کلمکده اولانلرك یوزلرندن اکلاشلمغله عراق

حوالیسنده مزاجلرینه موافق ایکی مدینه یاپلمسنه امر اعطا و مواقع لازمه‌نك کشفی ایچون مأمورلر دخی تعیین وارسال اولندی.

مقدما بحر فارس جهتنده تخطیط اولنمش اولان موقع مذکورك و حیره ایله فرات اراسنده واقع خصبا نام موقعك الویرشلی اولدقلری تحقق ایتمکله بالاستیذان النان امر خلافتپناهی اوزرینه برنجی موقعده بصره وایکنجیسنده کوفه شهرلرینی قامشدن بنا ایلدیلر. صکره ایکیسیده محترق اولمغله امر خلافتله کرپیجه تحویل اولندی.

کوفه شهری حوالیٔ عراقیه‌یه مرکز اتخاذ اولنه‌رق اوراده برقصر امارت دخی یاپلمش و عراق امیرالجیشی سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه حضرتلری مداینده‌ن کوفه‌یه نقل بیورمشدر.

حلوان، ماسبدان، قرقیسا، موصل شهرلرینك هر بریسی ملحقاتیله برابر کوفه‌یه ربط ایدلمشدرکه حلوانده قعقاع، ماسبدانده ضرار بن الخطاب، قرقیساده عمر بن مالك، موصلده عبدالله بن المعتمر عامل ایدیلر. مداین طرفلرندن بولنان عربلردن کوفه وبصره‌یه نقل واقامت مراد ایدنلرك عزیمتلری امر بیورلمغله جانی استیمان کیدرك

دیلدیکی محلی مسکن اتخاذ ایتدی. و بصره یه عاصم بن الدلف و کوفه یه ده ابو هیاج بن مالك والی تعیین بیورلدی.

بحرین وقوعاتی

ابوبکر الصدیق رضی الله عنه افندمزك اثنای خلافتلرنده علاء بن الحضرمی بحرینده عامل بولنمش و موخراً عزل ایله ینه اعاده اولنمشیدی. اهل ردتله حرب اولنورکن سعد بن ابی وقاص ایله علاء الحضرمی ارالرنده بعض مرتبه خصومت سبقت ایتدیکندن سعد حضرتلرینك قادسیه مظفریتندن صکره کندو سیده انك خدمتلرینه موافق ایشلر کورمك افکاری علانك ذهننی طولدردی. واوتاریخلره قدر عربلر دکزله مألوف اولمدیغندن تجاوزات بحریه یه مقام خلافتدن رخصت یوغیکن بحر جهتندن فرسلر اوزرینه برمحاربه قپوسی اچیق استدی.

علا امیرالمؤمنین حضرتلرندن استیذان ایتمکسزین اوحوالیده بولنان اهل اسلامی فرسلرله محاربه یه تشویق ایلدکده انلرده موافقت کوستردیلر. بناءً علیه ترتیب ایلدیکی قوهٔ عسکریه یی اردولره بالتقسیم جارود بن المعلی، سوار بن همام، خلید بن المنذر نام ذواتك تحت

ریاستلرینه ویروب بونلرك جمله‌سنه خلیدی امیر تعیین وکمیلره ارکاب ایله فارس بلادینه سوق ایتدی .

اشبو اسلام اردوسی اصطخر حوالیسنه چتدقلرنده اوراده بولنان ایران سرداری هربد سفینه‌لرله اهل اسلام اراسنه صوقیلوب طوس نام محلده جمع ایلدیکی عسکری جنود اسلام اوزرینه چارپمغله میانهٔ طرفینده شدتلی محاربه وقوعبولدی . جارود وسوارك ایکیسیده شهید اولدیلر . خلید عسکرینه پیاده اولەرق محاربه ایتملرینی امر ایدوب جریان ایدن قتال خونریزانه‌ده فرسلردن پك چوق ادم مقتول اولدقدن صکره عساکر مسلمین براً بصره جهتنه توجه ایتدی ایسه‌ده فرسلر یوللری طوتوب مرورلرینه ممانعت کوستردیلر . خلید بصره‌یه کیده‌جك یول بوله‌مدیغندن اولدیغی محلده قالوب تدافعی حرکته مجبور اولدی .

حضرت عمر رضی الله عنه افندمز بو وقعه‌دن خبر الدقده عتبه بن غزوانی بصره‌یه ارسال وعساکر کافیه ایله خلیده امداد اولنمسنی امر ایتدی وعلاء بن الحضرمینك اویله بلا رخصت حرکتندن طولایی کندوسنی مجازاةً سعد بن ابی وقاصك معیتنه ویردی .

عتبه عامر بن لؤی قبیله‌سندن ابوسبرة بن رهم امارتیله

ترتيب ايتديكى اون ايكى بيك سوارى بى خليدك امدادينه كوندردى ۰ عاصم بن عمرو، عرفجة بن هرثمه، احنف بن قيس وسائر بعض مشاهير شو عسكر ايچنده ايديلر ۰

عساكر مذكوره ساحل طريقيله كيدرك خليده يتشديلر ۰ طوس وقعه‌سندن صكره ايرانيلر هر طرفدن اقه‌رق فرس اردوسنه ياردم ايتمكه كلمش و اردوى مذكور پك بيوومش ايدى ۰ ايكى فرقهٔ اسلاميه بالاتحاد قضاء نا كهانى كبى فرس اردوسيله چارپيشوب كوستردكلرى صولت دهشت اندازانه عساكر اعدايى چپل ياوريلرى كبى تارمار و هر طاقى بر طرفه فرار ايدوب اموال واشيالرى مجاهدينك ايادئ اغتناملرنده قالدى ۰ و خليد رفاقتنده‌كى عسكرله قورتيلوب ابو سبره‌نك اردوسيله برلكده بصره‌يه عزيمت ايلدى ۰

فتح اهواز وسوس وتستر

ايران سردارلرندن هرمزان قادسيه محاربه‌سنده بوزلدقدنصكره اهوازك قاعده‌سى اولان خوزستانه فرار ايله اورالرى تملك ايتمش وثغور اهوازدن منادر ونهرتير طريقلريله خارل خارل بصره‌يه تابع ميسان ودست ميسان طرفلرينه دست تعرضى اوزاتمقده بولنمشيدى ۰

عتبه بن غزوان بصره حوالیسنده ایکن سعد بن ابی وقاصه مراجعت وطلب معاونت ایتدکده نعیم بن مسعود امداده مأموراً بصره واهواز اراسنه نزول ایتمش اولدیغی حالده بنی عدویه‌دن سلمی بن القین بصره عسکرینك و حرمله بن مریطه کوفه عسکرینك امیری اولمق اوزره کوندریلوب بونلر میسانه واردقلرنده مهاجرتله خراسان طرفلرنده بولنان بنی العم بن مالك قبیله‌سنی یانلرینه استدیلر . وقبیلهٔ مذکوره‌دن غالب بن الدئلی وکلیب بن وائل الکلبی کله‌رك سلمی وحرمله ایله بالملاقاة منادر ونهر تیر طرفلرینه هجوم ایله فرسلر علیهلرینه تجاوزاته مسارعت ایده‌جکلرینه سوز ویردیلر .

سلمی وحرمله موعدده عسکرلرینی تعبیه وفرسلرله قتال ایچون لوازم حربیه‌یی تهیه ایتدکدنصکره نعیم بن مقرن ونعیم بن مسعود ایله بالاتفاق هرمزان اوزرینه عزیمت و محاربه ایتدکلرنده هرمزانك اردوسی منهزم وچوغی مقتول اولدی . وهرمزان فرار ایله سوق اهواز کوپریسنی یچوب اسلام ایله اراسنده دجیل نهری حد فاصل قالدی .

هرمزان بو هزیمت اوزرینه صلحه مجبور اولدیغندن نهر تیر ومنادردن ماعدا اهواز حوالیسنی غالب وکلیبه

ترك ايله عقد مصالحه‌يه طالب اولمش و مصالحه‌ده عقد ايدلمشكن صكره غالب وكليب ايله هرمزان اراضيده حدوددن طولايى اختلاف ظهور ايتمكله سلمى و حرمله اورايه كيدرك غالب وكليبى حقلى و هرمزانى حقسز كوردكلرندن اصلاح ذات البينه تشبث ايلديلر ايسه‌ده هرمزان قبولدن استنكاف و اكراد طائفه‌سندن استعانه ايله قوتنى آرتروب محاربه‌يه قيام كوستردى ·

عتبه بن غزوان حرقوص بن زهير السعدى‌يى غالب وكليبه امداده كوندروب محاربه ايتدكلرنده هرمزان بو دفعه‌ده منهزم و مغلوب اولمغله اهوازدن تاتستره قدر ممتد اراضئ ايرانيه فتح ايله كيفيت اميرالمؤمنين حضرتلرينه لدى العرض جزبن معاويه مقدار كافى عسكرله هرمزانى تعقيبه مأمور ايدلمش و جزسعزنام قريه‌يه‌واورادن دورقه واصل اولوب اورالرى كاملاً ضبط ايتمشدر ·

هرمزان بقيهٔ بلاد يدنده قالمق اوزره ينه مصالحه‌يه رغبت كوستروب حرقوص اهواز طرفلرنده‌كى عسكرينه نظام ويرمش اولديغى حالده فرس پادشاهى يزدجرد اهل اسلام ايله حرب ايتمك اوزره مروده كليتلو عسكر طوپلامقده اولديغى ايشيدلديكندن مركز خلافتده لدى المراجعه نعمان بن مقرنك عساكر كثيره ايله حرقوصه

امداد کوندرلمسی ایچون سعد بن ابی وقاصه و کذلك معاونت لازمه‌نك سرعت اجراسنه دائر ابوموسی الاشعری‌یه امرلر اسطار وعراقدن کیده‌جك شوایکی فرقه‌اوزرینه‌ده سبرة بن ابی رهم امیرتعیین بیورلمش و فرقه‌لردخی حرکت ایتمشیدی . هرمزان تدارك ایلدیکی عسکرله جنود اسلامیه‌یه قارشو که‌لرك محاربه‌یه تصدی ایتمسیله برابر اقبح هزیمتله تستره طوغری فرار ایلدی . مجاهدین درحال تعقیبه حاضرلندقلری صره‌ده بصره‌دن حرکت ایدن عسکردخی امیرلری نعمان ایله برلکده یتشمکله هپسی تسترده اجتماع ایتدیلر .

ایرانیلر تسترده تحصن واسلام عسکری تستری بالمحاصره تضییق ایدرك طرفین ارالرنده سکسان دفعه محاربه وقوعبولدی . وجمله‌سنده ایران عسکری مغلوب اولدی . مجاهدین کرام عاقبت برطریق سهولت بوله‌رق تستره دخول وشهری ضبط ایلدیلر ایسه‌ده هرمزان ایچ قلعه‌یه التجا ومخالفته دوام ایدی ویردی . یانندکی اسباب مقاومتك جمله‌سی مضمحل وهردرلو غلبه امیدی زائل اولغله خلیفهٔ کزین وامیرالمؤمنین حضرتلرینك حقنده ویره‌جکی حکمه راضی اولدیغنی بیان وعرض استیمان ایلدی . اهل اسلام بلاشرط تستری ضبط ایله

اموال موجوده‌یی اغتنام ایتمکله هر اتلویه اوچیك درهم غنیمت اصابت ایتمش و هرمزان خمس غنائم و خبر فتوحاتی حاوی مکتوبله انس بن مالك و احنف بن قیس و سائر بعض ذواته تسلیماً مرکز خلافته کوندرلمشدر .

حضور خلیفه‌یه بعد الوصول هرمزان بالدفعات نقض عهد ایلدیکی ایچون مسئول طوتلدی ایسه‌ده لسان استرحام ایله جنایتنی اعتراف ایتدیکندن عفو اولنه‌رق شهری ایکی بیك درهم معاش ایله مدینه‌ده اقامتی فرمان بیورلدی .

ابو سبره رفاقتیله ابو موسی الاشعری و نعمان بن مقرن هرمزانك سوسده بولنان قرنداشی شهریار اوزرینه کتمکله و سوس شهرینی فتحه مأمور اولدقلرندن مشار الیهم عسکرله کیدرك سوسی محاصره و تضییق ایتدیلر . ایچرودن کوستریلان مقاومت اوزرینه مجاهدین بالاتفاق دروازهٔ شهره یناشوب ضربهٔ بسالتله قپویی قردقدن صکره ایچرویه کیرمکه باشلادقلرنده اهالی صدای استیمانی رفع ایله « مصالحه مصالحه » دیو فریاد ایلدکلرندن اوراسیده ضبط اولندی .

بو اثناده ایران عسکری نهاوند طرفلرنده طوپلانمقده اولدقلری خبری النمغله نعمان بن مقرن کوفه عسکریله

نهاونده طوغری یوله چقارلدی . وذر بن عبدالله برفرقهٔ مجاهدین ایله بالامر خلافتپناهی کیدرك جندیسا بور شهرینی محاصره ایلدی . محاصره برمدت امتداد ایتدکدنصکره اهالی استیمان ایتدیلر . جزیه ویرمك شرطیله محاصره‌یه ربطایله جندیسابور دخی ممالك اسلامیه صره‌سنه داخل اولدی .

جلولا وحلوانك فتحی عقیبنده اسلام عسکری بلاد عجمك ایچرولرینه یایلری محافظه وانضباطجه مشکلاتی موجب اولور ملاحظه‌سیله ایلرو کیدلمامسی اولوقت امیرالمومنین رضی الله عنه حضرتلری طرفلرندن امر بیورلمشیدی . هرمزان مدینه‌یه واصل اولدقدن صکره استنطاق ایدلدکده ایرانلولرك مقابله‌یه دوامدن وازکچمك احتمالی اولمدیغی افاده‌سندن اکلاشلدیغله ممالك فرسك تمامیله استیلاسنه وساسانیان دولتنك اورطه‌دن قالدرلمسنه جانب عالیٔ خلافتدن قرار ویرلدی . بناءً علیه خلیفهٔ اکرم رضی الله تعالی عنه حضرتلری ممالك فرسك بتمامها فتحی ایچون تدابیر لازمه‌یه تشبث بیوروب ابوموسی الاشعرینك بصره‌دن بلاد فرسه طوغری چقمسنه وفقط یکدیکره اوزاق کتمیه‌رك امره منتظر اولمسنه دائر مکتوب تحریر وصکره سهیل بن عدیی بلاد فرسه

کیده جك امراء عسکریه الویه سیله ابوموسی جانبنه ارسال بیوردیلر خراسان لواسی احنف بن قیسه ، اردشیرخره لواسی مجاشع بن مسعود السلمی یه، اصطخر لواسی عثمان بن العاص الثقفی یه، بسا ودارابکرد لواسی ساریه بن زین الکنانی یه ، کرمان لواسی سهیل بن عدیه سجستان لواسی عاصم بن عمروه، مکران لواسی حکم بن عمیر التغلبی یه تخصیص بیورلدی . بوندن صکره هر بریسی کیدرك مأمور اولدقلری محللرده توجهله فتوحاته موفق اولدقلری صره سیله کتابمزده بیان اولنه جقدر ان شاالله تعالی .

وضع تاریخ هجری

مقدمهٔ کتابده بیان اولدیغی اوزره عربلر هجرتك اونیدنجی سنه سنه قدر تاریخ متسلسل استعمال ایتمزلر ایدی . سنهٔ مرقومه ده بر داین مدیوننك سندینی امیرالمؤمنین حضرتلرینه تقدیم ایله استیفای حقوق ایلدی . اشبو سندده مندرج مبالغك مدیون طرفندن شهر شعبانده داینه ایفا اولنه جغی یازلمش ایسه ده هانکی سنه نك شعبانی اولدیغی بیلنه مامش وبعض مخابره اوراقنده دخی تاریخجه تردد حاصل اولمش ایدوکندن حضرت عمر رضی الله عنه افندمز اصحاب

کرام ایله بالمشاوره تاریخ هجری استعمالنه قرار ویردیلر ۰ فقط هجرت سنه‌سی ربیع الاولده وقوعبولمش ایکن سنه باشی محرم اعتبار اولندی ۰ بعض مورخین تاریخ هجرینك بدایت استعمالنی اون التی سنه‌سنده کوستره‌یورلر ۰

وقایع (سنه ۱۸)

سنهٔ مذکوره‌ده مدینهٔ منوره‌ده خلقه قحط شدید اصابت ایدرك اجلقدن چوق آدم تلف اولمش وبونکله شام حوالیسنده شدتلی طاعون دخی ظهور ایدرك یایلمشدر بارانك انقطاعندن اراضی قوریوب کول کبی اولمغله سنهٔ مرقومه (عام الرماد) وطاعون ابتدا عمواس قریه‌سنده ظهور ایتمکله (طاعون عمواس) دیو شهرت ویردی ۰ اهل مدینه‌یه اعانه اولنمسی ایچون طرف خلافتپناهیدن اوامر عمومیه نشر اولنوب ابو عبیده رضی الله عنه درت بیك یوك ذخیره ایله مدینه‌یه کلدی ۰ وعمرو بن العاص بحر قلزم طرفلرندن خیلی ذخایر ارسال ایلدی ۰ و اسعارده اوجوزلق نمایان اولدی ۰

حضرت عمر رضی الله عنه اهالی ایله استسقایه چقارق نماز قلدقدنصکره عم اکرم رسالتپناهی عباس بن عبدالمطلب رضی الله عنه حضرتلرینك النی طوتوب انکله درکاه

قاضی الحاجاته توسل و حين توسلده طپراق اوستنه دیز چوکوب خلقه اقبال ایله « ربکزه استغفار ایدیکز » دیدکدن صکره اغلایه اغلایه جناب حقه عرض تضرع ایلدی. حضرت عباس کوز یاشلری سائل و لحیهٔ شریفه لری صدر عالیلرنده جائل اولدیغی حالده « الهی شکوی سکا مرفوعدر. عالم السر والخفاسن سن. شو عاجز مخلوقکی اغنا بیور» دیوب استنزال مطر رحمت ایچون دعا و نیاز ایلدی. متعاقباً بلوطلر ظهوریله یاغمورلر یاغدی.

ابو عبیدة بن الجراح، معاذ بن جبل، یزید بن ابی سفیان حرث بن هشام، سهیل بن عمرو، اوغلی عتبه شامده طاعوندن وفات ایلدیلر. رضی الله عنهم.

یزید بن ابی سفیاندن منحل اولان دمشق والیلکنه قرنداشی معاویة بن ابی سفیان تعیین بیوردلدی.

حضرت عمر رضی الله عنه شامه متوجهاً مدینهٔ منوره دن حرکت بیوروب سرغ قریه سنه بالوصول امراء اجناد ایله ملاقات ایتدکلرنده وبانك شدت اوزره حکمنی اجرا ایتدیکنی خبر ویردیلر. عودت ایدوب ایتمامسی ایچون بین الاصحاب اختلاف وقوعبولمغله عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه وبا حقنده (اذا سمعتم به فی الارض فلا تقوموا علیه واذا وقعه بارض وانتم فیها فلا تخرجوا

فراراً منه) حدیث شریفنی روایت ایتمکله قریهٔ مذکوره‌دن مدینهٔ منوریه عودت بیوردیلر.

سنهٔ مذکوره‌ده شریح بن حرث الکندی کوفه‌یه کعب بن سوار الازدی بصره‌یه قاضی تعیین بیورلدی.

شام حوالیسنده طاعون زائل اولدقدنصکره وفات ایتمش اولانلرك میراثلری بر نهج شرعی تقسیم ومصاب اولانلر حقلرنده تعزیه وتسلیت اجرا بیورمق واو حوالی احوالنی تفتیش ایتمك ایچون خلیفهٔ اکرم رضی الله عنه حضرتلری حضرت علی رضی الله عنهی مدینه‌ده بالاستخلاف شامی تشریف ایدرك تقسیم مواریث ایله مصاب اولانلری تعزیه واحوال ولایتی تفتیش بیوردقدن صکره مدینهٔ منوره‌یه عودت بیورمشلردر.

رها، حران، رقه عیاض وعین الورده، رأس العین عمیر بن سعد یدیله سنهٔ مذکوره‌ده فتح اولندیغی واقدینك روایاتندندر.

وقایع {سنه ۱۹}

بعض مورخین مدائن و جلولانك و بلاد جزیره‌نك بوسنه ایچنده فتح اولندقلرینی بیان ایلدیلر. قیساریه

شهری دخی سنهٔ مرقومه‌ده معاویة بن ابی سفیان یدیله فتح اولندیغی مرویدر .

بلاد مذکوره‌نك فتوحاتی سنین سابقه‌ده اولدیغی وتفصیلاتی بوندن مقدم صره‌سیله بیان اولنمشدر .

سنهٔ مذکوره‌ده مدینهٔ منوره جوارنده حرةلیلی دینلان محلده آتش ظهوریله صوکی جریان ایلدی . حضرت عمر رضی الله عنه افندمز صدقه ویرلمسنی امر بیوردیلر . خلق صدقه ویروب آتش سوندی .

خلیفهٔ اکرم رضی الله عنه بوسنه حج شریفی ادا بیورمشلردر .

وقایع ﴿سنه ٢٠﴾

فتح مصر واسکندریه - عزل سعد بن ابی وقاص - بعض وقایع

فتح مصر واسکندریه

حضرت عمر رضی الله عنه قدس شریفی فتح ایتدکده عمرو بن العاص مصرك فتحنه رخصت استمش واو وقت جنود اسلامیه‌نك طاغیلمسی جائز کوریلمدیکندن رخصت ویرلمامشدی .

عمرو بن العاص اشبو یکرمنجی سنهٔ هجریه‌ده الدیغی رخصت اوزرینه زبیر بن العوام حضرتلریله برلکده عسکرله باب الیونه واورادن مصرك ریف قراسنه کتدیلر . جاثلیق عنوانیله معروف ابومریم نام رئیس روحانی کله‌رك کورشدکدن صکره جزیه تکلیفیله روم دولتنك مصرده بولنان مقوقسك یاننه کوندرلدی . مقوقس موافقت کوستردی ایسه‌ده مقدما قدسدن اورایه فرار ایتمش اولان روم جنرالی ارتبونك کوسترمش اولدیغی مخالفت خبری اوزرینه عسکرله محاربه ایچون حرکت وعزیمت ایلدیلر . ارتبون مدافعه‌یه قیام ایتدی ایسه‌ده منهزم اولمغله عساکر مسلمین عین شمس (مطریه) جانبنه کیدرك ابرهة بن الصباح برفرقه ایله فرمایه وعوف بن مالك دخی کذلك برفرقه ایله اسکندریه‌نك محاصره‌سنه کوندرلدی .

عمرو وزبیر رضی الله عنهما عین شمسی شدیداً محاصره التنه الدقلرنده اهالی جزیه ایله صلحه رغبت کوستردکلرندن اوراسی بالمصالحه فتح اولندی .

بوندن صکره مصر ایچون مقوقسله مخابره جریان ایدرك جزیه وسائر بعض شروط ایله مقوقس مصالحه‌یه رغبت کوستروب مصالحه‌نامه یازلدی . مقدمکی محاربه‌لرده

دردست اولنان سبايانك ردى ابومريم طرفندن طلب اولندقده بونلر عندالمقاتله دائرهٔ اسارته داخل اولدقلرى جهتله عمرو بن العاص موافقت كوسترمدى . كيفيت حضرت عمر رضى الله عنهك مسموع عاليلرى اولدقده سبايانك ردى امر بيورلمغله رد ومصالحه عقد اولنوب مصر فتح ايدلدى .

مصرك فتحى ختام بولدقده عمرو بن العاص اسكندريه نك فتحى ايچون حركت ايلدى . مصرك مصالحه سى خبرى قيصر هرقله بالغ اولدقده عدم قبول وقبط اهاليسى موافقت كوسترمزلر ايسه اوحواليده كى روملر واسطه لريله مدافعه ومقاتله اولنمسنه امر ويرديكندن روملر مصر ايله اسكندريه آرالرنده ممانعت ومقاتله يه تصدى ايلديلر . اثناى راهده بيوك بيوك محاربه لر جريان وجنود مسلمين غلبه ايله اسكندريه سورينك اوكنه واروب اسكندريه يى اوچ ماه مدت محاصره وتضييقات وتماديه دن صكره بالهجوم شهرى ضبط ايتديلر .

بوندن صكره نوبه طرفلرينه عسكر كونديلرك اورالرده تسخير ايتمك استمشلر ايسه ده سودان اهاليسنك اوق اتمقده مهارتلرى جهتيله جنود مسلمينك چوغى مجروح اوله رق عودته مجبور اولديلر . مبحث مخصوصنده

بیان اولنه‌جغی وجهله نوبه‌لیلر حضرت عثمانك اثنای خلافتنده دائرهٔ اطاعته داخل اولمشلردر.

دردنجی جلدده ذکر اولندیغی اوزره اسکندریه مدرسه‌سنده فلاسفه طرفلرندن تدریس اولنان درسلر دیانت مسیحیه‌نك تغلیط و افسادینی موجب اولیور دیه‌رك قبل الاسلام مکتبلر تخریب و کتبخانه کتابلرله برابر احراق اولندیغی تاریخجه ثابتدر.

حضرت عمرك خلافتی زماننده عمرو بن العاص استیذان ایتدکدن صکره اسکندریه شهرنده‌کی مکتبلری احراق ایله شهر مذکورده بولنان درت بیك حمام التی ای مدت شو کتابلرله قزدرلدیغنی ابن العبری روایت ایتمش ایسه‌ده شو روایتك موافق صحت اولمدیغی تحقیقات وادله ایله ثابتدر اسکندریه قصر و کتبخانه‌سی قیصرك حوالئ مصریه‌یه غزاسی اثناسنده محترق اولدی. دیوقلتن اسکندریه شهرینی نهب ایتدیرمش و ثیودوسیوس زماننده سیرابیوم مکتبی هدم اولنمش ایدوکی تاریخلرده مذکور اولوب فوریوم مدرسه‌سنه متعلق برشی ذکر اولنمامش ایسه‌ده بونك بعض کتابلری تلفدن قورتلمش و قیصر ایکنجی ثیودوسیوس زماننده اسکندریه‌ده‌کی نادر کتابلرك کافه‌سی ولایاته نقل اولنمشدر. بطریق

کیرلوس و مرشیانوس زمانلرنده اسکندریه‌ده اختلال ظهور ایدرك عجملرده اوراینی استیلا ایتمش و بعض مورخلرك روایتلرینه کوره عمرو بن العاصك فتحندن اوتوز سنه مقدم اسکندریه‌ده مکتب قالمیوب مکاتب قدیمه کتابلرندن ارسطو تعالیمنك شرحنه دائر یالکز قرق جلد کتاب قالمشیدی . بو روایاتك جمله‌سی اسکندریه‌ده‌کی مکتبلر فتح اسلامدن مقدم خراب اولدیغنی اثبات ایدر .

تدقیقاته نظراً تاریخجه ثابت اوله‌یورکه اسکندریه‌نك فتحنده کتبخانه کلیاً احراق اولنمیوب اولوقت ارسطونك تعالیم فاسده‌سنه دائر فوریوم مدرسه‌سنده‌کی قرق جلددن بشقه کتاب نامنه اثر ناموجود ایدی .

مورخین اسلامیه طرفلرندن یازلمش اولان امهات تاریخی بو عبد عاجز بر بر کوزدن کچیردم . اسکندریه‌ده کتبخانه و کتاب احراقنه دائر امهات مرقومه‌ده هیچ بر بحثه تصادف ایتمدم . اصول المعارف صاحبی مصرلی رفاعه بکك ابو الفدادن روایت ایلدیکی بر بحثی کتابنده درج و ورد ایتمشدر که او بحث شودر .

« عمرو بن العاص اسکندریه‌نك فتحندن صکره اوراده بولنان کتبخانه‌ده‌کی کتابلر حقنده نه معامله ایده‌جکنی حضرت عمر رضی الله عنه افندمزدن استیذان ایتدکده

احراقنه امر ویرمكله (٤٠٠٠٠٠) جلد كتاب احراق اولنوب اسكندریه‌ده بولنان (٤٠٠٠) حمام التی ماه مدت او كتابلرله قزدرلمشدر» .

بو حكایه ابو الفدانك بزه واصل اولمامش براثرنده مذكور ایسه اوراسنی بیله‌مم . حال صاحبی ابو الفدانك یدمده موجود تاریخنده بو بحثی كوره‌مدیكم كبی دمشقی ابو الفدانك « تاریخ ابن كثیر » دیو معروف اولان كتابنده دخی اویله بحثه تصادف ایده‌مدم . مع مافیه حكایهٔ مزبوره تاریخلرده مندرج اولسه بیله موازنه و تدقیق اولنسه التی ای (۱۸۰) كونی حاوی اولوب ایام مذكوره‌نك عدد حمام اولان درت بیكه حاصل ضربی (۷۲۰۰۰۰) عدده مساوی اولمسیله (٤٠٠٠٠٠) جلد (۷۲۰۰۰۰) عدده تقسیم اولندیغی حالده هر حمامه كونده یارم جلد اصابت ایدر . یارم كتاب ایله ــ دكل كه بر حمامك اقشامه قدر قزدریلوب ایشلدلمسی ــ بر تنجره صوبیله قیناتلمسی ممكن اولمیه‌جغی بدیهیدر . بو موازنه حكایهٔ مذكوره‌نك سرا پا مصنوع اولدیغنی اثباته كافیدر .

كاتب چلبی و ناصر التواریخ صاحبی كبی بعض متأخرینك بو بحثه دائر یازدقلری سوزلرك هیچ برینی امهات تواریخه مستند دكلدر . روایت مذكوره‌نك

منشأ و مأخذ انتشاری مرقوم ابن العبرینك اثریدر. اشبو ابن العبری فرانسزلرجه «ابو الفرج» دیو معروفدر[١]

سعد بن ابی وقاص حضرتلرینك عزلی

سعد بن ابی وقاص حضرتلری نمازی کوزل قلدر- مدیغنه و مرافعه‌لرده دقت و تقسیم غنائمده عدالت ایتدیکنه دائر شکایت وقوعبولدیغندن امیر المؤمنین حضرتلری تحقیق ایچون کوندردیکی محمد بن مسلمه تحقیقی اکمال وکندوسنیده مدینه‌یه احضار ایتمش وشکایتك بی اساس اولدیغی حالده بعض احتیاطه رعایةً مدینه‌یه کله‌جکی

[١] اشبو (ابوالفرج) اسپای صغراده واقع ملطیه‌لی هرون بن توما نامنده یهودینك اوغلی ایدی. اصل اسمی مار- غریغورس در. هجرتك (٦٢٢) سنه‌سنده تولد ایدوب اوائل حالنده باباسی تومادن فن طب اوقودقدن صکره انطاکیه‌یه عزیمت واوراده قبول نصرانیت ایتمش و ملت یعقوبیه عماسندن سریانی وعربی و یونانی لسانلرینی اوکرنوب برمدت انطاکیه‌ده اقامتله بعده غوبا وصکره حلب سریانی ملتی ریاست روحانیه‌سنده بولنمشدر. بریسی سریانی ودیکری عربی لسانی اوزره ایکی بیوك تاریخ عمومیسی واردر. عربی لسانیله محرر تاریخی لاتین لسانه ترجمه اولنه‌رق (١٦٦٣) سنهٔ میلادیه‌سنده اکسفورده وسریانی لساننده‌کی تاریخی (١٧٧٩) سنهٔ میلادیه‌سنده لیپسیقده طبع اولنمشدر.

وقت توکیل ایلدیکی عبدالله بن عبدالله الانصاری یرینه تعیین بیورلمشدر .

بعض وقایع

بحرین عاملی قدامة بن مظعون شرب خمر تهمتیله عزل وحقنده حد شرعی اجرا بیورلدی . وحرکت غیر مرضیه‌لری جهتیله نجران یهودیلری کوفه‌یه وخیبر یهودیلری بشقه دیاره اجلا اولنه‌رق خیبر یهودیلرینك اللرنده‌کی وادی القری اراضیسی مسلمینه تقسیم اولندی .

اسید بن حضیر، زوجة النبی زینب بنت جحش، جزیره والیسی عیاض بن غنم، بلال حبشی، انیس بن مرثد، سعد بن عامر بن خدیم، صفیه بنت عبدالمطلب بو سنه وفات ایتدیلر رضی الله عنهم .

وقایع { سنه ۲۱ }

نهاوند وقعه‌سی وبعض فتوحات ـ همدان وبلاد سائره فتوحاتی ـ بعض وقایع

نهاوند وقعه‌سی

اهوازك فتحیله یزد جرد مروه فرار ایتدکده باب وسند وخراسان ملوکندن استمداد ایلدیکندن هپسی امداد ایتمکی قبول ایتمکله اهل اسلام علیهنه حرب ایتمك

اوزره سوق ایلدکاری عساکر کثیره نهاوند حوالیسنده تجمع ایلدی . بو عساکر ایچنده یوز اللی بیك نفر فرس عسکری وار ایدی که بونلر فیروزانك قوماندامی آلتنده ایدیلر .

سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه اوارالق کوفه ده بولندیغندن کیفیتی امیر المؤمنین رضی الله عنه حضرتلرینه عرض ایتمش و بواثناده سعد علیهنده شکایت وقوعبولدیغندن ذکر اولندیغی اوزره مدینه یه جلب و عزل اولنمش ایدی . فرسلرك حرکات مذکوره سی اوزرینه اولنه جق تشبثات موقع مذاکره یه قونلدی . اصحاب کرامك بعضیلری شام و یمن حوالیسندن تدارکی ممکن اوله جق عساکرك سوقنی و حرمین عسکریله ده خلیفه حضرتلرینك بالذات عزیمتنی تنسیب ایلدیلر .

حضرت علی رضی الله عنه شامدن عسکر اخراجی رومللرك و یمندن عسکر چیقارلمسی حبشیلرك تجاوزلرینی موجب اوله جغی کبی خلیفه حضرتلرینك حرمین عسکریله مرکز خلافتدن تباعدی عربلرك نقض عهد ایله فنالغه قیاملری محذورندن سالم اولمیه جغندن بحث ایله کوفه و بصره حوالیسنده کی مسلمینك محافظهٔ اهل و عیال و بلاده کفایت ایده جك مقدارندن ماعداسی

کاملاً سلاح التنه النه‌رق سوق اولنملرینی تنسیب ایلدی وبوصورت جانب خلافتدن قبول وتصویب ایله عساکر مجتمعه‌نك نعمـان بن مقرن امارتیله حرب ایتملرینـه قرار ویرلدی .

نعمان وسائر لازمکلانلره اویولده اوامر مخصوصه اعطا بیوریلوب کوفه‌دن اوتوز بشـبیك موجودلی بر اردو تحشد ایلدی .

نعمان اشبو اردویی بالاستصحاب حرکتله نهـاونده یکرمی فرسخ مسافه‌سی اولان برمحلده دشمن عسـکرینه مصادف اولدیلر وطرفین میانه‌لرنده جریان ایدن مخابرات صلحیه‌دن نتیجه حاصل اولمدیغی جهتله عساکر اسلامیه حرب ایچـون عجملرك اردوکاهلرینه طوغری یوریدیلر ایسه‌ده عجملر بولندقلری محلده بالتحصن مقابله‌یه جرأت ایده‌میورلر ایدی . محل مذکور ایسـه هجومه مسـاعد اولمدیغندن مجاهدین بونلره باب محاربه‌یی اچمغه موفق اوله‌میوب انلر حربه چقنجـه‌یه قدر محـاصره‌یه دوام اولنمسی بحثی سویلشلدی . لکن اوزون اوزادی محاصره ایله وقت کچیرمکدن نتیجهٔ مطلوبه‌نك اله کتیرلمسی امر موهوم عداولنوب برساعت اول اسباب غلبه‌نك استحصا- لنه تشبث اولنمسنده اتفـاق ارا حاصل اولمغله اتخـاذ

اولنان تدبیرلردن معدود اولق اوزره قعقاع رفاقتیله عجملره طوغری برفرقهٔ مفرزه سوق اولندی .

شوفرقه دشمنه خیلی تقرب ایدرك انلرده بولندقلری یرلردن اوقلرله مدافعه ایلدیلر . بوصرده مجاهدین خوف وتلاش ارائه سیله بعض حوله لرینی اولدقلری یرده ترك وفرار صورتنی ارائه ایلدکلرندن بوصورتی عجملر خوفه حمل ایله یورکنوب فرقهٔ مذکوره نك کوستردیکی خدعهٔ حربیه اولدیغندن غفلت واستحکامدن چقارق، عساکر مسلمینه هجوم ایلدیلر .

عجم اردوسی عساکر مسلمینه یناشر یناشمز غزاتك هپسی براغزدن تکبیر صدالریله بالمقابله اشتداد حرب وقتال بردرجه یه واردی که میدانده قلیجلرك چکاچاقندن بشقه صدا ایشیدلمدی . مجاهدین بو محاربه ده یرلره سردکاری دشمن مقتوللرینی خزان موسمنده یورایه تصادف ایدن اورمان یاپراقلرینه دوندردیلر ایسه ده اوکون وقت ظهردن مقدم حربه تشبث اولنورکن نعمان عند المحاربه مظفریت اسلامیه یی کوردکدن صکره کندوسنی شهادتله ملته قربان ایتمسنی جناب حقدن تضرع ایتمش اولدیغندن عجملرك تمامیٔ انهزامی صره سنده خاصره سنه براوق

اصابتله راكب اولدیغی قصراقدن اشاغی دوشوب شهید ویدندهكی لوا یره ساقط اولدی .

نعمان اثنای محاربهده وفات ایدرایسه یرینه حذیفة بن الیمانینك امیرعسكر اولمسی حقندهكی وصیت سابقه‌سی اوزرینه قرنداشی نعیم سنجاغی الوب حذیفه‌یه تسلیم ایلدی . اردوده موجود غزاة مسلمین نعمانك شهادتنه واقف اولوبده محاربه‌جه سؤ تأثیراتمسون ملاحظه‌سیله واقف اولانلر شهادتنی اشاعه اتیه‌رك اقشامه قدر حربه دوام وعجملرك بوزیلوب فراریله قورتیلانلرندن ماعداسی اعدام اولندی . عندالمحاربه تلف اولان عجملر سكسان بیك وحین فرارده اولدریلانلر اوتوز بیك رادهلرنده اولدیغنه مورخینك چوغی اتفاق ایده یورلر .

عجملرك انهزامندن صكره فیروزان همدانه طوغری فرار ایدركن نعیم تعقیب ایله عقبه‌ده یتشدی . عقبه احمال ایله مسدود اولدیغی جهتله مرقوم حیواندن اینوب پیاده اوله‌رق طاغه قاچدی . دردست واعدام اولندی . مسلمین عقبه‌ده اولان عجملری اعدام ومعركه‌ده‌كی اهل اسلام اوكون نهاونده داخل اولوب اموال موجوده‌یی اغتنام ایتدیلر .

كيفيت غنائم مفرزه ايله برابر خـلافت كبرايه عرض اولندقده مظفريتك شـهد بشارتى نعمانك خبر شهادتنك اجيسـيله ممزوج اولديغى حالده بالغ اولديغـندن خليفه كوزلرندن دموع تأسف اقتديلر •

غنايم مذكوره‌دن هر برسوارى يه التى بيك وهر برپياده يه ايكى بيك درهم اصابت ايتدى • بو محاربه دن صـكره فرس ايچون اجتماع وقوعبولمامشدر • ابوموسى الاشعرى رضى الله عنه بصره عسـكريله نهاوند وقعه‌سنده حاضر ايدى • اورادن دينوره كيدرك بش كون محـاصره دن صكره اهاليسـى جزيه ايله مصالحـه يى قبول ايلديلر • بوندنصكره سيروانه كتدكده انلرله ده اولوجهله مصالحه وقوعبولدى •

ابو مـوسى حضرتلرى سـائب بن اقرعى صيره نك فتحنه مأمور ايتدكده صيره ده صلحاً فتح اولندى •

همدان و سائر بلادك فتحى

نهاوند مظفريتندنصكره نعيم وقعقاع رضى الله عنهما عسـكرله همدان اوزرينه كتديلر • اورادەكى فرس مرزبانى درون شهرده تحصن ايتدكده عسـاكر مسلمين طرفلرندن محاصره يه شدت كوسترلدى • مرزبان مقاومتدن

عاجز قالدیغی جهتله جزیه ایله مصالحه یی قبول ایلدی . یزدجردك استمدادی اوزرینه معاونته قیام ایدن، ماهین ملوکی باشلرینه کله جك عقوبتی اکلادقلرندن مرزبانك کوستردیکی معامله یه بالاقتدا حذیفه حضرتلرینه مراجعتله مصالحه یی قبول ایتدیلر .

بو اثناده عبدالله بن عبدالله کوفه دن عزل ایله یرینه ابن حنظله تعیین بیورلدی ایسه ده مشار الیه استعفا ایلدیکندن عمار بن یاسر رضی الله عنه کوفه یه و عمرو بن سراقه بصره یه تعیین ایدلدیلر .

همدان اهالیسی ذکر اولندیغی اوزره قبول مصالحه ایتمشیکن نقض عهد ایله مخالفته قیام ایلدکلرندن نعیم بن مقرن بامر خلافتپناهی عسکرله کیدرك اورایی قبضهٔ تسخیره الدقدنصکره خراسانه طوغری عزیمت و عتبه بن فرقد ایله بکر بن عبداللهی اذربیجانه ارسال ایلدی .

سابق کوفه والیسی عبدالله بن عبدالله دخی اصفهان فتحنه مأمور اولمغله عتبه حلوان وبکر موصل طریقیله محل مأموریتلرینه کتدیلر .

عبدالله بن عبدالله کیدرك اصفهانی شدیداً تحت تضییقه الدقده اهالیسی مقاومتدن عاجز اولدقلری جهتله

بالمصالحه اطاعت كوستردیلر . عنوةً ضبط اولنمش اولان نواحی اهالیسی وطنلرینه عودت ایدرلر ایسه یرلرینه مالك اولملری شرطی بو مصالحه‌نك شروطندن عد اولنمش واصفهان بعد الفتح سائب اورایه محافظ تعیین قلنمشدر .

بعض وقایع

بو سنه عمار بن یاسر حضرتلری كوفه‌یه والی وابن مسعود حضرتلری بیت الماله مأمور اولدقلری حالده كوفه اهالیسی عماری شكوی ایلدكلرندن مشار الیه استعفا ایتمكله یرینه جبیر بن مطعم تعیین بیورلمشدی . صكره بعض اسباب اوزرینه اوده عزل اولنه‌رق یرینه مغیرة بن شعبه نصب اولندی .

مصر والیسی عمرو بن العاص طرفندن مأمور عقبة بن نافع الفهری بو سنه زویله‌یی وزویله ایله برقه اراسنده‌كی نواحی اهالیسنی دائرهٔ انقیاده ادخال ایلدی .

خالد بن الولید رضی الله عنه بو سنه حمصده وفات ایلدی .

وقایع { سنه ۲۲ }

قزوین و بلاد سائر فتوحاتی — طرابلس غرب و برقه‌نك فتحی — اذربیجان و بلاد سائره فتوحاتی وترك غزاسی — خرسانك فتحی — بعض وقایع

قزوین و بلاد سائره فتوحاتی

مغیرة بن شعبه طرفندن براء بن عازب مقدار کافی عسکرله قزوینك فتحنه مأمور ایدیله‌رك اورایی فتح ایتدکدن صکره دیلم حوالیسنی ضبطه چالشمسی امرینی ویردی .

براء ابهره کیدرك بعدالمقاتله اهالیسی استیمان ایلدیلر صلحاً اورایی دائرهٔ انقیاده ادخال وقزوینه عزیمت ایلدی . قزوین اهالیسی برانك کلمك اوزره اولدیغنی ایشتدکارندن دیلم اهالیسندن استعانه ایلدیلر . عساکر مسلمین قزوین حوالیسنه واصل اولدقلرنده اهالی محاربه‌یه باشلامش اولدقلری حالده دیلم اهالیسی طاغ باشنده سیرجی کبی باقوب امداددن استنکاف ایتدکارندن قزوینلیلر بونی کوردکارنده امداددن قطع امید وابهر اهالیسی کبی مصالحه‌یی قبول ایتمشلردر .

براء بوندن صكره ديلم كندكده اهالى انقياد كوستر-
ديلر. بعده جيلان، زنجان طرفلرينه عزيمتله زنجانى
عنوةً فتح ايتدى.

نعيم بن مقرن بوسنه رى حواليسنك فتحى ايچون
عسكرله كندكده رى اشرافندن ابو الفرخان زينبى نام
ذات بلده‌دن چقوب نعيم ايله ملاقات و صلح و مسالمتى
طلب وارزو ايتمشيكن حكمدارى بهرام چوبينك حفيدى
سياوخش عدم قبول ايله دناوند و طبرستان و قومس
وجرجان بلادندن استمداد و كليتلو عسكر جلب ايلدى.
فرسلرك كثرتى جهتيله محاربه مشكل اوله‌جغى و بر مدخل
مناسبدن كندوسى براز عسكرله شهره كيروبده عساكر
مسلمين دخى بو صره‌ده ايلروله‌يكى حالده دشمن تلاشه
دوشه‌رك تسخيرده سهولت حصوله كله‌جكى زينبى
طرفندن اخطار اولنمسى اوزرينه نعيم براز سوارى ايله
زينبى بو ايشه مأمور ايتمكله زينبى اعدانك مأمول ايتمديكى
بر جهتدن عسكرله بغتةً شهره دخول و حركات عسكريه
ايله دشمنى اشغال ايلدى. سياوخش عسكرله قتاله
باشلايوب بعض مرتبه ثبات دخى كوسترمش ايسه‌ده
او صره‌ده شهره طوغرى ايلروليان عساكر مسلمينك
ارقه طرفدن تكبير صدالرينى ايشتمكله عسكرى بوزلدى.

وری شهری ضبط ایله بالتخریب کیفیت امر المؤمنین حضرتلرینه عرض اولندی.

شهرمذ کورك خرابندن صکره عمرانی بالتجدید زینی متعلقات وتوابعیله اوراده شرف واعتباره نائل اولمش وبوشرفی پك چوق وقتلر خاندانی اوزرنده باقی قالمشدر.

امیر المؤمنین رضی الله عنه حضرتلری نعیمه یازدیغی جوابنامه‌ده قرنداشی سوید بن مقرنی هند بن عمرو الجملی ایله برابر قومسه کوندرمسی امرینی ویردی. سوید عسکرله کیتدکده قومس اهالیسندن هیچ بر کمسه مخالفت ایتمیوب جمله‌سی اطاعت کوستردیلر. بونی متعاقب طبرستان وجرجان بلادی جزیه ویرمك شرطیله مصالحه‌یی قبول ایتمشلردر.

طرابلس غرب وبرقه‌نك فتحی

سنهٔ مرقومه‌ده عمرو بن العاص مصردن برقه‌یه کیدرك جزیه ویرمك اوزره اهالیسی قبول مصالحه ایلدیلر.

برقه‌نك فتحندن فارغ اولدقدن صکره طرابلس غربه عزیمت ایتدی. وطرابلس غرب برماه تحت محاصره‌یه آلندرق هرنقدر تضییق اولندی ایسه‌ده فتحنه ظفر بولنه‌مدی.

عمرو بن العاصـك عسـكری ایچنده بولنان بنی مدلج قبیله سندن بریسی یدی نفر رفقاسیله صیدوشـكار ایچون شهرك غرب جهتنه کیتدکلرنده حرارت شمسك شـدتندن ناشی رجعت ایدرکن دکز جانبنده‌کی یولی طوتدیلر . شهرك سـوری ایسه دکزه متصـل اولیوب ییانده بر طاقم روم کمیلری طوره‌یور ایدی . مدلجی ایله ارقداشلری شهر ایله دکز اره‌سندن یوریدکلرنده اورادن شهره کیدر بر مسلکه تصادف ایلدکلرندن همان مسلك مذکوردن شهره دخول ایله برابر صوت بلند ایله تکبیر المغه باشلادیلر . اهالی شهری اسلام عسکری باصدی دیه‌رك شدت تلاش ایله بعضیلری کمیلره التجا وبعضیلری اللرینه قلیج الوب شاشقین شاشقین اوته‌ده بروده جولان ایدرکن عمرو بن العاص ایله یانده‌کی جنود مسلمین کیفیته وشهر ایچنده‌کی قارشقلغه کسب وقوف ایدرك همان هجوم وبلده‌یی ضـبط ایدی ویردیلر . مخا-لفلردن یالکز کمی‌یه قاچانلر قورتیلوب ماعداسی مقتول اولدی .

طرابلس بلادندن سـبره قلعـه‌سی برحصن قـوی اولدیغنـدن عمرو طرابلسـه نزول ایلدیکی وقت سـبره اهالیسی قلعه‌لرنده تحصن ایتمش ایدیلر . عمرو بن العاص اوزایه براردو سوق ایلدی . اهالیٔ مرقومه طرابلس

غرب شهری الندیغندن هنوز خبراله مدقری جهتله عسکر سبره یه تقرب ایلدیکی وقت اهالی مواشیلرینی رعی ایچون طشره چقارمق اوزره قلعه قپوسنی اچمشلر ایدی . او صره‌ده عسکر همان قپویه یناشوب ایچرویه دخول ایلدیلر . عمرو بن العاص بوندن صکره او حوالیده بولنان بعض قبائل و بلادی دائرهٔ اطاعته المشدر .

اذربیجان و بلاد سائره فتوحاتی

اذربیجان حوالیسنک فتحنه طرف عالئ خلافتدن بکیر بن عبد الله حضرتلری مأمور ایدی . فرخزادک اوغلی و قادسیه محاربه‌سنده مقتول اولان رستمک برادری اسفندیار مقدما عسکر اسلامه قارشو هزیمت کوروب اوته یه بریه طاغلمش اولان فرسلردن تصادف ایدنلری باشنه جمع ایله طاغده باردو تشکیل اتمش اولدیغی حالده بکیر عسکرله اورایه تقرب ایلدی . اسفندیار اسارتندن صکره نفسنک سلامتی ایچون اهل اسلامه برخدمت کوسترمک ارزوسنی التزام ایله اذربیجانک فتحنی تعهد و بکیر شو تعهددن طولایی ابراز ممنونیت ایلدی . بناءً علیه اسفندیارک وساطتیله قلعه‌لردن ماعدا اذربیجان بلادینک

جملەسی جزیه ویرمك شرطیله دائرهٔ انقیاده داخل اولدیلر. لکن قلعەلرده متحصن اهالی موقعلرینك صعوبتنه مغروراً اطاعتدن استنکاف ایدرك بکیرك رفاقتندهکی قوهٔ عسکریه ایسه بو ایشی کورمکه کافی اولمدیغندن وقوع بولان مراجعتی اوزره خلیفهٔ ذیشان حضرتلری سماك بن خراشەنك براز عسکرله بکیره امداده کوندرلمسی ایچون نعیم بن مقرنه امر ویرمکله سماك عزیمت و بکیر ایله ملاقات ایتدکدنصکره بالاقدام بعض قلعەلرك فتحنه موفق اولدیلر عتبة بن فرقد دخی حوالیٔ مرقومەده برطرفدن فتوحاته دوام ایدهیور ایدی.

بکیر بوندنصکره باب طرفنه کیتمسنی خلیفەدن استیذان ایلدکده خلیفه رخصت اعطا ایله برابر فتح اولنەجق محللره عتبەنك محافظ تعیینی امرینده اعطا بیوردی.

شو امر و رخصت اوزرینه عتبه ایلرویه تجاوز ایدر ایکن فرخزادك اوغلی بهرام تعرض ایتمك ایچون عسکرله عتبەنك اوغورینه چیقدیغی صرەده عتبه حرباً بهرامك عسکرینی بوزوب تارمار ایتدی. کیفیت یداسارتده بولنان برادری اسفندیارك مسموعی اولدقده توسطیله اذربیجانه ملحق قلاع و بقاعك هپسی صلحاً اطاعتی قبول ایتدیلر.

عتبه بوندنصکره شهرزور و صامغان طرفلرینه کیدرك

حرب ایلدیکندن او حوالی خلقیده جزیه و یرمك شرطیله مصالحه‌یی قبول ایلدیلر • بو محاربه‌ده خیلی اکراد مقتول اولمش و کیفیت بارگاه خلافته لدی العرض عتبه اذربیجان و ملحقاتنه و هرثمة بن عرفجه موصله والی تعیین اولنمشلردر •

جانب عالیٔ خلافتپناهیدن سنهٔ مرقومه‌ده ابوموسی الاشعری حضرتلری بصره‌یه اعاده بیوریلوب ویریلان امر اوزرینه ابوموسی سراقة بن عمروی باب حوالیسنك تسخیری ایچون کوندرمکله سراقه بصره‌دن حوالیٔ مذکوره‌یه طوغری حرکت و رفاقتنده‌کی عسکرك مقدمه‌سنه عبدالرحمن بن ربیعه‌یی، صاغ جناحه ابن اسید الغفاری‌یی صول جناحه بکیر بن عبداللهی ترتیب ایلمشیدی • بابه طوغری سبقت ایتدکدن صکره خلیفه رضی الله عنه حضرتلری حبیب بن مسلمه‌یی جزیره‌دن سراقه‌نك امدادینه مأمور ایلدیکندن یرینه زیاد بن حنظله تعیین بیورلدی •

مقدمة الجیش عبدالرحمن بن ربیعه بابه تقرب ایلدیکی وقت باب حوالیسنده حکمدار بولنان شهریار بالمخابره استیمان و دائما مسلمینه اطاعت و معاونت ایتمك اوزره جزیه‌دن عفوینی التماس ایتدی • عبدالرحمن شهریاری سراقه‌نك یاننه کوندروب صورت حال بارگاه خلافته

عرض اولندقده شهریارك اولوجهله ترویج التماسنه
مساعده بیورلمشدر.

سراقه بابك فتحندن فارغ اولدقدن صكره بكیر بن
عبداللهی موقان (مغان) ه وحبیب بن مسلمه‌یی تفلیسه
حذیفة الیمانی‌یی لان جبالنه، سلمان بن ربیعه‌یی دیكر بر
طرفه مأمور ایدرك كیفیتی حضور خلافته عرض ایتدكدن
صكره ارتحال دار بقا ایتمكله یرینه عبدالرحمن بن ربیعه
تعیین بیورلدی. وامراء مشارالیهمدن بكیر بن عبدالله
موقانك فتحنه موفق اولدی.

بو اثناده جانب خلافت كبرادن تركلره غزا ایچون
عبدالرحمن بن ربیعه‌یه امر ویرلمكله عبدالرحمن بابه
وشهریاری رفاقتنه الهرق اورادن بلنجر قبائلنه كتدی
ایسه‌ده بلنجر تركلری فرار ایتدكلرندن براز ایلرو كیتدكدن
صكره اله كچوردكلری غنائم ایله عودت ایتدیلر.

خراسان وبلاد سائره فتوحاتی

سبقت ایدن فرس محاربه‌لرنده ایران اردولری طرف
بطرف پریشان ویزدجرد جهت بجهت كریزان اولدیغی
اثناده فرس اهالیسی اسلام علیهنده تحریكه دوامدن خالی
اولمدیغندن ممالك ایرانیه‌نك كاملاً ضبطیله دولت ساسانیه‌نك

اورطه‌دن قالدیرلمسی خلافت کبراجه قرارلاشدیریله‌رق ترتیب اولنان امرا الویه‌سنك تصورتله تقسیم اولندیغی (۱۷) سنهٔ هجریه‌سی وقایعی صره‌سنده بیان اولنمشیدی ·

امراء مشارالیهمدن خراسان حوالیسی فتوحاتنه مأمور احنف بن القیس حضرتلری اشبو یکرمی ایکنجی سنهٔ هجریه‌ده عسکرله کیدرك بلاد فرسدن هراة نام شهری عنوةً فتح ایلدی و اورایه صحار بن فلان العبدی نام ذاتی استخلاف ایتدکدن صکره مروالشاهجانه عزیمتله مطرف بن عبدالله الشخیری نیشابوره ، حرث بن حسانی سرخسه کوندردی ·

یزدجرد اوارالق مروالشاهجانده بولندیغی حالده غزاة کرامك اوحوالی‌یی سطوت و مهابتله دترتمکه باشلادقلرینی ایشتدکده مروالشاهجاندن مروالروذه فرار ایتمکله احنف مروالشاهجانی فتح و حارثة بن النعمان الباهلی‌یی اورایه عامل تعیین ایلدی ·

بونی متعاقب کوفه جانبندن ترتیب اولنان قوهٔ امدادیه احنف حضرتلرینك بولندقلری موقعه واصل اولدیغندن کوفه عسکرینی مقدمه‌یه بالتعیین مروالشاهجاندن مروالروذه متوجهاً یوله چقدی · یزدجرد بلخده ترتیب ایلدیکی عسکرله قارشوکلوب حربه تصدی ایتدی ایسه‌ده

منهزماً جیحون نهرینی عبور ایله فرار وخراسان اهالیسی
استیمان ایلدیکندن خراسان ایله نیشابور وطخارستان
ارالرنده‌کی بلاد صلحاً فتوحات اسلامیه صره‌سنه داخل
اولدی٠

احنف طخارستانه ربعی بن عامری والی تعیین
ایلدکدنصکره مروالروده عودت وکیفیتی عرض عتبهٔ
خلافت ایلدکده خلافت کبرا جانب عالیسندن اصدار
بیوریلان جوابنامه‌ده شمدیلك نهرك بروطرفنده‌کی بلادك
فتحیله بالاکتفا ماوراءالنهر بلادینه تجاوز اولنماسی
امری ویرلدی٠

یزدجرد مروالروده‌ده ایکن چین و ترك وصغد
حکمدارلرندن استمداد ایلمش اولدیغی حالده فرسلرك مغلوب
اولدیغی ویزد جردك نهری عبور ایلدیکی خبری شایع
اولمغله خاقان ترك ایله فرغان وصغد اهالیسی معاونته قیام
ایلدیلر٠ بناءً علیه یزدجرد خاقان ترك ایله برابر خراسانه
متوجهاً بلخ شهرینه کلمکله اوراده‌کی کوفه عسکری
مروالروده‌ده بولنان احنفك یاننه عودت ایلدی٠ یزدجرد
ایله خاقان بلخ وخراسان طرفلرینی بعدالاستیلا برجسیم
اردو ایله مروالروذه اچلدقلری خبری احنفه بالغ اولدقده
یکرمی بیك نفر بصره وکوفه عسکری طاغ اتکنده

ایندریلوب ایکی عسکر خندق انشاسیله تحت استحکامه کیرمش وکونلرله محاربه یه حاضرلنمش اولدقلری حالده مبارزه صورتیله حربه ابتدا اولندی. ترکلردن اوچ نفر بهادر ایریلوب اهل اسلامدن مبارز طلب ایتدکلرنده امیر عسکر اسلام احنف حضرتلری بالذات قارشو چقه‌رق اوچیده برر برر احنفله مبارزه ایدرکن مقتولی اولدیلر.

خاقان ترك بو مبارزه‌دن تشاؤم ایلدیکندن کیجه‌وقتی عسکرینی الوب بلخه طوغری چکلدی. یزد جرد یالکز قالمغله یانده‌کی اموال وخزائن ایله جیحونی کچمك استدکده اشراف و ارکان دولتی اسلام ایله مصالحه‌نك عاقبتی خیرلو اوله‌جغنی ونهرك اوته طرفنده‌کی ترکلردن محافظهٔ اموال ممکن اوله‌میه‌جغنی اخطار ایتدیلر ایسه‌ده یزد جرد دکلیوب نهری کچمکه حاضرلنمسیله برابر یانده‌کی اموال وخزائنی جبراً النددن الدقدن صکره کندوسنی حالنه براقدیلر. نهری کچدکده خاقان ترکك امریله ارائه اولنان محله کیدرك حضرت عثمانك خلافتی زمانه دکین اوراده اقامت ایلدی.

یزد جرد چکیلوب کتمسنی متعاقب فرسك ارکان واشرافی یدندن نزع ایتمش اولدقلری اموال و خزائنی احنف حضرتلرینه کوتوروب بالتسلیم جزیه‌یی قبول ایله

صلح التماسنده بولندقلرندن اولوجهله مصالحه عقد اولندی .

احنف بلخده براز اقامت وبعده مروالروده عودتله غنائم موجوده‌نك خمسنی خبر فتوحاتی حاوی مكتوبله مدینهٔ منوره‌یه كوندروب ماعداسنی بین المجاهدین تقسیم ایلدی .

خبر فتوحات دارالخلافة العلیه‌یه بالغ اولدقده امیر المؤمنین رضی الله عنه افندمز عمومی جمع ایله شو خطبه‌یی ایراد بیوردیلر .

«ای معشر مسلمین اكاه اولیكزكه مجوسیلرك حكمدارلری كیتدی . برده اهل اسلامه ضرر ویره‌جك برصورتله بلده‌لرندن برقارش یره بیله مالك اوله‌مزلر . الله تعالی حضرتلری انلرك یرلرینه ودیارلرینه واولادلرینه سزلری وارث قلدی نوجهله عمل ایده‌جككزه نظر بیورر . سز مسلككزی تبدیل ایتیكزكه جناب حق دخی سزی بشقه برقوم ایله استبدال ایتیه . بن شو امت اوزرینه بشقه شیدن قورقم . كندی جانكزدن كله‌جك حالدن قورقرم» .

بعض وقایع

دمشق والیسی معاویه بوسنه اون بك عسكرله بلاد رومه داخل اوله‌رق غزا ایتمش واوغلی یزید ایله عبدالملك بن مروان سنهٔ مرقومه‌ده تولد ایلمشدر .

حضرت عمر رضی الله عنه بو سنه حج شریفی ادا بیوردیلر .

بعض مورخلر همدانك ایکنجی فتحی سنهٔ مذکوره‌ده وقوعبولدیغنی بیان ایتمشلردر .

علاء الحضرمی بو سنه وفات ایلدی . رضی الله عنه .

وقایع { سنه ۲۳ }

فتوحات - حضرت عمرك شهادتی و شوری - اول حضرتك صفت و بعض سیر شریفه‌لری

فتوحات

فتح توج - امراء کرام اسلام عسکرله ممالك ایران ایچرولرینه اچلدقلری وساریة بن زنیم الکنانی حضرتلری برفرقهٔ عسکریه ایله ممالك مذکوره‌یه دخول ایلدیکی وقت عجملر توج دینلان بلده حوالیسنده مجتمع اولمشلر ایدی . اسلام اردوسی عجملر اوزرلرینه دفعةً طوپلیجه کتمیوب اول امرده برقوهٔ مفرزه کوندردیلر . شو مفرزه‌نك کلمك اوزره اولدیغنی عجملر ایشتدکلرنده جمعیتلری متفرق اولدی . بو صره‌ده مجاشع بن مسعود جنود مسلمین ایله

سابور وارد شیر خره جهتلرینه کیدرك بالمقاتله غلبه وتوج شهرینی محاصرةً فتح ایلدی.

اصطخر وجورك فتحی . عثمان بن ابی العاص الثقفی عسکرله اصطخره کیتدکده اهالیسی جور (فیروزاباد) طرفلرینه چکلمشلر ایدی جوره عزیمتله محاربه وقوعنده فرسلر منهزم وجور دخی دائرهٔ فتوحاته داخل اولوب اهالی جزیه‌یی قبول ایتدیلر . بوندن صکره کازرون ونوبندجان مدینه‌لری فتح اولندی.

شیراز وارجانك فتحی — فتوحات مذکوره عقیبنده ابوموسی الاشعری حضرتلری عسکرله اردوی همایونه التحاق ایلدیکندن شیراز وارجان شهرلری فتح ایله اهالیلری جزیه‌یی قبول ایلدیلر. عثمان بن العاص اول اثناده جنابه بلده‌سنی فتح ایلدکدن صکره چهرم ناحیه‌سنده تجمع ایدن فرسلری حرباً بوزوب پریشان ایتدی.

فتح بسا ودارابکرد — ساریه بن زنیم الکنانی سنهٔ مرقومه‌ده عسکرله کیدرك بساو دارابکرد شهرلرینی محاصره ایلدی . فارس اکرادی طوپلانوب صحراده عساکر موحدین ایله قتاله باشلادیلر. عساکر اکراده نسبتله جنود مسلمینك قلتی جهتیله بو محاربه‌ده مخاطره‌یوز کوستره‌جکی وقت امیرالمؤمنین حضرت عمر رضی الله

عنه افندمز مدینهٔ منورەده منبر اوزرنده خطبه قرائت
بیورەبورلر ایدی . منبردن (یاساریة الجبل) دیو رفع
صدا بیورمقله صدای عالیلری صحرای مذکورده محاربه
ایتمکده بولنان ساریەنك سمعنه واصل اولدیغندن مشار
الیه عسکرله طاغ اتکنی طوتوب حربه دوام وکردلره
غلبه ایلدی . بومحاربەده اغتنام اولنان اموالدن بر
چکمجەده برکرانقیمت جوهر بولندیغندن ساریه شو
جوهرك خلیفەیه ارسالنی رفاقتندەکی مجاهدیندن التماس
ایتدکده هپسی موافقت کوستردی . جوهرمذکور خمس
غنائم ایله کوندرلمش ایسەده خلیفه قبول ایتمیوب اعاده
وصاتیلوب اقچەسنك مسلمینه تقسیم اولنمسنی امر بیوردی .
اویله یاپدیلر .

فتح کرمان — امراء اسلامدن سهیل بن عدی
کرمانك فتحنه مأمور ایدی . عبدالله بن عبدالله بن عتبان
دخی عسکرله کیدرك ایکیسی برلشدکدن صکره کرمان
حوالیسنده مجتمع ایران عسکرینی حرباً دوچار انهزام
ایتدیلر . وبوهزیمت اوزرینه فرس عسکری فرار ایدرکن
اهل اسلام یوللرینی طوتوب اله کثیردکلرینی اولدردیلر .

عساکر مسلمینك قول امراسندن نسیر بن عمروالعجلی
جیرفت نام بلدەیی ضبط ایچون عسکرله یوله چیقدقده

كرمان مرزبانه تصادف ايتمكله مرزبان مرقومى قتل ايلدى. بعض روايتجه كرمانك فاتحى عبدالله بن بديلدر.

فتح سجستان — امراء كرامدن عاصم بن عمرو سجستان حواليسنده بولنان فرسلرله محاربه وغلبه ايتدكدن صكره ايرانيلر زرنجده تحصن ايلديلر. عساكر مسلمين شديداً حصر وتضييقه باشلادقلرنده اهالئ سجستان اراضيدن خراج ويرمك اوزره صلحه رغبت كوستر-دكلرندن اولوجهله عقد مصالحه اولندى.

فتح مكران — امراء اسلامدن حكم بن عمرو التغلبى مكران فتحنه مأمور اولمغله شهاب بن مخارق وسهيل بن عدى وعبدالله بن عبدالله بن عتبان دخى حكم ايله برلشوب كتدكلرنده سند حواليسندن مكران اهاليسنه عسكرله امداد ووقوع بولدى ايسه‌ده جنود مسلمين صلابت ارائه‌سيله حربه دوام ايلديلر. مكران اهاليسى ومعا-ونلرى اقبح هزيمتله پريشان اولوب جنود اسلام طرفلرندن منهزملر كونلرجه تعقيب واله كچوريلانلر اعدام ايدلدى. ومكران دخى فتح ايدلدى.

اكراد وقعه‌سى — ايران ممالكى فتوحاتنه مأمور امراء كرامك هرطرفدن عسكرله ممالك مذكوره‌يه دخول ايله بازار كارزاره شدت ويردكلرى اثناده ابو-

موسی الاشعری امیرالمؤمنین حضرتلرینك امریله لاجل۔
الامداد عسکرله بصره‌دن چقوب نهایت حدوده قدر
کیتمکه مأمور ایدی. بناءً علیه مقدار وافی غزاة کرام
ایله بیروز طرفنه کیدرکن نهر تیری ومنادر اراسنده
اهواز کردلرندن بر جمعیته تصادف ایلدی. میانهٔ طرفینده
قتال شدید وقوعیله رؤسای عسکر اسلامدن مهاجر بن
زیاد شهید اولدی. جنود موحدین نصرت الهیه‌یه
اعتماداً محاربه‌ده ثباتی التزام وعساکر اکرادی دوچار
انهزام ایلدیلر.

ابوموسی اکرادك ارتق تجاوز ایده‌جك اقتدارلری
قالمدیغنی کوروب اصفهان حوالیسنده‌کی اردوی اسلامه
امداد ایچون عزیمت وبرادری ربیع بن زیادی محاصره
التنده براقدیغی اکرادك اضمحلالنه مأمور ایتمشدی.
اصفهاندن بصره‌یه دوندیکی وقت ربیع دخی بیروزی
فتح وغنائم ایله عودت ایلدی. خمس غنائمی فتحنامه
ایله مدینه‌یه ارسال ایتدیلر.

بو اثناده ابوموسی طرفندن زیاد بن سمیه خدمتده
قوللانیله‌یور دیو ضبة بن محصن جانبندن بارکاه خلافته
شکایت وقوعبولدیغندن عند التحقیق زیادك استخدامه
اهلیتی تحقق ایدرك ضبه‌نك شکایتی رد اولندی.

حضرت عمر افندمزك شهادتى

مغيرة بن شعبه‌نك كوله‌سى ابولؤلؤه نام نصرانى بركون امير المؤمنين حضرت عمرو بن الخطاب رضى الله عنه افندمزه زقاقده تصادفله «ياامير المؤمنين مغيره‌يه كونده ايكى درهم ويرمك اوزره خراجه مقطوع ايسه‌مده بومقدار خراج پك چوقدر تقليلنه امر وير» ديدكده حضرت عمر «صنعتك ندر» ديو سؤال ايلدى. ابولؤلؤه «صنعتم دولكرلك نقاشلق تيمورجيلق» سويلكله خليفه صنعتكه كوره خراجك چوق دكلدر» بيورديلر.

خليفهٔ اكرم حضرتلرى ابولؤلؤه‌نك يل دكرمنى ياپمق بيلديكنى ايشتمش اولدقلرندن مدينه‌ده اعمال اولنمق اوزره بريل دكرمنى انشا ايتمسنى مرقومه امر ايتدى. ابولؤلؤه «سكا بر دكرمن ياپه‌يم‌كه آسياب فلك دوندكجه حوادثى شرقدن غربه قدر دللرده داستان اوله» سويلدكده خليفه «شو كوله بكا سؤقصد نيتنده اولديغنى ايما ايده‌يور» بيورديلر.

يوم مذكورك اوچنجى كونى صباحلين خليفهٔ اكرم حضرتلرى صباح نمازينى قلمق ايچون مسجد شريفه

کیدرك جماعت مسلمینه امامتله نماز قیلمقده ایکن ابولؤلوه نصابی وسطنده واقع ایکی باشلی بر خنجرله بغتةً یوریوب مشارالیه حضرتلرینی التی یردن ضرب وجرح ایلدی بوجریحه‌لرك برنجیسی والك شدیدی کوبکی التنده‌کی یاره ایدی. کلیب ابن ابی البکیر اللیثی ایله جماعتدن بعضیلرینیده جرح وقتل ایله فرار ایتدکدن صکره خلیفهٔ اکرم حضرتلری سلاحك تأثیرینی حس ایدوب یره دوشمکله جماعته نماز قیلدرمسنی عبدالرحمن بن عوف حضرتلرینه امر بیوردیلر ذات عالیلری مجروحاً یرده قالمش اولدقلری حالده جماعت نمازی قیلدقدن صکره ارقه‌ده سعادتخانه‌لرینه کوتورلدی.

جریحه‌نك شدتی جهتیله خلیفهٔ عالیشان افندمز حیاتلرندن امیدسز اولدقلرندن خلافته کیمك احق اولدیغنی بالمطالعه «ابوعبیدة بن الجراحك امین امت اولدقلرینی حضرت پیغمبر بیان بیورمشلردی. حیاتده اولسه ایدی انی استخلاف ایدر ایدم» دیدکدنصکره عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنهی جلب ایله «سنی استخلاف ایتمك ارزوسنده‌یم» دیدکده عبد الرحمن «بو امری قبوله دائر بکا نصیحت ایده‌بیلورمیسن» سویلدی. خلیفه «ایده‌م» جوابنی ویردی.

بوندن صکره عشرهٔ مبشره‌دن عثمان وعلی وزبیر و سعد رضی الله عنهم حضرتلرینی جلب بیوردیلر. طلحه رضی الله عنه مدینه‌ده حاضر دکلدی. خلیفهٔ ذیشان رضی الله عنه مشار الیهمه خطاباً «طلحه‌نك ورودینه انتظاراً اوچ کون بکله‌یکز. کلمز ایسه امریکزی قضا ایدیکز» دیدکدن صکره حضارك هر برینه بشقه بشقه خطاب ایله «یاعلی ولایت ناسك اموری سنده تقرر ایدر ایسه بنی هاشمی رقاب ناسه تحمیل ایتمه‌لیسن». «یاعثمان امور ناسه والی اولدیغك‌ده بنی ابی معیطی خلقك رقابنه تحمیل ایتمه‌لیسن». «یاسعد امور ناسه والی اولور ایسه‌ك اقاربکی رقاب ناسه تحمیل ایتمه‌لیسن» دیو توصیه و «قالقیکز. بالمشاوره امریکزی قضا ایتیکز. باشلایکز» دیو اراده بیوردیلر.

بوندن صکره ابوطلحة الانصاری حضرتلرینی جلب ایله مذاکره اولنه‌جق محلك قپوسی اوکنده طوروب ایچرویه کیمسه‌یی براقمامسی امرینی اعطا ایلدی. وهر کیم خلیفه اولور ایسه انصار کرامه حرمتله محسنلری حقلرنده احسان ومسیئلری ایچون عفو ایله معامله اولنمسی وعربلرك مادهٔ اسلام اولدقلری جهتله صدقاتدن حقلرینك تمامیله ویرلمسنی امر ایتدی.

بعده مخدوم عالیلرینه خطـاب ایله « یاعبدالله باق بنی اولدرن کیمدر » بیوردیلر . عبدالله « یا امیرالمؤمنین قاتلك مغیرة بن شعبه‌نك کوله‌سی ابولؤلؤه‌در » دیدکده خلیفهٔ گزین حضرتلری « الحمدلله که اولوم جناب حقه سجدهٔ واحده ایتمش اولان برکیمسه‌نك یدیله اولمدی یاعبدالله عایشه‌یه کیت . سؤال ایت . حضرت رسـول اکرم وابی بکرالصـدیق ایله برابر دفن اولنمقلغم ایچون بکا یر ویررمی . یاعبدالله اکرناس برایشـده اختلاف کوسترر ایسه سن اکثریت طرفنده بولن . اکرمشاوره‌ده بولندك ایسـه عبدالرحمن بن عوفك بولندیغی طرفدن آیرلمه . یاعبـدالله خلقه اذن ویر هرکیم دیلرسـه یانمه کلسون » بیوردیلر . ومهاجرین وانصار حضور عالیلرینه ادخال اولوب سلام دویردیلر .

بوندن صـکره مخدوم عالیلرینه باقوب « یاعبـدالله باشمی یاصدقدن قالدر . طپراق اوستنه قو . رجا اولنورکه ارحم الراحمین باقوبده بکا مرحمت بیوره » سویلدی .

بنی الحرث بن کعب قبیله‌سندن جلب اولنان طبیب خلیفه حضرتلرینه خرما نبیذی وصکره سوت ایچروب ایکیسیده تغیر ایتمکسزین خروج ایتمکله طبیب « یاامیر-المؤمنین عهدیکی ادا ایله » دیو امیدسزلکی ایما ایلدی .

خليفهٔ عاليشان افندمز بونی متعاقب حالت احتضاره تصادفله سرمبارکلری فرزند مکرملری عبدالله حضرتلرینك قوجاغنده اولدیغی حالده

ظلوم لنفسی غیر انی مسلم
اصلی الصلوة کلها واصوم

سویلیوب ذکر الله وکلمتین شهادتینی ادایه دوامدن فارغ اولمقسزین مجروحیتنك بشنجی و(٢٣) نجی سنهٔ هجریه ذی الحجه سنك یکرمی التنجی بازار کونی مرغ روح مقدسلری کلشنسرای جنانه پرواز ایدوب جسد شریفلری غسل وتکفین ایله نمازی قلندقدن صکره وصیت علیه‌لری اوزره مرقد جلیل حضرت پیغمبری قربنده واقع مدفن صدیق اکبر اتصالنده دفن اولندی. سن عالیلری اصح روایاتجه التمش اوچ ومدت خلافتلری اون بچق سنه‌در. رضی الله تعالی عنه.

خلیفهٔ مغفور حضرتلرینك وفاتی متعاقب قاتلی ابولؤلؤه جفینه وهرمزان ایله بعد الاتفاق اوجنایتی ارتکاب ایتدیکی مخدوملرندن عبید اللهه خبرویرلدیکندن عبدالله کیدرك اوچنیده اعدام ایلدی. جنایتلرنده اشتباه اولنانلرك قبل الثبوت اعداملرینه تصدی ایتمسندن طولایی

حضرت علی وبعض اصحاب کرام عبیداللهك قصاصاً
اعدامنه اصرر ایلدیلر ایسه ده عمرو بن العاص ٢
« دون کی کون باباسی مقتول اولدی . بو کونده اوغلنی‌
می اولدره لم » دیو مخالفت کوسترمکله خلافت حضرت
عثمانده تقرر ایلدکده ابولؤلؤه دن ماعداسنك وارثلرینی
دیتله بالارضا عبیدالله‌یی قصاصدن عفوایتدرمشدر .

شوری

خلیفهٔ شهید رضی عنه رب الوحید حضرتلری
ـ بالاده بیان اولدیغی اوزره ـ حیاتندن امید منقطع
اولدقده بقیهٔ عشرهٔ مبشره اولان التی ذاتك شورایه
وضعیله ایچلرندن کیمك حقنده اتفاق آرا حاصل اولور
ایسه اکا بیعت اولنمسنی وصیت بیورمشلردی . طائر
روح مقدسلری روضهٔ خلد اعلاده اشیانساز اولدقده
حضرت عثمان وحضرت علینك ماعداسی اعباء خلافتی
تحملدن استنکاف کوسترمکله عموم طرفلرندن حقوق انتخابیه
عبدالرحمن بن عوف حضرتلرینك کف کفایت وتصویبلرینه
تودیع اولندی .

عبدالرحمن براز زمان افکار عمومیه‌یی تدقیق
وتشریح ایله اوغراشوب اکابر واشرافه مراجعتله

«بن پك اغر بار امرمشكل التنه دوشدم . الله ايچون بكا ياردم ايديكز» ديوحق وصوابى تحريده بغايت اهتمام كوستردى . عمومك افكارى حضرت عثمان وحضرت على رضى الله عنهمانك خلافتنده اتحاد وتساوى اوزره اولوب بريسنى ديكرينه ترجيح ايده جك هيچ برفكره ظفر ياب اوله مدى .

حضرت عمر رضى الله تعالى عنه افندمزك يوم وفاتنك اوچنجى كونى اصحاب كرام مسجد شريفده تجمع ايدرك عبد الرحمن بن عوف رضى الله عنه سيد المرسلين صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز زمان حياتلرنده يد سعادتلريله تعميم وكندوسنه اعطا بيورمش اولدقلرى عمامهٔ شريفه‌يى باشنه وضع وقليجنى تقليد ايتمش اولديغى حالده منبر نبوى يه صعود ايله « ايها الناس . خفى وجلى هردرلو تحقيقاتى اجرا ايلدم . شوايكى ذاتك بريسنى ديكرينه ترجيح ايده جك هيچ برفكره تصادف ايده مدم » ديدكدنصكره حضرت على يه خطاباً

« ياعلى اياغه قالق » سويلدى .

حضرت على قيام ايله منبرك اوكنده طوردى .

عبدالرحمن حضرتلرى حضرت علينك الني النه الوب « ياعلى كتاب الله وسنت رسول الله وسيرت

شیخین ایله عامل اولمق اوزره بیعتی قبول ایده جکمیسن»
دیدی .

حضرت علی « بن کندی جهد و قدرتمه کوره
عمل ایده بیلورم» سویلدی .

عبدالرحمن حضرت علینك النی صالیویروب حضرت عثمانه
خطاباً یاعثمان ایاغه قالق » سویلدی .

حضرت عثمان قیام ایله منبرك اوکنده طوردی .

عبد الرحمن حضرتلری حضرت عثمانك النی الـه
الوب حضرت علی‌یه ایراد ایتدیکی سؤالی حضرت
عثمانه‌ده ایراد ایلدکده «نعم» جوابنی القله باشنی سقف
مسجده طوغری قالدیروب «الهی شو امر عظیمدن بنم
بوینمده هرنه وار ایسه عثمانك رقبه‌سنه وضع ایلدم»
دیدکدنصکره کندوسی منبرك درجهٔ علیاسنده و حضرت
عثمان برقدمه اشاغیده قاعد اولدیغی حالده بیعت عمومیه
رسم مشروعی اجرا اولندی .

حضرت علی‌یه‌ده تکلیف بیعت اولندقده «خلافته
کیمك احق اولدیغی عموم بیلورکن مقتضای علمه کوره
حرکت اولنمدی . معمافیه مسلمینك سلامتی بنم تسلیمه
و حیف ایسه یالکز بکا عائد اولدیغی حالده امر خلافتدن

ال چکدم» دیه‌رك عثمان ذی‌النورین حضرتلرینه بیعت ایلدی.

عمر الفاروق رضی الله عنه افندمزك نسب و صفت و بعض سیر شریفه‌لری

فاروق منیع الجناب رضی‌عنه رب الوهاب افندمز حضرتلرینك نسب عالیلری عمر بن الخطاب بن نفیل بن عبدالعزی بن‌ریاح بن‌عبدالله بن‌قرط بن‌زراح بن‌عدی بن کعب بن‌لؤی اولوب کنیه‌سی ابوحفص‌در. والده‌لری حنتمة بنت هشامدر. صفت شریفه‌لری اوزون بویلی متناسب‌الاعضا، بکزی قرمزی‌یه مائل بیاض، لحیهٔ‌شریفه‌لری آق ایدی. باشنده صاچ یوغیدی.

ذکا و فطانت و اصابت‌رأی و عدالتله متصف‌اولوب زهد و انقیاده یکتا ایدیلر. خلافت جلیله‌لری مدتنده اتخاذ بیورمش اولدقلری مسلك عالیده کندوسندن‌صکره سلوکه هیچ برخلیفه مقتدر اوله‌مدی.

زمان عدالت‌نشان عالیلرنده اسایش‌مسلمین بردرجه‌یه وارمشیدی که الك متعین وشریف بر ذات الك وضیع مسکین برادمدن ادعای حقوق ایتسه اوسائل‌اوشریفدن

وجه شرعی اوزره تمامیله حقوقنی استیفا ایده جکندن امین ایدی .

اصحاب جرم و جنایت حقلرنده اقامهٔ حدود اللهیه نه شرف نده منزلت مانع اوله بیلور ایدی .

خلیفهٔ مغفور مشارالیه اسبغ الله رضوانه علیه حضرتلری (لایخاف فی الله لومة لائم) خصیصهٔ جلیله سنه مظهر اولوب اجراآت عادلانه لرنده هیچ برکسه نك لومنه باقز ایدی .

مصر والیسی عمرو بن العاصك اوغلی بر یهودی یی دوکدیکی ایچون مضروب طرفندن بارکاه خلافتپناهیلرینه عرض شکایت اولندقده ایکیسنیده محاکمه یوروب بعد الثبوت ضارب حقنده حکم ایتدیکی جزایی کندی حضورنده مضروبك الیله اجرا ایتدیردی .

مخادیم کرامندن مصرده شرب خمر ایدن عبدالرحمن الاصغره مصر والیسی کندی قوناغنك اورته سنده حد شرعی اقامه ایتدیکنی ایشیدوب « عبدالرحمن بنم اوغلم ایسه ده سنك افراد رعیتکدن معدود ایکن جزاسی بشقه لرینه مجازات اولنان محلده اجرا اولنمیوبده بالاستثنا سنك قوناغك درونده اجرا و بر مجرم حقنده بو وجهله رعایت اولنمسنی نه قوله عهده تطبیق ایتمش سن » دیو

مصر والیسی عمرو بن العاصی مؤاخذه التنه الوب عمرو
سائر مجرمینك مجازاتیده او محلده اجرا اولندیغنی اثبات
ایتدکجه مؤاخذه‌دن قورتیله‌مدی .

دیگر مخدوم عالیلری ابوشحمه‌نك شرب خمر وزنا
ارتکاب ایتدیکی ثبوت بولدقدنصکره حقنده علی ملاء
الناس جزای شرعی اجرا وابوشحمه تحت الاجرا وفات
ایدوب قبل الوفات «بابا بکا برمرحمت ایت» دیدکده
اغلایه‌رق «اوغلم حقنده جزاء شرعی اجرا ایده‌یورم که
الله تعالی حضرتلری هم سکا هم ده بکا مرحمت بیوره»
دیدی .

بیت المال مسلمینك زماننده‌کی موجودی محافظه‌سی
مشکل اوله‌جق درجه‌ده کثرت بولمش ایکن اوزرنده‌کی
لباسك یکرمی برمحلنده یامه اولدیغی ومشروع اولمیان
محله بر درهم بیله صرف ایتمدیکی عموم مورخلرجه
مصدقدر .

عهد خلافتنده حکم عالیلری شرقاً اب جیحونه، غرباً
مصر واسکندریه نهایتنه، شمالاً ترکستانه، جنوباً سرحد-
هنده متصل اولوب بویله برقطعهٔ جسیمه‌نك پادشاه ذیشانی
اولدقلری حالده هرکون ارقه‌سیله مجاهدین خانه‌لرینه
لوازمات کوتورر ایدی . رضی الله تعالی عنه .

اوچنجی فصل

حضرت عثمان رضی الله عنهك خلافتی
(۲۹ ذی الحجه ۲۳ - ۱۸ ذی الحجه ۳٤)

وقایع {سنه ۲٤}

خلافت - مغیره‌نك کوفه‌دن عزلی - بعض وقایع

خلافت

فصل سابقده ذکر اولندیغی اوزره عثمان بن عفان رضی الله عنه افندمز حضرتلرینه بیعت عمومیه اجرا اولنه‌رق ختام مبایعه وقت عصره تصادف ایتمکله مسجد شریفده امامتله صلوة عصری ادا بیوردیلر. بعض روایتجه یوم بیعت (۲٤) سنه‌سی غرهٔ محرمنده‌در.

بیت المالدن وظیفه‌دار اولان اقسامه یوز درهم ضم ایله رمضان شریفده اصحاب وظایفك هر بریسنه افطاریه اوله‌رن یومیه بر و امهات مؤمنین رضی الله عنهن حضراتنه ایکیشر درهم فضله تخصیص بیوردی.

اجرا آتنك بریسی خلیفهٔ شهید حضرت عمرك قاتلی

ابو لؤلؤه ايله متفق ديو عبيد الله بن عمرك اولدرديكى ادملر «قبل الثبوت قتل اولنديلر» ديو حضرت على و سائر بعض اصحاب كرامك قصاص شرعى اجراسنى ادعا ايتملرى اوزرينه مقتوللرك وارثلرينى ديتله ارضا بيورمسى و عبيد اللهى قصاصدن عفو ايتدرمسيدر .

مغيره نك كوفه دن عزلى

سعد بن ابى وقاص رضى الله عنهك كوفه دن عزلى وقت و حال ايجاباتندن اولديغى و كندوسنك خيانتى و مؤاخذه يى موجب هيچ بر حالى اولمديغى جهتله ينه كوفه ولايتى واليلكنه نصب و اعاده سى حضرت عمر رضى الله عنه طرفلرندن قبل الوفات وصيت بيورلمشيدى . حضرت عثمان رضى الله عنه مغيرة بن شعبه يى عزل ايله كوفه واليلكنى سعده توجيه بيورديلر .

بعض وقايع

حضرت عثمانك عميسى حكم بن ابى العاص زمان سعادتده ذات عالئ پيغمبرى يى استهزا ايتمش و بعض احوال غير مرضيه ده بولنمشيدى . امر رسالتپناهى ايله نفى اولنه رق شيخين رضى الله عنهمانك ايكيسيده مرقومى منفاده ابقا

ایلمشیکن حضرت عثمان رضی الله عنه اطلاق ایلدی . خلیفه مشارالیه حضرتلری حقلرنده خلقك تفوهاتندن بریسی بو ماده‌در .

بوسنه حرارت پك مشتد اوله‌رق چوغنك بورونلرندن قان کلدیکی سنهٔ مرقومه عام الرعاف تسمیه اولندی .

ام الفضل وام ایمن رضی الله عنهما بوسنه وفات ایلدیلر .

وقایع { سنه ٢٥ }

اسکندریه‌نك عصیانی ـ سعدك کوفه‌دن عزلی ـ اذربیجان وقعه‌سی ـ معاویه‌نك روم غزاسی

اسکندریه عصیانی

اهل اسلام مقدما اسکندریه‌یی استیلا ایدرك روملر حکومت اسلامیه‌نك تحت اداره‌سنده قالدقده قیصره مراجعتله اسکندریه‌نك نزعنه غیرت ایتمسنی طلب ایتدیلر قیصر طواشی منویل ایله سوق ایلدیکی اردو اسکندریه ساحلنه واصل اولدقدنصکره مصره طوغری اچلمش اولدیغی حالده عمرو بن العاص عسکرله قارشو چقوب محاربه‌یه باشلاندی . بو محاربه‌ده منویلك عسکری برباد

وپریشان اولوب پك چوق تلفات ویرمش وکندوسیده مقتول اولمشدر. اسکندریه اهالیسنك او معامله‌سی اوزرینه عمرو بن العاص اسکندریه‌نك سورینی هدم ایتدرد کدنصکره مصره رجعت ایلدی.

سعدك كوفه‌دن عزلی

كوفه والیسی سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه عبد الله بن مسعود رضی الله عنهك یداداره‌سنده بولنان بیت المالدن براز اقچه استقراض ایتمشیدی. ابن مسعود حضرتلری اقچه‌یی استدکده سعد حضرتلری تدارك وادا ایده‌مدیکی ایچون ایکیسی بیننده بعض مرتبه منازعهٔ لسانیه وقوعبولدی. یکدیکرینه قارشو رفع صورت ایله منازعه ایتمکده اولدقلری حالده هاشم بن عتبة بن ابی وقاص «ایکیکزده اصحاب رسول اللهدن سکز. منازعه‌کز مناسبمیدر» دیدکده سعد حمدله النی قالدیروب ابن مسعود علیهنده دعا ایتمك استدی. ابن مسعود «یاسعد خیرسویله» دیمکله سعد «جناب حقه اتقا ایتمامش اولسه ایدم سنك علیهکده برکونه دعا ایدر ایدم‌که خطا ایتمز ایدی» سویلدی ابن مسعود حضرتلری بوصرده طشره چقوب سعد حضرتلری علیهنده بعضیلرندن استعانه ایلدکده سعدك

انك علیهنده استعانه‌ده بولندیغی صره‌ده بعض متوسطین اراڵرینی تفریق وهرایکیسنك شانلری عالی ایکن بو معامله‌لرندن طولایی ایکیسنیده توبیخ ایلدیلر . کیفیت خلیفهٔ کزین حضرت عثمان رضی الله عنه بالغ اولدقده ابن مسعود حضرتلرینی مأموریتنده بالابقا سعد بن ابی وقاص حضرتلرینی کوفه والیلکندن عزل ایله یرینه ولید بن عقبه بن ابی معیطی تعیین بیوردی .

ابی معیطك اسمی ابان اولوب ذکوان بن امیه بن عبدشمسك اوغلی و معیط حضرت عثمانك انابر قرنداشی در .

ولید اوصره‌ده جزیرهٔ مابین النهرین ده‌کی عربلر اوزرلرنده عامل ایدی . کوفه‌ده والیلکی بش سنه ممتد اولمشدر .

حضرت عثمان علیهنده خلقك تفوهاتنه سبب اولان موادك بریسیده بودرکه «سعد بن ابی وقاص حضرتلری اصحاب رسول اللهدن وعشرهٔ مبشره واصحاب شورادن ایکن کوفه‌دن آنی عزل ایله ولید کبی بر فاسق تعیین ایلدی» دیو قیل وقال ایلدیلر .

اذربیجان وقعه‌سی

سنهٔ مرقومه‌ده اذربیجان اهالیسی حضرت عمر رضی الله عنه زماننده منعقد اولان عهد ومصالحه‌یی نقض

ایله اعلان عصیان ایلدیلر • کوفه والیسی ولید عسکرله کیدرك مملکتلرینی پایمال ومخالفلری تنکیل و استیصال ایتمشدر • اهالی علی العموم مظهر اضمحلال اوله جقلرینی اکلادقلرندن حضرت عمر زماننده کی شروط ایله مصالحه نیاز ایلدیلر • بهرسنه سکزیوزبیك درهم جزیه وبرسنه لکی پشین ویرملك اوزره عقد مصالحه اولندی •

معاویه نك روم غزاسی

بوسنه روملر بالاتفاق شام حوالیسنده تجاوز شدیده تصدی ایلدكلرندن شام والیسی معاویه برطرفدن خلقی غزا ومدافعه یه تحریص وبرطرفدن جانب خلافته مراجعتله استمداد ایدوب • خلیفه حضرتلری سکز اون بیك نفرله شامه امداد اولنمسی ایچون کوفه والیسی ولیده امر ویرمکله ولید ترتیب ایلدیکی جنود مسلمینی سلمان بن ربیعه ایله شامه ارسال ومعاویه دخی اوحوالیده خیلی عسکر جمع ایلدی • ایکی اردو برلشدکده روملر اوزرینه کیدیلوب حرباً غلبه وپك چوق غنائم وسبایا اخذ ایتدیلر •

وقایع { سنه ٢٦ }

حضرت عثمان بوسنه حرم شریفك دیوارلرینی تجدیده

و مسجد الحرامی توسیعه مباشرت بیوردی . حرم شریفك اطراف و جوارنده بولنان بعض منازل بها و رضالریله اصحابندن النوب قیمتلری ویرلدی . اصحاب منازلدن بعض اشخاصك كوستردكلری تمرد و تعند اوزرینه خانه‌لری حرم شریف ایچون ضبط ایله برابر بدللری بیت الماله تسلیم و كندولری حبس اولنوب صكره بعض طرفدن وقوع بولان شفاعتك قبولیله سبیللری بالتخلیه منزللرینك بهالری كندولرینه اعطا اولنمشدر .

عبدالله بن سعدك مصر والیلكی

بوسنه حضرت عثمان رضی الله عنه عمرو بن العاصی مصر والیلكندن عزل ایدرك یرینه اخ رضاعیلری عبدالله بن سعد بن ابی السرحی تعیین ایلدی .

عبدالله زمان سعادتده وحی كاتبی ایكن وحی منزلی تحریف ایله یازدیغندن مغضوب حضرت پیغمبری اولمش و صكره مكه‌یه فرار ایله ارتداد ایتمشیدی . فتح مكه كوننده دمی هدر اولنمشیكن حضرت عثمانك دلالت و شفاعتیله حضور نبوی‌یه كلوب بتكرار اسلامی قبول ایتدیكی صره‌ده ذات رسالتپناهی بغایت منقبض اولوب حتی حضور نبویدن چقدقدن صكره « یانمه كلوركن بونی اولدیره‌جك برآدم

يوقى ايدى « بيورمشلر ايدى . حضرت عثمانك عبدالله‌ى مصره والى تعيين ايتمسى دخى بين الخلق عليهنده وقوع بولان تفوهات اسبابندن معدوددر .

وقايع { سنه ٢٧ }

افريقا غزاسى ـ اندلس غزاسى ـ بعض وقايع

افريقا غزاسى

عبدالله بن سعد مصر واليسى اولدقدنصكره افريقا حواليسنه غزا ايتمك ايچون خليفه حضرتلرندن رخصت استدى . حضرت عمر رضى الله عنه افندمزك زمان خلافتلرنده افريقايه تجاوز اولنمامسنه دائر امر ويرلمش اولديغندن حضرت عثمان رضى الله عنه بوبابده بعض مرتبه تردد كوستردى يسه‌ده كيفيتى اصحاب كرام ايله مشاوره‌يه عرض ايلدكده هر وقتك براقتضاسى اولوب حضرت عمر زماننده‌كى امر اول وقتك ايجاباتندن اولمسنه نظراً فتوحات جاريهٔ اسلاميه صره‌سنده افريقا بلادينه تجاوزه شمدى مانع ومزاحم قالمامش اولديغندن متوكلاً على الله مصر ولايتنه امر اعطاسيله برابر مركز خلافتجه‌ده معاونت مقتضيه‌يه تشبث اولنمسى قرارلشديرلدى .

بناءً علی ذلك افریقا بلادینه غزا ایچون مصر والیسنه رخصت ویریلدرك مدینهٔ منوره جدده تشویقات لازمه اجرا اولندقده خیلی مجاهدین تجمع ایتمشدرکه عبدالله بن عباس، عبدالله بن عمر، وابن جعفر وحسین رضی الله عنهم حضراتیله عمرو بن العاصك اوغلی عبدالله دخی شو مجاهدین ایچنده ایدیلر. جنود مجتمعه مصره کیدرك عبدالله بن سعد ایله برابر افریقایه توجه ایلدیلر. عقبة بن نافع رفاقتنده کی عسکرله برقده اشبو اردوی همایونه ملاقی اولدی.

اردوی همایون طرابلس غربه واصل اولدقدنصکره اوحوالیده بعض مرتبه مخالفت کوسترن روملری تنکیل ایتدکدنصکره افریقیه‌یه عزیمت و طرف طرف سریه‌لر طاغتمغه مباشرت ایتدیلر. افریقیه حکمداری جرجیر نامنده برشخص اولوب روم دولتی طرفندن منصوب و طرابلس حدودندن طنجه قدر حکمی جاری ایدی. عساکر مسلمینك زیر دستنده کی بلاده طوغری کلمکده اولدقلری خبرینی الدقده قاعده‌سی اولان سبیطله شهرنده جمع ایلدیکی یوزیکرمی بیك عسکرله مدافعه‌یه حاضرلاندی اسلام اردوسنده کی عسکرك مقداری ایسه یکرمی اوچ ویکرمی درت بیك راده‌لرنده ایدی. جرجیر قوهٔ موجوده

سيله سبيطله‌دن حركت و بر كون و بر كيجه ظرفنده جنود اسلامك بولنديغى موقعه تقرب ايلدى.

طرفين محاربه‌يه قيام ايلديكى صره‌ده عبدالله بن سعد يادين اسلامى، ياخود جزيه‌يى قبول ايتمك ايچون جرجيره خبر كوندردى. جرجير عنف واستكبار ارائه‌سيله برابر اردوى همايونى احاطه‌يه قيام ايلدكده مدينهٔ منوره‌دن امداد ايچون عسكرله سوق اولنان عبدالله بن زبير رضى الله عنه اردوى همايونه واصل اولدى.

ابن زبير حضرتلرينك فرقه‌سى عساكر سائرهٔ مسلمين ايله برابر حربه حاضرلنديلر. عبدالله بن سعد بالذات محاربه‌يه حاضر اولميوب غيبوبت ايلدى. ابن زبير سببنى تحقيق ايلدكده جرجير هركيم عبدالله بن سعدى اولدرر ايسه يك التون احسان وقزينده اكا تزويج ايده‌جكنى اعلان ايلمسى جهتيله عبدالله بوندن خوفه ذهاب و چادرنده اختفا ايلديكى جوابنى ويرديلر. ابن زبير عبداللهك يانه واروب «شو احترازده مناسبت كوره‌مم» ديدكدنصكره كنديسيده هركيم جرجيرى اولدرر ايسه جرجيرك قزيله برابر يك التون اكا اعطا ايده‌جكنى منادي‌لر واسطه‌لريله طرف طرف اعلان ايتديكندن بو شايعه درحال يايلوب جرجيرك قولاغنه واصل اولمغله عبداللهه قوهٔ قلب كلوب جرجير قورقوسندن كندى چادرينه قپاندى.

بوندن صکره اردوی همایون موجودینك حربه باشلاملرینی و کندوسی بر جمعیت مجاهدین ایله الارغه بولنهرق جمعیت مرقومه‌یی اتعاب ایتمکسزین وقت فرصته منتظر اولمسنی ابن زبیر حضرتلری عبدالله بن سعددن طلب ایتمکله اردوی همایون حربه مباشرت و طرفین یکدیکرینه سل سیف سطوتله قتاله دوام ایلدکلری اثناده ابن زبیر حضرتلری یاننده کی جمعیت غزاة ایله حربه کیرمیوب سیرجی کبی بر طرفده طورمقده ایدی .

ایکی عسکر یوریلوب حربه ختام ویرلدکده دشمن طرفی استراحت ایتمك اوزره ایکن ابن زبیر رفاقتنده کی عسکرله قضاء اسمانی کبی دشمن اوزرینه هجوم ایدوب یکیدن حربه باشلادی . دشمنه بوندن شاشقنلق کلوب مدافعه‌یه طاورانه‌مدقلرندن غزاة کرام تکبیر صدالریله آت باشی چکمکسزین دشمن چادرلرینه صوقیلوب یقه‌لدقلرینی اولدردیلر . جرجیر بو هجومده مقتول و عسکری سراپا منهزم اولدی قزیده دست اسارته طوتلدی .

بو مظفریتی متعاقب عبدالله بن سعد اردوی همایون ایله ایلرولیوب سبیطله‌یی بالمحاصره فتح ایتمشدر . اغتنام اولنان اموال واشیادن غزاة مسلمینك هر اتلوسنه اوچ بیك و هر پیاده‌سنه بیك درهم حصه اصابت ایلدی .

مظفریت مذکوره عقیبنده قفصه‌یه و اورالرجه‌ده بعدالاغتنام حصن الاجمه عسکر کوندرلدی. اوراسیده محاصره و امان ایله فتح ایدلدکدن صکره اهالئ افریقیه مصالحه‌یه طالب اولدقلرندن ایکی ملیون بشیوز بیک دینار اوزرینه عقد مصالحه اولندی. و ابن زبیر حضرتلری فتحنامه ایله بارکاه خلافته ارسال قلندی.

افریقیه غزاسندن حاصل اوله‌جق غنائمك خمس الخمسی طرف خلافتدن عبد الله بن سعده موعود ایدی غنائمك مدینهٔ منوره‌یه عائد مقدار خمسنه بشیوز بیك دینار قیمت تقدیر اولنوب بونك نقلنده کورینان صعوبت اوزرینه خمس مذکوری اول مقدار بدل ایله مروان بن الحکم اشترا ودرت یوز بیك دیناردن زیاده‌سنی نقداً ادا ایتدکدنصکره بقیه‌سنی مدینهٔ منوره‌ده ویرمك اوزره عزیمت ایلدی. بقیهٔ دیونی مژدهٔ فتح اوله‌رق طرف خلافتدن کندوسنه احسان اولندیغی وخلیفه حضرتلری حقنده تکون ایدن اعتراضاتك برسببی دخی بو ماده اولدیغی بعض تاریخلرده مذکورایسه ده حقیقت حال بویله اولمیوب فتح مژده‌سنی مرواندن مقدم عبدالله بن زبیر حضرتلری کوتورمش وافریقیه غزاسندن حاصل اوله جق غنائمك خمس الخمسی جانب خلافتدن مقدما عبدالله بن سعده

وعد بیورلمش اولدیغنه نظراً مروانك ادا ایتدیکی مقدار عبدالهه عائد اشبو خمس الخمس ایکن مفتریلر بوقالبه دوکه رك اشاعه ایلدکارندن مورخین مرقومه تدقیقده ذهول ایله اویله یاز مشلردر ٠

افریقیه نك فتحندن صکره حضرت عثمان رضی الله عنه عبدالله بن نافع بن الحصین ایله عبدالله بن نافع بن عبدالقیسی غزا ایتمك اوزره اندلس حوالیسنه عزیمته مأمور بیوردی ٠ مشارالیهما کیلرله کیدرك حرباً اندلسی فتح ایتدیلر ٠

بعض وقایع

حضرت عمر زماننده فتح اولنان اصطخر اهالیسی نقض عهد ایله عصیان ایلدکارندن عثمان بن ابی العاص امارتیله سوق اولنان مجاهدین کیدرك بالمحاربه اهالئ مرقومه یه غلبه و اصطخری بتکرار فتح ایلدی ٠

قنسرین اهالیسی دخی عصیان ایتمکله سنهٔ مرقومه ده معاویة بن ابی سفیان جنود کافیه ایله عزیمت و مخالفلری تنکیل ایتدی ٠

وقایع {سنه ٢٨}

فتح قبریس

ابو عبیدة بن الجراح رضی الله عنه حالت احتضارده

ایكن عمزاده‌سی عیاض بن غنم رضی الله عنهی استخلاف ایتمشیدی . صكره استخلاف اولنان سعید بن خدیم الجمحی استخدام وبراز صكره وفات ایلدیكندن حضرت عمر رضی الله عنه افندمز طرفلرندن یرینه عمیر بن سعید الانصاری تعیین بیورلمش ویزید بن ابی سفیان فوت اولدقده عهده‌سندن منحل اولان دمشق ولایتی قرنداشی معاویه‌یه توجیه بیوریلوب معاویه رضی الله عنه عهده‌سنده هم دمشق وهمده اردن ولایتلری اجتماع ایلشیدی .

عمر رضی الله عنه افندمزك وفاتنده معاویه‌نك عهده‌سنده اولان محللر ذكر اولندیغی اوزره دمشق واردندن عبارت اولدیغی حالده حمص وقنسرین ولایتلری والیسی عمیر استعفا وصكره فلسطین والیسی عبدالرحمن بن علقمه وفات ایتمكله ایكیسنك عهده‌لرندن منحل ولایتلرده حضرت عثمان رضی الله عنه طرفلرندن معاویه عهده‌سنه توجیه بیورلدی .

حضرت عمر رضی الله عنه زماننده معاویه حمصده اولدیغی حالده دریا غزاسنی بالالحاح استیذان ایدرك قبرسده اوتن خروسلرك بیله سسلری حمص كویلرنده ایشیدیله‌جك درجه‌ده مسافه‌جه یاقنلق اولدیغنی یازمش ایسه‌ده طرف خلافتدن رخصت ویرلمامشیدی .

حضرت عثمانك خلافتنده معاویه بحراً غزایه رخصت ویرلمسی ایچون یته الحاح کوستردی . حضرت عثمان دکز غزاسنده بولنه‌جق اهل اسلامه برکونا جبر اولنمیوب کندی طوع و اختیارلرینه ترك ایله هرکیم طوعاً رغبت کوسترر ایسه سوقی ایچون امر ویردی . اصحاب کرامدن برجماعت شوغزاده بولندیلرکه ابوذر، ابوالدرداء، شداد بن اوس، عبادة بن الصامت وزوجه‌سی ام‌حرام بنت ملحان شوجماعتله بیله ایدیلر .

بنی فزاره‌نك حیلفی عبدالله بن قیس ذکر اولنان دریا غزاسنه کیده‌جك مجاهدین اوزرلرینه امیر تعیین اولندی . هپسی کمیلره بینوب قبرسه طوغری اچلدیلر . خلیفه‌نك ویردیکی امر اوزرینه مصر والیسی عبدالله بن سعد دخی معاونت ایچون مصردن کمیلرله کلوب ایکی دونغا برلشدی . قبرس اهالیسی مقاومتدن عاجز قالدقلرندن سنوی یدی‌بیك دینار جزیه ویرمك و اهل اسلامك روم دولتیله بحراً محاربه‌لری وقوعنده رومله معاونت ایتمامك، قبرس لیمانی اسلام عسکرینه استنادگاه اولمق کبی شروط ایله مصالحه عقد اولندی .

ام حرام کمیدن چقوب حیوانه بندکده دوشوب فوت اولدی . بو وقعه‌یی حضرت پیغمبر خبر ویرمش اولدیغندن عینی ایله ظهور ایلدی .

عبدالله بن قيس حضرتلرى برمدت قبرسده اقامتله سفن اسلاميه دكز قورصانلرينك تنكيليله اوغراشوب اللى قدر محاربهٔ بحريه وقوعبولدى . وهپسنده غلبه اهل اسلامده قالدى . صكره بلاد رومدن مرقى ساحلنده ايكن روملر هجوم ايله بغتةً عبداللهى شهيد ايلديلر . اسلام كيلرى نجات بولوب عبداللهك يرينه سفيان بن عوف الازدى سفائن اسلاميه امارتنه تعيين اولندى . ومشاراليه عسكرله كيدرك بالمحاربه روملرك چوغنى اولدردى .

وقايع {سنه ٢٩}

ابن عامرك بصره واليلكى - اهل فرسك نقض عهدلرى - بعض وقايع

ابن عامرك بصره واليلكنه تعيينى

سنهٔ مذكورهده خليفه رضى الله عنه حضرتلرى ابوموسى الاشعرى حضرتلرينى بصره واليلكندن عزل ايله يرينه خالهزادهلرى عبدالله بن عامرى تعيين بيورديلر . ابن عامر اوتاريخده هنوز يكرمى ياشنده ايدى . حضرت عمر رضى الله عنه كندولرندن صكره خليفه اولهجق

ذاتك ابوموسایی عزل اتمامسنی توصیه بیورمشیدی • حضرت عثمان علیهنده بین الخلق وقوعبولان تفوهات اسبابنك بریسیده بودر •

ابوموسی حضرتلری کندوسنك انفصالیله ابن عامرك بصره والیلکنه مأمور اولدیغنی ایشتدکده بصره اهالیسنه « بنم انفصالم وقوعبولدی • یرینه سادات قریشدن منعم وکریم برذات کلیور • حقلریکزده لطف واحسانده قصور ایتمیه‌جکدر » سویلدی • فی الواقع ابن عامر هردرلو اوصاف حسنه ایله متصف ایدی •

ابوموسانك بصره‌دن سبب انفصالی کابل اوزرینه جهاده کیدرکن احمال واثقالنی قاترله یوکلدکاری وقت بعضیلری بنمك ایچون قاترله تعرض ایلدکارنده تعرض ایدنلری قامچی ایله دوکدرمسی ایدی • مضروبلر بارکاه خلافته شکایت ایتدکارنده خلیفه حضرتلری ابوموسایی عزل بیوردیلر •

ابن عامر بصره‌یه واصل اولدقدن صکره برنجی جمعه کونی جامع اعظمده منبره چیقوب خطبه اوقومغه باشلادقده جماعتك ازدحامندن حیا ایلدیکندن نطقنده حصر واقع اولدی • بناءً علیه (الحمدلله الذی خلق-

السموات والارض فی ستـة ایام) اوقورکن حجـابندن شاشروب (فی ستین سنین) دیو قرائت ایلدیکی جهتله ابن مازن قبیله سندن بریسی جماعت میانندن (اصلح الله الامیر) سویلـکله ابن عامر منبردن نزول و خطبه اوقو-مسنی بشقه بر ذاته امر ایتدی. جمعه نمازی قلندقدن و سرایه عودتدن صکره خطبه یی بالذات اوقومقدن صرف نظرله بشقه سنـه اوقوتدرمسی بعض خیر خواهـان طرفلرندن اخطار اولنمغله اندن صکره خطبه یی کنـدوسی اوقو-میوب بشقه سنه حواله ایلدی.

ابن عامر بصره یه مربوط محللرده کی عامللری تبدیل ایله خراسـانه عمیر بن عثمان بن سعدی؛ سجستانه عبدالله بن عمیر اللیثی یی تعیـین ایتدی. وابوموسی الاشـعرینک موجود عسکرینه عمان و بحرین طرفلرنده و عثمان بن ابی العاص رفاقتنده کی عسـکرده منضم اولمغله عبدالله بن عمیر کابل؛ عمیر بن عثمان خراسان طرفلرینه کتدیلر. عمیر فرغانه یه دکین اياق باصـدیغی یرلری اصـلاحده موفق اولدی.

خراسـاندن منفصل عبیدالله بن معمر مکرانه؛ عبد-الرحمن بن عبیس کرمانه تعیـین قلنمش اولدیغی حالده صکره عبدالرحمن عزل ایله یرینه عدی بن سهیل و عبیدالله

بن معمر فارسه نقل ایله یرینه خراسانه مأمور عمیر بن عثمان نصب اولنوب عمیردن منحل خراسانه امیر بن احمر اليشكرى وعدى بن سهيل دخى عزل ايديلهرك يرينه عاصم بن عمرو تعيين اولنديغى كبى سجستان واليسى عبدالله بن عمير الليثى دخى بالتبديل سجستان واليلكنه عمران بن الفضيل الرجمى تعيين قلندى •

اهل فرسك نقض عهدلرى

فرس اهاليسى سنهٔ مذ كورده نقض عهد ايله عصيان ايلديلر • عبيدالله بن معمر عسكرله كيدرك باب اصطخرده تلاقى وحرب ايلدكده كندوسى مقتول واسلام عسكرى منهزم اولدى •

بو خبر عبدالله بن عامره بالغ اولدقده بصره اهاليسنى بالتشويق نفير عام صورتيله طوپلايوب بلاد فرسه عزيمت واصطخرده كى جمعيت عصاته تقرب ايلدى • اسلام اردوسنك صاغ جناحنه ابو برزة الاسلمى وصول جناحنه معقل بن يسار وسواريلر اوزرلرينه عمران بن الحصين مأمور ايديلر • قتاله شدت كلوب معركهده قانلر جريان ايتدى • مجاهدين دين سطوات قاهره كوستروب افراد اعدايى خيول بسالتيله پايمال ودشمن اردوسنى سراپا استيصال

ایتدکدن صکره اصطخر شهرینی عنوةً وایزویه تجاوزله داربکرد شهرنیده متعاقباً استیلا ایتدیلر . بوندن صکره مدینهٔ جوره توجهله اوراسیده بالمحاصره دست غلبه ایله ضبط ومظفریتك تفصیلاتی بارکاه خلافت کبرایه عرض اولندی .

خلیفهٔ اکرم حضرتلری هرم بن حبان الیشکری وهرم بن حیان العبدی، خریت بن راشد، منجاب بن راشد، ترجان الهجیمی نام ذواتك خراسان حوالیسنك مواقع مناسبه‌سنده استخدام اولنمزینی امر ایتمش وشو امر موجبنجه هربریسی برجماعتله برناحیه‌یه سوق اولنمشدر .

بوصره‌ده احنف بن قیس مرویه، حبیب بن قرة الیربوعی بلخه، خالد بن عبدالله بن زهیر هراته، امیر بن احمر طوسه، قیس بن هبیره نیشابوره تعیین اولندیلر .

بعض وقایع

حضرت عثمان رضی الله عنه افندمز بوسنه مسجد شریف نبویه بعض محللر علاوه ایلدی . حین انشاده کرج بطن نخله‌دن نقل ایله منقوش طاشلرله بنا ودیرکلر قورشونله وضع اولنمشدرکه مسجد شریف مذکورك شو

بناده طولی یوز التمش و عرضی یوز اللی قارش توسع ایلدی. حضرت عمر زماننده اولدیغی کبی قپولری ینه التی عدد اولمق اوزره انشا قلندی.

خلیفهٔ ذیشان حضرتلری بو سنه حج شریفه عزیمتله مناده چادر قوردی و نمازی قصر ایتمیوب اتمام ایلدی. کرك فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز و کرك شیخین رضی الله عنهما حج شریفه عزیمتلرنده درت رکعتی حاوی صلوات مفروضه‌یی مناده قصر ایتدیکن حضرت عثمانك اتمام ایتمسندن ناشی حقنده خیلی اعتراض وقوع بولوب بدایت خلافتدن برو خلیفهٔ مشار الیه حضرتلری دخی هر سنه حجه عزیمت و صلوات مفروضه‌یی قصر ایدرکن اشبو التنجی سنهٔ خلافتده اتمام ایتمسنه تعجب اولنغله عبدالرحمن بن عوف حضرتلری خلیفه‌یه « بو مکانده حضرت پیغمبر و شیخین ایله برابر نماز قلدیکی. انلر ایکیشر رکعت قلشیکن سن نصل درت رکعت قله‌یورسن » سویلدکده حضرت عثمان « اوت اویله‌در. فقط بن مکه‌ده اهل اتخاذ ایتدم. طائفه‌ده ملکم واردر. علی الخصوص کچن سنه مقیم حقنده نماز ایکی رکعتدر دیو اهل یمن توهم ایتمشلر ایدی. کچن سنه بنم ایکی رکعت نماز قلدیغمی بوکا دلیل اتخاذ ایتدکارینی

ایشتدم. انلر کده توهملرینی ازاله ایچون درت رکعت قلدم» بیوردیلر . عبدالرحمن بن عوف حضرتلری «بوسوزده دلیل و تمسك عد اولنه‌جق برشی کوره‌مم . کذلك اهل مکه‌دن اولدم، طائفده ملکم وار دیدیکك دخی مسموع دکلدر. زیرا مکه‌ده‌کی اهالك چیقاروب مدینه‌یه کوتورمکه قادرسن. وسن هم اهل طائفدن دکل‌سن، همده بوراسی ایله طائفك اراسنده اوچ قوناق مسافه وار. حضرت پیغمبر حجه کلدکده بوراده ادای صلوة ایدرکن قصر ایله ایکی رکعت عقبنده سلام ویرمسیله برابر اقامت اوزره بولنانلره خطاباً (سز نمازکزی اتمام ایدیکز بز اهل سفرز) بیوررلر ایدی» دیو اعتراض ایلدی.

حضرت عثمان علیهنده خلقك لسان اعتراضه الدقلری موادك بریسیده بومادده‌در.

وقایع {سنه ٣٠}

ولیدك کوفه‌دن عزلی - طبرستان غزاسی - امر مصاحف — خاتم پیغمبرینك بئره سقوطی — ابو ذرك ربذه‌یه ارسالی

ولیدك کوفه‌دن عزلی

ولید بن عقبه بش سنه مقدم کوفه والیلکنه تعیین

بیورلمشیدی . اشبو (٣٠) نجی سنهٔ هجریه‌ده حقنده متشکیلر ظهور ایدرك بر شخص « ولیدك شرب خمر ایلدیکنی کوردم » ، دیکر بریسی « ولیدك شراب قی ایلدیکنی کوردم » سویلدکه حضرت عثمان رضی الله عنه ولیدی عزل و مدینه‌یه جلب ایله بعد المحاکمه شرب خمر ایلدیکی ثابت اولدیغندن حقنده حد شرعی اقامه‌سنی امر بیوردی . حضرت علی رضی الله عنه ولیدك اپاغنده‌کی خفینی چقاروب سعید بن العاص خلیفه‌نك امری موجبنجه ضرب ایله حد شرعی‌یی اجرا ایلدی .

ولیدك عزلی جهتیله کوفه والیلکنه سعید بن العاص رضی الله عنه مأمور اولوب کوفه‌یه واردقده « ولید فاسقك اثار فسق منبره تأثیر ایتمشدر . منبر یقانمدقجه اوزرینه چقمم » دیمکله منبری یقادیلر .

طبرستان غزاسی

حضرت عمر رضی الله عنه افندمزك زمان خلافتلرنده سوید بن مقرن طبرسانه کیدرك جزیه اوزرینه اهالی ایله عقد مصالحه ایتمشیدی . اهالئ مرقومه صکره نقض عهد ایله اعلان عصیان ایلدیلر .

سعید بن العاص بوسنه عسکرله طبرستان اوزرینه

كتدكده اصحاب كرامدن بعض ذوات دخی برابر كتمشلر. دركه حسنين، ابن عباس، ابن عمر، ابن عمرو بن العاص، ابن الزبير، حذيفة اليمانی رضی الله عنهم حضراتی انلردن معدود درلر.

مجاهدين كزين بصره‌دن چقوب خراسان وبعده نيشابوره نزول ايتديلر.

سعيد قومسه واصل اولدقده اهالينك موافقتيله عقد صلح ايدلدی. بعده ساحل دريا ده واقع طميسه كيدلدكده اهالی حربه قيام ايلديلر. و اونله شدتلی مقاومت كوستر ديلركه مسلمين صلوة خوف اداسنه مجبور اولديلر. مؤخراً مجاهدين طرفلرندن ارائه اولنان صولت شديده اوزرينه اهالئ مرقومه تماميله مغلوب اولوب استيمان ايتديلر ايسه‌ده عهدلرينه اعتماد اولنه‌ميه‌جغی مقدم ومؤخر ثابت اولمغله هيچ برينه امان ويرلميه‌رك هپسی اعدام اولندی. يوسف بن عمرو (حجاج ظالم)ك جدی محمد بن الحكم شو محاربه‌ده مقتول اولمشدر.

بو مظفريت عقيبنده سعيد كوفه‌يه ومعاونته كلمش اولان ابن عامر بصره‌يه عودت ايتدكدن صكره جرجان اهاليسی نقض عهد و يوللری سد ايلدكاری خبری النــدی. قتيبه رفاقتيله سوق اولنان عسكر يوللری

اچدقدن صکره کیدرك حرباً مخالفلری تنکیل وبتکرار جرجانی تسخیر ایلدیلر .

امر مصاحف شریفه

قرأن کریمك بعض مخارجنده اهل شام مقداد بن اسود واهل عراق ابوموسی الاشعری رضی الله عنهمادن «بو وجهله اخذ ایتدك» دیو اختلاف کوستردیلر . ابو بکر الصدیق رضی الله عنه افندمزك زمان خلافتلرنده یازیلوب حضرت عمر رضی الله عنهك کریمهٔ محترمه‌لری امهات مؤمنیندن حفصه رضی الله عنها حضرتلرینك یاننده محفوظ اولان مصحف شریف اصحاب کرامك رأیلری وحضرت عثمانك امریله جلب اولنه‌رق زید بن ثابت، عبد الله بن زبیر، سعید بن العاص، عبد الرحمن بن الحارث رضی الله عنهم حضراتیله سائر ذوات کرام التی عدد مصحف شریف استنساخ ایتمکله برنسخه‌سی مکهٔ مکرمه‌یه بری یمنه، بری کوفه‌یه، بری شامه، بری بصره‌یه کوندرلدی بر نسخه‌سیده مدینهٔ منوره‌ده حفظ اولنه‌رق اصلی ینه حضرت حفصه رضی الله عنهایه رد اولندقدن صکره شونك بونك یدلرنده اولان صحایف قرآنیه‌نك بعضیسی برر ناتمام سوره‌دن وبعضیلری برر صحیفه‌دن

عبارت اولمغله اشبو ناتمام سوره وصحیفه‌لری حاوی اولان اوراق امر خلافتله احراق اولندی .

مصحف شریفك جمعی حضرت ابی بکر رضی الله عنه زماننده ایسه‌ده حضرت عثمان ـ زماننده استنساخ ونشر ایدلدیکندن ـ (جامع القرأن) عنوانیله یاد اولنمشدر

خاتم پیغمبرینك بئر اریسه سقوطی

سید المرسلین علیه الصلوة والسلام افندمز معاصر بولنان ملوکه ـ دین اسلامه دعوتی حاوی ـ مکتوبلر تسطیر بیوردیغی وقت بین الملوك مهر استعمالی معتاد اولدیغندن ـ قسم اولده کوستردیکی اوزره ـ بر خاتم شریف حك ایتدیرمشلر ایدی .

انتقال حضرت پیغمبریده خاتم شریف مذکور حضرت عایشه رضی الله عنها طرفندن حضرت ابی بکره ویریلوب اندن دخی حضرت عمره انتقال ایتمش وایکیسیده تبرکاً مکاتیب شریفه‌یی خاتم معظم الیه ایله تختیم ایتدکده بولنمشیدی . حضرت عمر امر خلافتی شورایه حواله ایلدکده هرکیم خلیفه اولور ایسه اکا تسلیم اولنمق اوزره خاتم سعادتی حفصه رضی الله عنهایه تسلیم ایدوب

خلافت حضرت عثمانده تقرر ایتدکدن صکره مشارالیها جانبندن حضرت عثمانه اعطا اولندی. بدایت خلافتدن برو تسطیر اولنان مکاتیب شریفه‌یی شیخین مکرمین حضراتی کبی حضرت عثمان دخی خاتم پیغمبری ایله تختیم ایده‌یور ایدی.

اشبو (٣٠) نجی سنهٔ هجریه‌ده خلیفه حضرتلری برکون مدینهٔ منوره‌نك ایکی میل بعدنده واقع بئر اریس باشنده خاتم شریف مذکوری پارمغنه طاقوب چقارر کن قضاءً الندن قیویه دوشوردی. قیونك ایچنده‌کی صو وچامور پك آز اولدیغی وبالاعتنا تمامیله اخراج وتحری اولندیغی حالده بولنه‌مدی.

خلیفهٔ مشارالیه حضرتلری صکره اوقطعه ویازوده دیکر برخاتم اعمال وحك ایتدیردی ایسه‌ده حقیقتك تقلید ایله مناسبت قبول ایده‌میه‌جکی جهتله افواه ناسده درلو درلو کفتکو حاصل وبوندنصکره ادارهٔ امورجه انضباط زائل اولدی.

ابوذرك ربذه‌یه ارسالی

زهاد اصحاب کرامدن ابوذر غفاری رضی الله عنه شامده ایدی. عفت تامه‌لری جهتیله بعض خصوصده

شام والیسی معاویه بن ابی سفیانه مخالفتله برابر (التون وکومش ادخار ایدوبده فی سبیل الله انفاق ایتمیانلری عذاب الیم ایله تبشیرایت) امری امر جلیل سبحانی اولدیغندن نقود واموال ادخار ایتاملرینی واحتیاجلری خارجنده اولان نقودلرینی فقرایه صدقه ویرملرینی زنکینلره امر ایتملیسن » دیو معاویه یه اصرار ایتمکده ومعاویه «خلق اموال ونقودینك زكاتنی ویردكدنصكره فقرایه صدقه ویریکز دیوتهدید اولنه‌مز » جوابنی ویرمکده ایدی .

ابوذرك اعتراضاتی کندوسنی تضییق ایلدیکنی معاویه حضرت عثمانه عرض ایتدکده مدینه‌یه ارسالی ایچون امر ویرلدی . ابوذر مدینه‌یه بعدالوصول حضرت عثمانکده بعض معاملاتنده اعتراض ایلدکدن صکره « رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز (نوقتکه بنالر کاله یتشه مدینه‌ده طورمه) دیو بکا امر ویرمش ایدی بن ارتق بوراده طورمم . بکا اذن ویرده ربذه‌یه کیدیم» دیدیکندن خلیفه حضرتلری کندوسنی ربذه‌یه کوندردی . بعضاً دارهجرت نبویه‌یه کلوب روضهٔ مطهره‌یی زیارتله دفع اشتیاق ایدر وینه ربذه‌یه عودت ایدردی .

حضرت عثمان معاویه‌نك خاطرینه رعايةً ابوذر

حقنده حقارتله کندوسنی ربذه یه نفی وتغریب ایلدی دیو معترضلر تفوهاته بو ماده یی بالتحریف علاوه ایتمشلر ایسه ده حقیقت حال وجه مشروح اوزره در .

وقایع { سنه ۳۱ }

صواری غزاسی ـ یزدجردك مقتولیتی ـ ابن عامرك خراسانه عزیمتی ـ کرمان وقعه سی ـ سجستان وقعه سی

صواری غزوه سی

اهل اسلام افریقیه ده مظفریت عظیمه یه مظهر اولدقده روم امپراطوری قسطنطین بش التی یوز کمی عسکرله طولدروب محاربه ایچون بحراً کلمك اوزره اولدیغی خبری آلندی . شام عسکری براً ومصر والیسی عبدالله بن سعد کمیلرله بحراً کیدرك اسلام وروم دونغالری یکدیکرینی کوردکلری وقت روزکار اسلام دونغاسی اوزرینه اسمکده ایدی . اسلام دونغاسی ذات الصوار نام محل لیماننده تیمور اتدیلر . هواده سکون حاصل اولدی . او کیجه ایکی دونغا بربرینه تعرض ایتمکسزین زمرهٔ مسلمین صباحه قدر تکبیر وتلاوت قرآن وروملر چاکلرله کورلدیلر اعلان ایدرك صباحه داخل اولدیلر .

صباح اولدقده ایکی دونغا کمیلرینی یکدیکرینه باغلا یوب رویٔ دریاده قلیجلر پارلامغه، خنجرلر ایشلمکه باشلادی. حرب اولقدر شدتلندی‌که دکزك یوزنده انسان جثه‌لری حباب کبی نمایان وغائب اولمقده ودوکیلان قانلر کمیلردن دکزه اقه‌رق صولر قب‌قرمزی کورنمکده ایدی کمیلر بربرینه مربوط وهرطاقك اوستنده کوك، آلتنده برقان دریاسی موجود اوله‌رق رجعت وفرارك امکانی مفقود وبو امکانسزلقدن نشئت ایدن مجبوریت اوزرینه طرفین افرادینك خوف واحتراز افکاری نابود ایدی. بناءً علیه هرطرف مقاتله ومقابله‌ده صبر وثبات اختیار ایلدیلر. اهل اسلامك شهداسی کثرت اوزره اولوب روملرك مقتوللری ایسه لایعد ولایحصا ایدی. قسطنطین دخی بو محاربه‌ده برقاچ یردن یاره‌لندی. کمیلرینك باغلرینی قطع ایله فرار ایدن روملر قورتیله‌بیلوب ماعداسی کاملاً تلف اولمشدر. عبدالله بن سعد غلبه‌دن صکره برآز کونلر ذات الصوارده اقامت وبعده عودت ایلدی.

محمد بن حذیفه، محمد بن ابی‌بکر بوغزا اثناسنده عبد الله بن سعد ایله بوزیشوب حضرت عثمان رضی الله عنه علیهنده قیل وقاله تصدی ایله « حضرت پیغمبر عبد الله بن سعدك دمنی هدر ایتمش وکفری حقنده آیهٔ کریمه

نازل اولمشیکن عثمان بونی وسائر متعلقاتنی عادل تعیین وحضرت عمرك اقبالرینی وصیت بیوردیغی ذواتی اعمالدن عزل ایله ولید کبی برفاسقی استخدام ایلدی» دیو لسان ذم وتعریضی اطاله ایتدیلر.

یزدجردك مقتولیتی

دولت سامانیه‌نك حکمدار اخیری اولوب حضرت عمر زماننده مجاهدین دینه قارشو مغلوب وممالك وبلادی طرف طرف اهل اسلام جانبندن مضبوط اولان یزدجرد مغلوبیت اخیره‌سندن صکره ماوراءالنهره چکمش وخاقان ترکك ارائه ایلدیکی محلده اقامت ایتمش اولدیغی مبحث مخصوصنده ذکر اولنمشیدی.

حکمدار مشارالیه هردرلو اقتداردن ساقط اولدیغی حالده مروه عزیمتله اوراده بر دکرمنجینك خانه‌سنده ایکن هجرتك اشبو (۳۱) نجی سنه‌سنده البسه واشیاسنه طمعاً دکرمنجی مشارالیهی قتل ایتمکله دولت سامانیه منقرض اولدی. سبحان من لایزول ملکه.

ابن عامرك خراسانه عزیمتی

اهل فرسك نقض عهد ایتملری جهتیله عبدالله بن

عامر بصره اهالیسنی بالتشویق نفیر عام صورتیله تدارك ایلدیکی عسکرله بلاد فرسه عزیمت وبعض فتوحاته مظهر- یتله برابر احنف بن قیس مروین (مروالشاهجان ومرو الروذ) ه٬ حبیب بن قرة الیربوعی بلخه٬ خالد بن عبد الله بن زهیر هراته٬ امیر بن احمر طوسه٬ قیس بن هبیره نیشابوره تعیین اولندقلری (٢٩) نجی سنهٔ هجریه وقایعی صره‌سنده ذکر اولنمشیدی.

مشار الیه عبدالله بن عامر اشبو (٣١) نجی سنهٔ هجریه‌ده زیاد بن ابی سفیانی بصره‌ده بالاستخلاف کندوسی عسکرله کرمان حوالیسنه کیدرك مجاشع بن مسعود السلمی- یی نقض عهد ایتمش اولان کرمانه وربیع بن زیادی سجستانه عامل تعیین و محاربه‌یه امرویردکدن صکره جنود مسلمین ایله نیشابوره عزیمت ایلدی.

حین عزیمتنده مقدمة الجیشه تعیین ایتمش اولدیغی احنف خراسان حوالیسنده ایکی قلعه‌دن عبارت اولان طبسین جانبنه کیدرك اهالی صلحاً دائرهٔ اطاعته داخل اولدی. بوندن صکره قهستان اوزرینه کتدیلر. اهالی مقاتله‌یه قیام ایلدکلرندن حرباً مغلوب اولوب قلعه‌لرینه التجا ایلدیلر. عبدالله بن عامر قلعه‌یی محاصره وتضییق

ایلدی والتیوز بیك درهم جزیه ویرمك شرطیله مصالحه عقد اولندی.

بو مصالحه‌یی متعاقب عبدالله بن عامر نیشابور اعمالندن رستاق زام نام محله برسریه کوندروب سریهٔ مذکوره اوراسنی عنوةً تحت استیلایه الدقدنصکره نیشابور اعمالندن بعض نواحی‌یی فتح اویلدی.

فتوحات مذکوره اثناسنده اسود بن کلثوم عدوی بیهق طرفلرینه مأمور ایدی. برقوهٔ عسکریه ایله کیتدکده اهالی سورك قپولرینی سدد ایله تعند کوستردی. اسود سور دیوارنده تصادف اولنان دلیکدن براز عسکرله ایچرو دخول ایلدکده دشمن دلیکك اوکنی طوتوب جنود سائره‌یه دخوله میدان ویرمکسزین اسود ایله برابر بولنانلری شهید ایتدیلر. اسود شهید اولدقده قرنداشی ادهم عسکر امارتنه قیام وتضییق شدید ایله بیهقی فتح ایلدی.

ابن عامر بو صره ده نیشابور اعمالندن بشت واسفراین وارغنیان نواحیسنی استیلا ایتدکدن صکره کیدرك نیشابوری محاصره ایتمکله اهالی مقاومت ومحاصره بر ماه مدت امتداد کوستردی. نیشابور درت ربعه منقسم وهر ربعه فرسك بر مرزبانی حاکم ایدی. تضییقات عظیمه اوزرینه مرزبانلرك بریسی جنود اسلامی شهره ادخال ایتمك شرطیله

امان طلب ایلدی . ابن عامر امان اعطا و عسکرله شهره دخول ایتمش اولدیغی حالده بیوك مرزبان دخی کندی عسکریله برابر استیمانه مجبور اولمغله برملیون درهم جزیه ویرمك شرطیله نیشابور اهالیسنك هپسی اطاعتی قبول ایلدیلر . قیس بن هیثم السلمی اورایه والی تعیین قلندی . بوندن صکره بسا وابیورد طرفلرینه عسکر سوقیله صلحاً و ثانیاً فتح واستیلا ایدلدی . عبدالله بن خازم السلمی رفاقتیله برسریه‌ده سرخسه کوندرلمکله اهالی بعدالمقاتله مغلوباً استیمان ایلدیلر . اوراسیده صلحاً دائرۀ اطاعته دخول ایلدی .

بو فتوحات عقیبنده طوس مرزبانی ابن عامرك یانه کله‌رك اطاعتی قبول ایتمش وعبدالله بن خازم معیتیله هرات اوزرینه سوق اولنان عسکرك سوق اولندیغی خبری هرات مرزبانه بالغ اولدقده مرزبان مرقوم عسکرك وصولندن مقدم باسیرسریع ابن عامرك یانه عزیمتله هرات وبادغیس وبوشنجی صلحاً تقدیم ایله عرض اطاعت ایلشدر .

طخارستان فتوحاتنه مأمور احنف بن قیس رستاقه کیدرك بالمحاصره اوجیوز بیك درهم جزیه ویرمك شرطیله اهالیسنك صلحاً اطاعتنی تحصیل و بعده ترك

انقیاد ایتمش اولان مروالروذ شهرینه عزیمتله حرباً غلبه
و التیوز بیك درهم جزیه ایله عقد مصالحه ایلدی .
قوهٔ جلیلهٔ اسلامیه نك جهت بجهت نمایان اولان
غلبه‌لری اوزرینه طخارستانك بلاد سائره سی دخی کاملاً
اطاعتی قبول ایلمش اولدقلری حالده جوزجان وطالقان
وفاریاب حوالیلری صغانیان حکمداری ایله بالاتفاق
عساکر کثیره جمع ایدرك احنفله محاربه‌یه قیام ایلدیلر
ایسه ده اقبح هزیمتله منهزم اولمغله حوالئ مذکوره دخی
کاملاً فتح و تسخیر ایدلدی .

ابن عامر بلاد مذکوره جه اولان فتوحاتنده اسلافنه
تفوق ایلمش اولدیغندن حقنده خلق ستایش و ثنایی تشهیر
ایلدیلر . مشارالیه جناب حقك احسان بیوردیغی
شو موفقیت عظیمه اوزرینه شاکراً لله تعالی نیشابوردن
احرام بند اولدیغی حالده عمره ایچون خروج و حضرت
خلیفه نك نزد عالیلرینه عزیمت ایلدی . و طرف اشرف
خلافتپناهیدن خراسان ولایتی والیلکی قیس بن الهیثمه
توجیه بیورلەرق قیس طخارستان حوالیسنه وصولندن
صکره هرنه طرفه یوز چویردی ایسه سمنجانه قدر
فتوحاته مظهر اولمشکن سمنجان اهالیسی مخالفت کوسترمکله
اوراسنی دخی بالمحاصره عنوةً فتح و تسخیر ایدیویردی .

كرمان وسجستان وقوعاتی

ابن عامر کرماندن خراسانه کتدیکی وقت مجاشع بن مسعود السلمی يی خراسانه عامل تعيين ايلديکی يوقاروده ذکر اولنمشيدی. کرمان اهاليسی مقدمکی عهدی نقض ايتمکله بالمحاربه عنوةً کرمانی فتح ايلدکدن صکره سيرجان (اصل کرمان) شهرينه عزيمت واورادە براز مدت اقامت ايلدی. سيرجاندن قفص مدينه سنه توجه ايلدکده بجملردن برغلبه لکلی جمعيت قارشوکله رك ارالرنده محاربه وقوع بولمقله مجاشع هپسنی بوزوب پريشان ايلديکندن منهزمين کيملره وبعضيلری مکرانه، بعضيلريده سجستانه فرار ايتديلر يرلری ضبط اولندی.

سجستان ممالکی حضرت عمر رضی الله عنه افندمزك زمان عاليلرنده فتح اولنمش وصکره نقض عهد ايلدکلرندن ابن عامر حضرتلری خراسانه کتدکده ربيع بن زيادی بتکرار استيلايه مأمور ايتمشيدی. ربيع برقوه عسکريه ايله حصن زالقه کيدرك اهالی مقاومتدن عاجز اولمغله سائر بلاد فرس کبی مصالحه يی قبول ايلديلر. صکره کرکويه، زرنج، روشت، ناشرود، شرواد شهرلرينه توجهله بعضيسنی صلحاً وبعضيسنی حرباً فتح وتسخير ايلدی.

حسن بصری رحمه الله ربیعك کاتبی ایدی . سجستانك تمامی فتحنده ابن عامر طرفندن عبدالرحمن بن سمره اورایه عامل تعیین اولندی . عبد الرحمن دخی زرنج ایله کش مدینه سی بیننده ورخج ایله دوان اراسنده واقع بلاد هنده غلبه ایتمش وحضرت عثمان رضی الله عنه علیهنده قیام ظهورینه قدر اوحوالیده قالهرق صکره امیر بن احمر الیشکری یی بالاستخلاف عودت ایلمش اولدیغی حالده اهالی امیری دفع واخراج وزیادبن الاعجم نام کسه یی کندولرینه امیر انتخاب ایتدیلر .

ابوسفیان بن الحارث بن عبد المطلب وابوسفیان بن الحرث بن امیه بوسنه وفات ایلدیلر .

وقایع { سنه ۳۲ }

ترکلرك غلبه سی ـ بعض وقایع

(۳۲) نجی سنهٔ هجریه ده کوفه والیسی سعید بن العاص حضرتلری جانبندن باب حوالیسنده بولنان سلمان بن ربیعة الباهلی بلنجر حوالیسنك اصلاحاتنه مأمور ایدیلهرك سلمانه معاونت اولنمسی ایچون ناحیهٔ مذکوره عاملی بولنان عبد الرحمن بن ربیعه یه امر ویردی . سلمان عسکرله بلنجر مدینه سنی بالمحاصره تضییق ایدرکن جوار ـ

لرنده‌کی ترکلر برجمعیت عسکریه ایله بلنجر اهالیسنه امداده کلدیلر · طرفین میانه‌لرنده قتال شدید وقوعبولدی ·

اهل اسلامك هریرده غالب ومظفر اولدقلری ایچون ترکلر اول وقته قدر مسلمین سلاح تأثیریله مقتول اولمزلر اعتقادنده ایکن بومحاربه‌ده عبدالرحمن بن ربیعه شهید اولدیغندن ترکلرك اواعتقادلری بوزیلوب اسلام علیهنده جسارتلنمدیلر · محاربه‌ده کوستردکاری شدت وصلابت اوزرینه اسلام عسکری منهزم اولوب برقسمی بلادخزره وبرفرقه‌سی جرجان طرفنه چکلدی · ابوهریره وسلمان فارسی رضی الله عنهما بونلرله برابر ایدیلر ·

بعض وقایع

شام والیسی معاویه بوسنه بلاد رومه غزا ایدرك استانبول بوغازینه قدر ایلرولدی · اهل اسلام خیلی اموال اغتنام وروملر قلعه‌لره تحصن ایتمکله معاویه عسکرله کیرویه دوندی ·

سنهٔ مرقومه‌ده قارن نامنده برترك رئیسی طبسین وباد . غیس وهرات وقهستان طرفلرندن قرق بیك قدر عسکر طوپلایوب خراسان حوالیسنه هجوم ایتمکله عبد الله بن خازم درت بیك نفر عسکر مسلمین ایله مدافعه‌یه قیام

وخراسان حدودنده بالتلاقی محاربه ایله قارنك عسكرینی
بوزوب چوغنی اعدام ایلدی . عبد الله بن خازم بو
وقعه‌دن مقدم خراسان والیسی ایکن عزل ایله یرینه قیس
بن الهیثم تعیین اولنمش ایدی . شو مظفریت اوزرینه ینه
خراسان والیلکی عهده‌سنده ابقا اولندی .

عم النبی عباس بن عبدالمطلب وعبد الله بن مسعود
وعبدالرحمن بن عوف وابوذر الغفاری وسلمان فارسی
رضی الله عنهم حضراتی بو سنه وفات ایلدیلر .

وقایع {سنه ٣٣}

مفاسدك ظهور وانتشاری - بعض وقایع

مفاسدك ظهور انتشاری

سعید بن العاص رضی الله عنه طرف خلافتدن کوفه
والیلکنه تعیین بیوریلوب کتدکدن صکره بر کیجه کوفه
اشرافی زیارتنه کتمکله مصاحبت ایده‌یورلر ایدی . مالك
بن کعب الارحبی، اسود بن یزید، علقمة بن قیس، مالك
الاشتر النخعی دخی بونلرله برابر ایدیلر .

اثنای مصاحبتده سعید «شو سواد (اراضی) قریشك
بوستانیدر» دیدکده مالك الاشتر «الله تعالی حضرتلرینك

قلبچلرمزله بزه احسان بیوردیغی یرلر نه‌دن سنك وقریشك بوستانی اوله‌یور» سویلمکله سعید حضرتلرینك اورادە بولنان صاحب الشرطه‌سی عبد الرحمن الاسدی «امیرك سوزینی ردمی ایده‌یورسکز» دیوشدت کوستردی . اشتر و ارقداشـلری حدتلنه‌رك عبد الرحمنی ضرب ایلدیلر سعید «بوندن صـکره کیجه قونشمق ایچون کیمسـه یانمه کلمسـون» دیو منع ایله برابر بومعامله‌یی خلیفهٔ اکرم حضرتلرینه تحریراً شکایت ایلدی .

خلیفه رضی الله عنه مالك الاشتر و رفقاسنك شامه تبعیدلریچون سعید بن العاصـه و شامده نصح و پندایله اصلاحلرینه باقلوب متنبه اولمدقلری حالده مدینه‌یه ارسالرینه دائرشام والیسی معاویه‌یه امرویرمکله مالك الاشتر، ثابت بن قیس الهمدانی، کمیل بن زیاد، زید بن صوحان، قرنداشی صعصعه، جناب بن زهیر العامری، جندب بن کعب الازدی، عروة بن الجعد، عمرو بن الحمق الخزاعی، ابن الکواء کوفه‌دن شامه کوندرلدیلر .

شامه وصوللرنده معـاویه براز ایام حقلرنده حرمتله بوکون «اسلام شرفنه نائل و بوسایه‌ده امم سائره‌یه غالب اولدقلری حالـده سبب شرافتلری اولان قریش حقنده بوسز معامله‌ده بولنمق مناسب اولمدیغی» حسن صورتله

کندولرینه بیان ایلدکده ایچلرندن صعصعه بو نصیحته بعض مرتبه اعتراض ایتدی . و معاویه « بو معاملەلریکز قلت عقوللکزدندر » کبی سوزلرله افادەلرینی تقبیح ایلدی . برقاچ کون کچدکده کوفەلیلری جلب ایله « سزدن نه نفع نده ضرر مأمولدر . هایدی نره یه کیتمك استرایسەکز کیدیکز مأذونسکز » دیدکدن صکره خلیفه حضرتلرینه « بنم یانمه برطاقم اشخاص کلدیلرکه عقول وادیان نه اولدیغنی بیلمزلر . فتنه چیقارمق، خلقك مالنی المقدن بشقه مقصدلری یوقدر » دیه برمکتوب یازدی .

کوفەلیلر شامدن چقوب کوفه یه طوغری کیدرکن حمص والیسی و خالد بن الولید رضی الله عنهك مخدومی عبدالرحمن اوحوالیدن کچمك اوزره اولدقلرینی بالاستخبار هپسنی حمصه جلب ایتدردی .

بونلر عبدالرحمنك حضورینه واردقلرنده عبدالرحمن « ای شیطانك آلات فسادی سزه مرحبا یوق . ای عرب میدر عجم میدر نه اولدقلرینی بیلمیان آدملر معاویه یه سویلدیککز سوزلری بکا سویلیه جکسکز . زیرا بن مرتدینی قتل ایدن خالدبن الولیدك اوغلی یم . یا صعصعه والله اویله سوزلریکزی ایشیدر ایسەم بوینکزی اوقارم » دیو تهدید وبرماه قدر کندولرینی حمصده توقیف ایتدکله هپسی

توبه ایتدك » دیدیلر . ایچلرندن مالك الاشتر مدینه‌یه عزیمت و خلیفه‌نك امریله ینه حمصه عودت ایلدی .

حمصه‌کی کوفه‌لیلرك هر بریسی بربلا و سوزله تهدیدله قورقار شیلر اولمدقلری ناصیه و ترجمهٔ حاللرندن دخی هویدا ایکن عبدالرحمن تهدید سابقنه هرنه حکمته مبنی ایسه روی ملایمت کورمسی و کندوسنك ذاتاً کرم و سرد روزکاردن اخذ تجارب ایله لسان جمیل استعمالنه هنوز قدرت استحصال ایده‌مامش اولمسی کوفه‌لیلره بر طور متحکمانه دها کوسترمك تصورینی موجب اولدیغندن هپسنی حضورینه جلب ایتدکدنصکره « هایدی دوشنکزده سزه و اهالیکزه خیرلو اولان شی هرنه ایسه انی طلب ایدیکزکه ایجابنه باقه‌لم » دیدکده کوفه‌لیلردن صعصعه « سنده بو سوزه اهلیت کورمیورز . مع مافیه الله‌ه معصیت کوسترده سکا اطاعت ایتمکده کرامتده یوقدر » سویلدی .

عبدالرحمنك بغتةً بو جواب جسورانه‌یه تصادف ایتمسی حدتنی موجب اولوب توبیخ و مؤاخذه‌یی دها ایلرویه کوتوردی . صعصعه ایسه دها زیاده شدتله رد ایتدی .

عبدالرحمن « بن قورقیورمکه سز شیطانه اطاعت و ارتکاب معصیت ایده‌جکسکز . بیلیسکزکه بو حالریکز

عاجل و آجلده سزی برفنا موقعه دوشوره جکدر » دیمسیله برابر کوفه لیلر « ارتق چوق سویلیورسن » دیه رك اوزرینه صچرایوب عبدالرحمنك کیمسی باشنه، و کیمسی صقالنه یاپشدی.

عبدالرحمن یقاسنی دست بلایه طوتدردیغنی کوردیکندن برطرفدن طور سابقنی محافظه، برطرفدن سوزله تهدید و مدافعه مقصدینی التزام ایدرك « براقیکز بوراسی کوفه دکلدر. والله شامیلر شوایشلدیککزی کورمش اولسه لر سزی پارچه پارچه ایدرلر » دیدکده کوفه لیلر « هله طوره، هله سوزه باقیکز. بزی شامیلره پارچه لته جق ایمش » دیه رك عربده یی بیوتمکله حاصرلندقلرینی متعاقب عبدالرحمن یانلرندن قالقوب وقوعاتی خلیفه حضرتلرینه انها ایتدی.

خلیفه رضی الله عنه هیئتی سعید بن العاصك یانه اعاده ایتمسی جواباً تحریر بیورمقله عبدالرحمن کوفه لیلری بالاطلاق بلایی باشندن دفع ایلدی ایسه ده سعید بن العاص بونلرك عودتلرندن پك مضطرب اولمغله ینه خلیفه یه مراجعتله رخصت استحصال و هیئتی عبدالرحمن بن خالدك یانه اعاده و ارسال ایتدی. جمله سی حمصده اقامت و عبدالرحمن وقعهٔ سابقه دن ناشی اسکی طور و معامله سنی

دكشمكه مجبور اولوب يوزلرندن بلا چقمامق ملاحظه‌سيله
بالضروره حقلرنده حرمت وجمله‌سنه بسط مائدهٔ اكرام
ومعيشت ايلدی .

آتيده بيان اولنه‌جغی وجهله بو ماده بوندنصكره
خليفه‌نك عليهنده ظهور ايدن فساداتك كوفه شعبه‌سنی
تشكيله سبب اولمشدر .

بصره واليسی عبدالله بن عامرك بصره‌يه مأمور-
يتلرندن اوچ سنه صكره عبدالله بن سبا ناميله موسوم
وابن السوداء ديو معروف برشخص بصره‌يه كلديكنی
ايشتديكندن ابن عامر مرقومی جلب ايله « سن كيمسن »
ديو سؤال ايلدكده « اهل كتابدن بر كيمسه‌يم . اسلامه
وسنك جوارينكه رغبت ايتدم » سويلدی ايسه‌ده ابن
عامر بونك سوزندن وحالندن بعض مرتبه شبهه‌يه دوشمكله
« بوراده طورميه‌جقسن » ديو مرقومی طرد ايدی ويردی
مرقوم اورادن كوفه‌يه وصكره مصره عزيمت ويهود
ايمانه كلمز مرد ملحد توبه‌كار اولمز مداولنجه ذاتاً
يهودی ايكن خلاف حقيقت كندوسنی مهتدی صفتنده
خلقه ابراز ايدرك خليفهٔ ذيشان حضرتلرينك اجراآتنی
اراجيف وتحريفات ايله راست كلديكنه اعلان ايتمش
وبونكله برابر بعض مخابرات فاسدانه‌يه‌ده جسارتله

خلیفهٔ بالحق علیهنده بر قیام عمومی تشکیلنه و بین المسلمین تفرقهٔ عظیمه‌یه سببیت ویرمشدر که شو قیام نامشرعك تفصیلاتی اشاغیده صره‌سیله کتابمزه درج اولنه‌جقدر.

حمران بن ابان عدتی منقضیه اولمقسزین بر عورتله ازدواج ایلدیکندن حضرت عثمان رضی الله عنه حمرانی ضرب ایله بصره‌یه تبعید ایتمشیدی.

بصره‌ده عامر بن قیس نامنده زاهد و متدین بر ذات اولمغله حمران زاهد مشارالیه علیهنده ابن عامره بعض مرتبه سعایته تصدی ایلدی ایسه‌ده قبول ایتدیره‌مدی. صکره اطلاقنه امر کلوب مدینه‌یه کیتدکده عامر بن قیس حقنده خلیفه حضرتلرینه سعایته باشلایوب عامر تزوجدن استنکاف ایتدیکنی، ات یمدیکنی، جمعه نمازینی قلمدیغنی بیان ایتدی. خلیفه عامرك شامه ارسالنه دائر امر ویرمکله عامر بصره‌دن شامه کوندرلدکده معاویه عامرك کندوسیله برلکده ات یدیکنی و جمعه نمازینه حاضر اولدیغنی کورمکله علیهنده سویلنان سوزلردن طولایی تدقیق و استنطاق ایتدکده ابن عامر «تزوج ایتمدیکم شیخوخت جهتیله قدرت و زجولیتدن ساقط اولدیغم ایچوندر. جمعه نمازینی هر وقت قیلار ایدم. فقط جماعتك صوك صفنده طوروب جمله‌دن اول جامعدن چقمغی عادت

ایتدیکمدن خلقك چوغی بنی جامعده کورهمدیکی جهتله حقمده اویله سوز سویلنمشدر» جوابنی ویردی. معاویه شو ذاتك تصادف ایتدیکی افترایه تأسفله بصریه عودتنه رخصت ویردی ایسه‌ده کتمه‌رك شامده اختیار انزوا و عبادت ایلدی.

کوفه‌ده، بصره‌ده، مصرده اجراآت مشروحه‌دن طولایی تکون ایدن مقالات انشعاب ایدرك مرقوم یهودی عبدالله بن سبا ایسه کوفه و بصره حوالیلرنده خلیفه علیهنده جابجا تخم فسادی سرپدکدن و مصره کتدکدن صکره کندوسنی برطاقم سبکمغزانه سودرمش و خلیفه‌نك اجراآتنی تحریفات و مفتریات ایله مزج ایدرك اعلانه دوام ایتمکده بولنمشیدی. معاملات مذکوره‌نك کوفه و بصره و مصرده نشؤ تأثیراتی قولیرا کبی یاییله‌رق طرف طرف فساد قپولری اچلمغه باشلادی.

بعض وقایع

معاویه بوسنه بلاد رومه غزا ایدرك ملاطیه اعمالندن حصن المرأه‌یی و مأموراً کوندردیکی حبیب بن مسلمه ملاطیه‌یی فتح ایتمشدر.

مقداد بن اسود رضی الله عنه بوسنه وفات ایتدی.

وقایع {سنه ٣٤}

فدك باغچه‌سی ـ خلافت علیهنده قیام نامشروع

فدك باغچه‌سی

صدقهٔ پیغمبری اولان فدك باغچه‌سی بو سنه جانب خلیفه‌دن مروان بن الحکمه تملیك اولندی دیو بیوك قیل وقال تکون ایدرك بوده خلیفه علیهنده‌کی تفوهاته منضم اولدی.

خلافت علیهنده قیام نامشروع

یوقاروده ذکر وبیان اولندیغی اوزره حرکات غیر مرضیه‌لرندن طولایی شامه وبعده حمصه کوندریلان کوفه‌لیلرك وبصره‌دن شامه ارسال ایدلمش اولان بعض اشخاصك و کوفه‌یی، بصره‌یی دور ایله مصره کیدن یهودی عبدالله بن سبانك هر طرفده انتشار ایدن اراجیف ومفتریات متمادیه‌لری جهت بجهت اختلاف اماره‌لرینی کوسترمش اولدیغندن کوفه والیسی سعید بن العاص رضی الله عنه شفاهاً بعض شیلر عرض ایتمك اوزره کوفه‌دن مدینه‌یه عزیمت ایلدی. خلیفهٔ بالحق رضی الله عنه افندمز

سعیدك ورودندن مقدم اشعث بن قیسی اذربیجانه، سعید بن قیسی ری ولایتنه، نسیر العجلی یی همدانه، سائب بن اقرعی اصفهانه، مالك بن حبیبی ماهه، حکیم بن سلامه یی موصله جریر بن عبداللهی قرقیسایه، سلمان بن ربیعه یی بابه، عتبه بن نهاسی حلوانه عامل وقعقاع بن عمروی حربه مأمور ایدوب هر بری محل مأموریتنه کتمش وسعید بن العاص کوفه دن حرکتنده عمرو بن حریثی استخلاف ایدرك کوفه حوالیسی رؤسادن خالی قالمشیدی.

خلیفه علیهنده بولنان اصحاب طعن و اراجیف مرضیٔ فاسدلرینی اظهار ایله حضرت عثمانك خلعی ایچون خروج ایلدیلر. یزید بن قیس دخی بونلرله برابر ایدی. قعقاع بن عمرو اول ارالق هنوز او حوالیده بولنمغله منعه قیام ایدرك یزید بن قیسه «شو مناسبتسز حرکتك معناسی ندر» دیدکده یزید «سعید بن العاصك عزلنی طلب ایچون» جوابنی ویردی ایسه ده بر طرفدن دخی کوفه یه سرعت عزیمتلری ایچون حمصده بولنان کوفه لیلره خبر کوندردی.

بو خبر اوزرینه مالك الاشتر حمصدن سیر سریع ایله کوفه یه کیدرك جمعه کونی مسجد شریف قپوسنده طوروب «بز حضرت عثمانك یانندن کلورکن

سعید بن العاصی اوراده براقدق ۰ سعید نسوانکزه مخصص اولان وظیفه‌نك تقلیلنه چالشیور ۰ سزك قلمج سایه‌سنده مالك اولدیغکز اراضی قریشك بوستانیدر سویلیور » کبی سوزلرله تغلیط اذهان ایلدکده یزید بن قیس « سعید کوفه‌یه کلیور ۰ ردی ایچون بکا ارقداش یوقیدر » دیو باغردی ۰ برطاقم سبکمغزان باشنه طوپلانمغله کوفه‌یه کلك اوزره اثنای راهده بولنان سعیدبن العاص حضرتلرینی رد ایچون حرکت ایلدیلر ۰ اصحاب عقول وآراء طرفلرندن « عیبدرعیب ۰ بویله نامشروع ایشه جسارتله بین المسلمین فسادی تعمیمدن چکلیکز » دیو منعه تصدی اولندی ایسه ده هیچ بریسی دکلدیکندندن اصحاب عقولك هپسی عمرو بن حریث ایله کوفه‌ده قالوب یزید و اصحابی اثناء طریقده وقادسیه قربنده بولنان جزعه نام موقعه عزیمتله سعید بن العاص حضرتلرینی رد ایچون ورودینه منتظر اولدیلر ۰

سعید رضی الله عنه اورایه واصل اولدقده ارباب قیام « بزم سکا احتیاجمز یوقدر ۰ کلدیکك یولدن کیرویه طوغری یورباقه لم » دیدکارنده سعیدك برکوله‌سی بونلری رده باشلامسیله برابر مالك الاشتر کوله‌یی اوروب اولدردی ۰ سعید کوفه لیلرك افکارینی اکلادقده

ارتق كوفه يه عزيمت ايتمكده مناسبت كوره مديكندن مدينه يه عودت و حضرت عثمانه بيان كيفيت ايلدى ٠

اوصره ده مالك الاشتر طرفندن پك مناسبتسز برمكتوب دخى خليفه يه كوندرلمش اولديغى حالده خليفهٔ اكرم حضرتلرى حلم عظيم اختيار يله تسكين فساد ايچون كوفه ليلرك طلبلرينه موافقت وسعيدى عزل ايله ابوموسى الاشعرى حضرتلرينى كوفه يه والى نصب وارسال بيوردى ٠ و بونكله برابر تأمينات ونصايح لازمه يى حاوى برامرنامه دخى يازدى ٠

ابوموسى رضى الله عنه كوفه يه بعدالوصول خلقى مسجد شريفه جمع ايله منبره چقوب حضرت عثمان رضى الله عنهه طاعتك وجوبنه دائر برخطبه قرائت ايتمكله جماعت روى رضا واطاعت كوستروب طاغلديلر ايسه ده ارباب قيامك استدكلرى يالكز سعيدك عزلى اولمديغندن فكر سقيملرندن چكه مديلر ٠ بصره ومصرده بولنان هوادارلرى ايسه درلو درلو اراجيف نشريله دائرهٔ فسادى توسيعدن كرو طورمييورلر ايدى ٠

وقایع {سنه ۳۵}

قیامك اشتدادی — حضرت عثمانك محاصره‌سیله شهادتی ـ ملاحظات و محاکمات ـ خلیفهٔ مشارالیهك صفت و سیرت شریفه‌لری

قیامك اشتدادی

احوال مذکوره مرکز خلافته تمامیله منعکس اولمش ایکن خلیفهٔ حلیم افندمز حسن معامله ایله تسکین ایتمکی التزام بیوردقلرندن کندو حقنده تام الاخلاص اولدقلرینه اعتماد بیوردقلری معاویه و عبدالله بن ابی سرح و سعید بن العاص ، عبدالله بن عامر ، عمرو بن العاص حضراتنی مدینه‌ده جمع ایله « سزخلافتك وزرا و نصحاسی و هر بریکز موثوق و معتمدیمسکز خلقك کوستردکاری معامله‌لری کوره یورسکز . هرنه طلب ایدرلرایسه ترویج اولنمسنی استیورلر . برنجی طلبلری عمالمك عزللریدر . رأیلریکز نه مرکزده ایسه‌سو یلیکز » بیوردیلر .

ابن عامر « بویله حالده اوغراشمغه میدان قالمامق اوزره خلقی جهاد ایله اشغال ایتمکز خیرلودر » .

سعيدبن العاص « فسادده بولنانلرك تأديبلری لازمدر »
معاويه « بونلر اميرلرينك تحت كفالتلرينه ويرلمليدر .
شامجه بن كفيل اولورم » .
عبدالله بن ابی سرح « مال و عطايا ابذاليله ارباب قيام
تسكين و اصلاح اولنمليدر » .
ديه‌رك هربريسی رايلرينی بيان ايلديلر .
عمروبن العاص قيام ايدرك « ياامير المؤمنين تسكين
فساد املنده ايسه‌ك ناسك منفوری اولان عمالی عزل
ايله قلبلرينی تطييب؛ دكل ايسه‌ك هر عاملی يرنده براغوب
خلق تحريك ايله » سويلدی . لكن عمروبن العاص بونی
عمومك ايشيدوب ممنون و فسادك ممنوع اولمسی ايچون
سويلديكنی خفياً حضرت عثمانه عرض ايلدی .
بو مذاكره‌دن صكره حضرت عثمان عمالی يرلويرينه
اعاده وجهاد ايچون هرطرفده اهالينك جمعلرينه دائر
عامللره اوامر عموميه اعطا بيوردی . عمال ولايتلرينه
كيتدكلرنده فسده‌نك قلبلرينی عطايا ايله‌ده تطييبه چالشوب
تأمين و تسكينه غيرت ايلديلر .
معاويه مدينه‌دن حركت ايدركن خليفه حضرتلرينه
« مدينه احوالنه امنيت اولنه‌ميور . كل برابرجه شامه
كيدلم . شام اهاليسی عددجه كثرت اوزره‌در . اوراده

عساکر کافیه تجهیز ایده‌بیلورز . ارباب قیامدن شامه کلانلر بولنور ایسه استیصاللری پك قولای اولور » سویلمش و خلیفه حضرتلری «بن جوار رسول اللهدن ایریلهمم . اشقیا اوزرینه کاورلر ایسه حسبی الله و نعم الوکیل » جوابنی ویرمشیدی .

عمال ولایتلرده فساداتی تسکین ایچون وسع و اقتدارلرینی صرف ایده‌یورلر ایدی . ارباب قیامك رؤساسی بر طرفدن یهودی عبدالله بن سبا مصرده بر جانبدن نائرهٔ مفسدتی کورکلیوب بربرلریله مخابرات مضره‌یه سکون ویرمیورلر ایدی .

مالك الاشتر سنهٔ مذکوره‌ده کوفه‌دن الدیغی ایکیوز غلبه‌لکله بصره و مصر ارباب قیامنه بالالتحاق مخابرهٔ سابقه‌لری اوزرینه هپسی برلکده حجه کتمك بهانه‌سیله مدینه‌یه طوپلاندیلر . خلیفه جمعیتك نیات فاسده‌لرینی حس ایلدیکندن کتاب الله و سنت رسول اللهه اتباعلری ایچون مغیرة بن شعبه ایله عمرو بن العاصی یانلرینه کوندردی . ایکیسنیده طرد ایتدیلر .

نائرهٔ فسادك سوندرلمسیچون حضرت علی واسطه‌سیله نصح و پند و مسؤلارینه مساعده اولنه‌جغی وعد اولنه‌رق جمعیت طشره چقارلدقده نصکره منشأ قیل

وقال اولان مروانك دائرهٔ خلافتدن طردی واجب اولدیغنی حضرت علی خلیفه‌یه عرض ایلدی. خلیفه‌نك زوجهٔ محترمه‌لری نائله دخی «یاامیرالمؤمنین والله علینك سکا سویلدیکی سوزلرك هپسی خیرخواهلغندندر. عمومك تهورینی تسکین ایچون مروانك دفعی چاره‌سنه باق» دیو اصرارده بولندی ایسه‌ده اوله‌جق که اوله‌جقدر اوله‌جغی جهتله مروانی بلاثبوت اولدررلر ملاحظه‌سی دائرهٔ خلافتده محافظه‌سنه بادی اولدیغندن مروانك اندن صکره ارتکاب ایلدیکی حرکت بالاخره خلیفه‌نك شهادتنی نتیجه ویردی.

مقدمجه مدینه‌یه طوپلانان ارباب قیامدن مصر طاقمنك استدکاری شی والیلری عبدالله بن سعدك عزلیله یرینه محمد بن ابی بکرك تعیینی ایدی. خلیفه مساعده ایدوب مصرلیلر محمد ایله برلکده مدینه‌دن مصره دوندکدن صکره یولده حضرت عثمانك برغلامی یدنده مروانك ال یازوسیله عبدالله بن سعده یازلمش برمکتوب طوتدیلر. شو مکتوب خلیفه‌نك مهریله ممهور و ایچنده محمد ایله رفقاسنك قتل اولنملری مذکور ایدی.

مصره کیتمك اوزره یولده اولانلر حدت و تهورله مدینه‌یه عودت ایتدکاری کبی حادثه‌نك شیوعنی متعاقب

طاغلش اولان سائر جمعیتلر دخی سیل کبی دارالخلافه یه اقغه باشلادیلر .

مکتوب میدانه قونلدقده خلیفه مهر کندی مهری و قاصد کندی غلامی اولدیغنی اعتراف و مکتوبدن معلوماتی اولمدیغنه یمین ایلدی .

ارباب قیام حضرت عثمانك مسند خلافتدن چکلمسنی تکلیف ایلدیلر . خلیفه حضرتلری « جناب حقك الباس بیوردیغی لباس خلافتی اوزرمدن چقارهمم» جوابنی ویردی» .

ارباب قیام حضرت علینك یانته کیدرك «یاعلی قالق اوکزه دوش . عثمانك خلعی چارهسنه باقهلم » دیدکلرندن حضرت علی خلافت اسلامیه علیهنده بویله نامشروع برایشه جسارت هم مغایر دیانت و انسانیت، همده موجب شأمت اولدیغنی بیان و نصیحت ایلدی ایسهده « مادامکه بزمله اتفاق ایتمیهجك ایدك نهسببه بنی مکتوب یازوبده بزی مدینه یه طوپلادك » دیو مغلطه یه قیام ایتدیلر . حضرت علی« حاشا بن سزه نه مکتوب یازدم . نده سزی بویله نامشروع ایشلره تشویق ایتدم » دیهرك امام المسلمین علیهندهکی فکرلرینه اشتراك ایتمسنك امکانی اولمدیغنی بیلدردی .

بوسوز اوزرینه ارباب قیامك بعضیسی بعضیسنك یوزینه باقەرق « شونی بونی ارضا ایدەلم دیونیجون اوغراشوب طورەیورز . هایدی برایشمزی کندی الیمزله کورەلم » دیدکدنصکره تورله اورادان قالقوب خلیفەنك قوناغنه طوغری یوریدیلر . حضرت علی سرر شتهٔ تدبیرك الدن چقدیغنی کوردکده برقریەیه چکلدی .

حضرت عثمانك محاصرەسیله شهادتی

ارباب قیام خلیفهٔ بالحق حضرت عثمانك قوناغی دائراً مادار احاطه و محاصره ایتدیلر

خلیفه حادثه نك بودرجەیه کلدیکنه تأسفله برابر حضرت پیغمبر حیاتده ایکن « یاعثمان حق تعالی سکا برخلعت کیدیره جکدر . او خلعتی اوزرکدن چقارمق استدکلرنده موافقت ایتمەرك او یولده سکالاحق اولەجق بلیەیه صبر ایتملیس » دیو وصیت بیورمشلرایدی « بناءً علی ذلك خلافتدن کفید ایده مدی . علی و طلحه وزبیر حضراتنی جلب وطام اوزرنده چقەرق موجود اولانلره « هیکز اوطوریکز » امرینی اعطا ایتمکله محارب ومسالمرك جملەسی اوطوردیلر .

خلیفه مدینه اهالیسندن دعوتنه اجابتله اورایه کلمش

اولانلره خطاباً « ای اهل مدینه . سزدن بعض شیلر سؤال ایده جکم . الله ایچون اوسؤاللرك جوابلرینی ویریکز » دیدکده اهل مدینه‌دن موجود اولانلرك جمله‌سی خلیفه‌نك سؤاللرینه منتظر اولدیلر .

خلیفه — حضرت عمرك وفاتنده استخاره ومشورت عمومیه‌دن صکره بکا بیعت ایتدیکزمی

اهل مدینه — اوت . استخاره ومشورت عمومیه ایله سکا بیعت ایلدك .

خلیفه — بنم اسلامده قدمی ، پیغمبره قرابتمك درجه‌سنی ، سابقینك اخیارندن اولدیغمی بیلزمی سکز .

اهل مدینه — اوت بیلورز اویله در .

خلیفه — ارباب قیام بنی قتل ایده جکارینی سویلیورلر . قتل جزاسی احصاندن صکره زنا ، ایماندن صکره کفر ، بغیرحق برشخصی قتل افعالنی ارتکاب ایدنلر حقلرنده مشروعدر . بن شو افعالك هانکی بریسنی ارتکاب ایلدم

اهل مدینه — حاشا هیچ بریسنی ارتکاب ایتمدك .

ارباب قیامك ایلرو سوردکاری برآدم — « یاعثمان سنك شوسؤاللرك هپسنه بزجواب ویرلم . حضرت عمرك وفاتندن صکره واقعا استخاره ومشورت عمومیه ایله

سـكا بيعت اولندى . اللهك هر برايشى خيرلو اولديغنى وسنك قبل الخلافه عدالتك عموميجه مصدق اولديغى حالده سـكا بيعت ايدلديكنى بزده انكار ايتميز . عدالت جريان ايدركن كسـه نك برسوز سويلمكه صلاحيتى يوغيدى ، حال شمدى اويله مى در ديدى .

ارباب قيامه سـوز اكـلاتمق ممكن اوله مديغنـدن خليفه مدينه اهاليسـنك رجـوعلرينه رخصت ويروب كندوسـيده خانه درونه چكلدى . اهـالى طاغلديلر ايسـه ده حضرت حسن بن على ، عبدالله بن عبـاس ، محمد بن طلحـه ، عبدالله بن زبـير ، وسـائر بعض ذوات محـافظه ايچـون اوراده قالديلر . ارباب قيام ايسـه جمعيتلرينى تكثير ومحاصره يى تشـديد ايده يورلر ايدى . شـدتى بر درجـه يه واردرديلركه خليفه يه ايچه جـك صوكو تورتلريده منع ايتديلر .

خليفه حضرت على وزبير وطلحه ايله ازواج مطهراته خبركوندروب ايچه جك صوايچون استعانه ايلدى .

حضرت على كيدرك ارباب قيامه «اللهدن قورقيكز رومل ، فرسلر بيله اسيرلرندن طعامى ، صويى منع ايتمزايكن امام المسلمين حقنده كوستر ديككز شو معامله لرى هانكى دين قبول ايدر» ديو مؤاخذه يه قيام ايتدى ايسـه ده ـ ورق

مهر ووفایی کیم اوقور کیم دیکار - لقردی آکلاتمغـه بیله امکان کوره مدیکندن حدتله رجوع ایتدی.

حضرت علینك ارباب قیامه سوز اکلاته مقسزین عودتندن صکره ازواج مطهراتدن ام حبیبه رضی الله عنها برقاچ مطره صو استصحابیله بربغله اوزرنده اولدیغی حالده خانهٔ خلیفه یه کیتمکه چالشمش ایسه ده اوده موفق اوله مامشدر.

مدینه ده مجتمع اولان بغاة وارباب قیـام اهـالینك مقـاومت ایده جکی مقـداردن زیاده ایدی. بنـاءً علیه تنکیلارینـه قیام اولنمقده ملاحظه اولنان محـذور عظیم اوزرینه شامدن عساکر کافیه جلبنه لزوم کورنمکله عسکرك سرعت ارسالی ایچون شـام والیسی معاویه یه مکتوب یازلدی ایسه ده طلب اولنان عسکر ورود ایتمدی.

ایش بیودکجه بیودی. خلیفـهٔ اکرم رضی الله عنه افندمز برنصیحت دها تصـوریله طام اوزرینـه چقوب جمعیته خطاباً «سزدن بعض شیلر سؤال ایده جکم. الله ایچـون بکا طوغری جواب ویریکز» دیدکـده جمعیت خلیفه نك سؤالنه انتظار کوستردیلر.

خلیفـه - رسـول الله مدینه یی تشریف بیوردقده مدینه نك اطرافنده بئر رومه دن بشقه طاتلی صو یوغیکن

اوقیویی بن کندی مالمله اشترا و مسلمینه وقف ایلمدمی ·

جمعیت ـ اوت اویله‌در ·

خلیفه ـ شمدی بنی او قیونك صـویندن منع ایدوبده خانه‌مده کی قیونك شورصـویله افطاره مجبـور ایتمکی انصاف قبول ایدرمی · الله ایچون سویله‌یکز · بن برطاقم اراضی‌یی مالمله الوب مسجد شریفه علاوه ایتمدمی ·

جمعیت ـ اوت اویله‌در ·

خلیفه ـ شمدی بنی نه صلاحیتله او مسجدده نماز قلمقدن منع ایده‌یورسکز · رسول اللهك حقمـده حسن شهادتنه دائر اولان احادیث شریفه‌سنی ایشتمدیکزمی ·

جمعیت ـ اوت ایشتدك ·

بوندن صکره بین الخلق برقاریشـقلق ظهور ایدرك ارباب قیامك بعضیلری طاغلمق استدیلر ایسـه‌ده مالك الاشتر جمیتی تسکین ومحاصره‌یی ابقا ایلدی ·

حضرت علی رضی الله عنه بواثنـاده بعض ذواتك معـاونتیله خلیفه رضی الله عنه حضرتلرینـه اوچ قربه طاتلی‌صو یتشدیره‌بلشدر ·

موسم حجك تقربی جهتیله حضرت عائشـه حجـه کیدرکن ارباب قیام ایچنده بولنان برادری محمدی برابر کوتورمکه چالشدی ایسه‌ده کوتوره‌مدی · کوفه‌لیلردن

حنظله نامنده برذات انصافه کلوب «یا محمد عرب قورتلر. بنه اتباع ایتدیکی حضرت عایشه یه اتباعه می ترجیح ایده یورسن» دیه رك حدتله جمعیتدن ایریلوب مملکتنه کتدی.

باب خلیفه یی محافظه یه دوام ایدن ذوات فرصت بولدقچه خلیفه یه صوکبی لوازم ایصالی خدمتنده بولنه یورلر ایدی.

محاصره اثناسنده حج موسمی تقرب ایلدیکندن خلیفه رضی الله عنه حضرتلری عبدالله بن عباس بن عبد المطلب رضی الله عنهی جلب ایله امیر الحاج تعیین بیوردقده عبدالله «بونلرله جهاد ایتمك حجه کتمکدن اولادر» دیه رك بشقه سنك تعیینی رجا ایلدی ایسه ده خلیفه نك اصراری اوزرینه امره امتثال کوستردی.

عبدالله بن عباس بن ربیعه دیرکه «محاصره نك دوام ایلدیکی صره ده حضرت عثمانك یانه کتدم. الیمی الته الوب قپو خارجنده سویلنان سوزلری دیکلمکلکمی امر ایتدی. قولاق ویردیکمده کیمیسی «نه یه انتظار ایده یورز» کیمیسی «رجعت زمانی یاقلاشدی. ایشی دها اوزاته جقمی یز» کبی سوزلر سویلیورلر ایدی. بز طوررکن طلحه اورادن کچوب ابن عدیسك نره ده اولدیغنی سؤال ایلدی. ابن عدیس قالقوب یانه کتدکده ایکیسی برلکده فسلدی

ایلدکدن و طلحه صاوشوب کتدکدن صکره ابن عدیس اصحابنه خطاباً « خارجدن کیسه‌یی عثمانك یاننه کتمکه و ایچرودن دیشاری چقمغه براقیکز» سویلدی. [*]

ارباب قیامك ابتداکی مقصدلری یالکز خلیفه‌نك خلعندن و کوستردکاری معامله‌لر بو مقصدلرینی یوریتمك ایچون تهدیددن عبارت ایدی. لکن بویله بر امر عظیمی تصور و شو تصوره بر طاقم اشخاصی تشریك ایتمك ایشی او تصور نقطه‌سنده محافظه ایده‌میه‌جکی و بالطبع سوز ایاغه دوشه‌جکی جهتله حضرت عثمانك خلعی حقنده‌کی قیامك ظهوریله برابر تدابیرده بیوك بیوك نقصانلر وقوعبولوب خلیفه طرفنده بولنانلر نائرهٔ فسادی پارلایه‌جغی صره‌ده سوندرمك اسباب طبیعیه‌سنده غفلت ایتملری و علیهنده بولنانلر سوزی ایاغه دوشورملری شریعت مطهره‌نك تجویز ایده‌میه‌جکی جسارتلری و بر خلیفهٔ بالحقك شهادتیله امت مرحومهٔ محمدیه اراسنده اندن صکره بونجه اختلافاتی بونجه اهل اسلامك مقتولیتلرینی موجب اولمشدر.

بناءً علی ذلك حضرت عثمانك یالکز خلعی تصوریله بوفته‌یی چقارمغه بادی اولانلر تصور مذکوری هر نقدر

[*] حضرت طلحه ابن عدیسه اویله امر ویردیکنه بعضیلری ذاهب اولمش ایسه‌ده اشبو ذهاب توهمدر.

که محاصره‌نك صوك کوننه قدر محافظه ایده‌بیلدیلر ایسه‌ده خلیفه رضی الله عنه خلافتدن چکلمامسی حقنده حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامك وصیت علیه‌لرینی محافظه یولنده جاننی فدا ایتمکی جزم ایدوب محاصرلر حصول مقصدلری خلیفه‌نك بنای حیاتنی هدم ایتمکه متوقف اولدیغنی اکلادیلر، نه شریعتی نه‌ده انسانیتی طانیوب فکرلرینی بردن بره تحویل ایله خانه درونه کیرمك ایچون مصریلر قپویه هجوم ایتدکلرندن حسنین و ابن زبیر و محمد بن طلحه و سعید بن العاص رضی الله عنهم حضراتیله مروان بن الحکم و برابر بولنان سائر محافظلر مقاومتلرده بولندیلر ایسه‌ده ابناء اصحابك وخصوصیله حسنین رضی الله عنهمانك قانلری دوکیلور ایسه بنی هاشم و ارباب قیام ارالرنده اچله‌جق اختلاف اصحاب وجیران رسول اللهی محو ایده‌جکنی خلیفه بالملاحظه محافظلرك جمله‌سنی خانه درونه الوب مصادمه‌دن منع ایتدی.

مهاجملرك کوستردکاری شدت ایسه مقاومتی درجهٔ وجوبه واردردی.

محافظه‌ده بولنان ذوات قپویی اچوب بتکرار مصریلره هجوم ایلدیلر. خلیفه حضرتلرینه محافظلری ایچرو الوب قپویی قپاتدردی. مخالفلر قپویی اچغه چبالادیلر

ایسه‌ده اچه‌مدقلرندن احراق ایتمکه قرار ویردیلر . قپو اوزرنده‌کی کولکه‌لك طوتشمسیله برابر محـافظلر قپودن چقوب بالمدافعه سوندردیلر .

حضرت حسن وحسین ورفقاسی مخالفلرك مدافعه‌سیله اوغراشورلر ایکن بنی لیث قبیله‌سـندن بیاع نامنده برشخص مروان ایله مضاربه‌یه طوتشدی . بیاع برضربه ایله مروانك بوین سکرلرندن بریسنی قردی . مروان یره یقلدقده عبیدبن رفاعه باشنی کسمك ایچون قلیجله اوزرینه یوریدی ایسه‌ده اوراده بولنان سـود اناسی ام ابراهیم فاطمه « مرادیکز قتلی ایسه ایشته مقتول اولدی کتدی » دیه‌رك منع ایله مروانی ارقه‌یه ویروب خانه‌سنه کوتوردی .

بومصادمه صره‌سنده حضرت حسن رضی الله عنه افندمزله کوله قنبر وبرابر بولنان ابناء اصحابك بعضیلری مجروح اولدیلر .

ارباب قیام محافظلر تلف ایدلدکجه قپودن هجومك امکانی اولمدیغنی واتلافلری ایسه بنی هاشمی کاملاً علیهلرنده ایاغه قالدره‌جغنی وشو حالده بلاد وامصار اسـلامیه‌نك دخی یکدیکرلری علیهلرنده قیام ایده‌جکلرینی بیلدکلرندن بعضیلری خلیفه‌نك قوناغی اتصالنده‌کی عمرو بن خرامك خانه‌سی دیوارینی دلوب اورادن خلیفـه‌نك بولنـدیغی اوطه‌یه هجومه باشلادیلر .

ابتدا اوچ کیسه و صکره محمد بن ابی بکر ایچرو کیروب خلیفه نك سویلدیکی سوزلردن متأثراً مضرت ایتمکه الری وارمقسزین کیرویه چکلدیلر ۰

بونلر چقوب کتدکدنصکره مصریلرك رئیسی غافقی ایله قتیره و سودان بن حمران و عمرو بن الحمق و کنانه بن بشر النجیبی ایچرویه کیردیلر ۰ غافقی النده کی تیمور ایله حضرت عثمانك باشنه و ایاغیله ده قارشوسنده کی مصحف شریفه اوردیغندن مصحف دونه رك مکشوفاً خلیفه نك اوکنده طورمغله باشندن اقان قان (فسیکفیکهم الله) آیت کریمه سنك اوزرینه اقدی ۰

حضرت عثمان رضی الله عنه اوکونك کیجه سی رؤیاده سید المرسلین افندمزی کوروب ذات عالی رسالتپناهی « یاعثمان یارین اقشام سنکله برلکده افطار ایده لم » بیورمشلر ایدی ۰ ذی الحجه نك اون سکزنجی و محاصره نك قرق طقوزنجی پازار کونی سکسان درت یاشنده اولدقلری حالده صائماً شهید اولدیلر ۰

اشخاص مرقومه ایچروده حضرت عثمانه سوء قصدلرینی اجرا ایدرکن اوطه خارجنده کی کوله لر کیفیته واقف اولوب ایچرویه کیردکلرنده مشار الیه افندمزك شهید اولدیغنی کورملریله کوله لرك بریسی برحربه ایله

سودانی اولدردی . سودانك رفیق قتیره كوله‌یی اولدر-
دكده دیكر كوله قلیجله قتیره‌یی و دیكری كنانه‌یی سودانك
یاننه یاتیردیلر . ایچرویه طولانلر ارتق مقاومت قبول
ایده‌میه‌جك درجه‌ده چوغالوب سراپا قوناغی یغما ایلدیلر .

حضرت حسن و رفقای كرامی ارباب قیامك بشقه
خانه دیواربنی دلوب ایچرویه كیردكلرندن خبر بیله الامامشلر
ایدی . قپویه هجوم ایدنلرله كوكس كوكسه كلوب اوغراشور
وایكی طرفك كورلدیلری مدینه‌یی طولدرركن نائله قانلره
بویانمش اولدیغی حالده اغلایه اغلایه قوناغك طامی
اوزرینه چقوب « واخلیفتاه » ندبهٔ مؤلمه‌سیله خلیفهٔ
مظلومك شهادتنی خبر ویردی . جنازه‌لری اوچ كون یرده
قالوب ارباب قیامك قورقوسندن كمسه دفننه جرأت
ایده‌میور ایدی . حكیم بن خزام القرشی وجبیر بن مطعم
وزبیر وحسن حضراتیله ابوجهم ومروان بین العشائین
خفیاً شهید مشار الیه حضرتلرینك نعش مباركلرینی بقیعه
كوتوروب حسن كوكب نام حائط اوزرینه وضع و نمازینی
ادا ایله موضع مذكورده دفن ایلدیلر . رضی الله تعالی عنه .

ملاحظات و محاكمات

بو وقعهٔ مؤلمه‌جه اول امرده حضرت عثمان رضی الله

عنه افندمزك علیهنده بولنانلرك اعتراضلرینی بیان ایده‌لم.

(برنجی اعتراض) اصحاب کرامدن بعض ذواتك اعمالدن عزللریدر.

(جواب) ابوموسی الاشعری حضرتلرینك عزلی لزوم ضروری اوزرینه مبنی ایدی که اهالی‌یی ضرب ایتدردی دیو شکایت وقوعبولدی. بصره عسکریله بلاد فرسده‌کی کوفه عسکرینه امداده کیتدکده بین الجندین سبایا ماده‌سندن طولایی دخی بیوك اختلاف تحدث ایتدی. ابوموسی عزل اولنمسه ایدی ایکی عسکر بیننده اختلال عظیم ظهور ایده‌جك ایدی بناءً علیه عزلی شایان اعتراض اوله‌مز.

عمرو بن العاص حضرت عمر زماننده اهالینك شکایتی اوزرینه عزل اولنوب مدینه‌یه کلدکده توبه ایتدیکندن ینه مأموریتنه اعاده اولنمشیدی. حضرت عثمان زماننده شکایت دها زیاده تکثر ایتمکله عزل اولندی. بوماده‌یی اسان اعتراضه آلان روافض ایسه عمرو بن العاصك هم منافق اولدیغنه قائل اولمش همده عزلنه اعتراض ایتمشلردر.

عبدالله بن ابی سرحك مصره والی تعیین اولنمسی حقنده‌کی اعتراض دخی اعتباره شایاندر دنیله‌مز. زیرا عبدالله هر نقدر زمان سعادتده ارتداد ایتمش ایسه‌ده صکره اسلامیتی قبول ایله توبه‌یه مظهر اولمش و مصر والیلکنده فتوحات

عظیمه و حسن اداره ده موفقیت ممدوحه سی وقوعبولمشیدی ·

عمار بن یاسر و مغیرة بن شعبه نك كوفه دن عزللری حقنده کی اعتراضات بی اساسدر · زیرا عمار حضرتلری استعفا ایله انفصال ایتمش و مغیره نك عزلنه اعتراض ایدن روافض ایسه مغیره نك کفرینه قدر تفوه ایلمشدر ·

مع مافیه برخلیفه نك زمانـده منصوب اولان ولاة وعمالك اندن صکره بقالری شرعاً امور مرعیـه دن عد اولنه میه جغی معلومدر · اسامة بن زید حضرتلری طرف پیغمبریدن بلاد رومـه کیده جك عسـکر امارتنه تعیین بیورلمشیکن حضرت ابی بکرك مسندارای خلافت اولدیغی متعاقب حضرت عمر و سـائر اصحاب کزین اسـامه نك حداثت سنی جهتیله تبدیلنی خلیفه یه عرض ایتمشلر ایدی · کذلك خالد بن الولید حضرت ابی بکر الصدیق طرفندن شـام امارت عسکریه سـنه منصوب ایکن حضرت عمر خلافتی عقیبنده عزل ایله یرینـه ابو عبیـدة بن الجراح حضرتلرینی نصب ایلدی · ومالك الاشتر اصحابدن دکل ایکن حضرت علی اصحـابدن قیسی مصردن عزل ایله یرینه مالکی تعیین ایتدی · عبدالله بن عامرك یکرمی یاشنده ایکن بصره والیلکنه تعیینی دخی شرعاً اعتراض قبول ایتمز · زیرا عتاب بن اسـید رضی الله عنه یکرمی یاشـنده

ایکن طرف عالئ پیغمبریدن مکه امارتنه تعیین بیورلمشیدی .
بناءً علی ذلك خلافت ودولت وامارت مسندلرنده بولنان ذوات عظام عزل ونصب ولاة و عمال حقلرنده هیچ بر کونه قید ایله مقید اولمدقلرندن کیملرك عزل ونصبلرنده صواب اولدیغنی اجتهاد ایدرلر ایسه اجتهادلری وجهله عمل ایتملری مشروع ومستحسندر .

(ایکنجی اعتراض) حضرت عثمان بیت المالجه سوء تصرف واسرافی ارتکاب ایلدی دیو روافضك تحریف وافترالریدر . بونك ایچون امور متعدده لسان اعتراضه الدیلر .

(١) حکم بن العاص منفاسی اولان طائفدن اطلاق ایله مدینه یه کلدکده حضرت عثمان بیت المالدن حکمه یوزبیك درهم عطیه ویردی دیدیلر .

(جواب) ایش بویله دکلدر . حکم بن العاص زمان سعادتده واقعا امر پیغمبری ایله نفی اولنمشیدی . وفات نبویدن مقدم حضرت عثمان ذات عالئ رسالتپناهیدن اطلاقنی رجا ایتمش واطلاق اولنه جغی وعد بیورلمشکن قبل الاجرا انتقال نبوی وقوعبولوب شیخین مکرمین افندیلرمزك خلافتلرنده وعد پیغمبری یی عرض ایتمش ایسه ده مشار الیهما افندیلرمز حضرت عثمانك وعد نبوی

حقنده‌کی افاده‌سنی خبر واحد عد ایدرك بشقه شاهد دخی اولمدیغندن حکمی اطلاق ایتمامشلر ایدی. حضرت عثمان خلیفه اولدقده کندی علمیله قضا ایلدی.

حکمه بیت المالدن یوز بیك درهم عطیه ویردی دیو اولنان تفوه دخی افترادر. خلیفهٔ مشارالیه کریمه‌سنی حارث بن الحکمه تزویج ایلدیکی وقت کندی مالندن یوز بیك درهم جهاز اعطا ایتمشدر. حضرت عثمانك ثروتی ایسه زمان جاهلیتده‌بیله حوالیٔ حجازیه‌جه برنجی درجه‌ده ایدی.

(۲) حارث بن الحکمی چارسویه مأمور ایدرك صاتیلان شیلردن عشر الدردی دیلمیدر.

(جواب) بوده افترادر. حارث بن الحکم فی‌الواقع چارسویه مأمور اولمشیدی. مأموریتی عشر المق ایچون اولمیوب انضباطه باقق ایچون ایدی. خلیفه‌نك امری اولقسزین صاتیلان شیلردن عشر المغه تصدی ایتدیکی خبر ویرلدیکی آنده خلیفهٔ اکرم حضرتلری حارثی هم عزل، همده مؤاخذه ایلدی.

(۳) خلیفه افریقیه غنائمی خمسنك بقیهٔ اثمانی مروانه باغشلادی دینلمسیدر.

(جواب) بوده اویله دکلدر. غنائم افریقیه خمسنك

خمسی قبل الفتح تشویق ایچون عبدالله بن ابی سرحه موعود ایدی . مروانك اشترا ایلدیکی بونك ماعداسی ایدی که مبحث مخصوصنده ذکری سبقت ایلدی .

(٤) عبدالله بن خالد بن اسید بن ابی العیص یاننه کلدکده خلیفه اوچیوز بیك درهم عبداللهه بیت المالدن عطیه ویردی دیملریدر .

(جواب) بوده افترادر . زیرا عبداللهه بیت المالدن عطیه ویرلیوب طلبی اوزرینه قرضاً اقچه ویرلمش وصکره بورجنی بیت الماله ایفا وتسویه ایلمشدر .

(٥) غنایمدن حلی و التون کبی مالاردن قزلرینه ونسوانه چوق شیلر ویروب حتی برقزینه یاقوت وانجو ایله مرصع بربخوردان ودیکرینه کرانقیمت ایکی انجو ویردی دیملریدر .

(جواب) معترضلر بو ماده‌نك راویسی ابوموسی الاشعری حضرتلریدر دیمشلر ایسه‌ده مشارالیه حضرتلرینك اویله سوز سویلدیکی اصلا ثابت اولمامغله بوده افترادر .

(٦) کندوسنك واولادینك ضیاع وخانه‌لرنده بیت المال اموالنك صرف اولنمسنی تجویز ایلمسیله بیت المال مأمورلری عبدالله بن الارقم ومعیقب استعفا ایلدکلرندن

شو مأموريتـه تعيين ايلديكی زيد بن ثابتـه بيت المالده موجود يوز بيك درهمدن زياده نقودی احسـان ايتدی ديدكلريدر.

(جواب) بوده يلاندر. زيرا بيت المـال مأموری عبـدالله بن الارقم ومعيقب پك اختيـار اولوب اداره يه اقتدارلری قالمديغندن عزل ايله يرلرينـه تعيين اولنـان زيد بن ثابت حضرتلری بيت المالك يوز بيك درهمـدن زياده موجودی اولديغنی خليفه يه عرض ايلدكـده مسلميندن احتياجی اولانلرك شـو نقود ايله انفاق اولنملری وبر مقدارينك دخی مسجد شريف نبوينك تعميرينه صرفی طرف عالیٔ خلافتپناهيـدن امر بيورلمش و اوجهـله ايجابی اجرا اولنمشدر.

(اوچنجی اعتراض) ابوذر غفاری حضرتلرينی ربذه يه نفی ايتمش دينلمسيدر.

(جواب) بوده يلاندر. زيرا بحث مخصوصنده ذكر اولنديغی اوزره ابوذر خليفه دن رخصت الوب طوعاً ربذه يه كتدی.

(دردنجی اعتراض) نقيع مدينـه چايرينی كندی دوه لرينه حصر ايدوب بشـقه لرينك دوه لرينی اوراده رعيدن منع ايلدی دينلمسيدر.

(جواب) صرف افترادر . زیرا خلیفه حضرتلری
اوچاری کندی دوه‌لرینه تخصیص ایتمیوب صدقه دوه‌لرینه
تخصیص ایتمش وحضرت پیغمبر دخی زمان سعادتلرنده
اورایی صدقه دوه‌لرینه تخصیص بیورمشیدی .

(بشنجی اعتراض) مدینه چارسوسنی کندی اشیاسنك
بیع وشراسنه حصر ایلدی دینلمسیدر .

(جواب) کلیاً یلان وصرف بهتاندر . زیرا ایکنجی
اعتراضده کوسترلدیکی اوزره ینه شو معترضلر او
چارسوده بشقه‌لرینك صاتیلان اشیاسندن حارث بن الحکم
عشر الدی دیه‌رك چارسوده اهالینك اشیاسی صاتلدیغنی
اعتراف ایدرکن اکا مناقض اوله‌رق بویله ترهاتده
بولنمشلردر .

(التنجی اعتراض) کندوسنك کیسندن بشقه کیلری
دکز تجارتندن منع ایتدی دینلمسیدر .

(جواب) تحریفاتدندر . زیرا حضرت عثمان خلقك
کیلرینی دکز تجارتندن منع ایتمیوب کندی مالی اولان
کمی یه بشقه‌سنك اشیاسی تحمیل اولنماسنی امر ایتمشیدی .

(یدنجی اعتراض) اصحابنه بلاد اسلامدن اراضی
اقطاع ایلدی دیملریدر .

(جواب) بوده تحریفاتدندر . زیرا اصحابنك

برطاقى قابل زراعت اولمیان اراضی‌یی احیا ایلدکلرندن (من احیا ارضاً میتةً فهی‌له) حکم شرعیسی اوزره اراضیٔ مرقومه‌یی احیا ایدنلره ویردی . و یمن طرفلرندن هجرت ایدن بعض مهاجرینی اعاشه ایچون معاونت لازمه‌ده بولنمسنی اصحابنه امر ایتدیکندن اصحاب مشارالیهم کندی یرلرندن مقدار کافی تارلالری مهاجرینه اعطا ایدوب انلرده بوکا مقابل وطنلرنده ترک ایتمش اولدقلری اراضی‌یی اصحاب مشارالیهمه ویرمشلردر .

(سکزنجی اعتراض) ابن مسعود حضرتلری کوفه‌ده بعض اعتراضده بولنمسی جهتیله مدینه‌یه جلب وضرب اولندی دینلمسیدر .

(جواب) بوده تحریفاتدندر . زیرا ابن مسعود حضرتلری خلیفه رضی الله عنه حقنده بعض اعتراضده بولندیغندن خلیفه‌نك امری وخبری اولمقسزین خدمتکارلری کندوسنی دوکمشیدی . خلیفه خبرالدقده ضاربلری مؤاخذه ایله برابر بالذات ابن مسعود حضرتلرینه کیدرك بیان معذرت وتلطیفنه مسارعت بیوردی . ابن مسعود رضی الله عنه مرض موتده ایکن بعضیلری یاننده خلیفه‌یی ذم ایتمکله مشارالیه ذم ایدنلری بالتوبیخ «عثمان کبی خلیفه بوله‌مزسکز» دیدیکی رضا وخشنودیسنه دلیلدر .

(طقوزنجی اعتراض) عمار بن یاسر حضرتلرینی هم کندوسی ضرب ایلدی همده خدمتکارلرینه دوکدردی دینلمشیدر .

(جواب) بوده تحریفاتدندر . زیرا اصحاب کرامدن بعض ذوات مدینه‌ده اجتماع ایله بعض اخطاراتی حاوی حضرت عثمانه برمکتوب یازوب عمار بن یاسر ایله کوندردکلرندن عمار حضرتلری « شومکتوبی کوندرن اصحاب کرامدر اوقو » دیوب دیشاری چقدقده حضرت عثمانك امری تعلق ایتمکسزین خدمتکارلری عماری دوکدیلر . کندولری خبر الدقده دوکنلری مؤاخذه ایله برابر اعتذار ایچون عمار حضرتلرینك یانئه کیدوب اومناسبتسزلك امری ورضاسی اولمقسزین وقوعبولدیغنی مع القسم بیان و « کوکلك خوش اولمق ایچون طلب ایدر ایسه‌ك سنده بنی دوك » دیو حلم ومروت ارائه بیوردیلر . خلیفهٔ مشار الیه رضی الله عنه محصور ایکن عمار رضی الله عنه ارباب قیامك اوزرلرینه کیدوب « اللهدن قورقیکز اللهدن . بئر رومه‌یی خلیفه کندی پاره‌سیله الوب مسلمینه وقف ایتمشیکن صوینی ایچمکدن نه صلاحیتله کندوسنی منع ایده‌یورسکز » دیو حدت کوسترمشیدی . عثمان رضی الله عنه حضرتلرندن راضی اولدیغنه بوده دلالت ایدر .

(اوننجی اعتراض) کعب بن عبدة النهری کندوسنه برمکتوب یازمقله حضرت عثمان بونك ایچون کعبی ضرب ایله کوفه‌نك طاغلرینه طرد ایتمسنی کوفه والیسی سعید بن العاصه امر ویردی دیملریدر .

(جواب) بوده تحریفاتدندر . زیرا کعب حضرت عثمانه لسان آدابه یاقشمیه‌جق آغر برمکتوب یازمشیدی . حضرت عثمان کعبك معززاً مدینه‌یه ارسالی ایچون سعید بن العاصه امر ویروب کعب حضور عالیلرینه واصل اولدقده « یا کعب سن بکاغایت مناسبتسز وغلیظ برمکتوب یازمش سن . مکتوبك لسان ادابه موافق اولسه ایدی سنکله مشورتی قبول ایدر ایدم » دیه‌رك کعبه یکرمی قامچی اوردردی . بوندن صکره کعبی تطییب ایله یاننده الیقومش وکعب حضرت عثمانك خواصندن معدود اولمشیدی . حضرت عمر رضی الله عنه اوکبی قصور ایدنلری ضرب ایلدیکی دخی معلوم اولوب خلافت وحکومت علیهنده سوء ادبی ارتکاب ایدنلر حقلرنده ضرب وسائر صورتله مؤاخذهٔ سیاسیه اجراسی ذاتاً مشروع اولمغله کعبك ضربی ماده‌سیده شایان اعتراض دکلدر .

(اون برنجی اعتراض) حضرت عثمان کوفه‌لی مالك الاشتر النخعینك حرمتنی هتك ایتدی دیملریدر .

(جواب) بوده هیچ برصورتله شـایان اعتراض اوله‌مز . زیرا مالك الاشتر ورفقاسی سـعید بن العاص حضرتلرینك مجلسنده صاحب الشرطه‌یی ضرب وشان حکومتی تخفیف ایتملری اوزرینه ارقداشلریله برابر مستحق شامه نفی اولنمش وصکره ینه کوفه‌یه کیدرك مناسبتسز معـامله‌یه تصدی ایلدیکندن خلیفه بعض وصـایای مشروعه‌یی حاوی کندوسـنه برامرنامه یازمشـیدی . مالك « من مالك بن حویرث الی الخلیفة الخارج عن سنة نبیه . النابذ حکم القرآن وراء ظهره الی اخره » مقدمه‌سیله بغایت غلیظ وشـعار ادبه کلیاً مغایر برجوابنامه یازوب کمیل بن زیاد ایله مدینـه‌یه کوندردی . کمیل حضـور خلیفه‌یه واصـل اولدقده دخی مناسبتسزلك ارتکاب ایتمش اولدیغی حالده خلیفهٔ اکرم افندمز ینه حلم اختیار بیوروب طلبلری وجهله سعید بن العاصی عزل وابوموسی الاشعری‌یی کوفه والیلکنه تعیین بیوردی .

مالك الاشتر کوفه‌ده فساد چقاردیغی ایچون شامه نفیی مستحق اولدیغی جزانك الك خفیفی ایدی . مع مافیه مطلوبلری وجهله کوفه‌یه والی تعیینده طرف خلافتدن مساعده بیورلمشیکن کوفه‌ده باشنه طوپلادیغی اجلاف واوباش ایله بصره و مصر فسده‌سنه بالالتحاق خلیفهٔ

باالحق رضی الله عنه حضرتلرینی محـاصره وظلم عظیم ارتکاب ایتمش اولدیغی حالده مخالفلرآنك سوء معامله سندن کوز یوموبده حسن شهـادت پیغمبری یه مظهر اولان برخلیفـهٔ جلیل الشانی لسـان طعنه الری نه یـولك انصافسزلقدر .

(اون ایکنجی اعتراص) حضرت عثمان عبد الله بن مسعود حضرتلرینك یازمش اولدیغی مصحف شریفی احراق ایتدردی دیمشلردر .

(جواب) بوده تحریفاتندر . زیرا یوقاروده ذکر اولندیغی اوزره حضرت ابی بکر رضی الله عنـه زمان خلافتلرنده ابن مسـعود رضی الله عنهك ال یازوسـیله یازیلوب حفصه رضی الله عنهـانك یاننده محفوظ اولان مصحف شریف بالاستنساخ نسخه‌لری ولایاته کوندرلدکدن صکره ینه مشارالیهایه ویرلمشدی . احراق اولنان صحیفه‌لر شونك بونك یدلرنده‌کی ناتمام اوراقدن عبارت ایدی .

(اون اوچنجی اعتراض) عبیدالله بن عمر بن الخطاب حقنده حضرت عثمان حدود اللهی اقامه ایتمدی دیمشلردر .

(حواب) بوده افترادر . زیرا شو فصلك ابتداسنده بحث ﭽکـدیکی اوزره عبیدالله‌ك قتـل ایلدیکی ادملرك وارثلری اصحاب کرامك موافقتلری منضم اولدیغی حالده

بر وجه شرعی دیت اعطاسیله بالارضا عبیدالله قصاصدن عفو ایتدیرلمشدر.

(اون دردنجی اعتراض) حضرت عثمانك منـاده اتمام صلوة ایتمسیدر.

(جواب) حضرت عثمانك بو ماده‌جه وقوعبولان اجتهـاداتنك بریسی مکه‌ده زوجه‌سی بولندیغی جهتله اورایه وصولنده نفسنی اهل سفردن عد ایتمامسی ایدی. مجتهدین کرام اجتهادلرنده خطا ایتسه‌لر بیله شرعاً مسئول اوله‌مزلر.

(اون بشنجی اعتراض) محمد بن ابی بکر الصـدیق علیهنده مصر والیسنه یازیلان مکتوب مروانك تصنیعی اولدیغی اکلاشلمش ایکن مروان حقنده سـکوت ایلدی دینلمسیدر.

(جواب) یوقاروده ذکر اولندیغی اوزره بو ماده‌ده حضرت عثمـانك صنع ومعلوماتی اولمدیغی یمینیله ثابت اولمشدر. اول ارالق طرف طرف فساد اماره‌لری یوز کوستردیکی بر وقت اولدیغندن ومروانك محاکمه ومؤاخذه سنه میدان اولمدیغندن مروانی همان دائرهٔ خلافتدن طرد ایتسه ایدی مخالفلر یقه‌لمریله برابر بلامحاکمه وبلاثبوت شرعی اولدررلر ایدی. بو ملاحظه میدانده ایکن خلیفه

محذوردن کوز یوموبده بلاثبوت بر شخصك اعدامنده مسئولیت معنویه حسب الخلافه کندی مسامحه‌سنده قاله‌جغی بدیهی اولمغله بالضروره اوصره‌ده مروانی طرد ایده‌مدی . مرواندن ممنون اولمدیغنه ایسه اشبو قاریشق کونلرك بریسنده برمذاکره وقوعبولور ایکن مروان سوزه قارشدقده « صوص الله اغزلك یرتسون صوص » دیوب مروانی شدتله تکدیر بیوردقلری دخی دلالت ایدر .

بونلردن بشقه‌ده بعض اعتراضات واهیه وارایسه‌ده الك موثوق تاریخلر احکامنجه انلرکده کیمیسی افترا ، کیمیسی تحریفدن عبارت اولمغله کتابمزه درجلرینه لزوم کوریله‌مدی .

وقعهٔ مذکوره‌جه ملاحظات ومحاکمات — ارباب قیامك رنجی طلبلری عمالك عزللری اولدیغی معلومدر .

خلیفه حضرتلری عمالی عزل ایتسه ایدی فساد زائل اولورمی ایدی

خیراولەمز ایدی دیه‌بیلورز . زیرا نمونه میدانده‌ درکه کوفه‌لیلرك طلبلرینی ترویج ایله سعید بن العاصی کوفه‌دن عزل وابوموسی الاشعری‌یی نصب بیورمش وکوفه‌لیلرك طلبلری بوندن عبارت بولنمشیکن ینه فساده دوام ایلدیلر .

شامده والیدن ذاتاً شکایت یوغیدی. بصره والیسی عبدالله بن عامر عموم اهالیجه ممدوح و مشکور ایدی. مصر والیسی عبدالله بن ابی سرح علیهنده قیل وقال احداث ایدن عبدالله بن سبا ایله متحد بعض اهالی شکایت کوستردکلری ایچون طرف خلافتدن مبعوث مأمورلر عزلنی موجب هیچ بر حالنی کورهمدیلر.

بناءً علی ذلك عمالك عزلی حقنده‌کی مغلطه‌لر هب فساده بهانه ایدی.

یابو فسادی کیملر تشکیل ایلدی. اسباب فساد نه ایدی.

فسادی تشکیل ایدنلر اورطه‌لغی قارشدروبده امنیتی ازاله‌دن استفاده یعنی عربده‌لر صره‌سنده یغما و اعمال نفوذ ایله اهل ذمتی بالاضرار استفاده مقصدنده اولان فسده ایدی.

مصر ارباب قیامی ایله متفق کورینان محمد بن ابی بکر الصدیق فی الحقیقه مقدما مصر والیسی عبدالله بن ابی سرحك عزلنی طلب ایدن اجلاف مدینه‌یه کلوب کندوسی مصر والیلکنه تعیین اولندقدن صکره کیدرکن یولده طوتیلان مکتوب ماده‌سنجه مروانك معامله‌سندن بغایت عقده‌دار اولمشیدی. بناءً علیه ارباب قیامك خلیفه‌یی محاصره ایلدکلرنده

ضروری اوطرفده کورنه‌یور ایدی . خلیفه مروانی
تأدیب و کندوسنی مصره اعاده‌یه موفق اوله بیلسه
ایدی مصرجه اولان فساداتك تسکین وازاله‌سنده
چالشیر ایدی . لکن بوصورت حاصل اوله‌مدیغندن هم
خلافت لهنده اویله برخدمتدن محروم اولدیغنه متأسف
ایدی . همده حین محاصره‌ده خلیفه طرفدارلری اولانلرك
ایچلرینه قاتلسه فائده حاصل اوله‌میه‌جغنی وبلکه کندی
ومتعلقاتی علیهلرنده فنالغه‌ده تصدی ایده‌جکلرینی بیلور
ایدی . یوم شهادتده ابتدا خلیفه‌نك یانه کندیسی کتمشیکن
هیچ برفنالق ایتمیوب دیشاری چقمسیده سوء قصد
افکارنده اولمدیغنه دلیلدر .

یا محمد بن ابی بکر خلیفه‌نك یانه کتدکده لحیهٔ شریفه‌-
لرینه یاپشوب شویله بویله یاپدی دینلان روایتندر

واقعا مورخلر بویله برشی یازه‌یورلر . بوروایت تواتره
مستند اولمیان برمأخذدن منتشر اوله‌رق تاریخ کتابلرینك
چوغنه درج اولنمش ایسه‌ده ایش محاکمه اولنور ایسه بو ماده‌نك
حقیقتی بویله اولدیغی یقین حاصل اوله‌جق درجه‌ده ثابت

اوله مز . زیرا محمد خلیفه نك یانه کتدیکی وقت خلیفه نك یانده
نائله دن بشقه کیمسه یوغیدی . نائله بویله دییوب اویله
بر سوز روایت ایتمش اولسه بیله خبر واحددن عبارت
قالیر. محمد ایسه بونی اقرار ایتمیوب یالکز خلیفه نك حالنه
باقدم . آجیوب وجودمه رعشه کلدیکندن طشره چقدم
سوزندن بشقه برشی سویلمدی . بوتقدیرجه تواتر
مذکورك مصدرنده تحریف وقوعبولمشده ماده اوقالبه
دوکلمشدر دیمکده تردد ایتمیز .

محمد بن ابی بکرك حضرت عائشه ایله حجه کتماسی
دخی ضروری ایدی . زیرا مصرلیلر الك صکره کندی
ماده سنی بهانه ایدرك فساد اتشنی علولتمشیکن کندوسی
براغوب کتسه ایدی قاچدی دیه رك مدینه ده کی متعلقاتی
حقلرنده غدر ایده جکلری ملحوظ ایدی . محمدی حجه
کتمکدن منع ایدن ملاحظه بو اولدیغی بدیهیدر .

بو فسادك ظهورنده حضرت علینك و مدینه ده بولنان
سائر اصحاب کرامك مدخللری وارمیدر

حاشا . هیچ بریسنك مدخللری اولمدیغی ادلهٔ
واضحه ایله ثابتدر . زیرا حضرت علینك هرمعامله سی
خلعی موجب اوله جق صورتده اولمیوب خلیفه نك بقای
خلافتی اسبابنی استکماله متعلق ایدی . حتی قیل وقال

اثناسنده خلقی اسکات وتسکین ایده‌جك سوزلر ومعامله‌
لرده بولنمسنی اخطار ونصایح خیرخواهانه‌یه هروقت
دوام ایتمش اولدیغی افادات آتیه‌دن معلومدر .

مصر ارباب قیامی بیك نفردن عبارت اولوب
امیرلری غافقی بن حرب رفاقتنده ؛ کوفه‌لیلر عسکره‌دن
التحاق ایدنلر ایله برابر ایچـه غلبه‌لکلی درت بلوکی
حاوی اولدقلری حالده مالك الاشتر ، زید بن صوحان ـ
العبدی ، زیادبن النضرالحارثی ، عبدالله بن الاصم معیتنده ،
بصره‌لیلر دخی درت بلوکی وخیلیجه غلبه‌لکی حاوی
اوله‌رق حکم بن جبلة العبدی ، دریح بن عباد العبدی ،
بشر بن شریح بن الحکم القیسی ، سدوس بن عبس الشنی
قوماندا‌سنده ایدیلر . مسلم شکلنده کورینان یهودی عبدالله
بن سبا مصر و عمرو الحنفی بصره عسکری ایچنده
ایدیلر . ظاهرده مصرلیلر حضرت علینك ، کوفه‌لیلر
حضرت زبیرك ، بصره‌لیلر حضرت طلحه‌نك خلافتنی
طلب ایده‌یورلر ایدی . لکن هپسنك مرادی فتنه‌دن
وخلافته شونی استرز دیدکاری صنیعه‌دن عبارت
ایدی .

بوجمعیت مدینه‌یه اوچ مرحله بعدی اولان ذی
خشب نام موضعه کلدکلرنده حسن صورتله اعاده

واصلاحلری ایچون علی المرتضی، سعد بن ابی وقاص، سعید بن العاص، زید بن ثابت، محمد بن مسلمه، حسان بن ثابت رضی الله عنهم کبی اصحـاب کرامدن برجماعت یانلرینـه کیدوب استمـالت وتأميناتی مقتضی هردرلو نصایحی اجرا ایتمش وحتی ارباب قیام طرفندن بوقاروده یازدیغمز اعتراضـات درمیان اولندقده ـ تاریخ عینیده مذکور اولـدیغی اوزره ـ هر اعتراض عقیبـنده‌کی جوابلرمز اولوقت حضرت علی افنـدمز طرفلرندن ارباب قیـامه بیان ایله اعتراضـلری رد اولنمشیدی • وکذلك ارباب قیام « محمد بن ابی‌بکرك مقدما عبدالله بن ابی سرح علیهنده وقوعبولان افاداتی اوزرینه » عثمان نیچون کندوسنی تعزیر ایلدی » دیدکلرنده حضرت علی « محمد بن ابی‌بکر حقنده تعزیر اجراسی عثمـانه واجب ایدی » جوابنی ویرمش ایدی •

بو الزامات اوزرینه ارباب قیام بشقه سوز بوله‌مدقلرندن عودت ایدرز دیه‌رك ذی‌خشـبدن چکلدیلر ایسـه‌ده اعتراضات مذکوره هپ حقوق عبادی اغتصاب ایچون بهانه‌لردن عبارت اولدیغندن وطنلرینه گیتمیوب طاقم طاقم حجازك مواقع مختلفه‌سنه طاغلدیلر •

حضرت علی ایله اصحاب کرام مشارالیهم حضرت

عثمانك يانـه عودت ايلدكده « ذاتكزه ذره قدر ضرر وشانكزه اصلا خلل كلسنى ايستميز . فسده فى الواقع ذى خشبدن چكلديلر . لكن ينه عودته سررشته ارايه جقلرنده شبهه يوقدر . مسجد شريفـده هركسى جمع ايله برخطبه اوقيوب سوامع خلقى معاملات حسنه نك وعد وشايعه سيله طولدرمليسن كه عمومك قلوبى سزه منجذب اوله . بووسيله ايله فسـده نك جسـارتلريده زائل اولور » سـويلدى خليفه حضرتلرى خلقى جمع ايله منبره چقوب « يامعشر مسلمين معلومكز اولسون كه بنى آدمدن خطا ظهور ايدر . بنده بشر جمله سندنم . دعواى عصمت ايتم . بندن بيلزلكله هرنه خطا صادر اولمش ايسه توبه ايتدم هركيمك حاجتى وار ايسه طوغريجه يانمه كلسونلر . منع اولنمزلر » ديوب منبردن نزول ايلدى . ونمازقلدروب دولتخانه لرينه عزيمت بيوردى . حضرت على واصحاب كزين وسامعين ممنون اولديلر .

خليفه خانه لرينه كتدكده مروان خليفه يه اعتراض ايله « بوخطبه مناسب اولمدى . خلافتك آب روينى ازاله ايتدك » ديو بعض اجراآت حسنه يه مانع اولدقدن بشقه مشورت ايچون كلمش وديشـاريده بولنمش اولان ذواتى عنف ايله دفع ايتدى . بومعـامله دن مدينه ايچنـده دخى

بعض قیل وقال تکون ایتمکله اکابر حضرت علینك یانه واروب مرواندن شکایت ایلدیلر . حضرت علی ایسه خلیفه نك شانی محافظه یی بغایت التزام ایتدیکندن خانهٔ خلیفه یه عزیمتله بو مناسبتسزلکاره تصدی ایدن مروانك منع سیئاتنی اخطار ایدرك « شو مفسد سنی مهالکه سوق ایدیور سوزینه اویمه (من یمشی مع الغراب سیرجع الی الخراب) » سویلدی . خلیفه حضرتلری بو سوزلره حق ویروب مروانی تکدیر ایلدی . بو صره ده محمد بن ابی بکر مصره والی تعیین اولنوب مصر ارباب قیامیده بالاسکات مملکتلرینه چویرلشکن - مبحث مخصوصنده ذکری سبقت ایلدیکی اوزره - مروانك ابن ابی سرحه ترتیب ایلدیکی ساخته مکتوب طوتلمسیله ایش علولندی .

ارباب قیام ینه مدینه یه طولوب حضرت علینك یانه عزیمتله خلع امر غیر مشروعنده کندولرینه پیشرو اولمسنی استدیلر . حضرت علینك ویردیکی جوابلری بو قاروده درج ایلدك . علی رضی الله عنه قرة العین رسول اولان جکرپاره سی حضرت حسنی حضرت عثمانك محافظه سی اغورنده الڭ تهلکه لی بر موقعده اقامه ایلدی . حضرت حسن مجروح بیله اولدی .

احوال مبحوث عنها کله بکلمه اثبات ایدرکه حضرت

عثمان علیهنده نمایان اولان قیامده حضرت علینك اصلا مدخلی وخلعه‌ده هیچ برکونه رضاسی یوغیدی ·

سائر اصحاب کرام دخی منع فساده پك چوق چالشوب اکابر اصحابك هربریسی جکرپاره‌سی اولان اوغلنی محافظه‌یه تعیین ایلدی ·

حضرت علی وسائر اصحاب کرام رضی الله عنهم فساد مذکوری قوهٔ جبریه ایله تسکینه مقتدر دکلمی ایدیلر ·

قوهٔ جبریه ایله تسکین ایده بیلملری بلکه ممکن اوله بیلور ایدی · حضرت علی وسائر اصحاب کزین ایله اهل مدینه‌نك اکثری شو فکر ورأیده ایدیلر · لکن قوهٔ جبریه‌یه تشبثلری خلیفه‌نك امر ورضاسیله مشروع اولوب خلیفه رخصت و رضا کوسترمدکجه قوهٔ جبریه‌یه شریعت رخصت ویرمیور ایدی · خلیفه حضرتلری ایسه حربه رخصت ویرسه فسدهٔ متجمعه درحال حرب ایده‌جکلرینی وبو صره‌ده بنی هاشم وخاندان نبوتك وموجود اصحاب کزینك قانلری دوکیلور ایسه اساس اسلامیته خلل کله‌جکنی وبلاد وامصار مسلمینده دخی بو یوزدن طرف طرف فساد قپولری اچله‌جغنی ملاحظه بیوردیغندن حربه رخصت ویرمیوب یالکز کندی نفسنی فدا ایتمکی ترجیح ایده‌یور ایدی · قوهٔ جبریه استعمال اولنه‌مامسنك سببی بودر ·

خلیفه طوعاً خلافتدن چکلسه حیاتنی و اسایشی
محافظه ممکن اوله‌مزمی ایدی.

اولا ترك خلافت ایتامسی ایچون وصیت نبویه‌یه
مخالفت ایده‌مز ایدی. ثانیاً خلافتك انتخابی ایچون
حاصل اوله‌جق اختلافده کندو طرفداری اولانلر
وخصوصیله شاملیلر ایشه قاریشوب قسم عظیم ینه
کندوسنی خلافته اعاده‌یه وسائر طاقلرك کیمیسی حضرت
علی‌یی، کیمیسی طلحه‌یی، کیمیسی زبیری، کیمیسی سعد بن ابی
وقاصی استمکه قالقشوب انلر بزه لازم دکلدر دیسه‌لر بیله
مادام که فسده بو ماده‌یی سررشتهٔ فساد عد ایده‌یورلر
ایدی هر طاقم کندی سوزینی یورتمکه چالشه‌جغی و مع
هذا عساکر مذکوره‌نك وصوللرندن مقدم ارباب قیام
کندوسنی اولدروب اورطه‌دن قالدردقدن صکره هر
بریسی برطرفه صاوشه‌جغیده بی اشتباه ایدی. لکن
خلافت عهده‌سنده ایکن شامدن کله‌جك عسکرك شایعه‌سی
واصل اولسه ایدی مدینه‌ده کی اصحاب کرام واهالی
عسکرك ورودینه قدر هردرلو محافظه‌یه چالشه‌جقلری
وفسده‌نك جسارتلری قالمیوب مضرته میدان بوله‌مقسزین
طاغله‌جقلری ملحوظ ایدی. نه‌چاره‌که شامدن استنلان
عسکر وقتیله حرکت ایتمیوب اوعسکردن اثر ظهور

ایتدی٠ ارباب قیـام اویله بر شایعه حاصل اولمزدن مقدم اول حضرتی شهید ایتدیلر٠

تفصیلات مذکوره کوسترر که کرك حضرت عثمان کرك حضرت علی وسـائر اصحاب کرامك شو محاصره اثناسـنده اجتهادلرنده اصلا خطا وحضرت علی وسائر اصحاب کزینك شـو حادثهٔ مؤلمه‌ده ذی‌مدخل اولدقلرینه دلالتدن اثر یوقدر٠

حضرت علی ایله بعض اصحاب کرام ومعاویه بینلرنده مؤخراً یوز کوسترن اختلاف ایسه بو ماده‌یه تعلق ایدر شی اولمیوب اواختلاف خلیفهٔ شـهیدك قاتللری حقنده اتخاذی لازم کلان معامله‌جه اجتهاددن عبارت ایدی که بو بحثده حضرت علینك اجتهادینی شاملیلر سوء استعمال ایله باب اختلافی توسـیع ومناسبتسز سوزلری تفوهات باطله‌لرینه مزج ایتدیلر٠ آتیده انشـاالله تعالی صره‌سیله کتابمزه درج ایدرز٠

حضرت عثمانك نسب وصفت وبعض سیر شریفه‌لری

حضرت عثمان رضی الله عنه افندمزك نسب شریفلری عثمان بن عفان بن امیه بن عبد شمس بن عبد منـاف دیو

مضبوط اولوب حضرت پیغمبرله نسبلری عبدمنافده برلشیر.
صفت شریفه‌لری کوزل یوزلی، دریسی اینجه لحیهٔ شریفه‌لری صق وآق، قامتلری معتدل، اوموزلرینك باشلری قالینجه، کوکسی کنیش، بکزی اسمر ایدی. یوزنده چیچك اثری وار ایدی.

خلیفهٔ مشارالیه حضرتلرینك کاتبی مروان، حاجبی حمران، قاضیسی زید بن ثابت ایدی.

والیلری مکه‌ده عبدالله بن الحضرمی، طائفده قاسم بن ربیعة الثقفی، صنعاده یعلی بن منیه، جنود اوزرنده عبدالله بن ربیعه، بصره‌ده الك صکره کی والیسی عبدالله بن عامر، کوفه‌ده ابوموسی الاشعری، مصرده عبدالله بن سعد بن ابی سرح، شامده معاویة بن ابی سفیان، حمصده عبدالرحمن بن خالد بن الولید، قنسرینده حبیب بن مسلمه، اردنده ابو الاعور السلمی، فلسطینده علقمه بن الحکیم الکندی، بحرینده عبدالله بن قیس الفزاری، قرقیساده جریر بن عبدالله، اذربیجانده اشعث بن قیس، حلوانده عتبة بن النهاس، ریده سعید بن قیس، اصفهانده سائب بن اقرع اولوب شام ولایتنه تابع اولان محللرك والیلری معاویه طرفندن وبعض ولایات مربوطاتی عمالی اوولایاتك والیلری طرفلرندن منصوب ایدیلر.

خليفهٔ مشار اليه اسبغ الله رضوانه عليه افندمز حضرتلری عشرهٔ مبشره‌دن و اصحاب شورادن اولوب حسن شهادت پیغمبری‌یه مظهر و داماد اکرم سید البشردر فضائلی چوقدر . غزوهٔ تبوکده بین المجاهدین نمایان اولان مضایقهٔ عمومیه اوزرینه اصحاب کرامك ارباب اقتداری اعانه ایلدکلری صره‌ده اوتوز بیك نفر غزاة کرامك برثلثنی حضرت عثمان اطعام ایتمکله ذات عالیٔ رسالتپناهی (مایضر عثمان مافعل بعد الیوم) بیوردیلر .

ذات عالیلری حلیم، کریم، کثیر الحیا ایدی رضی الله تعالی عنه .

دردنجی فصل

حضرت علی رضی الله عنهك خلافتی
(٢٤ ذالحجه سنه ٣٥ — ١٧ رمضان ٤٠)

امر بیعت

حضرت عثمانك شهادتندن صکره طلحه وزبیر و مهاجرین و انصار رضی الله عنهم حضرت علی رضی الله عنه افندمزك یانه کیدرك بیعت ایتمك استدکارنده حضرت علی استنکاف ایله «سزدن هرکیمه بیعت اختیار اولنور ایسه بنده راضی اولورم . بنم سزه وزیر اولیشم امیر اولیشمدن خیرلودر» سویلدی ایسه‌ده «سندن احق کیمسه‌یی کوره میورز» دیه‌رك الحاح ایلدکارندن خلافتی قبول ایتمکله مسجد شریفده امر بیعت اجرا اولندی .

ابتدا بیعت ایدن طلحه‌نك احد غزاسنده قلیج یاره سی ایله الی چولاق اولمش ایدی . حبیب بن دویب «ید شلاء لایتم هذاالامر» سویلدی .

اصحابدن حسان بن ثابت ، کعب بن مالك ، مسلمه

بن مخلد ، ابوسعيد الخدری ، محمد بن مسلمه ، نعمان بن بشیر ، **زید بن ثابت** ، رافع بن خدیج ، فضاله بن عبید ، کعب بن عمره ، سلمة بن سلامه ، صهیب بن سنان اسامة بن زید ، قدامة بن مظعون ، مغیرة بن شعبه بیعتده تأخر کوستردیلر .

زبیر و طلحه نك بیعتلری کرهی اولدیغنی سویلیانلر بیعتك صورت جریاننی وجه آتی اوزره روایت ایلدیلر .

حضرت عثمان رضی الله عنهك شهادتندن صکره بش کون مدینه خلافتدن خالی قالدی . ارباب قیام اوچ فرقه اولوب مصریلر علی یی ، کوفه لیلر زبیری ، بصره لیلر طلحه یی استیورلر ایدی . شو اوچ طاقك هر برینی طلب ایتدکاری ذاته ومؤخراً سعد بن ابی وقاص ایله عبدالله بن عمره تکلیف خلافت ایتدیلر ایسه ده موافقت کورمه دیلر . امام المسلمین میدانده موجود اولمدیغندن خلیفه سز ارباب قیام علیهلرنده بشقه درلو حرکتك محذور عظیم وتهلکه سی دخی بدیهی ایدی .

مدینه اهالیسی متحیر قالوب حضرت علینك یاننه عزیمتله قبول بیعتی تکلیف ایتدکارنده حضرت علی تردد کوستردی . اهل مدینه « یاعلی بوکونکی کونده اهل اسلامك باشلرینه کلان فلاکتی ومیدانده فتنه دن

بشقه حاکم قالمدیغنی کوره یورسن . سندن بشقه کیمسه یه بیعتمزك امکانی یوقدر . الله ایچون شوتردی براق » دیه‌رك اصرار ایلدی .

اهل مدینه اصرار ده وحضرت علی استنکافده اولدقلری حالده ایش ایکنجی کونه براغلدی . وز بیر ایله طلحه نك موافقتلری آلنمدقجه ایش یولنه کیرمیه جکدر ملاحظه سیله بصریون حکیم بن جبله یی زبیرك ، کوفیون اشتری طلحه نك احضارینه تعیین ایدرك موافقت ایتمزلر ایسه جبراً کتورملرینه رأی ویردیلر . حکیم واشتر بر رغلبه لکله کیدوب ایکیسنیده بالتهدید کتوردکلرندن بیعت جمعیتنده موجود اوله‌جقلرینه اقشامدن موافقتلری آلندی .

اول کونك ایکنجی و اوتوز بش سنهٔ هجریه سی ذالحجه سنك یکرمی دردنجی کونی عموم اصحاب مسجد شریفده تجمعله حضرت علی منبره چیقوب « دونکی کون بکا تکلیف ایتدیککز امری قبولده کاره اولدیغمی بیله‌رك رجوع ایتمشیدیکز . تکلیف ایتدیککز ایشده هیچ برکسه نك طلب کوسترمکه حقی اولمیوب سز هرکمی انتخاب ایدر ایسه‌کز حق اکا توجه ایدر » دیو برخطبه اوقودی .

حضار « بز دونکی رأیمزدن دونمامشز » سویلدیلر .

ابتدا طلحة بن عبدالله ، بعده زبير بن العوام رضی الله عنهما کاوب کرهلرینی تصریح ایله بیعت ایلدیلر .

صکره بیعتدن تخلف ایتمش بر طائفه کتورلدی . بونلر بیعت ایدرکن « اوزاق ، یقین ، عزیز ، ذلیل هرکم اولور ایسه اولسون جمله‌سی حقلرنده کتاب الله احکامی اقامه اولنمق شرطیله بیعت ایده یورز » دیدیلر .

متعاقباً هرکس قیام ایدرك بیعت عمومیه اجرا اولندی .

اهل مدینه‌نك بیعتی خالصانه ایدی .

امر بیعت تمام اولدقده حضرت علی خیره دوام وشردن حذر اولنمسنی ، فرائض الهیه ایله حرمت مسلمینك محافظه‌سنی , حقوق اسلامیه نك اخلاص وتوحیده مربوطیتنی وسائر مواعظ ونصایحی شامل بر خطبهٔ بلیغه قرائت بیوردقدنصکره هرکس خانه‌سنه کتدی .

حضرت علینك دولتخانه‌لرینه عزیمتلری عقیبنده طلحه وزبیر یانه کیدرك «یاعلی عثمانك قاتللری حقلرنده حدود الله اقامه اولنمق شرطیله سکا بیعت ایتدك» دیدکلرنده حضرت علی «سویلدیککز سوز بنجه مجهول دکلدر . نه‌چاره‌که بوکون اختیارلری یدمزده اولمیان بر جمعیت عظیمه‌یه قارشو طوره‌جغز . حالبوکه اول جمعیت ایچنده

سزه متعلق پك چوق اعراب واشخاص دخی موجوددر قاتللرك درحال مؤاخذه‌لرنده‌كی وخامت قولای ملاحظه اولنه‌بیلور. سزك مراد ایتدیككز ایشی اجرایه مناسب برمحل شمدی بوله‌بیلورمی‌سكز» دیدكده «بوله‌میز» دیدیلر.

امیر المؤمنین رضی الله عنه افندمز «ان شاالله تعالی اول ایشی كوره‌جك صره كلدكده ایجابنه باقلمق اوزره شمدیلك واجب اولان سكوت اختیار اولنمسیدر» سویلدی ایكیسیده قبول وعودت ایلدیلر.

اوكونلر عجایب قارشقلقلر حكم ایده‌یور ایدی.

ارباب قیام اپاق‌سوریوب طاغلمامقده، خلیفه رضی الله عنه حضرتلری بونلری یرلرینه اعاده چاره‌سنی ارامقده. بنی امیه‌نك هربریسی برطرفه قاچمقده، مدینه‌ده‌كی اهالی ولایتلردن شهادت عثمان وبیعت علی رضی الله عنهما حقنده نه‌سوزلر ایشیدیله‌جكنی مراق ایتمكده ایدیلر.

بواثناده طلحه وزبیر امیر المؤمنین حضرتلرینه مراجعتله «ایجابی حالنده بزی درحال عسكرله یانكده حاضر بولورسن» دیه‌رك بریسی بصره، دیكری كوفه‌والیلكنی استدی. امارتپناه افندمز «ایجابنه باقه‌رز» بیوردیلر.

عبد الله بن عباس رضی الله عنه حجدن عودت ایدوب خلیفه‌نك یاننه كیدركن مغیرة بن شعبه یانندن چقایور ایدی.

عبدالله خليفه حضرتلرينه «مغيره ايله نه قونشديكز» سويلدى .

خليفه «مغيره بوندن اول بر دفعه ده يانمه كلمشيدى . شمديلك كرك معاويه يى، كرك عثمانك سائر عامللرينى يرلرنده ابقا ايدوب انلردن ده بيعت الندقدنصكره جانك استديكنى عزل و ديلديكك نصب ايتمليسن ديمشيدى . بن ديكدمده مداهنه ايده‌مم جوابنى ويرمشيدم . هيچ اولمز ايسه معاويه يه دوقنمه زيرا معاويه نك حضرت عمر زماننده‌ن بروشامده والى بولنشى ابقاسى حقنده قيل وقاله قارشو سكا حجت اوله بيلور سويلمشدى . معاويه يى ايكى كون بيله ابقا ايده‌مم ديمشيدم . مغيره بوكون دخى يانمه كلوب سنك رأيك مناسبدر . استديكك عزل، استديكك نصب ايتمليسن ديه‌رك كيتدى» بيورديلر :

عبدالله ـ (خليفه يه خطاباً) مغيره مقدمكى كليشنده سكا نصيحت و ايكنجى كليشنده اهانت ايتمشدر ديدى .

وقایع { سنه ۳۶ }

توجیهات ـ معاویه‌نك مخالفتی حضرت عایشه‌نك مخالفتی ـ وقعهٔ جمل ـ حضرت علینك بصره‌یه عزیمتی ـ خوارجك سجستانه هجوملری ـ محمد بن خدیفه‌نك قتلی ـ قیس بن سعدك مصر والیلکندن عزلی ـ عمرو بن العاصك معاویه‌یه متابعتی ـ صفین وقعه‌سی

توجیهات

بوندن صکره اوتوز التی سنه‌سی شهر محرمی دخول ایدوب ولایتلره والیلر تعیینه شروع بیورلدی ·

کوفه‌یه عمارة بن شهاب؛ بصره‌یه عثمان بن حنیف ـ یمنه عبید الله بن عباس؛ مصره قیس بن سعد؛ شامه سهل بن حنیف والی تعیین اولندیلر ·

سهل تبوکه وصولنده برطاقم شام اتلوسنه راست کلدیکندن اتلولر «سن کیمسن» دیو سؤال ایلدکلرنده «شام والیسی‌یم» دیدی · اتلولر «اکر والیلکك عثمان طرفندن ایسه دیه‌جك یوق · بشقه طرفدن ایسه کلدیکك یوله دونملیسن» سویلدیلر · سهل «وقوعاتی ایشتمدیکزمی»

دیدکده اتلولره ایشتدك» سویلدکارندن سهل مدینه یه عودت ایلدی.

قیس مصره کتدکده برکوچوك فرقه طرفندن اعتزال واهالیٔ سائره طرفندن روی قبول کوستردی.

عثمان بن حنیف بصره یه کتدکده برفرقه قبولده، برفرقه مخالفتده بولندی.

عماره کوفه یه کیدرکن طلیحه بن خویلده تصادف ایدوب «کوفه اهالیسی والیلری ابوموسادن ممنوندرلر. بیهوده کتمه» دیدیکندن مدینه یه عودت ایتدی.

عبید الله یمنه کتدکده عموم جانبندن قبول اولنغله والیٔ سابق یعلی بن منیه مالدن هرنه موجود ایسه الوب مکه یه عزیمت وکوتوردیکی مالی حضرت عایشه یه تسلیم ایلدی.

شام والیسی سهل بن حنیفك عودتیله شامیلرك وعماره بن شهابك رجوعیله کوفه لیلرك مخالفتلری اکلا- شلدقده ذات عالیٔ امارتپناهی افندمز معاویه وابوموسی الاشعری یه برر مکتوب یازوب اهالینك بیعت واطاعتلر- ینی طلب وتکلیف بیوردی.

اهل کوفه نك چوغی بیعت ایدرك بعضیلرینك تخلف کوستردیکنه دائر ابوموسادن جواب کلدی ایسه ده معاویه دن جواب کلمدی.

معاویه‌نك مخالفتی

حضرت علینك شامه کیدن رسولی سبرة الجهنی وقعهٔ شهادتك اوچنجی آینه قدر اویالاندریلوب سنهٔ مذکوره صفرنده معاویه بنی عبس قبیله‌سندن قبیصه نامنده بریسنی مدینه‌یه کوندرمك اوزره رسول تعیین واوزرینه (من معاویة الی علی) عباره‌سی یازلمش برطومار اعطا ایله «مدینه‌یه وصولکده شوطومارك الت طرفندن طوتوب طوغریجه علینك یانه کیده‌جك وشویله بویله حرکت ایده‌جکسن» دیو قبیصه‌یه بعض تعلیمات شفاهیه اعطا وسبره یده بالترفیق اعاده ایتدی.

معاویه‌نك مخالفتی شایعه‌سندن طولایی اهل مدینه کله‌جك جوابه منتظر ایدیلر. قبیصه مدینه‌یه واصل اولدقده طومارك الت طرفندن طوتوب دارالخلافه‌یه طوغری کیتمکده اولدیغنی کورنلر ارقه‌سی صره کیدرك دار الخلافه اوکنده طوپلاندیلر.

قبیصه حضور خلیفه‌یه چیقوب طوماری ویردی. خلیفه طومارك مهرینی اچدقده ایچنده مکتوب کوره‌مدی.

خلیفه ـ (قبیصه‌یی استنطاقه باشلایوب) ارقه‌کده نه‌وار سویلدی.

قبیصه - امان طلب ایدرم .

خلیفه - ایلچی قتل اولنه‌مز سکا اماندر .

قبیصه - ارقه‌مده برجمعیت براغوب کلدم که جمله‌سی عثمانك قصاصندن بشقه برشئیه راضی اولمیورلر .

خلیفه - کیمدن قصاص استیورلر .

قبیصه - سزدن . عثمانك قانلی کوملکنك التنده طوپلانان التمش بیك پیر صالح اغلایوب اویله ادعا ایده‌یورلر .

حضاردن بریسی - عثمان بونجه کونلر محاصره‌ده قالوب معاویه‌دن وشاملیلردن امداد طلب ایتدیکی وقت معاویه وشاملیلر امداددن اثر بیله کوسترمامشیکن شمدی نه‌دن اغلایورلر .

قبیصه - اوراسنی بن بیلەمم .

خلیفه - عثمانك قاننی بندنمی استیورلر .

قبیصه - اوت .

خلیفه - بنده انك کبی معذور دکلمی ایدم . عثمانك قانندن بری اولدیغمی الله بیلور . مادامکی بکا افترا ایده‌یورلر بو افترا اوزرینه ایشی بعله مجادله‌ده براغوب عثمانك قاتللرینی قورتارمغه خدمت ایتمش اوله‌یورلر . مکرکه مجازاتلرینی جناب حق مراد بیوره . دیشاری چق .

قبیصه ـ امان طلب ایدرم .

خلیفه ـ امین سن .

قبیصه حضور خلیفه‌دن چقدقده سبئیه[*] طاقمی «شو حریف شام کوپکارینك برایلچیسیدر . قتل اولنملی» دیدیلر .

قبیصه «یاآل مضر یاآل قیس . یتشیکز» دیو باغردقدن صکره «آتلولر کلیور . اوقلر حاضرلنیور . اوزرلریکزه کله‌جك آتلولر ایچلرنده درت بیك قدر ایکدیج وار . کحیلان آتلره بنمش سواریلرك کثرتنی بوندن قیاس ایدیکز» دیو صیحه ایلدی .

خلق قبیصه‌نك هذیاننی ایشتدکده «صوص» دیو صوصدرمق استدیلر ایسه‌ده قبیصه «خیر . خیر صوصمیه‌جغم . بونلر فلاح بولمیه‌جقلردر . باشلرینه کله‌جك کلدی . قورقدقلرینه اوغرامق اوزره‌درلر . عمرلری نهایت بوله‌یور . روزکارلری دکیشلدی . والله بوندن صکره کونلرندن برکون بیله ادبارسز اقشاملیه‌جق دکلدر» دیه‌رك هذیانه دوام ایلدی . لکن ایلچی اولوب تأمین اولنمش ایدوکندن حقنده بشقه معامله تجویز اولنمدی .

[*] سبئیه یمن عسکرندن برشریر طاقم ایدی‌منزللری مدینهٔ سبا جوارنده اولدیغندن قبیله‌لری سبئیه دیو مشتهر اولمشدر .

بو خبر شایع اولدقدنصکره مدینه اهالیسی خلیفه‌نك معاویه حقنده نه معامله‌ده بولنه‌جغنی و اهـل قبله‌ایله مقاتله ایدوب ایتمیه‌جکنی بیلمك استدیلر .

زیاد بن حنظله خلیفه‌نك یانه کتدکده .

خلیفه « یازیاد حاضر اول » بیوردی .

زیاد « نه ایچون » .

خلیفه « شام غزاسی ایچون » سویلدی .

زیاد دیشاری چقـوب مجتمع اولان خلق « یازیاد نه وار » دیدکده زیاد « قلیچ » دیه جواب ویردی .

بو شـایعه‌یی متعاقـب طلحـه وزبیر عمره ایچـون رخصت الهرق مکه‌یه کتدیلر . سعـد بن ابی وقاص انلری وبر طاقم اهالی سعدی تعقیب ایدرك یوله چقدیلر .

حضرت علی لوایی مخدوم عالیلری محمد بن حنفیه‌یه ویروب عبدالله بن عباسی میمنهٔ عسکره ، عمر بن ابی سلمه‌یی میسره‌یه ، عبیدة بن الجراحك برادر زاده‌سی ابولیلی‌یی مقدمه‌یه تعیین بیوردی . قثم بن عباس مدینه‌ده وکیـل براغلدی . ولایات اهالیلرینی شاملیلر علیهلرنده‌کی محاربه‌یه تشویق ایچون امرلر یازلدی .

خلیفه بو ترتیباتی اجرا و شامـه طوغری حرکت ایتمك اوزره ایکن ام المؤمنین حضرت عایشه رضی الله

عنها ایله طلحه و زبیرك مکه‌ده علیهنه قیام ایتدکاری خبری ورود ایتمکله شام ایشنی صکره‌یه بالتعلیق انلره مقابله اسبابنه تشبث ایلدی ٠

حضرت عایشه‌نك مخالفتی

بو بحثه باشلامزدن اول وجه‌آتی اوزره بعض افادات و اخطاراته لزوم کوریرز ٠

علی و عایشه و طلحه و زبیر رضی الله عنهم حضراتی بنی امیه عمالنك احوالندن و بوکبی بعض اسبابدن طولایی حضرت عثمانك معاملاتنی تصویب ایتمیه‌رك اصلاح معامله ایتمسنی استیورلر ایدی ٠ ایش شهادت درجه سنه قدر ایلرو کیتمکه راضی دکللر ایدی ٠

بناءً علیه عایشه و طلحه و زبیر حضراتی ه بر خلیفهٔ ذیشانك بناء حیاتی بر جمعیت فسده‌نك غدرلریله هدم اولنمشدر ٠ قاتللر طوتیلوب همان حقلرنده حدود الله اقامه اولنمز ایسه بوندن صکره خلافت و حکومت اسلامیه‌نك شان و امنیتی زائل اولوب اجلاف اوباش مقوله‌لری هر نوقت افکار غیر مشروعه‌لرینه خلافت و حکومتی موافق و مساعد کورمدلر درحال قیام ایله شقاوت و فتنه ایقاعنه جسارت ایدرلر ٠ بناءً علی ذلك

قاتللر و فساده متجاسر اولانلر بلاتأخير دردستله حقلرنده مجازات شرعيه اجرا اولنمز ايسه عليتك تصديق خلافتی جائز اولەمز » ديو اجتهاد ايتديلر .

حضرت على «واقعا بويله برجنايت عظيمه وغليظه‌يی ارتكاب ايدنلر حقلرنده سكوت ايتمك جائزدكل . فقط ارباب قيام اشخاص معدوده‌دن عبارت و همان دردست و مجازاتلرنده امكان و سهولت اوليوب فعلاً فسادی ايقاع ايدنلر يكديكره مربوط برجمعيت عظيمه‌يی شامل اولدقدن بشقه بونلرك بلادوامصارده اولان طرفدرلريده لايعد ولايحصا اولديغندن ارباب قيام طاغلدقدن ونفوذ خلافت تقرر ايتدكدنصكره احقاق حق مادهسنه صره كلور . شو حال حاضر حكم يوريدركن اومادهٔ عظيمه‌ده استعجال فسادك دها زياده تعظم وانتشارينی وكلمهٔ اسلامك طرف طرف انشقاقی كبی برمحذور عظيمی دعوت ايدر . بو محذورك ميدانده‌كی اسباب تعظم وانتشاری زائل اولمدقجه قاتللرك دردست وحقلرنده مجازات اجرا اولنمسنه امكان وجواز كوريله‌مز . بناءً عليه تأخيری واجبدر» ديو اجتهاد ايلدی .

حضرت على رضی الله عنه افندمزك اجتهادی صواب اولديغی بديهی ايسه ده بو اجتهاده مخالف

بولنانلرك دخی کندی اجتهادلریله عمل ایتملری اوزرلرینه واجب اولدیغندن حضرت عایشه‌نك و طلحه و زبیر و معاویه‌نك و مشارالیهمه اتباع ایدن اصحاب کرامك مخالفتلرینه سبب بو اجتهاد اولدیغی وارالرنده ذاتیات و شخصیاته دائر امل و منافع دنیویه اوزرینه مبنی برکونه اختلاف و خصومت اولمدیغی حالده وقعهٔ جملده کوفه‌لیلر و صفین وقعه سنده شاملیلر اجتهاد مذکوری سوء استعمال و تجاوزات غیر مشروعه‌یه تصدی ایلدیلر •

اسباب اختلاف وجه مشروح اوزر اولمغله ایکی طرفده بولنان اصحاب کرامك اجتهاد اوزرینه یکدیکری علیهلرنده‌کی معامله‌لرندن طولایی ائمهٔ عظام انارالله براهینهم الی یوم القیام حضراتی اعتراضی هیچ بر صورتله تجویز ایتمامشلردر •

اجتهادلرنده خطا ایدن اصحاب کرام رضی الله عنهم حضراتی مادام که اجتهادلریله عمل ایتمکله مأمور درلر (لاصحابی ذلة یغفرالله لهم) حدیث شریفنك مدلول جلیلنه مظهر اولدقلرندن وقایع تاریخیه‌لرینی اوقویان ذواتك سوء ظن و تعریضدن اتقا ایتملری مقتضای دیانتدر • کما لم صدده •

حضرت عثمان رضی الله عنه افندمز محصور ایکن

ام المؤمنين عايشه رضى الله عنها حج ایچون مكهٔ مكرمه یه كیتدیكی فصل سابقده بیان اولنمش ایدی .

مكه یه عزیمت وحج شریفی ادا ایتدكدنصكره مدینهٔ منوره یه عودت ایدركن سرف نام موضعه كلدكده بنی لیث قبیله سندن عبید بن سلمه یه تصادف ایتمكله مدینه نك حالندن سؤال ایلدی . عبید حضرت عثمانك شهادتنی وحضرت علی یه بیعت اولندیغنی تفصیل وحكایه ایتدكده ظلمه نك بلد الحرامده، اشهر حرمدن ذی الحجه ده خلیفهٔ مظلومی شهید، مالنی استحلال واغتصاب ایلدكلرندن طولایی تأسفله برابر « قاتللر حقلرنده حدود الله اقامه اولنمسی واجبدر » دیه رك مكه یه عودت ایلدی .

مكه یه بعد الوصول حضرت عثمانك قانی طلب ایچون خلقی كندوسیله برابر دعوایه دعوت ایلدكده حضرت عثمان جانبندن مكه ده عامل بولنان عبد الله بن عامر الحضرمی جمله دن اول موافقت كوستردی . سعید بن العاص، ولید بن عقبه وسائر بنی امیه ایله یمندن معزول یعلی بن منیه وبصره دن معزول عبد الله بن عامر دخی مكه یه كلدكلرندن انلرده حضرت عایشه یه اتباع كوستروب عمره مقصدیله خلیفه دن بالاستیذان مكه یه كتمش اولان طلحه وزبیرده بو اتفاقه داخل اولدیلر .

کیفیت امیرالمؤمنین حضرتلرینک مسموعی اولدقده ذکراولندیغی اوزره شام ایشنی کیرو براغوب بوایشی برطرف ایتمکی مناسب کوردی . بناءً علیه منبره صعود ایله حضرت عایشه وذوات سائره نک خروجه تشبث ایتدکارینی ورب العالمین منزللرینه ملازمت ایتملرینه امر بیوردیغی امهات مؤمنیندن حضرت عایشه نك بومعاملهیی اختیار ایتدیکنه تأسفله برابر بین الاسلام اختلافك تعمم ایتمسندن احترازاً اصلا حاته قیامك وجوبنی برخطبهٔ بلیغه ایله بیان بیوردقدن صکره منبردن نزول ایلدی .

بوایش مدینه لوله پك آغرکلوب نه ایشلیه جکارنده متحیرقالدیلر . حضرت علی کندوسیله برابر قتالده حاضر اولمسنی کیل بن زیاد واسطهسیله عبدالله بن عمر حضرتلرینه تبلیغ ایلدکده عبدالله « بن مدینه لی یم . مدینهلیلر نه معاملهده بولنورلرایسه انلره اتباع ایتمکلکم طبیعیدر »جوابنی ویردی . امیرالمؤمنین علیهنده بوشیه جغنه برکفیل استدکده عبدالله « کفیل ویرمم » جوابنی ویردکدن صکره شامه طوغری یوله چقدیغی خبری الندیغندن اعادهسنه تشبث اولندی ایسهده عبداللهدن کندوسنه برضرر کلیه جکنی کریمهٔ محترمهلری وعبداللهك

اوكی و والده‌سی ام كلثوم رضی الله عنهـا افاده و عبدالله شامه كیتمیوب عمره ایچون مكه‌یه كیتدیككنده امیر المؤمنین حضرتلری استخبار ایتمكله اعاده‌سندن صرف نظر اولندی .

حضرت عایشه اتباعیله برلكده صورت حركتلرینی مذاكره ایلدكده برطاقی طوغریجه شامه كیدلمسی رأینده بولندی . ابن عامر « شامجه معاویه كفایت ایدر . بنم بصره‌جه بیلدكلرم چوقدر . طوغریجه بصره‌یه كیده‌لم » سویلدی . بورأیه بعض مرتبه اعتراض وقوعبولدقدن صكره دیكرلری طرفلرندنده موافقت كوسترلمكله طوغریجه بصره‌یه كیدلمسنه قرار ویرلدی .

عبدالله بن عمر اواثناده مكه‌یه كلمشیدی . موافقتی طلب اولندی ایسه‌ده ردایله جواب ویردی .

یعلی بن منیه یمندن التی یوز دوه والتی یوز بیك درهم قدر نقود وابن عامر دخی بصره‌دن كایتلو اموال واقچه كتورمش ایدی . اشبو اموال ومبالغك بواغورده اختیار اولنه‌جق تجهیز وادارهٔ عسكر مصارفنه صرفنی تعهد ایلدیلر .

سعید بن العاص، خالد بن اسید، مغیرة بن شعبه ابتدا موافقت كوسترمشلر ایدی . صكره مغیره « بوایش بنم عقلمه كیرمیور . بالاخره نصرت نه طرفده قالیر ایسه اكا

تابع اولمق اوزره شمدیلك چكیلوب بر طرف طورمق خیرلو كورینیور » دیدیكنده اوچیده كیرویه چكلدی .
حضرت عثمانك اوغللری ابان ایله ولید و مروان بن الحكم بو جمعیت ایچنه داخل اولمشلردر .

یعلی بن منیه عرینه نامنده برشخصدن یوز التونه عسكر نامنده بر دوه المش و عرینه یوللرك احوالنه واقف اولندیغندن كیدركن دلالت ایتمك اوزره قلاغوز تعیین اولنمشیدی . یعلی اشبو دوه یی حضرت عایشه یه تقدیم ایتمكله مشارالیهك محفه سی بوكا تحمیل اولندیغندن شو وقعه یه « وقعهٔ جمل » دینلدی .

وقعهٔ جمل

حضرت عایشه اصحاب مشارالیهم دخی برابر اولدیغی حالده مكه ومدینه دن كندوسنه اتباع ایدن طقوز یوز نفرله مكه دن حركت ایدرك یولده قبائل سائره دن دخی موافقت واتحاد ایدنلرله برابر عسكرك مقداری اوچبیك نفره بالغ اولدی .

مروان طلحه یه و زبیره كیدرك « نمازی كیم قلدره جقدر » دیدی . « ابن زبیر بنم بابام » ، ابن طلحه « بنم بابام » دیه رك اختلافه استعداد كورنمكله حضرت عایشه

« ایشه تفرقه‌یی ویرمك استیورسن » دیو مروانه تکدیر امیز خبر کوندروب ادای صلوتی عبدالله بن اسیده حواله ایلدی . مروانك مرادی ایسه فتنه‌دن عبارت ایدی .

کیدرکن اثنای راهده واقع حوأب نام صو باشنه یتشدکلرنده اوراده‌کی کلبلر اجی اجی اوریورلر ایدی . مشار الیها « بو محلك اسمی ندر » دیو سؤال ایتدکده « ماء الحوأب » جوابنی ویردیلر . حضرت عایشه اغلامغه باشلایوب « برکون سائر ازواج مطهرات ایله حضور پیغمبریده ایکن حضرت رسول‌الله (عجبا حوأبده اولان کلبلر هانکی بریکزك اوزریکزه اوریه‌جکدر) بیورمشلر ایدی . مکرکه حوأبك صاحبه‌سی بن ایمشم » دیوب دوه‌سنی اناخه و مدینه‌یه عودت ایده‌جکنی اعلان ایتدی . همشیره‌زاده‌سی عبدالله بن زبیر یاننه کلوب او محلك اسمی حوأب اولمدیغنی و کندوسنه یکلش خبر ویردکلرینی تفهیمه چالشدی ایسه‌ده عایشه عودت ایده‌جکنده اصرار کوسترمش اولدیغی حالده حضرت علینك عسکرله یاقن محله کلدیکی و عودتك فائده‌سی اولمدیغی بیان اولندیغندن ناچار وناخواه نیت سابقه‌سنه دوام وبرابر بولنان عسکرله بصره‌یه طوغری حرکت ایلدی .

حضرت عایشه ایله یانندەکی جمعیت فناء بصرەیه واصل اولدقلرنده عمیر بن عبد الله التمیمی انلره ملاقی اولوب عایشه حضرتلرینه خطاباً « یاام المؤمنین بوارتکاب ایلدیکك حالدن طولایی رب العالمینك غضبندن قورقادکمی » دیدی .

حضرت عایشه عمره « بوسوزدن مقصدك ندر » دیدی .

عمر « مادام که بومحله قدر کلدك قان دوکلکده عجله ایتمه » .

حضرت عایشه « شمدیکی حالده سنجه رأی حسن ندر » .

عمر « بصرەیه طوغری کتمیوب عبدالله بن عامری اهل بصرەیه کوندرمك وایکی طرف اراسنده محاربه وقوعندن احتراز ایله لطف وتأنی اختیار ایلمکدر » دیدی .

بونك اوزرینه حضرت عایشه یانندەکی جمعیتله بصرەیه جوار خنیر دینلان موضعه کیدرك بصره والیسیله رؤساسنه استمالتی حاوی مکتوبلر یازدی . بصره والیسی عثمان بن حنیف وسائر رؤسا حضرت عایشه‌نك عسکرله کلك اوزره اولدیغی ایشتدکارنده سبب عزیمت ومرادینی اکلامق ایچون عمران بن الحصین وابو الاسود الدئلی یی کوندرمشلر ایدی .

حضرت عايشه نك مكتوبلرى بو طرفدن كوتورلديكى صره‌ده بصره‌ليلرك قاصدلريده ديكر طرفدن عايشه نك يانته كلديلر .

بصره قاصدلرى بعد الملاقاة حضرت عايشه‌يه « ياام المؤمنين سبب مجيئكز ندر » ديه صورديلر .

حضرت عايشه « بر طاقم كيمسه‌لر دار الخلافه‌يه طولوب اهالينك اوزرلرينه باركران اولدقلرى حالده خليفهٔ مسلمين عليهنده اللهك ورسولنك رضالرينه مغاير تجاوز ومظالم كوستر ديلر . خليفه‌يى بغير حق اولدر ديلر اموال واشياسنى يغما ايتديلر . بلدالحرامده شهرالحرامك حرمتنه رعايت ايتميوب قان دوكديلر . امنيت اسلاميه‌يى محو ايلديلر . بو فساده جسارت ايدنلرك مقتضاى حكم شريعت اوزره مؤاخذه‌لرى واجب اولديغنه اكابر اصحابك رأى واتفاقلرى حاصل اولدى . عزيمتمزه سبب بو مقصد مشروعى اجرادر » سويلدى .

عمران وابوالاسود حضرت عايشه نك حضورندن چقدقدن صكره حضرت طلحه نك يانته كيدرك « ياطلحه سن اميرالمؤمنين حضرت على‌يه بيعت ايلدكمى » ديديلر .

طلحه « كرهاً بيعت ايلدم . معمافيه على ايله مقاتله نيتنده دكلم . عثمانك قاتللرى عليهلرنده‌كى مقصدمزه مانع اولور ايسه اوراسى بحث آخر اولور » سويلدى .

عمران « یا طلحه وعثمانك قاتللری بصره‌ده دکلدر .
مدینه‌ده‌درلر . هنوز طوتولمامشلر . سزك انلری اوراده
براغوبده بورایه قدر کلمکزده مناسبت کوره‌میورز .
کلیشکزدن امیرالمؤمنینك امورینه اختلال واحکامنه
اختلاف ویرمکدن بشقه رائحه النه‌میور . سن اسلامده
سابقین اولیندن وکبار مهاجریندن ایکن تشبثلرندن
بر نتیجه حاصل اوله‌جغنی ملاحظه ایتمیان بر جمعیتك اوکنه
دوشوبده بورالره قدر اتمکلك وام المؤمنین حضرتلرینی
اقوال جمیله ایله فکرندن منع ایتمیوبده بویولسز ایشلره
تشریك ایتمك سکا یاقیشیرمی » سویلدی .

عمران وابو الاسود حضرت زبیرك یانه کیدرك
انکله‌ده میانه‌لرنده بویله مکالمه جریان ایلدکدن وحضرت
عایشه‌نك یانه عودتله انجامی وخیم اولدیغنی اخطار
ایتدکدن صکره بصره‌یه عودت ایلدیلر .

عمران وابو الاسود برطرفده ام المؤمنین ایله عشرهٔ
مبشره‌دن ایکی ذات ودیکر طرفده امیرالمؤمنین اولوب
نطرفه اتباع ایتسه‌لر یقه‌لرینی دست تأسفدن قورتاره‌میه‌
جقلرینی دوشوندکلرندن عمران عثمان بن حنیفه « بن ایچون
ازوادن خیراوسنی کوره‌میورم » سویلدی . عثمان
« بن امیرالمؤمنینك عاملی ورأی واجتهادینك خادمی‌یم .

كندمى مأجور بيله‌رك اغورنده خدمت ايده‌جكم »
ديه‌رك حضرت عايشه‌نك عسكرله بصره‌يه توجهنده
حرباً مدافعه اسبابنه تشبث ايلدى .

بو مقصدى ترويج ايچون وقوعبولان اعلانى اوزرينه
سلاحنى الان جامعه طوغرى يوريدى . رفاقتنده بر
جمعيت عسكريه تشكل ايتدكدن صكره شهردن خارجه
چقديلر . حضرت عايشه عسكرله بصره‌يه تقرب ايلدكده
بصره‌ليلرك بر طاقمى مشار اليها حضرتلرينه اتباع كوستردى

ايكى طرف مربد نام موقعده بربرلرينه مقابل كلديلر
طلحه و متعاقباً زبير بصره‌ليلره « حركتمزك سببى معلومدركه
خليفهٔ مظلوم وشهيدك قانى استحلال و امنيت مسلمينى
اخلال ايدنلر حقلرنده حدود الٰهى اقامه‌در . بزدن تخلف
كوسترر ايسه‌كز شمديدن صكره اختلاف كتدكجه تعمم
ايدرك مسلمين ايچون سلطان معين و امام مبين تقرر
ايده‌مز » ديدكده صاغ طرفده‌كى بصره‌ليلر « طلحه طوغرى
سويليور » ديه‌رك انك طرفنه اتباع و صول طرفده‌كيلر
« طوغرى سويليور » ديه‌رك رده تصدى ايلديلر .

حضرت عايشه نطقه آغاز ايله خليفهٔ مظلومك
قانى دعوا ده صلاحيتلرى اولديغنه دائر افادات مؤثره‌سنى
بعض آيات قرآنيه ايله تأييد ايلدى . بونك اوزرينه عثمان

بن حنیفك باشنده اولان غلبه‌لك برطاقیده حضرت عایشه‌یه اتباع ایدوب عثمان بن حنیفك یانده‌کی عسکر پك آز قالدی.

حضرت عایشه مربده کلدکده جاریة بن قدامة السعدی حضورینه واروب «یا ام المؤمنین والله عثمانك شهادتی شو جمل اوزرینه هودجکی تحمیل ایله منزلکدن خروج ایدیشکدن اهوندر. اکر بورالره قدر کلیشك کندی طوعکله ایسه سکا نصیحت ایدرزکه شو فکری براق. کندی منزلکه رجوع ایله اکر عزیمتك کرهی ایسه جناب حقدن استعانه ایله عودت چاره‌سنه باق» سویلدی.

بو اثناده حضرت علینك طرفدارلرندن حکیم بن جبله برطاقم اتلولرله ورود ایتمسیله ارقداشلریله برلکده حضرت عایشه طرفنده‌کی عسکره اوق اتمغه باشلادی. اتلرده قارغیلرله بالمقابله عثمان بن حنیف طاقیده حربه مشارکت کوستردیلر. فم السکه نام موضعده اقشامه قدر میانهٔ طرفینده محاربه ممتد اولدی. واقشام اولدقده حضرت عایشه طاقی عثمان التمیمی قبیله‌سندن ابو الجربا دلالتیله بنی مازن مقبره‌سنده‌کی طاغ جانبندن بنی حصن مقبره‌سی اولان دابوقه نام محله چکیلوب عثمان بن حنیفله حکیم بن جبله طاقلری فم السکه‌ده کیجه‌لدیلر.

ایکنجی کون ینه محاربه‌یه باشلانوب حکیم بن جبله النده قارغی اولدیغی حالده زباندرازلق ایلدی. عبد القیس قبیله‌سندن بریسی حکیمی اولدردی. طرفین دخی حمله ایله وقت ظهره قدر موقع محاربه‌ده قانلر دوکلدی حضرت عایشه «بن بو محله حرب ایچون کلمدم. احقاق واصلاح ایچون کلدم. محاربه‌یی ترك ایدیکز» دیو منادیلرله ندا ایتدردی ایسه‌ده سکون حاصل اولمیوب عثمان بن حنیفك عسکری مغلوب اولنجه‌یه قدر حرب ممتد اولدی. بو وقعه (٣٦) سنهٔ هجریه‌سی ربیع الاخرینك بشنجی کوننده ایدی.

شو محاربه عقیبنده برده قتاله میدان قالمامق ایچون بصره‌لیلر مدینه‌یه برمکتوب یازوب زبیر وطلحه‌نك حضرت علی‌یه بیعتلری کرهی اولوب اولدیغنی استعلام ایتمك وبیعت کرهی اولدیغی تحقق ایدر ایسه عثمان بصره‌دن چقوب مدینه‌یه کیتمك وکرهی دکل ایسه عایشه وطلحه وزبیر مدینه‌یه طوغری چکلمك شرطیله طرفین عقد مصالحه‌یه رغبت کوستردی. بو حالده یازیلان مکتوبی بصره قاضیسی کعب بن سور ایله مدینه‌یه کوندردیلر.

کعب مدینه‌یه واصل اولمزدن مقدمجه حضرت علی

عسکرله زبذه‌یه طوغری مدینه‌دن چکمشیدی . کعب بعد الوصول مسجد شریفه عزیمتله منبرك یاننده طوروب اهالی‌یه خطابا یازلمش اولان مکتوبی اوقودی . سامعین سکوت ایلدیلر .

اسامة بن زید رضی الله عنه « زبیر و طلحه‌نك بیعتلری کرهی ایدی » دیدکده مدینه‌ده حضرت علینك استخلاف ایتمش اولدیغی تمام بن عباس اسامه‌نك ضربنه امر ویرمکله سهل بن حنیف وسائر برطاقم اشخاص اسامه‌یی شدتله دوکدیلر . بو معامله اوزرینه صهیب بن سنان و ابو ایوب الانصاری ومحمد بن مسلمه ایله سائر اصحاب کرامدن برجماعت «زبیر وطلحه‌نك بیعتلری کرهی اولدیغی معلوم ایکن اسامه‌یی دوکمك ودوکدرمك نه دیمکدر » دیو بالمدافعه مشار الیهی تخلیص ایله خانه‌سنه کوتوردیلر . کعب دخی بصره‌یه عودت ایلدی .

بو کیفیت ربذه‌ده حضرت علینك مسموع اولدقده عثمان بن حنیفه برمکتوب یازوب « طلحه وزبیر طوعاً بیعت ایتمش اولدقلری حالده شمدی بویله افاده ومعامله‌ده بولنمقدن مرادلری نه اوله‌یور » دیو استشعار بیوردی . ومکتوب دخی واصل اولدی .

حضرت عایشه مدینه‌ده‌کی اصحاب کرامدن بر

جماعتك كعب واسطه‌سيله وقوعبولان افاده‌لرينى، عثمان بن حنيف حضرت علينك مكتوبنى سند اتخاذايدرك تجدد ايدن اختلاف اوزرينه حضرت عايشه طرفنده اولانلر اداى صلوة ايچون عبدالرحمن بن عتابى مسجده تقديم ايلديلر. عثمان مسجدده امامت ايتمك اوزره ايكن زبير وطلحه‌نك ادملرى بالهجوم كندوسنى حضرت عايشه‌يه كوندرديلر. بو منازعه ومعامله‌لرك هيچ بريسنه حضرت عايشه‌نك رضاسى اولميوب حتى محاربهٔ سابقه بيله امر ورضاسنك خارجنده بولنديغنه وعثمان بن حنيف ايسه رسول اكرمك اصحابندن بولنديغنه مبنى حقنده‌كى بو حقارته تأسفله برابر سبيلنى تخليه ايلدى. طلحه وزبيرك ادملرى طرفلرندن وقوعبولان منازعهٔ مذكوره مشاراليهمانك دخى امر ورضالرى خارجنده ايدى.

عثمان بن حنيف ذى‌قارده بولنان حضرت علينك يانه كيدرك «ياامير المؤمنين حالمى كوريورميسن» سويلدى حضرت على «مأجورسن» بيورديلر.

عثمان چقدقدن صكره بصره شهرى مخالفلرك يد استيلالرنده قالدى. كلەلم حضرت علينك مدينه‌دن حركت وعزيمتى بحثنه.

حضرت علینك مدینه‌دن بصره‌یه عزیمتی

امیر المؤمنین رضی الله تعالی عنه شام علیهنده اعلان حرب ایله ترتیبات عسکریه‌یه قیام ایلدیکی صره‌ده عایشه وطلحه و زبیر رضی الله عنهم حضرت عثمان رضی الله عنهك قتلنه تصدی ایدنلر حقلرنده اقامهٔ حدود الله اولنمسی دعواسیله علیهنه قیام ایلدکاری خبرینی الدیغندن شام علیهنده‌کی حرکتنی بالتأخیر بوایشه تشبث ایلدیکی بوندن مقدمجه بیان اولنمشیدی.

امیر المؤمنین رضی الله عنه مدینه‌ده تمام بن عباسی استخلاف ومکه‌یه قثم بن عباسی امیر تعیین بیوردقدن صکره شام ایچون مهیا اولان درت بیك قدر عسکری رفاقتنه الوب (۳٦) سنهٔ هجریه‌سی ربیع الاخرنده مدینه‌دن حرکت بیوردیلر. شو عسکر ایچنده اصحاب بدردن التی، تحت شجره‌ده بیعت ایدنلردن درتیوز، انصاردن سکز یوز نفر اصحاب کرام حضراتی موجود ایدی.

اردوی همایونك علمدارلغنه مخدوم امارتپناهی محمد بن حنفیه، صاغ جناحه حضرت حسن، صول جناحه حضرت حسین، اتلولر اوزرینه عمار بن یاسر، پیاده‌لر

اوزرينه محمد بن ابی بکر الصديق، مقدمة الجيشه عبد الله
بن عباس رضی الله عنهم تعيين بيورلمشيدی . بصره،
کوفه، مصر اهاليسندن مدينه‌ده موجود طقوز يوز نفر
دخی بو عسکر ايچنده ايديلر .

يولده عبد الله بن سلام امارتپناه افندمزله ملاقی
اولوب « يا امير المؤمنين مدينه‌دن چقمامل ايدك » ديو
حرکتنی تحسين ايتمديکندن عسکردن بعضيلری عبد اللهه
اطالهٔ لسان ايلديلر . حضرت علی منع ايتدی . وابن
سلام دخی عسکره رفاقت ايلدی .

حضرت امام عسکرله طوغريجه ربذه‌يه کيدرك
اوراده برقاچ کون اقامت وعسکره انتظام اعطاسيله
اشتغال بيوردی . شايد حضرت عايشه ايله اتباعنه
تصادف وتفهيم مرام ممکن اولورده قان دوکلکه حاجت
قالمز فکرينی التزام ايلديکندن براز اغر طاورانديايسه‌ده
حارثك غلامی عطا ربذه‌يه کلوب عايشه واتباعنك بشقه
يولدن بصره‌يه کتدکلرينی خبر ويرمکله خليفهٔ اکرم
عسکرله ربذه‌دن حرکتله ذی قار نام موضعه وصولی
فناء بصره‌ده وقوعبولان محاربه‌دن وعثمان بن حنيف
طوتيلوب سبيلی تخليه اولندقدن صکره‌يه مصادف اولمش
وعثمان ذی قارده حضرت علی ايله ملاقات ايتمشدر .

امارتپناه افندمز مدینه‌دن حرکت ایلدیکی وقت کوفه اهالیسنه برمکتوب یازوب مقصد اصلیسی بین المسلمین شقاق ونفاقی قالدرمق وسکون واسایش عمومینك تحصیلیله جمله‌نك قرنداش کبی ائتلاف وحسن معاشرتی اسبابنی اکمال ایتمك مقصدینه مبنی اولمغله بواغورده مرتب اولان اردویه التحاق اولنمسنی او مکتوبده تفصیل ایلمش وبو مکتوبی محمد بن ابی بکر ومحمد بن جعفر ایله کوفه‌یه کوندرمشیدی . برطرفدنده حضرت عایشه کوفه ومدینه ویمامه رؤساسنه مکتوبلر یازوب خلقی حضرت عثمانك قاننی دعوایه دعوت ایده‌یور ایدی .

کوفه والیسی ابو موسی الاشعری رضی الله عنه بین الاسلام فتنه حدوثندن احترازاً حضرت عایشه‌نك دعوتندن استنکاف ایتدیکی کبی مدینه اهالیسی دخی موافقت کوسترمدیلر .

کوفه‌یه حضرت علی طرفندن مکتوب کوتورن محمد بن ابی بکر ومحمد بن جعفر کوفه‌یه واصل وابو موسی ایله ملاقی اولوب مأموریتلرینی اجرا ایتمك استدیلر ایسه‌ده ابوموسی خلقی بیطرفلغه تشویقه دوام ایلدیکندن هیچ بر ایش کوره‌مکسزین عودتله ذی قارده حضرت علینك یانته واصل اولدیلر .

ابو موسانك بومعامله‌سی اوزرینه حضرت امام مالك الاشترله عبد الله بن عباسی کوفه‌یه کوندردی ایسه‌ده انلرده موفق اولمقسزین کیرویه دوندیلر ·

ابو موسی ایسه کوفه‌ده اهالی‌یی هیچ بر طرفه معاونته براقیوب «ایها الناس بوصره‌ده اویخوده اولان اوطوراندن، اوطوران اياق اوزره طوراندن، اياق اوزره طوران آته بیننددن، اته بینن یوریندن خیرلودر · قلیجلریکزی قینلرینه قویکز · مزراقلریکزك دمرلرینی چقاریکز، اوقلریکزی قریکز» دیو خطبه‌لر اوقیور ایدی ·

حضرت علی مخدوم مکرملری حسن المجتبی حضرتلریله عمار بن یاسری کوفه‌یه کوندروب ابو موسایه بو معامله‌لردن واز کلسنی اکلاتملری امرینی ویردی · مشار الیهما کوفه‌یه عزیمتله طوغریجه مسجد شریفه کتدیلر ·

ابو موسی خبر الدقده همان مسجده کیدرك حضرت حسنی باغرینه باصوب رعایت لایقه‌یی ادادن صکره حضرت حسن «یا ابا موسی خلقی نیچون امر مشروعدن منع ایده‌یورسن · بزم مرادمز اصلاح اولدیغنی وافساد اولمدیغنی بیلیورمیسن» دیدکده ابو موسی فخر عالم افندمزدن (ستکون فتنة · القاعد فیها خیر من القائم الی

اخره) حدیث شریفنی ایشتدیکم ایچون بیطرفلغه خدمت ایده‌جکم جوابنی ویردی.

بو اثناده عمار بن یاسر و ابو موسی رضی الله عنهما ارالرنده بر منازعه ظهور ایتدیکندن خلقك بر طاقی برینه، دیکر طاقی برینه میل ایله بیوك بر اختلافه استعداد یوز کوستردی.

ابو موسی منبرده خلقی تسکینه و مقصدینی تأمینه دائر بر خطبه اوقومقله زید بن صوحان، بعده قعقاع بن عمرو برر نطق ایله خلقی امیر المؤمنینه انقیاده دعوت ایتدیلر. بو صره‌ده عبد خیر نامنده بریسی بر نطقه باشلایوب «بو کونکی کونده مسلمین درت فرقه در. بر فرقه طلحه وزبیر ایله بصره‌ده، بر فرقه علی ایله ذی قارده، بر فرقه معاویه ایله شامده، بر فرقه بیطرفلق عالمنده اولمغله الك خیرلو طریق بیطرفلقدر» دیمسیله برابر خلقده برقاریشقلق یوز کوسترمکه باشلادیغندن حسن و عمار رضی الله عنهما «امام المسلمینه مطاوعتك مشروعیتنی و امرینه امتثالك وجوبنی بیان ایله مقصد اصلاح اساسی اوزرینه مبنی اولدیغی ایچون بو اساسدن آیریلانلر بناء صلاحی یقمغه چالشمقدن بشقه برشیئه خادم عد اولنه‌مزلر» دیمسی متعاقب افراددن بریسی اطاله‌ٔ لسانه جسارت ایتمکله ابو موسی «صوص» دیو مرقومی تکدیر ایتدی.

حجر بن عدی (انفروا خفافاً وثقالاً و جاهدوا) آیهٔ کریمه‌سندن بالاقتباس بر نطق ایراد ایله اهالی‌یی امیر المؤمنین حضرتلرینه انقیاده تحریض ایتمکه باشلایوب او ارالق منبر اوزرنده بولنان ابو موسی‌یه بیطرفلق داعیه‌سنی ترویجه متعلق حرکت کوسترر کوسترمز حسن بن علی رضی الله عنه افندمز همان منبر اوزرینه چقوب «ای معشر مسلمین بوکون منصب خلافت ومسند امارت علینکدر. یاابا موسی امر اولی الامره مخالفت ایتدیکک ایچون سن معزولسن. معزول اولان عاملك منبر اوزرینه چقوبده سویلمکه صلاحیتی یوقدر. هایدی منبردن اشاغی‌یه این» دیدیکی بروقتده ـ علی المرتضی رضی الله عنه افندمز طرفندن مأموراً کوفه‌یه کوندریلان ـ مالك الاشتر مسجد قپوسندن ایچرو کیرمکله درحال منبره چقمسیله برابر ابو موسانك قولندن طوتوب چکه چکه کندوسنی منبردن اشاغی ایندردی.

بناءً علیه ابو موسانك ارتق سوزنده تأثیر قالمدیغی جهتله حضرت حسن وعمار واشترك همتلریله درحال کوفه‌دن طقوز وعلی روایةٍ اون ایکی بیك تام الاسلحه عسکر حاضرلنوب حضرت علینك یانه کیتدیلر.

بصره رؤساسی ایچنده بیعتله مشرف اولان قعقاع

بن عمرو، سعید بن مالك، هند بن عمرو، هیثم بن التیهان، حجر بن عدی نام ذواتدر. عبد القیس قبیله‌سیده کاملاً حضرت علی‌یه اطاعت ایتمکله بیکارلو اهالیٔ قبیله ذی قار ایله بصره اراسنده قدوم مسعدت‌رسوم امارتپناهی‌یه منتظرو امیر المؤمنین حضرتلری عسکرله ذی‌قاردن چقوب ثعلبیه دینلان قیو باشنه نزول ایلدکده عبد القیس، بنی سعد، ربیعه قبیله‌لری خدمتنه حاضر اولدیلر. معیت علیه‌لرنده‌کی اردوی همایونك مقداری یکرمی بیکه بالغ اولدی. بو جمعیتله بصره جوارینه کیدلدکدن صکره حضرت امام تهدید و نصایحی ایفا ایچون قعقاع بن عمرو حضرتلرینی بصره‌یه کوندردیلر. وحضرت عایشه و طلحه‌یه وزبیره برر مکتوب دخی یازدیلر.

طلحه ایله زبیره اولان مکتوبلرده «سزجه معلوم و معین درکه بکا بیعت ایچون هیچ برکیسه‌یه جبر ایتمدم. عمومك کوستردیکی اصرار و الحاح اوزرینه خلافتی قبول ایلدم. سزده طوعاً بکا بیعت ایتدیکز. اولوقت طائعاً بیعت ایلمشیکن شمدی نقض عهد ایله علیهمه قیام و خروج ایتمك کبی بر وقاحتی نه صورتله ارتکاب ایدیور سکز. بو معامله‌دن تائب و مستغفر اولوب رضای الهی‌یه موافق بر یول طوتیکز. ای طلحه سن مشایخ مهاجریندن

سن . ای زبیر سن قریشك فرسان شجعاننددن بر ذی شرفسن . سزك كبی صاحب شرف ورفیع الشان اولانلردن بویله ایشلری كمسه مأمول ایتمز ایدی »
وصایاسی مندرج ایدی .

حضرت عایشه رضی الله عنهایه یازدیغی مكتوب دخی « ای ام المؤمنین ملازمتنه مأموره اولدیغك بیتدن خروج ایله بویوللری اختیار ایدیشك رب العالمینك امرینه موافق دكلدر . بو ایشلرك سنكله مناسبتی یوقدر . مقصدك اهل اسلامی اصلاح ایسه بوكیدشله اصلاح ممكن اولەمز . سندن سؤال ایده‌یورم . ازواج رسول الله كندی اولرنده ملازمته مأموره ایكن سن بو امره مخالفتی نصل ارتكاب ایده‌یورسن . مقصدك عثمانك قانی دعوی ایسه عثمان بنی امیه‌دندر . سن بنی تیمدن بر عورت سن . بو امرك بیوك اختلافه سبب اوله‌جغنی ملاحظه ایتمیور میسن كه ملحوظ اولان اختلافك سوء نتیجه‌سنده عثمانك قانندكی وبالدن زیاده وبال حاصل اوله‌جقدر » مآلنی حاوی ایدی .

قعقاع بصره‌یه واروب مكتوبلری ویردكدنصكره طلحه ایله زبیرك حضورینه جلب اولنملرینی حضرت عایشه‌دن طلب ایتدی . جلب اولندیلر .

قعقاع « بوحرکت وخیمه‌نك سببی ندر. اکرحق سزك الیکزده اولدیغنی بیلسه ایدم بنده سزه اتباع ایدر ایدم. لکن اولمدیغنی بیلورم » سویلدی.

طلحه وزبیر « حضرت عثمانك قاتلی طلب ایتمکه امر قرآن ایله مأمورز. بوایشی ترك ایتمك قرآنك امرینه مخالفتدر » دیدیلر.

قعقاع « سزك بوحرکت وادعاکز اسایش مسلمینی اکمال ایچون ایسه برکره دوشنملیسکزکه بویوله سلوکیکزدن برو نقدر مسلمان تلف اولدی. خلیفه‌نك امرینه مخالفتله بصره‌دن التی یوز آدم اولدردیکز. اولدردیککز آدملردن هانکی بریسی عثمانك قاتلی ایدی. التی یوز آدم اولدرمکله التی بیك آدمك غضبنی قازاندیکز. اختیار ایتدیککز طریق وخیمدر. بوجسارتلر اخلال حال مسلمینی وبیوك بیوك فسادی نتیجه ویره‌جکنی بیلمیورمیسکز. حالبوکه امام المسلمین ـ بونفاق وخلاف اورطه‌دن قالقدقدن صکره ـ حضرت عثمانك قاتللرینی بولوب حقلرنده بالمجازاه حدود الهی اقامه ایتمکی سزدن زیاده التزام ایدر. فقط میدانده بواختلافلر، بوقاریشقلقلر حکم سوردکجه اول ایشه نه شریعت رخصت ویرر، نده امکان بولنه بیلور. (التأنی من الرحمن) احقاق حقك صره‌سنی کوزلیوب شوفکر نابجادن وازکلیکز » سویلدی.

حضرت عایشه « ای قعقاع شمدیدن صکره سنك فکر بجه چاره‌سی ندر » دیدی؛

قعقاع « صلحه میل و مخالفتی؛ مجادله‌یی ازاله‌در . اندن صکره هرایش قولایلاشر » جوابنی ویردی .

بوندن صکره امیر المؤمنین ایله مخابره‌لر جریان ایلدی . لکن مصالحهٔ طرفین مالك الاشترکبی محاصره‌ده ذی‌مدخل اولانلرك جمعیت عسکریه‌دن تبعیدلرینه متوقف اولوب بونلر ایسه ایرلمریله برابر حوالیٔ عراقیه‌ده بربیوك جمعیت باغیه تشکل ایده‌جکی و بناءً علی ذلك کرك حضرت علی ایله متعلقاتنك؛ کرك دیکر طرفده اولانلرك عموماً حیاتلری تهلکه‌یه دوشه‌جکی وانلر عسکر ایچنده بولندقچه ایکی طرف برلشه‌میه‌جکی اکلاشلدیغندن برطریق احسن تحری اولندی ایسه‌ده محاصره‌ده ذی‌مدخل وانلره متعلق بولنانلر-دن « حضرت عثمانك قاتلی دعوی ایدیورز » دیو میدان خلافه اتمش اولانلر وقت مرهونه قدر بوسوزی اورطه‌دن قالدرمق وایشلرده سکون حاصل اولدقدن صکره اقامه اولنه‌جق دعوای شرعیه اوزرینه فعلاً ذی‌مدخل اولان اشخاص معدوده‌دن بدأ ایله محاکمه‌نك کوستره‌جکی تسلسل طبیعیدن حاصل اوله‌جق نتایج شرعیه موقع اجرایه قونلق صورتندن بشقه طریق صواب اولمدیغندن بوایش حضرت

عثمان علیهنده بولنمش اولانلره منعكس اولمیه جق صورتله
موقع مخابره یه قونلدی و هردرلو تدبیر واقدامك صرفیله
ایش حبل المتین مصالحه یه ربط اولنمق نتیجهٔ خیریه سی
ایكی طرف رؤساسنك فكرلرنده جولان ایتمكه باشلادی .
نه چاره كه ایكی طرفده دخی محاصره ده ذی مدخل
وذی مدخللره متعلق پك چوق آدملر موجود اولوب بونلر
ذاتاً مصالحه یه مائل وسیئات سابقه یی اورطه لغی قارشدر-
مقله باصدرمقدن بشقه بر فكره خادم اولمدقلرندن بو
طاقلردن حضرت عایشه طرفنده اولانلر « علی ایله برابر اولان
عسكر خیلی وقت یوللرده مشاق سفره تصادفله یورلمشلر
بزم عسكرمز یورغنلقدن سالمدر . ارتق انلری تنفسلنمكه
میدان ویرمیه لم . فرصت وقتیدر » دیمكه باشلادی .
بونلرك فكرلرینه شریك اولمیانلر « مادام كه بر مصالحه
عقدی موقع مخابره یه قونلمشدر . نتیجه ظهورینه قدر
تأنی ایده لم » سویلدیلر .
حضرت عثمانی فعلاً محاصره ده و بو كونكی كونده
حضرت علینك عسكری ایچنده بولنمش اولان طاقم ایسه
ایش نه مركزده دوندیكنی تمامیله حس ایتمش اولدقلرندن
خارل خارل اتش اختلافی كوركلكه و مصالحه یه مانع
اوله جق بر فساد چقارمغه چالشیورلر ایدی . مصالحه

تقرر ایتمکسزین طرفین بصره اوکنده بولنان – وصکره. لری عبیدالله بن زیادك کوشکی دینکله مشتهر اولان محلده – قارشو قارشویه کلوب (٣٦) سنه هجریه سنك جمادی الاخره سی اواسطنده موقع مذکورده اقامت وهرطرفك رؤسامی بربرلرینی اقناعه بتکرار مباشرت ایتدیلر.

هنوز محاربه یه باشلانمزدن اول حضرت علی و طلحه و زبیر آرالرنده ملاقات وقوعیله بروجه آتی مکالمه جریان ایلدی.

حضرت علی – یاطلحه سن بکا بیعت ایتدکمی.

حضرت طلحه – اوت بیعت ایتدم. فقط قلیج بوینمك اوزرنده ایدی.

حضرت علی – یازبیر برکون حضرت پیغمبرك یاننده بولندیغمز حالده رسول اکرم افندمز سکا خطاباً (ای زبیر علی ایله مقاتله ده سن اکا ظلم ایده جکسن) بیوردیغی خاطرکده دکلیدر.

حضرت زبیر – اوت خاطرمه کلدی. حیفا که مقدم خاطرمه کلمامشیدی. والله سنکله شمدیدن صکره مقاتله ده بولنمم » سویلدکدنصکره حضرت عایشه نك یاننه کیدرك « یا عایشه حیفا که رسول اللهك بر امرینی اونوتدیغم

ایچون غفلتله علی یه مخالف بولندم » دیدكده حضرت عایشه « شمدی مرادك ندر » سویلدی . « بو یولسز ایشلری ترك ایدوب كیدهلم » جوابنی ویردی .

بونك اوزرینه حضرت زبیرك مخدومی عبدالله باباسنه « سن ابن ابی طالبی كورماكله برابر كندوسندن و یانكده‌كی بنی هاشم یكیدلرندن قورقدیغك ایچون حربدن چكلمك استیورسن » سویلدی . زبیر « یمین ایتدم . نه یاپه‌یم » دیدكده عبدالله كوله مكحولك عتقیله كفارت ویرمسنی افاده ایتدیكندن حضرت زبیر اولوجهله كفارت اعطا ایلدی .

لكن حضرت زبیر میدانده جریان ایدن صلح مذاكره و مخابره‌سی حسن نتیجه بولور مأمول قویسنده بولندیغی ایچون او معامله‌سی حرب وقوعبولمیه‌جغی فكرینه مبنی ایدی . عبدالله بن زبیر دخی مصالحه وقوعبوله‌جقدر امیدنده اولدیغی حالده بین العموم كندی طرفلرنده قورقاقلق كورنمامك مقصدیله باباسنك چكلماسنی بالالتزام او معامله‌یی اختیار ایلدی .

اهل بصره اوچ فرقه اولوب حضرت عایشه ایله حضرت علی طرفلرینه بر فرقه التحاق ایتمش و اوچنجیسی اعتزال ایلمشیدی . احنف بن قیس ٬ عمران بن حصین

اعتزال ایدنلرك ایچلرنده ایدیلر . حضرت عایشـه ازد قبیله‌سی خلقنك یانلرینه نزول ایله قبیله‌یی کندو طرفنـه جلب ایچون رئیسلری صبره بن شیمانه امرویردی . کعب بن سور « صاقن موافقت ایتمه » دیدی ایسـه‌ده صبره دیکلمدی .

حضرت عایشه‌نك یانده مضرلك رباب قبائلی فروعندن خیلی غلبه‌لك اولوب بونلرك اوزرلرنده منجاب بن راشد و بنی عمرو بن تمیم اوزرلرنده ابوالجرب، بنی حنظله اوزرنده هلال بن وکیع، بنی سلیم اوزرنده مجاشع بن مسعود، بنی عامر وغطفـان اوزرلرنده زفر بن الحرث، ازد اوزرنده صبره بن شیمان، بنی بکر اوزرنده مالك بن مسمع، بنی ناجیه اوزرنده حریث بن راشد رئیس ایدیلر . شو قبائلك موجودلری اوتوز بیك نفر راده‌لرنده ایدی . وحضرت علینك موجود عسکری یکرمی بیك نفره قریب ایدی .

قبائل مذکوره رؤساسی برلشوب « برمصالحه‌یولنی بوله‌لم » مذاکره‌سنی التزام ایلدیلر . ومقصـده برچاره بولنمق اوزره حکیم بن سلام ایله مالك بن حبیبی حضرت علینك یانه کوندردیلر .

ابن عبـاس دخی طلحه ایله زبیرك و محمد بن طلحه حضرت علینك یانـه عزیمتله طرف طرف بواختلافك

ازالهسنه چالشدیلر . مصالحه صورتپذیر اوله جق بر درجه یه کلدی . کرك حضرت علینك ، کرك حضرت عایشه نك طرفلرنده کی رؤسا تمامی تمامنه مصالحه افکارینی التزام ایتمش اولدقلری حالده اوکونی اقشاملادیلر .

نه چاره کی بحث مخابره حضرت عثمانك قاتللری اوزرینه دوران ایدرك محاصره مفسدتنی ایقاع ایتمش اولانلرك چوغی حضرت علینك عسکرینه وبصره ده کی اقربا و هوادارلرندن خیلی ادملرده حضرت عایشه نك عسکرینه التحاق ایتمش و حضرت علی افندمزك غیرتنی التزام ایدن عساکر سائره هر نقدرکه او مفسدتده ذی مدخل دکللر ایسه ده ذی مدخللرك هر بریسی کوفه وبصره لیلردن بر طاقه منسوب بولنمش اولدیغندن بو جمعیت ایچنده حضرت عثمان علیهنده کی طاقلر و علی الخصوص کوفه لیلرك بر قسم عظیمی اصلا راحت طورمیوب ایشی بوزمغه ومحاربه چیقارمغه چالشمقدن کیرو طورمیورلر ایدی . امیر المؤمنین حضرتلری بو مشکلاتی اردوسندن ازاله ده پك متحیر ایدی .

حضرت عایشه طرفنده بولنان رؤسا ایسه مصلحته عارض اولان بو مشکلاته تمامیله کسب وقوف ایدرك غفلت اوزرینه سبقت ایدن حرکات نابجالرندن نادم

اولمشیکن کندی ایچلرنده‌ده عثمانك محاصره‌سی مفسدتندن متوحش بصره‌لیلر تشویش القاسندن چکنمدکلرینی حس ایتدکلرندن ایش ید اختیارلرندن چقمشیدی. مع مافیه مصالحه طرفنی التزامه وبو مشکلاتی حسن صورتله ازاله‌یه حصر افکار ایدوب چالشیورلر ایدی.

بر ایشه بدایت تشبثده اول ایش نقدر اهمیتسز وکوچوك کورینور کورنسون. صکره خاطره خطور ایتمامش عوارضه تصادفله اهمیت وعظمت کسب ایدوب اصلاحی ید اختیاردن چقه‌جغی وبرشراره هرنقدر کوچوك اولسه غفلته تصادفله پارلاینجه برشهری احراق ایده‌جکی بدیهیدر. حضرت عایشه‌نك مقصدی یالکز حضرت عثمانك قاتللرینی دردست ایله حقلرنده حدودالهی اقامه ایتدیرمك فکرینه منحصر ایکن صکره ایش تعظمله بویله برنقطهٔ مشکله‌یه یناشوب قالدی.

حضرت عثمان علیهنده فعلاً فساد چقارمش وصکره حضرت علینك اردوسنه التحاق ایتمش اولان فسده بودقیقه‌لری تمامی تمامنه حس ایده‌یور ایدی. بناءً علیه همشهریلرندن فکرلرینه اویانلر دخی انلرله اتحاد ایدرك مصالحه‌یی بردن بره دائرهٔ امکاندن چقاره‌جق برتدبیر فاسده تشبث ایلدیلر.

بو ایش ایچون ایچلرندن افراز ایلدکلری بر فرقه نه حضرت علینک نده کندولرندن بشقه‌لرینک خبرلری اولقسزین کیجه طلوع فجردن مقدم بغتةً حضرت عایشه طرفنده بولنان ربیعه و مضر قبیله‌لری اوزرلرینه یوریوب قضاء ناکهانی کبی اوقلر اتمغه وحرب ایقاعنه باشلادیلر قبیله‌لر مصالحه ایدیله طاتلی اویخو اویورکن بو عربده اوزرینه تلاشله اویقودن اویانوب نه‌یه اوغرادقلرینی بیله‌مدیلر. اویخودن قالقان سلاحه صارلدی. دشمن کیمدر، دوست کیمدر بیله‌مکسزین ظلمت ایلده مجهول اوزرینه عایشه طرفنده‌کی ربیعه ربیعه‌نک، مضر مضرلک، اهل یمن اهل یمنک، بصره‌لیلر بصره‌لیلرک، هر قبیله کندی اصحابنک یوزلرینه قارشو سلاح استعمالنه مجبور اولدیلر. اورطه‌ده قیامتلر قوپدی. کوفه‌لیلرک شبخون کوستردکلرینی اوکرنجه‌یه قدر بو قاریشقلق دوام ایلدی. ایش اکلاشلدقده قبیله‌لر برلشوب کوفه‌لیلرله مدافعه صورتنی اله الدیلر.

طلحه وزبیر کورلتیلری ایشتدکلرنده عبد الرحمن بن الحرث صاغده بولنان ربیعه قبائلی عسکرینه کوندروب عبدالرحمن بن عتاب آتله صول طرفه طوغری قوشمغه باشلادی «نه اولدی. شونه کورلتیدر» دیو عسکردن سؤال ایلدیلر

عسكر «كوفه‌ليلر بزه شبخون كوستر ديلر» جوابنى ويردى وكيفيت زبير وطلحه‌يه خبر ويرلدكده «قان دوكلدكچه على بزدن واز كليه‌جكنى ميدانه قويدى» ديه‌رك مقاتلارى دفعه قيام ايلاديلر . حضرت علينك ايسه هيچ برشيدن خبرى يوق .

حضرت على وفساد مذكورده مدخلى اولميان سائر عسكرى طاقى صيحه‌لرى كورلتيلرى ايشتدكلرنده «بونه‌در» ديو تحقيقه قيام ايلمديلر . كوفه‌فرقه‌سى افرادندن بريسى بصره‌ليلر بزه شبخون كوستر ديلر» جوابنى ويرمكله حضرت على «قان دوكلدكچه طلحه وزبير اختلافدن ال چكميه‌جكلر-ينى ميدانه قويديلر» سويلدى . طلحه ايله زبيرك ايسه هيچ برشيدن خبرلرى يوق .

حضرت على حربى تسكين ايچون آتنه بينوب هر طرفى جولان ايله «محاربه‌دن چكيلكز» ديو ندا ايتدى . ديكليان بيله بولنمدى .

حالبوكه ايكى طرفك رؤساسيده اوكيجه‌يه كلنجه‌يه دكين مصالحه‌يه تقويت ويرمكدن بشقه افكارده دكللر ايدى . يالكز اجتهادلرنجه دلائل وحجتله يكديكرينى اقناع ايدنجه‌يه قدر چالشمق نيتنده ايديلر . نه‌چاره‌كه (وكان امر الله قدراً مقدورا) .

قتال مذكور اثناسنده كعب بن سور « حضرت عایشه‌نك یاننه كیدرك عسكر بربرینه قارشدی . صلح امیدی قالمدی جناب حق سنك سببكله اصلاح یوره‌سی مرجودر » دیوب محفه‌یی دوه‌یه تحمیل ومشار الیهایی محفه‌یه ارکاب ایله غوغایی ایشیده‌جك بر یرده دوه‌یی طوردردی .

بوندن صكره اصحاب جمل منهزم وپریشان اولنجه‌یه قدر فریقین بیننده محاربه دوام ایتمشدر .

طلحه رضی الله عنهك ایاغنه براوق اصابت ایتمكله مجروحاً قانی آقه‌آقه بصره‌یه عزیمتله اوراده وفات ایتدی زبیر رضی الله عنه وادی السباعه چكیلوب اوراده نماز قیلاركن احنفك عسكرندن تعقیب ایله فرصت كوزتمكده اولان عمرو بن الجرموز بغتةً مشار الیه حضرتلرینی اوق ایله شهید ایتدكدن صكره باشنی كسوب احنفه كوتوردی . احنف ابن جرموزه « بو ایشلدیكك ایش صوابمیدر كناهمیدر بیلەمم » دیمكله ابن جرموز سرزبیری حضرت علی‌یه كوتوردیكندن حضرت علی ابن جرموز حقنده حاجب واسطه‌سیله (بشره بالنار) وعیدینی تبلیغ ایتدیكندن ابن جرموز « سزك یانكزده دوستلق ، دشمنلك مساویدر » دیه‌رك بعض هذیان تفوهیله یقیلوب كتدی .

اثنای محاربه‌ده حضرت عایشه دوه‌سنك يولاريني طوتان كعبه «يولاری بشقه‌سنه ويرده مصحف شريفی اليكه الوب خلقی احكام قرآنه دعوت ايت» سويلدی . كعب يولاری عبدالرحمن بن عتابه ويروب مصحف شريفی اخذ ايله «ای جماعت مسلمين جناب حقك كلام قديمی بودر . اطاعت ايديكز» ديدكده سبئيه طاقی بالهجوم كعبی اولدرديلر . بنی ضبه قبيله‌سی دوه‌يی احاطه و محافظه‌يه اعتنا ايلدی .

محاربه كيتدكجه شدت بولدی . مالك الاشتر عبدالله بن الزبيری اورمق ايچون ارارکن عبداللهه تصادف ايتمكله «بوقته‌يه سبب سن دكلميسن» ديه‌رك باشنه اوردقده عبدالله سرسملیوب مالكی قوجاقلدقدن صكره «بنيده مالكيده اولدريكز» ديو صيحه ايلدی ايسه‌ده مالك بين العسكر اشترديو معروف اولديغندن اوراده اولانلر اشتری طانمدقلری جهتله ابن زبيرك سوزندن برشی اكلايه‌مديلر ايكيسی ارالیوب بربرندن ايرديلر .

سبئيه طاقی حضرت عایشه‌نك هودجنی محافظه ايدنلره وهودجه خارل خارل اوق آتيورلر ايدی هودج اوقلردن كرپی‌يه دوندی . مشاراليها حضرتلری هودج ايچنده سس ايشيديله‌جك درجه‌ده عثمانك قاتللرينه بددعا

ایتمکله صداسنی حضرت علی ایشدکده «نه ـ ویلیور» دیو سؤال ایلدی. «عثمانك قاتلرینه بددعا ایدیور» دیدیلر حضرت علیده (اللهم العن قتلة عثمان) دیو بددعا ایلدی.

بو محاربه‌ده رایت حیدری محمد بن حنفیه‌نك یدنده ایدی. امیر المؤمنین بالذات سنجاغی الوب عسکرك اوکنه دوشدی و محاربه‌یه شدت ویردی. حرب مشتد اوله‌رق نیچه‌لری هلاك اولدیلر.

عمار رضی الله عنه یتمش یاشنده اولدیغی واوزرنده بر کورکله برلیف قوشاقدن بشقه برشی اولمدیغی حالده مخالفلره قلیج چالیور ایدی. مخالفلرك بهادرلرندن ابن یثرب عماره حمله ایلدکده خلق «امان عمار کتدی» دیرکن عمار برقلیجله ابن یثربك اياغنی دوشوردی.

کعب بن سور مقتول اولدقده دوه‌نك یولارینی عبد الرحمن بن عتاب المشیدی. اوده مقتول اولدی. دوه‌نك یولارینی سجادی دیمکله عریف محمد بن طلحه الدقده (حم لاینصرون) اوقورکن برنفر قارشوب کاوب

تذکرنی حم والرمح شاجر

فهلاتلی حم قبل التندم

دیه‌رك محمدی اولدردی. دوه‌نك یولارینی عمرو بن

الاشرف الوب اوزرینه کلانلرك بر طاقنی اولدردی .
حارث بن الازدی حمله ایتمکله ایکیسیده بر برینی اولدردیلر .
دوه‌نك محافظه‌سیچون یولاری طوتانلردن مقتول اولانلرك
عددی یتمشه وارمشدی . بونلرك اکثری قریشدن ایدیلر .

دوه‌نك محافظه‌ومهاجمه‌سی اغورنده ایش پك بیودی .
حضرت علی « دوه‌نك ایاقلرینی قلیجله‌یکز » دیو ندا
ایلدیکندن عسکردن بریسی دوه‌نك ایاقرینی قلیجله‌دقده
دوه شدتله باغروب یره یقلدی .

کوفه عسکرنده‌کی ازد قبیله‌سنك سنجاغی مخنف
بن سلیمده ایدی . مقتول اولدقده قرنداشی صعصب سنجاغی
آلدی . اوده قتل اولندقده دیکر قرنداشی عبد الله آلدی .
صکره سنجاغی علا المقله بونك النده ایکن غلبه یوز
کوسترمشدر .

ینه کوفه‌لیلردن عبد القیس قبیله‌سنك بایراغی قاسم
بن سلیمده ایدی . مقتول اولدقده صوحانك اوغللری زید
وسیحان یکدیکرینی متعاقب الوب بونلر ومؤخراً عبدالله
بن رقیه‌ منقذ ابن نعمان الدیلر . هپسی مقتول اولمغله سنجاق
نعمانك اوغلی مره‌نك یدنده ایکن فتح ظهور ایلدی .

بکر بن وائلك سنجاغی حرث بن حسانده ایدی . بونکله
برابر بش نفر حرثك اهلندن ، برقاچ ادم بنی مجدوحدن ،
اوتوز بش آدم بنی ذهلدن سنجاق النده تلف اولدیلر .

دوه‌نك ایاقلری کسیلوب یره دوشدکده هودجك مقتوللر ارالرندن قالدیریلوب اوزرینه چادر قورلمسی و حضرت عایشه‌یه جریحه اصابت ایدوب ایتدیکنی تحقیق ایتمسی ایچون امیرالمؤمنین طرفندن حضرت عایشه‌نك قرنداشی محمدبن ابی بکره امر ویرلدی . محمدله عماربن یاسر کیدرك تحقیق ایلدکلرنده مشارالیها رضی الله عنها جریحه‌دار اولمدیغی اکلاشیلوب جناب حقه عرض شکران اولنمش و هودج لیس ناحیه‌سنه نقل ایله اوزرینه چادر قوریلوب کیفیت امیرالمؤمنین حضرتلرینه عرض و تبشیر ایدلمشدر . امارتپناه افندمز حق تعالی حضرتلرینه عرض شکران ایتدکدنصکره حضرت عایشه‌نك زیارتنه کیدرك «یاام المؤمنین نصلسن» دیدکده حضرت عایشه «الحمد الله خیر و سلامتده‌یم» سویلدی . امیرالمؤمنین «الله سنی مغفرت بیورسون» دینجه حضرت عایشه «سنیده» دیه‌رك حسن مقابله کوستردی .

بوندن صکره قعقاع بن عمرو اردوی همایونده کی وجوه کرام ایله برلکده ام المؤمنین رضی الله تعالی عنها حضرتلرینك زیارتنه کیدرك سلام ویردیلر حضرت عایشه رد سلام ایله برابر «کاشکی یکرمی سنه مقدم وفات ایتمش اوله‌ایدم» سویلدی . بوسوزی حضرت علی‌یه تبلیغ ایلدیلر .

حضرت علیده «کاشکی بنده یکرمی سنه اول وفات ایده‌ایدیده بو کونلری کورمامش اوله ایدم» بیوردیلر.

کیجه اولدقده محمد بن ابی بکر همشیرهٔ محترمه‌لری بولنان ام المؤمنین حضرتلرینی بصره‌یه کوتوروب عبد الله بن خلف الخزاعی‌نک خانه‌سنده بنی عبد الداردن حرث بن ابی طلحه‌نک قزی و عبد الله‌ك زوجه‌سی صفیه‌نك یانه عزت واحترام ایله اوطوردوب اسباب راحتنی تهیه ایلدی.

غلبهٔ کامله امیرالمؤمنین طرفنده اولدیغی حالده مخالفلرك جمله‌سی مغلوب وتارمار اولدیلر. محاربه ختام بولدی. طرفینك مقتوللری اون بیك رادەلرنده ایدی. کیجه اولدقده مجروحلر تداوی ایچون بصره‌یه نقل ایله ایکی طرف مقتوللریده نمازلری قلندقدن صکره دفن اولندیلر.

وقعه‌نك ایکنجی کونی امیرالمؤمنین حضرتلری بصره‌یه داخل اولمغله اهالیدن برنفر بیله کیرویه قالمقسزین مجروحلره وارنجه‌یه قدر بیعت ایلدیلر.

بیعتدن صکره حضرت عایشه‌نك زیارتنه کیدرك حقنده حرمت ورعایت کامله کوستردی. ولوازم سفریه‌سنی بالاکمال مدینه‌یه کوتورمسی ایچون مشارالیها حضرتلرینه برادر عالیکهرلری محمد بن ابی بکری ترفیق

وبصره نسواننده‌ن فرق قدر خواتین دخی خدمتنه تعیین
ایله اصحاب کرام وبالجمله وجوه واشراف واعیان
امیرالمؤمنین حضرتلریله برابر احترامات وتکریمات فائقه
ایله مشارالیها رضی الله عنها حضرتلرینی بالتشییع سنهٔ
مذکوره شهر رجبنك غره‌سنده یوله چقاردیلر . امیر
المؤمنین رضی الله عنه افندمز حضرتلری برقاچ میل
مسافه ام المؤمنین حضرتلرینی محفه‌لرینك یانی صره
پیاده اوله‌رق تشییع ایلدی ویكدیگری آراسنده مقدرات
الهیه‌دن نشئت ایدن وقوعاتدن طولایی بربرندن
استحلال وهر بریسی دیگری حقنده دعای بالخیر ادا ایله
وداع ومفارقت ایلدیلر . مخادیم کرام امارتپناهی حسنین
ومحمد بن حنیفه رضی الله تعالی عنهم وعن ابیهم حضراتی
برمرحله مسافه تشییع خدمتنده بولندیلر . مشارالیها
حضرتلری طوغریجه مکهٔ مکرمه‌یه کیدرك حج شریفی
ادادن صکره مدینهٔ منوره‌یه عزیمت وخانهٔ سعادتلرینه
ملازمت بیورمشلردر .

محاربه‌دن صکره بنی امیه طاقمی شامه کتدیلر .
عبدالله بن عامر بنی حرقوص قبیله‌سنه، مروان بن الحکم
حضرت عایشه ایله برابر مکه‌یه وبعده مدینه‌یه عزیمت
ایتدی . عبدالله بن زبیر ازد قبیله‌سی اهالیسندن بریسنك

خانه‌سنده کزلنمشیدی . صکره حضرت عایشه خبرالوب برادری محمد بن ابی بکری بالارسال ابن زبیری یاننه جلب ایتدردی .

خوارجك سجستانه هجوملری

وقعهٔ جمل عقیبنده جبلة بن عتاب الحبطی و عمران بن فضیل البرجمی قوماندالرنده عربلردن برطاقم خوارج اجتماع ایله سجستان اوزرینه هجوم و مظالم و تعرضاته تصدی ایلدیلر . کیفیت امیرالمؤمنین حضرتلرینك مسموعلری اولدقده عبدالرحمن بن جروالطائی نصایح اجراسیله اصلاحلرینه مأمور ایدیله‌رك ایچلرینه کوندرلدی ایسه‌ده عبدالرحمنی اولدردیلر .

طرف خلافتپناهیدن ربعی بن کاس العنبری سجستانه والی تعیین اولنه‌رق درت بیك نفر عسکر بالترفیق حصین بن ابی الحرث ایله برابر سریعاً ارسال اولنمسنه دائر عبدالله بن العباسه امر ویرلمکله امرك حکمی اجرا اولندی .

ربعی و حصین کیدرك خوارجی تنکیل واستیصال واسایشی اعاده واکمال ایلدیلر .

محمد بن حذیفه نك قتلی

حذیفه یمامه محاربه سنده شهید اولدقدن صکره اوغلی
محمد حضرت عثمانك دائرهٔ تربیه سنده قالمش اولدیغی
حالده برکون خمر ایچدیکی ثابت اولدیغندن حقنده حد
شرعی اجرا اولنمش ومؤخراً زهد وصلاحی ظاهر
اولوب بر وقت مصر والیلکنه طالب اولمشیکن حضرت
عثمان « اهلیتك یوقدر » دیو جواب ویرمشیدی .

صکره ذات الصواری غزاسنه کیدرك اوراده محمد
بن ابی بکر الصدیق ایله بالاتفاق مصر والیسی عبدالله
بن ابی السرحك علیهنه قیام ایله قیل وقال احداثنه
جسارت وبعده حضرت عثمان علیهنده مصردن خروج
ایدن ارباب قیامك تشکیلنده عبدالله بن سبا ایله بالاتحاد
ولی نعمتی علیهنده ارتکاب کفران نعمت ایلدی .

مدینه ده ارباب قیام عربده سی ظهور ایتمزدن مقدم
حس اولنان اختلالك اصلاحنی مذاکره ایچون والیلرك
دارالخلافه یه عزیمت ایتدکاری اثناده عبدالله بن ابی السرح
دخی مصردن حرکت ایلدکده محمد بن حذیفه فرصت
بولوب مصری استیلا وعبدالله عودت ایدرکن کندو-
سنی مصره دخولدن منع ایتمسنی متعاقب حضرت عثمانك

شهادتی وحضرت علینك خلافتی شایع اولمغله عبدالله عسقلانه چکیلوب وفات ایدنجه‌یه قدر اوراده انزوا ایلمشدی.

حضرت علی طرفندن قیس بن سعد مصره والی اولوب کیتدکده محمد عریشه فرار وبیك قدر غلبه‌لکله اوراده تحصن ایلدیکندن قیس طرفندن کوندریلان عسکر بالمحاصره محمدی دردست وقتل ایلدیلر. بونك قتلی وزمان مقتولیتی حقنده تاریخلرجه بعض اختلاف واردر. تفصیلنه لزوم کورمه‌دك.

قیس بن سعدك مصر والیلکندن عزلی

حضرت علی رضی الله عنه بدایت بیعتده قیس بن سعدی مصر والیلکنه تعیین بیورمش وکیدرکن جمع جنوده همت ایتمسی امرینی ویرمشیدی.

والیء مشارالیه یدی نفر صحابه ایله شهر صفرده مصره کیدرك امیر المؤمنینك مکتوبنی قرائت واهالی‌یه تکلیف بیعت ایلدی. اکثر اهالی بیعت ایتمش اولدیغی حالده حضرت عثمانك طرفدارلرندن بر فرقهٔ قلیله بیعتدن استنکاف ایتمشلر ایدی که یزید بن الحرث، مسلمه بن مخلد بیعت ایتمیانلردن ایدیلر.

شام والیسی معاویه حضرت علینك عراق وقیسك مصر عسکریله اوزرینه کلمرندن خوفه ذاهب اولدیغندن دسیسه ایله قیسی کندوسنه میل ایتدرمکه تشبث ایدرك بو فکرینی ترویجه مدار عد ایتدیکی تعبیراتی و موافقت ایدر ایسه عراق والیلکنی لاینعزل اولمق شرطیله کندویه توجیه ایده جکنی حاوی قیس حضرتلرینه بر مکتوب یازدی .

قیس ایسه عراق حوالیسنك مصره اوزاقلغی وشام ولایتیله مربوطیتنك یاقینلغی جهتیله بوز وشوبده معاویه طرفندن مصره تجاوز وقوعبولور ایسه عراقدن استعانه یه وقت قالمقسزین مشکلاته تصادف ایده جکنی ملاحظه ایلدیکندن معاویه یی بوزشدرمیه جق برصورت اختیار ایدوب « حضرت علی یه بیعت ایدرك امریله مصره کلدیکنی وفقط کندی طرفندن استکراهی موجب اوله جق بر حال ظهور ایتمیه جکنی حاوی معاویه یه بر جوابنامه یازدی .

معاویه ایسه بوجوابله قناعت ایده مدیکندن قیسه ینه برمکتوب یازه رق شو مکتوبده « بن مکتوبکدن بر شی اکلایه مدم . بکا موافقت ایده جك ایسه ك موافقتی ایتمیه جك ایسه ك مخالفتی صراحة کوستره جك برجواب

استرم » دیو اشعار ایتمکله قیس ، حضرت علینك هر وجهله فضل و رجحانی و حق صریح ایله مسند نشین خلافت اولان امام المسلمینك مبایعتنی براغوبده کندوسنه موافقتك امکانی اولمدیغنی » مشعر بر اغر جواب تحریر ایله معاویه‌نك مقصدینی شدیداً رد و تقبیح ایلدی .

معاویه قیسك موافقتندن مأیوس اولدی ایسه‌ده اهالی‌یه قارشو مأیوسیتنی کوسترمك ایشنه کلمدیکندن خلاف واقع نشریاته ابتدار و قیس « بزم شیعه‌مزدن معدوددر ، حتی بزه موافقتنی و موفقیتمزه مدار اوله‌جق نصایحی شامل مکتوبلرینیده الیورم » کبی بی‌اصل سوزلر اعلان ایتدیکندن معاویه‌نك بو نشریاتی بعض طرفدن امیر المؤمنین حضرتلرینه عرض اولندی . بونك اوزرینه ذات عالی امارتپناهی افندمز حسنین و عبد الله بن جعفر حضراتنی یاننه جلب ایله قیسك مصر والیلکندن عزلی مناسب اولوب اولمدیغنی مذاکره بیوردقلرنده ابن جعفر حضرتلری « بو ماده‌جه انتشار ایدن حوادث معاویه‌نك تصنیعاتندن اولمیه‌ده ملحوظدر . قیسك معاملهسی اکلاشلق اوزره بیعتدن استنکاف ایتمش اولانلر ایله حرب ایتمك اوزره کندوسنه امر اعطا اولنمسی و بو امره نه جواب ویرر ایسه افکاری اندن استفاده

اولنه بیله‌جکندن جواب کلدکده نظر مطالعه‌یه الکمسی مناسبدر » سویلدی .

ابن جعفرك رأیی وجهله طرف عالئ امارتپناهیدن قیسه بر مکتوب یازلدی . کلان جوابنامه‌ده « بیعتدن استنکاف واعتزال ایدنلرله حربه تشبث اولنمق انلری مخالفلره التحاقه میدان و سببیت ویرلکدن بشقه فائده اوله‌میه‌جغندن شمدیکی حالده مادام که سکون و کندی حاللریله اشتغال اوزره درلر علیهلرنده حرکات عسکریه‌یه تشبث وقت و حالك اقتضاسنه موافق دوشمیه‌جکی » بیان اولنمشدر .

بوجواب هرنقدر که قیس حقنده بعض مرتبه شبهه‌یی دعوت ایلدی ایسه‌ده بوندن صورت قطعیه‌ده معاویه‌یه میلی استدلال اولنه‌مدی . مع مافیه نمایان اولان اشتباه اوزرینه احتیاطه‌ده لزوم کورندیکندن قیسك تبدیلیله محمد بن ابی بکرك مصر والیلکنه تعیینی بالتنسیب ایجابی اجرا بیورلدی .

محمد مصره کتدکده قیس بو معامله‌دن مغضوباً مصردن طوغریجه مدینه‌یه کتدی ایسه‌ده صکره ینه حضرت علینك یاننه عزیمت وخدمتنه ملازمت ایتمشدر .

عمرو بن العاصك معاويه يه متابعتی

حضرت عثمانك محاصره سی اثناسنده عمرو بن العاص اوغللری عبدالله و محمدی الوب مدینه دن فرار و فلسطینه عزیمت ایتمشیدی . حضرت عثمانك شهادتی خبرینی الدقده کوزلرندن یاشلر دوکوب قاریلر کبی سوزلر سویلمکه باشلادی . واوغللریله برابر حرکتله «نه طریق اختیار ایده لم» دیو اوغللرندن صوردی . بیوك اوغلی عبدالله «شرف اسلام ایله مشرف اولدیغك کوندن برو حضرت پیغمبرك وشیخینك رضالرینه مخالف بولنمدك . بوکونه قدر اسانه کلمدك . شو میدانده کی فتنه بیکنجه یه قدر کندی خانه که چکیلوب انزوا اختیار ایتملیسن» و محمد «سن دهاة عربدن معدود برذاتسن . خانه کده اوطوروبده انزوا ایتمك سکا یاقشمز» دیو هر بریسی رأیینی سویلدی .

عمرو عبد الله ه «سنك سوزك آخرتجه خیرلی، دنیاجه شرلیدر» و محمده «سنك سوزك دنیاجه خیرلی و آخرتجه شرلیدر» دیه رك شامه کیتدی .

شامه وصولنده معاویه دن هیچ یوز کورمه دی . وقعهٔ جملده حضرت علینك غلبه سی و عراق حوالیسنده مخالفی قالمدیغی خبری الندقده ارتق نوبت شامه کله جکی

اکلاشلدیغندن معاویه‌نك اتکاری طوتشدیغی برصره‌ده عمرو بن العاص یانه کیدرك «سنی بکا هیچ ملتفت کوره‌میورم. علینك اسلامجه سابقیتی و حقیقةً فضل و مزیتی ایکمیزجه‌ده معلومدر. لکن بزم مرادمز دنیادر» دیدکده معاویه ایله میانه‌لرنده مصالحه وقوعبولمغله اندن صکره مستشاری و محرم اسراری اولدی.

وقعهٔ صفین

وقعهٔ جمل برطرف اولدقده حضرت علی کوفه‌یی تشریف وشام محاربه‌سی ایچون عسکر تجهیزینه مباشرت بیوردی.

حضرت عثمانك عامللرندن جریر بن عبدالله البجلی همدانده و اشعث بن قیس اذربیجانده ایدی. اخذ بیعت ایچون ایکیسیده کوفه‌یه جلب اولندیلر. جریر و اشعث کوفه‌یه کلدکدنصکره معاویه‌یی بیعته دعوت ایتمك و طلحه وزبیر ایله یانلرنده‌کی احزابك مغلوبیتلرینی و خلقك دائرهٔ بیعته دخوللرینی بیلدرمك اوزره حضرت علی جریری شامه کیتمکه مأمور ایتدی.

جریر شامه کیدرك کیفیتی معاویه‌یه تبلیغ ایتدکده

معاويه شام اهالیسنی قیامه تشدید ایتمك و شدتلرینی جریره کوسترمك ایچون جوابی درت آی قدر اوزاتدی .

حضرت عثمانك شهادتی عقیبنده انصاردن نعمان بن بشیر قانلی کوملکی الوب شامه کتمش اولدیغنی و معاویه کوملکی شامده منبره تعلیق ایله خلقی حضرت عثمانك قاتللرندن اخذ انتقامه تحریض ایلدیکنی بوندن مقدم بیان ایتمشیدك . جریرك شامه وصولندن صکره معاویه ینه کوملکی منبره تعلیق ایله اهالیبی طاقم طاقم مسجده جلب ایتمکه باشلادی . اهل شام مسجدی ماتمخانه اتخاذ ایله کوزلرندن یاشلر دوکه رك « عثمانك قاتللرندن انتقام المغه عزم ایلدیلر .

معاویه جریره « شاملیلرك نه حال و مقصد اوزرنده اولدقلرینی کوردکمی . هایدی کیتده کوردیککی سنی کوندرنه خبر ویر » دیه رك جریری اعاده ایتدی .

جریر کوفه یه رجعتله کیفیتی حضرت علی یه عرض ایلدکده اشتر « جریر معاویه نك هوادارلرندندر . آنی کوندرمیوبده بنی کوندرمش اوله ایدك معاویه یی یاتهدید یابشقه صورتله سوزه یاترر ایدم » دیمکله جریر « سن هیچ برایش کورهمز ایدك . شاملیلر حضرت عثمانك قاتللرندن بریسی اشتردر دیورلر . سنی کوردکلری آنده

اولدررلر ایدی » دیویلدی . بو بحث اوزرینه ایکیسی بربرینه زباندرازلق ایلدیلر . جریر طاریلوب کوفه‌دن خروج وقرقیسایه عزیمت ایلدی . قرقیسایه کیتدکده معاویه طرفنه میل ایله وقوعاتی اکا یازمش ومعاویه‌نك طلبی اوزرینه یانته کیدرك شامیلره التحاق ایتمشدر .

بوندن صکره حضرت علی رضی الله عنه عسکرله کوفه‌دن چقوب نخیله نام محله عزیمتله کوفه‌ده ابا مسعود الانصاری‌یی استخلاف ایتدی . وعبدالله بن عباس بصره عسکریله نخیله‌ده امیرالمؤمنینه ملاقی اولدی .

حضرت علینك عسکرله شام اوزرینه کلمکده اولدیغی خبری النديقده معاویه عسکر ترتیبنه اقدام ایتمکده وعمرو بن العاص « قورقه . علینك هم عسکری ازدر . همده عسکرینك چوغی بصره مقتوللرینك جکرلری یانمش اقرباسیدرلر . هپسنی علینك علیهنده بیلمایسن » دیه‌رك معاویه‌یی حربه تشجیع ایلمکده ایدی . معاویه عسکرینی تعبیه ایله عقد ایتمش اولدیغی الویه‌دن عمروه ' اوغللرینه ' کوله‌یی ورددانه ' بر سنجاق ویردی . وحضرت علی زیاد بن النضر الحارثی‌یی سکز بیك وشریح بن هانی‌یی درت بیك عسکرله ایلرو کوندروب کندوسیده نخیله‌دن مداینه عزیمت واهالی‌یی نفیر عام صورتیله جمعه همت بیوردی .

موصل طریقیله رقه یه قدر کتمك واوراده کندوسنی بکلمك اوزره معقل بن سنانیده او چبیك نفرله یوله چقاردقدن صکره مشهور مختار بن ابی عبید الثقفینك عمیسی سعد بن مسعودی مداین والیلکنه بالتعیین اورادن حرکتله رقه یه عزیمت بیوردی رقه اهالیسی واسطه سیله فرات اوزرینه کوپری تمدید ایدرك صویی کچدیلر .

حضرت علی نخیله دن حرکت ایتزدن مقدم یوله چقارمش اولدیغی زیاد ایله شریح فراته قدر کلدکلرنده معاویه نك عسکرله شامدن چقدیغنی خبر الوب رقه دن فراتی کچوبده اوراده امیر المؤمنینی بکلسه لر معاویه یاقین کلدکده کندولریله حضرت علی اراسنده نهر حائل وشام عساکر کایه سنه یالکزجه قارشو قویوب مدافعه کوسترمه لری پك مشكل اوله جغنی بالملاحظه هیت جانبنه کتمشلر ایدی . حضرت علی فراتی کچدکده رفاقتلرنده کی عسکرله یاننه کلدیلر . ذات عالئ امارتپناهی مشار الیهمایی معیتلری عسکریله برابر ایلرویه سوق ایتدی .

زیاد وشریح سور الروم دینلان موقعه واردقلری وقت معاویه نك عسکرندن بربولك جمعیت ابو الاعور السلمی ایله یاقین کلدیکنی اوکرندکلرنده دها ایلرویه کیده میوب کیفیتی حضرت علی یه عرض ایلدیلر .

حضرت علی زیاد و شریح رفاقتلرنده‌کی عسکره اشتری رئیس تعیین ایدرك ارسال وزیاد ایله شریحك صاغ وصول جناحلرده بولنملرینی وکندولری یانلرینه‌وارنجه‌یه دکین مقاتله‌یه کیریشممه‌لرینی امر ایلدی ·

اشتر رفاقتنده‌کی عسکر امیر المؤمنینك امرینه امتثالاً مقاتله ایتمیوب اوراده بکلمکده ایکن ابو الاعور شام عسکریله اوزرلرینه کلدی · بناءً علیه بروطرفدن بالضروره مقابله اولنه‌رق برساعت قدر غوغا وقوعندن صکره ایرلدیلر · ایکنجی کون ابو الاعور ینه حمله کوسترمکله اشتر هاشم بن عتبه‌یی مقابله‌یه سوق ایلدی · اقشامه قدر حربه دوامدن صکره اشتر سنان بن مالك النخعی‌یی ابو الاعوره کوندروب مبارزه طلب ایلدی ایسه‌ده کیجه حلول ایلدیکندن ایکی عسکر یرلرینه چکلدیلر ·

او کیجه‌نك صباحی امیر المؤمنین رضی الله عنه عسکرله اورایی بالتشریف اردوی همایونی معیتلرینه الوب (صفین) دینلان محله عزیمت بیوردیلر · بوندن صکره شاملیلرله جریان ایدن محاربه اوموقعده وقوعبولدیغندن بووقعه « وقعهٔ صفین » دیو شهرت بولدی ·

حضرت علی عسکرله صفینه یتشمزدن مقدم معاویه‌نك عسکری فرات کنارنده بردوز محلی احاطه ایتمشیدی ·

اوراده فراتدن بشقه صو یوغیدی . امیرالمؤمنینك عسکری
صفینه واردقلرنده فراتدن صو المغه مانع اولدیلر .
عسکرده احتیاج غلبه ایلدی . امیرالمؤمنین صعصعة بن
صوحانی معاویه یه کوندروب « بزم بورایه کلیشمزدن
مقصد همان حرب ایتمك ایچون دکلدر . سنی اطاعته
وعرض حجته بربرمزی قاندرمغه چالشمق وایش حرب
وخصوصی منتج اولور ایسه اولوقت محاربه ایتمك
ایچوندر . من طرف الله عمومه مباح اولان فرات صویندن
عسکرمزی منع مناسبت المز . صودن منع ایتملرینی
عسکرلریکه امر ایت . ارامزده قتال قرارلاشیر ایسه
غلبه ایدن طرف صویده منع ایده یلور » دیو معاویه یه
تفهیم ایتمسنی صعصعه یه امر ایتدی . صعصعه کیدوب
کیفیتی معاویه یه تبلیغ ایتدکده اوراده بولنان بنی امیه نك
کیمی « صودن منعده مناسبت یوقدر » کیمی « واردر »
دیو اختلاف کوستردیلر . نهایت الامر « صودن منع
اولنه جقسکز » جوابیله صعصعه نك عودتندن صکره
معاویه طرفندن ابوالاعوره علینك عسکرینی صودن
منع ایتمك ایچون امر قطعی ویرلدیکندن اصحاب علیدن
اشعث بن قیس براز عسکرله فراته طوغری کیتدی ایسه ده
ابوالاعور عسکرله منعه قیام ایتدی . و اشعث قتاله

باشلادی . بونك اوزرینه معاویه یزید بن ابی اسد القسری یی عسكرله كوندروب حرب وقوعیله شاملیلر منهزم وتارمار اولدیلر . فراتی حضرت علینك عسكری ضبط ایدی ویردی .

بو وقوعاتدن صكره شام عسكرنده صویه احتیاج شدید عارض اولمغله معاویه قاصد ارسالیله صویه ممانعت اولنمامسنی حضرت علیدن التماس ایلدكده رؤسای عسكردن بعضیلری « انك معامله سنه مقابله لازمدر » دیدیلر ایسه ده حضرت علی « جناب حقك عمومه اباحه ایتدیكی صودن قوللرینی منع جائز دكلدر » دیه رك شاملیلرك كلوب استدكاری قدر صودن كوتورملرینه رخصت ویردی .

بو وقعه دن ایكی كون كچدكده حضرت علی معاویه یی اطاعته دعوت ایچون بشیر بن عمرو بن محصن الانصاری وسعید بن قیس الهمدانی وشیث بن ربعی التمیمی نام ذواتی معاویه یه كوندردی كه بونلرك مأموریت وعزیمتلری (٣٦) سنهٔ هجریه سی ذی الحجه سنك غره سی كونی ایدی .

مشار الیهم معاویه نك یانه واروب بشیر بن عمرو جناب حقه حمد وثنا و برموعظهٔ حسنه ادا ایتدكدن صكره « یا معاویه جماعت مسلمینك تفرقه یه دوشمسنی وقان دوكلمسنی تجویز ایتاملی وامیر المؤمنینه اطاعتله بو اختلافی

اهل اسلام اراسندن قالدرملی » دیدکده معاویه «صاحبکز سزه بویله سویلکی می توصیه ایلدی » سویلدیکندن بشیر « اوت . سن حضرت پیغمبره قرابت ودین اسلامده سبقتجه صاحبزدن احق دکلسن » دیدی .

معاویه - رأیك ندر .

بشیر - دعوت اولندیغك امر حقه اطاعت ایتمكدر .

معاویه - عثمانك قان دعواسنی ترك ایدهلم . اویله می لاوالله . بوهیچ بروقت اولهمز .

شیث - یامعاویه سن عثمانك قاننی می طلب ایدهیور . سن . عثمان محاصره ده صقلدیغی و « عسكر یتشدر »دیو سندن استمداد ایتدیكی وقت نه ایچون امدادینه یتشمدك .

معاویه - (بونك اوزرینه پرآتش اولدیغی حالده اطالهٔ لسان ایله برابر) هایدی کیدیکز . سزکله بزم ارامزده قلیجدن بشقه برشی یوقدر سویلدی .

شیث - « بزی قلیجله می قورقوته یورسن . عجله ایتمه . انشاالله قلیچ میدانده نیجه اوینایهجغنی کوره جکسن » دیدکدنصکره اوچیده عودت وحضرت علی یه بیان کیفیت ایلدیلر .

بوندن صکره ارتق طرفین ارالرنده محاربه تحقق

ایتمکله امیر المؤمنین حضرتلری اعیان اصحاب ایله حربه چقدقده معاویه خلیفه‌نك عسکرینه قارشـو عبدالرحمن بن خالد بن الولید، ذوالکلاع الحمـیری ایله عبیدالله بن عمر بن الخطابی برر فرقه اوزرینه و حضرت علی مالك الاشتر، حجر بن عدی، قیس بن سعدی بررطاقم عسکره امرا نصب ایله یکدیکره مقابل سـوق ایلدیلر . برآز محاربه‌دن صکره هر طرف موقعنه چکلدی . محـاربه‌یه مباشرت ذی‌الحجه اوائلده اولمغله آیك صوك کوننه‌قدر متمادیاً محاربه وقوعبولدی .

وقایع {سنه ٣٧}

وقعهٔ صفینك تتمه‌سی ـ خوارجك بعض معامله‌لری ـ حکمینك اجتماعی ـ خوارجله قتال وقوعی

وقعهٔ صفینك تتمه‌سی

شهر محرم اشهر حرمدن معدود اولدیغـندن صفر غره‌سنه قدر ایکی طرفدن محاربه‌جه متارکه وقوعبولدی . شو متارکه مدتی ایچنده بلکه بوندن صکره قان دوکلـکه حاجت قالمزده طرفین بیننده مصالحه منعقد اولور امیدیله مخابره جریان ایتمشدر .

حضرت علی رضی الله عنه یه معاویه‌یی اطاعته دعوت ایچون عدی بن حاتم، یزید بن قیس الارحبی، شبث بن ربعی، زیاد بن حفصه نام ذواتی مأمور ایدوب کوندردی. مشار الیهم حضراتی معاویه‌نك یانه وار-دقلرنده مکالمه‌یه باشلادیلر.

عدی بن حاتم — (جناب حقه حمد و ثنادن صکره) یا معاویه سندن بشقه حضرت علی‌یه اطاعت ایتامش کمسه قالدیغنی بیلورسن. کلمهٔ اسلامك انشقاقنی جائز کورمیوب امیرالمؤمنینه اطاعت ایتمکی سکا نصیحت ایدرز.

یا معاویه اصحاب جملك تصادف ایلدیکی حال سکاده اصابت ایتامك ایچون حذر اوزره اول.

معاویه — دینك اولیورکه کلیشکز صلح ایچون دکل. بنی قورقتمق ایچوندر. هیهات بن حرب اوغلی‌یم تخویف بکا اضطراب ویرمز.

یزید بن قیس — یا معاویه بز سکا ایلچیلکله کلدك. اوزرمزه لازم اولان سعی و نصیحتی ادا ایده‌جکز. حضرت علینك فضلنی، تقواسنی، زهدینی، خلافته احق اولدیغنی بیلمز دکلسن.

معاویه — (جناب حقه حمد و ثنا ایتدکدن صکره)

اطاعته دعوت ایتدیککز جماعت بزله برابردر. سزك صاحبکزه اطاعت ایتمیورلر. صاحبکز خلیفه‌مزی اولدردی، بزم هدف انتقامز اولانلری حمایه‌سنه الدی دیورلر. بویله دکل ایسه عثمانك قاتللرینی بزه ویرسونده اندنصکره خلافتجه جماعته اجابت ایده‌لم.

بوندنصکره‌ده اراارنده بعض مکالمهٔ متهورانه وقوع بولوب عدی ورفقاسی عودت ایلدیلر.

مشار الیهمك عودتلرینی متعاقب معاویه طرفندن حبیب بن مسلمه، شرحبیل بن السمط، معن بن یزید بن الاخنس حضرت علینك یانه کوندریله‌رك واسطه‌لریله بعض مرتبه یولسز ومناسبتسز سوزلر تبلیغ اولندی. برو طرفدن امر حقده معاویه‌یی اقناع ایتمکه امکان یوز کوسترمکمسزین شهر صفرك غره‌سی کورندی. ینه محاربه تجدد ایلدی.

ایکی طرفدن عسکر تعبیه‌سنه باقله‌رق امیر المؤمنینك امریله کوفه سواریلری اشترك وپیاده‌لری عمار بن یاسرك، بصره سواریلری سهل بن حنیفك وپیاده‌لری قیس بن سعدك ریاستلری التنده ولواء شریف هاشم بن عتبه‌نك النده، مسعر بن فدك قراء ریاستنده اولدقلری حالده تعبیهٔ عسکر اجرا اولندی. اوته طرفدن معاویه عسکرینك

صاغ جناحنه ذوالکلاعی، صول جناحنه حبیب بن مسلمه‌یی، مقدمه‌یه ابا الاعوری، دمشق سواریلرینه عمرو بن عاصی و پیاده‌لرینه مسلم بن عقبه‌یی رئیس تعیین ایدرك بونلرك جمله‌سنی ضحاك بن قیسك تحت امارتنه اعطا ایتدکدنصکره شاملیلرك برطاقی فدایی یازلدیلر . شو فدایلر محاربه‌ده بش صنف تشکیل ایلدی . بونلرك هپسی صارقلی ایدی . ایکی طرفك عسکری صفرك غره‌سی اولان پنجشنبه کونی میدان حربه اینه‌دیلر . او کون اقشامه قدر محاربه‌یه دوام اولندی .

ایکنجی کون حضرت علی طرفندن هاشم بن عتبه واوبر طرفدن ابو الاعور واوچنجی کون برطرفدن عمار بن یاسر، واوبر طرفدن عمرو بن العاص برر فرقه ایله محاربه‌یه طوتشه‌رق عمار برهجوم شدید ایله عمروی ومعیتنده‌کی شاملیلری یرلرندن اویناتدی . دردنجی کون برطرفدن محمد بن حنفیه واوته‌دن عبید الله بن عمر بن الخطاب برر فرقه ایله یکدیکرینی قارشولیوب هر بری دیکرینی مبارزه‌یه دعوت ایلدکده حضرت علی محمد بن حنفیه‌یی کیرو الدی . ایکی عسکر ینه یرلرینه رجوع ایتدیلر . بشنجی کون عبد الله بن عباس، ولید بن عقبه برر فرقه ایله قارشولاشوب شدتلی مقاتله‌ده بولندیلر .

التنجی کون اشترله حبیب بن مسلمه ارالرنده قتال شدید وقوعندن صکره یرلرینه دوندیلر.

حضرت علی او کونی تعقیب ایدن کیجه‌نك سحر وقتنده عسکره خطاباً «ای عسکر مسلمین اولوم بر طالبدرکه وقتی کلدکده مطلوبی هرنقدر قاچسه قور- تیله‌مز. وقتی کلمامش ایسه انسان هر نه موقعده بولنسه اولوم کندیسنه یناشمز. محاربه‌دن چکلمکده عیب وعاردن بشقه نتیجه یوقدر. والله ابن ابی طالبه قلیج یاره‌سیله اولمك یتاقده اولمکدن اهوندر. مغلوبیت یوز کوستررسه قاچغه میدان قالمقسزین دشمنك قلیجلری یوزلریکزه، قارغیلری کوکسلریکزه دوقنور. اوقلیجلری یوزلریکزه، او قارغیلری کوکسلریکزه دوقندرمغه میدان ویرمامکه غیرت ایدیکز. شجاعه پك زیاده ملازمت لازمدر. غلبه جناب حقك نصرتنه تابعدر. حق تعالادن نصرت استدعاسنده دوام اوزره اوله‌لم» مآلنده برخطبه ایراد بیوردی.

او کیجه‌یی تعقیب ایدن کون – که صفرك ومحاربه‌نك یدنجی چهارشنبه کونی ایدی – ایکی طرفك هرفرقه‌سی برموقعی التزام ومعاویه اهل شام ایله برابر خروج ایتمشیدی. اقشامه قدر پك قانلی محاربه جریان ایلدی.

سكزنجی پنجشنبه کونی امیرالمؤمنین حضرتلری جانبندن تعبیهٔ جیوشده همتله صاغ جناحه عبد الله بن بدیل، صوله عبد الله بن عباس، قراء اوزرینه عمار بن یاسرله قیس بن سعد وعبد الله بن یزید مأمور اولوب هر طاقم سنجاغنك التنده ومركزلرنده حاضرلندی.

حضرت علی بصره وكوفه و مدینه وخزاعه عسكرلرندن بر طاقم ایله كوفه وبصره عسكرلرینك قلبنده طوردی، بو اثناده معاویه برموقعه برعظمتلی چادر قوردرمش اولدیغی حالده اهل شامدن فدایی تفریق ایده یور ایدی. چادرینك اطرافی دمشق آتلولریله محاط ایدی.

ابن بدیل عسكرینه خطاباً «ای دین ارسلانلری، ای غزا ارلری بر كسه ایله حرب ایده یورزكه اللهك – خلافته احق وممدوح – بر قولنه احسان بیورمش اولدیغی برخلعت مقدسه یی غصب ایتمك استیور. بز حق وعدالت خادملری یز، دین، ایمان عاشقلری یز. هایدی غیرت ایده لم» مآلنده برنطق مؤثر ایراد ایلدكدنصكره صاغ قولدن حربه باشلایوب وقت ظهره قدر دوام ایتدی.

صكره آتلولر اچلوب معاویه نك چادرینه قدر ایلرو- لدیلر. معاویه اغورنده اولمك ایچون مبایعه ایتمش اولان

فدایلر حبیب بن مسلمه ریاستیله مدافعه وحربه شدت اعطا ایلدیلر. ابن بدیل ایله رفاقتنده اوچیوز قدر قراء ثبات ایدرك ماعداسی منهزم وهزیمت حضرت علینك یاننه قدر منتهی اولدی.

حضرت علی اهل مدینه‌دن براز عسکرله سهل بن حنیفی امداده سوق ایلدی. مهاجرلری تپه‌لیه تپه‌لیه کیرو چویردیلر.

بوندنصکره مصر عسکری صول قولدن شامیلره طوغری اچیلوب راست کلانلری اقدام قهر التنده پایمال ایدرکن معاویه‌نك کوله‌سی احمر سهله تعرض ایچون صالدرمغه باشلادیغی صره‌ده حضرت علینك کوله‌سی کیسانه تصادف ایتمکله کیسانی اوروب اولدردی. حضرت علی بالذات احمره حمله ایدرك زرهندن طوتمسیله برابر شدتله یره بر اوردی‌که احمرك دیزلری وقوللری قریلوب جانسز یرده قالدی.

حضرت علی بونی متعاقب میمنه‌ده بولنان ربیعه عسکرینه التحاق ایدرك افراد قبیله‌یی تشجیع ودشمنه طوغری هجوم ایتدررکن اشتر عسکر ایچنده بوزلمغه ازقالمش اولان برفرقه‌یی «اولومدن قاچمقله قورتلشمی اولور. ثبات ایدیکز. نصرت وغلبه ثباتده‌در» نداسیله

تشجیع ایدیور ایدی. یاننده تجمع ایدن سکز یوز نفر همدان یکیدلریله صاغ قوله طوغری آتش کبی یوریدیلر. معاویه‌نك چادرینه قدر ایلرولیوب قارشوسنده صف باغلامش اولان صارقلی فداییلری تارمار ودشمن اراسنده محصوراً حربه دوام ایدن ابن بدیل ایله اوچیوز قدر قرایه التحاق ایلدی.

اشترك شو معاونتی اوزرینه محصوریتدن قورتیلان ابن بدیل ورفقاسی اشترك عسکریله برلشوب همان معاویه‌نك چادرینی هدف تعرض اتخاذ ایلدکاری بروقتده ابن بدیل شام فداییلرینك مدافعهٔ شدیده‌لرینه تصادفله شهید اولدی.

ابن بدیلك الندن دوشن سنجاغی عمار بن یاسر حضرتلری الوب هجومه دوام ایلدکده عمار ایله رفقاسی پك بیوك مخاطره التنده اولدیغنی اشتر مشاهده ایتمکله بر امداد مفرزه‌سی سوقیله عماری و ارقداشلرینی موقع مخاطره‌دن یانه جلب ایتدی. بو مصادمه اراسنده بعض مشاهیر مقتول اولدیلر که ذو الکلاع الحمیری و عبد الله بن عمر او مشاهیردن وشام مقتوللرندندرلر.

مصادمه پك شدتلی حکم یورتدیکی صره‌ده عمار بن یاسر «ای معشر مسلمین بوفاسقلرله محاربه‌دن بیوك جهاد

یوقدر. رضوانه سعی ایدنلر بونلره قلیج چالسونلرکه حضرت عثمانك قانی بهانه‌سیله خلقی الداتمغه چالشیورلر» دیه صیحه ایده ایده هجوم ایلدی. اوتمش یاشنده اولان پیرجوان همت راست کلدیکنی سل سیف اقتدار ایدرکن اتباع ایدن یکیدلر کندوسیله اتحاد وهربریسی دشمن عسکری ایچنده بر اتشپاره کبی نشر شرارهٔ صولت واشتداد ایلدیلر.

امیر المؤمنین رضی الله عنه حضرتلری عسکرینك علمدارلرندن هاشم بن عتبه‌نك عمرو بن العاص کوزینه ایلشدیکندن هاشم «ای عمرو اللهدن قورق. اللهدن اوتان دینك مصر والیلکنه صاتیورسن. اللهك قهرینه مظهر اوله‌سن» دیدکده عمرو «یوق. اویله دکل. بز عثمانك قاننی استیورز» سویلدی. هاشم «والله یلان سویلیورسن سن عثمانك قانی استمیورسن. مصری استیورسن» دیه‌رك ارالرنده منازعه جریان وعمرو منازعهٔ قولیه‌نك حس ایتدیردیکی مصادمهٔ فعلیه‌دن احترازاً یان جزوب عسکرینه التحاق ایلدی.

عمار بن یاسر رضی الله عنه بومحاربه‌ده ابن العادیه نامنده بر خبیثك سیف غدریله شهید اولمشدر. عمار حضرتلری حقنده فخر عالم افندمز (ستقتلك الفئة الباغية)

بیورمشلر ایدی . عمارك شهادتی شامیلرك باغی اولدقلرینی ایچلرندن بیلمیانلره‌ده بیلدردی . ربیعه، مضر، همدان ارسلانلری «شو باغیلر یه‌مه‌ی عثمانك قانی بهانه ایتمکدن واز کلیه‌جکدر» دیه‌رك شامیلر اوزرلرینه برحمله شدیده کوستردیلرکه صدمات کوه اندازانه‌لرندن جان قورتاره بیلان منهزمینك براوجی معاویه‌نك چادرینه یتشدی .

عمارك شهادتنی عمرو بن العاص ایشتدکده کماله تأسف اظهاریله «قاتل عمار فی النار» سویلیوب طوره‌یور ایدی . نه‌چاره‌که مصر ولایتنك ارزوسندن چکه‌میور ایدی .

حدیث شریف نبوی عموجه معلوم اولدیغندن عمارك قتلی شایعه‌سی اوزرینه شام عسکری ایچنده بربیوك قاریشقلق یوزکوستردی . معاویه شوقاریشقلغی ازاله ایچون «عماری اولدرن کندوسنی حربه سوق ایدندر» دیمش وحضرت علی بوسوزی ایشتدکده «جزءیده حربه سوق ایدن رسول الله ایدی» بیورمشدر .

احوال مخاصمت دریا کبی جوش وخروش ایتمکده وایکی طرفدن بونجه مسلمین اودریانك امواج خطرناکی ارالرنده غرق اولوب کیتمکده ایکن حضرت علی دشمن عسکرینه یاقین کیدرك معاویه‌یه خطاباً «یا ابن هند نیچون بر اهل اسلام تلف اولوب کیده‌جکدر . کل ایکیمز بر برمزله

مبارزه ایده‌لم» دیو ندا ایلدی. معاویه شونی بونی اغفال ایله ایلرو سوق ایتمك طورركن اللهك ارسلانیله مبارزه ایتمك ایشنه کلمدیکندن حضرت علینك نداسنه مقابل اغزینی طوتوب بوزیله بوزیله طورمغه باشلادی.

عمرو بن العاص - (معاویه‌یه خطاباً) والله عمزاده‌ك طوغری سویلیور. بوزیلوب طورماملی. اوسکا میدان اوقدیغنی هرکس کوریور. سنك کتمیشك ناموسیدر.

معاویه - (عمرو بن العاصه خطاباً) قصاب اوغلی! سن ناموسمی اراپورسن. ارادیغك اودکل بنی اورطه‌دن قالدروبده کالای خلافتی قاپمقدر. جسارتك وار ایسه سن مبارزه‌یه یور دیدی.

بوندنصکره حضرت علی قلبده، مالك الاشتر میمنه‌ده ابن عباس میسره‌ده اولدقلری حالده بربیوك طاغ حرکت شدیدهٔ ارضه تصادفله یرندن قوپمشده برجمعیت اوزرینه طوغری یوریورکبی برحملهٔ مدهشه کوستردیلر. بوحملهٔ شدیده‌یه مصادف اولانلر دوچار اضمحلال وانهزام واول کون اقشامه و(لیلة الهریر) تسمیه اولنان اول کیجه صباحه قدر محاربه دوام ایلدی.

فرداسی جمعه کونی - که هم شهر صفرك، همده محاربه‌نك طقوزنجی کونی ایدی - قوشلق وقتنه قدر

حربك ارقه‌سی کسلمدی. بو شدت فوق العاده اثناسنده معرکه‌ده سیللر کبی قانلر اققده و مصادماتك کورلتیلری عیوقه چیقمقده ایکن مالك الاشتر عسکرك اوکنه دوشه‌رك عسکره «هایدی ارقداشلر ایلرولیه‌لم. محاربه‌ده ناموس اولومی استقبالدن چکنمامکدر. ناموسسزلق اولومه ارقه ویروب قاچمقدر» نداسنی اعلان و عسکرله بالاتحاد شام عسکرینك اورطه‌سنده صواعق آتشفشان کبی جولان ایدیه‌ایده صفوف اعدانك نهایتنه قدر یوریدیلر. شاملیلرك بوزلمدق برصفی بیله قالمدی.

محاربه‌یه باشلاندیغی وقت حضرت علینك معیت جلیله‌لرنده‌کی اردونك مقداری موجودی سکسان بیك ومعاویه اردوسنك مقداری طقسان بیك رادەلرنده اولوب بدایت محاربه‌دن بوکونه قدر حضرت علینك عسکرندن یکرمی بشبیك ومعاویه‌نك عسکرندن قرق بشبیك ادم مقتول اولمش وبوکون امیر المؤمنین طرفنده نمایان اولان غلبهٔ عظیمه شاملیلرك بوندن صکره ارتق مظفریت امیدلرینی تمامیله محو ایتمش اولدیغندن عمرو بن العاص ایش بتدیکنی وبوندن صکره غلبه قازاندره‌جق تدبیر قالمدیغنی اکلامسیله معاویه‌یه بالاخطار قارغیلرك اوزرلرینه مصاحف شریفه تعلیق ایتدیروب «ایشته کتاب الله.

مسلمینك ارتق قانلری دوكلمكه راضی دكلز . ای اهل عراق، ای قبائل عرب سزی كتاب اللهك حكمنه دعوت ایده یورز» دیه رك شاملیلرك جمله سنه براغزدن ندا ایتدردی .

حضرت علی معیتنده كی عراق عسكرینك چوغی محاربه لردن اوصانمش وبعض رؤسا ایسه معاویه طرفندن مواعید وعطایای خفیه ایله جلب ایدلمش اولدیغندن بویله بر مواضعه لی بهانه الرینه كیرر كیرمز حضرت علینك یاننده بولنان جمعیت عسكریه دن اون ایكی بیك قدر اشخاص «یا علی شاملیلر حق سویلیورلر . بزده كتاب الله ایله حكم استرز . ارتق محاربه ایتمیز» دیه طرف طرف باغرمغه باشلادیلر .

حضرت علی «معاویه وعمرو بن العاص ایله متفقلری اولان رؤسا چوجق ایكن چوجقلرك بیودكدن صكره بیوكلرك اشراسی اولدقلرینی بن بیلورم . بونلر دین وقرآن اصحابی دكلردر . سزی اغفال ایتمك استیورلر . كوسترمش اولدیغكز غیرت وشجاعتلری، قزاندیغكز نامی محو ایتمیه لم» سویلدكده خوارجدن مسعر بن فدك التیمی وزید بن حصین الطائی دائرهٔ خوارجه دخول ایدن بر جماعت قرا ایله «یا علی حریفلر بزی كتاب اللهك حكمنه دعوت ایده یورلر كتاب اللهه اجابت ایدهلم» دیه رك چوق مناسبتسز سوزلر سویلدیلر .

حضرت علی - سوزیکزی محافظه ایدیکز ایچکزدن اطاعت ایدن حرب واتمیان استدیکی محله عزیمت ایده بیلور.

خوارج -- مالك الاشتری محاربه‌دن کیرویه چاغره‌جقمیسن.

حضرت علی - مالك الاشترله محاربه‌ده اولانلر بطوعهم حرب ایده‌یورلر. سزك انلری اعاده‌یه صلاحیتکز یوقدر.

خوارج - کتاب الله، یا علی کتاب الله. کیرویه چاغره‌جقمیسن چاغرمیه‌جقمیسن. شمدی صورت قطعیه‌ده جواب استرز.

حضرت علی بونلرك کوستردکلری حالره تأسفله برابر اشترك جلبی ایچون یزید بن‌هانی‌یی کوندردی. اشتر «عودت صره‌سی دکلدر» جوابنی اعطا ودها زیاده حربی تشدید ایلدی.

خوارج - (بونی کوردکده) یاعلی اشتره حربی تشدید ایتمك امرینی سن کوندردك. بزی الداتمق‌می استیورسن.

حضرت علی - یزیدی کوندرکن ویردیکم امری قارشوکزده ویرمدممی.

خوارج - یا علی بز بوندنصكره سنك امریكه اطاعت ایتمیه جكز ۰ اشتری كیرو الهجقمیسن الیه جقمیسن ۰

حضرت علی متحیر قالوب البته كامسچون تكرار یزیدی اشتره كوندردی ۰ یزید كیدرك اشتره بیان كیفیت ایلدكده اشتر «فتحی كورمدكجه حربدن دونمیه‌جكم» سویلدی ۰ یزید «یا اشتر امیرالمؤمنینی دشمنه تسلیم ویا قتل ایتملرینه راضی اوله‌جقمیسن» دیدكده اشتر «سبحان الله» دیه‌رك عودتله خوارجه خطاباً

اشتر - ای عراق اهالیسی ۰ شاملر مصحفلری قالدرمقله انلری كتاب اللهه انقیاد ایدر طاقمی اكلادیكز ۰ فتحك یوز كوستردیكی بر وقتده شو فتنه‌یی اورطه‌یه قویمقلغكزدن بیوك ناموسسزلقمی اولور ۰ بوكون بنی حالمه براقیكز ۰ اقشامه قدر فتح میسر اولمز ایسه یارین دیدیككز كبی یاپه‌لم ۰

خوارج - خیر خیر براقه‌میه‌جغز ۰ بز كتاب اللهك حكمنی استرز ۰ شمدی حربی ترك ایده‌جكمیسكز ایتمیه‌جكمیسكز ۰

اشتر - كتاب الله جانكزه غریم اولسون ۰ اللهدن قورقیكز ۰ بوكون بنی حالمه براغیكز ۰

خوارج - یا اشتر حربی ترك ایت سكا سویلیورز یوقسه شمدی سزكله مقاتله‌یه باشلارز ۰

اشتر — ای یوزلری قاره ناموسسزلر . بزسزك قلدیغکز نمازلری زهد و عبادت ولقاء اللهه شوق و محبتکزدن ظن ایدرایدك . سز ' الحق ' ناموسسز طاقم ایمش سکز . ای نفاقی دینلرینه ' ناموسلرینه ترجیح ایدن رذیللر . سز بوندن صکره عزت واعتبار یوزینی کورمیه جکسکز . قیامته قدر السنهٔ عوامده قبح ورذالتله مذکور اوله جقسکز .

دیدکده خوارج اشتری شتم ایتدکه واللرنده کی قمچیلر ایله آتنك یوزینه اورمغه باشلادیلر . اشترده الندهکی قمچی ایله انلرك یوزلرینه اوروب منازعه ومشاتمه کوراتیلری عیوقه چقدی .

حضرت علی — ای اهل عراق . انصاف ایدیکز شو حالکزی کتاب الله تجویز ایتمز . دنیا واخرت رذالتنی ارتکاب ایتدیکز .

خوارج - یاعلی حریفلر بزی کتاب اللهك حکمنه دعوت ایدیورلر .

حضرت علی — ای اهل عراق . استرایسه کز منازع فیها اولان مسائلی یازوب معاویه یه کوندرلم . انك ویره جکی جوابلری کوریکز .

خوارج — کتاب الله . یاعلی کتاب الله .

حضرت علی بو نلره سوز اکلاته میه جغنی کوروب « الله بلاکزی ویرسون » دیه‌رك حربی تعطیل ایله خوارجك کوستردیکی اشعث بن قیسی معاویه نك یانه ارسال و « مصاحفی نیچون رفع ایتدیکز » دیو سؤال ایتدی . معاویه « الله قرآنده نه امر ایتمش ایسه اکا راضی اولدیغمزی بیلدیرمك ایچون رفع ایلدك . منازع فیها اولان مسائلی تدقیق و کتاب اللهك حکمنه تطبیق ایچون هر طرفدن بر حکم تعیین اولنسون » جوابنی ویرمکله اشعث عودت و بیان کیفیت ایلدی .

او طرفدن عمرو بن العاص کوستر لدی . بو طرفدن خوارج ابو موسی الاشعری‌یی کوستردیلر .

حضرت علی — سز بکا عصیان ایدوب سوزیکزی قبول ایتدیردیکز . شمدیده باری سز بنم سوزمی قبول ایدیکز . ابو موسی بو ایشه مناسب دکلدر .

خوارج — اندن بشقه سنه راضی اولمیز .

حضرت علی — عبدالله بن عباسی تعیین ایده لم .

خوارج — او سنك عمزاده کدر . صکره ایشه غرض قاریشورده کناهه کیرمش اولورز .

حضرت علی — اشتری تعیین ایده لم .

خوارج — اوله مز . اوله مز . ابو موسی اوله جقدر .

حضرت علی « ارتق کیمی استرایسه‌کز واریکز تعیین ایدیکز . بوندن صکره سزدن بکا خیر مأمول اولمدیغی اکلاشلدی » دیدکله بو طرفدن ابوموسی الاشعری او ته طرفدن عمرو بن العاص حکم تعیین اولنمق اوزره ایکیسیده حضور امیرالمؤمنینه کلدیلر .

حکملرك تعیيننه دائر سند یازلدی . درونده « ایکی طرفك منازعه‌سی کتاب الله موجبنجه فصل اولنمق و کتاب اللهده بولنه‌میان ماده‌لر سنت عادله ایله حکم ایدلمك » بحثی درج ایله سنده اوتوزیدی سنهٔ هجریه‌سی صفرینك اون اوچی تاریخی وضع اولندی . و حکمینك وقت اجتماعی رمضان شریفه تعلیق ایله طرفینجه قراره ربط ایدلدی .

خوارجك بعض معامله‌لری

سند یازیلوب بتدکدنصکره عسکر حضرت علینك یاننه طوپلانوب ینه شاملیلرله حربه رخصت استدیلر . حضرت علی « ارتق رضادن صکره رجوع ' قراردن صکره تبدیل جائز اوله‌مز » بیوردیلر .

بوندنصکره صفیندن عسکر طاغیلوب حضرت علیده کوفه‌یه طوغری حرکت ایلدی . خوارجدن اون

ایکی بیك قدر اشقیا امر تحکیمه اعتراضه باشلایوب بشقه طریقدن نخیله یه کتدیلر . کوفه‌نك اولری اورادن کورینه‌یور ایدی . حضرت علی کوفه‌دن حرکت بیوردقدنصکره وفات ایتمش اولان خباب بن الارث رضی الله عنهك قبری اوکندن کچرکن ـ خبابك قبرینی زیارتله حقنده استرحام ایلدی . کوفه‌یه داخل اولدقلرنده خانه‌لردن اغلامق صدالری کلیوردی . سؤال بیوردقلرنده «مقتوللر ایچون اغلایورلر» جوابنی ویردیلر . قصره دخول ایدنجه‌یه قدر ذکر الله ایله مشغول ایدیلر .

حضرت علی رضی الله عنه کوفه‌یه داخل اولدقدنصکره خوارج شهره کیرمیوب حرورا دینلان موضعه نزول ایلدیلر . بونلر اون ایکی بیك نفردن مرکب برجمعیت ایدیلر . حروراده نزول ایتدکلرنده « امیر قتال شبث بن ربعی التمیمی ، امیر صلوة عبد الله بن الکوا الیشکریدر . بعد الفتح امر خلافت شورایه عائددر . بیعت و امر بالمعروف ونهی عن المنکر الله تعالی حضرتلری ایچوندر » دیو منادیلرله ندا ایتدردیلر .

بونلرك حضرت علی حقنده‌کی بیعتده اعتراضاته وبوبابده دزلودزلو ترهاته تصدی ایتدکلری جهتله زیاد بن النضر « والله بزکتاب و سنت موجبنجه بیعت

ایتمشسز، سز مخالفتله ضلالتی قبول ایدیورسکز»
سویلدی.

بو کفتوکو حضرت علینك مسموعی اولدقده عبدالله
بن عباس حضرتلرینی ایچلرینه کوندروب فقط «بن کلنجه یه
قدر اعتراضلرینه جواب ویرمه» بیوردیلر. ابن عباس
کیتدکده خوارجك تحکیم امرینه اعتراض ایله اغزلرینه
کلانی سویلدکلرینه تصادف ایلدی.

خوارجك امام اتخاذ ایتمش اولدقلری حرقوص بن
زهیر [۱] دینلان ضال «تحکیم ماده‌سی مشروع دکلدر.
قرآن بوکا رضا ویرمز» دیو اعتراض ایلدی.

ابن عباس حضرتلری صبر ایده‌یوب «زوجین
بیننده جناب حق حکمین تعیینی امر ایدوب جائز اولمش
ایکن امت بیننده نصل جائز اولمز» دیدکده خوارج
«حکم قرآن قیاس قبول ایتمز» جوابنی ویردیلر. ابن
عباس «(یحکم به ذوا عدل منکم) آیت کریمه‌سنی اوقو-
مدیکزمی» سویلدی. خوارج «صید وزوجین

[۱] اشبو حرقوص حنین غزوه‌سنده غنائم تقسیم اولنورکن
فخر عالم افندمزه اعتراض ایدن ذو الخویصره‌نك حفیدیدر. اول
وقت حضرت پیغمبر «خوارج بونك اولادندن ظهور ایده‌جکدر»
بیورمشلر ایدی. شمدی مرقوم حرقوص امام الخوارج اولدیکه
بوده معجزات نبویه‌دن معدوددر.

ایشلری مسلمین قانی کبی دکلدر. بز دونکی کون عمرو بن العاص ایله حرب ایدرکن بوکون انك حکم نصب اولنمسنی نصل تحسین ایدرز. عمرو بن العاص ذو عدل ایسه نیچون کندوسیله حرب ایتدك. دکل ایسه حکم تعیینی نصل جائز اولەیور. سز قرآنی براغیورسکز رجالی معاویه واصحابنك ایشلرنده حکم تعیین ایدەیور. سکز. بز تحکیمی نصل قبول ایدەلم» دیدیلر.

بو مکالمەنك جریانی حضرت علینك اورایه ورودی تعقیب ایتمکله حضرت علی یزید بن قیسك چادرینه اینوب اوراده ایکی رکعت نماز قلدقدن صکره ابن عباسك مجلسنده مجتمع خوارجك یانلرینه واردی. «کیمی سزه بیوك عد ایدەیورسکز» دیو سؤال بیوردقده ابن الکوایی کوستردیلر.

حضرت علی ــ (ابن الکوایه خطاباً) شو خروجك سببی ندر.

ابن الکوا ــ یوم صفینده حکم تعیین ایتدیککزدر.

حضرت علی ــ حکم تعیینی بنم رأیمله می اولدی یوقسه سزك رأیکزله می. سزك اجباریکز اوزرینه حکم قرآنه موافق حرکت ایتمك شرطیله بنده موافقت ایتدم. حکمینك قرارلری حکم قرآنه موافق اولورایسه قبول واولمز ایسه رد اولنور.

خوارج ـ تحکیم قرآن ایله اولنجه اورطه‌ده رجالك ایشلری ندر ·

حضرت علی — بز قرآن ایله حکم ایدرز · ایکی دفه اراسنده یازلمش اولان قرآن نطق ایتمز · رجال قرآن ایله تکلم ایدر ·

خوارج ـ نیچون حکملرك وقت اجتماعنی رمضانه قدر اوزاتدیکز ·

حضرت علی ـ بلکه افتراق امتدن تولد ایدن نزاع اولوقته قدر قابل صلاح اولورده مخالفلر انصاف ایدرلر ملاحظه‌سی ایچون ·

خوارج — یا علی حق سویلیورسن · شهرکزه بیوروب راحت ایدیکز · بزده التی آیه قدر مالمزی جبایت ونقصانمزی اکمال ایله صکره دشمنلرمزك اوزرلرینه خروج ایده‌لم ·

بو مکالمه‌دن صکره حضرت علی کوفه‌یه کیدرك خوارج یرلرینه طاغلدیلر ·

حکملرك اجتماعی

حکمینك اجتماعی زمانی کلدکده حضرت علی درت یوز آدم ایله ابو موسی الاشعری‌یی ومعاویه کذلك درت یوز آدم ایله عمرو بن العاصی کوندردی ·

شریح بن هانی ایله عبد الله بن عباس امیر المؤمنین طرفندن ابو موسایه ترفیق اولنمشیدی. عبد الله بن عمر، عبد الرحمن بن ابی بکر، عبد الله بن الزبیر، عبد الله بن الحرث، عبد الرحمن بن یغوث، ابو جهم بن حذیفة العدوی، مغیره بن شعبه، سعد بن ابی وقاص حکمین ایله برابر بولنمدیلر. بعض روایتجه سعد بن ابی وقاص بو جمعیتده دکل ایدی.

قبل الاجتماع عمرو بن العاص ابو موسی الاشعری‌یی اغفاله چالشوب «یا ابو موسی عثمانک مظلوماً مقتول اولدیغنی ومعاویه دعواجه ولیسی ایدوکنی بیلمزمیسن» دیدکده ابو موسی «عثمانک مظلوماً مقتول اولدیغنی بیلورز. فقط معاویه ندن دعواجه ولیسی اوله‌یور. ولایت ودعوی عثمانک اوغللرینه عائددر» دیدی. عمرو بن العاص معاویه‌نک خلافتنه اتفاق ایتمزینی طلب ایلدی. ابو موسی رد ایتدی. عمرو کندی اوغلی عبد الله ایچون تکلیفده بولندی. ابو موسی «اوغلک محاربهٔ سابقه‌جه لوث فتنه‌دن پاکدامن دکلدر» دیدی.

ابو موسی «عبد الله بن عمر مناسبدر» دیدی. عمرو «ابن عمرده غفلت واردر اولمز» دیدی.

آرالرنده خیلی مباحثه کچدی. ابو موسی «یا ابن

العاص قلبجلر پارلادقدن صكره خلق بو ایشی بزه اسناد ایلدی. فتنه یکیدن اویانمسنه سبب اولمهلم دیدی. عمرو بن العاص «سنك رایك ندر». ابو موسی هم علی‌یی همده معاویه‌یی خلع ایله ایشی شورایه براقمقدر» سویلدکده عمرو دخی بونی قبول ایتدی.

ابن عباس حضرتلری بو مذاکره‌یه کسب وقوف ایلدکده ابو موسی قلبی صاف وخدعه‌دن عاری برذات وعمرو دساس اولدیغنی بیلدیکندن قبل الاجتماع ابو موسایه «قورقارم‌که عمرو سنی اغفال ایده‌جکدر. خلع ماده‌سنده تقدم ایتمه. عمرو‌ی تقدیم ایت» سویلدی. ابو موسی ایسه عند الاجتماع عمرودن تخلف وقوعبولمز اعتقادنده ایدی.

حکملر وسائر ذوات موجوده موقع اجتماع اولان دومة الجندلده واذرج نام محلده واقع مسجد شریفه کیدرك اولا ابوموسی منبره صعود ایله «علی ومعاویه‌نك ایکیسنیده خلع ایتدکدن صکره ایشی شورایه عرض ایده‌جکز قرارمز بودر. جماعت هرکیمی مناسب کورر ایسه انتخاب ایتسون. بن علی‌یی خلافتدن خلع ایلدم» دیدکدنصکره منبردن ایندی.

متعاقباً عمرو بن العاص منبره چقوب «ابو موسانك

افادەسنی ایشتدیکز . کندوسی صاحبنی خلع ایتدی .
بنده علی یی خلع و معاویەنك خلافتنی تصدیق واثبات
ایلدم » دینجه ابو موسی « بویله می اولەجق ایدی »
دیدکده عمرو « اولدی کتدی » سویلدی . ابو موسانك
خجالتدن کیمسەیه باقەجق یوزی قالمدیغندن چکیلوب
مکەیه کتدی . هر کس کلدیکی سمته دونوب عمرو بن
العاص شامه عزیمتله معاویەیه خلافتله سلام ویردی .

ایش بو درجەیی بولدقدنصکره حضرت علینك
امورینه ضعف عارض اولغله بر طرفدن خوارج بر
طرفدن معاویه اول حضرته راحت اویخو اویومغه
میدان ویرمدیلر .

خوارجله قتال

حضرت علی ابو موسایی حکومت ایچون کوندر-
دکدن صکره خوارجدن حرقوص بن زهیر السعدی
وزرعة بن الریاح الطائی حضرت علینك یانته کلوب
« یا علی سن خطا ایتدك . توبه وشو حکم قضیەسندن
رجوع ایدوب بزمله برابر دشمن اوزرینه خروج ایت »
دیدیلر .

حضرت علی — بیخزده سند یازلدی . معاهده
قرارلشدی .

حرقوص - كناه ايشلمدك توبه لازمدر.

حضرت على - كناه ايشلمدم. بن وقتيله شامليلرك مصاحفى رفع ايتملرى حيله‌در ديدم. سز بكا عصيان ايتديكز. بالاجبار حربى ترك و حكمين نصب ايتدرديكز. شمدى نقض عهد اولنه‌مز. زيرا جناب حق (واوفو بعهد الله اذا عاهدتم) بيورمشدر.

زرعه - ابو موسايى منع ايله تحكيمى فسخ وابطال ايتمز ايسه‌ك سنكله مقاتله ايده‌جكز.

حضرت على - سز نه ادبسز، نه شقى ادملرسكز. بر وقت حربى ترك ايتمكه بنى اجبار ايدرك حكم تعيين ايتديرديكز. ابو موسى حكم اوله‌مز ديدم. خير خير اندن بشقه‌سى اوله‌ميه‌جقدر ديديكز. شمدى ابو موسايى كيرو المديكسه مقاتله ايده‌جكز ديورسكز اوتانمزميسكز.»

مكالمه ومنازعه بودرجه‌يه كلدكدن صكره خوارج اورادن چكيلوب ابو موسانك محل اجتماعه سوقنده لسان طعن اطاله وعصيانى اعلان ايتديلر.

خوارجك بيوكلرى كوفه‌ده عبد الله بن وهب الراسبينك قوناغنه طولوب «حكملرك تعيينى حكم قرآنه مخالف و تعيين ايدنلر اوزرلرينه اعلان جهاد اولنمسى لازمدر» ديو قرار ويرديلر.

ابتدا مداینه کیتمك واوراده جمعیت فاسدەلرینی تشکیل ایتدکدن صکره امیر المؤمنین ایله حرب ایلمك اوزره بیلرنده مذاکره وقوعبولدی ایسه‌ده صکره مداینك معسکر اتخاذی ایشلرینه الویرمدیکندن ایکیشر ایکیشر، اوچر اوچر کوفه‌دن چیقمق وکمه‌یه سررشته ویرمکسزین نهروانده طوپلانمق، بصره ایله بالمخابره کندولره موافقت ایدنلری اورایه دعوت ایتمك، جمعیتلری درجهٔ کافیه‌یه بالغ اولدقده فکر فاسدلرینی میدانه قومق صورتلرینی تنسیب ایتدیلر.

بوتنسیب اوزرینه نهروانه طوپلانمغه وبصره ایله مخابرات خفیه‌یه بدأ ایلدیلر. بصره‌دن برجماعتله مسعر بن فدك جمعیتلرینه التحاق ایلدی. کوفه خارجیلری مشاهیرندن حرقوص بن زهیر، زید بن حصین الطائی، حمزة بن سنان، عبدالله بن وهب شوجمعیت ایچنده ایدیلر. نشر لوای خلاف ایتمك اوزره هپسی عبدالله بن وهبه بیعت ایتدیلر.

کیفیت امیرالمؤمنین حضرتلرینك مسموعلری اولدقده خوارج اولطرفه کلورایسه دردست وتأدیبلرنده مسارعت کوسترلمسی مداین عاملی سعد بن مسعوده امر اولندی. مسعود قرنداشی اوغلی مشهور مختار بن ابی

عبيدى مداينده بالاستخلاف بر از اتلو ايله خوارجدن تصادف ايتديكنى طوتمق ايچون كوفه دن چقدى . عبدالله بن وهب اوتوز قدر غلبه لكله اوحوالى يه ياقين كلديكنى ايشتمكله اوزرينه كتدى ايسه ده وهب نهروانه طوغرو چكلدى . سعدك رفاقتنده بشيوز قدر سوارى وارايدى . لكن مداين دائره سندن چقوبده بصره يه مربوط بولنان نهروانه طوغرى اچلمغه وقتاله مأذون اولمديغندن مداينه عودت ايتدى .

بصره ولايتى واليلكنه تعيين بيورلمش اولان عبدالله بن عباس حضرتلرى طرفندن ابوالاسود الدئلى بر از عسكرله نهروانه طوغرى يوله چقارلمغله ابوالاسود كيدركن مسعر بن فدك رفاقتيله نهروانه كتمك اوزره بولنان خوارجه مصادف اولدى . بينلرنده قتال وقوعبولدى . كيجه حلوليله قتالدن ال چكديلر . مسعر بو فرصتدن بالاستفاده ليلاً نهروانه فرار واورادهكى خارجيلره التحاق ايلدى .

اميرالمؤمنين حضرتلرى خوارجك نصايحله اصلاح اولنملرينى وعنادلرنده ثبات ايدرلر ايسه هنوز تنكيلرينى التزام بيوردقلرندن نهرواندە بولنان خوارجه نصايحى شامل بر مكتوب يازدى . خوارج بر طاقم هذيانى حاوى جواب يازديلر .

حضرت علی نخیله ده اتخاذ ایلدیکی معسکردن ابن عباس حضرتلرینه برمکتوب یازوب دیکر امرلک ورودینه قدر عسکرله حاضر بولنمسنی امر ایتدی . ابن عباس احنف بن قیس رفاقتیله بیك بشیوز ومتعاقباً جاریة بن قدامة السعدی معیتیله بیك التیوز نفر حاضرلیوب صکره بوعسکری بشبیکه ابلاغ ایلدی . حضرت علی دخی معسکرده اوچبیك نفر جمع ایتمش . وخوارجك ایسه نهروانده تشکیل ایتدیکی جمعیتك مقداری درتبیك نفره وارمشیدی .

حضرت علی عساکر موجوده ایله نهروانه یاقین کیدرك خوارجی طریق حقه دعوت ایچون حرث بن مرة العبدی‌یی کوندردی . خوارج حرثی شهید ایتدیلر . وحضرت علی‌یه «امر تحکیمده‌کی معامله‌دن توبه ایتمدك ایسه سنکله مقاتله ایده‌جکز» دیو بتکرار خبر کوندردیلر .

خوارج بومعامله‌لرله‌ده قناعت ایتمیه‌رك اوحوالیدن هر کیم کچر ایسه طوتدقلرینی صویمغه و هر طرفه صالدرمغه‌ده جرأت ایده‌یورلر ایدی . بونلره قیس بن سعد وابو ایوب الانصاری رضی الله عنهما واسطه‌لریله‌ده نصایح اجرا اولندی . «علی تحکیمده خطا ایتمشدر . خطاسنی تصحیح ایتدکچه قتالدن واز کلمیه‌جکز» دیمکله

مصر اولدیلر. قیس و سعد «صفینده امیر المؤمنینی تحکیمه مجبور ایدن سز دکلمی ایدیکز» سویلدیلر. «اوت بزایدك. فقط بز اولوقت کفر ایتدیکمزی اکلایوب اعترافدن صکره تائب و مستغفر اولدق» دیدیلر.

خوارج ایله قتالده وجوب تحقق ایتمکله حضرت علی عسکرله کیدرك خوارجه قارشو «هرکیم شو جمعیت ضالهدن ایریلوب کوفه و بصره یولنی طوتار ایسه امیندر» دیو ندا ایتدردی. شوندا اوزرینه فروة بن نوفل الاشجعی بشیوز نفرله خوارجدن ایریلوب کوفه یولنی طوتدیلر. صکره بر طاقم دخی فروهیه اتباعاً خوارجدن ایرلدیلر. عبدالله بن وهب، زید بن حصین، حرقوص بن زهیر، عبدالله بن شجره، شریح بن اوفی ایله برابر بیك سکزیوز نفر مرکز تعندده اصرار ایتمکله طرفین قتاله باشلایوب تمرد ایدن خوارجك برنفری بیله قورتلمقسزین جملهسی قیلیجدن کچیرلدی. و امیر المؤمنینك عسکرندن یالکز یدی نفر شهید اولدی.

بوندنصکره حضرت علی کوفهیه عودت بیوروب عسکریرلرینه طوغری رجعت ایلدیلر.

وقایع {سنه ٣٨}

هجرتك اوتوز سکزنجی سنهسنده معاویه عمرو بن

العاصی عسکرله مصره طوغری یوله چقاردیغی مصر و الیسی محمدبن ابی بکر طرفندن بارکاه خلافته عرض اولندقده حرب صفیندن مقدمجه جزیره و الیلکنه تعیین وبعدالحرب جزیره یه ارسال بیورلمش اولان مالك الاشترالنخعی یه مصر ولایتی والیلکی توجیه و جزیره ولایتی والیلکنه ده شبیب بن عامر تعیین بیوریلوب مالك الاشتر مصره کیدرکن قلزمه واصل ومعاویه هوادارلرندن برشخصك خانه سنه مسافر اولدقده شخص مرقوم زهر ایله قارشدردیغی بال شربتنی تقدیم ایدرك اشتر شربتی ایچمکله مسموماً وفات ایلدی رحمة الله علیه .

اشترك وفاتی خبری حضرت علی یه بالغ اولدقده « آه اشتر آه . یتور اولسه ایدك قید، طاش اولسه ایدك پك قتی بر طاش اوله جق ایدك که سکا دوقنانی یتوراولسه قبض، طاش اولسه کسر ایده جك ایدك » دیه رك هونکور هونکور اغلادی . ایشیدنلرك هپسی اغلادیلر .

عمروبن العاص مصره واردقده بالمحاربه محمدبن ابی بکر منهزم اولدیغندن عسکرلر محمدی طوتوب عمروك معاونلرندن معاویه بن خدیجه کوتوردیلر . معاویه بن خدیجك امریله محمد قتل ایدلدی . وعمرو بن العاص مصری استیلا ایدرك مرادینه نائل اولدی .

سنهٔ مذکورده معاویه نعمان بن بشیری امیر المؤمنین حضرتلرینک بلادندن عین التمره و سفیان بن عوفی هیت و انبار و مداین طرفلرینه کوندردی . ایکیسیده کیتدکاری یرلری یغما ایتدکدن صکره شامه عودت ایلدیلر .

معاویه برفرقهٔ عسکریه دخی حجاز طرفلرینه سوق ایدوب فرقهٔ مذکوره عندالمحاربه اهل حجازه قارشو بوزلدیلر .

معاویه بلاد علی اوزرینه غرزه‌لر سوقیله طرف طرف یغما ایتدرمکدن خالی اولمدی . امیر المؤمنین حضرتلری خطب بلیغه و نصایح مشروعه ایله خلقی هر نقدر شام علیهنده محاربه‌یه تشویق ایلدی ایسه‌ده کمسه موافقت کوسترمدی .

وقایع { سنه ۳۹ }

اوتوز طقوز سنه‌سنده معاویه عبدالرحمن بن قباثی جزیره بلادینی نهب وغارته مأمور ایدوب جزیره والیسی شبیب نصیبین شهرنده اولدیغی حالده مدافعه‌یه قیام ایله برابر کیفیتی امیر المؤمنینه عرض ایلدکده هیت عاملی کمیل بن زیاد التیوز سواری ایله شبیبه معاونته مأمور ایدلدی . شبیب وکمیل عبدالرحمنی بوزوب برباد

ایتدکدنصکره ارقه‌لرینی براقیوب معاویه‌نك بلاددن بعلبکه قدر یغما ایلدیلر. معاویه حبیب بن مسلمه‌یی مدافعه‌یه کوندردی ایسه‌ده حبیب یتشه‌مدی.

شبیب بلاد جزیره‌دن معاویه‌یه اتباع ایتمش اولان رقه نواحیسنی دخی غارت ایلدیکنی حضرت علی ایشتدکده یالکز مقابله ایدنلرك آت و سلاحلری النوب اهالیدن برشی الماملرینی امر و تنبیه بیوردی.

معاویه بوندنصکره حرث بن نمر التنوخی‌یی عسکرله بلاد جزیره‌یه کوندروب حضرت علینك طاعتنده اولانلری تنکیل و اخذه مأمور ایلدی. حرث دارا اهالیسندن و بنی تغلبدن یدی نفر اسیر کوتورمکله حضرت علینك مفرزه‌لرندن بریسنك شاملیلردن اسیر ایلدیکی معقل بن قیس و رفقاسیله مبادله اولندیلر.

شاملیلرك بلاد جزیره‌یی خارل خارل پایمال ایتملرندن ناشی امیر المؤمنین خثعم قبیله سندن عبدالرحمنی لاجل المحافظه موصله ارسال بیورمشیدی. اندن مقدم معاویه‌دن اعتزال و حضرت علی‌یه اتباع ایتمش اولان بنی تغلب قبیله‌سندن قریع بن الحرث ایله عبدالرحمن اراسنده ظهور ایدن منازعه و مشاتمه صره‌سنده عبدالرحمن مقتول اولدیغندن حضرت علی بنی تغلب

اوزرینه عسکر سوق ایتمکی مراد بیوردی ایسه‌ده
بونلر معاویه‌دن یکی ایریلوب عبدالر حمنك مقتولیتی
خطاءً وقوعبولدیغی تحقق ایتدیکندن محاربه‌دن
صرف نظر بیورلدی .

سنهٔ مذکوره‌ده بصره والیسی عبدالله بن عباس
حضرتلری طرفلرندن زیاد بن سمیه فارسه عامل تعیین
اولندی . فارس اهالیسنك اختلاف جاریدن طولایی
اسایشلری بوزلمشیدی . زیادك زمان مأموریتنده حسن
اداره‌سی اسایش عمومی‌یی اعاده ایدرك اهل فارس
نوشیرواندن برو زیاد کبی حسن انضباط وسیاسته مقتدر
عامله تصادف ایتمدکلرینی اعتراف و حقنده عموماً
عرض ممنونیت ایلدیلر .

وقایع {سنه ٤٠}

هجرتك قرقنجی سنه‌سی معاویه بسر بن ارطاتی
عسکرله مدینه‌یه کوندروب حضرت علینك عاملی ابوایوب
الانصاری حضرتلری مقاومت ایده مدیکندن کوفه‌یه
عزیمت ایلدی . اهل مدینه معاویه‌یه بیعتی قبول
ایتمدکلرندن بسر سفك دماء مسلمینده مبالغه واوراذن
یمنه کیده‌رك مظالمك انواعنی ارتکاب ایتدی . یمن والیسی

عبدالله بن عباس یمنی ترك و حضور عالیٔ خلافتپناهی یه عزیمت ایتدکده عبیداللهك ایکی نفر صبیٔ معصومی بسر طرفندن ذبح ایتدیرلدی . بونی امیرالمؤمنین و امام المتقین حضرتلری ایشتدکده عقلندن محروم اولمسنه دائر بسر حقنده بددعا بیوردیلر . بسر بالاخره جنت کتوروب اسؤ حال ایله فوت اولدی .

حضرت علی جاریة بن قدامة السعدی‌یی عسکرله مدینه و یمن حوالیرینه مأمور ایدوب جاریه تصادف ایلدیکی معاویه هوادارلرینی قتل و یمن و حرمینی بتکرار ضبط ایلدی . بوندن صکره هیچ بریسی دیکرینك بلادینه تعرض ایتامك اوزره حضرت علی ایله معاویه میانه‌لرنده مصالحه منعقد اولمشدر .

شو صره‌ده بصره والیسی عبدالله بن عباس حضرتلری بغیر حقٍ اهالیدن بعض شیلر الدی دیو حقنده امیرالمؤمنین حضرتلرینه بعض طرفدن شکایت وقوع بولدیغندن حضرت علی استعلامه دائر یازدقلری مکتوبه عبدالله اورواتلرك بی اصل واساس اولدیغی جوابنی یازدقدن صکره بصره حوالیسنده حکومتدن ذاتاً اوصانمش اولدیغنی ویرینه هرکیمی تنسیب بیوررایسه ارسالنی طرف خلافتپناهیدن بالاستدعا متعلقاتیله برابر مکه‌یه کتدی .

حضرت علینك شهادتی

سنهٔ مذكوره رمضاننك اون یدنجی كونی امیرالمؤمنین وامام المتقین رضی الله عنه افندمز حضرتلری شهیداً عازم دار النعیم اولدیلر ٠

انس بن مالك روایت ایدوب دیركه « زمان سعادتده حضرت علی انحراف مزاجه مبتلا اولمشیدی ٠ عیادت ایچون یاننه كیتدم ٠ حضرت ابی بكر وعمر اوراده ایدیلر ٠ رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلریده تشریف بیوردیلر ٠ ابو بكر وعمر « یانبی الله بز علی یی بو خستهلكدن قورتلمز كوره یورز » دیدیلر ٠ طرف پیغمبریدن علی شمدی وفات ایتمز غیظ ایله مملو اولدقچه فوت اولمیوب مقتولاً وفات ایده جكدر) بیورلدی ٠

حضرت علی رمضان كلدكده بركیجه حضرت حسنك ، بركیجه حضرت حسینك ، بركیجه ده عبدالله بن جعفر حضرتلرینك یانلرنده افطار ویالكز اوچ لقمه ایله اكتفا بیوررلر ایدی ٠

اول حضرت بركیجه حسنین افندیلرمزدن « بو آیدن قاچ كون كچدی » دیو سؤال بیوردی ٠ « اون ایكی كون » دیه جواب ویردیلر ٠ « بش كون دها بزده مسافرم » بیوردیلر ٠

قتل اولندیغی کیجه صلوة صبحی ادا ایچون مسجد شریفه کیدرکن یول اوزرنده تصادف ایتدکاری قازلر اجی اجی باغره‌یورلر ایدی. برابر بولنانلردن بریسی بر طاش اوب قازلره اتدقده حضرت علی «حیوانلره دوقنمیکز. بنم ماتمی طوتوب نوحه ایده‌یورلر» سویلدی. جامع شریفه کیدرکن خوارجدن عبد الرحمن بن ملجم «الحکم الله یا علی لا لك» یعنی یا علی حکم الله ایچوندر. سنك ایچون دکلدر دیه‌رك بغتةً یتشوب قلیجله اول حضرتی شهید ایلدی.

تفصیلی بویله درکه خوارجدن مرقوم ابن ملجم ایله برك بن عبد الله وعمرو بن بکر بینلرنده بر مجلس مذاکره عقد اولنه‌رق «میدانده اوچ کسه واردرکه عالمك راحتسزلغی انلرك یوزلرندندر. اوچنی دخی اولدره‌لم» دیه قرارلشدردیلر. ابن ملجم حضرت علی‌یی، برك بن عبد الله معاویه‌یی، عمرو بن بکر عمرو بن العاصی اولدرمك اوزره تعهد ایلدی. ابن ملجم کیدوب کوفه‌ده خوارجدن وبنی اشجع قبیله‌سندن شبیب بن بجره ایله تیم الرباب قبیله‌سندن وردانی دخی رفیق اتخاذ ایتدی. حضرت علی جمعه کیجه‌سی صباح نمازینه کیدرکن اوچی برلکده بغتةً یتشوب شبیب برقلیچ اتدی ایسه‌ده

اصابت ایتدرهمدی . شبیب وردان ایله برلکده فرار ایدوب ابن ملجم اول حضرتك جبههٔ مبارکه‌لرینه شدتلی برقلیج اوردقدن صکره قاچارکن دردست اولندی . حضرت علی دولتخانه‌لرینه کوتورلدکده ابن ملجم دینلان ملعون حضور عالیلرینه جلب ایله «بن وفات ایتدکچه بونی اولدرمیکز» دیو امر بیورمقله ابن ملجمی حبس ایلدیلر .

جندب بن عبدالله حضور شریفلرینه کلوب «یاامام سندن صکره حسنه بیعت ایده‌جکز» سویلدکده «سزلك بیله‌جککز شیدر . بن نه امر نه ده نهی ایدرم» بیوردیلر . حسنین افندیلرمزه بعض وصایای جلیله ایفا بیوردقدن صکره کلمهٔ توحید لسان شریفلرنده جاری اولدیغی حالده روح پرفتوحلری عازم خلد برین اولدی . رضی الله تعالی عنه . غسل وتکفین ونمازی قلنوب دفن اولندقدن صکره عبد الرحمن بن ملجم قتل اولندی .

برك او کیجه معاویه‌یه برقلیج اتدی ایسه‌ده تأثیر ایتدرهمدیکندن طوتلوب قتل ایدلدی . عمرو بن بکر مصرده کیجه مترصد ایکن عمرو بن العاص قیاس ایدرك خارجه نامنده بریسنی اولدردیکندن طوتلوب عمروه کوتورلدکده (اردت عمرواً واراد الله الخارجه) یعنی

بن عمروی مراد ایتدم وحق تعالی خارجه‌یی مراد ایتدی سویلمكله اوده اولدرلدی .

حضرت علینك صفت شریفه‌لری وبعض مأمورینی ایله ازواج واولادی وبعض اخباری

علی المرتضی رضی الله عنه ابن عم النبی ابی طالب بن عبد المطلب بن هاشم افندمز بغدای بكزلی ، كوزلری بیوك ، قارنلی ، لحیهٔ شریفه‌لری ، وكوكسی كثیر الشعر ، بویی قیصه‌یه مائل ، یوزلری كوزل ، هروقت متبسم ایدی .

حاجبی كوله‌سی قنبر ، صاحب شرطه‌سی نعقل بن قیس الریاحی ، قاضیسی شریح ایدی .

ابتدا حضرت فاطمه رضی الله عنهایی تزوج ایدوب مشار الیهانك وفاتنه قدر بشقه زوجه اختیار بیورمدیلر . بعد وفاتها ازواج متعدده تزوج ایتمشلردر .

حسنین افندیلرمزله محسن نام مخدومی ایله قزلری زینب و ام كلثوم ـ كه حضرت عمر بن الخطابك زوجه‌سی ایدی ـ حضرت فاطمه‌دن متولددرلر . محسن چوجق ایكن فوت اولدی . مخدوملرندن عباس ، جعفر ، عبد الله ، عثمان زوجه‌لری ام البنیندن تولد ایلمدیلر .

بونلرك دردیده حضرت حسین افندمزله برلکده شهید اولمشلردر. مخدوملرندن محمد الاوسطك والده‌سی امامه بنت ابی العاص‌درکه زینب بنت رسول اللهك قزیدر. وحضرت حسین ایله برابر شهید اولان عبدالله وابو بکرك والده‌لری لیلی بنت مسعود ودیکر مخدوملری محمد الاصغرك ویحیانك والده‌لری اسما بنت عمیسیدر. بر زوجه‌لریده خوله بنت جعفر الحنفیه ایدی‌که محمد بن الحنفیه دیو معروف مخدوم عالیلرینك والده‌سیدر. دیکر مخدوملری عمر وکریمه‌لری رقیه صهبا نام جاریه‌دن متولد درلر. بونلردن بشقه امهات شتادن کریمات عدیده‌لریده واردر. اولاد مشارالیهمدن بالکز حسنین ومحمد بن الحنفیه وعباس وعمرك اعقابی اولوب بشقه‌لرینك یوقدر.

حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه افندمز وفات ایدرکن التمش اوچ یاشنده ایدیلر. نجفده والیوم زیارتکاه عموم اولان محلده مدفون اولدیغنی ابن اثیر کاملده تصریح ایتمشدر. حقنده‌کی احادیث شریفهٔ رسالتپناهینك وزمان سعادتده اعلاء کلمة الله ایچون کوستردکلری شجاعتلرك، اغور پیغمبریده‌کی فداکارلقلرینك هر بریسی علو شان وقدسیتنه بربیوك برهاندر.

خطبه‌لرندن خلقك حفظ ایده بیلدیکی خطب شریفه

درت یوز سکساندن زیاده اولوب بو خطبه‌لری بالبداهه ایراد بیورمشلردر. هپسی مفصلاتده مندرجدر. اخلاق کتابلرینی طولدران و هر بریسی بر دریای حکمت اولان کلام دررباری پك چوقدر.

معاویه‌نك خلافتی اثناسنده خواص علیدن ضرار بن حمزه بر کون معاویه‌نك مجلسنده ایکن معاویه ضراردن حضرت علینك وصفنی طلب ایتدکده ضرار وجه آتی اوزره توصیف ایلدی.

« علی سوز سویلرکن کلامنك هر بریسی برفصل الخطاب حکمت، حکم ایدرکن هر حکمی عین عدالت ایدی. اونه فضائل وکمالات ایدی که گویا هر یاننده بر منبع وار ایدی. واو منبعلرك هر بریسندن برعین علم وفضیلت نبعان وهر طرفندن برچشمه سار حکمت جریان ایدر ایدی ».

« یکی البسه گییوب گیدیکی پك عادی واسکی عبا وقبا واطعمهٔ نفیسه ییوب تعیشی قوت لایموت ایله اکتفا ایدی » .

« والله علیدن هرنه استدك ایسه طلبمزه مساعد ونه سؤال ایتدك ایسه اجابتده احسانی زائد گوردك » .

« اونه تواضع، اونه مروت ایدی که ذات قدسی صفاتلری خصایص مسعوده ایله آفاق واقطاره مهابتی

طاشدرەجق عزت ومزيت فطريەيى تمامهـا حائز ايكن يانىزدە اوطورديغى وقت احادناس كبى هردرلو كبر ومهابت لباسندن عارى وقباى حلم وزهد وتواضعله متوارى بولنور ايدى».

«يوزندە اوڭە بشاشت دلكشا ايدى كە تبسم ايتديكنى كورن بر ديزى قيمتدار انجويه مالك اولمش كبى فرحياب اولور ايدى. اوڭە خلق حسن، اوڭە ديانت ايدى كە اهل دينڭدن بر ذات يانەكلديكى وقت بر درجەدە تعظيم وتكريم كوسترر ايدى كە هركس يانە بربيوك پادشاه كليور ظن ايدر ايدى».

«مساكينە بذل وعطا وعريان اولانلرى اكساده براب كريم مشفق ايدى كە محتاجيڭ كندويە مراجعتلرى اولاد صغارڭ بابالرينە مراجعتلرينى آكدرر ايدى. مكدر ومغموم اولانلرە بر درجەدە تسليت خالصانە اعطاسندە بولنور ايدى كە سوزينى ايشيدن بلانڭ انواعيلە مصاب اولسە درديني، كدريني اونودر ايدى».

«دنيادن وحشت واستغناسى بر حدە وارمش ايدى كە اڭ كوزل نزهتكاه يانندە زندان ايلە مساوى ايدى. اڭ قيمتدار برجوهرڭ اعتبارى يانندە بر صاقسى پارچەسنە معادل ايدى».

«کیجه قرانلغنده لحیهٔ سعادتلری النده اولدیغی حالده بوینی بوکوب قائم ومعبودینك اذکارینه ملازم بولندیغی وقت ماسوادن اول قدر منقطع اولور ایدی‌که افاقی ستر ایدن حجاب ظلمت دست صباح ایله رفع وانوار افتاب جمعیات کواکبی دفع ایتدیکنه واقف اولەمز ایدی» .

«یانده دنیا بحثی اچلسه «دنیانك عمری قصیر ٬ عیشی حقیر ٬ خطری یسیردر . آه زاد اخرتك قلتندن آه ٬ یولك وحشتندن آه» دیه‌رك تعرض فنادن سالم وتشوق دنیادن متباعد بولنور ایدی» .

ضرار اوصاف جلیلهٔ علی‌یی تعداد ایتدجه معاویه سامعهٔ دقتنی عطف ایله تصدیقه تعلق ایدن حسیاتنی لسان حال ایله اعلان ایدوب طوره‌یور ایدی . ضراره باقه‌رق «یاضرار رجا ایدرم‌که علیدن ایشتدیکك سوزلرندەبحث ایت دیکلیه‌یم» سویلدی .

ضرار «علیدن ایشتدم . دیر ایدی‌که»

«انسانده اولان شیلرك الك عجیبی قلبدرکه قلب حکمتدن پك چوق ماده‌لری جامع اولدیغی کبی او حکمته مخالف پك چوق اضدادی دخی جامعدر» .

«انسان نه عجیب مخلوقدرکه کندوسندن برشی رجا اولنسه طمعه ٬ طمعدن صکره کندوسنی هلاك ایده‌جك

درجه يه قدرده حرصه ميل ايدر. اميدسزلكه تصادف ايدر ايسه اول درجه متأسف اولوركه حياتنك لذتنى غيب ايدر. درونه غضب عارض اولورسه اولقدرتهور كوستركه غيظنك تأثيرندن خسته بيله اولور. رضاايله مسعود اولسه تحفظ نه اولديغنى اونودر. اقباله مظهر اولسه ادبارى خياله بيله كتيرمز. قورقويه تصادف ايتسه جزع وفزعله كندوسنى رسوا ايدر. اجلق كندوسنى ديشلسه فقريني اعلان ايدرك باغرر. اجلغه ملازمت ايتسه ضعفندن اياغه قالقه‌جق قدرتى قالمز. چوق يسه قارنى شيشوب معده‌سنده امعاسنه فساد عارض اولور. انسان ايچون هر بر تقصيرده مضرت، هر بر افراطده مفسدت واردر».

معاويه «ياضرار رجا ايدرم‌كه سوزيكه دوام ايت» ديدى.

ضرار «هيهات‌كه بنم عليدن ايشتديكم كلمات حكمت آياتى سويلمكله دوكته بيله‌يم»

«على المرتضادن ايشتديكم سوزلردن دركه»

«دنيا بر قومه اقبال ايدر ايسه بشقه‌سنك محاسننى سلب ايدوب اوقومه عاريت ويرر. ادبار كوستر ايسه كندى اللرنده اولانى سلب ايدر».

«مؤمنه لازمدرکه نظرنده عبرت، سکوتنده فکرت، کلامنده حکمت اوله».

معاویه هیچ بر وقت حضرت علینک فضیلت و رجحان و مزیتنی انکار ایدهمز ایدی. حتی مرض موتنده «بکا علینک حقوقنی غصب ایدیشمدن بیوك سیئه اولهمز. حیفا که بو سببله اخرتمی خراب ایتدم. جناب حق علی یی ارضا و بنی عفو ایتمز ایسه اخرتده ایشم فنادر» دیدیکی صحایف تواریخده مضبوطدر. رضی الله تعالی عنه.

بشنجی فصل

حضرت حسنك خلافتی

{١٧ رمضان ٤٠ ـ ١٥ ربیع الاول ٤١}

حضرت علی رضی الله عنه عزم کاشانه‌سرای جنان ایلدیکی کون مخدوم سیادت‌موسوم عالیلری حسن المجتبی رضی الله عنهمه بیعت اولندی . ابتدا بیعت ایدن ذات اصحاب کرامدن قیس بن سعد بن عبادة الانصاری رضی الله عنهمدر . سبقت ایدن مصالحه دنصکره معاویه حضرت علی حقنده‌کی خصومتنی هضم ایده‌مدیکندن امیرالمؤمنین علیهنده بتکرار حرکات خصمانه‌یه قیام ایلدیکی خبرلری الثمش وقبل الوفات وقوع بولان تشویقات علیه‌لری اوزرینه «محو اولنجه‌یه قدر معاویه‌نك عسکریله حربه دوام ایده‌جکز» دیه‌رك قرق بیك نفر عسکر تجمع ایتمش ایدی . حضرت علی حربه موفق اولقسزین وفات ایلدیکی جهتله حضرت حسنه بیعت اولنمسنی متعاقب عساکر مذکوره جزم سابقلرنده دوام کوستردی .

معاویه‌نك عسکریله مسکنه‌یه کلدیکی خبری دخی الثمغله حضرت حسن کوفه‌دن حرکت ومداینه عزیمت بیوردقدن صکره قیس بن سعد حضرتلرینی اون ایکی بیك نفر ایله ایلرویه کوندردی .

بوصره ده مفسدلك بریسی « سعد قتل اولنمشدر »
دیو اردو ایچنده باغردیغی جهتله عسکرلر برطرفدن
طاغلمغه ، برطرفدن دخی حضرت حسنك اموالنی یغمایه
باشلادیلر . اوزرنده اوطورمقده اولدیغی سجاده‌یی
بیله التندن چکوب نهب ایتدیلر .

اهل عراقك والد ماجدلرینه کوستردکلری مخالفت
ومعامله‌لره وشمدیده حق عالیلرنده ارتکاب ایلدکلری
حقارتلره نظراً بومقوله نفاق ایله معتاد اولان عسکره
وهرحرکتلرنده برکدر مشاهده اولنان اهل عراقه اعتماد
اولنوبده معاویه کبی بردشمن قوی ایله محاربه خاندان
نبوتك محوندن بشقه برنتیجه ویرمیه جکی اچقدن اچغه
معلوم اولدیغی جهتله حضرت حسن مداینده واقع
مقصورهٔ بیضایی بالتشریف کوفه ودارا بکردخراجنك
مصارفنه مداراولمق اوزره کندولرینه تخصیص وشیا .
ملیلرك ارتکاب ایده کلدکلری بعض تجاوزاتك کلیاً ترك
اولنمسی کبی بعض شروط ایله خلافتی کندوسنه تسلیم
ایده‌جکنه دائر معاویه‌یه برمکتوب یازدی .

مصالحه سندی یازیلوب بعدالامضا معاویه کوفه‌یه
کیدرك ابتدا حضرت حسندن وصکره اهالیدن اخذ
بیعت ایتمش اولدیغی حالده حضرت حسین رضی الله عنه

افندمزك كوستردكلری استنكاف دخی ازاله اولندی .
امر مصالحه‌یی وحركات عسكریه‌دن صرف نظر اولنمسنی حاوی قیس بن سعده یازیلان مكتوب اوزرینه قیس مع التأسف عسكری جمع ایله «تقدیرالهی بویله بر صورت كوستردی . برامام ضلالته بیعت ، یاخود بلاامام حربه دوام صورتلرندن هانكی بریسی مناسب كوریلور ایسه اویله حركت ایده‌لم » دیو سؤال ایلدكده ایش بودرجه‌یه كلدكدن صكره ارتق محاربه‌دن حسن نتیجه مأمول اولمدیغی وبیعت ضروری ایدوكی جوابی ویرلدیككدن قیس حضرتلری دخی هر برعضو باطنیسنده برداغ اچلدیغی حالده ناچار وناخواه بیعت ایلدی .
قرق برسنه سی ربیع الاولی نصفنده امر خلافت معاویه‌یه تسلیم اولندقدنصكره حضرت حسن اهل بیت ومتعلقات علیه‌لرینی استصحاب ایله كوفه‌دن علاقه‌یی قطع ومدینهٔ منوره‌یه متوجهاً حركت بیوردقلرنده اهل كوفه‌نك كرك حضرت علی وكرك حضرت حسن حقلرنده سبقت ایدن مظالم وحقارتلری برر برر خاطرلرینه كلمكه باشلایوب علی الخصوص بروقتدن برو مفخرامت اولان برخاندان جلیل الشانه مقر ودارالخلافه اولمق كبی برشرف عظیمه مظهراولان كوفه شهرینك شرف واعتباردن سقوط ایلدیكنی كورملریله برابر هرفردك بدنندن روح

منتزع اوله یورکبی حصوله کلان تأثر عمومی بیوت شهرك هر بریسنی برماتمخانه یه تحویل وطرف طرف « واأسفاه » صدالری مسرات سابقهٔ عمومیه یی بیوك بیوك حزنلره تبدیل ایلدیکی حالده خاندان واهل بیت نبوتك اطرافنده بالاجتماع فریاد وافغان ایله یوز لربنی یرلره سوره سوره تشییع ویکدیکرینی مؤاخذه وتشنیع ایلدیلر ٠

حضرت ابی بکرك بدایت خلافتندن حضرت حسنك معاویه یه خلافتی ترك ایلدیکی زمانه قدر اوتوز سنه مدت کچمشیدی ٠ (الخلافة بعدی ثلاثون سنة ثم یعود ملکاً عضوضاً) حدیث شریفنك مدلول عالیسی ظهور ایلدی ٠

حضرت حسن افندمز قرق طقوز سنه سی ربیع الاولنه قدر مدینه ده اقامت بیوروب اوتاریخده زوجه لری جانبندن تسمیم اولنمغله قرق التی یاشنده اولدقلری حالده عازم فردوس برین اولدیلر ٠ رضی الله تعالی عنه ٠

برحدیث شریف نبویده حضرت حسن حقنده (ان ابنی هذا سید اهل الجنة و سیصلح الله به بین فئتین من المسلمین) بیورلمش اولدیغندن وقایع مذکوره نك نتیجه سنه دائر مشکوة صدر نبوتدن طلوع ایدن خبر مذکور دخی معجزات نبویه دن معدوددر ٠

فهرست

صحیفه	
٢	حضرت عمرك خلافتی
٢	عزل خالد بن الولید
٣	وقعهٔ یرموك
٨	فتح دمشق وبلاد سائره
١٣	احوال عراق
٢٥	قادسیه وقعه‌سی
٦٠	عتبه بن غزوانك بصره والیلکی
٦٢	مرج روم وقعه‌سی
٦٩	اجنادین وبیسان وقعه‌لری واردن وبیت المقدسك فتحی
٧١	تفریق عطا وتدوین دواین
٧٣	جزیره‌جه بعض فتوحات
٧٤	مداینك محاصره‌سی
٧٧	مداین وجلولا وحلوانك فتحی
٨٦	جبله وقعه‌سی
٨٦	هرقلك حمصه عزیمتی وبعض فتوحات
٩٠	امد شهریله سائر بلادك فتحی
٩٣	خالد بن الولیدك عزلی
٩٦	بصره وکوفه‌نك بنالری

صحیفه

٩٨ بحرین وقوعاتی
١٠٠ فتح اهواز وسوس وتستر
١٠٦ وضع تاریخ هجری
١٠٧ وقایع (سنه ١٨)
١٠٩ وقایع سنه ١٩)
١١٠ وقایع (سنه ٢٠)
١١٠ فتح مصر واسکندریه
١١٦ سعد بن ابی وقاصك عزلی
١١٧ نهاوند وقعه‌سی وسائر فتوحات
١٢٥ قزوین وسائر بلادك فتوحاتی
١٢٧ طرابلس غرب وبرقه‌نك فتحی
١٢٩ اذربیجان وسائر بلادك فتوحاتی
١٣٢ خراسان وبلاد سائره فتوحاتی
١٣٧ فتوحات
١٤٢ حضرت عمرك شهادتی
١٤٧ شوری
١٥٠ حضرت عمرك نسب وصفت وسیر شریفه‌لری
١٥٣ حضرت عثمانك خلافتی
١٥٤ مغیره‌نك کوفه‌دن عزلی
١٥٥ اسکندریه عصیانی وسائر وقوعات
١٥٩ عبدالله بن ابی سرحك مصر والیلکی

صحیفه

١٦٠ افریقا واندلس غزالری
١٦٥ فتح قبریس
١٦٨ ابن عامرك بصره والیلکی
١٧١ اهل فرسك نقض عهدلری
١٧٤ ولیدك کوفه‌دن عزلی
١٧٥ طبرستان غزاسی
١٧٧ امر مصاحف شریفه
١٧٨ خاتم پیغمبرینك بئراریسه سقوطی
١٧٩ ابوذرك ربذه‌یه ارسالی
١٨١ صواری غزوه‌سی
١٨٣ ابن عامرك خراسانه عزیمتی
١٨٦ ترکلرك غلبه‌سی
١٩١ مفاسدك ظهور وانتشاری
١٩٩ خلافت علیهنده قیام نامشروع
٢٠٣ قیامك اشتدادی
٢٨٠ حضرت عثمانك محاصره‌سیله شهادتی
٢٨١ ملاحظات ومحاکمات
٢٤٢ حضرت عثمانك نصب وصفت وسیر شریفه‌لری
٣٤٥ حضرت علینك خلافتی
٢٥١ توجیهات

صحیفه
٢٥٣ معاویه‌نك مخالفتی
٢٥٧ حضرت عایشه‌نك مخالفتی
٢٦٣ وقعهٔ جمل
٢٩٨ خوارجك سجستانه هجوملری
٢٩٩ محمد بن حذیفه‌نك قتلی
٣٠٠ قیس بن سعدك مصر والیلکندن عزلی
٣٠٤ عمرو بن العاصك معاویه‌یه متابعتی
٣٠٥ وقعهٔ صفین
٣٣٠ خوارجك بعض معامله‌لری
٣٣٤ حکملرك اجتماعی
٣٣٧ خوارجله قتال
٣٤٢ وقایع (سنه ٣٨)
٣٤٤ وقایع (سنه ٢١)
٣٤٦ وقایع (سنه ٤٠)
٣٤٨ حضرت علینك شهادتی
٢٥١ حضرت علینك صفت شریفه‌لری وسائر بعض اخباری
٢٥٨ حضرت حسنك خلافتی و معاویه‌یه ترك خلافت بیورمسی

خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٦	١٠	صاعقه	صاعقهٔ
٧	١٥	ایتکاه	ایتکه
١٠	١٩	بیجبر	بیخبر
١٦	١٥	خلاوتدن	خلافتدن
٣٣	١٣	میشتکز	معیشتکز
٦٠	٤	بصر	بصره
٦٠	١٠	اهوازه	اهواز
٧٧	١١	محاصرهٔ	محاصره
١١٢	١٥	ومتادیه‌دن	متادیه‌دن
١٢٠	١٢	میداند	میدانده
١٤٢	٣	عمرو	عمر
١٥٦	١١	صورت	صوت
١٧٩	١٣	خانم	خاتم
٢١٠	١٥	ازواچ	ازواج
٢١٤	٥	یوریمك	یورتمك
٢٤٨	٩	هل	اهل
٢٥٨	١١	تقدر	تقرر

صواب	خطا	سطر	صحيفه
اوزره	اوزر	٩	٢٥٩
عثمانك	عثمالك	١٤	٢٨٢
حضرت	حضرب	١١	٢٩٥
اولوقت	ولوقت	٧	٣١٠
صف	صنف	٦	٣١٦
قتال	قال	١	٣١٧
محصوراً	محصورأ	٥	٣٢٠
وابو ايوب	وسعد	١	٣٤٢
لله	الله	٧	٣٤٩

باب عالی جاده‌سنده کرقور افندینك ٤٤ نومرولی «عصر کتبخانه‌سی» حسابنه طبع اولنان کتابلردن بعضلرینك اسامیسیدر»

	غروش
مرآت العبر تام تاریخ عمومی جلد ٦	٦٠
اندلس تاریخی جلد ٢	ـ ١٣
سحر سراجی پاره ١٠	١٠ و ١
رهنمای غرابین	١٥
شفق ١٠ عدد	٢٥
تبالك	ـ ٢
کلشن ٢٧ عدد	ـ ١٣
جناستیق	٥
ترقی	ـ ٤
جمیله	ـ ٣
ونوس	ـ ٣
قواعد کلیه شرحی	٣
وصایای صحیه پاره	١٠ و ١
بغچه	٣٠
مکمل انشا	٦
مبادیء حکمت ادبیه	١٠ و ١
حیرت افزای روایات	٣
مباحث متنوعة	٨
دهشت	٤
بر متورمه‌نك حسیاتی	ـ ٢
پارس فاجعه‌لری	٣٠

	غروش
مفصل جغرافیای عثمانی	٨
بر سر سری	٥
اسلان آوجیلری	١٣
بونلسون	٤
مجموعهٔ مکالمه فرانسزجه	٤
عبرت یاخود طانعلی قاطیا	٣
منشآت قوانین جزؤ ٣	٣
شفقتسز والده	٥
اسرار فرماصون	٥
مجموعهٔ مفیده	ـ ٣
قپودان قابل	٨
قواعد ویسی پاشا	٢
برده بونلسون	٥
آفاقه بر نظر یاخود زوال عشق	٥
اطه‌ده سویلدکلرم	٤
اوقویاز	٥
مجموعهٔ متفرقه	ـ ١
قهرمان قز	ـ ٢
ترجمهٔ لرد	ـ ٢
جمال اجمال یاخود اصول فارسی	٧
میرابو و صوفی	٤

بلاده محرر کتابلر طشره‌دن وقوعبوله‌جق سپارشلر ایچون بدلاتی نقداً ویا پوسته پولی ارساله‌رق گوندرلدکده پوسته اجرتی اخذ اولنمقسزین محللرینه سرعت ممکنه ایله ارسال اولنور. مذکور کتبخانه‌ده ترکجه طبع اولنان هر نوع کتب عتیقه وجدیده موجود اولوب اهون فیاته صاتلمقده‌در.

3 1761 07991632 6